"Unutulmayacak olanlar kalır...
Ya hatırlamayacaklarımız?"

ECE TEMELKURAN

DEVİR

1. BASKI

1. BASKI
100.000 ADET

can
roman

1. basım: Şubat 2015, İstanbul
E-kitap 1. sürüm Şubat 2015, İstanbul
Şubat 2015 tarihli 1. basım esas alınarak hazırlanmıştır.

Yayına hazırlayan: Emre Taylan

Düzelti: Aylin Samancı, Ebru Aydın
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

ISBN 978-975-07-2500-5

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com

ECE TEMELKURAN

DEVİR

ROMAN

ECE TEMELKURAN, İzmirli ve 1973 doğumlu. 1993'ten başlayarak 20 yıl muhabirlik ve köşe yazarlığı yaptı. *Bütün Kadınların Kafası Karışıktır* (1996), *Oğlum Kızım Devletim-Evlerden Sokaklara Tutuklu Anneleri* (1998), *İç Kitabı* (2002), *Kıyı Kitabı* (2002), *İçeriden-Kıyıdan Konuşmalar* (2004), *Dışarıdan-Kıyıdan Konuşmalar* (2004), *Biz Burada Devrim Yapıyoruz Sinyorita* (2006), *Ne Anlatayım Ben Sana* (2006), *Ağrı'nın Derinliği* (2008), *Muz Sesleri* (2010), *İkinci Yarısı* (2011), *Kayda Geçsin* (2012), *Düğümlere Üfleyen Kadınlar* (2013) adlı kitapları yazdı. 2010'da İngiltere'de *Deep Mountain* (*Ağrı'nın Derinliği*), 2011'de ABD'de *Book of the Edge* (*Kıyı Kitabı*) adlı kitapları yayımlandı. *Muz Sesleri*, aralarında Hollandacanın da olduğu beş dilde yayımlandı. *Düğümlere Üfleyen Kadınlar* ise Almanya'dan sonra Fransa, Çin ve Polonya'nın da aralarında bulunduğu on üç ülkede yayımlanmayı bekliyor. *The Guardian*, *Newstatesman*, *New Left Review*, *Le Monde Diplomatique*, *Berliner Zeitung* gibi gazete ve dergilerde makaleler yazdı. Uluslararası Af Örgütü ve Prens Claus Vakfı'nın davetlisi olarak Amsterdam'da 2013 yılı için "Özgürlük Konuşması"nı yaptı.

Max Ali ve Can Luka'ya...

Neleri unutmayacaksınız bakalım
Neleri hatırlayacaksınız

“Küçük şeyleri unutmayanlar, en geri hatıraları da unutmayanlardır. Hafızalarının bu bahtsız kuvveti karşısında hiçbir memleket, hiçbir vatan tutamadan, her yeri, her şeyi severek öleceklerdir.”

SAİT FAİK ABASIYANIK, “İhtiyar Talebe”

“İç çekti kuğu. Boynunu gerdi. Kanatlarını çırptı. Her çırpışta kanatlarının uçları sulara değe değe, yükselmeye başladı. Gitgide yükseliyor, yükseliyor, yükseliyordu. Deniz çok aşağılarda kalınca ileriye doğru hızını artırdı. O da, arkadaşlarının aşmış olduğu şu sessiz denizi aşacak, onun ötesindeki sıcacık topraklara ulaşacaktı.”

TOLSTOY, *Kuğular*

İyi kötü bir hayal olarak kurulmuş başkent Ankara, Türkiye'nin tam ortasındadır. Ankara'nın tam ortasında da bir park bulunur. O parktaki küçük havuzda kuğular yüzer. Onlara "dilsiz kuğu" denir. Hiçbir yere gitmez ve hiç ses çıkarmazlar. İnsanlar parktan geçerken, aniden durur ve unuttuklarını hatırlamadıkları bir şeyi onlar biliyormuş gibi kuğulara bakar. Çünkü evet, o kuğuların bu ülkenin tam kalbinde durup susarak sakladıkları bir sır vardır. Bu *çılgın ve hüzünlü* ülkede her şeyin neden ve nasıl olup da hâlâ devam edebildiğini sadece o dilsiz kuğular bilir...

1. ÜNİTE:

AİLEMİZİ TANIYALIM

Bakar Ailesi
Kurtuluş Mahallesi

"Acaba ölsem beni daha mı çok severler belki?"

İçimden öyle dedim ben. Babam beni balkondan yan apartmandaki Samim Abilerin balkonuna geçirirken tam. Önce mahallenin bütün ışıkları gözümden karnıma doldu. Sonra alt kattaki Jale'anım Teyzelerden, "Olmaz böyle şey, yoksa rüya mı!" diye şarkı geldi. Patates kızartması kokusu sarıydı. Sokaktaki abiler karanlıkta koştu, yakalamaca oynuyorlar. Karakolun önündeki dut ağacı *hışır hışır hışır* konuştu. Caddeden, "Ebuuve!" diye korna sesi geldi. Her şey çok ama çok güzel, herkes neşeli ama ben düşerim diye korkulu gibi bağırdılar:

Annem: "Aydın, dikkat!.. Yapmayalım bunu Aydın!"

Babam: "Sevgi, aşağıda kurşun sıkılıyor... Çocuğun yanında söyletme şimdi!"

Anneannem: "Evladım, aman konuşurken şey yapmayın... Sevgi, öldüreceksiniz çocuğu! Tövbe ya Rabbi!"

Komşu Samim Abi: "Kız bende abi, tamam bırak, bende! Ayşe, olimpiyatların yapılacağı stadı izleyecek bu geceeee! Sevimli ayı Mişa'yı görecek, de mi Ayşeyeviç? Moskova'yı ayağına getiriyoruz bu gece Ayşe Hanım! Sinema yapacağız, sinema! Votka da yapacağız bu gece Ayşeyeviç! Sekiz yaşında oldun de mi hanımefendi? Eee artık yaşın geldi senin de! Ha ha ha!"

Samim Abi'nin karısı Ayla Abla: "Samim, Allah'ını seversen sigarayı bıraksaydın bari. Bağırma duyacaklar Samim!"

İşte o zaman her şey çok ama çok ama çoook güzel olurken, Jale'anım Teyzelerden "*Ben bu dertten ölürsem söyle küçük bey, hiç mi kalbin*

sızlamaz,” diye müzik gelirken, cereyanlar gitti! Bir tek dut ağacı konuştu. Hemen gözümü kapattım, içimden dedim ben:

“Acaba ölsem beni daha mı çok severler belki?”

Gözümü kapattım ya, her şey durdu gibi oldu. Gözümün içinde resim gibi oldu hepsi.

Ayşe Bakar

Önce bugün öğlendi... Çok sıcaktı. Yaz çünkü. En sıcak bu yazdır, anneannem öyle diyor. Sularsız. Öğle uykusu zamanı şimdi. Anneannem yine uyuyuverdi. *Tısss tıssss* etmeye başlayınca –göbeğinde *Bir Şeftali Bin Şeftali* kitabı inip çıkıyor– kalktım ben artık. Sıkıldım. Of çok sıkıldım!.. Yanağımın anneannemin terli kolundan ayrılmasına dikkat etmem lazım. Yavaş yavaş. Çıtır çıtır ses gelir. Biraz durdum ben. Anneannem *tıssss tıssss*... Uyanmadı, tamam! Dizlerini yatağa koyunca karakola bakılabilir. Ama bugün oyun oynamıyorlar karakolda. Şimdi kalkıp evde yürüyünce başka bir eve gelmiş gibi olur insan. Çok ilginç olur.

Bazı şeylerin yerini sadece ben bilirim. Salonda, halının altına yapışmış bir tel toka var. Kütüphane rafının köşesinde bir topluiğne var... Pencerenin pervazının köşesinde dikine duran bir gömlek düğmesi var... Bir de portmanto çekmecesinin dibinde yassı ampul kutusu... Saklanmışlar. “*Hişşt!*” diyor onlar, “Kimseye söyleme,” diyorlar. Benim onları kontrol etmem lazım tek tek.

Gömlek düğmesini babam televizyonda haberleri izlerken –“DEV-YOL’a mensup militanlar...”– kopardı. Gözünü televizyondan ayırmadan pencerenin içine koydu. Düğme yuvarlanıp, yavaşlayıp tekerlek gibi durmuştu. Ben şaşırmıştım o zaman, “Aaa!” demiştim. Babam televizyona baktığı için –“İnfaz etmişler çocukları, Allah belasını versin be!”– görmez beni. Gülmüştük biz o zaman. Düğmeyle ikimiz yani.

Tel toka acıdı ama. Annem gazeteyi açtı sabah, kahvaltı hazırlayacaktı, sucuklu yumurtalı kahvaltı. Başını sayfaya eğdi, böyle, darı yiyen güvercin

gibi, böyle, o zaman tel toka düştü saçından. “*Ayyy!*” diye düştü, *tınnn* diye ses çıktı. Orada kalacaktı ama annem ayağıyla terliğini ararken ayağı terliği bulamadı, ittiriverdi tokayı halının altına. –“Aydın! Aydın! Kalk! İrfan’ı almışlar!”– Toka halının altına girdi. Baktım ben, yaşıyordu. Ama orada kalmak istiyordu. “*Hişşşşt!*”

Kütüphane rafının köşesine yerleşen topluiğne çok sinsi. Karganın peynirini alan tilkinin bıyıkları gibi *kıs kıs* gülüyor hep. Anneannemle alay ediyor. Önlüğümün eteği, tam çıkarken aniden yırtılınca –okulun da zili çalmasın mı!– anneannem iki topluiğneyle geldi:

“Işığa gel bakayım, gözüm görmüyor.”

Bir iğne yetince ötekini kütüphaneye koydu. Topluiğne sessiz sessiz yuvarlanıp köşeye yerleşti:

“Dikkat et tonti, dizine batmasın.”

İğne işte o zaman gülmüştü. *Kıs kıs kıs*...

“Annaaneee! Topluiğne gülüyor!”

“İlahi Ayşe!”

Anneannem eğilince kalkınca, yanak derisinin altında olan mavi kırmızı iplikçikler var, onlar çıkar:

“Güler onlar tonti, aldırma sen!”

Çok gülmüştüm ben. Ama anneannem topluiğnenin güldüğünü hatırlamaz şimdi. Portmanto çekmecesinin dibindeki yassı ampul kutusunu da hatırlamıyor mesela.

Telefon çalmıştı. Anneannem, “Buyrun efendim,” demişti:

“Kim dediniz evladım? Önder... Sevgi evde değil evladım... Bir dakika, alayım numaranızı. Ankara Oteli mi dediniz evladım?”

Anneannem boş ampul kutusunu eliyle düz yapıp, –yedinin çengelini uzun yapıyor, ikiyi de yuvarlak yuvarlak yapıyor, birin de altını iyice çiziyor– çekmecedeki yarım kurşunkalemle numara yazdı. Annem gelince hemen fısır fısır bir şey dedi anneannem, ampul kutusunu anneme verdi. Ama babam hemen annemin arkasından girince, annem ampul kutusunu çekmeceye attı, dibine doğru:

“Kimse değil. Leyla aramış da, annem numarasını almış.”

Annem korktu ama neden korktu?

Sonra baktım ben, Leyla yazmıyor ki orada! Önder de yazmıyor. Numara var yalnız. Anneannem unuttu belki. Belki de Önder yazmayı bilmiyor. Yassı ampul kutusu, "*Hişşşt!*" dedi.

Kokuları da bir tek ben biliyorum bence. Mesela anneannem çok güzel koktuğunu bilmiyor. Onun odası da anneanne kokuyor. "Ay aman geçmiş gün, unuttum gitti şimdi" kokuyor anneannemin kapısının arkasında asılı tülbentler. Misafirlik terlikleri "İlahi! Çok yaşa e mi!" kokuyor. Çekmecesi pudra kokuyor, geceliği pötibör bisküvi. Gözünü kapatınca insanı güldürür. Dikiş makinesi tıkır tıkır kokuyor, öğlen uykusu gibi. Zetina o, kahverengi kokuyor, şekerli yağ gibi.

Anne ile babanın odasında uyku kokusu kalmamıştır hiç şimdi. Sabah olur o. Yatak dağınık kalınca, pikenin altına girerim ben, orada uyku kokusu kalmış olur ama yakalamak için pikeyi açınca kaçar. Zaten koklayınca hemen biter.

O zaman salona gidiyorum ben. Böyle tek başıma evde gezince eşyalara da bir şey oluyor. Gözleri yok, ağızları da; ama çok dikkatli bakınca, hiç gözünü kırpmazsan olur böyle, her şeye bir şey oluyor. O zaman masanın içi homurdanıyor. Akşamları herkes gelince susuyor masa. Ama gündüz, anneannem uyurken mesela, bir ses oluyor. Parlak kokuyor masa. Koltukların belleri ağrıyor bazen, yanları ağrıyor. Merhem kokuyorlar o zaman, anneanne merhemi.

Hep üzüntülü kokuyor salon. Sessiz gibi. Jale'anım Teyzelerin evi gibi kokmuyor. Onların teyplerinde müzik çaldığı için, hem de Jale'anım Teyze kırmızı oje sürdüğü için –bir de topuklu terlikleri var onun– onların evi, kokulu silgi kokar. Onlar esas tabii haberlere hiç üzülmedikleri için. Jale'anım Teyze'nin kocasının bıyığı yok bir de, ondan da üzülmüyor onlar haberlere. Jale'anım Teyzelerin *Hafta Sonu* gazeteleri var, *Ses* dergileri var. Orada neşeli şeyler oluyor. Ayıp gibi olduğu için annemle babam sevmez Jale'anım Teyzeleri. "Ama yine de insanlar." Biz haberlere üzüldüğümüz

için başka türlüyüz. Babamın bıyığı hep televizyonda ölenlere benzediği için üzülürüz biz haberlere.

Ben de büyüyünce haberlerdeki ablalara benzeyeceğim için –tabii bu biraz korkunçlu olabilir ama başka çare yok– o zaman annem gazetelerde beni görecek. Babam haberlerde fotoğrafıma bakacak. Birbirlerine bağıracaklar, “Sevgi!” diyecek babam, annem, “Aydın!” diyecek. Onlar sadece o zaman konuşur, birini “aldıkları” zaman. Beni de “aldıkları” zaman işte...

“İlahi Ayşe! Uyumadın mı evladım sen! Ayşe! Ne oluyor tonti? Ağlıyor musun evladım? Kötü rüya mı gördün? Rüya o Ayşe! Gel bakayım sen buraya. Annenler gelmeden, Samim Abinlere gideceksiniz ya akşam, Rus salatası yapalım. Mayoneze yağı döküyorsun ya sen yavaş yavaş. Haydi!”

Anneannemin memelerinin arasından inen çizgideki ter ne güzel parlıyor...

Aydın Bakar

“Dur Aydın Bey sen eğilme, topluyorum ben kâğıtları... Bu ne yahu? ‘Tür-ki-ye-de Ö-lüm-ler ve Se-bep-le-ri Üzerine Rapor’... Ne o Aydın Bey? Âli devletimiz şimdi de işlettiği cinayetlerin nedenlerini mi yazdırıyor senin gibi uzmanlara? Daha ne kadar geberecekmişiz bilebiliyor mu sizin Devlet Planlama Teşkilatı? Getirme Allah’ını seversen şu raporlarını meyhaneye be abi!”

“Boş ver Reşit, boş ver. Sen şu koliyi alsana elimden... Sağlam bir yere koy da, giderken unutturma gözünü seveyim.”

Tavukçu Meyhanesi yine duman altı, Dedektif geldi mi acaba?

“Dedektif seni her zamanki masada bekliyor Aydın Bey. O yükünü aldı. Sana da duble getireyim?”

“Rakı ver de servis açma hiç Reşit. Yemeğe gideceğiz akşam. Az oturup kalkarım zaten.”

Dedektif de tırnaklarını kemirmekten vazgeçemedi, çocuk gibi. “Hemen buluşalım,” dediğine göre de önemli bir şey buldu.

“Aydın Abi! Buradayım! Hoş geldin abi. Nasılsın?”

“Yoruldum yav Nahit. Daireden beri koli taşımaktan...”

“Nedir abi koli?”

“Avize Dedektif, avize!”

“Hayrola abi? Ampul olmayan memlekette...”

“Bizim bir arkadaş... Milliyetçi Cephe Hükümeti’nin işten attırdığı uzmanlardan. Avize satıyormuş. Çocuk Harvard’da yüksek lisans yaptı ama işte... Yerine bir ülkücüyü getirdiler. Bizim odaya oturttular. Katil midir nedir! Neyse işte o atılan çocuk avize işine girmiş de...”

“Abi yine mi?!”

“Öyle deme Dedektif. Yeni de çocuğu olmuştu oğlanın–”

“Abi hiç anlatma, geçen hafta nevresim takımıydı, önceki hafta çelik tencere takımı... Türkiye solunu çerçöp alarak tek başına abat edeceksin Aydın Abi!”

“Sen de harpte tek tek katil yakalıyorsun Nahit! Seninki daha mı isabetli kardeşim?”

Gülmeye çalıştık da olmadı tabii. Dedektif de tatsız, belli.

“Yine mi bu *Hergün* pisliği okuyorsun Dedektif? Getirme gözünü seveyim şu cürufu buraya.”

“Öyle diyorsun da abi, bak! Bu yazıya bak abi.”

“Gözünü seveyim Nahit, biz bu heriflerle her gün Planlama’nın koridorlarında ne zaman bizi şişleyecekler diye–”

“Necip Fazıl ‘Ülkücüye Kaside’ diye bir şey yazmış da ona bakıyordum. Bir de her gün bunu TRT’ye çıkarmazlar mı! Bak dinle bak. ‘Sen Allahsızın nefret, vatansızın vahşet, namussuzun dehşet, yüreksizin heybet, başıboşun mihnet, devrimbazın zulmet, eyyamcının şirret, inmelinin sıklet, anarşistin devlet, komünistin illet sandığı ve tanıdığı sen, bütün bu menfilerin topyekûn ve müşterek düşmanı olduğuna göre acaba nasıl bir müspet belirtmekte ve belirtme yolundasın?’”

“Yav Nahit–”

“Abi dinle bir dakika. ‘Bunca hıyanet tipinin bir arada düşmanı olabilmen, hayati bir katiyetle ispat eder ki, sen sandığım ve tanıdığım gibi

olmak, böyle bir sanılma ve tanınmanın kıymetini gerçekleştirmek borcundasın. Sanıldığın ve tanındığın gibi ol!..’ Nasıl?”

“Muhteşem Nahit!.. Yahu sen kendine işkence etmek için mi–”

“Abi sağ teröre bakan ekipte olunca mecbur takip ediyoruz.”

“Bırak şimdi bu müstesna edebiyatı da–”

“Abi öyle diyorsun da, bu itler birbirlerine mektup yazıyor buradan, takip ediyorum. Bak ‘Ülkücüden ülkücüye’ diye bir köşe yapıyorlar–”

“Ne bu yav! Hatıra defteri mi?”

“Gün Sazak’ı öldürdüler ya şimdi, faşistler, ‘Gerekirse gök kubbeyi komünistlerin başına yıkacağız,’ dedikten sonra... Takip etmek lazım abi ne diyorlar diye.”

“Bırak bırak, sen niye çağırdın beni? Bir gelişme mi var?”

“Var da abi senin bugün ekstra canın sıkkın gibi. Hayırdır?”

“Ekstra ne oğlum! ‘Fazladan,’ desene. Sen de mi Amerikan özentileri gibi...”

Ters oldu bu laf! Etmeseydim iyiydi. Bir de öyle kırgın bir “eyvallah” yayı çizdi ki havada başıyla... Lafı değiştirmek lazım:

“Samsun 50 lira olmuş karaborsada diye duydum. Doğru mu Dedektif?”

“...”

“Ooof Nahit of!..”

Dedektif de bazen böyle aniden, sanki masum bir zanlıyı sorgular gibi eğiliyor insanın üzerine:

“Anlatsana abi, bir şey olmuş sana?”

“Ne yapacağız biz Nahit? Anasını satayım!.. Bizim Devlet Planlama’daki odacı Hasan Efendi... Seyranbağları’nda oturuyor. Evi yanmış... Yakmışlar daha doğrusu. ‘Ülkücüler yaktı,’ diyor ama... Devrimci bir aile tabii bunlar da–”

“Bakalım abi istersen, kim yapmışsa yani, bakarız.”

“Neyine bakacaksın? Yanmış ev işte. Kalmışlar ortada. Ben de bu bela avizeyi almış bulundum. Adama iki kuruş veremedik anlayacağın. Ona canım sıkıldı... Bir de bir hikâye anlattı kuyuyla ilgili–”

“Abi şimdi–”

“Yok yani nedir bunun kökeni onu düşünüyorum Nahit?”

“Neyin abi?”

“Hıncın Nahit, hıncın. İpin ucu kaçtı Dedektif. Her şeyi geçelim bir kalem, insan insana, yoksul yoksula nasıl–”

“Sen onun siyasi analizini benden daha iyi bilirsin de–”

“Siyaset mi kaldı Nahit? Bir melanet var bu memlekette. Bir ilk neden. Gidiyorum yani geçmişe. Hani 71 Muhtırası’na gidiyorum, bizim çocukları astıkları zamana... Bakıyorum o da ilk değil. 30’lara gidiyorum mesela... Memleketin tohumunun atıldığı, cumhuriyetin ilan edildiği zamana gidiyorum. Başlangıç orası da değil. Acaba, diyorum, bu Osmanlı’nın çadırdan çıkıp da saraya girdiği zaman... Hani bunlar Osmanlı’yı kurarken Balkanlar’dan, şuradan buradan oğlanları devşirmişler ya, anasından danasından koparıp hani... Devleti bu öksüzlere kurdurmuşlar... Dedektif, bence bu anasını sattığımın memleketinin dibinde o kimsesiz çocukların laneti var. Bu merhametsizliğin sebebi, o çocukların hıncı işte. Yoksa–”

“Abi bir dakika, unutma lafını. Şu kapıdan giren arkadaş... Timur! Ne yapıyorsun çaylak muhabir! Yaz günü Komiser Kolombo gibi niye pardösü giyiyorsun kardeşim?! Timur, *Cumhuriyet*’in yeni adliye muhabiri Aydın Abi. Çocuk silahı görünmesin diye Allah’ın sıcağında böyle kat kat giyiniyor. Sağlam bir arkadaştır.”

Timur denen genç, nefes nefese, ellerini masaya koyunca... sesini ayarlayamadı, bağırdı:

“Olaylar var Dedektif! Gün Sazak’ın intikamı başladı!”

Meyhanedeki herkes bize bakıyor.

“Yapma ya!.. Abi kusura bakma, tanıştırayım. Timur, Aydın Abi’miz; Devlet Planlama’dan, demografi uzmanı. Aydın Abi, bak sana söylüyorum, bu Gün Sazak işi silah kaçakçılığıyla ilgili...”

Bu Timur oturtmayacak Dedektif’i:

“Nahit Abi, o konuyla ilgili sizin sol teröre bakan arkadaşlardan bir şey alabilir miyiz diye–”

“Oğlum onlar devrimci polisleri de bir örgüte dahil eder miyiz diye yakaladıkları üniversiteli çocuklara iki gün fazladan işkence ediyor ki isimlerimizi söylesinler. Biz canımızı zor kurtarıyoruz onlardan, sen

kalkmış... Neyse... Aydın Abi, ben sana o zaman daha sonra... Yeni bir görgü tanığı var gibi de abi, sizin o olayla ilgili yani...”

Bu Dedektif de bazen çok rahat. Lafı değiştirmesem anlatacak her şeyi:

“Peki gazeteci arkadaş, Kurtuluş tarafı sakin mi?”

“O taraf karışır bu akşam. Niğde Öğrenci Yurdu’nda zaten sorgu odası kurdu ülkücüler. Kurtuluş Parkı’nda yakaladıkları devrimci çocukları oraya, işkenceye çekiyorlarmış. Siyasaldan devrimciler de karşıdan şey yaparsa... Bu akşam zor geçer.”

“Yapma yav! Bizim ev de ikisinin arasında.”

Hava kararmadan eve varmalı. Kolinin ipleri de ne kesti elimi! Kurtuluş Parkı’nın girişinde yirmili yaşlarında takım elbiseli iki genç, dört çocuklu Doğulu bir aileyi durdurdu. Köyden yeni gelmiş gibiler, parkın ülkücülerin kontrolünde olduğunu bilmedikleri kesin. Gençlerden biri kırk yaşlarındaki köylüye horozlandı:

“Nerelisin lan? Solcu musun?”

“Yok abi! Hâşâ!”

“Göster kimliğini! Komünist misin lan?”

Hamile anne dağılan çocukları çekiştirdi, bir tanesi ağlamaya başladı. Ayşe yaşında olmalı. Gitsem mi yanlarına? Gitsem, beni de alsalar... Geçen Kurtuluş Lisesi müdürünü de böyle aldılar işte, birilerine yardım etmeye çalışırken. Ondan sonra günlerce işkence... Kadın hâlâ çekiştiriyor çocukları, vuruyor. Zulüm karşısında halkımın tepkisi: Zalime direnmek değil, zulmü, kendinden de güçsüz olana yöneltmek! Daire Başkanı soruyor bir de, “Çıkarsak mı bu paragrafı?” Yazmayayım mı:

“Ancak çocuk ölümlerinde bu nedenlerin yanı sıra, çocuğun değerinin henüz yeterince bilinçli bir biçimde anlaşılmaması da önemli bir rol oynamaktadır. Kadın, yeni bir çocuğu ‘yolda’ iken doğmuş olanların sağlığına gerekli ilgiyi göstermemektedir. Ölen bir çocuğun ardından ‘yenisi nasıl olsa gelir’ düşüncesi yaygındır.”

Bir esas neden var... Bu memleketin sularına karışan kanın bir ilk nedeni. Kolinin naylon ipleri de ne kesti avucumu! Sevgi eve vardı mı acaba?

Sevgi (İzmirli) Bakar

"Yıllar sonra, hem de böyle aniden... buluşunca bile, 'Nasılsın?' diye başlıyor ya konuşma... 'İyiyim,' diyorsun, öteki de, 'İyiyim,' diyor falan filan... İnsan film gibi olacak sanıyor... Hayatın... hayatımızın makaslanacak çok bölümü var Önder."

Birden açan güneşte Hülya Lokantası'nın beyaz masa örtüleri parladı. Önder, yıllar önceki bir gülüşü, 71'deki bir gülüşü tekrar etmeye çalışıyor:

"Ama böyle de olmaz ki Sevgi! Pek acıklı oldu. Sanacaklar ki balık yemeye değil de bir levreğin cenaze törenine gelmişiz."

Gülemedim, iki elim kucağımda sordum:

"Niye geldin Önder?"

İnsan ağzıyla ağlarmış gibi ağzımı kapattım. Önder, elimi tutacak gibi oldu. Onun yerine rakı kadehine tutundu, gözlerini güneşe doğru kırpıştırdı. Bir sürü şeyi söylemekten vazgeçti de uzanıp yan sandalyeden sarı bir zarf aldı:

"Bunları benim için saklar mısın Sevgi?"

Zarf şimdi levreğin yanında duruyor.

Başka biri, "İçinde ne var?" diye sorardı belki. Ben sormadım:

"Nereye saklanacak bunlar?"

"Meclis arşivine."

O zaman baktım ilk kez gözüne, dikine. Önder'e böyle zamanlarda bakmayı bilirim ben, ciddi ve gizli işler yapılacağı zaman. Sevgili gibi bakmayı öğrenemeden almışlardı ikimizi de içeri:

"Ne zamana kadar?"

"Bu devir geçene kadar Sevgi."

O zaman sıra bana geldi; rakıyı tutma, güneşe bakma, gözünü çok uzaklara dikme sırası:

"Bu devir geçmeyecek Önder. Geçince biz de geçmiş olacağız."

"Yok öyle olmayacak, anlatacağım ben sana."

Bilmiş bilmiş güldü Önder, sonra balığa davrandı. Ne güzel ayırdı balığı ikiye, karnı açıldı balığın bembeyaz. Ne kadar çabuk yapıverdi. Önder, balığı böyle kesiyormuş demek. Önder falakada nasıl küfreder,

öğrenci toplantısında nasıl konuşur, sloganı nasıl attırır, dergi satarken nasıl bağırır, dostlarının idamından önce yazdıkları son mektupları çoğaltırken nasıl ağlar biliyorum da, bak demek Önder balığı böyle kesermiş.

“Faşist darbe geliyor Sevgi...”

Önder, balığın kafasını da böyle ayırıyormuş demek:

“Benim ne olacağım belli değil. Sen o günlerde ortadan kaybolduktan sonra...”

Önder, balığın yanaklarını çıkarmayı biliyor, bir tanesini benim tabağıma bırakıveriyor bıçaktan kaydırıp:

“Sen... evlenmeye... karar verdikten sonra, işler çok değişti, çok sertleşti. Nasuhi Abi vardı, hatırlar mısın? O demişti ki bir kere, ta 71 Muhtırası sırasında, ‘Bir gün arkadaşlarınızın cenazesini kaldırmaya vakit bulamayacaksınız,’ diye. Öyle oldu.”

Balığın omurgasını üzerinde hiç et kalmadan çıkarabildi:

“Yaşlandım herhalde ben de. Biz seninle aynı yaştaydık değil mi Sevgi?”

“Hâlâ aynı yaştayız Önder.”

“Pek sayılmaz Sevgi’m.”

Bir harfle öldürebilir bir insan bir insanı. Tek bir “m” harfiyle demek. Omurgasını üzerinde hiç et kalmadan çıkarabilir!

“Kendini koruyanlarla kendini ateşin içine atanlar aynı hızda yaşlanmıyor bana sorarsan. Sence nasıl Sevgi?”

Bütün o yılların, Önder’i cezaevinde terk edip Aydın’la evlenmenin bir intikamı olacak elbet. Buraya bunu kabul edip geldim. Bakalım yanaklarımı nasıl oyacak şimdi:

“Öyle demek istemedim... Sakın o günleri pişmanlıkla, vicdan azabıyla, işte bilirsin, o lüzumsuz duygularla anma Sevgi. Öyle gerekti, öyle oldu. Hayatla ilgili ‘şöyle olsaydı nasıl olurdu’ diye hesap yapılmaz. Başka çaresi yoktu, diye düşünmek zorundayız. Geçmişe bakmak bir kaleydoskoba bakmak gibi. Bugünden bakıyoruz ama gözümüzü kırpsak bile dünün görüntüsü sarsılıp değişiyor...”

Balığın sırt kılçıklarını da tek parça halinde çıkardı böylece:

“Belki de insan ömrü, tamama ermeden anlaşılmıyor. Biz anlayamayacağız bize ne olduğunu. Dergilerdeki, bildirilerdeki filan, onca tahlil, tespit Sevgi’m, boşa gidecek yani! Lenin’in kemiklerini sızlatıyor muyumdur acaba?”

Güldü, ben de güldüm, gönülsüz bir refakatçi gibi:

“Son günlerde böyle düşünmeye başladım, Sevgi. Yaşadıklarımız değil de, onların kaydı bir yerde tutuluyordur nasılsa, ama hatırlamayacaklarımızın kaydı... Unutulmayacak olanlar kalacak da bir de hatırlamayacaklarımız var... Neyse, zarfın içindekilere ister bak, ister bakma. Hiçbir kuvvetin sana bildiklerini anlattıramayacağını biliyorum nasılsa.”

Kükürtü az bir kibrit alevi gibi yandı söndü beynimde soru: Aydın işkencede konuşur muydu acaba? Dokuz yıldır evliyim adamla, hiç düşünmedim işkencede konuşur mu konuşmaz mı? Önder konuşmaz, ben konuşmam biliyorum da, Aydın?.. Kov bunları kafandan kov!

“Sana birkaç zarf daha vereceğim kabul edersen. Saklaman için. O canına yandığımın Meclisi’nde bizim de bir nefesimiz olsun Sevgi. Ezcümle, bir süre Ankara’dayım.”

“Neden Önder? Bütün bunlar–”

“Ankara’daki balıklar İstanbul’dakinden de taze diyorlar, o sebepten Sevgi!”

Güldü yine, yanağımı okşar gibi güldü. Ben yokken geçen on yılda kimlerde öğrendi böyle gülmeyi? Erkek gibi gülmeyi... Düşünme bunları... Sarı zarfı aldım. Önder beni izliyor. Gülümseyerek izliyor, bakmadan bildim bunu. Behiye Aksoy çalmaya başladı; böyle günahlar işlerken insanın biri onu affetsin istediğini bilir gibi:

“*... Sen de yoksun, bilmiyorsun, halim kalmadı...*”

Uzun uzun çalsa şarkı keşke. Belki bir şey der sözleri, ne yapılacağını söyler. Bakıyorum çantanın içine, görmüyorum. Aklımın gözleri Önder’in bana nasıl baktığında. Zarfı çantaya itelemeye çalışırken Meclis Kütüphanesi’nden Ayşe için aldığım *Sevdalı Bulut* kitabının bir sayfası kıvrıldı, Aydın için yaptırdığım 1971 ayrıntılı nüfus sayımı teksirleri buruştu, bal kavanozu da yan yattı. Allah’ın belası bal kavanozu!

“Çocuğa Nâzım Hikmet mi okutuyorsunuz Sevgi Hanım?”

İşten erken çıkacakken tam, davudi sesini kendi kendine pek beğenen Meclis Kütüphane Müdür Yardımcısı Abdullah Bey, Adalet Partililerin alametifarikası olan müstehzi gülüşüyle sordu. İnsana durup dururken köşeye sıkıştığı hissini veriyor bu gülüş. Savunmaya geçiyorsun derhal. Yöntemler geliştirdim; konu değiştiriyorum mesela:

“Abdullah Bey, stenograf arkadaşlar geçen haftanın genel kurul zabıtlarını getirdiler ama toplantı yeter sayısına ulaşılamadığı için... Sadece iki sayfa olduğu için bu haftanınkilerle birleştirip cilde öyle gönderelim diyorum.”

“Sizinkiler Meclis’i çalıştırmıyor ki Sevgi Hanım. Ecevit bir cumhurbaşkanı adayı kabul edecek de memleketin işi yürüyecek. Ama hayıııır! Solcular böyle işte; işleri güçleri gensoru versinler, yıksınlar, engellesinler...”

Bazen de duymazdan geliyorum:

“Abdullah Bey, ben bugün, daha önce söylemiştim çocuğu doktora götüreceğim için erken çıkacağım. Müdür bey biliyor.”

“Tabii siz işleri komünist müdürle halletmişsinizdir. Tabii, tabii.”

Abdullah Bey’in badem bıyıkları altından domur domur dudakları parlıyor. Bu adamın bakışındaki müstehcenlik yüzünden başımı istemeden tiksintiyle öne eğiyorum. Bu gergedan da muhakkak ki bunu yeni gelin utangaçlığına yoruyor. Allah’ın belası herifin gözlerindeki o tuhaf ışıltı... Baktığı herkes çıplakmış gibi parıldayan o gözler... Kesif ve kesintisiz bir tecavüz hissi...

Sonra aniden insanı aptallaştıran bir samimiyet, köylü Abdullah Emmi’ye dönüşen saf bakışlarıyla neredeyse yalvararak:

“Sevgi Hanım, size de getirdim bir kavanoz. Bizim Erzurum’un balı meşhurdur. Bünyeyi kuvvetlendirir. Çocuğa verirsiniz.”

Şimdi balı almasam? Öyle de olmaz. Ayşe de ne zamandır bal yemedi. Adam da bir iyilik yapmak istiyor, reddetmek olmaz. Yarım yamalak teşekkür edip aldım balı. Dönüp gidecekken:

“100 lira Sevgi Hanım. İki Samsun parası yani. Bir şey değil.”

Nutkum tutuldu. Geri de veremiyorum... Çıkarıp parayı uzattım ki bitsin bu saçmalık. Hayatın bu küçük kazıkları hep mi pusuda bekler?

“Sevgi Abla! Abla bir dakika!”

Stajyer Nazlı, elinde bir kitapla –kapağını ters çevirdiğine göre Abdullah Bey’in görmemesi gereken bir yayın– koşarak geliyor:

“Abla, bu kitabı alabilir miyiz arşive?”

“Hangisi o?”

“*Şehir Gerillası*, Carlos Marighella.”

“Yine mi çıktı piyasaya bu kitap? ‘Üç Delikli Kitap!’”

“Nasıl abla?”

“Kapağındaki üç mermi deliği yüzünden, ‘Üç Delikli Kitap,’ derdik buna 71’de. Bütün kitaplar yasaklanırken niyeyse bu ortadaydı hep. Silahlı külahlı kitap–”

“Abla sizin dönem meseleyi silah zannediyor, halbuki silah bir sebep değil sadece bir sonuç. Ama niyeyse–”

Tam da Önder’le buluşacağım gün çıktı ortaya kitap! 71 Muhtırası’nda hapishanede geçen aylarını düşünme. Nazlı’nın şimdi giydiği pantolonun bir benzerini o hapishanede bıraktığını –“Hapishaneden eşya çıkarılmaz Sevgi arkadaş, geri çağırır insanı!”– düşünme. Alelacele Aydın’la evlenerek, daha tahliye olmadan Önder’i terk ettiğini düşünme. Ayşe doğduğunda bir daha hiç ardına bakmama yeminini –“Artık bebek var, macera bitti,” demişti annem ben ağlaya ağlaya Ayşe’yi emzirirken– düşünme! Nazlı, toy devrimci arkadaş, şimdi “devrimciliğimizi” kaç kilo çekiyor diye tartıyor işte bir kaşı havada:

“Alabilir miyiz abla?”

Şimdi Nazlı’ya anlatmak var, uyarmak var ama... Madem o kaş kalkıyor, o da geçtiğimiz yollardan geçsin, şu bala o da bulaşsın:

“Git Abdullah Bey’e sor bakalım alalım mı?”

Yanağındaki sigara yanığını tırnaklama yine... Bu ayakkabı böyle vurmaya devam ederse dayanamam bütün gün.

Önder içime bakar gibi baktığı için yanağımı kapattım, izlerimi. Artık pek fark edilmiyor aslında ama Önder yine de görebilir, bir tek o. Aydın hiç sormadı, inceliğinden! Önder gördü işte. İç geçirdi çünkü, yanağıma baktı:

"Hiç konuşacak zamanımız olmadı Sevgi."

"Konuşmayalım da zaten. Lüzum yok."

"Haklısın. Belki sonra..."

"Sonra yok Önder."

Demeyeyim. Demeyeyim. Demeye–:

"Sonra denen şey tükendi bizim için."

Korkup kaçtığım için niye onu suçladığımı hiç sormadı. Sorsaydı ağlardım zaten. Sormasın.

Bunu dedikten sonra o balığı yedik mi, balık mı bizi yuttu, Ecevit'ten mi konuştuk, Meclis'ten konuştuk da ezberden bir şeyler mi dedik... "Yıllar sonra buluşan iki sevgili" filmine karışan başka bir filmin görüntüleri.

El sıkışıyoruz. El mi sıkışıyorduk biz? Öyle yapıyormuşuz demek. Öpmüyor muydu beni yanağımdan? Öpmüyormuş demek. Hiç sevişmeden de sevgili olunuyormuş demek... Önder nasıl sevişiyor acaba? Düşünme. Düşünme...

Yürümeli... Yürümeli biraz. Beyaz masa örtülü, rakılı filmden çıkıp gerçeğe dönebilmek için. Ama ayakkabı canıma okudu. Önder de artık görmeyeceğine göre... Bastım ayakkabının arkasına. Şak şak topuğuma vururken ayakkabı, Cinnah'tan indim. Gima'nın önüne nasıl geldim, o kadar yolu nasıl yürüdüm, bilmiyorum. 71'den bugüne kadar, dokuz yılda yana yana büyüyen içsavaş boyunca yürüdüm... *Şak şak şak...*

"Ampul gelmiş, ampul!"

Gima'nın önünde yığılan kalabalık bağıra çağıra birbirini haberdar ediyor. Sıraya girdim. Niye girdimse! Lazım olur ampul. Geçen komşu Jale Hanım "Çocuk Sevenler Derneği" toplantısından dönüşte merdiven boşluğunda, kıpkırmızı boyalı dudaklarıyla anneme anlatıyordu:

“İnanmazsınız Nejla Hanım, hastaneye yatarken ampul ve battaniye istiyorlarmış. Bu hale geldi yani memleket. Tevekkül edin, hastanede ampul yok! Hep bu anarşik olaylar; kardeşi kardeşe kırdırıyorlar.”

“O tevekkül değil, tahayyül,” diyemedim o zaman, “kardeşi kardeşe de kırdırmıyorlar. Ülkücü komandoları silahlandırıp solcu çocukları vurduruyorlar,” da diyemedim o dişi gergedana.

Sıra bana gelince iki tane ampul aldım, bakmadım bile kaç mumluk. Yaşlı bir adam koluma dokundu:

“Kızım al, cebimde varmış, ayağına yapıştırırsın.”

Adamın elinde bir yara bandı. Alsam para ister mi diye baktım yüzüne:

“Al kızım, kanamış ayağın.”

Bir şey söylemeden dönüp gittim. Kendimden tiksindim. Aydın varmış mıdır eve?

Nejla İzmirli (Anneanne)

“İhtiyarı da genci de ölüme aynı mesafedeyiz Jale’anımcığım, buna bir çare bulamamak tesir ediyor çocuklara.”

Merdiven boşluğunda *Hafta Sonu* gazetesindeki “Bülent Ersoy’a hangi gözlük yakışıyor siz seçin” haberine bakarken böyle dedim de, anlamadı. Duymazlığa gelmiş olacak. Belki içeride çalan şarkı yüzünden hakikaten duymadı:

“Honki ponki torino...”

Hafta Sonu’nu içeriden getirirken gülerek sesleniyordu Jale Hanım:

“Sizinkiler de hep gamlı be Nejla’anım! Biraz olsun neşelenmeyi hafiflik görüyorlar zaar. Ama bu artistlerin haberleri olmadan, hep de siyah beyaz gazetelerle yani, değil mi ama, bu hayat çekilmez.”

Biraz sert baktım da Jale Hanım anlamadı; sıtma görmemiş sesiyle merdivenleri çınlattı:

“Ay bak bak!.. Zeki Müren Fransa’da estetik ameliyat olmuş Nejla’anım. Bülent Ersoy da kıpkırmızı ruj sürmüş. İyice şorolo oldu çıktı bu çocuk! Aha ha ha!”

“Ben işte Ayşe bu gazetelerle biraz neşelenir mi diye... Çocuk bütün gün evde, sokağa salamıyoruz malum... *Cumhuriyet* de ne yıldız falı veriyor ne *Dallas*’ı anlatıyor–”

“Amaaan Nejla’anım, boş ver be cancağızım! Dur ben sana biraz da neskafe vereyim.”

“Neskafe nedir Jale Hanım?”

“Bizim Almanya’daki ahbaplar bavulda çamaşırların arasında naylon torbaya koyup getiriyor. Sıcak suyun içine koyuyorsun, kahve oluyor.”

“Zahmet etme Jale’anım kızım.”

“Aa niye be! Dur iki dakika. *Dallas* izlerken içersin.”

Ne diye Sevgi ile Aydın hakkında öyle ileri geri konuşmasına izin verdim ki! Manalı bir söz söyleyip utandırmak istedim de, ondan öyle dedim:

“İhtiyarı da genci de ölüme aynı mesafede...”

Jale Hanım sanki ses gelmiyormuş gibi ağzıma baka baka, kaşları havada, başını salladı gülerek. Neskafe mi neyse, onu da almadım zaten. Canım sıkıldı.

Elimde gazete, merdivenleri çıkarken yine o şarkı dolanmaya başladı hatırımda:

“*Derdimi arz etmeye ol şûha bir dem bulmadım...*”

Hayırlara gelsin, bu sabah bu şarkıyla uyandık. Bir şarkı diline pelesenk oldu mu bil ki diyemediğin derdin o şarkıda saklı. Jale Hanım’la eğlenmek, gülmek iyi hoş da bugün hiç çekesim yok. Bazı gün olur öyle.

“*Hâlimi hiç rahmeder âlemde, hemdem bulmadım*”

Ne de güzel söyler Nesrin Sipahi. Rahmetli İlyas Bey, “Sesi, bahar rüzgârında sancak gibi dalgalanıyor,” derdi nağme yaptıkça Nesrin Hanım.

“*Ketmeder râz-ı derûnum yâr-i mahrem bulmadım / Yâre açtım yâremi amma ki merhem bulmadım..*”

İlyas Efendi, nur içinde yatsın, pek gül yüzlü değildi de, bayramdan bayrama bile olsa, canlanır da şevke gelirdi:

“*Hâsılı bu âlemi ben eski âlem bulmadım.*”

Komşu Jale Hanım hepten haksız değil. “Nesrin Sipahi artık gazinolara çıkmıyor mu Sevgi? Gidip bir dinlesek,” dedim geçen de, ikisi de astılardı

yüzlerini. Aydın başını gazeteden kaldırıp, “Sizin Nesrin Sipahi artık faşistlere söylüyor Nejla Anne,” demişti. Sevgi, “Anne o artık ülkücü gecelerine çıkıyor, gidemeyiz,” diye söylediydi. Demek artık bize Nesrin Sipahi de yasak!

Biz de ciddiydik, biz de kıt kanaat geçinirdik ama hiç değilse bayramda bir fener alayına bakılırdı, Gar Gazinosu’nda oturulurdu, ne bileyim bir piyese gidilirdi Halkevi’nde. Bu çocuklar hiç teneffüs almıyor. “Sosyalizmde hiç mi milli bayram yok Sevgi?” dediğimde alay geçtilerdi de cevap vermedilerdi. Hayır, çocuk da sıkılıyor. Haklı. Sokak tehlikeli, çıkma; Kurtuluş Parkı’nda faşistler var, gitme; ne zaman ne olacağı belli olmaz, Kuğulu Park’ta bir istirahat etme. Ne yapacak bu çocuk? Ayşe’ye oyun uydurmaktan akla karayı seçer oldum:

“Haydi, bez bebek dikelim Ayşe,” “Kızım, pufböreği yapayım ben, sen de küçük pifböreği yap ayrı tepsiye. Yapalım mı kızım?”, “Bez kukla dikelim de kukla tiyatrosu yapalım mı Ayşe, ister misin yavrum?”

Sevgi, “Anne bundan sonra her şey olabilir, Ayşe’ye hissettirmeyelim,” dediğinden beri de... Nasıl hissettirmeyeceksin? Bir tarafın Niğde Öğrenci Yurdu, ülkücü gençler, bir tarafın Mülkiye, solcu gençler; tam karakolun karşısında oturuyorsun, Ayşe’nin penceresi karakolla hizalı, nasıl hissettirmeyeceksin! Solcu gençleri gözaltına alıp da aç bıraktıkları gün, anneleri karakolun penceresine bisküvi atarken, artık ne yapayım uydurdum öyle:

“Ne yapacaklar çocuğum! Anneleriyle oyun oynuyorlar. Kim pencereye denk getirecek bisküvileri diyerekten.”

Artık ne zaman biri gözaltına alınsa Ayşe başlıyor –tövbeler olsun kuş besler gibi– karakola beyaz leblebi atmaya. Cama girdi mi girmedi mi? En başoyunumuz bu artık. Şükür ki gözaltına alınan çocuklar da bozmuyorlar oyunu. Hep solcu öğrenciler demek.

“Tatbikat” oyununu da öyle başlattık ya, hayır olsun sonu. Sevgi, “Eve de gelebilirler anne, sakın korkma!” dediğinden beri, her gün tatbikat! “Karakoncoloslar geliyor,” deyince başlıyor kız koşmaya. Kapının deliğinden bakınca eğer eller havada birleşiyorsa doğru saklanma yerine! İyiden iyiye de batıl itikat sahibi oldum bu vesileyle ahir ömrümde. Her

sabah, Ayşe'nin etrafına ellerimle görünmez bir kubbe çizmezsem bana rahat yok:

"Bööyle... Böööyle... Ayşe'yi nur-billur içine / Atlaslara incilere / Tütütütü / Ben kilitledim, sen koru ya Rabbi!"

Ayşe de gül gül ölüyor artık. O gülmese kimse gülmüyor ki evde. Sevgi de o telefondan sonra iyice sessizleşti. "Kim bu Önder kızım?" diye de soramıyorsun ki? O zamanların lafı açılırsa yine Sevgi soracak:

"71'de bizi aldıklarında niye cezaevine gelmedin anne? Beni nasıl bıraktın orada?"

İlyas Efendi öyle demeseydi:

"Askerler çocuklara bir şey yapmaz Nejla Hanım. Ne yapacaklar? Hatta iyi bile hapiste olması. Bari sokaktaki komünistlere katılmaz. Hem alsın dersini!"

Ben giderdim de... Ben de mi içimden dersini alsın diye geçirdim acaba? Fakat nereden bileceksin? İşkence mi duyduk o zamana kadar? Hem de gencecik kızlara... İşkence bilmiyorduk ki biz! Bilsek...

Bu Önder o zamanlardan muhakkak. Aydın bilmesin istediğine göre bir şey de var ama... Aydın da adam olsun karısına sahip çıksın azıcık. Alsın bir dışarı çıkarsın, gezdirsin biraz. Nemrut İlyas Efendi bile, kırk yılın başı olsun, "Sen seversin," der –sevdiğim de yoktu ya, niyeyse öyle kalmış adamın aklında– Amasya elması ile, ne bileyim iki bezeyle gelirdi eve. Kim bilir? Yasak mı acaba kocanın karıya, karının kocaya hoşamedi yapması? Tevekkeli hiç gülmüyor yüzleri, belki bu sosyalizmde oynaşma da yok. Hep kırtıpil gezilsin, salta durulsun.

Abraş kocası güya mütedeyyin ama Jale Hanım süslü püslü, kosta kadın. Jale Hanımlar da olmasa *Dallas*'ta ne olmuş, gazinolarda kim var, şimdi moda ne, hiç konuşulmayacak. Fakat Ayşe ne zaman ağzından kaçırsa orada konuşulanları, ikimiz birden azar yiyoruz. Hatta geçende Jale Hanımlar kendilerine gece elbisesi diktirirken Ayşe'ye de kalan saten düşesten bir gelinlik diktirivermişler de Ayşe bunların karşısına telli duvaklı çıkıverince Aydın, bir kız sen:

"Biz kızımızı büyüsün de evlensin diye yetiştirmiyoruz Nejla Hanım!"

Bu lafı bir deyişi var, kasıla kasıla. Sevgi de sustu, başını çevirdi. O da Ayşe dersini alsın istedi belki... Çocuk ne ağladı o gece. Ne var ki? Kız çocuğu bu nihayet!

Ayşe'nin bir arkadaşı olsa bari. Hiç de kimse yok apartmanda. Bir arkadaşı olsa... Şarkı o yüzden mi takıldı acaba sabahtan aklıma?

"*... hemdem bulamadım.*"

Bilmez şimdikiler "hemdem" nedir? Demi benimle bir olan kim kaldı ki zaten!

Jale Hanım iyi kadın da, o da "hemdem" değil tabii. Sağ olsun, bir banalliği var. Sevgi, "Yine mi Jale Hanımlara gidildi?" diye hesap sorunca her seferinde, "Sigorta attı da topraklamaya bakır tel istedimdi. Kızı Feride aşağıdan telleyiverdi sigortayı," demek zorunda kalıyor insan.

"Bu sigorta her gün mü atıyor anne?!"

"Her gün atıyor kızım. Her gün! Bu evde o kadar çok cereyan var ki topraklamak gerekiyor. Topraklanmazsak hepimiz sizin elektriğinizden ölüp gideceğiz!"

Bugün sabahtan beri de böyle bir uykulu hal. Öğlen olsa da Ayşe'ye şu "şeftalili" kitabı okusam biraz, uyusam sonra da, uzun uzun. Akşam da zaten çocuklar geçer Samimlere, yaparlar yine bir horanta yemeği, votka demlerler, ben de biraz radyo dinlerim. Kim bilir, belki Nesrin Sipahi çıkar radyoda, açarım *Hafta Sonu*'nu, biraz da acıbadem likörü koydum mu! Jüpümle kalırım serin serin. Şu maniyi de bitirmek lazım. Geçen gün yazdığım kuvvetli değildi ama yine de... "Yaprak düşmez can bırakır / Can vazgeçmez beden yıkılır."

Akşam olsa da başlarına bir şey gelmeden, sağ salim eve gelseler Sevgi ile Aydın... Seçilemedi şu Reisicumhur selametle!

2. ÜNİTE:

MAHALLEMİZİ TANIYALIM

Akgün Ailesi
Seyranbağları Mahallesi (Gecekondu Bölgesi)

“Uçuyor galiba. Uçuyor mu Ali? Çek bakalım ipi biraz, öyle anlarız.”

Çektikçe ip avucumu kesiyor. Uçuyor demek mi Hüseyin Abi? Gece karanlıkta görünmüyor hiçbir şey. Uçurtmanın sesi geliyor tek: *Pata pata pata...* Uçuyor mu demek Hüseyin Abi?

Yanmış gecekondumuzun bahçesinde çok gürültü var. Siyah küller kalkıyor, ablalar türkü söyleyip oynuyor çünkü:

“*Samanlıktan kaldıramadım samanı da Zühtü...*”

“Sahte nişan” var yine. Bu seferki “sahte gelin” abla çok güzel. Yeşil gözlü.

Uçuyor mu Hüseyin Abi?

Hüseyin Abi ODTÜ’lü, inşaat mühendisliğinde. “Herkes giremez ODTÜ’ye.” Parkalı ablalarla abiler gidebilir tek. “Gecekondusu yanmış çocuğun, sevinsin biraz,” dediğini duydum ki ben! Hüseyin Abi o yüzden uçurtma yaptı bana. Kırmızı kâğıttan.

Görünmüyor uçurtma. Çünkü şimdi ablalar gaz lambalarının ışığında oynuyor ki abiler arka bahçede konuşsun. Anneler üzülüyor ki babalar küllere baksın, sussun. Elektrik de kesik zaten. Ama sabah –belki bu sefer başkaları gibi çabuk çabuk konuşabilirim– anlatırım herkese:

“Hüseyin Abi bana kırmızı uçurtma yaptı. Gece uçtu.”

Hüseyin Abi eliyle acele acele deniyor ipi. “Sahte nişan” elektrik gelince bitecek çünkü. Sahte nişanlık kıyafetleri çıkarılacak, ablalar pantolonlarıyla kalacak. Gizli toplantı da bitecek o zaman. Işıklar gelince her şey duracak. Abiler çağırıyor işte:

“Hüseyin! Başlıyoruz!”

“Geldim!” dedi Hüseyin Abi. Hüseyin Abi “şef” çünkü.

“Ali, görmüyorsun şimdi ama uçtu uçtu bir yere takıldı bu uçurtma.”

Hemen konuşamam ben. “Geri zekâlı” değilim, “içine kapanığım”. Köyden dede gelince demişti. “Ciddi çocuk o, üstüne varmayın.”

“Ali...”

Hüseyin Abi ipi çekti. Yutkunduğu için gırtlağındaki top gibi şey indi kalktı.

“Bizim bunu kesmemiz lazım aslanım, takıldı bu bir yere. Karanlıkta da bulamayız şimdi.”

Ama o zaman sabah kimse inanmaz uçurtmaya. Gökhan, “Yine rüya görmüşündür sen,” derse! Diyemiyorum ki, “Kesmeyelim.” Soramam ki, “Peki hiç uçtu mu Hüseyin Abi?”

Hüseyin Abi’yi çağırdılar yine:

“Hüseyin! Nişanı çok uzatamazlar. Faşistler çakacak toplantıyı.”

Hüseyin Abi sustalıyı çıkardı, ipi kesiverdi. Avucumda ip öldü...

“Yine yaparız oğlum, dert etme.”

Hüseyin Abi bıyıklarıyla oynuyor, bir elini beline koyunca sırtı soru işareti gibi oluyor. Başımı sevdi, bacağına yapıştırdı beni omzumdan tutup:

“Devrimci adam böyle şeylere üzülmez oğlum! Asma suratını. Bir daha olur. Hep bir daha.”

Ben ipi bırakmayınca yumağı almak için ipi kesti Hüseyin Abi. Sırf ip var avucumda. Çok hafif. Kitap da yandı zaten. *Pal Sokağı Çocukları* yandı. Nemeçek yandı evde.

“Gel len, toplantıya götüreyim seni.”

Önlük de yandı zaten. Okula gidilemez, kütüphaneye de girilmez artık. *Hayat Ansiklopedisi*’ne de bakılmaz önlük olmayınca.

“Sekiz oldun artık oğlum sen! Büyüdün artık aslanım. Bak sünnet de oldunuz geçen hafta toplu kesime gidip! Ha ha!.. Abi oldun sen artık.”

İpi cebime koydum. Sol cebime. Öbürkünde başka ipler var çünkü. Bir de liste var, listeyi kimsenin görmemesi lazım. Kafam ağır gibi oldu yine. Ama artık devrimci abilerin toplantısına gidiyorum. Hüseyin Abi bıyıklarıyla oynuyor hâlâ:

“Sen şimdi ev yandı diye böyleysen üzülme. Hep birlikte yeniden yapacağız sizin konduyu. ODTÜ’den de abiler gelecek. Hep beraber. Ne var oğlum! Ev dediğin ne? Bir günlük iş.”

Ön bahçedeki ateşin yanından geçiyoruz, bulgur pişiyor. Çok bulgur. Herkes doyacak. Karşı tepedeki kaynaktan doldurduğum su bitmiş, bidon yere yatık çünkü. Çok yoruldum ben ama tek bir demlik çay oldu o sudan. Ablalar çayı abilere götürdü. Nişan kıyafetlerinin altından pantolonları göründü ablaların. Görünmesin. Görünmesin. Devrimci abla onlar çünkü. Buzdolabı televizyona dayandığı zaman dik duruyor toprakta. Kurtardı onları Laz Amca. Ama fişleri beyaz, ölü gibi. Benim iplerim gibi.

Annem başını tutuyor, bağdaş kurmuş yere. Teyzeler annemin sırtını ovuyor. Konuşup durur onlar, biri üzülünce hep öyle konuşurlar:

“Aliye Hanım, ev oluncaya kadar her akşam birimizde kalırsınız. Üzülme artık. Gençler toplantıyı bitirsin de–”

“Tabii canım, üç güne çatı çatılır. Çocuklara bir şey olmadı, şükür de Aliye!”

“Nerden bilmiş bu itler evde olmadığınızı?”

“Nerden bilecekler! Karşı tepeden hep bizi izliyor pezevenkler! Aliye Hanım, kıymetli bir şey yoktu de mi evde?”

Annem kadınlara baktı, “Bir tek işte kardeşimin, Said’in fotoğrafı... Ama o da tek resmiydi işte.”

Hüseyin Abi uzun boylu olduğu için tepelere bakıyor, yürürken:

“... Hem sonra bu faşist çıyanlar seni böyle üzgün görmeyecek. İzliyor itler bizi karşı tepeden. Evinizi yaktılar ama biz de onların analarını ağlatacağız! Geçen hafta tepeyi aldık ya, onun intikamı bu anasını satayım. Ya ne edecektik! Tepeyi ele geçirmeseydik susuz kalacaktık. Boş ver Ali sen! Bak şimdi toplantıda ne kararlar alıyoruz! Zaten Gün Sazak öldürüldü, iyice azıtırlar şimdi. Ama yılmak yok, direneceğiz. Tamam mı aslanım? Üzülmek yok. Hep birlikteyiz bak. Hem sonra...”

Babam, amcalarla evin kara külüne bakıyor. Külün orda çoraplar var, çok çorap var, tekleri yok hiç. Amcalar ellerini arkada kavuşturuyor. Çok büyüyünce öyle yapılıyor. Babam hiç konuşmuyor, amcalar konuşuyor:

“Hasan Efendi, dua et kimse yoktu evde. Arkadaşlarla üç-beş herkes koyar, hallederiz, canını sıkma hiç.”

“Bizim bu Müslüman Laz da, beklemezsin hiç, vicdanlıymış bak. Tek başına sırtlamış dolabı, makineyi, he mi Hasan Efendi? Helal olsun, yiğit adammış!”

“Bu Samsunlu faşistlere haddini bildirmek lazım Hasan Efendi. Hepimizin evlerini yakar bu o.ospu çocukları. Hele gençler bir karar versinler de...”

Hüseyin Abi, yanlarından geçerken oynayan kızlara bakıyor. Kızlar bağırıyor:

“*Yel estikçe gelir yarin kokusu da Zühtü.*”

Hüseyin Abi gülüyor:

“Kız arkadaşların da kaç gündür oynaya oynaya canları çıktı! Samsunlular anlamasın da... Ama karakoldaki polisler bile çakacak durumu. ‘Yangın evinde nişan mı olur!’ diye gelip başımızı ağrıtacaklar. Polisler buraya giremez, şapşal onlar, biliyor musun Ali? Şapşal polis! Gülsene be oğlum!”

Herkes nasıl biliyor ne zaman gülüneceğini, ben bilemiyorum.

“Ali, bak sana önemli bir şey diyeyim. Sen böyle çok konuşmuyorsun diye dalga geçiyor ya çocuklar, hiç şey yapma! Sen hepsinden akıllısın. Hiç dert etme yani. Tamam mı aslanım? ODTÜ’ye gireceksin oğlum sen! Ali, sana söylüyor– Hass.ktir!”

Elektrikler geldi işte, sokak lambaları yandı. Herkes göründü birden. Annem ayağa kalktı. Amcalarla babam el çırpmaya başladılar türküye. Ben cebimden ipi çıkardım hemen. Bütün ipleri. Belki elektrikler gelince onlar da canlanır mı acaba?

Ali Akgün

“Aliii! Ya seninkini yamuk keserlerse oğlum?! Ha ha ha!”

“Bülent Ersoy olursun sonunda Ali. Ha ha!”

Laz Hamit, kamyon kasasındaki diğer çocuklara bağırdı. Niye kadın gibi konuşmaya çalışıyor Hamit?

“Alicik yine dilini yuttu korkudan daa!”

Hepsi gülüyor şimdi. Ama ağlıyor gibi aslında. Belediyenin dağıttığı sünnetliklerle prens gibiler ama atları yok. Laz Hamit, Gökhan’a bağırıyor:

“Gökhan! Seninki korktu oğlum!”

“Kalk len onun yanından!” dedi Gökhan. Gökhan öyle yapar hep çünkü. Gökhan kocaman olduğu için, ben zayıf olduğum için... Hamit’i itti. Kamyon sallandı ama çocukların arasından geçti yanıma geldi, kolunu omzuma attı:

“Sakın ağlama len! Ali! Duydun mu? Yine mi öyle garip oldun len? Çok kesmezler oğlum... Sakın şimdi ağlama bak!”

Ağlamayacağım ben. Ama herkes o kadar çok bağırıyor ki!.. Bence onların hepsi pipilerinin fermuara sıkıştığı zamanı hatırlıyor, o yüzden çok konuşuyorlar.

“Ali! Korkarsan lunaparkı düşün. Belediye Başkanı, Gençlik Parkı’nı bizim için kapattı bugün. Kondulardan hep çocuklar gelecek. Çarpışan araba bile var oğlum!”

Çocuklar gülüyor, hepsi pipilerini konuşuyor, Gökhan da çok konuşuyor, bir de kartuşlu teybe bastı Hüseyin Abi önde. Cem Karaca çalar o hep:

“*Düştüm mahpus damlarına öğüt veren bol olur...*”

Çok gürültü oldu, çok. Şimdi bana yine öyle olacak. Gariplik gelecek. Gökhan sünnet şapkasını çıkardı, sırmalı ipi söktü:

“Al, buna bak!”

Sırmalı ipi elime aldım, eğildim üzerine. Yüzüme yaklaştırdım iyice. İki parmağımın arasında tutarsam... Böyle bakarsam... Böyle bakmam lazım ipe. Her şey bitene kadar.

“Ali! Başkaları görürse... Biliyorsun.”

Başımı salladım. Hep bir ip tutmam lazım benim elimde. Çünkü her şey dönüyor gibi olur. Her şey hareket ettiği için ipe bakınca görmem ben onları. İp kıpırdamaz. İpi sadece ben kıpırdatabilirim. Ama başkaları bakınca hemen cebe. Hemen. Cebimde tutabilirim. Öbür iplerin yanında.

“Ali, bana bak. Bak bir bana. Len baksana! Hah!.. Dinliyor musun? Aşağı mahallenin faşist çocukları mı aldı len senin kırmızı arabayı? Öyleyse söyle bak! Hüseyin Abi yaptı dedin ya? Yaptı mı len esastan? Yoksa yine mi rüya gördün?”

Başımı sallamak yeterli. Ses çıkarmak lazım değil.

“E niye görmedik biz bu arabayı? Rüyaysa bak söyle oğlum.”

Başımı iki yana sallayayım. Böyle yapılır.

“Hüseyin Abi iyi abi, de mi len?”

Gözümü açıp bakayım.

“Devrimci ya ondan. Bizim gibi... Karşı tepeyi aldılar ya geçen. O günü gördün mü sen Hüseyin Abi’yi?”

Gördüm tabii ki. Sonra mermi kovanlarını toplamaya gittik ya beraber. Polislerin mermileri görmemesi lazım. Görünmesin. Görünmesin. Kovanlarını Bademlidere’nin boklu suyuna atmaya gittik ya!.. Gökhan öyle konuşmak ister hep. Hepsini hatırlıyorum. Belki kafam patlayacak bir gün. Çünkü hiçbir şeyi unutmuyorum ben...

“Ne suyu lan bu? Kızılbaş mısın? Adın ne senin?”

Ben konuşmam. Faşistlerle konuşulmaz çünkü.

“Konuşsana lan? Sağcı mısın solcu mu?”

Ben konuşmam. Polisle, bir de faşist çocuklarla konuşulmaz.

“Bırakın oğlum onu, geri zekâlı o. Konuşamıyor Kızılbaşların piçi.”

Her seferinde nasıl bileceğim ki faşist çocukları? Öyleyse hiç konuşmam. Hiç.

“Geçen bunu dövdük ya, bağıramıyor bile aptal! Arabasını aldık da ipini verdik ya eline.”

Alay ederler; çünkü onlar faşist oldukları için. Çekince elimi kesmişti ip, kanamıştı bile. Cebimde o ip de şimdi.

Unutmuyorum ki ben...

“Çocuklar, eski öğretmeninizi unutun. Yeni öğretmeniniz benim. Anarşik olaylara karıştığı için gitti o. Teröristti o terörist! Anarşik kitaplar da dağıtmış galiba. Kimde varsa çıkarsın versin.”

Pal Sokağı’nı veremem! Daha bitmedi çünkü. Hem Ruşen Öğretmen’in Hüseyin Abi gibi bıyıkları vardı.

“Çocuklar, yıl sonu müsameresi için ront yapacağıız! Ne yapacakmışıız?”

Cevap vermedim, tek Samsunlular bağırdı çünkü:

“Roooont!”

“Şimdi annelerinize söyleyin. Erkeklere beyaz gömlek, siyah pantolon ve papyon. Neymiiiiş?”

Samsunlular nerden biliyor bu papyonu? Belki faşistlerin bir şeyidir papyon.

“Bu ne çocuğum? Terörist işareti değil mi bu?!”

Kırmızı rujlu öğretmen silgiyi çekince, ipi boynumu acıttı. Gökhan yapmış yumruklu yıldız üstüne, Gökhan’ın silgisi o. Ama söylemem, öğretmen de faşist olabilir çünkü. Şimdi başka silgi alacak para da yok. İpi kaldı. Silginin ipi de cebimde.

Unutamıyorum ki hiç...

“Papyonu nereden bulacakmışız annem?”

Ben nereden bileyim ki!

“Kaç paraymış bu papyon?”

Ben nereden bileyim ki!

“Hiç de para yok ki oğlum! Baban vermiş yine maaşın yarısını sendikaya. Dur bakalım. Alırız artık, mecbur. Daha bağcık alamadık ayakkabına, papyonu nasıl alırız bakalım. Al bununla bağla ayakkabını.”

İp kısa ama. Çok kısa. Cebime koydum ipi.

Unutamıyorum. Kafam patlayacak benim. Kamyondaki çocukların da mı kafası patlıyor acaba? Belki onların da patlıyor ama onlarınki konuşunca geçiyor. Belki unutuyordur onlar her şeyi. O yüzden herkes çabuk çabuk konuşabiliyor belki. Bazen annem –“Bu çocukta bir dert var, doktora da götüremedik ki bir türlü”– çok çok çok üzülürse bir kerede söyleyip bitiriyorum her şeyi:

“Kafamın içinde çok şey var anne. Kitap okuyunca geçer sadece. *Hayat Ansiklopedisi*’ne bakınca geçer. Ben küçük yazıları da okuyabiliyorum anne. Öğretmene söyleyemem çünkü beni sevmiyor. Samsunluları sever o. Ruşen Öğretmen’i sevmez. Ruşen Öğretmen bayrağın ipini bana tuttururdu. Türkü söyletirdi. Kırmızı dudaklı öğretmen Hüseyin Abi’yi sevmez. ‘*Yürü, bu yol şeref, zafer yolu / Karşısında bekliyor seni tanyeri!*’ Onu söyletir; çünkü Bağlar’dan gelen çocukları sevmez. Ama Hüseyin Abi ‘inşaat mühendisi çıkacak’. Anne! ‘İnşaat mühendisi, kelimenin de anlamından çıkarılacağı gibi her türlü inşaat (yapı) işinde uzmandır. Binaların, yolların, santrallerin, barajların yapılmasında inşaat mühendisi görev alır.’ İnşaat mühendisleri kırmızı araba da yapabilir. Ama ‘Samsunlular suyun başını tutmuş’, bidonla geçen çocukları döver. Faşist çocuklar onu da alır. *Ploretaryayız* çünkü biz. ‘*Ploretarya*: Eski Roma’da toplumun en aşağı sınıfına *proloterya* denirdi. Bu sınıftan olanların hiçbir şeye sahip olma hakları yoktu.’ Faşistler *plorataryaları* sevmez. ‘Faşizm: Demokratik düzenin yerine aşırı bir milliyetçilik ve baskı düzeni kurmayı amaçlayan siyasi fikirdir.’ Faşistler sünnette korkan çocuklarla alay eder. Daha çok ‘etkin propaganda’ yapmak gerekir anne! ‘Propaganda: Bir sosyal davranıştır ki amacı toplumu belli bir fikrin, hareket tarzının taraflısı yapmaktır.’ Kızılbaş’ı yazmıyor *Hayat Ansiklopedisi* anne. ‘Bkz. Alevilik, Hz. Ali. Hz. Ali’nin diğer kerametleri arasında Hz. Peygamber’in cesedini topraktan çıkararak Hz. Ebubekir’e göstermesi, gene Hz. Peygamber’in ölümü üzerine gasli için gökten bir kova su ile satrançlı bir gömlek indirmesi, ellerinin içinde demiri hamur gibi yumuşatması...’ Anne! Üzülme artık. ‘Zafer direnen halkın olacak.’ Devrim olunca ipler hiç karışmaz!”

Annem korkar, önüme bir avuç dikiş ipliği atar o zaman. Ben susuyorum iplere bakınca. Annem daha çok korkuyor ben konuşunca. Konuşmayınca üzülüyor ama konuşunca korkuyor işte.

Kamyon sallanıyor çok, müzik de çok yüksek sesli, Gökhan da hiç susmuyor:

“O günü işte, Samsunluların mahallesinin tepesindeki kayalığa yıldız yumruklu bayrağı diktikleri zaman, Hüseyin Abi’yi gördün mü? Nasıl bağırdı ama! Ne diye bağırdıydı o?”

Ben sırmalı ipe konuşuyorum şimdi:

“Zafer direnen halkın olacak!”

“Ne?! Yüksek sesle söyle oğlum!”

“Zafer direnen halkın olacak!”

Çok bağırdım. Bir anda. Müzik de susmuş. Herkes bize baktı. Gökhan bağırdı:

“Duymadınız mı lan sloganı! Atsanıza!”

Gülerek bağırdı hepsi:

“Zafer direnen halkın olacak!”

Üç kere bağırılır slogan:

“Zafer direnen halkın olacak!”
Ben ipi sıkı tuttum o sefer. Gökhan sırtıma vurdu:
“Aferin len Ali! Slogan attırdın kitleye!”
Güldü sonra hepsi. Hepsinin şapkası devrildi çok güldükleri için. Prenslikleri buruştu. Çok gürültü olunca ben bütün iplerimi elime aldım. Cebimdekileri de.

Aliye Akgün

“Nefes alıyor mu? Alıyor mu doktor bey?!”
Jandarma kılıklı doktor öyle imansız vurmayaydı belki böyle olmayacaktı çocuk. O zaman sarsıldı kurban olduğum. Yoksa bir fiske vurulmadı çocuğa. Hele bir elini kaldırsın Hasan! Ah Hasan ah! “Gecekondu, Çankaya Köşkü’ne bakıyor”muş! Ah! Ta nikâhlandığımızda soracaktım:
“Reisicumhur’un bahçesinden mi çekilecek su?”
Bir de diyor, “Bebek yapalım, bir çocukla olmaz.” Köşkün bahçesinde mi duracak çocuk? Sanki bizim gibilere bu devletten hayır gelmiş gibi! Köyde sürünüyorduk da burada öldürmüyorlar mı? Yanıyoruz da bak üzerine bir de kelebek konduruyorlar. Lanet gelsin papyonuna da! Adı batasıca, koca ev yandı, bu yanmadı. Ne vardı geri alsaydı tuhafiyeci? 100 liraya dükkân mı batacak? Almaaaz! Anladı bir kere... O iki sıkmabaş kadınla beraber girmeseydim alacaktı belki de... Ama anladı bir kere, almaaaz!

“Selamünaleyküm hacı, sende kırmızı naylon ip bulunur mu?”
“Hayırlı günler hacı. Ben de elli numara krem rengi dantel ipliği soracaktım. Kırlent yüzüne elli olur de mi kız?”
“Aleykümselam hanımlar. Bakacağız var mı?”
“Ay hacı, ne sıcak dışarısı, sorma!”
“Öyle öyle hanımlar. Susuzluk da olunca hiç çekilmiyor.”
“Vallahi hacı bizi susuz bırakan anarşikler utansın. Getirdiler başımıza komünüst başkanı, susuzluk da olur, elektrik de kesilir.”
“Ay hiç sorma kardeş... Bu kondulardan çocukları toplayıp toplayıp hep anarşik tiyatrolara götürüyorlar. Sen çocuklarla oyun oynayacağına çöpleri topla! Kokudan pislikten geçilmiyor. Adı başkent!”
“Şeftalili oyun he mi? Sanırsın seferberliğe gidiliyor!”
“Hanım, sen naylon ipi nerede kullanacaksın? Ona göre. İncesi var, kalın var.”
“Sorma hacı, biz ev hanımları yarışmasına katılıyoruz da. Gül şeklinde bir yastık yapacağım, kırmızı. Sen ucuzundan ver, ucuzundan.”
“Kırmızı deyince... Sen duydun mu, ay bu Bağlar’daki *komünüst* Kızılbaşların evini yakmışlar. Artık ne varsa evde sabaha kadar tütmüş!”
“Bomba vardır, tüfek, tomson bile vardır. Kör olasıcalar, yansın, evleri başlarına yıkı–”
Tuhafiyeci hacının iki sıkmabaşın arasından dönüp bana bir bakışı var ki:
“Buyur? Sen ne istedin?”
Başım açık ya, etekliğin altına pantol da giymişim ya; anladı.
Çantadan papyonu çıkarana kadar iki kadın süzdü de süzdü. Anladılar. Hiçbir şeyi anlamazlar, Kızılbaş’ı gördüler mi hemen anlarlar. Şu lanet gelesice papyon olmayacaktı ki!.. Ah o öğretmen ah!

“Öyle dikmeyle, siyah kurdeleyle, bulup buluşturmayla olacak iş değil. Herkesin bir örnek olması lazım, usul öyle. Yani papyon alamayacaksanız ronttan çıkarayım Ali’yi.”

Kasım kasım kasılmaz mı bir de sarıbaş öğretmen. Çocuğun gururuyla oynayacak zalım! Bir komutanın kızıymış da, iyilik olsun diye tayinini gecekondu mahallesine istemiş de, çocukların elleri hep pul pul kuruymuş, krem sürülecekmiş de, meyve yemelilermiş, protein almalılarmış, yoksa geri zekâlı olurlarmış da... Bir de bana bakması var ki “geri zekâlı” derken. “Sen bizimle alay mı ediyorsun hoca’anım?” diyemedim ki, diyemedim ki, “Protein yemişi sana benziyorsa...” “Bu çocuğu doktora götürmeniz lazım,” deyişi var bir de, güya fısıldıyor. Herkes duydu. Herkes! Ben bilirim onu, devrimci gençlere şikâyet etmesini de, büyüklük bizde kalsın... Ne yapacak adını duvarda görünce? “Faşo Nalan Öğretmen, mahalleden defol!” diye yazsın da gençler... “Öldürecekler, öldürecekler!” diye dört dönsün ondan sonra. Bakalım komutan baban ne yapabiliyor o zaman! Bu mahalle bizim be!

Daha dükkâncı ağzını açmadan, kadınlardan biri, “E yanmış bunun ucu kardeş!” deyince –ona neyse!– bak o zaman da tuttum kendimi ama ötekisi de, “Mum-söndüde takıyorlar zahir,” diye fısıldayıverince, dükkâncı da gizliden gülünce:

“Sen çok biliyorsun hanım!”

Bir laf deseydim iyiydi de, kalıverdim öyle. Kekeledim de Allah kahretsin:

“Sen çok biliyorsun...”

Aklıma ne gelirse söyledim artık:

“Sizin gibi yobazlardan geliyor başımıza ne geliyorsa! Bilmezsin sen, öğren: Papyon bu papyon! Çağdaş bir şey!”

Hacı bağırmaya başladı:

“Siyaset sokmayın tuhafiyeciye! Haydi hanım haydi, yanmış onun kenarı zaten. Almam ben onu geri. Haydi! Selametle!”

Kendime de şaştım. Utandım da az. Atıverdim kendimi dışarı. O ne öyle papyon müdafaası! Sanırsın boynuma takıp gezeceğim! Sinirden mi neyse artık bir gülme geldi. Ağlamakla karışık bir gülmek geldi. Dünden beri olanlardan herhalde...

Yanmış evin başında, küllere bakıp duruyoruz öyle. Nihayet dindi alev. Bütün komşular bağırıp çağırıyor. Benim içim kaçtı sanki. Kurban olduğum Said’im, canım kardeşim, cezaevinde işkenceden öldükten sonra da olmuştu böyle. Ama ondan çok evvel, daha küçükken babamı jandarma ilk alıp götürdüğünde olmuştu esas. Artık gönül kendini müdafaa mı ediyor nedir, biri gidince, biri ölünce, ev bile yansa sanki hiçbir şey olmamış gibi geliyor. Kalbim sıkışmıyor, dert çökmüyor üstüme. Bomboş oluyorum. Bak yine öyle şimdi. Sanki bu ev hiç olmadı. Şimdi sorsan: Mutfak neredeydi? Baban sana tek tel tokayı ne zaman getirdiydi şehirden? Erimiş horozşekerini ben güleyim diye nasıl horoz taklidi yaparak verdiydi? Kardeşinin sesi nasıldı, eli nasıldı? Hiç bilmiyorum sanki. Hatırlamayıveriyorum. Gönlüm böyle delik delik. Boş boş. Bir delik daha açılmış, açılmamış, artık bilmiyorum bile. Sorasım bile gelmiyor: Uçup gidenler hiç oldu mu?

Ağıt yakmak bile gelmedi içimden de, küllere bakarken bakarken... Bir türkü vardı... Bizim köydeki Bercuhi söylerdi. Bir tek “*Gülü bardağ içinde*” orası kalmış aklımda. Ermenilerden de bir o kadıncağız kalmıştı, yazık, kimse bilmezdi dilini. Hasan hatırlar da, sorulmaz. “Nerden geldi aklına?” diye celallenir şimdi.

Ali büyüse... Tez büyüse de üniversiteye girse. Dayısının parkasını vereceğim ona. Kan lekesini de yıkamadan. Artık bir fotoğrafı bile yok dayısının. Yangında o da gitti işte. Birkaç damla kan lekesi kaldı yadigâr. Bak parkayı iyi ki kömürlüğe saklamışım. Kömürlükteki silahları da alsın artık bu gençler, nereye koyacaklarsa koysunlar... Bitti gitti o günler. Ölmenin kıymeti mi var artık! Gazeteler ismini bile yazmıyor çocukların. İki devrimci öğrenci öldürüldü, üç devrimci öğretmen öldürüldü, beş avukat katledildi... De haydi onların gazeteleri yazmıyor, bizimkiler de yazmıyor artık!.. Bizim Alevilerin çocukları bebekten yiğit yetişiyor ya, en çok bizim çocuklar var önde. En çok onlar vuruluyor kurban olduğum. Ali, narin çocuk, dayanamaz bunlara. Çabuk çabuk büyüse de... Lanet gelesice papyon da...

Ebüüveee!

“Aliye bacım! Bacım!”

“Teslim, sen miydin? Korkuttun be kardeş!”

“Yeni taktırdım yenge kornayı. Mahalleye çıkıyorsan bırakayım. Tırmanma yokuşu... Hayrola yenge? Almadı mı tuhafiyeci papyonu geri?”

“Almadı vicdansız yobaz! O parayla evi yapmaya gelen gençlere yiyecek neyin alacaktım.”

“Yenge bizim biraderin düğünü var. Sen versene onu bana. Al sana 100 lira.”

“Olmaz öyle şey.”

“Yenge ver yahu! Al şu parayı da. İki sigara parası, ne olacak!”

“Al sen bunu, al. Koy parayı da cebine. Düğün hediyem olsun. Ha koydum buraya!”

“Gençleri dert etme sen. Çoğu zengin çocuğu. Yerler bir şey. Hem devrimci onlar.”

“Olmaz öyle. Böyle böyle tükeniyor çocuklar. Sen bırak beni burada. Bakkala uğrayayım.”

“Abla para verdim diye çiğlik ettiysem...”

Teslim de bozuldu iyice. İki sigara parasıymış! Artık para mı alıp vereceğiz!

Mustafa da bu bakkalın kokusunu bir türlü gideremedi, teneke peyniri kokuyor ekşi ekşi.

“Buyur yenge, hoş gelmişsin. Geçmiş olsun ev yanmış. Daha çıkıp bakamadım. Var mı bir ihtiyaç?”

“Hüseyinlerin arkadaşları gelecek yapmaya evi de–”

“Sarayım mı abla zeytin, ekmek filan?”

“Senin verdiğin pullardan kalmadı yalnız Mustafa.”

“Ayıp ediyorsun yenge, canın sağ olsun. Hangimizin başına ne gelir belli mi? Veresiye defteriyle başa çıkılmıyor diye vatandaşa pul para dağıtan ben değil miyim abla! Ne olacak! Dur hatta bizim çırakla göndereyim, sen yorulma, dertlisin zati. Yenge, böyle daha iyi be. Ha? Boş ver. Zaten sizin tuvalet dışarıdaydı, içeri alırlar şimdi! Modern kondu olur artık! Ha ha!”

Güldük de biraz kendime geldim.

Bercuhi’nin söylediği türkü nasıl da takıldı bak aklıma! Hasan hatırlar sonunu onun:

“‘*Gülü bardağ içinde...*’ Neydi? ‘*Dağı dağı del felek... İşin ahuzar felek...*’”

Hasan Akgün

“Soluğu var mı? Desene Hüseyin! Yaşıyor mu?”

Çocuk yaşıyor mu diye kuyunun dibine bağırırken göğsüm çöktü. Öyle de kaldı bendeki iman tahtası o gün bugün.

“Nefes alıyor Hasan Abi! Ali! Korkma aslanım, çıkıyoruz yukarı şimdi. Çek Hasan Abi, çek!”

Çocuk da belki o gün böyle oldu. Ağlayamadı bile korkudan. Boşar yeminle Aliye duysa çocuğun kuyuya düştüğünü. “Açmayalım bu kuyuyu, pistir suyu buranın,” dediydi.

“Anana demeyelim, tamam mı benim civanım. Hüseyin kurbanın olurum, sen de söyleme annesine.”

“Dur abi dur şimdi. Ali? Su yuttun mu aslanım? Kusturalım bunu Hasan Abi. Aç bakayım ağzını aslanım. Parmağımı sokuyorum, korkma!”

Çocuk siyah bir pislik kustu da o gün, bak yine anasına bir şey demedi. O gün bugün böyle çocuk, konuşmuyor.

Dairede çayları dağıtırken Aydın Bey’in dediği hikâyeyi duydum da gelip geçiverdi gözümden Ali’nin kuyuya düştüğü gün, sinema gibi. Daire Başkanı İcen Bey’in bir hikâyesi varmış da, Aydın Bey onu anlatıyordu uzmanlara:

“Ailecek bütün bir kış yalayıp yutmuşlar küpteki pekmezi. Pek bir tatlıymış pekmez. O kadar ki bitmeye yakın devirmişler küpü, sonunu akıtmak için. Bir bakmışlar ki...”

Gözlerini belertip bekledi herkes:

“Dibinde bir sıçan!”

“Yapma be abi!”

“Oy oy oy!”

Tiksindiler hep. Aydın Bey gülüyordu:

“Fakat ne büyük bir çaresizlik düşünsenize. Bütün bir kış yemişsin... Müthiş hikâye!”

Bana döndü Aydın Bey:

“Güzel hikâye değil mi Hasan Efendi?”

Kasketimi çıkardım o zaman, oturdum. Dertliyim zaten evden ötürü:

“Sizin faşist yoksa biz de bir hikâye anlatalım.”

“Yok Hasan Efendi. Namaza gitti takunyalılarla.”

“İyi öyleyse... Bizim oralarda çîrokvan derler, âşık gibi, kırklara karışmış âdemler vardır. Köy köy gezerler. Konakladılar mı kaldıkları evlere şiir söyler, öyle geçerler. Fal tutar, ezelî ebedî derler. Teki işte bir gün bizim fakirhaneye düştü. Bir gözü kör, mavi perdeli. Ufağız daha biz. Korkardık adamdan. Anam da fal dedirtecek adama. Soracak davar yavrular mı, yeni bebeler gelir mi baharda, oğlan olur mu?.. Ne yapacaksa daha çocuğu! Açız, garibanız zati hepimiz. Anam soruyor, ha soruyor, Çîrokvan da mavi gözünü havaya dikiyor dikiyor... En nihayet, dedi ki, ‘Kuyudan su içmeyin bacım! Kör edin kuyuyu.’ Bizim evin bahçesinde kuyu var, büyük nimet. Anam korktu. Çîrokvan, mavi gözünü indirdi anama öyle dedi:

‘O kuyuda insan ölüsü vardır. Elaziz’den sürüp getirdikleri Ermenileri atmışlar oraya. İçmeyin kuyunun suyunu.’

Anam rahmetlik, kırk gün mum yaktı kuyunun başında, yas tuttu. Ama yıllarca içmişiz ya o sudan, anam o günden kelli kustu hep. Kusa kusa öldü garip. ‘Kuyu... Kuyu...’ diye gitti rahmetlik.”

Hepsi bir sigara yaktı. Güneş de vurmuş odaya, iyiden demlendi duman durgun havada. “Sen de yak bir tane,” dedi Aydın Bey de, o vakit diyesim tuttu, demeyecektim de deyiverdim:

“Bizim evi yaktılar Aydın Bey.”

Öyle miydi böyle miydi derken, briketti, yığmaydı, kerpiçti; lamba mı, avize mi almış, “Para yok,” filan diyesiye:

“Yok ne parası Aydın Bey! Biz seni dost diye derdimizi diyelim dedik. Dünya müşkülüne çare bulunur, dostlar sağ olsun.”

Utandırdık Aydın Bey’i, utandırmasam iyiydi. Laf değiştireyim dedim. Memlekette laf sıkıntısı mı var!

“Ne olacak sendikaya açtıkları kapatma davası Aydın Bey? Çıkar mı bir şey?”

Aydın Bey daldı, çıkamıyor evden:

“Yahu gelmeseydin bari işe bugün.”

“Nasıl gelmeyelim? Danıştay’ın işe iade kararıyla tutuyorlar bizi de sizin gibi. Bir gün gelmeyeyim, bak nasıl koyuyor kapının önüne bu sağcı deyyuslar. Arkadaşlar sağ olsun sevdiklerinden seçtiler de, bu işyeri temsilciği meselesinden başımıza gelmeyen kalmadı be Aydın Bey! Sen Alaaddin’i duymuş musun?”

“Alaaddin kim? Hangi dairede?”

“Yok, burada değil hazret. Kızılay’a doğru SEK binası var ya–”

“Ülkücüler üs yapmış orayı, öyle mi?”

“He! Ülkücü komandolar gelen geçeni –nasıl biliyorlar anlamadım– gösterip birbirine... Başlarında da bu Alaaddin denen pezevenk. Geçen günü de beni göstertip... Mühim değil de, bizim Ali daha küçüktür. Anası da çalışmıyor ya–”

Ötekiler konuşuyordu aralarında:

“Yahu bu CHP adam olmaz. Ecevit, ‘Türkiye adeta bir Nazi yönetimi altındadır,’ demiş. E sen ne yaptın paşam? Millet kendini paraladı. ‘Al demokrasi güçlerini arkana, çık sokağa.’ Ama yoook...”

“Gün Sazak’ı da indirdiler, ortalık iyice karışacak.”

“Daha ne karışacak! Günde on-on beş devrimci öldürüyorlar. Solcu zabıtayı öldürmüşler, on iki yaşında oğlunu da ensesinden vurmuşlar dün. Gençleri patır patır indiriyor namussuzlar. Daha ne karışacak!”

“Beyim,” deyiverdim, demeyecektim de, “biz Maraş kıyımında kesmişiz umudumuzu. Umudumuzdu, kâbusumuz oldu bu Karaoğlan. Ne iktidar oluuur ne muhalefet oluuur!”

Aydın Bey eğilip sordu o vakit:

“Hanım diyordun, çalışmıyor diyordun?”

“Ha çalışmak istiyor da...” dedim ama dağıldı gitti kafam:

“Gençleri nasıl zapt ederiz bilmem Aydın Bey. Bizim Hüseyin...”

Lafın ortasında hatırıma geldi ki aynı memlekette başka başka savaşlar içindeyiz. Silahları diyecektim az kalsın, yeni silahlar almak lazım geldiğini, Bademlidere meselesini... Kendi lafımı değiştirdim bir telaş:

“Boşları toplamaya gelirken çay getireyim, içersin?”

Boşları elimde sallaya sallaya giderken... Nereden gelir insanın aklına böyle şimşek gibi? Köydeki Ermeni karısının söylediği türkü saplandı beynime... “*Dağı dağı del felek / İşin ahuzar felek / Yavrumu uçurmadan / Yuvamı dağıttın felek...*”

Bir de başı vardı da o türkünün... Aliye bilir ya, sorsan, “Türkü mü sıkıştı şimdi!” diyecek. Şu akşamki toplantı da, nişan da bitip gideydi kazasız belasız.

3. ÜNİTE:

ERKEN YATALIM
ERKEN KALKALIM

Geceleri Erken Yatmalıyız
Kurtuluş Mahallesi

“Samim sor bakalım Aydın Abi’ne, eve kimi getirecekmiş?”

Samim Abi ile Ayla Abla’nın terasındayız şimdi. Her şey çok güzeldir. Onlar yeni taşındığı için koltukları yok, bir de “âşıklar, ihtiyaçları yok tabii”. TRT’de çalışıyor onlar. Ayla Abla beni radyodaki Çocuk Bahçesi’ndeki çocuklarla tanıştıracak. Ama onlar şimdi siyasi konuşuyorlar. Jale’anım Teyzeler aşağı katta “Neşeli Gençleriz Biz” şarkısını çalıyor. Annemler sevmiyor ama ben çok seviyorum o şarkıyı. Çünkü siyasi konuşulunca ben sıkılırım bazen:

Babam: “İyice tırmanacak olaylar. Gün Sazak cinayeti boşuna değil.”

Samim Abi: “Doğru söylüyorsun abi.”

Ayla Abla: “Meclis de tıkandı. Kaçıncı turdayız şimdi Cumhurbaşkanlığı seçiminde?”

Annem: “Kimse hatırlamıyor ki! Bugün Meclis’e sekiz yüz tane hıyar göndermiş biri. CHP’li mebus hazretleri de dağıttı genel kurulda. Kimse de, ‘Ben almam,’ demedi. Hakikaten hıyar bunlar.”

Samim Abi: “Sokak çok kötü, sokak.”

Samim Abi hep güler ama faşistler konuşulunca kaşlarını çatar, bir şey demez. Samim Abi çok yakışıklıdır bence. Evet, çok.

Kimse bana cevap vermiyor şimdi:

“Babaaa! Jale’anım Teyzeler, Rus salatasına niye Amerikan salatası diyor?”

Babam eve avize getirdiği için annem kızdı birazcık. Çünkü daha önce de “güllü dallı nevresim” getirmişti. Şimdi o yüzden öyle söylüyor:

“Samim, sor bakalım Aydın’a, eve kimi getirecekmiş? Küçük burjuva avizesi yetmezmiş gibi!”

“Yahu Sevgi!”

Başkaları varsa annemle babam kızgınsalar bile gülerler:

“Anlat Aydın anlat. *Gündelikçi* istiyor beyzade.”

“Anneee! Jale’anım Teyzeler niye Amerikan salatası diyor Rus salatasına?”

“Yahu Sevgi söyledim ya, insanların evi yanmış. Adam da parayı kabul etmiyor... Bizim odacının evi yanmış da Samim. Ben de düşündüm ki–”

Samim Abi güler:

“Aydın Abi biliyorsun küçük burjuvaya giden yollar hep dekoratif taşlarla... Ne diyordu bizim eski devrimci bakkal Ayla? ‘Burcuvanın guççüğünden korkaceyn abicim!’ Avize işi iyi olmuş fakat. Eski lambayı da bize verirsiniz artık. Öksüz bıraktığınız devrimci mirası devralmak bakımından. Ha ha!”

Samim Abi çok yakışıklı olduğu için, bir de siyasi konuşulunca herkesi güldürebildiği için Ayla Abla onu çok sever:

“Samim, şişeleri hazırladım içeride. Alkolü de ısıt istersen artık.”

Samim Abi beni kucağına aldı. Çok eğlencelidir o:

“Gel kız! Yapalım şu votkayı. Abi haydi sen de!”

Babam da Samim Abilere gelince sevinir. Çünkü o zaman annem şakacıktan kızar, gerçek kızmaz. Annem kızınca da babam Samim Abi’yle konuşur hemen:

“Samim, ne yapacaksınız bu kadar votkayı, anlamadım ki!”

Ayla Abla, sigara yakarken saçlarını geri atar, bence o da çok güzeldir. Bir de onlar Samim Abi’yle öpüştükleri için değişik kokar o; ayıp gibi ama gülmeli bir şey. Samim Abi, beni havaya kaldırdı. Samim Abi çok maceralı, atlar koşuyor gibi kokar.

“Samim Abi, Jale’anım Teyzeler niye Rus salatasına–”

“Çünkü onlar Ayşeciğim, *Dallas*’ta Ceyar’ı tutuyor!”

“Aaaa!..”

“Kız senin gözlerin açılınca ne kocaman oluyor!”

“Peki, o zaman biz kimi tutuyoruz *Dallas*’ta?”

“Bizim tuttuklarımızı göstermiyor televizyon Ayşe. Boş ver! Gel bak ben sana ne abrakadabralar yapacağım mutfakta.”

Annemle Ayla Abla terasta, Samim Abi'yle babam mutfakta olunca ben tam mutfak kapısında dururum. Çünkü o zaman herkesi görebilirim, hiçbir şeyi kaçırmam.

"... alkol kaynama noktasına gelince yapacağız bu işi... Aydın Abi, adamlar Moskova'da müthiş olimpiyat hazırlıkları yapmış. Göreceksin şimdi görüntülerde. Sizin için montaj masası artıklarından özenle derlemiş olduğum... Kesilen görüntülerin sultanı Samim!.. Abi, sana Maraş Katliamı'nın makas artıklarını anlatmış mıydım? Yayınlamadıkları şeyleri. Anasını satayım, TRT yakıyor abi bazı görüntüleri."

"Samim, ev sahibinize söyleseniz de şu kilitli odayı..."

Annemle Ayla Abla karşılıklı oturunca bacak bacak üstüne atarlar, öne eğilirler masada. Sigaralarını kül tablasına değdirince ikisinin de elleri yem yiyen kuşa benzer:

"Ayla, niye açtırmıyorsunuz şu kilitli odayı? Söyleseniz ev sahibine–"

Ayla Abla, annem soru sorunca saçıyla oynar, geri yaslanır:

"Neden? Niye ki?"

"Yok yani, bebek gelir, oda lazım olur diye–"

"Hımmm..."

"Ne var o odada?"

"Haa!.. Yok abla bir şey. Ben sana esas başka bir şey söyleyecektim. Bu Çankaya'daki Hülya Lokantası–"

Annem geri yaslandı hemen, kollarını çekti masadan.

"Bir şey olduğundan değil de. Söyleyeyim dedim. Bizim TRT'ciler çok gider oraya abla."

Annem masaya dayandı:

"Sandığın gibi değil Ayla. Eski bir arkadaş. Bana–"

"Yok, abla ben bir şey olduğundan değil de..."

Susuyorlar şimdi onlar. Ayla Abla dudağını yiyor, sonra gülmek istiyor:

"Hiç sırası değil şimdi bebeğin be abla! Kan gövdeyi götürürken böyle."

Annem hiç cevap vermez bazen. Babama da böyle yapar işte:

"Sevgi Abla sizin döneminizde düşünecek, yaratacak zaman varmış. Şimdi insanlar sadece hayatta kalmaya çalışıyor."

Sonunda konuşunca annem, sigaralarını yine küllüğe değdirdiler:

“Nereden geliyor bu kadar silah, bir bilsek–”

“Konuşacak zaman olsa sözcükler yok abla. Bugün yine–”

Samim Abi kapıya çıkıp başımı sevdi:

“Abla, karımdan da mı siyasi özeleştiri alıyorsun? Gelsenize mutfağa yahu! Abla bu senin kocan hiçbir şey beceremiyor!”

Ayla Abla’yla annem mutfak kapısında sigara içiyorlar şimdi:

“Sevgi Abla’ya anlatıyordum da, TRT’de bugün üç sözcük daha sizlere ömür.”

“Bugünkü mevtalar hangileri karıcığım?”

“Göreli, irdelemek, eleştirel. Spiker metinlerinden çıkardılar.”

“Planlamada da aynı şey. Yazdığımız raporlar yukarı katlardan çiçek bahçesi gibi geliyor. ‘Olanak’ bile sakıncalı, ‘imkân’ diyeceksin, ‘örneğin’ yok ‘mesela’. Meclis’te de yapıyorlar mı Sevgi?”

Annem, babama cevap vermedi, Ayla Abla’ya sordu:

“İrdelemek yerine ne kullanacakmışız peki?”

“İrdeleme karımı abla, Allah aşkına tencereyi tut!”

Samim Abi’nin ağzının kenarında sigara. Sandalyenin üzerine çıktı. Samim Abi çok yakışıklıdır:

“Bak Ayşeciğim, Rus klasiklerinden öğrendiğimiz kadarıyla, votkada en mühim mesele sudur. Suyun oksijeni çok olacak. Bu ne demek diyeceksin? Hani gidiyoruz ya Çubuk Barajı’na, su tepeden düşüyor, o zaman oksijen alıyor su, nefes alıyor yani. Şimdi biz de yüksekten dökünce, suyu nefes alacak...”

Samim Abi beni güldürmek için yapar bunları bence:

“Abi sen de baksana alkol ısınmış mı?.. Şimdiii, sandalyemizden yere çevik bir şekilde atlayaraktan bakıyoruz çünkü Aydın Abi’miz bu işlerden anlamıyor... Eveeet... Alkol ısınmış. Şimdi Ayşeciğim işin hokus pokus kısmına geldik. Sen şimdi kapıya doğru dur bakalım. Hah dur orada, bana yardım edeceksin.”

Samim Abi tencerenin kapağını açtı ve bir kibrit yaktı:

“Korkma Ayşeciğim. Ve işteee!”

Poffff!

Kocaman alev çıktı tencereden, hemen kapadı Samim Abi, hiç korkmadı bile:

"Say bakalım ona kadar Ayşe! Bir, iki, üç... Ooon! Açıyoruz kapağı! Şimdi suyumuzun içine üç kesmeşeker atıyoruuuz. İki damla gliserinimizi de annen damlatacak. Eveeet... Hunimizin içine, Samim Abi'nin senin için Amerikan Pazarı'ndan her türlü siyasi eleştiriye göğüs gererek almış olduğu kahve filtresini yerleştiriyoruz muntazaman. Ayşeciğim filtreye odun kömürü koymak lazım ama biz onu bulamadığımız için eczanemizden temin ettiğimiz mide ilacı Eucarbon'u kullanıyoruz. Çünkü memleketimiz bugün bir odun kömürünü bile üretemeyecek kadaaar, emperyalizmin pençesindeee, oligarşinin dişlerinin arasındaaa ve dahi tekelci komprador sermayeniiin... Aydın Abi sizin kızı örgütlüyorum müsaade varsa? Ha ha! Ayla nereye kayboldu bu arada?"

"Sevgi," dedi babam, "söylüyorum o zaman bizim Hasan Efendi'ye. Gelsin kadın işte, ne var!"

"İyi Aydın gelsin. O da gelsin."

"Ne gün gelsin?"

"Perşembe."

"Perşembe mi diyeyim?"

"Gelsin işte Aydın. Tamam."

"Aydın Abi haydi geçmiş olsun! Bu badireyi de atlattın. Ha ha!"

Samim Abi böyle yana dönünce, gülünce çok güzel oluyor:

"Bizim görevimiz Aydın Abi, votka yaparak, efendime söyleyeyim sözcükleri koruyarak filan... Yani işte gün çalmalıyız abi hayattan. Sen mesela şimdi bir perşembeyi çalmış sayılırsın! Ha ha ha! Ya şu Ayla'yı çağıralım da–"

Annemle babam da güldü sonunda. Tam ben de gülecektim dışarıdan ses geldi:

Çat! Çat! Çat!

"Ayla nerede!?"

Çat! Çat! Çat!

"Çatışma başladı Aydın Abi! Ayla nerede?!"

Samim Abi bıraktı her şeyi hemen. Zil çaldı. Kapıya koştu. Annem beni tutmaya çalıştı ama ben de Samim Abi'nin peşinden koştum hemen. Samim Abi kapıyı açınca paspasın üstünde bir de ne görelim:

"Mişa! Mişa gelmiş anne!"

Ayla Abla arkamızda oldu aniden:

"Aaaa! Olimpiyat ayısı Mişa gelmiş. Ayşe için gelmiş!"

Samim Abi, Ayla Abla'ya sarıldı:

"Ayla! Silah sesini duyunca–"

"Tamam Samim, sakin ol biraz. Çocuğa sürpriz yapayım diye terastan dolanıp–"

Ben Mişa'ya sarıldım hemen. Ta Moskova'dan geldi o.

"Sevgi, evladım!" diye bağırdı anneannem pencereden, "İyi misiniz çocuğum?"

"İyiyiz anne! Durma pencerede, kapat kapat!"

Annem sonra kendi kendine söyledi:

"İyiyiz. Pek iyiyiz!"

"Yıldızlı pekiyi!" diye bağırdım ben. Herkes güldü. Jale'anım Teyzeler müziğin sesini açtı:

"*Tut tut tut tut kalbimi...*"

Onlar Ceyar'ı tuttukları için...

Abiler sokakta oyun oynadıkları zaman annemler heyecanlanır. Salıncak çok sallanınca ben heyecanlanıyorum ya, öyle. Ama silahlar bitince Samim Abi *prejoksiyon* makinesini kurabilir, o zaman kocaman bir yerde bir sürü insan yürür, bayraklar filan olur. Orası Moskova'ymış. *Prejoksiyon* makinesi çalışınca insan gözünü kapatsa bile ışık gözüne girebilir. Öğlen uyumadan önce insanın gözkapağına ışık gelince gözünün içinde küçük balıklar, böcekler yüzüyor ya, onları takip edince gözün sanki yuvarlanıp aşağıya kaçacak gibi oluyor; onun gibi değil. *Prejoksiyon* makinesine çok bakıp sonra karanlığa bakınca bir sürü ışık görünüyor. Bir sürü yere bakıp gözlerini açıp açıp kapayınca bütün gökyüzü *prejoksiyon* makinesi oluyor. Ayı Mişa, başka bir ülke kokuyor. Okuldaki harita odası gibi.

Sabahları Erken Kalkmalıyız
Seyranbağları Mahallesi

“Hüseyin sor bakalım Hasan Abi’ne, kim düşmüş kuyuya?! Hele sor bakalım!”

Kavga çıkacak şimdi. Kavga çıkarsa çok gürültü olur. Babam anneme vurursa yine? Vurmasın. Ama Hüseyin Abi olduğu için vuramaz.

Her şey bitmişti. Nişan bitmişti. Toplantı bitmişti. Bademlidere’den ateş etmemişlerdi ne güzel. Uyuyacağız şimdi. Hadi uyuyalım artık. Hadi! Herkes uyusun. Sessiz olsun her şey. Ben çok yoruldum çünkü. Başım şişti ne biçim!

Nişandaki ablalar, elektriklerin gelmesinden biraz sonra işaret verdi. Bağıra bağıra söylüyorlardı:

“*Amaaan petrol, canıııım petrol!*”

Abiler dışarıyı dinledi:

“Kızlar ‘Petrol’e başladığına göre polis geliyor. Hızla toparlayalım. Ne diyorsun Hüseyin arkadaş? Bu Bademlidere’nin faşoları bayağı ağır silahlanmış. Olmaz bu beylik tabancalarla, ezerler bizi. Senin bağlantına söyleyebilir miyiz Hüseyin arkadaş?”

Gaz lambasının ışığı azaldı. Lüks lambasının beyaz kesesine bir kere yandıktan sonra dokunulmaz. Çünkü dağılır o zaman. Hüseyin Abi çakmağıyla oynadı:

“Hayır arkadaş, benim anlamadığım uçaksavar mı alacağız? Nedir yani?”

Hüseyin Abi’nin çakmağı kimsede yok. İbelo’dur o. Gümüş rengi. Biraz düşününce hemen çakmağını çakar. Yakmaz, çakar sadece. Hüseyin Abi ODTÜ’lü olduğu için “hocam” diyebilir, ODTÜ’lüler öyle der çünkü.

“Hüseyin, bir kere bu kadar az mermiyle olmaz.”

“Tamam, mermi işini anladım da... Başka ne lazım?”

“İki tane tamburalı lazım Hüseyin arkadaş.”

“Tamam tamam. Sorayım ben. Dağılalım şimdi. Polis çıkmıştır yokuşu. Siz ne kadar para çıkarırız, onu hesaplayın. İmanını gevrettik mahallenin. Haraççıya çıkacak adımız sonunda.”

“Hüseyin arkadaş, evleri yakmaya kadar vardırdılar işi. Çoluk çocuğu tarayacak bunlar *höst* demezsek.”

Abiler avuçlarını dizlerine dayayıp kalktı. Hepsi bıyıklarıyla oynadı. Dağıldılar. Ablalar konuştu hep polisle:

“Nişanımız var da memur bey, buyurun!”

“Ev yanmadı mı burada? Ne nişanıymış bu?”

“Bize bir koca lazımdı, o da bu gece lazımdı memur bey!”

Güzel olan abla söyledi öyle. Öbürküler o kadar güzel değil. O ODTÜ’lü olduğu için daha güzel. Kalan defter kâğıtlarından defter yapıp vermişti bana yılbaşında. Hüseyin Abi’yi seviyor güzel abla, o yüzden.

Diğer kızlar güzel ablayı kenara çekti:

“Bitti zaten memur bey.”

Polis, copuyla şapkasının ucunu kaldırdı:

“Bu evi Samsunlular yaktı diye laf çıkmış. Yok öyle bir şey. Sizin gençler de rahat dursun. Geçen, bayrak asacağız tepeye diye... Görüyoruz biz bunları ama huzursuzluk çıkmasın diye... Gençler nerede?”

Güzel abla bağırdı kızların arasından:

“Tenis kulübüne gittiler!”

“Bak sabrediyorum. Nişan filan dediniz diye...” dedi polis. Şimdi dövecekler güzel ablayı. Dövmesinler. Dövmesinler.

Ak saçlı Dürüst Amca geldi. O aslında ihtiyar değil. Saçı beyazladı onun. Çünkü “71 Muhtırası’nda” işkence yapmışlar ona çok. Pipisine elektrik vermişler. Ondan delirmiş o. Bir de çok düşündüğü için. Hep kitabıyla gezer. Elinde yine çiçek var. Çiçekler de toplar o. Mezarlığa gider her gün. Oradan çiçek alır, ablalara verir. Bak şimdi de polise verdi. Bak verdi işte. Polis onu dövmesin:

“Yav bırak git işine! Bu adam da beni her gördüğünde çiçek veriyor kardeşim. Anlamadım. Tırlatmış!”

Güzel abla koştu, çiçeği aldı:

“Sen onu bana ver Dürüst Abi! Böyle gel sen, gel böyle.”

Saçına taktı güzel abla çiçeği. Elinden tutup ateşin başına getirdi Dürüst Amca’yı. Dürüst Amca gülümser hep:

“Çocuk yapın kızım. Çok çocuk yapın.”

Hep böyle der Dürüst Amca. Başka çok az şey der. Polisler gidince abiler dışarı çıktı. Ablaların yanına geldikleri için başka türlü yürüdüler. Çok ciddi oldular hemen. Hiç korkmazlar ablalar olunca. Güzel abla elini beline koydu:

“Evet, ne yapılıyor arkadaşlar?”

Hüseyin Abi onu kolundan çekti:

“Anlatırım ben sana. Dur biraz!”

Annem yine ateşin başına oturdu. Hiç konuşmadı, teyzeler konuştu hep:

“Sanki polislik edecek yürek varmış gibi buralarda gezmezler mi! Git Samsunluların mahallesinde gez sıkıyorsa!”

“Bunların pehlivanlığı cereyan gelince, bir de bize. Sonra, ‘Bademlidere’nin faşistleri niye tepemize çıkıyor!”

“De haydi söndürelim ateşi de... Aliye, bu gece bize buyurun.”

Annem başını salladı. Herkes gidince ağlar o. Hüseyin Abi güzel ablayı gönderdi diğer ablaların yanına. Dürüst Amca ateşin başında oturdu. Onu hep biri götürür sonunda. Nereye götürüyorlar? O siyah takım elbise giyer. Çok eskidir onun elbisesi. Çok düşündüğü için delirdi o. Ben de delirecek miyim acaba? Belki saçlarım beyazlar benim de.

Herkes gitti. Hüseyin Abi durdu, gitmedi, babama bir şey diyecek:

“Hasan Abi, konuşalım biraz.”

“Söyle Hüseyin’im.”

“Abi çocuklar diyor ki...”

Annem yanık evin içinde dolaşıyor. Babamla Hüseyin Abi ona bakıyorlar konuşurken:

“Abi, sizin bu olaydan sonra mahalleyi artık başka türlü korumak gerek.”

“He koçum. Ne edeceğiz?”

“Abi şimdi arkadaşlarla şöyle karar verdik...”

Annem sessiz ağlıyor evin orada, bir tek ben görüyorum. “Civanım... Said’im...” diyor. Said benim dayımmış, hiç görmedim ben.

“İki tamburalı... Yani otomatik tüfek diye karar verdi arkadaş–”

Annem, “Oooof of!” yapınca küllerin arasında, babam onu çağırdı:

“Aliye, gelsene sen böyle. Dolanmasana kız, yangın yerinde! Ha dinliyorum ben seni Hüseyin söyle aslanım.”

“Abi arkadaşlar, ‘Otomatik tüfek lazım, olmazsa başa çıkamayız,’ dedikleri için–”

Annem bu sefer çok daha bağırdı:
“Ooooof of!”
Yere oturdu, küllerin içine. Babam o zaman yanına gitti artık:
“Aliye! Kız! Ne oldun kız?! De etme artık. Bak yeniden yapacağız evi. Mis gibi.”
O zaman Hüseyin Abi de geldi küllerin arasına:
“Tabii abla. Bak ODTÜ’den arkadaşlar da gelecek. Yarın–”
Annem ağlayıp dizlerinin üzerine çökünce çok korkuyorum ben.
“Aliye, kalk ayağa kız! Kalk! Bak yenisini yapacağız dedim ya. Hem kuyuyu da kapatacağız bak. Zaten Ali yine düşecek diye...”
Annem sustu. Gözünü açtı:
“Ne? Ali’m kuyuya mı düştü?!”
Bana baktı, çok korktum ben:
“Aliii, kurban olduğum, sen kuyuya mı düştün kuzum?! Söyle Hasan Efendi! Çocuğu kuyuya mı düşürdün?!”
Biz sustuk. Babam çok korkunca sigara içer hemencecik. Annem ayağa kalktı. Çok kızdı. O zaman dedi işte:
“Hüseyin, sor bakalım Hasan Abi’ne kim düşmüş kuyuya?! Sor!”
“Tamam Aliye Abla, bir şey olmadı.”
“Hasaaan! Bu çocuk ondan mı böyle oldu?”
Ne oldum ben? O zaman olmadım ki; gürültüden oluyorum ben öyle. Öyle olunca annem de mi sevmiyor beni acaba?
“Abla tamam, yok bir şey!”
Annem ateşi ayağıyla söndürdü hızlı hızlı:
“E Hasan Efendi, e! O zaman bundan kelli, kavlimiz değişti. Sen çocuğu kuyuya düşürürsün söylemezsin, öyle mi? E madem öyle, ben de çalışıyorum bundan sonra. Sendikaya yedirdiğin maaşına bakmıyorum. E Hasan Efendi e! Haydi bakalım. Para kazanacağım ben. Bu çocuk doktora gidecek! Senden de izin falan istemiyorum. Yürü Ali, gidiyoruz Nuran Ablanlara.”
Sonra babama bağırdı elini sallaya sallaya:
“Sen sakın gelme Hasan Efendi! Git başkasında kal! Hüseyin, al götür bunu, gözüm görmesin bu gece!”
Dönüp babama baktım. “Bakma!” diye bağırınca annem, elleri titredi. Baktım yine de:
“Anasını avradını...” dedi babam. Küle tekme attı.
Dürüst Amca’yı bu gece ateşin başında unuttular. Sessiz sessiz söylüyordu, benim gibi. Ben duydum:
“Tek mezarlıkta çoğunlukta olmayalım Hüseyin. Ölmeden çocuk yapın oğlum. Çok çocuk yapın.”
Unutmasınlar onu. Unutmasınlar. Ben ip veririm ona. Bakabilir.
Hamit’le yattım ben o gece. Çok tekme attı Hamit uykusunda. İttim onu, ittim. Çok kalabalık bizim mahalle. Çok gürültülü. *Hayat Ansiklopedisi* de yok kimsede. Sabah olurken uyudum galiba.

4. ÜNİTE:

ŞEHRİMİZİ TANIYALIM

Şehrimizi Seviyoruz

“Geldiler anaane! Annaaaaneee! Geldileeeer! Çabuk koş! Gidecekler şimdi!”

Kapıya koşarım ben hemen. Çünkü “yardımcı” teyzenin çocuğu varmış. “Gündelikçi” denmez, ayıp olur.

“Ayşe, gelecek çocuk da senin yaşındaymış babacım.”

Arkadaş!

Anneannem, kalktığından beri evi temizliyor, babam ona kızıyor:

“Nejla Hanım, temizlikçi geliyor zaten, niye temizlik yapıyorsunuz şimdi?!”

“Aydın rezil mi olalım kadına!”

Anneannem yorulduğu için yüzü kırmızı, öyle olunca kapıyı açmak için çabuk çabuk yürüyemez işte:

“İlahi Ayşe! Niye gitsinler çocuğum!”

Kapı açılınca... Aaaa!.. Oğlanmış!

“Ali gittiğimiz evde sakın ses çıkarma, tamam mı oğlum? Kurban olurum ben sana.”

Annem böyle dediği için bildim ben, korkuyor o şimdi. Elimi acıtıyor sıkarken. Ama söylemem ben. İkide bir üstümü düzeltti benim. 23 Nisan gömleğimi de iki kere yıkadı arapsabunuyla. Arkadaş varmış orada. Oynamak isterse ya? Ama kitap da varmış.

Kapı açıldı... Off! Kızmış!

Onlar içeri girince anneannem şimdi zarfı eline aldı. Bıraktı hemen sonra. Parayı zarfın içine koyduk. Çünkü anneannem, annemle babama dedi ki:

“Olmaz öyle, ayıp. Elden ele para mı verilir canım! Zarfa koyarım ben.”

“Hoş geldin kızım. Aliye dediler isminizi ama–”
“Sen... siz de Nejla Hanım, değil mi?”
“Buyur kızım, buyur. İçeride çıkarın ayakkabıları. Küçük bey, senin ismin ne bakalım?”
Herkes bana baktı şimdi. Ben anneme baktım. Niye bıraktı ki elimi? Kız bağırdı çok fena:
“Benim adım Ayşe!”
Güldü herkes.

Hemen odama kaçarım ben. Arkamdan geliyor mu diye bakarım. Gelmiyor. Oğlan olduğu için tabii. Gülüyorlar içeride. Anneannem, “Ayşe çok sevindi sen geleceksin diye küçük bey. Artık oynarsınız beraber.” Öyle demese ya!

İhtiyar teyze omzumdan tuttu. Kızın olduğu yere götürüyor beni. Anneme baktım. “Git git,” dedi, sessiz dedi. Kızın odasında bir sürü kitap var. On tane! Kız yine bağırdı. Yatağın üzerinde zıplıyor şimdi. Deli galiba:
“Benim kitaplarım var. *Bir Şeftali* vaaar, *Bin Şeftali* var!”
Sandalyeye oturdum ben:
“O aynı kitap. Tek kitap.”
Zıplamıyor artık.
Bağırdı yine. Ağlayacak galiba:
“Annaaaane!”
İçeri koşuyor şimdi de. Kız, ihtiyar teyzeyle geri geldi, anneannesi. Kızın elinde tabak var, tabakta börek.

“E haydi Ayşeciğim. Bak kardeşin adı Ali’ymiş. Tanışın bakalım. Biz de Aliye Teyze’yle işleri yapalım. Ali pufböreği yer misin oğlum? Haydi bakalım. Şimdi siz kardeş kardeş...”

Öyle dedi anneannem. O aslında yakışıklı bence. Çok zayıf ama. Fakir oldukları içindir. Gömlek boynuna değince çok güzel olur. Kahverengi gibi o. Kolumu onun kolunun yanına tuttum pufböreği yerken. Benimki beyaz olduğu için güldüm. O gülmedi. “Ben küçük yazıları okuyamıyorum daha. Sen küçük yazıları okuyabiliyor musun ki? *Cumhuriyet*’in küçük yazılarını okuyamam ben. Ama az büyük yazıları var ya, onları okuyabiliyorum. Siz *Hafta Sonu* gazetesi alıyor musunuz? Biz almıyoruz ama Jale’anım Teyzeler alıyor. Siz alıyor musunuz yoksa?”

Kız çok konuşuyor. Laz Hamit'ten bile çok konuşuyor. Kulağıma eğiliyor şimdi:
"Jale'anım Teyzeler, Ceyar'ı tutuyor *Dallas*'ta."
Hafta Sonu gazetesi ne ki?
Kız yine yatağa çıktı.
"Bence gazinoculuk oynayalım mı? Ben şarkıcı olayım. Sonra sen! Dur bir dakika! Tülümü takmam lazım."
Yine içeri koştu. Durmuyor hiç.
"Başıma tülü bööyle takınca... Seyyal Taner olunur! Sevgili seyirciler, şimdi sahneye Seyyal Taner çıkıyoooor! *Son verdim kalbimin işine, aklım ermedi onun gidişine... Yıllardır gülmedi yüzüm bir an, sonunda baktım ki hep zararla ziyan!*"
Atladı yataktan tülü bana tuttu:
"Haydi şimdi sen de Bülent Ersoy ol!"
"Anneee!" diye bağıramam ki ben şimdi. Annem çok korkabilir.
"Peki tamam Bülent Ersoy olma. O zamaaan... Cem Karaca ol!"

Oğlan benimle oynamak istemiyor. Gitsin bu artık. Hiç sevmedim ben onu:
"Karakola bakalım mı? Bazen oyun oynuyorlar orada hep."

Yatağın üzerinde pencereye dayandı kız. Karakolda ne oyunu oynanır ki? Artık gitmek istiyorum:
"Gelsene buraya. Ordan görünmez ki! Böyle durursan görünür... Bak! Orda işte. Ablalarla abileri oraya kapatıyorlar. Sonra onlar ordan çıkmaya çalışıyor. Ben onlara leblebi atıyorum. Ama şimdi atamayız. Çünkü hiç abla abi yok bugün."

Ağlayacak gibi bakıyor Ali. Öyle olduğu için insan ona güzel bir şey yapmak ister. Komik bir şey yapmak ister.

"Onlar oyun oynamıyor," dedim. Kız korktu galiba. Korkunca konuşmadı.

"Ayşeee, annaanecim, haydi bakalım siz salonda durun da biraz, Aliye Teyze'n senin odandan başlayacak temizliğe!"
Ne demek oyun oynamıyorlar? Ne yapıyorlar ya? Şimdi tabii o, beyaz leblebiyi oraya kadar atamayacağı için öyle der. Ne demek oyun oynamıyorlar? Oyun oynuyor onlar. Oyun o!

“Anaanecim, bak bu börekleri de sehpaya koyuyorum, bak böyle. Tamam mı Ayşeciğim?”

Kız şimdi hiç konuşmuyor. Sessiz oldu her yer. Oooo! Kütüphane! Ansiklopedi!

“Bir kere onlar oyun oynuyor. Sen bilmiyorsun.”

Ne bilecek ki o? Oğlan bir kere. Aptal gibi de biraz.

“*Hayat Ansiklopedisi* var mı burada?”

“Varsa ne olacak ki? Sen küçük yazıları okuyabiliyor musun bir kere?”

“Evet.”

“En küçükleri ama!”

Kız ellerini beline koydu. Beni dövmek istiyor galiba.

“Evet.”

“Ama en en en küçükleri! Bu kadarcık olanları.”

Kız parmağının ucunun ucunu gösteriyor. Biraz deli olabilir o.

“E hadi o zaman oku da görelim! İşte *Hayat Ansiklopedisi*! Bende duracak ama. Neye bakalım? Benceee–”

“Ankara!”

“Aaaa!”

Ansiklopediyi aldım elinden. Hâlâ konuşuyor, hiç susmuyor:

“Bir şey diyeceğim. Valla bak, iki gözüm önüme aksın ki ben de Ankara diyecektim. Valla bak! Çünkü... çünkü...”

Kız benim gibi oldu şimdi. Çok çünkü, dedi. O niye Ankara’ya bakmak istedi? Ben Hüseyin Abi yüzünden...

Annemle ikimiz iki gece kaldık Nuran Abla’da. Babam, “Tamam, çalış o zaman. Aydın Beylere temizlikçi lazımmış. Gidersin,” diyene kadar. Hüseyin Abi çok güldü:

“Zafer direnen halkın oldu, öyle mi Aliye Abla!”

Hüseyin Abi de bizim gibi Kurtuluş’a gidecekmiş meğerse:

“Abla beraber gidelim. Benim de o tarafta işim var bugün. Ulus dolmuşu gidiyor o tarafa. Hem yolu öğrenirsin.”

Dolmuşta insanlar çok yorgun. Ben şoförün bileğine taktığı tespihe bakıyorum. Vitesi değiştirdikçe sallanıyor. Çok gürültü oldu önce. Müzik çaldı durmadan:

“*Sabuhaaa!.. Sabuhaaa!*”

Herkes de konuştu. Hepsini duyuyorum ben:

“... normal yoldan gidemez, gösteri varmış.”

“... Sakarya Caddesi’nde mi onlar hâlâ? Zavallı adamlar iki yıl oldu mu? Dokuz kişi grev diye durup duruyor...”

“... yok Hacettepe’de değil, Dikimevi Hastanesi... Tam nerde oluyor acaba?”

“... ondan değil. Metro çalışması başlayacakmış, kazarlar artık yıllarca.”

“... benim para üstü şoför bey!”

İpe de bakamam. Çünkü Hüseyin Abi sorar. Yolculuk iyi. Çünkü camdan bakarsın. Pahalı apartmanların olduğu yerlere gelince, başka şehir orası, oralara bakıyorum şimdi. “Kahrolsun faşizm”lere bakarım, sonra hep abilerin fotoğrafları olur duvarlarda, onlara da. Hüseyin Abi’nin elinde dergi var. *Gong* dergisi. Ama içinde başka dergi var, gördüm ben. Hüseyin Abi’nin gerçek dergisi. Görünmesin. Görünmesin. Hüseyin Abi İbelo çakmağını çakar yine.

“Ali, yazın çok oku bak, unutursun okumayı sonra. Tamam mı aslanım? Sen küçük yazıları okuyabiliyor musun Ali?”

Dolmuş sallandığı için okuyamam ama söylersem Hüseyin Abi okuyamam sanır. “Midem bulanır Hüseyin Abi,” diyemem.

“Okuyabiliyor musun aslanım? Oku bakayım şunu. Sessiz oku ama. Benim duyacağım kadar. Şurayı oku. Altı çizili yeri.”

Çakmağı çakıp durur Hüseyin Abi.

“Yaşamak için bu ölüm kalım savaşı neyi gerek–”

“‘Gerektiriyorsa.’ Evet?”

“... gerektiriyorsa onu yapmaktan başka bir yol olmadığı, hiç kimsenin aklından çıkma... çıkmama–”

“‘Çıkmamalı’. Evet devam et.”

“... ve bu gerçek herkese iyice kavra... kavratıl... kavratılmalıdır.”

“Aslanım benim. İyi okuyorsun. Ama devam, unutursun yoksa.”

Artık çakmağı cebine koydu Hüseyin Abi. İbelo’dur o. Gümüş rengi. Çakmak susunca ben sordum:

“Biz... biz... biz...”

“Ha Ali?”

“Hüseyin abi biz ölüm kalım savaşında mıyız?”

Başımı sevdi. Sarıldı bana. Parmağını cama yapıştırdı:

“Bak Ali metro yapacaklar Ankara’ya. Kazacaklar. Çok derin kazacaklar. Ankara’nın dibinde ne var Ali? Sence Ankara’nın üstündeki toprak kalksa altından ne çıkar?”

Ankara’nın dibi! Ne var?! Hüseyin Abi artık başka türlü oldu. Ben rüya görünce nasıl oluyorum, öyle oldu:

“Bence Ankara’nın dibinden çok şey çıkacak Ali. Binlerce yıl önce bu bozkıra varan ilk adam ve kadının, kırkikindi yağmuru öncesindeki rüzgârı işaret sanıp diktiği ilk çadır direği. ‘Azıcık aşım kaygısız başım’ diyen o adamın çömlekleri çıkacak mesela. İmparatorlukta gözden düştüğü için bozkıra gelen, yalandan iki sütun dikip keyfine bakan bir Romalı beyin taht yıkılırken içtiği şarabın çanakları çıkacak. Bir Osmanlı sultanını ilk ve son kez esir düşüren memlekettir Ankara, biliyor musun Ali? Timur’un, Sultan Yıldırım Beyazıt’ı esir düşürdüğünde içtiği keyif esrarının külleri çıkacak buralardan. Sonra, ellerinde damgalı, imzalı kâğıtlardan kafası karışıp deliren, sonunda Ulus Meydanı’nda el ele tutuşup kaybolmuş gibi yürüyen köylülerin kasketleri. Sümerbank basmasından biçilmiş donlarla nükleer fizikçi olmayı hayal eden, yıldızlarla köyündeki yanağı sinekli çocuklar arasında sıkışıp kalmış gençlerin üniversite yolunda delinen ayakkabıları da... Hep bir memleketi kurtarmak çilesiyle şiir yazan onca doktor, öğretmen ve muhasebecinin İkinci Dünya Savaşı’ndan

kalan ekmek karneleri de vardır mutlaka. ‘Bu ülke böyle kurtulur!’ diye yazmış binlerce daktilo, teksir makinesi, kurşun harfler, Yeni Maltepe Sineması’nda gösterilen seks filmlerinin parçalarına, o filmler izlenirken çitlenen çekirdek kabuklarına karışmıştır. Hokkalar ve mühürler, maktalar ve hamayıllarla yazılıp, parlatılıp, saklanmış bütün dualarla karışmıştır, üzerine ‘Tek Yol Devrim’ yazılmış plastik kalem kutuları. Büyük muharebelerde kırılmış T cetvelleri, Romalı beylere karşı, anayasa ve idare hukuku kitaplarından kurulmuş barikatların kalıntıları, İstanbul’da Boğaz’a dalıp, ‘Bu insanlarla olmaz,’ diye kederlenen aydınlara bir ümit taşradan yazılıp gönderilmemiş mektuplar, binlerce resmi geçitte hep aynı yolu yürüyen bandocu kızların trampet bagetleri, Köy Enstitülü çocukların ‘Avare mu’ çalarken düşen mandolin penaları... İnsanların daha iyisini hak ettiği hıncıyla büyüyüp insanımızın pusuculuğuyla karşılaştığı o ilk seferinde ağlayan çocukların üçgen mendilleri... ‘Bu halkı anlamazsak onlara hiçbir şey anlatamayız,’ diyerek boşuna ezberlenmiş Kuran mealleri. Çıkar bunlar Ali. Olgunlaşma Enstitüsü’nde Türk bayraklı bindallılar diken kızların kırık yüksükleri ile silah kardeşliğinden kurulacak bir ülkede eşit ve özgür olacaklarına boşuna inanan eşkıyaların kopmuş dizginleri... Tekerlekler elbette, hep ezberleyip duracağın, Kurtuluş Savaşı’nın kağnı tekerleriyle sadece bizim bileceğimiz, yakıp durduğumuz patlak lastik tekerlekler iç içe duruyor olabilir aslanım. Buraya gönderilen Keltlerin denizsiz kalınca kederlenip bira içtiği hayvan boynuzları ile Gülhane Askerî Tıp Akademisi’nde kesilen asker kolları ve bacaklarının kemikleri... Arap Prensesi Zenobia’nın kurduğu devletin cam kırıklarıyla on iki yaşında Kuşcağız’da ensesinden vurulmuş Nergis’in önlük düğmeleri. Osmanlı’ya karşı başlayıp kanında boğulmuş isyanların yırtık sancakları ve söylenmiş bütün türkülerin kopmuş bağlama telleri... Pabuç tekleri en çok da. Zonguldak’tan maden işçilerinin, İzmir’den Tariş işçilerinin, işçilerin, köylülerin ve makam şoförlerinin, cumhuriyet balolarında aradığını bulamamış kadınların ayakkabıları, milyonlarca. Aslanım, size öğrettiler mi? Ankara ‘gemi çapası’ demek. Bir hayalle çıkılan yolda atılan çapa gibi düşün. Kralların hep eşek kulaklı olduğunu bildiği için bütün kuyular bunu bağıracak diye kuyulardan korkan Kral Midas’ın şehri. Biz, ‘Kralın kulakları eşek kulakları,’ dedikçe, kaçarken cebimizden düşürdüğümüz telefon numaraları, sevgili vesikalıkları, sahte kimlikler... Kazmak tehlikeli Ali.”

Hüseyin Abi rüyadan geri geldi. Başımı tuttu yine. Ben sordum o zaman:

“Biz savaşta mıyız Hüseyin Abi?”

Hüseyin Abi bana garip baktı. Annem o zaman sordu tam; çünkü dinlemedi o hiç Hüseyin Abi’yi:

“Senin ne işin vardı Hüseyin’im Kurtuluş’ta?”

“Biriyle görüşeceğim abla.”

“Ha!”

“Mühim bir şey değil. Aletlerle ilgili abla.”

“Hüseyin bizim kömürlüktekiler–”

“Tamam abla, sen düşünme. Hallederim ben onu.”

Annem sert baktı Hüseyin Abi’ye. Uzun baktı. Hüseyin Abi de baktı. Bir şey demediler sonra.

“Bence Ankara çok güzeldir bir kere!”

Sehpanın üzerine çıktım ben, öyle bağırdım. Çünkü beni sinir eder Jale’anım Teyze, bir de bohçacı kadın. Gülüyorlar ne biçim!

“Gülmesenize!”

Anneannem, “Kaç lira veriliyor ki gündelikçiye?” diye sorunca, annem de, “Ben nereden bileyim,” deyince, babam da bilemeyince, biz anneannemle Jale’anım Teyzelere gittik sormaya.

“Jale Hanım kızım, gündelikçiye siz ne kadar–”

“Nejla Hanım gelsene içeri. Bohçacı kadın geldi, Feride’ye çeyizlik bakıyorum. Gel kız sen de, delibaş!”

Jale’anım Teyzelerin evi Tipitip sakızı kokuyor. Onların evi *kikikikiri* gibi bir şey kokuyor. Jale’anım Teyze’nin memeleri çok büyük olduğu için hep gülüyor o. Topuklu terlikleriyle yürüyünce poposu *pop pop pop* oynuyor. Güldüğü içindir. Feride Abla’nın da saçları upuzun. Sakız çiğner o hep. Ben sakız çiğneyemem çünkü annem sevmez *caktık caktık* sakız sesini. Bir de çeyizleri var. Bir şey kokuyor onlar. Sabun gibi de, “ay aman elleme pislenir” gibi de. Bohçacı kadın var şimdi. O bir kere daha gelmişti. Onlar sokakta bohçalarıyla gezerler, “Bohçacı geldi haaanım!” diye bağırırlar. Bohçaların içinde hep danteller, kumaşlar olur. Bohçacı kadınlar yere bağdaş kurar. Bakla falı da bakıyor onlar. O biraz korkunçlu gibi olur. Orada bir tane boncuk olur baklaların arasında, o korkunç bir boncuktur, düğme de olabilir. Gözlerini açа aça konuşur onlar, dantelleri seve seve.

“Jale Hanım Ablacım, bak şimdi ben sana bu kanaviçeleri gösterecektim. Gelin kızıma göre tam. Bunlar beşli takım zigon için, bu büyüğü de orta sehpaya olur, fiskos masasına olur. Pembesi de var bunun, bak o da böyle...”

Bohçacı kadın gösterince dantel şeylerini o zaman salon gül gibi kokar.

“Teyze sana da bak bak bak, bak sen şimdi, mevlit örtüsü göstereyim, ince işli. Gümüş işli, bak bunu çok ucuza veriyorum, bir tane kaldı. Şimdikiler bilmez bunları. Yeni türedi genç kızlar çıktı şimdi mevlitlere giderler, duymuş musunuz? Para almıyorlar mevlitten ama; okuduktan sonra değişik değişik konuşmalar yapıyorlarmış hanımlara. Geçen de anlattılar, bunlar, ‘Allah rızası için okuyoruz,’ deyip mevlitten sonra işte, ‘Başınız açık gezerseniz cehennemde şöyle yanarsınız, böyle yanarsınız,’ konuşuyorlarmış. Sizin karşı apartmandaki emekli hoca’anım da bunları bir

azarla sen! Bak teyzeciğim, küçükhanımın çeyizine de, bak bak bak sen şimdi, bunlar kalmaz onun zamanına, böyle bir delik işi alsan ne güzel olur mesela. Bunların yastık kılıfı da var, takım... Sizin iki apartman yanda bir ev var, Şule Hanım'ın evi, orada toplanıyorlar bazen. Şule Hanım çok okumuşlu bir kadınmış, Kuran okuyorlar da, gizliden, sonra işte bu konuşmaları yapıyorlar. Ben de oradaydım, kadınlardan birinin kocası şakkadanak gelmez mi! Vay sen misin softaların toplantısına gelen! Karısını sürüye sürüye götürdü yeminle... Jale Abla, bak senin kıza ayrıca böyle yatak eteği getirdim, bu da yastık kılıfları, takım hep bunlar..."

Jale Hanım Teyzelerin kitaplığında danteller var. Hep takım. Takım olması önemlidir. Bizim takım şeylerimiz yok. Bence çok güzel bir şey takım, evcilik gibi. Onların *Namaz Hocası* kitabı var, bir kız var, halının üzerinde namaz kılıyor. *Altın Tabak* yemek kitabının yanında bir de *Tenasül Hayatımız* kitabı var, bir de "Pembe Dizi" kitapları var. Aşklı şeyler onlar. Feride Abla okur onları. Onlar kupon biriktiriyor, Kıbrıs'a tatile gidecekler. "Moderno deterjanı sizi Kıbrıs'a götürüyor!" Almanya'dan onlara yaldızlı turuncu kahve fincanları geldiği için onların kütüphanesinde onlar durur. Yan yatık duruyor fincanlar tabakların içinde. Oralarda toz yok ama hep toz kokuyor.

"Nejla Hanımcığım, bizim damat İstanbullu olduğu için, dünürlere İstanbul'a giderken de bir şey götüreyim, diyorum. Şu dolgu işi örtüleri düşündüm. Çok kibar duruyorlar."

Anneannem şimdi İstanbul'u sordu. Anneanneme bir şey oluyor Jale'anım Teyzelere gelince. Değişik gibi oluyor. Değişik gülüyor. Ben biraz sinir olurum o zaman:

"Sorma Nejla Hanım, İstanbul'un suyu başka, havası başka. Burası gibi gri değil bir kere."

"Yaa yaa..."

Anneannem öyle olunca ben yalnız kalıyor gibi olurum.

"Bir kere sokakta artistleri görebiliyorsun. Ankara'da hiç ünlü yok."

"Yaa yaaa..."

Hafta Sonu gazetelerine bakarım ben sıkılınca:

“... Bülent Ersoy göğüslerini mi büyütecek? Yurtdışına giden ünlü şarkıcı, ‘Cinsiyet değiştirme işini zamana bıraktım’, dedi. Ersoy, ‘Benden seksisi, şirini mi var! Allah herkese benim gibi sevgili versin,’ diye konuştu. Tepkilere aldırmadığını söyleyen Ersoy, İzmir Fuarı’nda bizleri çok şaşırtacak kıyafetler giyeceğini söyledi.”

“İstanbul’da bir çınarlar var Nejla Hanım, insan ucunu göremiyor. E tabii, Osmanlı’dan kalma. Ankara’nın şu tersine dönmüş bodur dutları gibi değil; haşmetli.”

“Yaaa yaaa...”

Anneannem beni unuttu. Evi de unuttu gibi oldu. Jale’anım Teyze’ye benzedi çok. Ben o zaman bağırdım:

“Ankara da güzel bir kere!”

Gülmesinler! Öyle gülmesinler!

Çünkü onlar başka türlü gülüyor. Biz başka türlü. Babam su içiyor gibi gülüyor mesela. Annem içinden kuşlar çıkıyor gibi gülüyor. Anneannem bir tepsi börek gibi gülüyor. Samim Abi atlar koşuyor gibi gülüyor, Ayla Abla, Heidi gibi gülüyor, Heidi’nin dağdan aşağıya koştuğu zamanki gibi. Ama Jale’anım Teyze sanki sıra dayağı olurken öğretmen bir tek ona vurmamış gibi gülüyor.

Gülmesinler! Öyle gülmesinler!

Kız konuşup duruyor. *Hayat Ansiklopedisi*’ne baktırmıyor bir türlü:

“Bence Ankara güzeldir. Sence?”

Cevap vermezsem susar mı? Susmuyor.

“*Bir Şeftali Bin Şeftali*’deki gibi de mi? Hani orda ağacı büyütünce, ağaç çocukların oluyordu ya, tarla onların değildi ama ağacı onlar büyüttüğü için onların olur. De mi?”

“Evet.”

“Biz de burayı sevdiğimiz için bizim olur. Ağaçları biz büyüttüğümüz için Ankara bizim olur de mi?”

“Evet.”

“Balkona çıkıp sokağa bakalım mı?”

Balkona çıktık. Demirlere dayanıyoruz şimdi.

Kız kulağıma eğildi:

“Arkadaş olalım mı?”

Hüseyin Abi! Hüseyin Abi geçti aşağıdan. Koştu, sağa sola baktı. Koştu. Bağıramadım ben Hüseyin Abi’ye. Kaçma Hüseyin Abi! Kaçma. Gürültülü yere gidersen seni duymazlar. Kız bana bakıyor hâlâ. Hep konuşuyor:

“İnsanın eli demir kokuyor de mi demirleri tutunca?”

Ben ona ip verdim bir tane. Belki susar diye. Liste çıkacaktı az kalsın cebimden. Ama çıkmadı. Sırmalı ipi verdim. Belki susar. Kız çok sevindi. Parmağına doladı, yüzük yaptı ipi. Kızlar başka türlü.

Öğle yemeğinde anneannem kıymalı makarna yaptı. Ben çok olan tabağı Ali’ye verdim. Anlatırım ben ona karakoldaki oyunu. Anlamadı o.

Kız, çok makarna olan tabağı bana verdi. Ben de kimse bakmadığı zaman kıymalarını ona verdim. Ayıp olmasın diye.

Jale’anım Teyzeler pencereleri açınca şarkı geldi:

“*İkimiz bir fidanın...*”

Ali başka şarkılar biliyormuş ama söylemedi. Marşlı şarkı biliyormuş o.

Kız sırmalı ipi geri aldım diye üzüldü biraz. Annemle dönüşte Gima’da indik. *Vikingler*’deki etlerden var orada. Onlardan birazcık aldık. Tavuk boynu da aldık azıcık. Annem ağladı biraz. Sevinçtenmiş. Para kazandığı için. “Hüseyin Abi’yi gördüm,” demedim anneme. “Hüseyin Abi koştu, belki korktu,” da demedim. Hüseyin Abi bizi korumak için çok uğraşıyor. Bizi çok seviyor. Hep biz ölmeyelim diye bir sürü şey yapıyor. Ama anlatsam o kız anlamaz mahalleyi, Hüseyin Abi’yi filan. Ayşe onun adı.

5. ÜNİTE:

HAYVAN DOSTLARIMIZ

Ayşe Meclis'te

"Sevgi Hanım... Nasıl desem? Biz sizler gibi konuşamıyoruz. Ama... '*Gül saçarım düşmanıma bile*'. Yani..."

Muzaffer Abi o. Kahverengi gibi gözlük camının içinden gözleri bit kadar göründüğü için biraz korkunçtur. Annem beni Meclis'e getirince en çok Abdullah Amca'yı sevmem, bir de Muzaffer Abi'yi. Onun paçaları kısadır. "Takunyalı" olduğu için. Sevmiyoruz aslında ama şimdi annem ona sanki biz onu seviyormuşuz gibi baktığı için ben sinir oldum. O yüzden aşağıda, arşivde tekme attım ben Muzaffer Abi'ye. Korktu çünkü annem. Bence korkmuştu.

Biz önce yukardaydık, kütüphanedeydik. Sonra, "Arşive ben inerim," diye bağırdı annem. Çünkü bir amca geldi, "CHP'li kasıntı vekil":

"Sevgi Hanım, '78 Maraş olaylarıyla ilgili gazete kupürleri lazım bana. İstetin arşivden. Bir de o tarihten bugüne Ankara'da sıkıyönetimin kaç kez uzatıldığı lazım. Hesaplattırın."

Annem önce, "Ben inerim," dedi sonra da kızdı:

"Sanki lokantada ayran istiyor paşam! Bu kipin bir adı var mı Nazlı?"

Nazlı Abla yeni başladığı için *setejer*. Annem çok kızınca boynundaki damarlar çıkar:

"İstetin, göndertin, yaptırın!.. 'Ben sana emir veriyorum, sen de başkasına emir ver' kipi. Katmerli Osmanlı kipi! Cumhuriyet döneminde hâlâ aramızda!"

Annemin elinde bir zarf var. Sarı. Çantasından gizlice çıkardı ama ben gördüm. Sonra yine çantaya koydu, yine çıkardı.

Abdullah Amca'nın bir sürü bal kavanozu var. Onlara bakıyor hep masanın altından. Biz Abdullah Amca'yı sevmediğimiz için hiç konuşmuyorum ben onunla.

Sonra memur teyzelerden biri geldi:

“Sevgi Hanım, öğlen arasında Gençlik Parkı’na gidiyoruz hep beraber. Bir falcı kadın gelmiş. Fal baktıracağız. Sizinkileri de getirdiyseniz Ulus’ta örücüde kaçık naylon çorapları çektireceğiz kızlarla.”

Sonra Müdür Ali Rıza Bey Amca geldi. Onu çok seviyoruz. O “bizden” çünkü:

“Ulus Çarşısı’na gidecekseniz Rasim Hocam’ın yazıhanesine uğrayıp bir set de *Cin Ali* alsanız hanımlar. Meclis arşivine onu da koyalım istiyorum.”

Cin Ali! Ben çok sevindim, annem de güldü:

“Ne o Sevgi Hanım? *Cin Ali* olmasın mı Türkiye Cumhuriyeti’nin arşivinde! Rasim Hoca’m sağ olsun Eritreli çocuklar gibi bir kahraman yarattı ama yaman çocuk Cin Ali! Kâh sirkte kâh hayvanat bahçesinde kaç nesle okumayı söktürdü! Değil mi Ayşe? *Cin Ali* alalım değil mi kütüphaneye?”

“Alalım!” dedim ben. Herkes güldü. Annem sevindi biraz:

“Öyle Ali Rıza Bey. Geri bıraktırılmış ülkenin çöpten adam çocuk kahramanı *Cin Ali* kesinlikle lazım bize!”

Abdullah Bey Amca herkes gülerken hep başka yere bakar. Onun göbeği var ama Ali Rıza Bey Amca’nın yok. Bizim gibi olduğu için. O bence komik biri:

“Ne yapsın Rasim Hocam! Yıllarca öğretmenliğinde gördüğü zayıf, yoksul çocukları çizdi. Adalet Partili göbeği mi çizseydi!”

Cin Ali’ye göbek yaptım aklımda, çok komik oldu. İşte o zaman Muzaffer Abi geldi. Yeşil pantolon giyiyor o hep. Bir de bıyıkları babamınki gibi değil, ince ince, azıcık. O yüzden de sevmiyoruz galiba biz onu. Ali Rıza Bey Amca da başka türlü konuşuyor onunla:

“Ha Muzaffer Bey, gel bakalım. Sen bu gazete sayfalarının negatiflerini çıkarırken niye parmağını sokup duruyorsun araya? Arşivdeki bütün gazete negatiflerinde senin parmağın! Anlat bakalım, niye yapıyorsun?”

“Bir daha olmaz müdür bey, kusura bakmayın,” deyince Muzaffer Abi şey gibi oldu... şey gibi... Bizim sınıfta, okumayı en son söken Salim var, onun gibi oldu aynı. O zaman annem ona baktı, acıdı annem ona. O yüzden neşeli neşeli konuştu:

“Bence güzel oluyor müdür bey. Aslında hepimiz parmaklarımızın suretini çıkarmalıyız mikrofilm sayfalarına.”

Ali Rıza Bey Amca biraz... 1-B’nin öğretmeni var, çocuklara vuruyor bazen, ona benzedi biraz:

“Yoook! İçimizden sadece Muzaffer girecek unutulmaz arşivciler arasına!”

Sonra Ali Rıza Bey Amca anneme gizlice söyledi kimse duymasın diye:

“Bu çocuğun yüzü seccadede cilalanmış. Geçen gün bana diyor ki, ‘*Namaz Hocası* kitabı yok arşivde...’ Sevgi Hanım siz iyi misiniz? Birkaç gündür iyi görmüyorum sizi. Ne oldu, çocuğu doktora götürecektiniz?”

Biz doktora gitmedik ki! Hasta mıyım ben?

Annem sarı zarfı aldı, herkes çıkınca. Abdullah Bey Amca da bal kavanozlarına bakarken annem elimi tuttu, biz çıktık.

“Anne ben hasta mıyım?”

“Ayşe şimdi arşive ineceğiz seninle. Bir işimiz var. Ama ses çıkarmak yok. Tamam mı kızım?”

Çok gizli bir şey yapacağız annemle şimdi biz. Çünkü “kızım” dedi. Serüvenli bir şey belki!

Arşivi çok seviyorum ben. Annem hep aynı şeyi söyler buraya gelince:

“Her şey burada Ayşe!” Her şey sığsın diye büyük burası, dolaplar yüpyüksek. Annem bile küçücük oluyor burada. Sanki korkunç bir şey varmış gibi, mesela canavar varmış, uyanmasınmış diye mesela, annem hep küçük sesle konuşur burada:

“Bak Ayşe, buraya yazılan her şeyi koyuyoruz ki sen büyüyünce, bütün çocuklar büyüyünce, öğrenin ne yaptığımızı! Hatırlamanız için yani. Unutmayın diye.”

Ali’ye anlatırım ben arşivi. O gelemez ki buraya!

“Anne, unutmamakla hatırlamak aynı şey, de mi?”

Annem şaşırdı. Bazen ben zor soru sorunca öyle olur annem:

“Aslında... şey... Galiba değil... Sonra anlatırım ben sana onu.”

Aniden durdu annem, yanağımı tuttu:

“Bakalım neleri hatırlayacaksın? Neleri unutmayacaksın?”

Sonra beni bıraktı. Ben kitapları elledim biraz. Büyüklerin kitapları çocukların kitapları gibi kokmaz. Biraz siyah kokar onlar. Ciddi kokarlar. Büyük kitaplarının bir tek adları okunabilir. Belki Ali onların içini de okuyabilir.

Ali kitap okurken çok akıllı oluyor. Cin Ali oluyor! Ha ha ha!.. O ip yüzüğü verdi bana. Yüzüğü ben yaptım. Vermiş sayılır yine de bence.

Annem şimdi sarı zarfı Haf... Haf-ta... Aaaa! *Hafta Sonu* gazetesi! Jale’anım Teyzelerin gazetesi! Annem sarı zarfı onların arkasına koydu. Ama biz sevmiyoruz ki *Hafta Sonu*. Niye oraya koydu? Burada Hür... Hürri... Yok bu değil. İşte burada Cum... Cum... *Cumhuriyet* gazetesi var. Bizim gazetemiz. Acaba annem de mi gizlice *Hafta Sonu* okuyor?

Annem önce açacaktı zarfı, vazgeçti açmadı. Orada başka bir zarf daha var, gördüm ben. Ben biliyorum ki onu. O evdeydi. Annemin külot çekmecesinde duruyordu. Görmüştüm ben onu. Annem onu buraya getirmiş. Mektuplar var onun içinde. Ama elyazılı olduğu için ben okuyamam. Yeşil mürekkepli mektuplar. Zarflarının üzerinde “GÖRÜLMÜŞTÜR” yazıyordu. Anneannem de gizlice baktı. Ben bilmiyorum sanıyor ama gördüm baktığını. Anneannem, anneme mutfakta kızartma yaparken gizli gizli sormuştu:

“Onlar, şu telefonla arayan çocuğun... Önder’in mektupları, gördüm. Evde tutma onları kızım, Aydın görmesin.”

Çaaat! Arşivin kapısı çarptı! Annem çok korktu:

“Kim o?!”

“Sevgi Hanım benim, Muzaffer.”

Muzaffer Abi korkunç gibi geldi.

“Ha, Muzaffer sen miydin!”

“Sevgi Hanım, ben size bir şey söylemek–”

“Ben de... 78’in kayıtlarını istemişti de CHP’li–”

“Sevgi Hanım, teşekkür edecektim. Müdür beye... Öyle dediniz ya benim için.”

“Yok canım–”

“Sevgi Hanım, biz sizin gibi konuşamayız. Ama... Ben şiir yazıyorum Sevgi Hanım.”

“Tabii Muzaffer, tabii–”

“Dinleyin biraz... Lütfen... İlk parmağımın görüntüsünü görünce mikrofilmde hoşuma gitti. Ne bileyim...”

Muzaffer Abi gözlüklerini çıkarttı. Gözleri kocamanmış meğerse.

“Öyle görünce komik geldi. ‘Bir mikrofilmcinin teşebbüs aşamasında kalmış mevcudiyetinin resmidir!’ gibi... Belki dedim yıllar sonra biri mikrofilmlere bakarken güler. Güldürmek, neşelendirmek sevaptır.”

“Şimdi o sevap işleri Muzaffer–”

“Siz de sevap işlediniz az evvel. Başka sözcüklerle aynı şeyi söylüyor olabiliriz... Olabilir miyiz?”

“Dışarıda konuşsak Muzaffer. Burası–”

“Dışarıda konuşamayız Sevgi Hanım. Dışarıda hepimiz bir kılığa girmişiz. Ama burada–”

“Anladım ben seni.”

“Hakikaten mi? Sevgi Hanım... Sizler gibi konuşamıyoruz biz. Ama... Nasıl desem?.. *Gül saçarım düşmanıma bile*... Yani... *Gölgemiz dahi yok biz dediklerimizin arasında bile*...”

“Anladım, anladım–”

“Sakın korkmayın Sevgi Hanım. Ben de saklıyorum buraya bazı şeyler.”

“Ne saklaması?”

“İşte bu hırgürde araya gidecek şeyler... Kim bilir belki de bir sürü insan Meclis’in içine bir şeyler saklıyor... Bana güvenebilirsiniz Sevgi Hanım. Hakikaten. Siz de bu savaşa göre değilsiniz. Ben de. Kimse değil aslında.”

İşte o zaman bir tekme attım Muzaffer Abi’ye. Ne korkutuyor ki annemi! Annem bana kızar gibi yaptı ama mahsusçuktan, anladım ben.

Biz hemen dışarı koştuk. Meclis’in bahçesine çıktık annemle. Annemin elleri titredi ama sigarayı yakabildi. Birden kelebekler geldi. Bin milyon

tane! Sonra da teyzeler geldi. “Aaay! Kelebek fırtınası!” diye bağırdılar. Kelebekler bulut gibi oldu. Meclis’in duvarlarına çarpmaya başladılar:

“Kelebekler içeri girmek istiyor anne!”

“Giremezler,” dedi annem, ağlıyor gibi oldu sesi. Abdullah Bey Amca bal kavanozuyla dışarı çıkınca, aniden kelebekleri görünce korktu. Kavanoz düştü, kırıldı.

Teyzeler gidememişler Ulus’a, onu anlattılar anneme:

“Gidemedik Sevgi Hanım. SEK’in orası karışmış, döndük. Ay bu ne ayol! Kelebek basmış burayı!”

“Sevgi Abla ne gördük biliyor musun gezerken? Anlatsanıza kızlar...”

Sonra teyzeler gözlerini kocaman kocaman yapıp anlattılar:

“Belediyeciler, Kuğulu Park’tan bir kuğuyu almaya çalışıyordu. Ama beceremediler tabii. Kuğu nasıl direndi, görsen nasıl!”

“Ne yapacaklarsa kuğuyu!” dedi başka teyze. “Uğraşmadıkları bir kuğu kaldıydı zaten!”

“Anne, kuğuya bir şey mi yapıyorlar? Yapmasınlar!”

Teyzeler birden *Dallas*’ı konuştukları için kimse bana cevap vermedi:

“Anne, kuğuya ne yapmışlar? Anneee!”

Sonra Muzaffer Abi dışarı çıktı. Anneme baktı kısacık. Abdullah Bey Amca’yla konuşacaktı o. Ama Abdullah Bey Amca yere yayılan bala baktığı için onu dinlemedi hiç. Muzaffer Abi’nin dizi çok acımamıştır ki! Ben çocuğum ki daha, küçük benim ayağım.

Ali’ye *Ulduz ve Kargalar*’ı aldık eve giderken. Annem dedi ki, bir kızla bir oğlan varmış, karga yavrusunu kurtarıyorlarmış ikisi. Minik yavru. Minicikmiş, minicik! Dolmuşta sordum ben anneme:

“Sen de korkuyor musun aslında anne?”

“Başka kim korkuyor Ayşe? Sen mi?”

O zaman demedim ben, “Babam korkuyor,” diye. Belki babam utanır diye. Kelebekler Meclis’e girebilse ne güzel olur. Giremezler ama.

Ali, Dairede

“Atla Hasan!”
“Şeref Abi!? Sen misin Şeref Abi?!”
“Atla!”

Babamla otobüs bekliyoruz. Daireden çıktık. Çünkü annem komşulardan birini doktora götürdüğü için ben babamla geldim daireye. Çay ocağından çıkmam yasak. Ayşe’nin babası üst kattaymış. Ama benim görünmemem lazım. Hiç kimsenin görmemesi lazım beni. Orada sessiz oturdum ben. Daireden çıkınca, otobüs beklerken babam *Cumhuriyet* okudu. Bana da okudu. Çünkü gazete tek başına okunmaz. Çünkü sinirlenildiği için.

“Memurlar işe başlarken ‘ayırmasız, kayırmasız, erdemli bir şekilde görev yapacağım’ diye kâğıt imzalayacakmış. Millet birbirini vuruyor, işi mi kayırmadan yapacak?!.. De haydi geçmiş olsun, yönetmeliğini de çıkarıvermişler, artık can güvenliğim yok diyene silah veresilermiş. Sanki silahı olmayan var! ‘Eğitim yılı kanlı bitti. Bu yıl 395 öğrenci ve öğretmen öldürüldü.’ Başbakanlık Müsteşarı Turgut Özal, Paris’e IMF görüşmelerine gitmiş, para bulup gelecekmiş. Bu çipil gözlü Özal bir işler çeviriyor da, dur bakalım. ‘Sosyal demokrat lider Ecevit, eylemci sol diyerek demokrasi güçlerini dışlıyor.’ Siz o Ecevit’i daha çok beklersiniz! DİSK’ten açıklama: ‘Bunalan burjuvazi faşist diktatörlük tezgâhlıyor.’ Tezgâhı mı kaldı? Buraları hep sıkıyönetim komutanları yönetmiyor mu! Meclis toplanıp toplanıp komutanları daha güçlendirelim diye... Çöpçü grevi bitmiş de 14 ton çöp toplanacakmış!.. Demiryolları trenlerdeki fareler için kedileri işe alacakmış. Deli oldu bunlar, deli.”

Sonra babam görmedi, ben gördüm. Caddede adamlar yürümeye başladı:
“Ya Allah bismillah Allahu ekber!”
Babam *Cumhuriyet*’i katladı, cebine koydu. *Cumhuriyet* yazısı görünmesin. Görünmesin!
“Hass.ktir! Ülkücü Alaaddin’in itleri!”
Elimi tuttu ama gidecek yer yok şimdi. Yaklaşıyorlar. Yaklaşıyorlar! Başlarındaki adam babamı gösterdi. Sonra işte aniden araba durdu önümüzde:
“Atla Hasan!”
Babam tanıdı onu. Şeref Amca’ymış onun adı:
“Şeref Abi! Hızır gibi yetiştin!”
Babam çok şaşırdı. “Hızır” aniden olan güzel bir şey demek çünkü.
Şeref Amca hiç bakmadı. Babam baksın diye böyle eğildi yüzüne ama bakmadı. O zaman babam benimle konuştu:
“Bak Ali, bu Said Dayı’nın yoldaşı Şeref Amca’n. Hey gidi Şeref Abi!”
Şeref Amca bizi tanımıyormuş gibi oldu. Kamyonetinin arkasında iki adam vardı. Bu belediyenin arabasıymış. Şeref Amca az konuştu. Bakmadı bile bize:
“Biz de Kuğulu Park’a gidiyoruz. Kuğu alınacakmış oradan da...”
Babam ona küstü gibi oldu biraz. Arkadaki adamlar babama söyledi:
“Şeref konuşmaz abi, aldırma kardeş!”
“Biz, ‘Lal Şeref,’ diyoruz abi ona... Fakat iyi yırttınız faşist komandolardan, geçmiş olsun.”
Şeref Amca dinlemiyor. Şeref Amca onlardan büyük ama onlar “abi” demiyor. Babam arkadaki adamlara kötü baktı. Şeref Amca yana yatık duruyor. Güçsüz gibi. Uykusu gelmiş gibi. Babam onun kolunu tuttu. Uyansın diye gibi. Ama Şeref Amca hiç babama bakmadan arabayı kullanıyor. Babam, Şeref Amca ona baksın diye konuşuyor şimdi:
“Şeref Abi, İstanbul’a gitti de orada kaldı dediydiler ya senin için. Geldin ha?”

“Geldik işte. Belediyeye girdik.”
“İyisin Şeref Abi?”
“İyiyiz.”
Arkadaki adamlar güldü:
“Dedik biz sana abi, konuşmaz, uğraşma!”
Babam onlara baktı, bıyığını ısırdı. Sonra Şeref Amca’ya sordu yine:
“Nasıl İstanbul abi? Buradan daha karışık diyorlar ya, aslı var mı?”
“Çok kavga gürültü... Kendi içimizdeki meseleler.”
Babam Şeref Amca’nın ayakkabılarına baktı:
“Hâlâ cızlavet giyiyorsun ha abi?.. Eskisi gibi değil grevler Şeref Abi. Sizin o cızlavet grevi vardı hani; İbo önderlik ediyor dediler de kalkıp İstanbul’a gittiydiniz Said’le.”
Şeref Amca’nın o kadar eğildi ki başı direksiyona değdi gibi oldu:
“Ne güldüydük abi. Raziye Abla diye anlatıyordunuz ya Said’le. İşçiler grevin üçüncü-beşinci ayında, ‘Dayanamıyok, anlaşak mı patronla,’ demesiyle, Raziye Abla –iki çocuklu duldu he mi o kadın Şeref Abi?– pembe güllü donunu çıkarmış da, ‘De haydi, anlaşacaksınız donumu giyin de öyle anlaşın patronla,’ diye. ‘Raziye Abla’nın pembe donu işçi sınıfı üstünde Lenin’den daha tesirli!’ diye anlatırken ne gülerdiniz Said’le.”
Şeref Amca sustukça babam daha çok konuştu. Babam, çocukmuş gibi oldu:
“Bir demirci vardı abi, neydi o adamın adı? Hani siz götürmüştünüz Said’le fabrikaya. Ülker’in patronu Sabri Ülker gelmiş de evine kadar, ricacı olmuş. ‘Aman, benim püsküütlerin üstü pişiyor da altı pişmiyor. Ne edek? El aman,’ diye. Sizin o adam da –hay Allah neydi adı yahu– marangozmuş da makineye bir numara çekmiş, bisküvileri ayağa dikeltmiş de ateşi yandan verdirmiş, Ülker’in bisküvileri iyi pişmiş artık. Bu Sabri Ülker de demiş ki, ‘Ne dilersen dile benden.’ Hay Allah, adamın adını getiremedim bak. Bir şey istememiş de para vermişler, demirci de parayı partiye vermiş toptan. Said anlatıyordu, demiş ki ‘Mühim olan, işi en iyi komünistlerin yaptığını öğrenmeleri.’ Marangoz muydu neydi aslen? Hay Allah...”
“Demirci Osman,” dedi Şeref Amca. Tek onu dedi. Sonra babam da yola baktı artık. Vazgeçti konuşmaktan. O zaman Şeref Amca sordu:
“Aliye Bacı’m iyi mi?”
“Bizim ev yandı Şeref Abi, yenisini yaptık da–”
O zaman Şeref Amca ilk kez babama baktı:
“Said’in parka?”
“O yanmadı abi... Büyüyünce bizim oğlana verecekmiş Aliye. Ana oğul işte öyle eğleşirler. Ama Said’in tek bir fotoğrafı vardı ya, hani parkasıyla beraber sen getirmiştin ta o zaman, o yandı. Aliye onu duvara yapıştırdı da, yüzü sarmaşık gülünün açtığı yere denk gelsin diye gül büyüdükçe çıkarıp çıkarıp yerini değiştirirdi fotoğrafın. O fotoğraf yandı diye üzüldü Aliye. Sende Said’in başka resmi var mı Şeref Abi?”
Şeref Amca yüzünü ovdu. Güldü, kafasını gösterdi parmağıyla:
“Burada, hepsi burada.”
Şeref Amca oturduğu yerde dikildi artık. Arkadaki adamlar Bülent Ersoy konuştu:
“Zeki Müren erkek de Bülent şorolo!”
“Ama esas Zeki Müren başlattı bu işleri de, Bülent arkadan geldi.”
“Portakal gibi meme yaptırmadı ama Bülent gibi.”
Güldüler sonra.
Babam onlara kızdı. Kızdığı için dedi:

“Biz burada inelim Şeref abi.”
Evi tarif etti babam, dairenin yerini de; ama Şeref Amca gelmeyecek, dinlemedi hiç.
“Abi, tek durma,” dedi babam.
“İyi böyle, iyi,” dedi Şeref Amca.

Mahalleye gidince lüks lambaları yanmıştı. Bu gece de bizim evi yapacaklar. Annem gülüyor, yanakları kırmızı. Çünkü çok çalışmış bugün. “Priketleri” oradan oraya taşımış annem. Teyzeler hep kireç karmış, üniversiteli abiler duvar örmüş. Hep şarkı söylemişler, annem, babama anlattı. Gülünce terledi annem. Domatesle ekmek getirdi komşular. Biz onları yedik. Annem ev yaptığı için domatese ağzını soktu. Sesler çıkardı, çok ses çıkardı. Domates bir elindeyken babama, “Bak hele, tuvaleti buraya koyalım dediydik de sen ne diyorsun Hasan Efendi?” Annemle babam lüks lambalarının ışığında eve baktılar. İkisinin elinden de domatesin suları aktı. Annemin elleri kıpkırmızı. Ev yapınca öyle olur insanın elleri. Çok kere gördüm ben; ev yapınca insanlar böyle güler, domates gibi. Çünkü önce devrimci abiler, ablalar toprağı göstere göstere, elleri bellerinde konuşurlar sabah. Çay bardağını iki parmaklarıyla tutarlar, orta parmaklarına sigara takarlar. Çember olup çayları karıştırırlar, “O zaman şuraya şöyle yapalım, buraya böyle yapalım,” derlerken çay kaşıkları durur. *Tık tık* iki kere vurulur çay kaşıkları bardağa. Susarlar, evin yapılacağı yere bakarlar. O zaman bardakları avuçlarına alırlar. Abiler ve ablalar avuçlarına alıp işleri düşünebilsinler diye o bardaklar ince bellidir. Sonra toprağa çomaklar sokulur, ip gerilir yere, ev çizilir. Abiler, ablalar çay bardaklarını çiçekli beyaz tepsilere koyarlar. Kazmaya başladıkları zaman çay bardakları tepside bekler onları. Devrimci ablalar priketleri taşır kamyondan, hep gülerler. Hep terler ve gülerler. Çocuklar kenarda ekmek yiyip beklerler. Çünkü biri bağırır bazen:
“Yeğenim, gel bakayım, al bakayım şu şapkayı başımdan!”
“Oğlum, gel sıyır bakayım kolumu!”
Büyüklerin elleri dolu olunca çocuklar çağırılır.

Gözleri kapatıp dinleyince hep ses olur. “Off! Ay ay ay! Oy oy oy! Haydi! Haydi bir daha!” olur. Çek-çek-çek, dur-dur-dur, geç-geç-geç, ver-ver-ver, tut-tut-tut, al-al-al olur her yer. Sesler şarkı gibi olunca artık ev kurulmaya başlar. Öğlen olunca çömelirler toprağa, konuşa konuşa yemek yiyip bitince de su içerler. Çok su içerler.

Bir duvar bitince hemen oraya tüp yakılır, üzerine çay konur. Ertesi sabah başka duvarlar yapılır, çatı çatılır. Ev bitince, sanki herkes evi beraber yapmamış gibi, bakmaya gelirler, şaşırır herkes. “Ne biçim olmuş be!” derler, “Vay anasına güzel olmuş ha!” derler. “Şuraya da sonra bir oda daha eklenir. Durumunuz olunca artık,” derler. Devrimci abilerle ablalar kapının önünde, bahçede şakalaşırlar o zaman. Herkes film izler gibi onlara bakar, onlar artistmiş gibi olur. Onların şakalarını anlamazlar ama onlar gülünce gülerler. Sanki priketler bile güler o zaman. Herkes gülerken devrimci abilerle ablalar biraz sonra gülmezler artık. Onlar yine çayları karıştırırlar. Düşünmeye başlarlar. Çünkü başka evler vardır, başka işler vardır, onları konuşurlar. Ciddi olurlar yeniden. Bizim ev de öyle yapıldı işte. Domates gibi güldü herkes.

Babayla Gezinti

“Acı, kendi kendine hikmet yumurtlamıyor Aydın. Anlıyor musun?”

Böyle dedi Selahattin Amca. Kuşlar çok fena öttü, Selahattin Amca öyle dedi diye. Ben babamla daireye gitmiştim o gün. Anneannem şekerine baktırmaya doktora gittiği için. Annem de, “Geçen gün geldi benimle. Bugün de seninle gelsin,” dedi. Babamın dairesini hiç sevmem ben. Zımbadan başka bir şey olmaz orada. Kâğıtları delen şey bile olmaz. O zaman Dedektif Nahit Amca aradı babamı. “Sakarya’da buluşalım,” demiş babama, Selahattin Amca’nın kuşçusunda. Babam sıkıldı telefonda:

“Gözünü seveyim Dedektif. Dişe gelir bir şey çıkmadıysa Selahattin Abi’yi karıştırmayalım. Biliyorsun adam konu her açıldığında bir kere daha sarsılıyor.”

Sonra biz Sakarya’ya gittik. Orada piknik vardır. Ayakta sandviç yenen yere “piknik” denir. İnsanlar neşeli gibi olur orada. Çünkü her yer tost kokuyor, çok güzel. Bir de gözünü kısınca hep renkler hareket eder gibi görünür. Ben öyle yapıyordum babamla dururken. Dedektif Amca’yı beklerken. Sonra babam insanları anlattı. Babam bana insanları anlatır:

“Bak Ayşe, insanların ellerine bak. İnsanlar birbirlerine yollardan nasıl geçtiklerini anlatıyor. Hani insanlar oyun oynuyor ya silahlarla, o oyun oynayanlardan nasıl kaçtıklarını anlatıyorlar. Görüyor musun, eller böyle açılıp dümdüz gidiyor yol bitinceye kadar mesela. Köşeyi avucunu yumarak dönüyor, öteki köşeden dışa açılarak kıvrılıyor. Gördün mü, parmaklarını birleştirip kuş gibi olup bu yokuştan sarkıyorlar. Dönemeç küçükse parmakla çiziliyor masaya, geniş bulvarsa kollar açılarak iki elle tarif ediliyor... Komik mi biraz?”

Evet derim ben hemen, babam susmasın diye.

“Annen bana kızıyor Ayşe. Bu abiler oyun oynuyor ya hani, biz hiçbir şey yapmıyoruz diye.”

“Korkuyor muyuz biz baba çünkü mü?”

“Sence korkuyor muyuz?”

“Annem de korkar ama de mi?”

Güldü babam o zaman:

“Bilmem sorarsın annene. Belki tek başına kalınca korkuyordur.”

Sordum ben anneme de, söylemem şimdi babama.

Dedektif Amca geldi. Onun kot ceketi var. Böyle başını sağa sola sallayarak yürür o. Babamla onlar konuştular biraz ayakta:

“Sen yokken girmek içimden gelmedi Dedektif. Selahattin Abi’nin sessizliği insanın elini kolunu bağlıyor.”

“Abi, Cihan senin arkadaşınsa onun da kardeşiydi. Bilmesin mi soruşturmanın nasıl ilerlediğini?”

“Öyle de... Bilmiyorum ki Dedektif. O da ölmüş gibi. Bu memlekette kaç kişi kavgada tükenip kendini kırtasiye dükkânlarına, vesikalıkçılara, Selahattin Abi gibi kuş dükkânlarına saklıyordur kim bilir? Sence kaç kişi solculuktan işsiz kalıp her şeyden yılıp çaresizlikten çelik tencere ve avize satıyordur Dedektif?”

“Aydın Abi, ben bu işlerden anlamam biliyorsun. Benim işim yakalamak, tutmak... Bunlar yani.”

“Onları da dahil etmek lazım istatistiklere Dedektif.”

“Yürüyelim mi abi?”

Biz yürüdük. Onlar büyük adım attığı için ben koşuyorum. Beni unuttukları zaman ben koşmak zorunda kalırım. Annem unutmaz ama babam bazen unutur beni.

“Dedektif, Selahattin Abi’ye her gidişimde aklıma geliyor. Hey Allah’ım! Gülesim geliyor. Öldürülünce Cihan’ın en suratı asık resmini koymuşlardı afişlere. Görse ne kızardı! ‘Ulan Allahsızlar, nereden buldunuz bu fotoğrafı!’ diye.”

“Neşeli adammış, hep anlatıyorlar.”

“Hem nasıl! ‘Cihanlar ölmez!’ diye cenazesinde bağırdıkları zaman... Kızardı o işe de. ‘Ne ölmemesi be! Gebertti alçaklar beni! Diktik nalları!’ derdi.”

Babam güldü ama gömleğinin içine doğru güldü. Büyükler acıklı güldükleri zaman öyle yapar. Dedektif Amca da onun omzuna elini vurdu iki kez. Babamın neşeli arkadaşları hep çoktan ölmüş olur.

“Dedektif Amca, sen Komiser Kolombo’yu tanıyor musun?”

Ben sorunca durdular, güldüler. Dedektif Amca bıyıklarını çekti:

“İçeri girelim de hızla anlatayım. Yeni bir görgü tanığı bulduk Aydın Abi, yaşlı bir kadın, Bahçelievler’de sizin çocukların komşusuymuş... Selahattin Abi, selam. Habersiz geldik, kusura bakma.”

Selahattin Amca beni görünce hep sakız verir. Kuş dükkânı, kuş kanadı tozu kokar. Öyle bir toz var çünkü. O toz, leblebi gibi kokar ama dolabın dibinde kalmış leblebi gibi. Bana başka türlü bakar, babama başka türlü bakar. Dedektif Amca’ya hiç bakmadı şimdi Selahattin Amca. Yine de Dedektif Amca hızlı hızlı konuşur:

“Aydın Abi, anlatıp gideceğim. Selahattin Abi, şimdi şöyle... Cihanların cinayetiyle ilgili yeni bir–”

Selahattin Amca o zaman sanki birden küçüldü gibi oldu, babam da sandalyede bacaklarını bitiştirdi, çişi gelmiş gibi:

“Dedektif...” dedi Selahattin Amca, babama döndü hemen:

“Aydıncığım...”

Selahattin Amca sustu aniden ama kuşları ötmeye başladı çok:

“Bakın çocuklar...”

Kuşlar kaçmak istiyor. Çok canları yanıyor gibi olur aniden. Çok öterler, çok! Ben Selahattin Amca’yı duyamam o yüzden tam:

“... istemiyorum. Bilmek istemiyorum. Namussuz de, kardeşini unuttu de... Ha bana bunu da söylettiniz çocuklar!”

Dedektif Amca sustu o zaman. Utandı gibi oldu. Selahattin Amca sigara yaktı. Büyükler üzülünce sigara içer. Herkes susunca bir teyze geldi. Jale’anım Teyze’ye benzeyen teyzelerden:

“Sizde bülbül var mıydı?”

Selahattin Amca bakmadı ona:

“Yok kızım yok!”

“E var ya orda, görünüyor buradan!”

Kuşlar öttü çok. Selahattin Amca’dan korktum biraz ben o zaman:

“Ne lazım kuş sana kızım! Ne lazım sana kuş!”

“Aa deliye bak be!”

Dedektif Amca gizlice güldü biraz. Sonra Selahattin Amca da sigaralı elini havada salladı, güldü gibi oldu:

“Tövbe ya Rabbi!”

Babam da güldü ama bıyığını avucuyla siler gibi yaptı görünmesin diye. Kuşlar sustu sonunda, Selahattin Amca artık affetti herkesi:

“Çocuklar, kusura bakmayın ne olur.”

“Yok abi, sen kusura bakma,” dedi Dedektif Amca. Ama Selahattin Amca babamla konuştu:

“Acı, kendi kendine hikmet yumurtlamıyor Aydın. Anlıyor musun?”

O zaman Selahattin Amca sigarasını öyle çok içine çekti ki yarısına kadar yandı, çok acayipti:

“Buraya Cihan’ın arkadaşları geliyor. ‘Abi bir şeye ihtiyacın var mı?’, ‘Abi, Cihan’ı unutmuyoruz’, ‘Abi, oğluma Cihan’ın adını verdim’, ‘Abi bilmem ne...’ Gidin yerine yeni bir çocuk yetiştirin. Orman yandığında ağaç dikmiyor muyuz Dedektif? Başka çare mi var!”

“Abi–” dedi babam ama Selahattin Amca duymadı galiba:

“Bak Kuğulu’da üç ağaç var, üzerine yazmışlar Deniz, Yusuf, Hüseyin diye. Düşünmüyorlar; ağaç büyüyünce yukarı çıkacak o yazıyı, kimse görmeyecek. ‘Unutmadık, unutmayacağız,’ diye iç serinletiyor insanlar. Bu çocuklar başka şeyler hatırlayacak, unutturmamaya çalıştıklarımızı değil. Ölümü hatırlamaz insan, hayatı hatırlar Aydın. Durmadan ölümü hatırlarsan sen de ölürsün, anladın mı Dedektif?”

Selahattin Amca bana baktı. Bazen herkes bana böyle üzülmüş gibi bakıyor. Ben acıklı mıyım belki?

Dedektif Amca yine hızlı hızlı konuştu:

“Selahattin Abi, bir görgü tanığı çıktı. Kadın dört kişiyi Cihanların apartman, daire numarasını konuşurken duyduğunu söylüyor. Korkuyor da, biz onu konuşturacağız.”

“Dedektif, sen anlamadın. Yaşıyorum diye kızıyorum kendime anasını satayım! Ne olursunuz yanlış anlamayın çocuklar. Dayanamıyorum. Burada kuşlarla böyle...”

Selahattin Amca ağlayacak gibi oldu o zaman. Ben çok utandım. Sonra arkasını dönüp kuşlara yem verdi hemencecik. Babam komiklik yapmaya çalıştı, anladım ben:

“Selahattin Abi, bu ne? Şemalar, dokümanlar... Kuşlara ameliyat mı yapıyorsun artık?”

“Ya o tuhaf bir hikâye. Veterinerlik Fakültesi’nden bir arkadaş getirdi. Kuğulu Park’taki kuğuları şey yapacaklarmış...”

Kuğular! Kuğulara ne yapacaklar? Dedektif Amca’nın telsizi vardır, o bazen cazır cuzur yapar. Yine öyle yapınca o dışarı çıktı hemen.

“Ne yapıyorlarmış abi kuğulara?”

“Ya bu Ankara’nın sıkıyönetim komutanı, neydi o pezevengin adı, neyse, bahçesine kuğulardan birini koydurmuş parktan aldırıp...”

“Allah Allah?”

“Yahu bu gürültüde kim ilgilenecek? Kuğu da, ‘Bu bahçede duramam,’ deyip geri uçmaya çalışmış Kuğulu’ya.”

Babam güldü o zaman:

“Ankara’nın kuğusu tabii, devrimci kuğu!”

Onlar konuştu ama ben Dedektif Amca’nın peşinden gittim. Ben o telsizi çok merak ettim aniden. Çok korkunç adamlar var onun içinde. Radyo gibi değil. Hiç müzik çalmaz. Dedektif Amca bir şey gibi kokuyor zaten, ben onu tam bilmiyorum. Ama korkunçlu bir koku o. Şey gibi... şey gibi... Babamın geldiğini elimi tutunca anladım. Babam, Dedektif Amca’ya baktı, konuşmadı. Dedektif Amca konuştu yine hızlı hızlı:

“Abi kızma!.. Ne yapayım abi? Ben de böyle dayanabiliyorum. Yoksa Selahattin Abi’yi, yani ister miyim böyle... Birini yakalamam lazım abi. Yakalamak zorundayım yoksa delireceğim.”

Dedektif Amca ellerini beline koydu, başını öne eğdi. Babamla amcalar konuşurken arada durup çenelerinin altına bakıyorum. O top gibi şey oynuyor boğazlarında. O oynayınca ben ne anlattıklarını dinlemeyi unutuyorum. Bir de çenelerinin altındaki sakallarına bakıyorum.

Demin bülbül isteyen teyze, akvaryumcuya girdi. Balıklar kışın üşümez, onları kaloriferin üzerine koymak gerekmez. Zaten ölürler koyarsan. Ama balıkları ısınsın diye kaloriferin üzerine koyan çocuklara Allah Baba günah yazmaz; çünkü bilmeden yapmışlardır.

Kuğulu Park’ta Gezinti

“Sen ne diyorsun Bahri Abi! Bizim Turgay mı? ODTÜ’lü Turgay?”

Kuğulu Park'tayız biz. Hüseyin Abi bıraktı elimi. Cebine soktu. Belki onun da cebinde ip var. O şefiyle buluştu şimdi. Tencereleri getirdi Hüseyin Abi. Tencerelerin içinde ne olduğunu biliyorum ben. Söylenmez. Söylenmez. Onun şefi Bahri Abi. "Turgay'ı kaybettik," deyince Hüseyin Abi'nin elindeki tencereler *taka taka taka* yapmaya başladı.

"Sakin ol Hüseyin! Bırak şunları elinden."

Hüseyin Abi tencereleri bırakınca yere, *taka taka taka* etmediler artık. Hüseyin Abi iki elini de soktu şimdi cebine. Belki onun da listesi var cebinde.

"Aletler bunların içinde mi Hüseyin?"

"Abi, Turgay'ı, 'Silaha bulaştırmıyoruz,' demediniz mi? Nasıl vuruldu abi?"

"Hüseyin, tamam sakin oğlum."

Hüseyin Abi şimdi küçük oldu. Kuğulu Park'a ilk kez geliyorum ben. Biz onunla kuğulara bakacaktık. Çok sevdim ben onları. Çünkü... çünkü... Hiç sesi yok kuğunun.

Bahri Abi aldı tencereleri:

"Gel şurada bir çay içelim. İş bildiğin gibi değil."

Bana da gazoz söylediler. Ben gazoz sevmiyorum ama çocuklara gazoz söyler büyükler. Hüseyin Abi çayını çok karıştırdı. Durmadı hiç. Duymuyor kaşığın sesini. Duysa dururdu. Bahri Abi onun elinden kaşığı aldı. Çay tabağına koydu. Masaya eğildi:

"Hüseyin, Turgay'ı silah işine karıştırmadık zaten. Başka bir durum..."

O zaman Hüseyin Abi bana baktı. Sanki ben ölmüşüm gibi baktı. Beni kuyudan çıkarınca baktığı gibi baktı. Siyah kustuğum zamanki gibi. Bazen bana öyle ölmüşüm gibi bakıyor insanlar.

"Hüseyin, sakinleştin mi? Şimdi bir kere anlatacağım sonra da ayrılacağız. Senin getirdiğin aletleri Dikmen'e götürecek arkadaşla buluşmam lazım."

"Tamam abi. Dinliyorum."

"Turgay'ı kimse öldürmedi. Turgay intihar etmiş!"

İntihar kendi kendini öldürmek demek. Hüseyin Abi' nin yüzü, bıyığının içine kaçtı gibi oldu.

"Hüseyin, dinliyor musun? Turgay'ı birkaç gün önce yolda yürürken gözaltına almışlar. Özel bir tim gizliden çalışmaya başladı Ankara'da. Duyuyorum kaçtır. Bunlar başka türlü. Profesyonel. Ne yaptılar bilmiyorum çocuğa. Üç gün tutup bırakmışlar. Evine gitmiş. Ve intihar etmiş. Bu kadar."

"Bahri Abi–"

"Hüseyin, Turgay için afişleme yapalım mı sen karar ver. Durum karışık çünkü. Anladın işte, intihar olduğu için... ODTÜ'deki arkadaşlarla konuşup karar verirsiniz. 'Devrim şehidi' diyelim mi demeyelim mi meselesi var ya. Şimdi yani..."

Bahri Abi elini tencerelerin üstüne koydu. Öyle yapınca sordu gibi oldu içinde ne var diye:

"Abi, bir Port Said, tutukluk yapıyor bazen. Bir 14'lü. Bir tane de Sten var."

"Tamam şimdi başka bir mahalleden iki otomatik geliyor. Onları sen gidip Kurtuluş'taki o arkadaştan alacaksın. Seni bekliyor."

"Tamam abi."

"Mahalledekilere anlattın mı? Bu silahları sadece emanet aldıklarını yani. Karşı mahalleye iki-üç takara geçersiniz, iki hafta sonra geri alırım silahları. 'Ha bunlar boş değil, otomatik var,' dedirtene kadar. Otomatikler tekrar size lazım olana kadar yine bu aletleri geri alır, gece nöbetinde idare edersiniz."

"Tamam abi."

"Dergi kaç tane satıldı Hüseyin?"

"..."

“Neyse dergi, afiş meselelerini sonra konuşuruz... Hüseyin...”
“Söyle abi.”
“Bu iş birkaç aya bitecek Hüseyin. Ankara’da üç-dört mahalle kaldı bizim kontrol etmediğimiz. Bitecek bu iş. Yasımızı o zaman tutarız, şimdi değil.”
“Tamam abi.”
“Son bir mesele var Hüseyin. Dikkatini bana ver... Kusura bakma. Böyle Turgay haberinden sonra–”
“Yok abi dinliyorum.”
“Şimdi bu Çorum Katliamı’ndan sonra yeni suikastlar bekliyoruz. Bazı yazar, çizer, bizden aydın takımına koruma yapmaya karar verdik. Sizin mahalleden aklı başında çocuk varsa–”
“Kimlere koruma abi?”
“Şimdilik soruyoruz. Yakın korumayı kabul etmeyenlere uzak koruma. Kendileri bilmeyecek yani.”
“Tamam abi.”
“Hüseyin. Tek durma. Böyle zamanlarda tek durmak iyi değildir.”

Devrimciler tek durmaz. *Oportünüst* diye kötü bir şey var. Tek durunca insan *oportünüst* olur. Kendini düşünmek gibi bir şeydir oportünist. Şeref Amca gibi çok üzgün olunur tek kalınınca. Ben de şimdi Hüseyin Abi üzgün olduğu için gidip kuğulara bakamam. Çünkü *oportünüst* olabilirim o zaman. Uzaktan bakarsam o kadar olmam. Az bakabilirim. Uzaktan. Sonra Bahri Abi gitti. Onun yanında iki tane daha abi var. Çünkü tek durmaz o.

Tam o zaman iki tane adam geldi. Kuğulardan birinin peşinden koştular. Ben tanıdım o adamları. Şeref Amca’nın yanındaki adamlar onlar. Ama Hüseyin Abi’ye söylemedim ben. Belki gizlidir o da:
“Hop hop hop!”
“Lan, dev gibiymiş bu!”
“Kanadını tut oğlum! Bak geçen günkü gibi olmasın da...”
“Ne olacak be! O zaman veletler bağırmasaydı alır götürürdük biz bunu da! Lan, tekini tutun getirin, dedi komutan, sen niye başka kuş peşinde koşuyorsun? Benim tuttuğumu götürsek ya! Hepsini alırsak millet neyin seyrine bakacak hıyar! Her seferinde birini dediler ya!”

Hüseyin Abi, o zaman benim gibi oldu, rüyada gibi konuştu. Kuğulara baktı. Adamlara baktı. Havaya doğru konuşuyor o böyle olunca:
“Ali, Çaykovski diye bir adam var. Büyüyünce öğrenirsin sen onu. *Kuğu Gölü* diye bir bestesi var onun. Turgay Abi’n bilirdi onu. Turgay Abi’n gitar da çalardı, biliyor musun. Çok akıllıydı. Hepimizden daha akıllı. Ama işte ömrü, milyon yıllık insanlık tarihinde anasını sattığımın içsavaşına denk geldi... Şimdi dergide şehit mi değil mi diye tartışılacak Ali. Gürültüye gidenleri şehit sayalım mı aslanım?.. Turgay Abi’n fizikçiydi. Silaha külaha karşıydı beyzade! ‘Ama kusursuz bir soygun planlayabilirim,’ demişti Bahri Abi’ye ilk emanet ettiğimde. Bahri Abi de kızmıştı buna: ‘Biz hayatı örgütlüyoruz. Soyguna lüzum yok! Kokoreç işinden anlar mısın Turgay kardeş?’ Gülmüştük Ali. Ama işte Turgay Abi’nin ‘araştırmacı kokoreççi’ olması ile bu bizim gülmemizin arası beş gündür. Beşevler Meydanı’ndaki bize bağlı kokoreççileri, gobitçileri üç gün izledi, elinde raporuyla Bahri Abi’ye geldi: ‘Düşündüm de şimdi bu kokoreç tezgâhlarını şu çizdiğim şekilde yenilersek ve gobitçilere de şu ürünleri eklersek benim hesaplarıma göre kâr günde 5.000 liradan 8.000 liraya çıkacak.’ Bahri Abi o zaman taktı adını: Araştırmacı-kokoreççi Turgay! Tek camı olmayan

gözlüğünden parmağını sokup gözünü kaşıdı mı anla bir şey yumurtlayacak: ‘Düşündüm de güneydeki narenciye işinde en büyük gider kalemi insan emeği. Eğer bizim çocukları kullanabilirsek bu yaz birkaç tarlanın hasadını önden satın alabilirsek kâr marjı çok yüksek bir fiyattan Ankara’da satabiliriz. Halde de adamlarımız olduğuna göre...’ Spinoza okur da sayfanın yanına Kuşadası’nda bize bağlı hediyelikçilerle ilgili hesaplar yapardı. Çok gülerdi o Ali. Ceket cebinde hep bir gofret taşırdı, kızlara gofret verip sonra yürüyüp giderdi: ‘Gofretle mutlu olmayan kız hiçbir şeyle mutlu olmaz!’ öyle derdi... Ulan Turgay!.. Bunları unutma Ali. Hatırla bunları. Unutma bunları aslanım!”

Sordum ama duymadı Hüseyin Abi:

“Hatırlamakla unutmamak aynı şey değil mi Hüseyin Abi?”

Hüseyin Abi tuvalete gitti. Ben kuğulara baktım. Adamlar kuğuyu kovaladı. Kuğu hiç bağırmadı. Hiç.

Anneanneyle Diz Dize

“*Dertlerin kalkınca şaha...*”

“Ah! Bak Ayşe, böyle denk geldi mi de gelir işte!”

Anneannem, acıbadem likörü var bizim evde, ondan azıcık koydu. Sonra azıcık daha. Şokellayı azıcık daha, azıcık daha yiyorum ben, öyle. Çok oldu sonunda. Annemler Samim Abilere geçince biz anneannemle kaldık evde. Anneannem radyoyu açtı, kombinezonuyla oturdu. “Serin serin olur” öyle. Anneannemin memeleri uzun incedir. Annemin sigarasından da bir tane almıştı, onu yaktı. O, sigarayı annem gibi içmez. Dudaklarını öper gibi yapar, *püf püf* diye ses çıkarttırır. Sonra radyoda o şarkı başladı.

“Annenler bu şarkıyı, ‘*Dertlerin kalkınca şaha, bir küfür yolla Allah’a,*’ diye söylüyor da, esası ‘Bir sitem yolla’dır Ayşeciğim,” dedi anneannem. Sonra, “Ah Sabahattin Bey, ah! Size böyle küfür yakıştırmıyor mu gençler...”

Sabahattin Bey kim acaba?

“Sabahattin Bey çok zarif bir adamdı. 1945’te konservatuardan Cebeci’ye dalgın yürürken biz Olgunlaşma’dan kızlarla seyrine bakardık da o kendi derdine dalmış, onu ne sevdiğimizi görmezdi. Hep duyardık komünistlikten çektiğini de fakat tabii bilemezdik kederinin derecesini.”

Bazen anneannem, babam gibi aynı, bana söylüyor ama benimle konuşmuyor gibi oluyor:

“Geçen yıl annen, *Cumhuriyet*’te bir yazı okuyunca öğrendik. Meğer Ayşe Sıtkı diye bir öğretmene mektupları varmış da kadıncağız bunları

bekletirmiş... Şimdi niyeyse çok merak ediliyor insanların sırları. Ne diyorlar şimdi. Özel hayat! Sanki öğrenseler çözecekler ömrün sırrını. Ah! Keşke öyle zahmetsiz olsa... Fakat bu Behiye Aksoy Hanım da nasıl l'lere daldıra daldıra söylüyor şarkıyı, değil mi Ayşe? Arabeske çaldırıyor diyorlar da, değil, gazino meşrebindendir."

Anneannem sigarayı bir kere daha *püf püf* yaptı. Bir kere daha badem likörü koydu. Bana baktı, güldü. "Dur sana da koyalım bir lokma," dedi. Boş minik bardağa bana da koydu. Sonra dedi ki, "Böyle tutacaksın. Küçük parmağın havada duracak." Ben de masada onun yanına oturdum:

"Küçücük küçücük içeceksin Ayşeciğim."

Defterini açtı. Defteri var onun.

"Bak bakalım beğenecek misin Ayşe. 'Yaprak düşmez can bırakır / Can vazgeçmez beden yıkılır,' demiştik evvelden. Gerisini de şöyle getirmişiz: 'Sen bana gelmeyeceksen eğer / Dünya döner de beni sana getirir.' Güya İlyas Bey'e, maziye yazıyoruz da bu manileri... Acaba büyüyüp de bunları okuyacak mısın bakalım tonti!"

Güldü kendi kendine. Ben biraz korktum o zaman. Başka türlü güldüğü için. Çünkü anneannem sarhoş oldu şimdi, gözleri kanlı kanlı oldu.

"Bunları sana biriktiriyorum Ayşe. Neşeli haberleri, manileri, bayram tebriklerini, şunu bunu bir deftere yapıştırıyorum ki bu zamanları büsbütün kasavet diye anma ileride."

Anneannem defterin içine bir sürü şey koymuş. Gazeteler, dergiler gibi şeyler. Onlar kâğıt gibi kokmuyor, anneannemin eli gibi kokuyor. Anneannem kâğıdı elleyince artık kâğıt başka türlü kokar. Pudra gibi, börek gibi. Kokladım ben.

"Sen çok sevindin bu Ali işine, öyle mi tonti? Oğlan da akıllı bir şey, ansiklopedileri karıştırıyor, kitaplara bakıyor. Terbiyeli de. Çağdaş yetiştirmiş annesi belli. Bravo! Sevgi'ye söyleyeyim de kadın bıraksın oğlanı ara sıra. Arkadaşlık edersiniz. Bak Şeker Bayramı da geliyor, o çocuğa da bir şeyler dikmek lazım bayramlık."

Anneannem Ali'ye gömlek diksin. Onun bir tane gömleği var galiba.

“Ali’yi de alıp Kale’ye gidelim Ayşe. Müzeye de gideriz belki. İster misin tonti? Hem düzgünlük de bitti, eczacı Cavit Bey’e gidip almak lazım. Ah Cavit Bey!.. Hâlâ yakışıklı adam. Fuları olsun, hep ütülü pantolonu, beyaz önlüğü olsun. Bir de güler yüzlü, sohbeti dert alıyor. Kışın en son gittiğimde evsaflı yün Kazova eteğimi giymiştim de, ‘Sofia Loren mi girdi içeri diye bir lahza kalbim durdu Nejla Hanım,’ diye... Ay! İlahi!”

Anneannem güldü. Memelerini böyle öne çıkardı. Sonra yine öbür türlü oturdu, kambur gibi:

“Annen adamcağızın yaptığı kremlerin ismine gülüyor da... Jale Hanım her gördüğünde söylüyor, ‘Nejla Hanım hiç kırışmıyor yanakların,’ diye. Cavit Bey’in düzgünlüğü sağ olsun. Ne diyecek adam kremin adına? Tabii ki, ‘Caviderma,’ diyecek!”

Biraz korkuyorum şimdi. Anneannemin askısı düştü çünkü. Anneannem askısını kaldırsın hemen! Memesi görünürse korkarım ben. Anneannem düşerse ben kaldıramazsam onu. Küçük küçük içiyorum ben likörü ama ağzım yapıştı şimdi çok. Anneannem benimle çocukmuşum gibi konuşmadığı için korkuyorum ben, çok büyükmüşüm gibi konuşuyor:

“67’de Ulus’un üzerinde uçaklar çarpışıp da çarşının ortasına düşünce bütün Ulusluların yüzü yandıydı da bir tek Cavit Bey’in terkiplerini kullananlarda iz kalmadıydı. Sevgi bilmiyor tabii bunları. Bir nesil öyle yüzünde izlerle tanıdı birbirini. Fısıldaşırdı insanlar, ‘Uçak kazasından,’ diye. Kız almalarda vermelerde konuşulurdu: ‘Yanmamış değil mi? Aman iyi!’ Hey gidi!”

Anneannemin öbür askısı da düştü şimdi. Memelerinin ucunda duruyor kombinezonu. Görmek istemiyorum ben memelerini.

“62’de de Adana Canavarı’nı Samanpazarı Meydanı’nda astıklarında izleyen kadınlardan biri, çocuğunu düşürecek olduydu, bak o zaman da Cavit Bey imdadına yetişmişti. O adamı astılardı da birilerini öldürdü diye şimdi canavarlar sokakları almış, kimsenin kimseye canavar dediği yok... Onun mentollü basur terkibini göz altı morluklarına iyi geliyor diye sürerdi kızlar eskiden. Benim tabii hiç morarmadığı için bilemem.”

Anneannem elini yanağına sürdü, saçını tarar gibi yaptı parmaklarıyla. Ajda Pekkan gibi yaptı.

“Epeydir de gitmiyorum, içinden içinden merak etmiştir belki... Artık zaten herkes içinden konuşuyor. Sevgi de öyle. Görmedim sanıyor da, Aydın görecek diye o mektupları aldı götürdü. Geçen de azıcık çakırkeyif geldiydi eve. Bir şeyler oluyor kıza da, soramıyorsun tabii. Çocukla pek ilgilenmiyor da söylesem şikâyet ediyorum sanacak. Halbuki çocuğun hiç hatırası olmayacak onunla, o sebepten.”

Ben buradayım anneanne! Ben yokmuşum gibi konuşmasana!

“Aydın da hep içine atıyor. Bizim Sevgi’nin de burnu büyük biraz. Biraz yumuşakça davransa dünyalar Aydın’ın olacak da bırakamıyor kendini. Belki doğrusu odur da biz bilemedik işte! ‘Sevil de sevme,’ dedikleri gibi. Parmağında oynatıyor kocasını. Oynatıp da bir şey yaptırdığı da yok ya. Onunkisi sırf ıstırap vermek olsun. Yıllardır yaranamadı çocuk bizim kıza. Sanki, ‘Gel evlenelim,’ diyen, hapishaneden çıkar çıkmaz Aydın’ın kollarına koşan o değil. Ama subay kızı ya, öteki de işçi çocuğu, beğendiremedi kendini yıllardır benim kızıma. Debelensin dursun, ömrünce beğendiremez! Baştan nasıl başlarsa öyle. Ama Sevgi’nin bir korkmasına, bir ürkmesine bakar. Bilmez miyim? Benim kızım! Öyle dik dik, efeli durur da korkaktır Sevgi. Durup durup Aydın’a, ‘Niye öyle yapmadın? Niye böyle etmedin?’ E kendin yapaydın, kendin edeydin! Öyle müdanasızlık, o şımarıklık ancak yanında kocan olacak da öyle mümkün olacak. Yoksa insan tek kalınca yapamaz, öyle, ‘Öfkelendim, aman gidin başımdan,’ diyemezsin tek kalınca. Ama yok yok, ne yaparsa yapsın, yine dönüp dolaşıp geleceği yer Aydın. Aydın bunu bilmiyor da ondan öyle, ‘Aman karım gider,’ diye ağzının içine... Doğrusu oydu da biz bilemedik işte. İçeyim bir kadehçik daha, olmaz bir şey.”

Anneannem beni çok unuttu. Korkuyorum ben çok. Annemler de gelmezler hiç.

“Bak sen Ayşe, bak sen! Dansöz Özcan Tekgül’e Meclis Madalyası vermişler. Adalet Partili de sormuş tabii. ‘Dansöze Meclis Madalyası verdiğinize göre acaba neresine takmayı düşünüyorsunuz?’ E haklı adam! Pek güzel haber bu. Yapıştırayım da sonra bakar gülersin Ayşe. Bu ne bu! Hafazanallah! Adalet Partili bir mebus aslan almış bahçesine. ‘Afrika’dan

gelen bir kadından aldım,’ demiş. Başımıza gelenler! Afrika’dan aslan getiren yaman kadın kim ki! Bunu da koyayım da deftere...”

Anneannem bana bakmaz hiç. Ben artık ağlayacağım galiba. O ayağa kalkmaya çalışıyor:

“Herkes içinden konuşuyor. Herkes. Ay ay ay! Nasıl da döndü başım. Küfelik oldun Nejla! İlahi! Ha ha ha!”

Ben ağladım artık.

“Ayşe! Ne oldu çocuğum?! Ay ben kıyamam sana! Dur bakayım sen. Ay ne oldu ayol aniden?”

O zaman askılarını kaldırdı artık anneannem. Kapı çaldı. Annemler geldi sonunda.

Cenazede Neler Olur?

Ben annemle cenazeye gitmeyecektim ama beni bırakacak kimse olmayınca gittim. Teyzeler hep doluştu otobüse. Seher Teyze “şef” gibi olduğu için –asıl şef Hüseyin Abi’dir– o kadınları saydı. Bir de Nuran Abla var, bizim Laz komşumuz. Onunla konuştu Seher Teyze ama kızgın konuştu:

“Bak Nuran çok gelmek istedin de bu cenaze başka, şaşıp kalma sonra.”

“Niye abla? Komünistlikte ölüyü gömmek yok mu?”

“İyi kız gel. Ama çatışma çıkarsa benden ayrılmak yok. Topal Şükriye de benimle duracak. Siz ikiniz benimlesiniz.”

Annem şef olmadı. Hüseyin Abi bizde kalıyor, silahlar bizim kömürlükte, herkes bizim evde toplansın diye televizyonu bizim eve koydular, ama annem yine de şef olmak istemedi. “Uğraşamaz”. “Biz sıramızı savdık” çünkü. Dayım öldüğü için.

Çok gürültülü otobüs. Teyzeler hep konuştu. Durmadan. Seher Teyze, Nuran Abla’yı yanına oturttu, sert sert baktı:

“Nuran sen az çekiniksin de senin bu direniş komitesi toplantılarına gelmen lazım. Sırf kocanın gelmesiyle olmaz. Mahalle hepimizin de mi? Hem üniversiteli kızlar okuma yazma öğretiyor kadınlara. Senin yok de mi okuman?”

“Yok abla.”

Nuran Abla’nın yüzü bembeyaz. Laz Hamit’in yüzü kıpkırmızı. Nuran Abla’nın oğlu o. Nuran Abla’nın kocası da şişman, bir tek Nuran Abla zayıf. Nuran Abla’nın ekmeklerini hep onlar yiyor. Bütün işleri de ona yaptırdıkları için bembeyaz onun yüzü. Hüseyin Abiler o eve “daha tam girmedikleri için sömürü var” o evde. Başı örtülü olduğu için az konuşuyor o. Konuşamıyor gibi. Hep korkar Nuran Abla. Seher Teyze da koltukta onun yerini kaplar konuşurken. Seher Teyze galiba Nuran Abla’ya “örgütlemek” yapıyor şimdi. Hüseyin Abi de yapmıştı bir keresinde, biliyorum ben bunu. “Hep birlikte olursak,” denir.

“Nuran, hep birlikte olursak kazanırız. Tek kalırsak kırarlar bizi. Bak işte yıkıma geldikleri zaman ne yaptık? Bütün bebeleri yatırmadık mı dozerin önüne. Ne oldu? Gittiler. Hep böyle! Hep

birlikte! İnsanın derdi insanla çözülür. Zaten faşistler Ankara'da üç mahallede kaldı. Bir yıla kalmaz biter bu iş."

"Abla benim bir derdim var da..."

Otobüs durdu şimdi. Güzel abla ayağa kalktı. Onun adı Birgül, öğrendim ben onu. Konuşunca yanakları çok güzel oluyor. Hüseyin Abi bazen yanaklarını seviyor onun:

"Hanımlar, cenazede tek kalmak yok. Herkes birbirine sahip çıkacak. Tören bittikten sonra hep birlikte otobüsle döneceğiz mahalleye. Polis saldırısı olursa dağılmak yok..."

Seher Teyze kaşlarını çattı sordu Nuran Abla'ya:

"Nuran, de bakayım bana ne derdin var?"

O zaman güzel Birgül Abla sloganları bağırdı. Çünkü teyzeler öğrensin diye:

"Bir gider bin geliriz!"

Ben her şeyi duyuyorum. Nuran Abla, Seher Teyze'ye anlatıyor:

"... demesi zor da abla."

"De bakayım sen. Dünya derdi çaresiz kalmaz."

Güzel Birgül Abla bağırdı yine. Onun saçı yanağına yapıştı bazen. Çok güzel.

"Çorum'un hesabı sorulacak!"

"Abla benim kızın orası yapışık. Babasına da denmiyor. Ezer kızı iyice. Çişini de düzgün edemiyor. Böyle çaprazına gidiyor çiş. Çocuk okula da başladı, eve kadar tutuyor çişini de ağlıyor kuzum."

Nuran Abla ağzını örtüsüyle örttü ama ağladı. Güzel Birgül Abla yine bağırdı:

"Tek yol devrim!"

Nuran Abla çok üzgün:

"Devrimi bekleyecek de hal kalmadı abla."

"Dur bakalım Nuran. Üzme kızım kendini. Derdini bize söyle ki çare bulalım. Bu devrimciler niye var!"

"Ne bileyim abla. Geceleri bizi bekliyorlar da her şey söylenmiyor onlara."

"Nuran, bana güveneceksin bacım. Korkma. Korkmak yok. Utanmak yok. Devrimcilik öyle bir şey."

Anneme baktım. O duymadı. Sloganları bağırdı çünkü. Kızın orası yapışıkmış anne, duymadın sen. Ne demek ki orası yapışık?

Hüseyin Abi geldi otobüse. Tüfek! Biz arkada olduğumuz için önce bizi gördü, annem de ona baktı hemen:

"Nerden çıktı bu tüfek Hüseyin? Tabancalara ne oldu? Aldınız mı kömürlükten?"

"Halloldu abla. Bu yeni. Boş ver sen. Seher Abla'yla beraber kadınlardan sorumlusun abla, Birgül arkadaş da var. Haydi kolay gelsin."

"Hüseyin dur hele. Ne oldu sana? Garipsin sen?"

"Bir arkadaşı kaybettik abla... Anlatırım sonra."

Güzel Birgül Abla'nın cebinde gofret var. Cebinden görünüyor. Bana vermedi. Hüseyin Abi olsa verirdi.

Seher Teyze, Nuran Abla'yı tuttu kolundan:

"Tamam o iş. Konuştum bizim devrimci kızlarla şimdi. Ayarlayacaklar, kızı beraber götürürüz doktora."

O zaman Nuran Abla ağladı:

"Allah razı olsun."

“Allah devrimcilerden razı olsun Nuran.”
“Olsun abla, olsun.”

Sonra cenaze başladı. Dizildi herkes. Dede var. Kocaman beyaz bıyığı var ama uçları sarı. Yüzünü bıçakla kesmişler gibi çizgi çizgi. Gözleri de hep yaşlı dedenin. Konuşunca ağlamak istedim ben. Sussun! Sussun!
“Bismişah bismişah! Canımız bu dünyaya kondu, yedi, içti, güldü, ağladı, göçtü. Mazlumun yanında, zalimin karşısındaki canımız hakka yürüdü. Don değiştirdi. Bir daha hangi donda gelir, güvercin mi olur, aslan mı olur, kuğu mu olur...”
Güzel Birgül Abla annemin kulağına söyledi:
“Sizin dede, Kuğulu Park’tan geçti herhalde bugün.”
Annem hiç gülmedi, kızdı da az. Dede ağlıyor gibi konuştu yine:
“... Canımız dünyaya hangi donda gelir, Şah bilir. Bu canı yaşadığında nasıl bilirdiniz? Hakkınızı helal ediyor musunuz?”
Nuran Abla en çok bağırdı:
“Helal olsun!”
“Helal olsun diyen dillerden Hak, Muhammed, Ali razı olsun. Canımızın devridaim olsun!”
Nuran Abla, duyuyorum ben, bizim gibi, “Allah allah,” diyor dışarı, ama sonra ağzına örtüsünü kapatıp, “Âmin,” diyor.
“ ... acı paylaşıldıkça azalır, sevgi paylaşıldıkça çoğalır, acılar azalsın sevgiler çoğalsın. Emeğiniz varsa bağışlayın. Tanrı kalanlara uzun yaşam versin. Hacı Bektaş Veli, Pir Sultan ruhunu pak etsin. Gerçeğin demine hû! Ya Ali!”
Hû yapıyorlar şimdi. Yapmasınlar. Yapmasınlar.

Babam geldi. Annem çantasını karnının üstüne tuttu, kaşlarını çattı:
“Sen nasıl geldin ki? İşten izin mi verdiler?”
“Karışma sen. Bu mahalledekiler bizim su direnişine geldiler. Gelmesem hak geçer... Hüseyin yeni tüfek almış ya, bizim kömürlükten almışlar mı tabancaları?”
“Anlatırım sonra. Yarın perşembe bak. İşe gideceğim ben. Oğlan da gelecek benimle.”
“Akşama ne yemek var?”
“Eylemden selametle çıkarsak un çorbası... Bakma öyle. Para bitti dün. Ya taş yeriz ya un çorbası.”
“Bizim Laz Nuran da mı geldi? Hele hele Laz Nuran’a! Kocası gelmedi çağırdım da.”
“İyi anlataydın gelirdi... Ne baktın öyle ters ters?”

Sonra polis saldırdı bize. Bize hep polis saldırır. Polis bizi öldürmek ister. En çok Nuran Abla çatıştı. Annemler, Seher Teyzeler hep onun sırtına vurdular sonra otobüste, “Helal olsun,” dediler. Büyükler çatışmadan sonra sevinir gibi olur. Yaralansalar bile gülerler hep. Çok heyecanlı olurlar onlar. Sonra bin kere anlatırlar ne olduğunu:
“Topal Şükriye polis tutanda demesin mi, ‘Ne edicüün sen beni! Ben gide gele akraba topluyom kendime! Ben ölende cenazemi gelicüüler!”
Otobüste çok konuştular. Seher Teyze, Nuran Abla’nın sırtına vurdu:
“Hele Seyranbağları’nın aslanı Nuran!”
Nuran Abla utandı. Örtüsünü ağzına kapattı gülerken.

Akşam evde toplantı olunca ben bahçeye çıktım. İpekböceklerine baktım. Gökhan almış pazardan, bir sürü. Bana da verdi. Babamla Gökhan'ın babası bahçeye çıktı sonra. Babam güldü:

"Bunlar bu zamana kalır mı, mayısta biter bunlar."

"Bu yıl ipekböcekçileri direniş yapmış. Hükümet gâvurdan böcek alınca onlar da kendilerininkini elden çıkarmışlar."

Ben Ayşe'ye ipekböceği götüreceğim. O sever onları. O her şeyi seviyor galiba. Sonra Gökhan'ın babası –belediyede çalışıyor o– "Kuğuları tek tek tutacaklarmış. Parktakileri. Uçmasınlar diye kanatlarını mı kıracaklarmış ne," dedi. Ayşe'ye anlatınca korkar belki. Korkmasın.

6. ÜNİTE:

ŞEHRİMİZDEKİ MÜZELER VE DOĞAL GÜZELLİKLER

Müzeleri Gezelim

... sonra Ayşe elimi tuttu. Müzenin bahçesinde. Papatyayı saçına taktı. Güneşte döndü. Kollarını açıp. Şarkı söyledi. Bilmiyorum o şarkıyı ben:

"*Papatya gibisin beyaz ve inceee*..."

Sonra eteklerini döndürdü. "Güzel abla gibi oldun," dedim ben de. Çünkü... çünkü... Saçı yanağına yapıştı şarkı söylerken. O da güldü. Sonra işte geldi elimi tuttu. Annem görse çok sever burayı. Gül var burada. Ev yanmadan önceki güllerden var. Said dayımın fotoğrafına değenlerden.

Ali bakınca insan eteklerini döndürmek ister. O hiçbir şey diyemiyor. Papatyayı da bana vermek ister ama veremez. Ben aldım elinden ama zaten bana verecekti bence. Ali bana papatya verdi! Ben de şarkı söyledim o zaman. Çünkü insan şarkı söylemek ister Ali bakınca. Müzeye hiç gelmemiş o. Yine de bizim sınıftaki bütün çocuklardan daha akıllı bence. Küçük yazıları da okuyor, bir de bana ipekböceği getirdi. Minicik. Yavru onlar. Minicik.

"Ne yapacaksın onları oğlum? Böcek mi götürülür hediye diye?"

Annem bazen çok *oportünüst*. Ama ben hiç konuşmayınca, "Tamam," dedi. Konuşmayınca istediğimi yapar. İpekböceklerini kutuya koydum ben. Dut yapraklarını Hüseyin Abi topladı ağaçtan. "Nereye götürüyorsun aslanım bunları?" Söylemedim ona ben şimdi. Sonra söylerim. İpekböceklerinin hiç sesi çıkmıyor zannediyorlar. *Kırt kırt kırt* ses çıkarıyor onlar yaprağı yerken. Dişleri görünmüyor ama çok yiyor onlar. Koza yapıp uyuyacaklar içinde. Çok sessiz olacaklar o zaman. Bizim mahallede çok ses var, burada uyuyamazlar. Ayşelerin orada hiç ses yok. Orada uyuyabilirler tek.

Ali eve gelince, ipekböceklerini bana verince ben de ona *Ulduz ve Kargalar*'ı verdim. Anneannem okudu bana onu. Bir kızla bir oğlan var, yavru kargayı kurtarıyorlar. Büyükler o kızla oğlanı hiç sevmediği için, onlarla hiç konuşmadıkları için galiba, kargalarla birlikte uçup gidiyorlar. Biz ipekböceklerini kütüphaneye koyduk. *Hayat Ansiklopedisi*'nin önüne. Ali oraya koydu çünkü. Ali ansiklopediyi çok sever. Çünkü "anlamadığımız her şey oradaymış". Her şey! Ben de ona, "Her şey Meclis'te," dedim. O da,

“Yok. Ankara’nın dibinde,” dedi. Sonra kelebekleri anlattım, turuncudur onlar. Sonra giremediler Meclis’e ya, onu anlattım:

“Annem sonra bana eve gelince kelebekleri anlattı. Meclis, onları içine almazmış. Çünkü onlar fazla heyecanlıymış. Kelebeklerin kalbi çok büyük olduğu için ama kendileri küçük olduğu için Meclis’e giremezlermiş. ‘Bu ülkede güzel olan hiçbir şeyin yaşamasına izin verilmez,’ dedi. Keşke kelebekler Meclis’e girse. Çok güzel olur. Çok güzel olur de mi?”

Bir de kuğuyu alıp götüreceklermiş, dedim. Çünkü babamla annem anlattılar birbirine:

“Bugün Selahattin Abi’ye gittik de Dedektif’le... Neyse... Sen biliyor muydun bu Kuğulu’daki kuğuları...”

“Sen de mi duydun? Ne o öyle?”

“Sıkıyönetim komutanının bahçesine koymuşlar. Kuş da Kuğulu Park’a döneyim derken yüksek binalara çarpıp ölmüş. Kalan kuğuları da komutan demiş ki, ‘Kırın bunların kanatlarını, uçamasınlar’...”

Ali o zaman ilk kez konuştu o gün, ben kuğu deyince konuştu.

Ayşe kuğuyu biliyor. Nereden biliyor? Ona Dede’yi anlattım. “Kuğu donunda dirilebilir insan,” dedim. “Kuğuların külotları mı var?” dedi. Bazen aptal gibi oluyor bu kız. Öyle değil, öyle değil! “Faşistler kuğulara bir şey yapacakmış,” dedim. Ayşe faşistleri bilmiyor. Çünkü o su almaya gitmiyor hiç. Onun beyaz çorapları olduğu için de. Kokulu silgisi olduğu için de. Sonra, “Kozadan kelebekler çıkacak,” dedim. “Turuncu!” diye bağırdı. Bağırmasa ya!.. Kuğuyu anlamadı Ayşe.

Anneannem çok neşeli olmuştu bu sabah:

“Amaan Sevgi, ev ev ev! Çocuklar bunaldı. Ben götürüyorum çocukları bugün. Eczaneden alacaklarım var zaten, biraz da dolaşırız.”

Anneannemin bir tane ruju var. Bittiği için parmağıyla çıkarır dibinden. Onu sürdü. Ben de aynalı masaya oturdum yanına. Çekmecesini kokladım. Tiyatro gibi kokar çekmecenin içi. Annem ruj sürmez. Ama anneannem sürünce bakabilirim:

“Süslü Marika, sana da sürelim mi?.. Böyleee böyleeee. Şimdi böyle yap bakayım, *mmm*, sürt birbirine iyice. Ay dur bulaştırdın çenene kadar! İlahi!”

Ben çok güzel oldum şimdi. Annemle babam görmesin! Ama Ali çok beğenir bence beni. Tiyatro gibi kokuyorum.

Anneannem ipekböceklerini görünce:

“Karakolun bahçesinde dut ağacı var ya Ayşe, polislerden dut yaprağı isteriz. Bu böcecikler büyür, kelebek olur.”

Anneannem öyle deyince Ali sustu. Hiç konuşmadı yine. Ta dolmuşa binene kadar hiç konuşmadı.

Ayşe, “Dut yapraklarını karakoldan alalım,” dedi. *“Oyun değil ki bu!”* Hüseyin Abi dut yapraklarını toplarken güneşte gözlerini böyle yaptı sabah. Ağlayacakmış gibi. Hüseyin Abi, ben çok küçükken, eve öyle gelmişti bir kere. Babam tutuyordu onu. “İşkencede kolunu kırmışlar,” dedi babam o zaman. Ayakkabıları yoktu onun. “Falaka” yaptılar ona. Hüseyin Abi, “Çocuğun yanında konuşmayalım bunları,” dedi. Annem, “Çoluk çocuk hep birlikte yaşıyoruz Hüseyin’im. Neyini saklayacaksın! Oyun değil ki bu!” dedi o zaman. Hüseyin Abi’nin dudağı kocaman olmuştu. O zaman da şimdiki gibi bakıyordu Hüseyin Abi. Gözüne güneş girmiş gibi. Hüseyin Abi hiç gülmedi bu sabah.

“Kuğu donunda dirilmek ne demek Hüseyin Abi?”

Hüseyin Abi sigara çıkardı. “Oof of!..” dedi. Sonra çakmağını aradı. Bulamadı. Küfür etti biraz. İbelo çakmağını kaybetti Hüseyin Abi. Güzel çakmaktı o. Ağacın altına oturduk biz onunla. O sarıldı bana, benim kollarım yanlarıma yapıştı. I harfi gibi oldum. Hüseyin Abi üzgün:

“Kuğu donunda dirilmek Ali... Diyalektik materyalizm demek. İnsan bir gün ölü... artık yaşamayınca diyelim, aslında yok olmaz. Ali, hiçbir şey yok olmaz. Her şey değişerek devam eder. O yüzden örneğin insan ölü... artık yaşamayan bir insan, günün birinde kuğu olarak dünyaya yeniden gelebilir. Söyle bakalım neymiş? Diya-lek-tik ma-ter-ya-lizm. Devridaim gibi bir şey yani.”

Hüseyin Abi bana sarılmıyor şimdi, birden unuttu galiba konuştuğunu. Parmağını sigaranın ateşine değdiriyor. Değdirmesin.

“Kuğulara ne yapmışlar Hüseyin Abi?.. Parktakilere–”

“Örneğin, diyelim ki benim bir arkadaşım var. O artık yaşamıyorsa belki de artık o bir kuğu olmuştur. Yani yaşıyordur ama mesela artık Turgay değildir.”

“Kuğulara ne yapmışlar Hüseyin Abi?”

“Hı? Kuğulara... Anasını satayım, bize ne yapıyorlarsa onlara da onu yapmışlardır Ali. Sıçtığımın faşistleri bu kavga gürültü arasında kuğulara da bir şey yapmıştır. Unutma Ali, faşistlerin hep zamanı vardır. Bir zalimlik daha yapmak için, pusu için hep vakitleri vardır.”

Ben hiç unutmuyorum ki! “Unutmayacağız!” çünkü. Ben hepsini aklımda tutuyorum Hüseyin Abi. Dut yapraklarını aldım ben. Kutuya koydum. İpekböceklerini üstüne koydum tek tek. Seslerini dinledim. Hüseyin Abi sordu:

“Ali, yoksa sen bunları o zengin kızına mı götürüyorsun? Oğlum, kız böceği ne yapsın! Gofret alalım da onu götür bari.”

Hüseyin Abi’ye kızdım ben. Gittim hemen. O kız öyle değil bir kere. Ben ip verdim ona bir kere. Bazen aptal gibi oluyor ama öyle değil o kız. Güzel ablaya gofreti Hüseyin Abi vermiş işte. Bana vermemiş ona vermiş. Anladım ben.

Ali buraları hiç bilmediği için ben ona hep anlatıyorum:

“Bak burası Kızılay, Ali”, “Bak burası Soysal Çarşısı”, “Burası Yeni Karamürsel, Ali”...

Ali cebinden ipini çıkardı. Bir de kâğıt çıktı cebinden ama onu geri koydu. Ne var ki o kâğıtta? Sonra ipe baktı biraz. Onun ipini aldım. Çektim biraz, vermedi önce. Ona yüzük yaptım. Güldüm. O gülmedi. “Karakoldan alınmaz dut yaprağı,” dedi. “Faşistler böceklere de bir şey yapabilir,” dedi. Korkunçlu oldu. “O kuğulara da bir şey yapıyor onlar. Sen bilmiyorsun,” dedi. Ali beni korkutmaya çalışıyor. Ben ona sarıldım. Korkmasın diye. O çekildi. Ben küstüm hemen. Sonra o üzüldü galiba. “Gofret alamam ki ben sana,” dedi. Güldüm. O da güldü. “Bence ipekböcekleri çok tatlı. Minicik onlar,” dedim. Ben yüzümü böcek yapınca güldü gibi oldu Ali. Dolmuş hoplayınca bir teyze, “Ay ay ay!” dedi. O zaman çok güldük. Herkes bize baktı. Ali ilk kez güldü.

Gülünce, benden çok ses çıktı. Televizyondaki çocuklara benzedim. Sonra kızın ismini söyledim:

“Bak Ayşe, burası Gençlik Parkı.”

Ay-şe... Ben konuşunca korkmadı o. Susunca da korkmadı. Anlatacağım ben, karakolda oyun olmadığını anlatmam lazım. Çünkü bilmezse o zaman karakola gidebilir, kolunu kırabilirler onun. *“Oyun değil ki bu!”* Kuğulara ne yaptıklarını da bulmamız lazım. Çünkü galiba Hüseyin Abi’nin arkadaşı o kuğulardan oldu. Olabilir. Anladım ben. Hüseyin Abi o yüzden öyle oldu. Kızgın oldu. Hep güneşe bakar gibi bakıyor kaç gündür. Ama şimdi Hüseyin Abiler kuğuları kurtaramaz. Onların çok işi var. Onlar faşist olmadığı için onların zamanı olmaz. Gofreti belki bana verecekti o ama güzel abla görüp almıştır elinden. Kızlar alabilir öyle. Kavga edemezsin onlarla. Sonra güldükleri için de geri alamazsın gofreti.

Ali, Kale’ye hiç gelmemiş. Ama bence o bizim sınıftakilerden daha çok şey biliyor. Evden çıkmadan, hemen koşar *Hayat Ansiklopedisi*’ni okur. Hemen D’yi bulabilir. *Diyatikli Mataryil* gibi bir şey okur:

“Bunu şimdi anlayamayız biz, sonra anlarız galiba.”

Sonra hemen İ’li olan ansiklopediyi alır, ipekböceğini okur. Bana dedi ki Ali:

“İpekböcekleri kozada uyuyunca kelebek donundan geliyorlar yeniden. Anladın mı?”

“Sonra Meclis’e gelmeye çalışırlar hep birlikte. Ama giremezler de mi Ali?”

“Karakola gitme sen. Orada insanın kolunu... Korkma bak. Tamam mı?”

“Bak Ali burası anneannemin en sevdiği eczane.” Korkunçlu bir şey söyler belki diye, sussun diye dedim öyle.

“Merhabalar Cavit Bey...”

“Hoş geldiniz Nejla Hanım. Buyurun, buyurun. Bir limonata söyleyeyim size. Çocuklara da gazoz? Hoş geldiniz küçükhanım. Hoş geldiniz küçük bey.”

Eczacı Cavit Bey Amca’nın bembeyaz önlüğü, hep dimdik duruyor. Anneannem bir tek buraya gelirken ruj sürer. Bir de öyle değişik gülüyor buraya gelince. Dudağını büzüyor.

“Düzgünlük bitti de... Uğrayıp alayım dedim. Hem çocuklar biraz dışarı çıksın diye–”

“Küçük bey kim acaba?”

“Bize gelen gündeli... yardımcı hanımın oğlu. Ayşe’yle arkadaş oldular. Çok okuyor Ali. Zehir gibi.”

“Maşallah!”

Eczacı Cavit Bey Amca bize iki tane portakallı gazoz ısmarladı. Anneanneme de limonata. Anneannem buraya gelince limonatayı likör gibi tutar, parmaklarının ucuyla. Ali, Cavit Bey Amca’nın ilaç şişelerine bakıyor şimdi. Anneannemin şarkıcı gibi çıktı sesi:

“Çocuklar, bakın ama dokunmak yok!”

“Kızlar için ilaç var mı burada?”

Ali böyle deyince anneannem ile Cavit Bey Amca anlamadı:

“Kızlar için ne ilacı lazım sana küçük bey?”

“Şeyleri yapışık olunca olandan.”

Önce hiç ses çıkarmadılar ama sonra eczacı Cavit Bey Amca gülünce anneannem de güldü. Ali ayıp bir şey söyledi galiba. Ayıp şey söyleyince herkes güler, sonra bir şey demezler. Ali kızdı şimdi. İplerini çıkardı cebinden.

“Bu yaz da ne sıcak yaptı Cavit Bey!”

“Afrika sıcakları geliyor diyorlar ya Nejla Hanım, sağ olsun halkımız her yaz sanki memleketin ilk yazıymış gibi hayret ediyor!”

“İlahi Cavit Bey. Hayır gidebilsek, ne bileyim bir Atatürk Orman Çiftliği Bira Bahçesi’ne... Misal, Elma Dağ’da bir pikniğe...”

Cavit Bey Amca durdu, güldü. Demek ki anneannem de ayıp bir şey söyledi. Nasılmış! Ben de o zaman...

Nuran Abla’nın kızına lazım o ilaç. Nuran Abla’nın parası olmadığı için kızı çiş edemiyormuş ya! Onu ben anlatamam ki! Nuran Ablalar gelemez buraya. İlaç alamazlar. Benim almam lazımdı. Benim almam lazımdı. Ayşe elini beline koydu şimdi. Gazozu yerde. Ayakkabısının ucuyla ittiriyor gazozu. Dökülecek. Anneannesine bakıyor ama anneanne ona bakmıyor. Onu kızdırmak için yapıyor. Anneanne ona bakmaya başladı. Bağıracak. Bağırmasın. “Yapma!” dedim ben Ayşe’ye. O da omzunu “bana ne” yaptı. O zaman ben de, akıl geldi bana aniden, dedim ki:

“Bence Meclis’e kelebekleri sokabiliriz.”

O zaman Ayşe yine öyle baktı bana. Ayşe öyle bakınca benim boyum uzadı. Anneanne eczacı adamla, güzel ablanın Hüseyin Abi’yle yalnız kalınca konuştuğu gibi konuşuyor şimdi. Boynunu böyle yapa yapa.

“Bütün Ankara’nın hanımları size geliyor değil mi Cavit Bey? Tabii, sizin düzgünlük gibisi yok.”

“Vallahi sizin kadar endamlısı gelmiyor Nejla Hanım! Limonatanız ılımıştır, tazeleteyim dilerseniz.”

“Lüzum yok. Şeyi soracaktım. Siz CSO’nun konserlerine gidiyor musunuz Cavit Bey? Belki hanımınızla–”

“Bu pazar müsaitseniz buyurun beraber gidelim.”

Anneanne limonatayı salladı, eline döküldü:

“Ay! Ortalığı da berbat ettik.”

Biz etmedik ki bir şey!

“Hiç mühim değil Nejla Hanım. Rica ederim. Çırak temizler. Elinizi sileyim. Yeni yaptım tütün kolonyasını.”

Eczacı adam anneannenin elini sildi.

Ayşe bana bakıyor hâlâ öyle:

“Nasıl yapacağız?!”

“Söylerim. Sonra.”

Anneanne, “Oh kolonya da mis gibiymiş Cavit Bey,” dedi.

Eczaneden çıktık. Müzeye gideceğiz çünkü. Ama müzede tamirat varmış. Biz de bahçesine oturduk. Ellerine baktı ikide bir. Neşeli anneannem yine. *Mımmm* yapa yapa şarkı söyledi. Ali ile biz güllerin

çevresinde koştuk biraz. Ben koştum, o da peşimden geldi bazen. Sonra papatya kopardı işte. Ben de onu işte aldım ondan. Bana verdi o.

Ayşe hiç durmayacak sandım. Çok döndü. Bana hiç bakmayacak sandım. O zaman dedim ki ona, “Kelebekler için bir planım var.” Baksın diye dedim. Ben, “Planım var,” demeyi hiç bilmemiştim. Televizyondaki gibi oldu. *Vikingler*’deki Viki gibi oldum sanki. O zaman Ayşe yine durdu. Ama anneanne, “Haydi gidiyoruz,” dediği için sonra anlattım ben ona. Dolmuşta plan anlatılmıyor. Çünkü herkes çok konuştu. Ayşe papatyayı düğmesinin deliğine taktı. Anneannesi dedi öyle yapsın diye. Sonra dolmuş Kurtuluş Parkı’nda durdu. Çatışma yapıyorlar çünkü. Anneanne titredi. Çok korktu. Ben Ayşe’nin elinden tuttum. Anneanne, Ayşe’ye, “Oyun oynuyorlar evladım,” dedi. “Anlatıyorum ya ben sana hep, o oyundan oynuyorlar.” Ayşe bana baktı. Anneanneyi dinlemedi bana baktı. “*Oyun değil ki bu,*” diyemedim.

Anneannem çok terledi.

“Çocuklar! Hiç korkmayacaksınız. Buradan geçeceğiz. Hep birlikte!”

Ali’yi tuttu elinden, beni de. O zaman biz heyecanlandık. Koştuk. Biz anneannemi kurtarıyoruz gibi oldu. O bizim kadar koşamadığı için. Biz onu çektik. Ali çok çekti. Abiler bağırdı:

“İnciraltı katliamının hesabı sorulacak!”

“İbolar ölmez!”

Öbür abiler hiç bağırmadı. Büyük silahları var onların. *Taka taka taka!* Ali dedi ki, “Buradan geçmeliyiz!” Anneannem onu dinledi. Biz parkın kenarından koştuk, evin sokağına kadar koştuk.

Benim onları korumam lazım. Çünkü onlar bilmiyor. Kurtulunca anneannenin elleri hâlâ titredi. Sonra çantasından sigara çıkardı. Ama kibriti yakamadı. Çok titredi o. Biz apartmanın önündeki merdivenlere oturduk. Anneanne ortamıza oturdu. Kibriti ben yaktım. Sonra bir sürü duman çıkardı anneanne. Saçı dağıldı. Ayşe onun saçını düzeltti. Sonra benim yanıma oturdu. “Sen çok akıllısın,” dedi. Hüseyin Abi’ye anlatırım sonra bugün yaptıklarımı. “*Oyun değil ki bu!*”

Ali’yle eve gidince *Hayat Ansiklopedisi*’nden kuğulara baktık. Kuğulu Park’taki kuğuların resmi vardı. “Dilsiz kuğu” deniyormuş onlara. Hiç konuşamaz onlar. Yazık. Sonra Ali bana kelebekleri nasıl Meclis’e sokacağımızı anlatacak. Çok akıllı o. Anneannem, Ali’nin annesine, “Ali

bizde kalsın cumartesi gecesi de konsere götüreyim çocukları, pazar sabahı...” dedi. Aliye Teyze’nin elinde bez vardı, ona baktı, “Tamam,” dedi.

7. ÜNİTE:

AHLAK BİLGİSİ

Çalışkanlık

Hüseyin Abi, güzel ablayla Gökhanların damına çıktı gece olunca. Ben ona kuğularla ilgili soru soracaktım. Karakoldan dut yaprağı alırsa insan oportünist olur mu, onu soracaktım. Soramadım. Çünkü Hüseyin Abi nöbete çıktı. Çünkü üzüldü annemlerle konuşurken:

"Aliye Abla mahalleli eskisi gibi değil. Nöbete çıkmada isteksizlik var. Sen ne diyorsun Hasan Abi?"

İkisi de bir şey demeyince güzel ablaya, "Haydi Birgül," dedi, "biz tutalım bu gece." Annem, "Hüseyin, böyle olmuyor," dedi, güzel ablaya baktı, kaşlarını kaldırdı.

"Bu işi halletmek lazım. Nikâh mı ne yapacaksanız artık... Mahalleden tepki var."

Ben onların arkasından gittim. Karanlıkta görmediler beni. Tüfekleri taktılar. Gökhanların damına çıktılar. Ben de çıktım, merdivende durdum. Buradan duyuluyor Hüseyin Abi ile Birgül Abla. Sigaralarını avuçlarının içine sakladılar. Çünkü Bademlidere'nin faşistleri ışığı görür yoksa.

Hüseyin Abi, güzel ablayla konuştu:

"Zayıfladın çok sen Birgül. Rejim mi yapıyorsun?"

"Senin kadar çatışıyorum, senin kadar koşturuyorum. Ondan olabilir mi Hüseyin!"

"Seni kızdırmak da amma kolay be arkadaş!.. Hımmm... Seninle önemli bir konu görüşmemiz lazım Birgül."

"Söyle Hüseyin."

"Yav, Birgül şimdi yani–"

"Durumlar... Çok karışık değil mi Hüseyin?"

"Şimdi şöyle Birgül... Faşist diktatörlük geliyor, kesin artık. Bugün yarın. Bizim merkez komite de partileşsek mi, seçim olursa Adana'dan mı bağımsız aday çıkarsak yoksa Ankara'dan mı, onu konuşuyor. Sanki bizi Meclis'e sokarlarmış gibi... Bizim ufaklık var ya Ali, bana diyor ki, 'Hüseyin Abi kelebekler Meclis'e nasıl sokulur?' Bizimki de o hesap. Yok Birgül, bu örgütte gövde, başa büyük geliyor gerçekten. Halkımız daha çoğunu istiyor, halkımız, 'Haydi,' denecek diye bekliyor. Biz oturmuşuz, oradan kaç delege çıkar, efendim bilmem ne... Yetmiyoruz halka Birgül. Yeterince kadro yetişmedi. Yetişemedik bu işe. Çok iş var Birgül, bin türlü iş. Yeni Çeltek'teki direnişçi madencilere para lazım, git Mimarlar Odası'nın çay ocağını çalıştır para kazan, onlara yolla. Çorum'daki saldırı Maraş Katliamı'na benzemesin diye koş oraya desteğe, koş gel geri, burada ekmek direnişi var, onu örgütle. Yazarlara, aydınlara koruma lazım başlarına ikişer adam dik. Gazi'de devrimci liselileri dövüyorlar, koş oraya, Cebeci'de çatışma var, koş oraya. Uyuma, bildiri yaz. Mandalina kasalarında mermi yollanmış Ege'den, git haldeki adamlarla işi örgütle. TEKEL işçilerine tek dal dağıtılan sigaraları topla, arkadaşlara dağıt ki satsınlar da, oradan efendim İç Anadolu'daki devrimci öğretmenlere savunma için silah lazım, onlara yolla. Kars'taki kadrolara bot lazım, Yeni Karamürsel'i ikna et. Yetişilmiyor Birgül. Bir su birikti de, bizim beklediğimizden daha fazlası birikti hatta, nereye akacağını bilmiyor. Suyu idare edemiyoruz Birgül! Adamı göndermişler Adana'nın bilmem neresine, yekten. Kendi kendine örgütlemiş ilçeyi aylarca, bizim komite unutmuş onu orada.

Adam diyor ki, ‘Biz burada 40 kişi olduk, iki ev, şu kadar da para var, ne yapalım?’ Bizimkilerden cevap yok. Kızları göndermişler İskenderun’a liselileri örgütlesinler diye, kızlar örgütlemiş, zımba gibi bir kitle. Ne yapılacak o liselilerle, bilen yok. İnsanları öyle gönderiyorsun, ‘Git şurayı örgütle, git burayı örgütle.’ Yapıyorlar. Adam orada –ne bileyim– Malatya’da, Antalya’da bu ülkede olmayan bir ülke icat ediyor! Anladın mı Birgül! Bizim çocuklar yeni bir ülke icat ediyor. Hiç yoktan yani. Ama, ‘E haydi ne yapıyoruz?’ deyince: ‘Acaba Meclis’e iki mebus mu soksak?’ Keser mi bu halkı! Senin vaadin bu mu bir kere? Adama devrim demişsin, cenneti vaat etmişsin. Sonra diyorsun ki, ‘İki vekil sokalım...’ Olmaz yani! Senatör var bir tane. Bizimkilerle görüşmek istemiş, merkez komiteden biri gitmiş konuşmaya. Adam sormuş, ‘Darbe gelirse ne yapacaksınız?’ ‘Direniriz,’ demiş bizimkiler. ‘Direnir misiniz?’ diye bir daha sormuş adam. Bak adam da emin olmak istiyor! Senatör yani bu! E direneceksin de arkadaş, neyle direneceksin? Öte tarafta, ‘Darbe geliyor, macera aramayalım, beraber bir şey yapalım,’ diye haber yolluyorsun öteki gruplara. Cevap: ‘Vay pasifist misiniz?’ ‘Direniş komitelerini yaygınlaştıralım, geliyor bu darbe,’ diyorsun. Adam şahsiyet meselesi yapıyor: ‘Yok olmaz, o sizin fikriniz!’ E babam, bu Lenin’in fikri zaten! Ertesi gün onların paçaları tutuşuyor bu sefer, ‘Gelin konuşalım,’ diyorlar, bu sefer bizimkiler, ‘Vay siz bize pasifist dediydiniz!’ Ondan sonra yine patinaj! Kitle yoruldu Birgül. Bak işte bin beş yüz kişiyle yaptığın toplantıyı şimdi üç yüz kişiyle yapıyorsun. Bak nöbete çıkmak istemiyor adam... Yıllardır kavga dövüş, insanlara artık illallah geldi Birgül... Ben Çorum’a gideceğim yarın, gidip dönmemek var...”

Birgül Abla ayağa kalktı:

“Sen bana ne diyeceksen desene Hüseyin?”

Hüseyin Abi de ayağa kalktı.

“Diyeceğim o ki... Evlensene sen benimle.”

Hıçkırık tuttu beni. Yakalandım.

“Gel len!” dedi Hüseyin Abi. “Şahit ol sen de. Birgül Abla’na evlenme teklif ettim.”

Hüseyin Abi gülüyordu. Bana sarıldı, yine bacağına yapıştırdı beni. Yanağımı küçük kaşıyor gibi yaptı. Ama heyecanlandı o, tırnaklarıyla acıttı yanağımı:

“Ne diyorsun Birgül arkadaş?”

Sabah annem, “Nikâh kıyalım,” dedi. Öğlen olunca Hüseyin Abi yüzük getirdi. Bizim bahçede evlendiler onlar. İki tüfeği masaya koydular.

“Ne bileyim Aliye Abla? İşte bir şeyin üzerine yemin edilmesi lazım. Elimizde de bu var. Bizimki de böyle olsun! Devrimci nikâh!” diye güldü Hüseyin Abi. Hüseyin Abi çok güldü. Birgül Abla pembe oldu o gün.

Sonra Hüseyin Abi Çorum’a gitti. *Gidip de dönmemek var.*

Akşam olunca Birgül Abla okuma kursu verirken, teyzeler, “Dur kız, sana kına gecesi yapalım madem,” dediler. Kına gecesi yaptılar. Birgül Abla çok pembe oldu artık. Türkü söylediler ona:

“*... Irak yoldan geleni, terli terli öperler...*”

Birgül Abla gülerken anneme dedi ki:

“Aliye Abla, böyle de olmuyor. Hüseyin’in başına Çorum’da kim bilir neler gelecek. Biz de burada–”

“Kızım,” dedi annem, “sen de bizdensin artık, öğren: Açla açığın cilvesi çok olur! Boş ver sen. Hayat böyle.”

Oynadılar o gece. Teyzeler ABC öğrenmedi.

Hüseyin Abi’nin çok işi olduğu için kelebek işini benim yapmam lazım. Devrimciler öyle yapar çünkü. Tek başlarına icat ederler. Ben de devrimci olduğum için biliyorum.

İnsan Sevgisi

Ona tekme atamam, anladım ben. Önder'miş işte o. Ben biliyorum ki onu. Annemin sesi zil çalar gibi oldu onunla konuşunca. Annem öyle neşeli olunca sinirlendim ben. Ama çok yakışıklıymış Önder Amca. Ellerini beline koyup durunca gömleğinin yakası açılıyor. Onun oradaki kılları güneşte parlıyor. Annem o yüzden neşeli, anladım ben. Hiç hoşuma gitmedi benim.

Biz Meclis'e gitmiştik o gün yine. Annem beni esas Meclis'e baktırmıştı:

"Bak Ayşe burası parlamentonun genel kurul salonu. Milletvekilleri burada konuşuyor her şeyi. Bir şey konuştukları da yok ya!"

Oranın kokusu çok büyük. Otobüs koltukları gibi kokuyor, bir de öğretmenin büyük tahta masası vardı, öyle. Parlamento deyince benim gözüme bir sürü iskambil kâğıdı masanın üzerindeymiş gibi geliyor. Sözcüklerin resimleri oluyor bazen benim gözümde. "Cibinlik" deyince de küçük kuşlar oluyor, sarı beyaz. Mesela anneannem "iskarpin" deyince mavi çiçekler oluyor. Mesela...

"Bak Ayşe, Ecevit konuşacak!"

Biz Ecevit'i çok seviyorduk önce. Artık o kadar sevmiyoruz. Ecevit bize bir söz vermiş önceden, sonra yapmamış çünkü. Öyle bir şey. Ecevit konuşurken göbekli olan adamlar gülüyor, zayıf olan adamlar alkışlıyor:

"Çorum Katliamı ilk değildir ve hükümetinizin bu tavrı sürdükçe son da olmayacaktır. Kurtarılmış illerin sayısı yirmi iken kırk olmuştur. Bu iller ülkücü komandoların kontrolüne girmiştir. Kitle katliamları hükümetçe korunmaktan hoşnut militanlar aracılığıyla ülkeye yayılmaktadır. Hükümet küçük bir partinin esiri olmuştur."

Başka amcalar Ecevit'e bağırdı:

"MHP küçük parti değildir!"

"Siz kendi memleketinize Moskova'dan baktığınız için küçük görünür size!"

Demirel var orada gördüm ben, gülüyor. Ecevit kızıyor ona:

"Başbakan gülüyor. Utanmak lazım!"

Annem bana başka bir amcayı gösterdi:

"Bak Ayşe, şu uzun boylu amca var ya, o yazar. Biz çok seviyoruz onu."

O yazar amca yanındaki kadınla konuştu. Ben hiçbir şey anlamadım. Annem dinledi ama:

"Hepsi kötü bir oyun gibi. Katliamlar, ölümler... Hepsi 24 Ocak ekonomik kararları için. Ne garip! Keynes'çi ekonomi yerine Friedman'cı vahşi kurallar gelsin diye çatır çatır insan öldürüyorlar..."

Ben hiçbir şey anlamadım ama annem hep başını salladı, "evet evet" gibi...

Sonra Muzaffer Abi'ye gittik biz. Mikrofilm diye bir yer var, oraya. Muzaffer Abi'ye kitap verdi annem. Nâzım Hikmet. Bizim "en büyük şairimizdir" o:

"Belki bunu da okursun Muzaffer. Bu Bulgaristan'da basılmış, eski bir baskı. Benim en sevdiğim dize–"

"Ben okudum Nâzım'ı Sevgi Hanım. Nâzım okumadan olmaz. Gizli okudum tabii... Malum, bizimkiler hoşlanmaz."

"En sevdiğim dize de şurada–"

Muzaffer Abi okudu orasını:

"*... İnsanlara inanmalıyız.*"

Annem sabahtan beri tuhaf. Muzaffer Abi'yle bile gülerek konuşuyor:

"Dikkat edersen uyaklı değildir o."

"İnsanlara inanmak hayatla pek uyaklı değildir zaten Sevgi Hanım."

"Belki de sen haklısın Muzaffer. Belki de hakikaten bir sürü insan Meclis'in bir yerlerine bir sürü şey saklıyor."

Sonra güldüler:

"Haklısınız Sevgi Hanım, Nâzım'ın dediği gibi, 'İnsanlara inanmalıyız,' değil mi?"

"Ama Tanrı'ya inanmak bile insanı daha az hayal kırıklığına uğratıyor, ne dersin Muzaffer?"

Annem güldü, Muzaffer Abi gülemedi. Gittik biz.

Annem çorabının kaçık yerine uhu sürüyor şimdi, masanın altından, gizlice.

“Anne oportünist ne demek?”

“Nereden duydun sen onu?”

“Ne demek o?”

“Hımmm!.. Sırf kendini düşünen, kendi çıkarını düşünen demek. Şöyle diyelim... Diyelim ki sizin yan sınıftaki öğretmen çocukları dövüyormuş ya, sen eğer, ‘Oh bize vurmuyor,’ dersen oportünist olursun.”

“Öyle demek ayıptır ama de mi?”

“Tabii... Sen Ali’den mi duydun o lafı?”

Ben annemin masasına küçük tekme vurmaya başladım. Söylemek istemem çünkü. Çünkü belki o zaman Ali’ye kızarlarsa diye.

“Ali başka ne anlattı sana?”

“Biz zengin miyiz anne?”

“Ha ha!.. Yok, hiç değiliz. Neden sordun sen onu?”

“Ali bana papatya verdi... Ama o küçük yazıları okuyabiliyor.”

“Hımmm!.. Bak sen. Başka ne yapabiliyor?”

Galiba kelebekleri söylememem lazım. Çünkü biz Ali’yle arkadaş olduğumuz için.

“Sen bu Ali’yi sevdin galiba.”

Koştum ben, teyzelerin odaları var oraya kaçtım. Annem arkamdan geldi. Teyzeler gülüyordu:

“O ‘Petrol’ şarkısı ne öyle yahu? Arap müziği o. Rezil etti bizi Erovizyon’da, hâlâ çalıp duruyorlar her yerde.”

“Sen onu bırak da bu Bülent Ersoy’u duydun mu? Bu sahnedeyken, ‘Evde kalasın Bülent!’ diye tezahürat olmuş da adam... kadın... her ne ise işte, ağlamış, içmiş de içmiş sahnede.”

“Yahu şov o! Tadı kaçtı o işin. Başta eğlendiriyordu da... Artık işler bu kadar karışıkken yani... Bu memleketin halinin nedeni zaten bu ahlaksızlık!”

“Yahu her iş bitti de Bülent’in ahlaksızlığı mı kaldı!”

“Yok, öyle deme. İş zıvanadan çıktı.”

“Allah Allah!”

Ben, teyzelerin kâğıt delen şeyleri var, onunla kâğıt deliyordum annem gelince. Annem içeri girince teyzeler artık Bülent Ersoy konuşmadı.

Teyzeler annem gelince öğretmen gelmiş gibi oldu, siyasi konuştular. Biz çıktık sonra. Sakarya Caddesi'ne gittik. "Eski bir arkadaşım var benim Ayşe, onunla buluşacağız şimdi," dedi annem. Bana da sosisli alacak. Sosisli!

O zaman işte Önder Amca geldi. Bence babamın bıyığı daha büyük. Bence öyle!

Onlar bira içti. Annem bardağın dışı sulanınca elini peçeteye silip durdu. Masanın üstü peçete oldu hep. Az konuşuyor onlar. Anneme sarı zarf verdi Önder Amca. Aynı zarftan.

"Bunların içinde ne olduğunu bana söyleyecek misin Önder?"

"İstersen bak Sevgi. Bakabilirsin."

"Benimle ilgili bir şeyse..."

"Yani... Hay Allah, mektup mu sanmıştın sen?"

Annem masaya küçük tekme atıyor. Benim gibi oldu annem ama büyükler kaçamaz. Sustular. Susunca hemen siyasi konuşulur:

"Demirel'i duydun mu? 'Çorum'u bırak Fatsa'ya bak,' demiş aşağılık herif. Solcuları kesiyorlar Çorum'da herif sırıta sırıta Fatsa'ya bak, diyor. Bu *Tercüman*'ın, *Hürriyet*'in yazarları da kışkırtıyor. Yok devlet içinde devlet kurulmuş Fatsa'da, yok devrimciler şehre kimseyi sokmuyormuş, falan filan. Bu herifler Fatsa'ya yüklenecek, belli oldu."

Annem bir şey demeyince Önder Amca yine siyasi konuştu:

"Takip ediyor musun? Bu Genelkurmay Başkanı herif de yurt gezisini iyice uzattı. Adam haftalardır memleketi dolaşıyor. Çorum'daymış. Fatsa'ya geçecekmiş. Ne yapıyor bu herif? Ne yaptığı belli, Ordu'yu teftiş ediyor darbe öncesi. Aldılar bunlar ABD'den izni. Yapacaklar bu darbeyi."

Annem, "Ayşe, beyin tava yiyelim mi kızım?" dedi. Bana bakar gibi ama bakmıyor, kızgın gibi annem. Zaten ben bir şey demedim:

"Önder, beyin tava söyleyelim mi?"

Önder Amca o zaman kolunu kaldırdı, kolunun içinde damarlar var onun. Güzelmiş onlar. Annem de koluna bakıyor onun.

Annem hiç konuşmadı artık. Önder Amca da sıkıldı:

“24 Ocak Kararları’ndan sonra bunlar serbest piyasayı kuracak. DİSK de buna karşı yok, ‘İşçi sınıfı partisi kuralım,’ yok, ‘Sınıf ayağa kalksın,’ gibi çağrılar yapınca... Başka yolu yok onlar açısından, bu direnişi bastırmak için faşist diktatörlük kuracaklar yani.”

“Önder sen bana ne diyeceksen desene. Hem... Dur bir dakika.”

Annem bana baktı yine kızgın:

“Ayşe bak orada arkadaş var. Git onunla oynasana biraz,” dedi.

Ben omzumu böyle yaptım, “bana ne” gibi yaptım. Annem bir daha, “Git bak bakalım arkadaşa!” dedi. Ben gittim. Küstüğüm için gittim ama. O arkadaşla da konuşmadım zaten. Bebek o daha.

Uzaktan baktım, annem ellerini havaya kaldırdı, bir sürü şeyler söyledi. Önder Amca da yüzünü ovdu, böyle böyle. Sonra annem arkasına yaslandı. Kollarını bağladı. Önder Amca da arkasına yaslandı, bıyığını yedi o. Çeke çeke yedi. Annem beni çağırdı. Gidecektik biz. Ama Önder Amca annemi kolundan tuttu. Annem ona babama bakar gibi kızgın bakınca bıraktı. Ona tekme atacaktım işte o zaman. Ama gitmez o tekme atsam da, anladım ben.

“Sevgi, sen bu çılgınlıktan öncesiydin. Anlamın olduğu bir zamandın. Belki onun peşindeyimdir. Belki–”

“Tamam Önder, sonra konuşuruz,” dedi annem.

Annem benimle hiç konuşmadı. Yürüyoruz biz. Anneme dedim ki, “Selahattin Amca’nın dükkânına gidelim anne.” “Olmaz,” dedi. O zaman ben de, “Ben senin arkadaşınla buluşmaya geldim ama,” dedim. Ayağımı da yere vurdum. Annem bana baktı. “Oportünistlik bu işte Ayşe Hanım,” dedi. Benden korktu annem bence. Dudağını ısırdı biraz. Ben de omzumu yine öyle yaptım, “bana ne” yaptım. Sonra Selahattin Amca’nın dükkânına gittik. Benim ondan o şeyleri almam gerek çünkü. Ali’ye lazım onlar. Kuğuyla ilgili şeyler. Kâğıtlar var orada. Kuğulara ne yapacakları yazıyor. Selahattin Amca anneme çay ısmarladı. Kapının önündeki kafeslerde bir yeşil papağan vardı, onu gösterdi anneme. O zaman ben içerideki kuşlara bakıyormuş gibi yapıp...

Masanın üzerindeymiş o kâğıtlar, aldım elbisemin içine soktum. Karnıma soktum. Kuğulu kâğıtlar karnıma değdi. Sanki karnıma kuğuların kanatları değdi. Heyecanlandım ben; çünkü Ali'ye göstereceğim onları. Biz çok kahraman oluruz bence. Serüvenli olur. Annem hiç anlamadı kuğulu kâğıtları aldığımı. Hep *hışır hışır* yaptım eve kadar ama annem hiç bakmadı bana. Sorsaydı belki söylerdim. "Anne ben kuğulu kâğıtları aldım çünkü Ali bence çok akıllı," derdim. Ama sormadı hiç. Güzel ayakkabılarını giydi bugün annem, onlar ayağını acıttığı için topal gibi yürüyor. Ben de yavaş yürüyorum ki kâğıtların sesi duyulmasın. Annem zaten dinlemiyor ama duyarsa diye, yine de yani. Ali çok şaşıracak kuğulu kâğıtları görünce. Hem de ne biçim!

Yardımseverlik ve Arkadaşlarımız

Cumartesi gecesi oldu şimdi. Annemler Samim Abilerin terasında rakı içtikleri için, Ali de bizde kaldığı için biz Samim Abilerdeyiz. Ali ile biz salonda televizyona bakıyoruz. Terasta Samim Abilerin arkadaşı Süheyla Abla da var:

"Tuncer'in cenazesinde oldu bu. Sloganlar şunlar bunlar, herkes perişan. Mezarı kazan adam, 'halkımız' yani, sen tam çıkacakken yukarı, cebinden Milli Piyango biletini düşürdü mezarın içine. Hepimiz oradayız, herkes bakıyor. İndi adam aşağı güzelce. Aldı, baktı bir de. Hasar görmüş mü diye. Koydu cebine çıktı. Bizimle birlikte devrimci marş söyledi bir de, yumruk havada. Diyeceğim o ki... Halkımız belki bizim bilmediğimiz bir dünyada yaşıyor. Bizim bilemeyeceğimiz bir tutunma dünyası, bir umut dünyası..."

Süheyla Teyze, İstanbullu olduğu için teyze gibi değil de abla gibi biraz. Upuzun saçları var onun, İstanbul'dan geldiği için, bir de çiçekli elbisesi var uzun. Kitap yazıyor o. Çok değişik yüzükleri var. Ayağındakiler "Bodrum sandaleti"dir. Ayak parmakları çok güzel onun, ince, beyaz, tertemiz. Bacak bacak üstüne atıp ayağını sallıyor konuşurken. Saçlarını böyle böyle yapıyor, rüzgâr varmış gibi sanki. Saçları sarı gibi, ışığın

altında durunca *Dallas*'taki Lusi gibi oluyor. Süslü değil ama artist gibi işte. İstanbul'dan gelenler öyle olur. Jale'anım Teyzelerdeki *Hafta Sonu* gazetesinden, "İstanbul Geceleri" resimlerinden biliyorum. Süheyla Abla konuşurken annem masaya bakıp gizlice gülüyor. Hani tahtaya kalkan çocuklar soruyu bilemeyince yapıyorlar ya sınıftaki kızlar, öyle.

"Ama devrimci erkeklerimiz sağ olsunlar, halkımızla çok güzel muhabbetteler! Kadınlardan korkmak konusunda müthiş güzel anlaşıyorlar! Ha ha ha!"

Süheyla Teyze tek başına gülüyor; annemler, Samim Abiler birbirlerine bakıyorlar gülmeden.

Ali şimdi ipleriyle oynadığı için konuşmuyor ama biraz sonra konuşur o. Annem, masada böyle yanlamasına oturuyor. Sigaranın kâğıdını küçük küçük koparıp yuvarlıyor. Kaşlarını kaldırıyor, ağzını da küçücük yapmış şöyle. Canı konuşmak istemeyince öyle yapar annem. Belki Süheyla Abla çiçekli elbise giyiyor ya, ona sinir olmuş olabilir. O yüksek sesle konuşuyor. Kimse ona bakmıyor da ondan, baksınlar diye bağırıyor bence. Jale'anım Teyzeler müziği açtılar yine:

"*Hani büklüm büklüm boynunda / hani paramparça ruhunda...*"

Annesi Ali'yi bize bıraktı. Gece bizde kalacak, biz yarın konsere gideceğiz anneannemle. *CeSeOo* konserine. Ali düşünüyor. Çünkü onun "icat yapması" lazımmış. Ben ona o kuğulu kâğıtları verdim. Çok şaşırdı o. Yaa nasılmış! Ben de devrimci olabilirim ki! Ama bizim önce kelebekleri Meclis'e sokmamız lazım.

Sokaktan ses geldi, dekmancılık sesi. Ali dedi ki, "Tabanca bu, tüfek değil," dedi. Babamla Samim Abi masayı salon kapısına çektiler. Sustular, dinlediler önce. Sonra sırf Süheyla Abla konuştu yine. O konuşurken parmaklarını dümdüz yapıp yüzüklerini birbirine sürtüyor:

"Bu ülke, insanı her gece çaresizlik hissiyle uyutup sabah da sana ait olmayan bir utanç duygusuyla uyandırıyor. Gece sen bilmeden kim bilir ne rezaletler, felaketler yaşanıyor. Sabah da kendi kendimizi, bulunmadığımız

yerlerdeki ölümler için suçlayarak, utanarak uyanıp... His kuşatması bu. Felç oluyoruz, felç!"

Ayşe'ye o şeyler anlatılmaz. Korkar o. Sinemada anlattılar. "Çorum'daki cesetlerin gözlerini oymuşlar." "Solcuları kesiyorlar Çorum'da." "Alevileri katlediyorlar..." Hüseyin Abi kurtarıp gelecek onları. Biz Öveçler'de sinemaya gittik. Otobüsle gittik hep beraber. Orada *Yılanların Öcünü* gösterdiler. Açık hava sinemasında. Ama önce ablalar, abiler konuşma yaptılar. Sonra hep birlikte bağırdık. "Faşizme geçit yok!" diye bağırdık. Sonra abiler, ablalar dediler ki, "Faşist diktatörlük kurulacak. Direniş komitelerini yaygınlaştırıp..." Öyle şeyler dediler. Hüseyin Abi olsa daha güzel konuşurdu. O kollarını açarak konuşur, herkes anlar. Hüseyin Abi anlatınca ben korkmuyorum. O zaman biz kazanıyoruz çünkü hep. Benim de öyle anlatmam lazım Ayşe'ye:

"Eğer birlikte olursak kelebekleri Meclis'e sokabiliriz... Ayşe. Çünkü birlikte olursak bizi kıramazlar."

Ali ayağa kalktı. Önünde durduğu için televizyonu hiç göremiyorum ben. Ayakta konuşuyor o:

"Devrim yolu şeydir... Cam kırıkları olabilir orada. Biz seninle..."

Ali böyle böyle yapıyor kollarını. Elini beline koydu şimdi de:

"Ama *dittatörlük* kuracakları için... Ayşe bizim direnmemiz gerekir çünkü yoksa gözümüzü oyabilirler. Gözümüzü diyorum bak! Ama karakoldan yaprak almak zorundayız. O zaman *opürtünüst* olunmaz; çünkü başka çare yok! Sabah olunca sen yaprakları istersin. Çünkü benim devrimci olduğumu anlayabilirler."

Ben güldüm o zaman. Komik oldu Ali bence. Sonra o biraz küstü. Yine ipleriyle oynayınca ben ona sarıldım. "Bence sen çok akıllısın," dedim. Ali ipleri cebine soktu. Süheyla Abla dışarıda hâlâ gülüyor ama başka kimse gülmüyor. Benim, Ali ile ikimize koka kola getirmem lazım şimdi. Annem içine su koymasın ama. Biz artık büyüdük çünkü. Bir de "direniyoruz" biz artık.

Süheyla Abla "mmm" yaptı. Güldü kendi kendine. Yine kimse bakmadı ona:

"... çünkü bana sorarsanız boşu boşuna bu emekler–"

Annem, kaşlarını kaldıra kaldıra konuştu:

“Siz İstanbul’da sanat çevrelerinde başka bir hayat yaşıyorsunuz tabii.”

“Öyle mi?” dedi Süheyla Abla, güldü ama komik gibi değil:

“Siz burada gerilla mücadelesi mi veriyorsunuz Sevgi Hanım?”

Annem masadan bir tabak aldı, mutfağa gitti. Ben de gittim onun arkasından. Ayla Abla da geldi hemen:

“Abla kusura bakma. Süheyla, nişanlısı işkencede öldükten sonra biraz şey oldu–”

“İnsan, hayatı kendinden ibaret sanmayacak Ayla!”

“Bugün içti biraz da ondan böyle.”

“İçsavaştayız Ayla. Herkes meseleyi kendi kaybından bakarak hesap edecekse biz de o zaman... Bari bugün yapmasın. Fatsa’ya operasyon yapıyorlar. İnsanlar işkencede. ‘Halkımız halkımız’ diye aşağıladığı adamlar yani... Halkımız alçaklardan ibaret değil ki!”

Sonra masaya geldiler. Ben de koka kola şişesini aldım. İki elimle. Ali ile ikimize tam eşit koyacağım. Tam eşit!

Süheyla Abla annemi görünce dudağını büzerek konuştu:

“En devrimci hislerinizle oynadıysam kusura bakmayın Sevgi Hanım!”

“Bakın Süheyla, bilmem İstanbul’la ilgili o hikâyeyi bilir misiniz? Adamın biri İstanbul’a gidip çok zengin olunca köyden gelen arkadaşı sormuş, ‘Nasıl yaptın?’ diye. Zengin olan da demiş ki, ‘Su satıyorum.’ Arkadaşı sormuş, ‘Nasıl bir suymuş bu?’ ‘Vallahi,’ demiş adam, ‘lağım suyu gibi bir şey. Ama yirmi yıldır hep alıcısı çıkıyor.’ İstanbul öyle bir yer. Ankara küçük yer tabii, taşra size göre...”

Koka kola şişesi sallanıyor koyarken ama kimse bana bakmıyor. Herkes Süheyla Abla’yla anneme bakıyor. Süheyla Abla bu sefer Su Elın gibi güldü, Su Elın üzülünce elinde içki bardağıyla gülüyor ya, öyle güldü:

“Ankara’da arkadaşlar var. Ahlaksızlık yalnız olmayı gerektirir Sevgi Hanımcığım.”

Annem masaya bakıp kaşlarını kaldırdı, konuşmuyor hiç. Biz Ankara’yı seviyoruz diye mi böyle oluyor? Süheyla Abla masaya eğildi, anneme doğru elini kaldırdı:

“Hayır anlamadığım şu. Bu sessiz Ankara kibrinin arkasında ne var? Ne yapıyorsunuz yani sonuç olarak? Arkadaşlarınızla bir araya gelip hayatta kalmaktan başka ne yapılıyor burada?”

Ben koka kolaları içeri götürdüm. Hiç dökmeden. Dökersem çok olanını veririm Ali’ye. Koltukta oturunca ayakları havaya kalkmış onun. Onun ayakları pis değil ki, o esmer olduğu için öyle görünür.

Benim şimdi yiğit olmam gerek. Abiler gibi. Ama kollarımı kaldırsam da Hüseyin Abi gibi konuşamıyorum. Böyle oturarak anlatacağım ben:

“Ayşe, senin mavi beslenme çantan var ya... İpekböceklerini onun içine koyalım. Sonra bir sürü yaprak koyalım içine. Bir sürü. Aç kalmamaları lazım. Aç kalırsa insan uyuyamaz çünkü. Böceklerin uyuması lazım. Büyümesi için. Karnı *gurgur* yapmaması lazım. Yoksa duyabilirler onları. Sonra senin annenle Meclis’e gitmen lazım bir de.”

Benim kızı korumam gerek. Hüseyin Abi gibi. Sarışın öğretmen sopa istediği zaman, ben sopa arıyordum, Hüseyin Abi öğretmene gitmişti sabah:

“Utanmıyor musunuz öğretmen hanım! Arkadaşlarını döveceğiniz sopayı çocuğa seçtirmeye utanmıyor musunuz! Sizin nasıl bir ahlakınız var!”

Sonra öğretmen bizi hiç dövmedi artık. O, Çorum’da bağırmıştır herkese. “Utanmıyor musunuz!” demiştir. Herkes durur öyle derse. Sonra Hüseyin Abi, Laz Amca, Nuran Abla’yı dövünce de öyle yapmıştı. “Utanmıyor musun abi?” demişti. Sonra Laz Amca dövmedi bir daha Nuran Abla’yı hiç.

Dışarıda annem Süheyla Abla’ya biraz bağırdı gibi oldu:

“Mühim olan bir ahlak, bir düzen yaratmaktır. Fatsa’da insanlar bir şey denedi. Bir hayat yaratıyorlar. Faşizmin ortasında, abluka altında bir hayat kurmaya çalıştılar.”

Süheyla Abla kötü kalpli kadınmış gibi güldü yine:

“Yahu bizim arkadaşlar gittiler işte o festivale, Fatsa Festivali’ne. İstanbul’dan gelen aydınlara yok, ‘İçki içmeseniz’, yok, ‘Halkımız hoş karşılamıyor,’ bilmem ne–”

“İstanbul’da, ‘Düşünmeyeceksiniz,’ diyorlar o kadar içlerine dert olmuyor da Fatsa’da rakı içememek mi mesele olmuş!”

Babamla Samim Abi, “Tabii yani şimdi,” dediler. Bir şey demediler ama bir şey diyecekmiş gibi yaptılar. Süheyla Abla ile annem sussunlar diye öyle yapıyorlar onlar. Babam o zaman kısık sesle konuştu:

“Nihayetinde Süheyla Hanım, yani şimdi Demirel, ‘Çorum’u bırakın, Fatsa’ya bakın,’ dediğine göre... Yani, ‘İstanbul’a bakın,’ demiyor sonuçta.”

Annem başını böyle böyle yapar, “evet, evet” der gibi.

“Demek istediğim... Onlar açısından korkutucu olan yani nihayetinde, öldürmek değildir, insanlara başka bir hayatın mümkün olduğunu göstermektir. Faşizmin en korktuğu şey devrimci şiddet değildir, hayattır en temelde. Sonuçta bizim ahlaken eksik bir tarafımız varsa gerilla mücadelesine katılmamak değildir o. Eksikliğimiz, o yeni kurulan acemi hayata katılarak o yaşayışa daha gelişmiş bir biçim vermeye üşenmemizdir. Yoksa başka bir hayat olabilirdi–”

“Bu hayattan mı söz ediyorsun sevgili Aydın?” dedi Süheyla Abla, “Bu orta sınıf hayat mı başka bir hayat doğuracak Allah’ını seversen!”

Hepsi ayağa kalktı. İnsanlar heyecanlanınca ayağa kalkar, korkmak gerekmez. Siyasi konuşurken öyle olabilir. Ali onları hiç duymuyor gibi yapıyor:

“O zaman çok dut yaprağı almamız gerekir karakoldan. Çünkü ben *Hayat Ansiklopedisi*’nden baktım, onlar biraz sonra hemen koza yapacaklar.”

“Ama karakola gidince senin de benimle gelmen lazım Ali.”

“Sen gitsene işte anneanneyle.”

“Olmaz işte. Sonra karakolda bana bir şey yapacaklardı hani.”

“Yapmazlar sana. Sen başka türlüsün.”

“Yaaaacık! Ben fakir değilim diye de mi! Ya yaparlarsa ya?”

“...”

“Sen dedin oyun oynamıyor onlar diye. Sen dedin bir kere!”

“Tamam... zaten... beraber olunca... dayak o kadar acıtmaz.”

Ben yanına oturdum Ali’nin. Çünkü korkmasın diye:

“Bize bir şey olmaz bir kere! Çünkü... çünkü...”

Bana cebinden ipini verdi Ali. “Biz kazanacağız bir kere,” dedim ben. Ali ipini kendine yüzük yaptı. Çok sevindim ben.

“O kâğıtları ben aldım bir kere,” dedi kız. Biz omuz omuza olduğumuz için benim de karakola gitmem lazım. Koka kolayı az az içiyorum ben. İnsanın dudağını ısırır gibi olur koka kola. Gazoz da

öyle yapar. Sevmiyorum ben onu. Ayşe seviyor ama. İçince, “Ohhh!” yapıyor. Onun dudağı yanmıyor belki. Dışarıda bir sürü yemek var, masada duruyor hep. Yemeklerin hepsini yemiyorlar. Duruyor yemekler. Yavaş yiyorlar. Belki benim o yemekleri götürmem lazım eve ama nasıl götüreyim ki! Götüremediğim için de yemememem lazım benim. Sevmedim zannettiler ama ondan değil. Annem yemeyince benim de yemememem lazım olduğu için...

O kuğu kâğıtlarını anlamadım ben. Sabah okurum belki o zaman anlarım. Belki gece herkes yatınca, burada elektrik olduğu için, ışığı yakabilirim, okurum. Düğmesi var ışığın, basınca yanıyor. Okuldaki gibi. Anlamazsam kız üzülür. Kızar da belki. Elini belini koyup bağırıyor o bazen. Bağırmasın. Kâğıtlarda *musculus* gibi, öyle bir şey var, onu anlamadım. *Hayat Ansiklopedisi*’nde yazmayınca ben nereden bileyim! Bilmem lazım benim. Çok iş var çünkü. Yetişmem lazım.

O kâğıtlara baktım ben. Yazıları anlaşılmıyor ama kuğuların kanatlarına bir şey yapacaklar. Resim var orada. Kuğulara çok acıklı bir şey yapacaklar. O küçük yazılı olduğu için Ali okuyacak onları. “Sonra okurum bunları,” dedi. Ama nasılsa anlar onları Ali. Çok akıllı o. Anlamazsa ya? Çünkü bazen büyükler bile anlamaz. Mesela biz babamla Kızılay’a gittik. Orada TeDeKa grevi olduğu için amcalar teyzeler çadırın içinde duruyorlarmış. “Nihayet bitti,” dedi babam, “kaç aydır mahvoldu insanlar.” Grev bitince davul çaldı onlar. Oyun oynadılar. Çok sevinçli olur herkes artık. Sonra amcalardan biri bağırdı:

“Biz sadece kendi sosyal haklarımız için değil, Türkçenin korunması için, dilimizin onuru için de yaptık bu grevi. Bugün zaferle sonuçlanan direnişimiz...”

Samim Abi de gelmişti:

“Vay Aydın Abi, sen de mi geldin? Ayşeyeviç, direniş güzeli!”

Sonra artık biz de neşeli olduk. Sonra Dursun Dede var, o geldi. Çok sigara içiyor o. Dursun Dede beni görünce oyun yapar. Kimseyle konuşmaz, hemen benimle konuşur önce. Sigara kâğıdından düdük yapar o. Sonra bir keresinde tuzluk yapmıştı kâğıttan, parmağına geçiriyorsun böyle böyle yapıyorsun. Tavşan da yaptı, kulaklarını böyle böyle yapıyor kuyruğunu çekince. Öğretmenmiş o. Köy *Estütütülü*. “Çok saygı duyuyoruz,” biz ona. Büyüyünce onun kitaplarını okuyacağım ben. Babamlar onunla konuştular, Samim Abi’yle. Dursun Dede sigarasının dumanından boğulacaktı:

“Çocuklar, bu iş iyiye gitmiyor. Öhööö! Kötü şeyler olacak...”

Herkes ciddi olunca neşeli olmak istedi Dursun Dede:

“Yapamadınız şu devrimi be çocuklar! Öhö öhööö!”

Sonra bana baktı aniden:

“Sakın yanlış anlama küçükhanım. Sonunda bu iş olacak elbette ama şimdilik büyükler yeterince çalışmadı. Sıra sana gelince sen daha iyisini yapacaksın.”

“Çocuklara iyi şeyler devretmiyoruz Dursun Dede. Bu gidişle umut bile kalmayacak geriye,” dedi babam.

Ben yine onların arasında durdum. Dursun Dede’nin boğazındaki top şeyi daha sivri gibi, onun çenesinin altındaki sakal beyaz. Babam yutkundu. Dursun Dede’nin boynundaki deri kat kat oluyor başını döndürünce:

“Bizim umutsuzluğu, kötü anıları, kederi şunu bunu devretme lüksümüz yok. Biz kimiz ki yeni gelecek olanın yanında! Yeni gelecek olanların düşlerini saygı duymayan, körpe filizin önünü tıkayacak olan şöyle geri dursun az!”

Samim Abi elini beline koydu, güneşten yüzü buruştu onun:

“Dursun Amca umuda gelene kadar... Bugün olanları bile aktaramayacağız çocuklara bu gidişle. Bak bugün yine kestik görüntüleri. Çorum’daki hadiselerin yarısını makaslayıp attık montaj masasında. Hooop! Tarih çöpe!”

“Hadise değil Samim oğlum: Olay... Saklayın onları Samim. Saklayın çocuklar. Vakti gelir.”

Dursun Dede, başka yaşlı amcalar var, onların yanına gitti. Oturdular hep. Hepsi öksürüyor. Hepsi sigara içiyor, gülüyor, sonra öksürüyorlar çadırın önünde. Komik oldular bence. Öhö öhö öhö! Öksürmekten konuşamadılar onlar.

“Direnmek sözcüğünü çıkarmaya çalışmışlar TDK sözlüğünden öhöö öhööö!”

“Vay vay, demek direnmek gibi önemli bir sözcüğü öhööö öhööö!..”

“Bu grev başarılı olunca direnmek de... öhöööö!..”

“Sözlüğe geri girecek mi diyecektin? Öhööö!”

“Öyle de ilk fırsatta yine atarlar! Direnmek lazım diyecektim! Öhööö!”

Sonra hepsi birlikte öksürdü...

Samim Abi onlara baktı, “Anlamıyorum Aydın Abi, bazen hiç anlamıyorum,” dedi. Babam, “Ben de,” dedi.

Babama sordum ben:

“Baba, kuğulara ne yapacaklar?”

“Ne kuğusu?”

“Kuğulu Park’taki kuğular.”

“Ne olmuş onlara?”

“Selahattin Amca dedi ya!..”

“Ne dedi?”

Babam unutmuş ki! Unutmuş işte. Benim boğazımda top gibi şeyden, Dursun Dede’ninki gibi top şeyden oldu aniden. Büyüdüm ben demek ki! Babam nasıl anlamadı ki! Ben de babama söylemem o zaman Selahattin Amca’nın oradan kâğıtları aldığımı!

Ali okuyabilir ki onları zaten. Babama okutmama hiç gerek olmaz. Ali bilir ki! Babam söylemişti işte TeDeKa grevinde Samim Abi’ye, o da anlamıyormuş ki zaten! Ali bugün okuyamadı tam ama yarın okuyunca anlar o kuğulu kâğıtları.

Geçen sabah ekmek direnişi yapınca annemler, askerler ekmek getirdi. Bizim paramız yok çarşı ekmeği almaya. Anlamıyor askerler. Cemseyle geldiler onlar. Ekmek dolu onların arkası. Ekmekleri kadınlara vereceklerdi. Kadınlar almadı. Çünkü annemler ocak yaptı, sac ekmeği yaptılar. Karton astılar her yere:

“Ekmek, eşitlik, özgürlük!”

Sac ekmeği devrimci olduğu için tehlikelidir. Oportünist çarşı ekmeği getirdi askerler. Annem onlara bağırdı:

“Bana bak asker aga! Al bu ekmeği, attırıp da günaha sokma beni!”

Ekmekler yere düştü kavga çıktığı için. Dürüst Amca geldi, hiç ses çıkarmadan. Kuğu gibi sessiz o. Saçları da beyaz zaten. Yaşlı değil ama saçı beyaz onun. Pipisine elektrik verdikleri için, darbe olduğunda. Düşen ekmekleri topladı yavaş yavaş. Herkes kavga ediyordu. Seher Teyze şef gibi olduğu için en çok o kavga etti. Askerler ocaklara tekme attı. Hüseyin Abi Çorum’da olduğu için, kimse örgütleme yapmadığı için dağınık oldu kavga. Teyzelerin tülbentleri yere düştü hep. Birgül Abla askere tokat attı:

“Utanmıyor musunuz bacılarınıza vurmaya!”

Ama o deyince olmuyor işte. Bir asker cemseye gitti. O da kuğu gibi sessiz gitti. Saklandı oraya. Dürüst Amca ona başka Türkçeyle bir şey dedi, ekmekleri ona verdi tek tek. Asker de cemsenin arkasına koydu tek tek. Askerler gitti. Kadınlar sevindi. Sac ekmeğini çevirmek için sopa

var, onları kaldırdılar havaya. *Tililili* yaptı esmer teyzeler. Onlar başka Türkçe konuşuyor, Dürüst Amca'nın Türkçesinden. Sevinince de öyle *tililili* yapıyorlar. Diyarbakırlı onlar.

Annem Birgül Abla'yı kolundan tuttu, ocağın başına oturdular:

"Bak Birgül, bu iş böyle olmuyor. Dağılıp gideceğiz."

"Nasıl abla?"

Annem güldü biraz:

"Birgül sen bana abla diyorsun da biz senle aynı yaştayız be gülüm!"

Birgül Abla da güldü:

"Ya abla işte senin... Ali filan var diye... Ne bileyim! Hay Allah!"

"Kurban olurum ben sana! Birgül, hırgürden konuşulmuyor da. Bak Çorum oldu, üstüne Fatsa'ya baskın verdiler. Sizin bu şefler bir şey diyor mu? Ne olacak böyle?"

"Abla o konular konuşuluyor."

"Konuşuluyor da gülüm, biz böyle bugün ekmeğin, öte gün cenazenin, daha öte gün işte su direnişinin peşine giderken... yoruluyor insanlar be gülüm."

"Abla Hüseyin gelince–"

"Bak ben sizin yolunuza kurban olurum, ben devrimci gençlerin bastığı toprağı... Biliyorsun de mi sen, benim kardeşim de bu yolda düşmüş. Hâlâ kanlı parkası durur. Ablam, siz bizden iyi bilirsiniz de ama böyle ete ekmeğe koşacağımıza, bir kere ha deyin kalkalım ayağa. Ne olacaksa olsun anasını satayım!"

"Anladım abla ben seni. Tamam."

"Kurban olurum ben sana yeni gelin! Bu halk da sizin sırtınızda, siz de tükendiniz biliyorum da–"

"Yok abla, olur mu öyle şey. Yok tükenmek filan. Kimse kimsenin sırtında değil, omuz omuzayız evvelallah!"

Annem, Birgül Abla'nın saçını severken Seher Teyze elinde sopayla bağırdı:

"Hep birlikte olursaaaak..."

Dürüst Amca öteye gitti, çöktü. Çökünce kuş gibi oluyor o. Kollarını dizlerine dayıyor. Ben de onun yanına oturdum, onun oturduğu gibi oturdum. Kıçım aşağıya düştü, kollarım dümdüz dizlerimin üzerinde durdu. Dürüst Amca başımı sevdi:

"Sıra sana devrolunca sen daha güzelini eylersin yiğidim!"

Fısıldadı. Öyle konuşur o. Saçları beyaz olduğu için. Sonra yine biri götürdü onu. Ben orada durdum.

Koka kolayı insan yüzüne tutunca burnu gıdıklanıyor *pıt pıt pıt*. Belki sıra bana devretti şimdi. O yüzden benim bu kuğulu kâğıtları anlamam lazım yarın.

Annemle Ayla Abla, Süheyla Abla'nın sırtına ellerini koydular. Ağlıyor gibi mi o? Çünkü saçları böyle böyle sallandı. Samim Abi'yle babam mutfağa gittiler. Ablalar ağlayınca hemen gitmeleri lazımdır. Utanırlar gibi bir şey olur çünkü. Şimdi annem, Ayla Abla, Süheyla Abla güldüler. Hepsi ağladı aslında. Büyükler bazen öyle yapabilir. Gülerken ağlayabilirler.

Süheyla Abla başını kaldırdı, burnu kırmızı olmuş. Su Elın'a benzemiyor artık, Pamela gibi olmuş. Güldü:

"Hepimiz, içinde dün, dışında yarın olan pencere camları gibiyiz. Aynı anda dünün ve yarının görüntüleri yansıyor üzerimize. Bugün, saydam; yok gibi. İki görüntünün birbirine karıştığı saydam bir an gibiyiz..."

Sonra Ayla Abla'ya baktı. Rakı şişesini aldı eline. "Kalem var mı?" dedi:

"Edip ile Turgut bulmuşlardı bunu: 'Ölmeme Gecesi!' Gelecek yıl bugüne kadar kimse ölmeyecek. Yasak! Ben de bugünün tarihini yazıyorum şişeye: 10 Temmuz 1980!"

Annem artık güldü, sigara yaktı. Dumanı ağzından çıkarırken söyledi: "Altına da yazsana: 'İnsanlara inanmalıyız!'"

Anladım ben onu ki!

Samim Abi mutfaktan çıkınca bize baktı. Sonra terasa bağırdı:

"Fakat bu ikisine bakınca insan anlıyor ki... Belki de gerçek, iki çocuk arasındaki en kısa doğrudur."

Ayşe'nin babası Samim Abi'ye gülerek yanımıza geldi:

"Daha uykunuz gelmedi mi sizin?"

Sigarası var ağzında. Kibrit aradı, çakmak aradı o. Sonra sehpanın üzerindeki tabağa baktı. "Samim, ne güzel çakmak almışsın kendine!" dedi. İbelo o çakmak. Hüseyin Abi'ninki! Kimse bakmazken alıp cebime koydum onu. Hüseyin abinin çünkü o.

8. ÜNİTE:

MÜZİK RUHUN GIDASIDIR

Çağdaş Batı Müziği

"Genelkurmay Başkanı gelmiş!"
"Evren Paşa konsere gelmiş!"
Herkes birbirine fısıldadı. Çünkü biz *CeSeOo*'ya girince, arkamızdan o iki adam koştu içeri. Çok uzun boylu iki adam. Öne eğik hem de yana eğik durup karınlarını tuta tuta koştular. Sonra arkalarından Genelkurmay Başkanı olan adam geldi. Herkes dudaklarını kapatarak, ince yaparak gülümsedi. Başını böyle yana eğe eğe selam verdi herkes ona. Anneannem ikimizin elini de bıraktı, çantasını karıştırıyor. Genelkurmay Başkanı adama bakmıyor o. Çünkü eczacı Cavit Bey Amca'yı bekliyoruz galiba biz.

Seyranbağları gibi değil, kimse bağırmıyor burada. Herkes fısıldıyor:
"Genelkurmay Başkanı geldi!"
"Kenan Paşa geldi!"
"Bu başımızdaki köylülere bir bak, bir de paşanın çağdaşlığına bak. Paşa bir kere konsere, operaya gidiyor. Hiç kaçırmaz."
"Yurt gezisindeydi ama döndü demek... Çorum Olayları'ndan sonra Fatsa'ya gitti, diye yazıyordu gazeteler..."
Çorum Olayları dediler. Niye olay diyor onlar? Katliam denmiyor mu ona?.. Hüseyin Abi belki Çorum'dan dönmüştür şimdi. Anneanne birden ellerimizi çekiştirdi. Kapıya bakıyor hep. O eczacı adam gelmeyecek diye korkuyor galiba.

CeSeOo'da bir de devlet tiyatrosunda Cumhuriyet Bayramı'na gelmiş gibi yapılır. Siyah ceketli, beyaz papyonlu amcalar vardır, onlar yer gösterir insanlara. Onlara, "Teşekkür ederim beyefendi," denir. Burada hiç kimsenin ayakkabısında toz olmaz. Burası hep terbiyeli kokar.

Biz karşı mıydık Genelkurmay Başkanı'na? Karşıydık galiba. *Dittatörlüğü* onlar mı yapıyordu yoksa Bademlidere'nin faşistleri mi yapıyordu? Hüseyin Abi'ye sormam lazım benim onu. Anneanne bilmiyor öyle şeyleri. Çünkü yolda ben Ayşe'ye demiştim, "*Dittatörlüke* bakmam lazım benim

ansiklopediden," diye. Anneanne, "Çocuklara göre şeyler değil onlar," dedi. Kurtuluş'ta çocuklara öyle şeyler öğretmiyorlar. Çünkü orada şokella yeniyor. Kimse Sana yağı yemiyor.

Ali şokellalı ekmeği yemediği için morali bozuk onun. Annem, pazar sabahı olduğu için şokellalı ekmek yaptı bize. Annem kenarlarında hiç boşluk bırakmaz, bir de üstü dümdüz olur. Anneannem yapınca incecik sürer, ekmeğin delikleri görünür, bir de kenarlarında boşluk kalır. Ali ekmeğin üstünü yalayınca, "Öyle yenmez ki," dedim. O da hiç yemedi sonra. Utandım ben. Bir de annem Ali'nin ayakkabılarını sildi sabah, o zaman da utandım...

Ayşe'nin anneannesi, "Nerede acaba bu Cavit Bey?" diyor kendi kendine. Dudakları boyalı onun. Ondan dudaklarını "o" yaparak duruyor. Konuşurken oynatmıyor ağzını:

"Çocuklar bizim yerimiz üçüncü sıra. Herhalde Cavit Bey de... Ah! İşte orada. İlahi Cavit Bey! Ben de gelmediniz sandım."

"Oooo Nejla Hanım, sizi ve konseri kaçırmam imkân dahilinde değil. Buyurun, program yoksa sizde, ben iki tane almıştım."

"Aa ne kadar zarifsiniz. Zahmet etmeseydiniz benim için–"

"Ah işte eşim de geldi. Zeliha! Buradayız. İşte buyurun, size sözünü ettiğim Nejla Hanım Abla'mız!"

Anneannem, "Ih," diye ses çıkardı. Başını böyle eğerek, "Merhaba efendim. Memnun oldum efendim," yapmadı. Konuşmadı hiç. Elini de sıkmadı o teyzenin. Sonra biz yerimize gittik. Anneannem oturunca çantasından mendilini çıkardı. Gizlice rujunu sildi. Ağzının kenarına ruj bulaştı ama söylemedim. Anneannem Cavit Bey Amca'nın verdiği kâğıdı benim kucağıma attı. *CeSeOo*'da olmasaydık ben Cavit Bey Amca'ya tekme atardım. Ama burada yapılmaz öyle.

Ayşe'nin elinden kâğıdı alıp baktım. "Vals" yazıyor orada. Yukarıda "Program" yazıyor. Altında "Vals" yazıyor. Ben yapmam bir daha vals! Zaten papyonum da yok. Ben yapmam, 23 Nisan'da yapmıştım ben. Ayşe'yle mi yapmam lazım? Gitmek istiyorum ben hemen şimdi. Burada da hiç benim gibi çocuk yok zaten. Hepsi 23 Nisanlıklarını giymiş. Herkes vals yaparsa şimdi...

“Ali, çıkarma şimdi ipi! Bak Ali! Bak ne yazıyoooor!”

“...”

“Gördün mü! *Kuğu Gölü* yazıyor! Belki herkes biliyordur Ali.”

“Bilmiyorlar.”

“Bence biliyorlar. Bak işte yazıyor. *Ku-ğu Gö-lü!* Herkes kuğulara ne olacağını biliyor işte!”

“Bilmiyorlar. Sadece biz biliyoruz.”

“Ya biliyorlarsa ya?!”

“Bilselerdi Kuğulu Park Balesi yazardı kızım! Bir tek biz biliyoruz işte!”

Genelkurmay Başkanı adam en öne oturdu. Arkasına, tam önümüze de uzun boylu adamlar oturdu. Ali ipini cebine soktu.

İki tane kocaman adam bizim önümüze oturunca konuştular. Kısık sesli konuştular. Ben bütün sesleri duyabiliyorum ama Ayşe duyamıyor:

“... şu kuğu işini halledemediler, Paşa ona kızgın. Şimdi de programda *Kuğu Gölü Balesi* diye görünce aklına geldi.”

“Paşa da enteresan gerçekten. Çorum-Fatsa arasında bile o işe taktı kafayı. Benim yanımda da konuştu bir kere.”

“Belediyeciler becerememiş. Sivil tabii beceremez, asker değil neticede.”

“Hayır yani sonuçta kuğuları tek tek getirip kanatlarındaki o kemik neyse artık onu kesiverecekler. Nedir yani?!”

Ali, duydu onları. O iki adam bir şey konuştu, onları duydu. Kuğulu bir şey konuştular. Ali o zaman benim elimi tuttu. “Anladım,” dedi. “Paşalar kuğulara bir şey yapacakmış!”

“Neden ki ama?”

“Çünkü işte faşizm kızıııım!”

“Ama ben sana demiştim herkes biliyor diye işte.”

Ali koltuğun yanlarına dayandı, kendini yüksek yaptı, herkese baktı:

“Yok. Bilmiyorlar,” dedi.

Ben elimi belime koydum o zaman:

“Ya biliyorlarsa ya!”

“Yaa kızım bilseler direniş yaparlardı!”

Ali "direniş" deyince önümüzde oturan o iki büyük adam bize baktı. Anneannem, "Şşşş," dedi. O adamlara güldü sonra. Dudaklarını kapatıp, ince yapıp güldü. "İyi dinletiler subay beyler," dedi. Sonra bize baktı. Ama Ali'ye baktı en çok. Gözünü kıstı böyle, kızgın gibi. Sonra anneannem bizi unuttu. Çantasından Caviderma kremini çıkardı, onunla oynadı. "Oooof! Of!" dedi.

Ali başını tutuyor şimdi, başı ağrımış gibi:

"Ama önce kelebekleri Meclis'e koymamız lazım bizim Ayşe. Önce kelebekleri. Kuğular sonra. Tamam mı?"

"Tamam," dedim ben. O kolunu koltuğun kenarına koydu. Ben de koydum yanına. Neşeli oldum ben. Ali çok ciddi oldu, "devrimci çocuğuz" biz çünkü. Anneannem, "Ooof of!" yapıyor. Bilmiyor yaptığını, yapıyor ama. "İçi sıkışır" onun bazen öyle.

Adamlarla kadınlar geldi sahneye. Alkış yaptık.

Alkış bitince, müzik başlamadan önce sessizlik oldu. Hiç ses yoktu. Hiç! Çok uzun sürsün istedim. Bağlar'da hiç böyle sessizlik yok. Demek ki sessizlik olması için zengin olmak gerekiyor. Belki de devrim olursa her yer sessiz olur. O zaman Bağlar da sessiz olabilir... Sonra müzik başladı. Gözümü kapadım. Müzik başlayınca gözüme bir görüntü geldi:

Önce Dürüst Amca'yı gördüm. Elimden tuttu. Saçları uzuyor, saçları bembeyaz. Birden zıpladık biz. Uçtuk. Çok yükseğe çıktığımız için hiçbir şeyin sesi gelmedi. Ankara çok aşağıda kaldı. Evler küçücük kaldı. Sonra kocaman olan borazan gibi şeyler çalınca çatışmalar başladı her yerde. Hüseyin Abi'yi gördüm, faşistler onun peşinden koşuyor şimdi. Tüfeğini atmaya başladı ama kurşunu bitti. Sonra Birgül Abla da tabancayı sıktı ama onun da kurşunu bitince el ele tutuştular, hoop zıpladılar. Annem iki eline ekmek aldı, o da zıpladı, arkasından babam da. Şimdi herkes havada uçuyor. Kimse konuşmuyor. Herkes gülüyor. Sonra bir sürü kuğu gördük havada, uçuyordu. Kuğular uçtuğuna göre biz kazanmışız. Kuğulardan biri Turgay Abi'ymiş. Biz ona el sallıyormuşuz. Turgay Abi güldüğüne göre devrim olmuş demek. Çok güzel, çok güzel... Çok güzel olduğu için ağlamak geldi içimden. Müzik çok güzel bir şeymiş.

Ali gözünü kapattı müzik başlayınca, ben de kapattım. Müzik böyle buralarıma, boynuma geliyor. Davullar olunca karnıma doluyor. Dev kelebek varmış gibi, karnımda kanatlarını açmış gibi. O zaman burnuma çiçek kokuları geliyor. Flütçüler çalınca yanaklarıma geliyor kelebek, oyun gibi bir oradan bir buradan bakıyor yüzüme gibi. Sonra dünyanın bir sürü

küçük hayvanıyla beraber koşuyoruz gibi oluyor; tavşan, kedi, civciv, yavru at gibi. Kuğu da varmış, tepemizde uçuyor, bir sürüler. Her şey çok güzel kokuyor. Artık herkes, annem, babam, anneannem hepimiz çok neşeli olacakmışız. Sanki kocaman oldum ben şimdi. Böyle güzel şeyler olunca bana kocaman olmuşum gibi geliyor. Şey gibi... Biliyorum ama anlatamıyorum... Sanki kollarım varmış kocaman, annemle babam, anneannem, bir de Ali, herkesi kollarımla koruyabilirmişim gibi. Herkes oluyor mu böyle? Ali de mi öyle oldu? Sonra başka müzikler çalınınca ara oldu.

“Nejla Hanım, merhabalar.”

Ben bu teyzeyi biliyorum. Bala’anım Teyze o. Şişman olduğu için bacakları kocaman. Çoraplarını dizinin üstünde lastikle tutturuyor, oturunca o lastik görünüyor. “TÖS’ün kurucularından” ne demek bilmiyorum ama o gelince hemen öğretmen gelmiş gibi yapılır. Kocaman ayakkabıları var onun, çok eski. Annem gibi o da, hiç makyaj yapmıyor. Bala’anım Teyze bir seferinde konserdeyken bizim yanımıza oturmuştu. Çantasını açınca görmüştüm, çantasında bir tane mendil var, katlandığı yer tozlu olmuş, bir tane kırık ayna var, “Anayasa” yazan küçük kitabı var onun, minicik, bir de beyaz naneşekerleri. O böyle başını havaya kaldırarak yürüyor hep.

“Merhabalar Bala Hanım. Konserden konsere görüşüyoruz. Nasılsınız?”

“Nasıl olalım! Memleketin hali buyken...”

Anneannem onu seviyor ama çok değil. Çünkü, “Bala Hanım da sağ olsun, soru soruyor sonra ilgilenmiyor, havalara bakıyor. İnsan ne yapacağını şaşırıyor. Hani konuşmayı lütfediyor da sonra tam ortasında vazgeçiyor gibi.”

Aslında Bala’anım Teyze çok kocaman olduğu için öyle. İnsanlar ona bakınca başka yere bakmak istiyor. Anladım ben onu. Konser çalarken görmüştüm, kırık aynasını çantasının içinde tutup yüzüne bakıyor. Şekerlerini gizlice yiyor, tek tek, hiç ses çıkarmadan. Anneannem onunla konuşunca Bala’anım Teyze hemen onun yanına, sonra arkasına geçiyor, saklanıyor gibi:

“Nejla Hanım, bu askerler 60’taki askerler gibi değil. Ankara’nın kaymak tabakası operada, konserde bir ümit Evren Paşa’nın etrafını anarşiden bizi kurtarır mı diye sarıyor ama bunların planları fena... Baksanıza şunlara...”

Göbekli iki adam gitti o paşanın yanına. Duydum ben konuştuklarını:

“Paşam, biz Adalet Parti sıralarından size hep destek, tam destek! Biliyorsunuz. Sıkıyönetim süresinin uzatılması yetmez. Siz haklısınız, yetki alanınızın da genişlemesi lazım efendim. Ama Halk Partililer...”

“Paşam bu Adalet Partili mebuslar biz Halk Partililerle Ordu’nun arasını bozmaya çalışıyor. Lütfen itibar etmeyiniz. İstirham ediyorum!”

“Bırakın bu anarşistleri paşam! Ha ha ha! Çorum’da bir deha örneği sergilemiş Ordu’muz paşam! Halkı kaynaştırmak için bando çaldırmak müthiş fikir! Vallahi bravo!”

“Ben de tam onu söyleyecektim paşam. Müzik ruhun gıdasıdır!”

Bala’anım Teyze anneannemin kulağına bir şeyler diyor ama anneannem Cavit Bey Amca’yla karısına bakıyor, dinlemiyor. Bala’anım Teyze sonunda anneannemin baktığı yere baktı. Cavit Bey Amca karısının belinden tuttu, konsere girdi onlar. Bala’anım Teyze, “Bu adam da gençlik kremi, düzgünlük diye bütün Ankara’nın kadınlarını kandırıp duruyor,” dedi. Anneannem o zaman bilmeden yüksek sesle söyledi:

“Vallahi doğrusunuz Bala Hanım!”

Konser bitince herkesten önce çıktık. Dolmuş beklememiz lazımdı ama anneannem, “Yürüyelim biz, iyisi mi yürüyelim,” dedi. Koşa koşa yürüdük biraz. Sonra hepimiz nefes nefese kalınca yavaşladık. Ben Ali’ye dedim ki:

“Sen de müzik dinleyince kocaman gibi mi oluyorsun?”

“Yok, ben uçuyor gibi oluyorum.”

Biraz sonra aniden bir sürü insanlar çıktı. Ellerinde kartonlar vardı, bağırıyorlardı:

“Fatsa’nın hesabı sorulacak!”

Ali, anneannemin elini çekmeye başladı onlara doğru.

Onların yanına gitmeliyiz. Tek durmamalıyız. Hüseyin Abi de orada olabilir. Ben hemen İbelo çakmağı vereceğim ona. Unutmuş onu Hüseyin Abi. Ben onu verince çok sevinecek o. “Şokellalı

ekmeği de yemedim Hüseyin Abi," derim.

"Dur çocuğum!" dedi anneannem Ali'ye. Böyle çekti elini. Acımış olabilir Ali'nin eli. O zaman anneannemin elini bıraktım ben. Biraz bağırdım:

"Biz devrimci değil miyiz anneanne? Cavit Bey Amca gibi miyiz yoksa?! Ceyar gibi miyiz biz?!"

Anneannem ikimizin de elini tuttu, "E haydi yürüyün madem!" dedi. Anneannem gülüyordu. "İlahi Ayşe!" dedi bana, kahkaha attı. Anneannem ipe dizili simitlerden aldı, boynumuza taktık hepimiz. Sonra simitleri yürüyen insanlara verdik biz. Onlar çok sevindi. Ali ile beni omuzlarına aldılar. Hep birlikte bağırdılar. Anneannem onlar gibi bağıramıyor ama o da bağırdı. Bana sopalı karton verdiler bir tane. "Döktüğünüz kanda boğulacaksınız" yazıyor üzerinde. Büyük yazı olduğu için hemen okudum. Ali'ye de verdiler bir tane. Onunkinde "Faşizme karşı omuz omuza" yazıyor. İnsanlar şarkı söyleyince ben gözümü kapattım:

"*Gündoğdu hep uyandık / Siperlere dayandık...*"

Evet, Ali haklı, insan uçuyor gibi oluyor.

Eve geldik artık biz. Cumhuriyet Bayramı gibi değil, gerçek bayram gibi oldu. İnsanlar kızgın gibiydi ama ben hiç korkmadım. Çünkü biz *Ulduz ve Kargalar*'daki kızla oğlan gibi uçuyorduk Ali'yle.

Ayşe, direnişten dans ederek geldi. O yapınca ront o kadar kötü değil belki. Çok neşeli şimdi. Belki dün gece konuştuklarımızı unutmuştur. Apartmanın girişinde o süslü kadınla karşılaştık. Ayşe'nin "Jale'anım Teyze" dediği kadın.

"Ama böyle de olmaz Nejla Hanımcığım. Hepsi Bülent Ersoy'a özeniyor, sonra sokaklara çıkıyorlar. Tamam, gazinoda dinliyoruz ama sokaklara çıkıp, sonracığıma, örgütlenmek, efendime söyleyeyim, bayrak açıp dolaşmak... Kavaklıdere'de gördüm ayol! 'Direniyoruz!' diye çıkmışlar üstü açık bir arabanın tepesine. Bütün şorololar! Çoluk çocuk var yani! Vallahi ben müthiş rahatsız oldum."

Jale'anım Teyze, Çocuk Sevenler Derneği toplantısına gittiği için kırmızı ruju var yine. Konuştukça dudaklarının kenarı çatlak çatlak kırmızı oluyor. Onlar Çerkeztavuğu, saray helvası, iç pilavı yemişler toplantıda. *Hürriyet* gazetesi fotoğraf çekmiş. Çünkü onlar "fakirlere yardım için çocuk köyü" kuracak. Tabii başka türlü fakir çocuklar için o. Ali gibi değil, ağlayan gibi olanlar için. Jale'anım Teyze, Ali'yi böyle böyle, üzgün fakirlerdenmiş gibi sevmek isteyince –"Ne yiyorsunuz akşam evde? Et yiyor musunuz çocuğum? Süt içiyor musun sabah? Kibrit kutusu kadar peynir yemen lazım kahvaltıda, yiyor musun?"– Ali o zaman başını böyle yaptı, silkti başını. Sonra Ali bana dedi zaten:

"Sarışın öğretmen gibi. O da hep, 'Ne yedin?' diyordu. Yiyince ne olacak ki!"

Ali acıklı fakir değil ki! O hep heyecanlı şeyler anlatır. Onun listesi var zaten. Dün gece gösterdi bana. Biz benim odamda yatınca, ben demiştim ki:

"Yastığa böyle yan yatınca kulağının içinde kalbin atıyor mu senin de? Dinlediğin zaman gürültü oluyor."

"Burası sessiz olduğu için duyuyorsun sen kalbinin sesini. Bağlar'da duyulmaz."

"Ama duyunca sanki içimde kocaman mağara varmış gibi oluyor Ali."

"Biz daha küçüğüz kızım."

"Olsun insanın içinde yine de mağara olabilir."

"Olabilir."

"Ali?"

"Efendim?"

"Sence biz ölsek bizi daha mı çok severler belki?"

"Evet."

"..."

"Zaten ben ölmeye karar verdim de bir şey var–"

"Çok üzülürler diye mi ağlıyorsun sen de."

"Yok. Ama benim ölmeden önce yapmam gereken şeyler var."

Ali cebinden listeyi çıkardı işte o zaman. Yavaşça kalkıp ışığı yaktım ben, okudum:

Ölmeden önce yapmam gerekenler:

1. *Hayat Ansiklopedisi*’nin hepsini okumak.
2. Dayımın parkasını giyip çok önemli bir şey yapmak.
3. Hüseyin Abi’ye en büyük tüfeği almak.
4. Anneme oda dolusu ekmek almak (*Heidi*’nin ekmeklerinden), bir de et. (*Vikingler*’dekilerden)
5. Kelebekleri Meclis’e sokmak. (Çünkü o zamana Hüseyin Abi de Meclis’e girer.)
6. Kuğuları kurtarmak. (Hepsini olmayabilir çünkü onlar büyükmüş. Yetişkin bir kuğunun kanat açıklığı üç metredir.)

Elektriği kapadım hemen ben. Ali, “Kimseye söyleme,” dedi karanlıkta. Ben de dedim ki:

“Yalnız yapamazsın ki onları. Ben sana yardım ederim.”

Kulağımda kalbimin sesini duymadım sonra.

O boyalı kadından kurtulduk eve geldik. Ayşe’nin babası benim başımı sevdi önce. “Baban telefon etti Ali, dedi ki bir gece daha kalsın. Yani kalabilir isterse dedi.” Ayşe’nin annesi, anneannesi, babası hepsi bana bakıyor, gülümsüyor. Bir gariplik var.

Ben yaşasın diye bağırdım ama Ali sevinmedi hiç. Artık kuğu kâğıtlarını okuyabilir, dün gece uyuyakalmıştı, okuyamamıştı. Ben ona eğlenceli şeyler de yaparım hem. Ali hiçbir şey demedi. Bir tek, “Hüseyin Abi dönmüş mü? Babam söyledi mi?” diye sordu. Babam, “Söylemedi bir şey,” dedi. Sonra akşam oldu zaten. Akşam biz Ali’yle kuğulu kâğıtları anladık.

9. ÜNİTE:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEMOKRASİYLE YÖNETİLİR

Ulus, Birlikte Yaşama Arzusunda Olan Bireylerden Oluşur

Babamla mahalleye yürürken, yokuşu çıkarken ben tozlara topraklara tekme attım. Babam, "Tozutma oğlum!" dedi iki kere. Ayşe'nin annesinin sildiği eski tozların pabuçlarıma gelmesi lazım. Yoksa Gökhan, Hamit filan anlarlar konsere gittiğimi. Ayşe'nin annesi çiçekli peçeteye şokellalı ekmek sardı verdi. "Yemedin sen, al bakalım evde yersin," dedi. Annem sarıldı bana eve gelince. Çok sıktı, "Kurban olurum ben sana," dedi. Sonra gözleri ıslakken güldü, "Ne yedin? Uyudun mu?" diye sordu. Ben şokellalı ekmeği verince peçeteyi çıkardı. Yağlanmış biraz peçete. Ama annem onu kat yerlerinden yeniden katladı, rafa koydu. Ben şokellalı ekmeği yemedim, anneme getirdim. "Hüseyin Abi nerde?" dedim anneme. Annem arkasını döndü.

Hamitler, Gökhanlar beni çağırdılar:

"Aliii! Gelsene dışarı!"

Ben top oynayacağız sandım. Meğer oynamayacakmışız. "Hüseyin Abi nerde?" dedim onlara da. Çünkü İbelo çakmağı vermem lazım ona. "Kafası bozuk onun biraz," dedi Gökhan. Sigara içiyor o. Büyüdüğü için, bir de devrimci abiler içtiği için. Abisi ona bıçak vermişti geçende, onu da taşıyor hep. "İpekböcekleri koza yaptı mı senin?" dedim. "Ne ipekböceği be!" dedi, "Boş ver şimdi ipekböceğini, önemli işlerimiz var." Arsaya gittik. Gökhan benim omzuma kolunu koydu yine:

"Neredeydin sen?"

"Hiiç..."

"O zengin evinde kalmışsın."

"Zengin değil onlar. Az zengin."

Bir şey olmuş ben yokken. Herkes başka türlü olmuş. Çocukların hepsi devrimci abi gibi yürüyor. Ellerini ceplerine sokuyorlar, kaşlarını çatıyorlar. Gökhan dedi ki:

"Sen yokken bir karar aldık. Eylem koyacağız."

Sesini büyük abi gibi yapıyor:

"Bütün arkadaşlar. İki gündür yoğurt kaplarını topluyoruz. Plastik olanlar var ya beyaz, onlar. Bütün çocuklar, hep birlikte. Ankara'da hurda lastik satmak yasaklanmış, hiç lastik yok anasını satayım! Biz de çöplerden kapları topladık, lokantalardan aldık, bulduk yani bir sürü..."

Ben Ayşelerdeyken sanki mahallede çok zaman geçmiş gibi. Zaman bizim mahallede Kurtuluş'takinden daha çok geçmiş.

"Ali duydun mu oğlum?"

Diğer çocuklar da olduğu için iplerimi çıkaramadım. Gökhan çocuklara baktı, sonra bana baktı yine. Zorla söyledim o zaman ben:

"Hüseyin Abi biliyor mu?"

"Hayır oğlum, öz gücümüzle yaparız işte. Mahir Çayan gibi!"

Ben hiçbir şey söylemeden uzun bakınca Gökhan sinirlendi. Ben insanlara öyle bakınca sinirlenirler:

"Eee amma uzattın be Ali! Var mısın yok musun?!"

Bütün çocuklar bana bakınca ben cebimde iplerimi tuttum. Gözümü kapamak istedim. Sanki gözümü kapayınca konsere geri döneceğim gibi geldi. “Keşke orada olsam şimdi,” dedim içimden, öyle dedim diye utandım hemen. Hamit de sigara içmeye çalışıyor. İçemiyor. Ben Gökhan’a baktım, “evet” gibi başımı salladım. O zaman güldü, sırtıma vurdu:

“Ben dedim oğlum size! ‘Öyle sessiz durduğuna bakmayın, Ali yiğittir,’ dedim oğlum! Helal lan!”

Çocuklar hiç gülmedi. Hepsi ben yokken büyümüş galiba. Ben Gökhan’a kuğuları anlatacaktım, kuğu kâğıtlarını okudum dün gece, anladım, onu anlatacaktım. Ama şimdi artık onlar başka türlüler. Ben başka türlüyüm. Konuşsam da dinlemezler artık beni burada.

Gökhan, eliyle çök çök yaptı. Abiler toplantı yapınca yere çöküyorlar ya, öyle. Sigarasını avucunun içinde tutmaya çalışıyor. Sigaraya orta parmağıyla vurmayı öğrenmiş, külünü düşürüyor. Sabah yapacakmışız eylemi. Otobüs, aşağı mahalleyle bizim mahalle arasında durunca. Otobüs daha ilk geldiğinde, boşken. “Tamam,” dedim ben. Sonra akşam oldu. Kimse söylemiyor Hüseyin Abi’ nin yerini. Annemle babam hiç konuşmuyor. Niye, anlamadım. Akşam yemeğinden sonra annem şokellalı ekmeği üçe böldü. Beraber yedik. Babam, “Ne biçim bir şeymiş bu yahu?” dedi. Yerken güldü. Üç kere sordu:

“Neymiş bunun adı?”

Annem, “Çukella,” dedi, sonra, “dedim ya, çukella!” dedi. Ben, “Şokella,” demedim. Nasıl olsa bir daha yemeyiz. Dama çıktım ben. Aa! Hüseyin Abi orada! Gökhanların evinde!.. Birgül Abla’yla duruyorlardı öyle odada. Mum yanıyor. Gökhanların amcası çatışmada öldüğü için onların fazladan odası var, Hüseyin Abi şimdi Birgül Abla’yla kalması gerektiği için bizim evde yatmıyor artık. Birgül Abla, Hüseyin Abi’nin saçını seviyor. Hüseyin Abi başını böyle iki elinin arasına almış öne eğilmiş. Niye öyle duruyor Hüseyin Abi? Hemen indim aşağı. Hiç ses çıkarmadan oraya gittim. Pencerenin altına oturdum. Cam açık olduğu için duydum onları. Hüseyin Abi başka sesle konuşuyordu:

“Midem bulandı Birgül. Kan kokusu var burnumda. Sürekli midem bulanıyor...”

“Sevgilim... Canım... Canım benim...”

“‘Devrimciler olmasa Çorum, Maraş’a benzerdi,’ diyorlar ya, ulan Çorum buysa Maraş Katliamı neydi ki acaba! Faşistler çocukların gözlerini oymuştu Birgül. Ooof of!”

“Biz kazanacağız sonunda Hüseyin, böyle düşün. Bunların hesabı sorulacak. Böyle düşün.”

“Ben artık düşünemiyorum Birgül. Senden başkasına söyleyemem; benim kafam çalışmıyor artık. Eskisi gibi değil.”

“Saçmalama! Yok öyle bir şey! Unut bunları! Yarın yeni bir gün olacak. Hazırlanacağız. Vahşeti tırmandırıyorlar ama halk, ‘Savaş kabulümüzdür,’ dediğine göre sen de toparla kendini. Sevgilim benim...”

Hüseyin Abi’nin sümükleri aktı. Hani insan ağlarken sümükleri boğazına akar ya ılık gibi, tatlı gibi, öyle oldu ona, anladım ben. Sonra yumruk vurdu dizine. Çok konuştu:

“Birgül hatırlıyor musun? Giresun’da Gerilla Zeki’yle başımıza gelenleri anlatmıştım. Gökçeali köyündeki o amca... Bizimle gurur duyuyordu adam. Zeki Abi bir buçuk saat fındıktaki sömürüyü anlatmıştı da sonra amca bizi zorla evine götürmüştü. O takvimi gösterdi, ‘Okuyun bakalım!’, ‘Ula okusanıza!’ Böyle bağırıyor. Takvim eski, 1968’in. Bir günü işaretlemiş kurşunkalemle, yazmış: ‘Hüseyin Cevahir, Nahit Töre, Ziya Yılmaz bugün geldiler.’ ‘Sizden önceki devrimci abilerinizin

oturduğu yerde oturuyorsunuz,' dediğinde ne burulmuştu içimiz! Amcayla ayran içip ağlamıştık. Ne saçma!"

Hüseyin Cevahir... Onu biliyorum ben. Ulaş, bir de Mahir'le arkadaştı o. Onların hepsini öldürdüler. Hüseyin Abilerden önceki devrimci abiler onlar. Ama karıştırıyorum ben hangisi nerede ölmüştü. Unutmamam lazım benim. Unutmamam lazım...

"Yine orada bak Zeki Abi slogan attırıyor: 'Kahrolsun oligarşi!' Önde bir adam bağırıp duruyor: 'Kahrolsun Aligarısı!' Adamın sinir olduğu bir Ali var, Ali'nin 'garısı' kahrolsun yani. Artık ne düşünüyorsa! Sonra çıktı geldi Ali'nin kendisi. Bir kavga! Oligarşi ile Aligarısı ayırt edilene kadar en etkin teorik eğitimi yaptık Birgül. Ne güldük o gün... Herkes gülerken durup bir an bütün arkadaşlara bakıp, 'İşte yaşamak bu!' demiştim. Yüzünü dağdan gelen suya tutmak gibi. Bir de bizim bu Baltalı Deli Hasan Dayı var ya Keçiören tarafında. Sen duymuş muydun onu? Mahirler aranırken bu bir binbaşıya, almış eline baltayı, "Bana bak binbaşı, baltayı kafana bir geçiririm iki binbaşı yaparım senden! Bırakın o çocukların peşini!" demiş. Ona da gülmüştük çok."

Hüseyin Abi güldüklerini anlatıyor ama hiç gülmüyor. Birgül Abla yüzünden mi böyle oldu acaba? Eskiden hiç böyle olmazdı Hüseyin Abi. Çünkü kızlar insanın kafasını karıştırabilir.

"Uşak'ı anlattım mı ben sana, Büyükkayalı köyünü? Kadınların birbirine bağırışı var: 'Komine girmemişsin ya kuyz!' 'Komin' de 'komin'... Ne sevdiler komünizmi! 'Sen bize Lenin, Marksist anlatma voyn! Komin anlat da dinleyek!' Hep böyle. Orada epey çam diktik köy yoluna. Yolun adını 'Sevgi Yolu' koyduk diye köylü kadınlar ne gülüştü. Sonra bir sabah tarlaya giderken hep beraber, o yolda bir genç kız, sabaha karşı daha, gök hep eflatun, kız işte o türküyü söylemişti: '*Hele Ulaş'a Ulaş'a / Ulaş benzerdi güneşe / Ulaş kardaş can veriyor / Yüreğim düştü ateşe...*' diye. Oy anam oy! Ne ses! Türkü bitti. Sessizlik. Kalbim taşıyor. Sanki bütün dünya bir olmuş. O kız bana bağırdı: 'Hüseyin Abi, bu devrim işi insanın içinden gelecek, he mi?! Yoksa tadı yok!' Saf iyilik. Onu hissettim. Anladın mı Birgül? Çünkü ben anlamadım! Nasıl olur da hem bunca iyilik hem bu kadar kötülük aynı yerde olur Birgül, anlamadım ben!"

Ben ağlamadım da... Hüseyin Abi bana uçurtma yaptığında, sonra uçurtma karanlıkta kaybolduğunda olduğum gibi oldum yine. Birgül Abla galiba Hüseyin Abi'ye sarıldı. Çünkü Hüseyin Abi'nin sesi boğuk çıktı:

"Ben bu sefer de Fatsa'ya gidiyorum Birgül... Bütün şehri toplamışlar, işkenceden geçiriyorlar. Bizimkiler dağ köylerine çıkmış. Artık başka çare yok. Hayat kurmamıza izin vermediler, vuruşmaktan başka çare bırakmadılar."

İkisinin nefeslerini duydum. Gizlice baktım. Hüseyin Abi, Birgül Abla'yı öptü. Ağzından öptü. Sonra boynundan öptü. Filmlerdeki gibi. Sonra bakmadım artık. Çünkü o ayıp bir şey. Ama güzel de bir şey. Hüseyin Abi ile Birgül Abla yaptığına göre çok güzel bir şey. Kesin devrimci bir şey. Hiç ayıp değil yani aslında.

"Aliiii!"

Sabah olunca fısıldayarak bağırdı Gökhan kapının önünde. Babam ekmekle zeytin yiyordu. "Kibrit kutusu kadar peynir" yemiyordu. Ekmekle zeytin de güzel ki zaten. Hemen çıktım dışarı. Çocukların hepsi gelmiş. Yoğurt kaplarını torbalara koymuşlar. Hamit, Gökhan'a, "Bu Birinci iyi

değil be abi, Bafra olsa," dedi. Sanki ne zaman içmeye başlamış ki! Gökhan aşağı mahalleye yürürken anlattı:

"Hüseyin Abi, Çorum'dan dönünce konuşma yaptı. Sen yoktun tabii, o zengin evinde kalmışsın ya!.. Neyse. Dedi ki, 'Bütün güçlerimizle hücum etmeliyiz,' dedi. 'Bu düzen değişmeli anasını satayım!' dedi. Anasını satayım, da dedi! Güldük biz de, o gülmedi. O bir tuhaf olmuş. Ondan karar verdik biz. Abilere moral olsun diye yani. 702 tane yoğurt kapı topladık oğlum!"

Sabah çok erkendi daha. Hava eflatun gibiydi. Hüseyin Abi'nin anlattığı gibi. Hamit gelip bana sarıldı. Gökhan gülüyordu. Dev gibi kara torbalar var sırtımızda. Yokuş aşağı yürüyünce hepimiz neşeli olduk. Çünkü *lap lap lap* ses çıkıyordu ayaklarımızdan, torbalar *şap şap şap* ediyordu hopladıkça. Önce ayaklarımızın sesi karışıktı, sonra hep birlikte aynı ses olduk, *lap lap lap! Şap şap şap!* Bizden başka kimse yoktu sokakta. Gökhan önümüze geçti, geri geri yürüdü, gülerek başladı söylemeye. Az sesle söyledik kimse uyanmasın diye:

"*Hey Dev-Gençli hey Dev-Gençli / Savaş vakti yaklaştı / Al silahı vur beline / Emperyalizme karşı... Deniz Gezmiş, Mahir Çayan / Devrim için öldüler / Devrimciler ölür ama / Devrimler durmaz sürer.*"

O zaman ben anladım. Hüseyin Abi gece demişti ya, "dağdan gelen su gibi" demişti ya, anladım onu ben. Çok güzel bir şey bu. Beraber yürümek çok güzel bir şey. Sanki kalbi kocaman oluyor insanın. Göğsünün orası işte, dev gibi oluyor. Zaten işte Dev-Genç oradan geliyor.

Çöp bidonlarının oraya sipere yattık. Sonra Gökhan'ın anlattığı gibi yaptık. Herkes ikişerli çıkıp yoğurt kaplarını yola yığdı. Otobüs göründü aşağıdan. Gökhan bağırdı:

"Ali! Yak oğlum yak!"

O zaman ben çıkıp yaktım yoğurt kaplarını. Önce *fıss* diye karardı beyaz plastik, sonra hep birlikte yanmaya başlayınca:

"Aliii! Geliyor! Otobüs geliyor! Kaç geri!"

Ne biçim yanıyor yoğurt kapları! Sanki lastik yakmışsın kadar yanıyor. Bir de tütüyor pis pis, lastik gibi aynı. Biz slogan attık hemen, ben bağırmadım da herkes bağırdı:

"Hüseyin, Mahir, Ulaş! Kurtuluşa kadar savaş!"

Sonra tepeye geri koşmaya başladık. Gökhan, "Dağınık koşun ulan!" diye bağırdı. Herkes ayrı ayrı koştu. Sonra tepede buluştuk. Dönüp baktık ki...

"Otobüs devrildi lan!"

"Oğlum otobüsü devirdik!"

Güldük çok. Gökhan önümüze geçti. "Devrim andı içelim lan!" dedi. Sonra da bütün çocuklar hazır ol yaptı. Gökhan sordu:

"Ezberinizde mi lan?"

"Tabii oğlum," diye bağırdılar, devrim andı içtiler:

"Biz devrimciler olarak... Emperyalizme karşı, kanımızın son damlasına, tüfeğimizin son mermisine kadar, usanmadan savaşacağımıza, ant içeriz! Ant içeriz! Ant içeriz!"

Biz gülecektik ama Gökhan, "Durun!" dedi, "Daha bitmedi":

"Bu uğurdaaa ölüüüm nereden gelirse gelsiiin... savaş sloganlarımız kulaktan kulağa yayılacaksa... silahlarımız elden ele geçecekse... ve başkaları mitralyöz sesleriyle ve zafer ve savaş naralarıyla cenazelerimize ağıt yakacaklarsa... Ölüüüm! Hoş geldi, sefa geldiiii!"

Burasını bilmiyorduk biz. Ama Gökhan şef gibi olduğu için aniden, herkes söylemeye çalıştı. Tam söyleyemedik. Herkes birbirine bakıyordu. İşte tam o sırada Gökhan, "Ölüüüm... Hoş geldi, sefa

geldiiii!" diye bağırır bağırmaz işte, Hüseyin Abi'yi gördüm. Bilmiyorum nereden geldi, aniden geldi. Gökhan'ın kafasına bir vurdu! Gerçekten vurdu, şakadan değil yani:

"Ne diyorsun len sen Allah'ın manyağı! Ne ölümü?! Ne hoş gelmesi sefa getirmesi!? Nerden öğrendiniz lan bunu?"

Gökhan, "Abi! Abi!" dedi ama Hüseyin Abi yabancı gibi oldu. Çok kızdı:

"Ne mitralyözü ulan anasını satayım! Çocuksunuz oğlum siz! Savaş narası ne!"

Hüseyin Abi, Gökhan'a öyle bağırınca herkes ölmüş gibi sessiz oldu. Sonra Hüseyin Abi durdu. Aniden durdu. Bana baktı. Gözlerinin altı siyah olmuş Hüseyin Abi'nin. Gökhan yerde ağlıyordu:

"Abi biz sizin için eylem yaptık abi! Kurban olurum Hüseyin Abi!"

Hüseyin Abi bana bakıyordu hâlâ. "Ali!" dedi. Ben kaçtım. Koştum ben. Çok koştum. Buralarım, göğsümün orası işte, dar olana kadar koştum. Cüce kadar kaldım. İbelo çakmağı veremem artık Hüseyin Abi'ye. Sonra mı veririm belki yoksa? Keşke Ayşe olsaydı şimdi...

Meclis'te Ulusumuzun Temsilcileri Bulunur

Karakolun bahçesinde duruyoruz annemle. Kapıdan girmedik. Evden çıkmadan önce annemle babam dişlerinin arasından konuşarak kavga ettiler:

"Aydın Allah'ını seversen başka yerde dut mu yok! İlla niye karakoldan alınsın canım?!"

"Sevgi, içeri girmeden bahçeden alıp geçeceksiniz."

"Ben alamam Aydın."

"Devrimci incilerin mi dökülür Sevgi?"

Annem konuşmadı hiç.

Biz annemle duruyoruz karakolun kapısında şimdi. Annem sigara yaktı:

"Haydi, git iste bakalım Ayşe!"

Birazdan, dut yapraklarını alınca yani, ben onunla Meclis'e gideceğim. Çünkü çok ağladım gitmek için. Zaten anneannem de uyanmadı bu sabah. Odasından, "Iıh!.. Ih!.." diye ses geldi. Konserden geldiğimizden beri çıkmadı odasından. Yeni alınan muz likörünü odasına sakladı, radyo dinledi hep. Annem de babama kaşlarını kaldırıp baktı:

"Annemin canı sıkkın. Alır mısın Ayşe'yi ben mi alayım?" dedi. Babam, "Seninle gelsin. Ben Ali'yi babasına götürüyorum zaten daireye," dedi. Babamın "zaten canı sıkkın". Dün gece Ordu'yla konuştu, dedemle. "Kötü şeyler oluyormuş" orada. Babam, dedeme, "Baba çıkma dışarı pek

bugünlerde,” dedi. Telefonu kapatınca anneme, “Ne yapsak Sevgi? ‘Kalbim sıkışıp duruyor,’ filan diyor. Babamı buraya mı getirtsek acaba?” dedi. Annem ona cevap vermedi. Dedemin “kalbi” var.

Ben beslenme çantamı aldım yanıma. Gece Ali’yle ipekböceklerini içine koymuştuk. Anneme söylemedim ama. Ağladım beslenme çantamı yanıma alacağım diye. O da, “Aman iyi tamam al,” dedi. Annem yeni ayakkabılarını giydi yine. Bant yapıştırdı ayağının arkasına. Hep birlikte dışarı çıktık. Babamla Ali gittiler hızlı hızlı. Ali bana baktı giderken. Ben ona el salladım. Beraber gidecektik ama onun karakola gelmemesi lazım, anladım ben. Çünkü Ali kuğu kâğıtlarını okuduğu gece, biz pencereden karakola bakınca, anladım ben, ona karakolda ne yapacaklarını. O yüzden dedim ki, “Ben alırım!” dedim. Annem sigarasını bir daha içti:

“E hadi Ayşe, iste işte içeriden. Al yaprakları gidelim!”

Annem gelmiyor benimle karakolun bahçesine. Polis dışarı çıktı. “Dut yaprağı alabilir miyim?” dedim. O beni kucağına aldı, ben dut yapraklarını kopardım daldan. Annem bize niye hiç bakmıyor?

Tam o anda işte içeriden yine o ses geldi, dün geceki ses geldi:

“*Sen yıldız ol ben yumruk / Fatsa’da buluşalım...”*

Sonra, “Ahhh!” deyip kesildi ses, başka adamlar bağırdı. Polis güldü:

“Oyun oynuyorlar abiler!” dedi. Ben gülmedim... Annem, “Haydi Ayşe!” dedi, “Haydi kızım!” Annem yürümeye başladı, durmadı. Ben yaprakları avuçladım. Yoldum yoldum. Bırakmayacağım onlara hiç yaprak. Hepsini bizim ipekböceklerimiz yiyecek. Teşekkür etmedim, kaçtım hemen.

Sonra ben koştum anneme. Hızlı hızlı yürüdük. Annem durdu, sigarayı attı yere, bana parmağını salladı:

“Bak Ayşe, bir daha hiç... Bir daha asla...”

Çok sinirlendi annem. Bana sinirlenmedi, her şeye sinirlendi, anladım ben.

Annem yolda dudaklarını açmadan o şarkıyı söyledi hep:

“*Adam öldürmeyi bre Hasan, oyun mu sandın?*”

Ama bilmedi söylediğini. Bilmeden söyledi yani. Ben o şarkıyı biliyorum. “Mezar taşlarını koyun mu sandın?” var onun içinde. Sonunda Hasan galiba tabanca sıkıyor, o zaman bağırılır:

“*Dağlar inlesin! Drama mahpusunda bre Hasan dostlar dinlesin!*”

Ama orası Meclis’in kapısına denk geldiği için söylemedi annem.

Bugün annem hiç arşive inmezse çok fena olur. O zaman ipekböceklerini koyamam, Ali de çok üzülür. Biz üzülürüz yani. Allah’ım ne olursun annem arşive insin bugün! Öğle yemeği zamanı bile geldi, daha hiç arşive inmedi. Allah’ım ne olursun!

Biz öğle yemeğine gittik. Esas büyük lokantaya gittik. Orada *CeSeOo’*daki gibi ihtiyar adamlar var. Onların masasının yanına oturduk. Onlar yavaş yavaş yer. Yüzleri parlak olur, bir de dimdik yürürler. Çünkü senatör onlar. “Senatör” deyince benim gözümün önüne lunaparkta atlıkarıncaya binerken geçilen, dönen demirler var, onlar geliyor. *Tör tör tör* gibi olduğu için. Ali olsaydı anlardı, başkası anlamaz.

O amcaların hepsinin önünde enginar var. Enginarları tabakta döndüre döndüre yiyorlar:

“Azizim, kaçıncı tur oldu şimdi Reisicumhur seçiminde?”

“112. turdayız üstat.”

“Partiler arası uzlaşma turları da bir işe yaramayacak. Boşuna uğraşıyorlar; darbe geliyor.”

“Tabii Demirel ocak ayında öyle demeseydi Amerikalılar darbeye destek vermezdi.”

“Ne demeseydi efendim?”

“Canım dedi ya, ‘Türkiye’deki Amerikan üslerini bizim iznimiz olmadan başka amaçlar için kullanamazsınız.’ Amerikalılar Süleyman Bey’i o vakit gözden çıkardı. Ordu’nun eli böylece kuvvetlendi. Hayır ne olacaksa olsun da.”

“Hayırlısı.”

Amcalar enginarlarını tabaklarında çevirirken kızdı:

“Benimki çok kılçıklı çıktı... Sizinki nasıl efendim?”

Kimse kuğulardan konuşmadı. Belki konuşurlar diye dinledim, demediler bir şey... Lokantanın camları o kadar büyük, o kadar büyük ki aslında açsalar Ankara’nın bütün kelebekleri girebilir buraya...

Yemekten sonra annemin çalışma masasına gittik. Onun canı çok sıkılıyor. Anneannem gibi yapıyor, “Aaaah! Ah!” Bilmiyorlar ama ikisi de aynı şeyi yapıyor aslında. Sonra aniden kalktı. “Hadi gel mikrofilme gidelim Ayşe,” dedi. Ben beslenme çantamı yanıma aldım hemen. Annem orta bahçede sigara içti önce.

“Niye taşıyıp duruyorsun beslenme çantanı?”

“Hiiç!”

“Nasıldı dün konser?”

“Anne, insan müzik dinleyince kolları büyür gibi olur mu?”

Bir şey demedi annem.

Sonra biz Muzaffer Abi’nin yanına gittik. Artık onu biraz seviyoruz gibi bir şey galiba. Muzaffer Abi yazı yazıyordu. Annem onun masasına eğildi, yazdığını okudu:

“... gelişigüzel sorular sormam, istifham çıkarılmaması gereken şeylere dair nezaketimden ötürü tazim durulması gerekli şeylere dair soru çıkarmam, Allah’ın sevmediği ve Resulullah (sav)’ın hoşlanmadığı, yasakladığı bir keyfiyettir. İnanan mümin, 20. asırdaki mümin, bilhassa içinde yaşadığı devirde soru soruyor, çeşitli meseleleri kurcalıyor ve istifham çıkarıyor ondan, ben de yapayım yoluna girersem baş aşağı gider yıkılırım.”

Annem güldü:

“Soru sorunca baş aşağı mı gidiliyormuş? Nedir bu Muzaffer?”

“Pek tutulan bir hocanın verdiği vaazın ses kaydı Sevgi Hanım. Talebelerinden bazı arkadaşlar rica etti de deşifresini yapıyorum.”

“Bu kadar gerici şeylerle senin bir ilgin olamazdı zaten.”

“Aslında gericilik derken Sevgi Hanım–”

“Biz memleket yangın yeri, ne yapacağız, diye düşünürken bazıları da böyle işte soru sormadan, sordurmadan, olandan bitenden eteğini çekip hayatta kalmaya bakıyor, değil mi? Akıllılar! Çok akıllılar! Tam taşralı pusuculuğu!”

“Biraz haksızlık etmiyor musunuz Sevgi Hanım? Sonuçta hoca, hadislerden örnekler vererek–”

“Ya bırak Allah aşkına! Bizim 68’li bir abimiz vardı, derdi ki, ‘Bizim peygamber başlangıçta Dev-Gençliymiş!’ Ama bu hocalar öyle bir anlatıyor ki!.. Neyse ne, başka bir şey sormaya geldim ben sana.”

“Buyurun Sevgi Hanım.”

“Muzaffer, benim bir saat kadar işim var. Ayşe seninle burada kalabilir mi? Müdür beye söyleyemedim çıkacağımı, Ayşe’yi görmesin ortalıklarda kütüphanedekiler.”

Annem bana söylemedi ki! Söylememişti gideceğini! Annem yeni ayakkabılarını giydiği zaman anlamıştım zaten ben. Önder Amca’yla buluşmaya gidecek o.

Muzaffer Abi’yle kalınca hemen sıkıldım, masasına tekme atınca biraz:

“Ne yapalım seninle küçükhanım?”

“Arşive gidelim!”

“Nedenmiş o?”

“Ben orayı çok seviyorum. Saklambaç oynayalım.”

“Beslenme çantanı bırak burada istersen.”

“Hayır!”

Arşive gidince ben onu kandırdım. O “bir-ki-üç” sayarken ben hemen beslenme çantamdan yaprakları, ipekböceklerini çıkardım *Hafta Sonu*’ların arkasına koydum. O zaman annemin koyduğu sarı zarfları da gördüm. Bir tanesini çabucak açıp baktım. Aaaa! Meğerse onların içinde... Muzaffer Abi bana seslenince hemen yerine koydum onları. İpekböceklerine de, “Uslu durun! Sakın ses çıkarmayın!” dedim. Hepsi dut yapraklarının üzerinde başlarını kaldıra kaldıra beni dinledi. Sonra da yaprakların üzerinde durdular. Muzaffer Abi beni orada bulmasın diye koşunca ortaya çıktım

zaten. Muzaffer Abi beni buldu diye çok sevindi, mirkofilme geri gittik. Annem de geldi hemen. Yüzü kırmızı olmuş onun, terlemiş. Koşmuş galiba.

“Ne yaptınız Muzaffer Abi’yle,” diye sorunca, ben de, “Arşivde saklambaç oynadık,” deyince annem gözlerini açtı, beni kollarımdan tuttu:

“Ne yaptı sana? Bir şey yaptı mı yoksa?!”

Ben anlamadım, “Saklambaç oynadık,” dedim. Muzaffer Abi mirkofilmin kapısındaymış meğerse, annemi duydu. Başını iki yana salladı, arkasını döndü gitti. Ben yine anlamadım. Annem, “Tü Allah kahretsin! Muzaffer yanlış anladın!” dedi. Muzaffer Abi geri çıkmadı. Annem beni elimden tuttu, kütüphaneye gittik. Sonra bir daha sordu, “Bir şey yaptı mı?” diye, “Anlamadım ki!” diye bağırdım ben de. “Neyse tamam,” dedi annem. Anlamadım hiçbir şey.

Anneme ipekböceklerini söyleyecektim aslında ama söylemedim. Çünkü o biraz garip artık. Annem değil gibi sanki. Eve dönerken, Meclis’ten çıkınca ayakkabılarının arkasına bastı, benimle hiç konuşmadı. Elini bırakacak gibi yapınca bile fark etmedi annem. Üzüldüm ben biraz. Ali olsaydı keşke... Ama Ali kelebekleri duyunca çok sevinecek. Beni daha da çok sever artık.

Ulus, Aynı Dili Paylaşır

“Seninle dolaşalım biz biraz.”

Hüseyin Abi kapıda durdu, ellerini beline koydu, böyle dedi. Sert sert söyledi. Ben iplerimi çıkardım, baktım. Cevap vermedim. Annem, “Ali, bak ne diyor Hüseyin Abi’n! Seni gezmeye götürecekmiş!” dedi.

“Ali!” dedi Hüseyin Abi yine. Ben iplerimi cebime koydum, başımı hiç kaldırmadım ama. Onun yanına gittim ama yüzüne bakmadım. O benim kafamı bacağına yapıştırdı yine, ben başımı silkeledim, bahçeye çıktım. Hüseyin Abi, anneme, “Abla biz Ali’yle gezeceğiz biraz. Merak etme,” dedi. Annem, Hüseyin Abi’ye az sesle söyledi ama ben duydum:

“Usul usul söyle Hüseyin’im, kurban olayım.”

Kapıda duruyordu Hüseyin Abi, güneş yüzüne vuruyordu. Benim içime bir his geldi. Sanki gözümle onun fotoğrafını çekmem gerek gibi bir his. Tam anlatamıyorum ama sanki bir anda çok büyümüşüm, çok sonra olmuş aniden, Hüseyin Abi’nin kapıda durmasını hatırlamışım gibi. Garip bir şey, tam anlatamıyorum. Sonra geçti zaten.

Yokuştan aşağıya indik Hüseyin Abi’yle. *Pat pat pat* etti ayaklarımız. İkimiz de ellerimizi ceplerimize soktuk. Hüseyin Abi hiç konuşmadı ta inene kadar. Ben zaten hiç konuşmayacağım, karar verdim. Gökhan’a niye vurdu ki!

Düze gelince durduk. Hüseyin Abi, “Nereye gidelim aslanım?” dedi. Ben bakmadım ona, ses de vermedim. “Kuğulu’ya gidelim mi Ali?” Kendine kendine konuştu o:

“Gel haydi Kuğulu’ya gidelim.”

Hüseyin Abi yavaş yavaş yürüdü. Hiç konuşmasa bile, hiç ses çıkarmasa bile yani, sanki göğsü konuşur onun, kıpırdar. Şimdi hiç kıpırdamıyor Hüseyin Abi’nin içi, duydum ben. Hiç ses çıkarmıyor kendi kendine bile. Bir şey oldu ona Çorum’da belki. Belki o da saklanmak istemiştir, öyle isteyince de utanmıştır. Çok ses olmuştur, başı ağrımıştır. Hüseyin Abi’nin elini tuttum. Ben buradayım Hüseyin Abi! Tek kalma! O da benim başımı sevdi, bacağına yapıştırdı beni biraz. Sonra bıraktı. Yürüdük yine. *Pat pat pat...*

“Yahu bizim bu uçurtma ne oldu Ali? Sonra gördün mü sen, nereye takılmış?”

Ben omuzlarımı “bilmem” yaptım.

“Bak sen şu uçurtmaya, uçup gitti özgürlüğüne kavuştu demek ki. Yaman uçurtmaymış!”

Ben konuşmayınca Hüseyin Abi sordu yine:

“E peki sana getirdiğim şu kırmızı teneke araba nerede? O da mı uçtu yoksa?”

Ben elimle “boş ver” yaptım. Güldü o. Ben cebimdeki iplerle oynadım, Hüseyin Abi görmedi.

Pastanenin önünde durduk. Hüseyin Abi cebindeki paralara baktı:

“Gel len! Bir Ankara sarması ısmarlayayım sana.”

İçeri girdik. İçerisi çok müthiş bir şey kokuyordu. Çatal bıçak sesleri vardı ve kadınlar konuşuyordu. Kimse bizim gibi değildi ama Hüseyin Abi olunca fark etmez, o zaman en güçlü biz olduğumuz için. Hüseyin Abi olunca sanki en güzel giyinmiş bizmişiz gibi olur.

“Bana bir çay kardeş. Bu küçük delikanlıya da bir Ankara sarması... Limonata da içer misin Ali?”

Sanki ben çocukmuşum gibi niye limonata içeyim ki!

“Ben de çay!”

“Öyle olsun, iki de çay.”

Kollarım masaya yapıştı. Bu masalara “formika” denir, kahverengi olur formika. Babamın dairesindeki masalar da öğretmen masaları da bundan olur. Ankara sarması pastaymış meğerse! Hüseyin Abi, sigarasını dudağına kıstırdı, gözünü kıstı duman kaçmasın diye, pastayı ikiye kesti:

“Haydi bakalım aslanım! Afiyet olsun!”

Yanında peçete getirmişlerdi, ben peçeteyi anneme götürmek için cebime koydum. Pastanın yumuşak yeri var, yoğurt gibi gözüken, bir de ekmek gibi yeri var, sarı. İkisini de eşit almak gerekiyor herhalde çatala. Aldım, ağzıma götürünce bir şey koktu. Ayşe biliyor bu kokuları. Ama sanki annen başkasıyla konuşurken sen kucağında uyuyacakmışsın, o da elini sırtına koymuş, orada unutmuş kadar güzel bir şey. Ayşe yemiş midir acaba Ankara sarması? Çok ama çok güzel bir şey bu çünkü. O yumuşak, tatlı yoğurt gibi şey ağzımın içinde her yere bulaştı, gitmesin hemen diye yutmadım biraz. Hüseyin Abi konuşmaya başladı:

“Ali, bak bugün seninle başka türlü konuşacağız aslanım. Çünkü artık sen büyüdün. Evet! Bugün ilan ediyorum ki sen delikanlı oldun artık!”

Gulp diye ses çıktı boğazımdan yutunca. Ben neden büyüdüm ki şimdi! Hüseyin Abi gülmeye çalışıyor ama gülemiyor da. Ciddi yapıyor, neşeli yapıyor. Yüzü karıştı Hüseyin Abi’nin.

“Ali’m, bak öncelikle bu geçen günkü olayı bir konuşalım seninle. Tabii öyle yapmamam lazımdı...”

Ben çatalı bıraktım, önüme baktım, iplerime bakmak istiyorum şimdi!

“Ama bak şimdi aslanım, devrimcilik...”

Sonra fısıldamaya başladı, pastanede olduğumuz için:

“Devrimcilik, vurma kırma meselesi değildir. Otobüsü devirmek ne demek! Ya içinde senin gibi çocuklar olsa! Olmaz öyle! Devrimcilik yaşatmak, güzelleştirmek, iyileştirmek meselesidir. Tamam mı Ali? Şimdi böyle, biz elimizde böyle aletlerle dolaşıyoruz diye siz de tabii sanıyorsunuz ki... Öyle değil yani. ‘Devrim kanla yazılır’ filan, onlar şey değil yani. Devrim önce sabırla, sevgiyle, umutla, inançla yazılır. Yani tabii zamanı gelir, öyle bir zorunluluk olur... Neyse ya!”

Kendi kendine sinirlendi Hüseyin Abi. Sigarasını hızlı hızlı içti artık:

“Yemiyorsun. Sevmedin mi? Yesene.”

Ben yeniden yemeye başladım. Şimdi artık büyük büyük yedim ki bitsin diye. Hüseyin Abi de tekrar konuştu:

“Ali hani ben mahalleye ilk geldiğimde... kaç yaşındaydın sen acaba? Dört mü? Ali hatırlıyor musun sen o günleri? Unutma aslanım o günleri. O günler güzeldi. Su için yürüyüş yapmıştık da, sen de öğrenmişsin kitlenin durup koşmasını, yürüyüp durmasını, slogan atmasını filan. Mahalleye döndük, sen elinde oklava, bir ileri bir geri koşup duruyordun.”

Hatırlamıyorum ama Hüseyin Abi’nin başı çok ağrıyordur diye “evet” diye kafamı salladım. Güldüm biraz. O sevinsin diye yani. Pastanın o tatlı, yoğurt gibi şeyi ağzıma bulaştı, yapıştı ağzıma hep. Çabuk çabuk yersem, bitirirsem belki hemen gideriz. Çünkü Hüseyin Abi bana acıklı şeyler anlatacak yoksa. Anladım ben.

“Biz işte aslanım, bu işlerin içine doğuyoruz. Zamanın tozunu yutmadan zamanın içinden geçmek mümkün değil. Zaten mümkün olmasın anasını satayım! Tavşan boku gibi yaşamaktansa öl daha iyi! Bak bu toprağın tarihinde en yüceltilen şey hayatta kalmaktır biliyor musun Ali! Pusuculuk, kurnazlık, ikiyüzlülük... Bunlar hep hayatta kalmanın bu kadar değerli olmasından dolayıdır. Bazıları kendini feda eder, ötekiler de izler, bekler ki yangın geçsin, yananlar yansın, memleket onlara kalsın! Tarihe bakınca...”

Hüseyin Abi bana baktı, durdu. Ben bütün lokmaları ağzımda biriktirmiştim, yutamadığım için. Yanaklarım kocaman olmuştu:

“Ne yaptın oğlum! Boğulacaksın. Çay iç, çay! Hay Allah!”

Pastayı yuttum. Hüseyin Abi, ellerini yumruk yapıp üst üste koydu masaya, çenesini ellerine dayadı. Bana arkadaşmışız gibi baktı:

“Ali, boş ver bunları. Bak sana bir şey anlatacağım. Kimseye anlatmadım ben bunu biliyor musun?”

Hüseyin Abi pastanın yoğurt gibi şeyine parmağını batırdı, emdi onu:

“Güzelmiş be! Ha Ali?”

Güldü yine:

“Benim annemle babam mühendis biliyor musun Ali? Bizim evimiz nerede biliyor musun aslında? İstanbul’da. Boğaz’da. Bebek diye bir yer var orada. Senin yaşındaydım işte. Bizim apartmanı temizleyen bir adam vardı. Bir gün ben buna yardım etmek istedim, o çalışırken bahçede oyun oynamak çok ayıp geldi bana. Birazdan da misafirliğe gideceğiz, beyaz pantolonumu giymişim, beyaz gömlek filan. Ben bu adama yardım ederken kendimi kaybetmişim, bütün işi yapacağım, adama iş bırakmayacağım. Öyle kendimden geçmişim ki nefes nefese kalıp baktığımda üstüm başım çamur olmuş. Ama adam sigara tellendiriyor, gevrek gevrek gülüyor bana. Bırakmış bütün işi ben yapayım diye yani. O anda annem çıktı dışarı, beni öyle görünce bir bağırdı! Nasıl çekiyor kulağımı! Adama baktım. Sanki ben ona hiç yardım etmemişim gibi döndü arkasını yalandan bahçeyi temizlemeye devam ediyor... Bazen Ali, bugünlerde bazen, acaba diyorum her şey bittiğinde, yine öyle kulağımdan tutulduğunda yani, tek mi kalırım diye...”

Bana yine öyle aniden akıl geldi galiba, bilmeden dedim:
“Ama ben de varım Hüseyin Abi!”
“Ooof, of!” yaptı Hüseyin Abi, güldü. Bağırdı, herkes bize bakacak kadar bağırdı:
“Sen de varsın işte! O yüzden zaten anasını satayım! O yüzden! İyi ki varsın be Ali! Ali, ben esasında sana bugün bir şey söylemek için... Ali, ben gidiyorum aslanım. Belki bir daha görmek mümkün olmaz. Hani böyle küs ayrılmayalım istedim...”
Zaten bu Ankara sarmasını hiç sevmedim ben. Yoğurt gibi, insanı boğacak gibi oluyor.
“Şimdi benim başka yerde olmam lazım Ali. Mahalleye başka abiler gelecek, onları çok seversin hem. Çok yiğit abilerdir onlar. Ama benim şimdi... Benim gitmem gerekiyor Ali. Anladın mı aslanım?”

Tam o zaman işte, dışarıda gürültü oldu. Garson, Hüseyin Abi’nin devrimci olduğunu anladı galiba; çünkü garson da esmer olduğu için:
“Abi siz yavaştan çıkın isterseniz. Nihat Erim öldürülmüş bugün, aşağıdan ülkücü komandolar yürümeye başlamış, Kurtuluş’tan. Hesap tamamdır abi.”
Hüseyin Abi elimi tuttu benim, hemen dışarı çıktık, Kuğulu Park’a hızlı hızlı yürümeye başladık. Hüseyin Abi’ yi ben hiç öyle görmedim. Elleri terledi Hüseyin Abi’nin, titredi elleri:
“Ali korkma aslanım! Cinnah’a doğru yürüyeceğiz, oradan bakarız ne yapacağımıza. Tamam mı aslanım?”
Bana bakmıyor ama hiç, kendi kendine konuşuyor. Arkamızda faşistler var. Herkes dükkânlara giriyor onlar yaklaşınca. Biz daha hızlı, daha hızlı yürüdük. Kuğulu Park’ın oradan geçerken anlatamadım ben Hüseyin Abi’ ye, kuğuları anlatamadım çünkü koşuyoruz. Hüseyin Abi beni kucağına aldı, ben ona sarıldım. Hüseyin Abi’nin boynundaki mavi damar *pıt pıt pıt* diye atıyor. Bir yere girdik. Merdivenlerden indik, bir kapıdan girdik. Her yer karanlık. Ama mor ışıklar var, dönen ışıklar. İçeride herkes dans ediyor. Amerikalılar gibi onlar. İngilizce dilinde şarkı çalıyor:
“*Van vey tikıt! Van vey tikıt! Van vey tikıt tu dı muun!*”
Hüseyin Abi beni yere bıraktı. Kimse bize bakmıyor. Hüseyin Abi bir şey aradı. Ama gözümüz görmüyor bizim, aniden çok karanlık olduğu için. Hüseyin Abi’nin yüzünde mor ışıklar yanıp yanıp sönüyor. Başka bir abi geldi yanımıza, Hüseyin Abi’ye, “Sinan! Ne işin var burada?” dedi. Sinan dedi ona! Hüseyin Abi bana baktı. Duyduğumu bildi ama bana bir şey demedi, o abiye dedi:
“Çocuğu sakla!”
Hüseyin Abi o dans edilen yuvarlak yerin ortasında durdu. Abi beni başka yere götürürken ben hep ona baktım. Hüseyin Abi o Amerikalılar gibi olanlarla dans etti. Nereden biliyor Hüseyin Abi Amerikalılar gibi yapmayı? *Oportünüstler* gibi!

O abi beni mutfağa götürdü. Orada durdum ben biraz. O abi niye Hüseyin Abi’ye Sinan dedi? Bilmiyor mu Hüseyin Abi’nin adını? Bilmiyor belki. Hemen birazdan Hüseyin Abi geldi, beni aldı. Dolmuşa bindik hemen, eve gittik. Yokuşu yürürken bana dedi ki, “Bunları kimseye anlatmak yok Ali,” dedi. Ben sordum:
“O abi sana neden Sinan dedi?”
Hüseyin Abi durup bana baktı. Bir şey diyecekti, demedi. Ben çocuğum diye demedi. Ben başkasına söylerim diye; anladım ben. O zaman ben Hüseyin Abi’nin elini bıraktım işte. İbelo çakmağı da vermedim.
Eve geldik Seher Teyze kapısının önünde neşeli türkü söylüyordu:

“Erim erim eriyesin / Erim erim eriyesin / Umudun suya dökülsün / Erim erim eriyesin / Çölden çöle sürünesin / Musa isen Turi Sinan / Haktan gelmiş idi İnan / Yesin seni yılan Çayan / Erim erim eriyesin.”

Keşke Ayşe olsaydı şimdi...

Vatandaşlar Arasındaki Güven Duygusu

“Sen bir ağacın kendiliğinden yıkıldığını gördün mü Samim? Gövdesinin tam ortasından bölündüğünü... Gözün yanıldığını sanır. Çünkü göz ‘ağaç duran bir şey’ diye öğrenmiş. Öyle hiçbir şey olmadan, ağacın yıkılmasına tahammül edemez göz. Görmeyi reddeder. Biz de işte şimdi bir ağacın ağır ağır yıkılışını izliyoruz ama gözümüz inanmayı reddediyor. Eskisi gibi değil Samim. Herkes kim önce bırakacak endişesiyle tutuyor ipi. Yıkılıyoruz Samim.”

Annem, “Kal sen de babanla,” dedi. Anneannemle dışarı çıktılar onlar, anneannem “bunaldığı” için. Babam, Samim Abi’ye, “Senin Ayla da sendika toplantısında zaten, gel iki tek atalım bizde,” dedi. Mutfakta oturdular, taburelerde. Annem olmadığı için masayı dağınık yaptılar, rakı yemeklerini tabaklara koymadılar. Bardaklar da takım değildi. Anneler olmayınca öyle karışık oluyor her şey. Çirkin oluyor. Kâğıt peçete bile çıkarmadılar. Küçük çatal çıkardılar ama akşam olunca büyük çatalla yenir. Kavunun suyunu masaya akıttılar, peyniri de paketinin içinde kestiler. Ben önce *Oyun Treni*’ne baktım televizyonda, güldüm biraz. Ama sonra ramazan olduğu için *İftara Doğru* diye bir şey var, o çıkınca sıkıldım. Mutfağın kapısından Samim Abi’yle babamı dinledim. Babam öyle dedi işte, “... Yıkılıyoruz Samim,” dedi. Dirseklerini masaya dayamıştı, Samim Abi kambur gibi oturmuştu, ona bakıyordu. *Gırgır* dergisi vardı elinde, rulo yapmış onu:

“*Hürriyet*’teki röportajı gördün mü abi? MHP İl Başkanı diyor ki, ‘5.000 elemanla, herkesi adım adım takip ediyoruz.’ Sürekli takip ediliyoruz abi, paranoyak değiliz yani! Bir de kim muhbir kim değil bilemezsin. Ha ha!”

Babam da güldü:

“Ben değilim, bir tek onu biliyorum Samim.”

Güldüler ama garip güldüler. Sustular biraz. Sonra rakı içip konuştular:
“Sen şeyi duydun mu Samim?”
“Neyi abi?”
“Hangi gazeteciydi bilemedim şimdi, telefonda dinleyen polis aniden öksürmeye başlayınca, ‘Kardeş,’ demiş, ‘çok çalışıyorsun, hiç bakmıyorsun kendine. Şimdi bir limonu sık, ıhlamur, adaçayı hepsini karıştır!’”
“Ha ha!”
“Adam da teşekkür etmiş!”
“Aydın Abi, en azından bak buna güvenebiliriz.”
“Neye?”
“Gülebiliyoruz ya hâlâ, buna işte.”
“Buna gülmek denmez Samim, asap bozukluğu denir. Efendim, memlekette mizah ne kadar gelişmiş! Ne gelişmesi kardeşim! Memleketin asabı bozuk, olan bu! Halkımız sinirden gülüyor!”
“*Gırgır*’da da yazmışlar bu hafta: Japonlar Çorum Katliamı’ndan çok rahatsız diye.”
“Bizim rezilliklerimiz adamlara harakiri yaptıracak olsa gezegende Japon kalmaz Samim!”
Güldüler. Babam ciddi sordu sonra:
“Ayla nasıl? Nasılsınız yani?”
“İyidir be abi. Eve sağ varınca işte seviniyoruz, kucaklaşıyoruz coşkuyla filan. Normal yani.”
“...”
“Sevgi Abla nasıl abi?”
“Kızgın Samim! O hep kızgın.”
“Hayrola abi?”
“Samim kardeşim, sana abi tavsiyesi: Kadının gözünden düşmeyeceksin. Düşünce de gözüne gireyim diye debelenmeyeceksin.”
Samim Abi önüne baktı, babam ona baktı. Samim Abi başını kaldırınca babam önüne baktı bu sefer. Sustular.
Babam bu sefer yüksek sesle konuştu:
“Bizim bu Dedektif beni dün bir ifadeye çağırdı. Bu Bahçelievler Katliamı’nda öldürülen gençlerden biri benim çok yakınımdı Samim.”

“Yapma be abi!”

“Öyle. Yeni görgü tanığı bulmuş da onun ifadesine soktu beni de–”

“Eee abi?”

“Bilmiyorum ki Samim, kadını o kadar korkmuş görünce... Güvenmiyor kadın tabii. Güvenecek devlet mi kaldı! Devrimci polise güvenip söylese kapının dışında ülkücü polis var. İhtiyar da bir kadın. Fenaydı yani.”

“Bir şey çıktı mı peki abi?”

“Bilmem, durmadım ben.”

“Nasıl yani? Nasıl durmazsın Aydın Abi?”

Babam, Samim Abi’ye baktı, biraz acıklı gülümsedi:

“Sen de Sevgi gibi sordun: ‘Nasıl yapmazsın Aydın?’ ‘Nasıl bağırmazsın Aydın?’ ‘Nasıl kavga etmezsin!’ ‘Nasıl olur da sen hiç cezaevine girmezsin Aydın!’”

“Yok abi, o anlamda söylemedim. Yani sen öyle deyince, birden ben de... benim de kardeşim abi–”

“Bak benden sana bir abi tavsiyesi daha Samim: Zamanın tozunu yutmuyorsan bedelini ödersin. Zamanın tozunu yutunca da bedel ödersin de... Ne bileyim, işkence görürsün, cezaevine girersin, aklını oynatırsın, işsiz kalırsın da onların hep çaresi var. Ama bir kere zamanın tozunu yutmazsan ve etrafındakiler yutmuşsa iş bitmiştir, geri dönüşü yok.”

“Zamanın tozu... Abi, o lafı sen nerden–”

“O yutmadığın toz, ödemediğin bedel, her ne ise işte burnundan fitil fitil gelir. Getirirler!”

“Yok Aydın Abi, sen beni gerçekten yanlış anladın. Ben sana anlatamadım abi, benim de erkek kardeşim–”

“Bırak anlatayım Samim, doluyum ben.”

Babam rakı bardağını bir dikişte bitirdi. Samim Abi diyeceği şeyden vazgeçti galiba, ellerini bacaklarının arasına soktu.

“Bizim Sevgi, Samimciğim, 71 Muhtırası’nda içeri girenlerden. Ben de Dil Tarih’te okuyorum. Sempatizan olarak ortalardayım ama slogan atarken bile komik geliyorum kendime. Daha çok edebiyatla ilgiliyim o vakit. Daha başka bir âlemdeyim. Dertlerimiz başka. Sevgi içeri düşmese, çıktığında o

kadar korkmuş olmasa beni filan göreceği yok. Bir kere çok güzel. İkincisi yiğit, dayı dayı dolaşıyor. Mangalda kül bırakmıyor filan. Ama bir çıktı içeriden, karşıdan karşıya geçemeyecek neredeyse, öyle korkmuş. Yenişehir'de karşılaştık biz Sevgi'yle. Kitaplarına kalkan gibi sarılmış, omuzları çökmüş, yüzü sapsarı. Yanağında da bir iz var. Saçıyla kapatmaya çalışıyor ama, görüyorum, orada, sigara söndürmüşler belli ki! Sormadım hiç tabii. Daha arkadaşlarını görmemiş, kimseyle buluşamamış. Ortalık harman yeri zaten. Herkes darmadağın. Ama yine de... Anlamalıydım ben. Gözünde bir tuhaf ışık vardı. Karar vermiş kadınların gözünde o tuhaf ışık olur zaten. 'Çay içelim,' dedi. O çay işte sebebimiz oldu. Karar vermiş zaten çoktan. Hani belki kaderiyle bir oyun bile oynamış olabilir. Şey gibi... 'Yenişehir'de karşılaştığım ilk adamla evleneceğim,' demiş olabilir mesela. İlk zamanlar kolumun altından çıkmıyor. Bir yere gittiğimiz de yok ya! Ama ben bir kabardım. Sevgi beni seviyor! Erkek oldum yani. Sonra Ayşe doğduğunda, emzirirken, ağlıyor bir yandan, dönüp bana dedi ki, 'Sen nasıl oldu da hiç cezaevine girmedin Aydın?' O öyle bir soru ki... Hükmü kesmiş zaten. Kadının senden ne tür bir hayal ürettiğini bilemiyorsun Samim; ama öfkesinden hayalin büyüklüğünü tahmin ediyorsun. Sevgi o gün bana o hayalin ne büyük, benim ne küçük olduğumu hissettirdi. O gün bugün... Yahu amma saçmaladım be! 'Kafamızı ütüledin Aydın Abi,' desene oğlum sen de! Sustun dinliyorsun! Yav bu Ayşe ne yaptı? Hiç bakmadık."

"Anlatabilirsin abi, sonuçta saklayacak bir şeyin mi..."

"Yav aklıma gelmişken sizin şu kilitli oda. Söyleyin be oğlum artık şu ev sahibine, açsın şu odayı. Ne var ki o odada?"

"Abi, Ayşeyevski'ye bak sen! Koridora oturmuş cingöz, bizi dinliyor!"

"Ayşe! Ne yapıyorsun orada kızım? Gel bakayım buraya."

Babam beni kucağına aldı. Gözleri kırmızı olmuş. Rakı da kokuyor. Sanki yenilmişiz gibi. Sanki artık yapacak bir şey yok gibi. Zaten annem de garip, babam da garip oldu. Kucağındayım ama babam beni unuttu. Keşke Ali burada olsaydı.

Vatandaşlar Arası İnanç Birliği

“... Yeşilçam bir dinî film fırtınasına tutuldu. Filmler öyle fazla iş yapmadı ama oyuncular bıkmadan usanmadan dinî film rekabetine girişti. –Aaay, ay! Çenem ağrıdı esnemekten– Bunların arasında en büyük rekabet Rabia Hatun’da meydana geldi. Türk sinemasının en ünlü kadın yıldızları Rabia Hatun olabilmek için birbirlerini mahkemeye verme yolunu bile tuttular. Hatta sinemanın soyunan kadınlarından biri de Rabia Hatun yarışında ilk sırayı alanlardan biri oldu. –Aaaay, ay!– Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Cüneyt Gökçer, aynı yıl iki dinî film yaptı. Bu iki filmi de ramazan boyunca seyredeceğiz. –Aaay! Ay çenem düşecek esnemekten!– *Hazreti Ömer* filmini bu tip yapımlardan hoşlananlara salık veririz.”

Jale’anım Teyze’nin kızı Feride, *Ses* dergisinden böyle okudu. Okurken çok esnedi. *Ses* dergisini orta sehpaya attı sonra. Ben atsam annem kızar. Atılmaz öyle hiçbir şey, ayıp. Ama Jale’anım Teyzeler atabilir. Onlar birbirlerine bağırıyor da bazen, “salak” bile diyorlar, sonra gülüyorlar. Okey oynuyorlar balkonda *şakır şukur*, bazen *şakkada şakkada* dans bile ediyorlar balkonda. Dantelli sabahlığı var Jale’anım Teyze’nin. Hem Jale’anım Teyze hem de kızı Feride sakız çiğniyor mesela. Benim sakız çiğnemem yasak. *Çakkada çakkada* ses çıkıyor çünkü. Dışarıya da terlikle çıkıyorlar bazen. *Şıpıdık şıpıdık* ses çıkıyor. Zaten çayı da gürültülü karıştırıyor onlar, *çangır çungur*. Biz hiç ses çıkarmayız ama. Kaşığı bardağın dibine dayayıp karıştırırsan ses çıkmaz. Çok ses çıkarmak ayıptır. Öyle *kah kah kah* da gülünmez ama Jale’anım Teyzeler gülebilir. Ama “iyi insanlar yine de”. Jale’anım Teyze beni öpünce yanağımda kırmızı iz kalıyor, elimle böyle böyle yapınca allık gibi oluyor.

Şimdi anneannemle iftar yemeğine geldik onlara. Davet ettikleri için. “Oruç tutmuyoruz biz ama onlar yemek yiyinceye kadar yemeyeceksin Ayşe,” dedi anneannem gelmeden önce. Anneannem “bunaldığı” için şimdi bizim onunla ilgilenmemiz gerekir. Annem öyle söyledi. Hiç yaramazlık yapmamam gerekir mesela. Jale’anım Teyzeler iftara çağırınca annemle babam güldüler ama biz gittik. İftar demek önce zeytin yenir demektir. Ben onu yeni öğrendim. “Ay bu çocuk tabii hiç din eğitimi almadığı için,” dedi

Jale’anım Teyze, dudaklarını büzdü, kaşlarını kaldırdı. “Oruçlu” olduğu için “asabı bozuk” onun biraz. Jale’anım Teyze bize “Janin güzellik ürünlerini” gösterdi:

“Nejla’anımcığım bu yeni bir sistem. Böyle eve hanımları çağırıyorsun, bu ürünleri tanıtıyorsun satıyorsun. Sonra o da başkalarına satarsa sen yine para kazanıyorsun. Oturduğun yerden para! Müthiş bir şey.”

Anneannem anlamadı:

“Misafire krem mi satılır Jale’anım!”

“Ay ne var! Hür teşebbüs! Ayrıca bu benim özel hayatım. Kimi ne ilgilendirir!”

Anneannem kremi sehpaya bıraktı, kaşlarını kaldırıp başını yana eğdi. Yemekleri başkaları kötü yapınca yaptığı gibi, “olmamış bu” gibi. Jale’anım Teyze bana fotoğraf makinesi gibi bir şey verdi. “Hac”dan getirmiş onu “ahbapları”. İçine bakınca siyah bir kutunun etrafında bir sürü beyaz giysili insan var, o görünüyor. “Kabe bu bak, sana öğretmez annenler. Ha ha!” dedi Jale’anım Teyze. Bir de yeşil ruj getirmişler Feride Abla’ya ama sürünce pembe oluyormuş, onu anlamadım. Zem zem suyu da getirmişler, anneannem, “Şimdi bu pistir,” dedi, içmedi o sudan. Sonra iftar oldu. Top atılmış! İstop gibi yani. Top havaya atılınca, yemek yenebilir artık. Onlar bir sürü yemek yapmış. *Kornfleyks* de var. O Amerikalı bir şey. Sütle yeniyormuş. Aslında “ecnebiler” sabah kahvaltıda yiyormuş ama “midevi” bir şey olduğu için *savurda* da yeniyormuş. Ben tadına baktım, kâğıt gibi. Biz “tadına varamıyoruz tabii”. İnsan yiyince alışıyormuş. Ama kutusu çok güzel. Kırmızı. Üstünde çok neşeli insanlar var. Amerikalılar hep. Sarışın hepsi. Çok *kornfleyks* yersen sarışın olabilirsin demektir o. *Dallas*’taki Lusi gibi! Bir avuç alıp ağzına koyunca çok gürültü oluyor, eğlenceli biraz. Ama kokusu hiçbir şeye benzemiyor. Jale’anımlarda bir sürü şey var. Bizde o kadar şey yok.

Dolmaları, sarmaları, köfteleri ve kızartmaları *hapır hupur* yedi onlar. Çünkü hiçbir şey yememişler, hiç! Dünden beri. O kadar açtılar ki ben onlara bakamadım. Çok ses çıkardılar yerken. *Şapır şupur* ses çıkardılar. Ağızlarının kenarından marullar sarktı. Öksürdüler biraz, boğulacak gibi

oldu Jale’anım Teyze’nin kocası, gözleri kocaman oldu. Su içti, “Oh!” dedi, “Ya Rabbi şükür!” dedi, “Oruç tutmanın tadı başka Nejla Hanım,” dedi, güldü. Jale’anım Teyze, “Yaa ya! İnsanın bünyesi temizleniyor,” dedi. Jale’anımın kızı Feride Abla da, “Ya aman yaz günü zor ama,” dedi. Anneannem cevap vermedi. Onlar yemek yerken haberler başladı televizyonda. Bir tane adam var ben onu seviyorum. Saçları kabarık gibi, alnının iki tarafı böyle kel gibi biraz. Onun sesi çok güzel. Hep o anlatsın haberleri. Haberlerdeki adam bir şey deyince anneannem çatalı elinden düşürdü, “Ay ay ay!” dedi, “Nihat Erim öldürülmüş!”

Jale’anım Teyze köfte ağzındayken, ‘Ay şu şey değil miydi o?” dedi, “getiremedi kim olduğunu”. Haberlerde anlattılar hemen:

“*1971 döneminde Başbakanlık yapan Nihat Erim yasadışı sol terör örgütüne mensup militanlarca bugün Dragos’taki villasının önünde...*”

Anneannem aniden, “Annene işkence eden adam buydu işte,” dedi. Aniden dedi. Ağzını kapadı söyleyince, o kadar aniden dedi yani. O zaman ilk kez kimse artık yemek yemedi. Anneannem bir sürü salata koydu tabağına, durmadan koydu. Bana baktı, ona bakıyor muyum diye. Bakıyordum. Kimse konuşmadı ta haberler bitinceye kadar. Zaten hep yediler. “Eğlence programı” yazdı televizyonda, hâlâ yiyordu onlar. Patlayacaklardı az kalsın. Sonra Füsun Önal çıktı, “Van vey tikıt” şarkısını söyledi. Amerikalılar gibi yaptı, rahat rahatmış gibi yaptı böyle. Jale’anım Teyzeler koltuklara oturdular, ellerini göbeklerinin üzerinde kavuşturdular. Yorgun gibi oldular hemencecik. Feride Abla sakız çiğniyordu yine, “Şekersiz sakız bozmuyormuş orucu anne,” dedi, “şekerli bozuyormuş,” dedi. *Hafta Sonu* gazetesinde okumuş. Jale’anım Teyze’nin kocası, “Ne varmış televizyonda Feride?” dedi. Feride Abla işte o zaman *Ses* dergisinden o Hazreti Ömerli şeyi okudu.

“Amaaan,” dedi Jale’anım Teyze, “ramazanda tabii şimdi hep böyle filmler!”

Jale’anım Teyze’nin kocası, “İyidir iyidir, öğrenmek lazım bunları,” dedi. Sonra gözleri böyle kapanır gibiyken Jale’anım Teyze’yle Feride Abla konuştular:

“Yan apartmanda kadınlar sabahları mukabele diye bir şey yapıyor anne, sen duydun mu?”

“Yemek miymiş o?”

“Yok, işte dua okuyorlarmış ramazan diye.”

“Aman iyi okusunlar. Onlar biraz gerici zaten, o yan apartman. Yozgatlı mı ne hepsi. Bir tek işte Sevgilerin gidip geldiği o Samimler var, komünist olarak. Aman en iyisi bizim gibi işte, ramazanda orucunu tutarsın, bayramda da namazını kılarsın, bitti gitti! Aaay ay! Fakat çok yedik yahu! Böyle ağır yememek lazım. Her gece söylüyorum ama...”

Sonra sustular. Feride Abla annesiyle babasının gözleri kapanınca, evin telefonunu kendi odasına çekti. Nişanlısını arıyor o, biliyorum çünkü Jale’anım Teyze anlattı bize:

“Ay bizden gizli gizli bir arayışı var nişanlısını! Sorma! Aha ha ha!”

Anneannem o Hazreti Ömerli film başlayınca, herkes de uyur gibi olunca bana dedi ki:

“Bak Ayşe, Allah demiş ki, ‘Karnı tok olanlar aç insanların halinden anlasınlar diye oruç tutsunlar,’ demiş. O yüzden...”

“Ama Jale’anım Teyzeler bir sürü yedi.”

“Çok aç kalmışlar ya dünden beri, ondan.”

“Onlar çok yiyince aç insanlar da mı doyuyor o zaman? O adam anneme ne işkencesi yapmış? Ne zaman yapmış? Ben yokken mi?”

“Unut onu sen. Yok öyle bir şey. Ben rabıtalı düşünemiyorum bugünlerde Ayşeciğim. Jale Hanımlar da iyiden iyiye uyudular. Hay Allah, böyle de tuhaf olur şimdi kalkıp gitsek!”

“Televizyonun sesini açalım mı anneanne? Uyanırlar o zaman!”

Anneannem güldü, “Aç bakalım,” dedi. Televizyonun sesini açınca Hazreti Ömer olan adam *hööö hööö* diye bağırınca, “Hah! Ne oldu!” diye zıpladı uyandı Jale’anım Teyze’yle kocası, “Ayy içimiz geçmiş Nejla Hanım,” gibi şeyler söylediler. Çay demlemeye içeri gitti Jale’anım Teyze, kocası tuvalete gitti. Anneannem de mutfağa gidince ben balkona çıktım. Samim Abilerin evine baktım, Ayla Abla’yı görmek için baktım. El sallayacaktım. Ama buradan sadece kilitli odaları görünüyor. O oda da

karanlık. Ben karakola bakıyordum. Dut ağacına bakıyordum. Meclis'teki ipekböcekleri şimdi büyüyordur. Annem kelebekleri görünce ne biçim şaşıracak ama! Biz soktuk onları Meclis'e! Ne biçim şaşıracak! Ama hiç sormadı annem, "İpekböcekleri evde değil, nerede?" demedi bile. Anneannem zaten unuttu gibi her şeyi... Tam o sırada Samim Abilerin karanlık, kilitli odasının ışığı yandı. Samim Abi' nin gölgesini gördüm, sonra hemen söndü ışık. Ayla Abla terasa çıktı o zaman, bizim apartmana doğru baktı, içeri seslendi:

"Tamam, tamam kimse görmedi, sorun yok!"

Ben, "Ayla Abla!" diye bağıracaktım, bağırmadım. Hani o oda kilitliydi? Belki de açmıştır ev sahipleri. Ama Ayla Abla neden, "Kimse görmedi," dedi?

Anneannem, "Ayşeee!" diye bağırdı içeriden. Feride Abla teybi açtı:

"*Boş vere boş vere ne hale geldik!*"

Ulus, Aynı Toprak Parçasını Paylaşır

"Vedat arkadaşla zaten hemen hepiniz kahvede, çeşmede tanıştınız sayılır. Ama ben yine de, hazır genel toplantı yaparken, burada söylemiş olayım. Vedat arkadaşı bundan sonra yeni Hüseyin olarak görün. Yiğidi yüzüne karşı methetmezler ama Vedat çok güvendiğimiz, kendini kerelerce kanıtlamış, mert bir arkadaşımızdır. Mahallenin her türlü sorunu, derdi artık onunla halledilecek. Vedat arkadaş..."

Hüseyin Abi, direniş komitesi toplantısında o yeni abiyi tanıştırdı herkese. Hüseyin Abi şimdi ona "ilişkileri devrediyor", öyle dedi Birgül Abla'ya, ben duydum. Hüseyin Abi'nin "tayini çıktığı" için gidecek ama Birgül Abla'nın "tayini belki sonra çıkacakmış". Vedat Abi az konuşuyor, bir de hiç gülmüyor. Onu pek sevmedim ama Gökhan, "Devrimci abimizdir, güvenmek lazım," dedi. Artık o bıçağını hep yanında taşıyor, bir de çocuk değilmiş gibi yapıyor.

Sonra amcalardan biri, hangisi göremedim, "Yalnız bir dakika Hüseyin kardeş!" dedi. Ayağa kalkmadan konuştu, aslında herkes ayağa kalkarak konuşur toplantıda. Sonra, "Öhö öhö!" yaptı amca, biraz sessizlik oldu. Dedi ki:

"Hüseyin, yalnız şimdi, tam da böyle kan revan günlerde, yani şimdi sonuçta darbe bekleniyor filan, yani şimdi bu biraz bizim inisiyatifimizin dışında olmuş gibi oldu. Oldu mu olmadı mı? Bence oldu yani. Şimdi şu da var... Öhö öhö!.. Vedat arkadaş alınmasın, sözümüz ona değil ama yani şimdi bu biraz dereyi geçerken at değiştirmek gibi... Yani tabii yanlış anlaşılmasın ama... biraz da yani... Değil mi ama?"

Hüseyin Abi, "Şimdi şöyle..." dedi, durdu. Herkes ona baktı. O hiç gülmeden konuşuyor artık, sanki yeniliyormuşuz gibi:

"Şimdi şöyle..."

Bir daha durdu... O zaman Birgül Abla ayağa kalktı, benim anlamadığım şeyler söylemeye başladı. Kimse anlamadı galiba zaten. Çünkü kimse bir şey söylemedi. O konuşan amca da böyle kaşlarını kaldırarak "olmaz" gibi yaptı ama yine de bir şey demedi. Fısıldaşma oldu biraz. Sessizlik olunca "öteki gündem maddelerine" geçildi. "Özsavunma" konusu konuşulacak bugün çünkü, darbe geldiği için bizim hazırlık yapmamız lazımmış. Vedat Abi konuştu. Kısık sesle konuşuyor, kimse bir şey duymadı. Ben duyuyorum ama anlamıyorum tam. Zaten çabuk bitirdiler toplantıyı. Herkes çıkışta yavaş yavaş konuştu birbiriyle. Kadınlar bile, "Böyle olmaz ama," gibi şeyler söyledi. Annem kızdı onlara:

"Siz ne zaman devrimci oldunuz da, oluru olmazı bildiniz!"

Nuran Abla, "Ama Aliye Abla, şimdi biz bu çocuğu bilmeyiz!" deyince, "Hüseyin'i biliyor muydun? Bunu da tanırsın Nuran Bacım!" dedi annem. Elimden tuttu, babam da geldi, eve gittik biz. Annem yine un çorbası yaptı. Yarın paramız olacak, Ayşelere gidince. O zaman tavuk boynundan çorba yapabilir annem ama şimdi unlar suyun içinde yüzüyor, ona bakıyoruz biz. Babam hızlı hızlı yedi, annem yemedi bir şey. Konuşmadılar. Sonra ben divana gidip *Ulduz ve Kargalar*'ı okumaya başlayınca, masadaki mumu söndürüp kapının önüne çıktılar, orada konuştular:

"Aliye, örgüt oraya buraya böyle tayin çıkarırsa olmaz yalnız bu iş. Adam haklı öyle sormakta. Hani yani Hüseyin zor durumda kalacak diye bir şey demedim ama benim de özümden geçen aynısı. Ha bugün ha yarın diktatörlük gelecek diyolar, sonra o buraya, şu şuraya..."

"Hüseyin Fatsa'ya giderim diyor ya, herhalde bunlar gerillaya karar verdi. Ne edecekler bilemedim Hasan... Bizim kömürlüğe yine silah koymuş bunlar?"

"Görmedim. Ne koymuşlar?"

"İşte yeni tüfek mi aldılarsa artık neyse, çuvalla bırakıvermişler. Hepten şaşkınlaştılar mı, artık ne ise. Hüseyin'e gitmeden desen de, alsalar onları oradan."

"Baksana Aliye, başka bir şey sorayım ben sana. Sen para mı biriktirdin benden gizli?"

"Biriktirdim ne var! Ali doktora gidecek. Özel doktora."

"Ne oldu, devrimci doktorlara gidilmiyor mu artık Aliye Hanım?"

"Onların işi başından aşmış."

"Sen bu zengin evine gide gele bir garip oldun zaten."

"Uzun etme Hasan Efendi! Bak ben sana başka bir şey söyleyeceğim. Bu bizim Kürt Zarifeler var ya, onların eve Apocular gidip geliyormuş, Zarife'nin oğlanlara da, 'Aşağıya, Kürdistan'a gidelim,' filan diyorlarmış."

Annem, "Kürdistan," dedi. O aşağıdaysa başka Türkiye'de belki. Zarife Teyzeler başka Türkçe konuştukları için, *tililili* yaptıkları için onlar başka Türkiye'den demek ki. Anneme söylemedim ben, Hüseyin Abi'ye o dans yerindeki abinin Sinan dediğini söylemedim. Çünkü onlar da başka Türkiye'den.

"Aliye bu çocuklar hepten yeraltına mı inecek sence?"

"Neden?! Burası düşman toprağı mı ki!"

"Bilmem de bir gariplik var bu çocukların hepsinde, dertli hepsi sanki. Demiyorlar da. Deseler... 'Haydi!' deseler belki hep birlikte olsak–"

"Tamam öyle edelim de... Nereye gideceksin? Yeraltına mı inelim çoluk çocuk?"

"Orası öyle de bu kaçıncı kırım?!"

"Kırıldığın yer artık memleket değil mi Hasan? Öyle olsa toplayalım bohçayı toptan gidelim."

Demek ki bir de Türkiye'nin yeraltı var. Demek ki toprağın altında başka ülke daha var. O zaman acaba karıncalar gibi mi Hüseyin Abiler? Toprağı kaza kaza mı gidiyor onlar? Bir sürü tünel vardır belki Türkiye'nin altında... "Ankara'nın dibinde ne var" diye anlatmıştı işte Hüseyin Abi, öyle belki de. Meğerse orada bir sürü insan yaşıyormuş, biz bilmiyormuşuz. Biz oraya ineriz belki, hiç dışarı çıkmayız. Alttaki Türkiye'de yaşarız biz artık.

"Aliye!"
"Hı?"
"Çok kaçan var diyorlar dışarı."
"Ee?"
"Bir memleket de orada kurulmuş diyorlar."
"Ee, ne diyorsun yani?"
"Biz de mi acaba Alamanya'ya başvursak? Türkiye gibi olmuş artık orası, öyle diyorlar."
"Gidemem ben hiçbir yere."
"Ben de gidemem de işte ne bileyim.."

Almanya'da da mı Türkiye var? O zaman sınıftaki o pembeli, mavili, sarılı haritadan başka harita var. Yeraltı haritası var, aşağı Türkiye haritası var, bir de memleket haritası var, o başka yerlerde de var demek ki...

Babam geğirdi:

"Bu un çorbası şişirdi beni, şişirdi, bak sepet gibi oldum. Bak hele!"

Annemle babam güldü dışarıda. Babamın göbeğinden *güp güp* diye ses geldi, annem vurdu herhalde. Un çorbasını tam içemediğim için aç kaldım ben, benim de karnımdan ses geliyor. *Gur gur* diye. Sabaha geçer ama. Çay içince geçer. Sigara içince insan acıkmıyormuş, Gökhan öyle dedi, "Sen de iç, hiç acıkmazsın," dedi. O şokellalı ekmek olsaydı şimdi... Yarın belki Ayşelerde verirler yine.

Sinan ne biçim isim be! Zengin ismi gibi!

Andımız

"Geldiler annaneee! Geldiler! Çabuk hadi!"

Anneannem artık saçlarını topuz yapmıyor, hep sarkıyor saçları yanlardan. Uykulu gibi her gün. Yavaş yavaş yürüyor. "Hı? Hı?" diye soru soruyor hep. Koridordan kapıya gelene kadar bir sürü zaman geçiyor.

Annem zili çaldı. Bekliyoruz kapıda. Ayşe'nin sesini duydum ben, "Geldiler!" diye bağırdı. Ama bir türlü açılmıyor kapı. Belki Ayşe ipekböceklerini Meclis'e götürmeyi unutmuştur zaten. Hüseyin Abi İbelo çakmağını unuttu, Ayşe de unutmuştur her şeyi belki.

Belki Ali, kuğulu kâğıtları anlatmıştır herkese. Anlatırsa küserim ben ona. Çünkü o ikimizin şeyi. Bizim şeyimiz o!

Ayşe kuğulu kâğıtları da unutmuşsa... Marşları da bilmediği için böyle şeyleri de unutabilir. Belki ben yokken bir daha konsere gitmiştir, şokellalı ekmek yemiştir. Zaten başka arkadaşı da olmuştur. O gece benim ona okuduğum kuğulu kâğıtlara, “Boş ver!” demişlerdir beraber zaten. Gülmüşlerdir filan. Belki zaten Ayşe’nin adı da başkadır. Belki onun da zengin ismi vardır başka.

Ali’nin oğlan arkadaşları olduğu için onlar tabii daha eğlenceli olur. Futbol oynarlar bir kere, sokağa çıkarlar, Kızılderili-kovboy oynarlar. “Ayşe mi! Aptal bir kız o!” demiştir belki, “Küçük yazıları bile okuyamıyor,” demiştir kesin! Belki zaten gelmez bile Ali! İçime ağlamak geldi şimdi benim. Babam başka türlü oldu ya, belki Ali de başka türlü olmuştur.

Kuğulu kâğıtları okurken bana demişti ki Ayşe, “O zaman bu bizim şeyimiz olsun, yalnız bizim ama,” dedi. Ama o şimdi annesine söylemiştir. Çünkü onun örgüt abileri olmadığı için onlar herkese her şeyi söyleyebilirler. Bir de tabii o kız olduğu için de. Bana ne! Söylerse söylesin!

Anneannem kapıyı açtı. Ali gelmiş! Zaten gelir ki o!

Ayşe beni görünce sevindi!

Ali’yi görünce, “Kelebekler Meclis’te! Yaşasın! Yaşasın de mi!” diye bağırdım ben. Hemen söylememem lazımdı, bağırmamam lazımdı ama çok heyecanlandığım için öyle oldu. Ama zaten anneannem anlamaz şimdi, Ali’nin annesi de bilmiyor. Bir şey olmaz.

Ayşe koymuş işte ipekböceklerini Meclis’e. Oh! Parolalı konuştuğu için anlamadı kimse, neyse! Ama zaten yapardı ki... çünkü biz...

Zaten Ali ile biz karar verdik.

Çünkü Ayşe ile karar verdik biz.

“Kâğıtları çıkar artık Ayşe,” dedi Ali, herkes bizi uyudu sanınca dedi. Konserden geldiğimiz zaman, hemen akşam olunca yatmıştık biz. Beslenme çantamın içine saklamıştım ben kâğıtları. Altı tane kâğıt vardı. Küçük yazılı. Benim küçük masa lambamı yaktık. Ali kâğıtların üzerine eğildi, ben de eğildim:

“Şimdi çok dikkatli okuyacağız. Anlamak zorundayız çünkü artık her şey bize bağlı.”

“Nasıl her şey bize bağlı Ali?”

“Anlamadın mı?”

“Sen ne anladın ki?”

“Anlasana işte... *Dittatörlük* kurulacak ya... Kimse bilmiyor ya bizden başka... Herkes biliyor gibi de yani bilmiyorlar aslında.”

“...”

“Faşistler işte ya! Gelecekler yani.”

“...”

“İşte o zaman kuğulara bir şey yapacaklar... Bizim o kuğuları kurtarmamız gerekir. Çünkü biz devrimciyiz. Anlamadın mı?”

“Anladım tabii ki! Devrimci demek... Yani mesela anneannem, ‘Benim devrimde...’ diye anlatıyor mesela. O onun devriymiş, şimdi bizim devrimiz olduğu için bizim çok çalışmamız lazımdır, onun gibi bir şey.”

“Olabilir öyle. Ama şey de olabilir–”

“Bence öyle bir kere!”

“Yani aslında herkesi kurtarmakla ilgili bir şey... Ayşeee...”

“Hı?”

“Ben bu kâğıtları okuyamazsam, anlamazsam filan... Elini beline koymasana öyle–”

“Okursun bir kere. Çünkü sen akıllısın! Ben ipekböceklerini Meclis’e koyacağım ya, sen de bunları okuyacaksın işte! Hadi!”

O zaman Ali okumaya başladı. Önce hiç bir şey anlamadık. Ama sonra Ali, “Tamam işte burası!” dedi. Ali, okudu, çok dikkatli okudu çünkü her şey bize bağlı, bence de öyle:

“Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Cerrahi Kliniği’ne yapılan başvuru sonucu şu âna kadar bir kuğu üzerinde çalışılmıştır. Ankara Kuğulu Park’tan Genelkurmay Başkanı’nın rezidansına nakledilen kuğu, eski yerine dönmek için uçmuş ve yüksek binalarla ağaçlara çarparak, koma halinde kliniğimize getirilmiştir. Yapılan müdahalelere rağmen kurtarılamamıştır. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı’nın belediyeden talebi üzerine belediye yetkilileri, parktaki diğer kuğuların uçmasının önlenmesi için gerekli operasyonun yapılması isteğinde bulunmuşlardır.

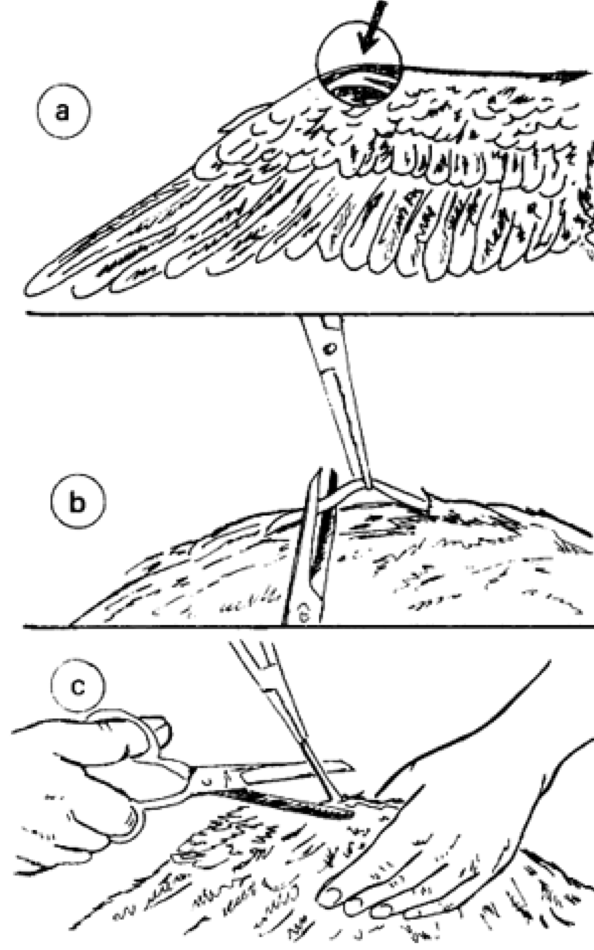
Kliniğimize yansıyan istek doğrultusunda bir kuğuda başvurduğumuz, m. Extensor pollicis brevis’in tenectomie *işleminde arzulanan sonuç elde edilmiştir. Literatür kaynaklarda belirtildiği gibi, bu operatif işlemden sonra kanadın uçmayı engelleyecek oranda bükülü kaldığı ve kanat tam açılmadığı için kuğunun uçup uzaklaşamadığı tespit edilmiştir. Tenectomie operasyonunun basit olduğu kadar çok kısa bir sürede gerçekleştirildiğini vurgulamak yerinde olacaktır. Ayrıca kuğunun bu operasyona bağlı olarak, havuzdaki normal yaşamını olumsuz yönde etkileyebilecek bir komplikasyonla karşılaşılmamış, kuğudaki uçma arzusunun da ortadan kalktığı gözlemlenmiştir. Bu teknikle yapılan işlemlerde kanadın operasyon öncesi görünüşünü sürdürdüğü ve hayvanın hem gösteri hem de üreme için gerekli aktivitelerini gerçekleştirebildiği kaydedilmektedir. Bu sebeple Kuğulu Park’taki diğer kuğular üzerinde de aynı işlemin tekrar edilmesi mümkündür. Parktaki hayvanların gösteri işlevi düşünüldüğünde her seferinde bir kuğunun ameliyat edilmesi uygundur.”*

Orada kuğuların şekillerini çizmişler, onlara baktık. Benim içime ağlamak geldi. Çünkü çok kötü bir şey o, anladım ben.

Resimlerde kuğuların kanatlarını çizmişler. Tutmuşlar kanatlarını, böyle kesiyorlar. Bir tane kemik çekmişler kanattan, çekmişler çekmişler, sonra kesiyorlar onu makasla. Çok acır öyle. Hem de ne biçim acır! Demek ki *dittatörlük* gelince bütün kuğulara böyle yapacaklar.

Faşistler çok kötü bir şey, anladım ben şimdi. Resimlere bakarken benim kollarım sızladı. Sanki kanatlarım varmış da kanatlarımı kesiyorlarmış.

“Ayşe ağlama!”
“Ama kanatlarım acıyor.”

“Ağlama bak!”
“Ne yapacağız ki biz şimdi Ali?”
“...”
“Sen de bilmiyorsun işte ne yapılacağını!”
“Kuğuları kurtaracağız işte.”
“Nasıl ki?”
“Çok akıllı olmamız lazım, icat yapmamız lazım.”
“Belki annemlere mi söylesek acaba?”
“Hayır, öz gücümüzle yapmamız lazım. Öyle yapılır çünkü.”
“İkimiz mi tek?”

"Evet."

"..."

"Ant içelim."

"Andımızı mı?"

"Hayır kızım, o andımızı değil, öbür andımızı."

"Öbür andımız ne ki?"

"Ben söyleyeceğim sen de söyleyeceksin tamam mı? Yemin edeceğiz."

"Tamam."

"*Hayat Ansiklopedisi*'nin kuğulu olanı burada mı?"

"Burada."

"Koy onu ortamıza, elimizi üstüne koyalım. Koy elini. Tamam. Şimdi şöyle olacak... Aslında böyle değil ama şimdi biz icat yaptığımız için değişik andımız olacak. Biz.. Biz... Ali ile Ayşe olarak... Faşizme karşı son gücümüz bitene kadar... Kuğuların hepsi kurtulana kadar..."

"İpekböceklerini de söyle!"

"Tamam, kuğuların hepsi kurtulana kadar... Kelebekler Meclis'e girene kadar... Çok yorulsak bile, çok uykumuz gelse de bile... Direneceğimize... Ant içeriz! Bitti!"

Durduk öyle biraz. Lambanın ışığı vardı tek. O zaman ben dedim ki:

"Karakola bakalım mı Ali?"

Pencereyi açtık karakola baktık. İçeride bir sürü gölge gördük. Işıkları yanıyordu karakolun hep. Bağırma sesleri gelince Ali, "İşkence yapıyorlar," dedi. Sonra pencereden uzağa baktı.

Bir şey oldu bana. Sanki ilk kez konuşuyormuşum gibi oldu. Böyle sanki boğazımda bir şey varmış da o çıkmış gibi oldu:

"Ayşe, devrim olunca herkesin ekmeği olacak. Şokellalı bile. O zaman bizim evde de elektrik olacak, annem gül yetiştirecek bahçede. Biz artık un çorbası içmeyeceğiz. Benim iplerimin ucundaki şeyler geri gelecek, uçurtma, kırmızı teneke araba, hepsi... Çünkü Bademlidere'nin faşistleri anlayacak her şeyi artık, faşistlikten vazgeçecekler. Sessizlik olacak. Herkesin *Hayat Ansiklopedisi* olacak mesela. Bir de... Bir de o zaman Turgay Abi, ölmüş olan herkes, bütün devrimci abiler ablalar yani, kuğu olarak, kuğu donuyla yeniden gelecekleri için... Yani gelebilmeleri için, uçabilmeleri için... İşte o yüzden Ayşe, bizim kuğuları kurtarmamız gerek. Çünkü onlar aslında ölmüş devrimciler. Uçmaları için, yani devrim olunca uçsunlar diye, onlara o ameliyatı yapmamaları lazım. Bizim onları kurtarmamız lazım yani. Ölmüş devrimcileri. Anladın de mi?"

“Ama ölüler kurtarılır mı?”
“Kuğuları kurtarırsak onlar da kurtulmuş sayılır.”
“Ali...”
“Hı?”
“Benim kollarım acıdı o resimlere bakınca. O yüzden kurtarmamız lazım kuğuları. Çünkü onlara ameliyat yaparlarsa biz de kolsuz kalmış sayılırız. De mi?”
“Evet.”

Uyumuştuk biz o gece öyle. O yüzden şimdi Ali gelince anladım ben, unutmamış o. Elini tuttum ben onun.

Kız unutmamış, koymuş ipekböceklerini Meclis’e. Yiğit o kız. Kızlara da denebilir öyle. Elimi tutmasına bir şey demedim.

Ali bana bir sürü şey anlattı. Hüseyin Abi’yi anlattı, yoğurt tabaklarını yakmışlar onu anlattı. Başka Türkiye varmış, onu da anlattı; aşağıda varmış bir tane daha. Hüseyin Abi’si oraya gidecekmiş. Bir de Hüseyin Abi, Birgül Abla’yı ağzından öpmüş, onu bile anlattı.

Ayşe çok konuştu. Annesi Muzaffer Abi’ye bir şey yapmış, anlamadım ama öyle bir şey anlattı. Anneannesine bir şey olmuş, artık biraz hasta gibiymiş, onu anlattı. Babasının gözleri kırmızı olmuş, yenilmiş gibi olmuş, onu anlattı. Sonra ama ipekböceklerini nasıl Meclis’e koymuş onu anlattı. “Vay be!” dedim ben. İlk kez dedim öyle.

“İcat yaptın mı? Kuğuları kurtarmak için yani...” diye sordum ben Ali’ye. Yapmış o.

Ayşe’ye, “Yaptım icat,” dedim. Ama sonra anneannesi geldi.

Anneannem bize şokellalı ekmek yapmış. Kenarlarında boşluk bırakmamış hiç.

Ayşe güldü şokellalı ekmek yerken. Biz ayaklarımızı masanın altında oynattık, birbirine değdi öyle yapınca. Bence Ayşe güzel. Çünkü devrimci olduğu için tabii.

10. ÜNİTE:

YURDUMUZ DÜŞMANLARDAN NASIL KURTULDU?

Ülkemizi Hiçbir Zaman Terk Etmemeliyiz

Günseli Teyze'yi bekliyoruz biz. Annemin en sevdiği arkadaşı. Onu "yılda bir kerecik" görür annem. Tarih öğretmeni o, boğa güreşi yapılan yerde, dönen etekli kadınların olduğu yerde işte. *Akademiksyen*. Üniversitede öğretmen demek o. Annemle onların "cezaevinden önce" öğrenciyken çekilmiş fotoğrafları var, çok gülüyorlar orada. Ben annemi hiç öyle görmedim. O yüzden o fotoğrafa bakıyorum ben bazen. Annemin eski albümü var, son sayfaları boş olan, siyah sayfalı olan. Aralarında resim defterlerindeki gibi ince kâğıtlar var. Fotoğraflar kenarlarından üçgen üçgen siyah kulaklara takılır, onlardan. Orada işte gözleri böyle kapanmış gülmekten, öyle fotoğrafları var. "Hayatının en mutlu günleri onlar", eskiden, bizden önce yani.

Babamla anneannemi yolladık evden. Anneannem Jale'anım Teyzelere gitti, babam da bilmiyorum nereye gitti. Annem beni de göndermeye çalıştı anneannemle ama ben gitmem. "Laf dinlemek yok ama!" dedi annem sonunda. O çok heyecanlı şimdi. Günseli Teyze'ye hem sabah kahvaltısı hem öğle yemeği hem de votka bardakları hazırladı. Hepsi masanın üzerinde duruyor. Masanın üzerinde her şey çok temiz, çok güzel. Annem evcilik oynuyor gibi oldu. Ben de heyecanlandım öyle olunca ama annem sanki ben oyunda yokmuşum gibi yaptı. Ben ona yardım etmek istemiştim ama o istemedi. Annem Günseli Teyze'ye karışık kızartma yaptı, en çok onu seviyormuş Günseli Teyze. Kızartmalar masanın üzerinde öyle güzel parlıyor ki!.. Günseli Teyze hep gelse keşke çünkü o zaman annem neşeli oluyor, babamla ben yokkenki gibi.

Annem saçlarını da atkuyruğu yaptı. Sonra üç tane sigara içti. Sigara parmağındayken masadaki tabakları düzeltti, bardakları düzeltti. Sigarayı lavaboda söndürdü, çöpe attı, üç kere. Kül tablası kirlenmesin diye.

Televizyonu açtı bana, pazar sineması var, kovboy filmi. Kendi kendine şarkı söyledi mutfakta. Sonra zil çaldı artık. Annem aynada saçını düzeltti. Kapıyı açınca bağırdılar:

Aaaaa! Ay ay ay! Iıı!..

Sarıldılar, güldüler, güldüler. "Canım benim, canım benim!" dediler. Gözleri doldu. Öksürerek güldüler, gözlerini avuçlarıyla sildiler, "Ayyy, ay!" sonunda sustular. Ben orada duruyordum. Günseli Teyze'nin kocaman gözleri var ve o hep gülüyor galiba. Bana bakınca, "Ayşeee!" dedi, sesi inceldi. Sarılınca, deniz kenarı gibi koktu, sabahmış, rüzgâr esmiş gibi. Annemle yine sarıldılar. Sonra kollarından tuttular, birbirlerine baktılar. Annem, "Hoş geldin!" dedi, Günseli Teyze, "Hoş bulduk!" dedi. Günseli Teyze bana hediye getirmiş, onu çıkardı çantasından. Kutu gibi bir şey, kırmızı. Bir tane düğmesi var sadece. "Bas bakalım düğmeye," dedi. Basınca... Aaaa! Bir sürü kahkaha sesi geldi. *Ha ha ha hihihi ho ho ho ho, ha ho hi,* diye. Kutunun içinde bir sürü insan gülüyor! Annem de gülmeye başladı. Eskidenmiş gibi. O kadar çok güldüler ki ikisinin de göbekleri hopladı, çişleri gelmiş gibi bacaklarını kıstırdılar böyle. Günseli Teyze'nin renkli ayakkabıları var, portakal rengi. Günseli Teyze ayakkabılarını çıkarmadı. Annem ona terlik koymuştu. Ama vermedi annem terliği. Onlar mutfağa gidince düğmeye bastım bir sürü. Bir sürü bastım, kutunun içinde kaç kişiler diye saymak için. Çoklar. Keşke biz de onların yanında olsak. Ali ile ben. Onlar başka ülkeden geldikleri için o kadar gülüyor.

Annemler önce komik konuştular ama sonra esas konuşunca artık duyulmadı sesleri. Beni unuttukları için mutfağın kapısında durdum, saklandım, dinledim onları. Ben de evcilikte olmak istiyorum ama beni almazlar şimdi içeri.

"Önder mi? Allah Allah. Neden çıkmış ortaya tekrar?"

"Ne bileyim! Yok efendim, ben anlamın olduğu bir zamandan kalmaymışım, o da anlamın peşindeymiş bilmem ne! Bir de... her hafta bir zarf veriyor bana, ben de götürüp Meclis'in arşivine saklıyorum."

"Ne zarfı? Ne var içinde?"

“Bakmadım.”
“Bravo Sevgi!”

Ben biliyorum zarfın içinde ne olduğunu ama beni evciliğe almadıkları için söylemem anneme. Ali’ye söylerim.
“İyi ki geldin Günseli, birine anlatmasam çatlayacaktım.”
“Neler oluyor Sevgi?”
“Aydın bir hava boşluğuna dönüştü, var mı yok mu belli değil. Merak etmiyor, sormuyor, zorlamıyor. Önder tekrar sahneye çıkınca da... Bilmiyorum ne kadar devam ederiz Aydın’la. Annem de kötüledi. Galiba bunadı. Her şeyi unutuyor, dalgın. Ayşe’yi ona emanet ediyoruz ama korkuyorum artık. Ayşe de...”
Kısık sesle konuşuyor annem, ben duymayayım diye ama ben duyuyorum işte:
“Mutsuz bir evde büyüyor çocuk, memleketin hali de malum... Kaçıp gitmek istiyorum bazen Günseli. Önder de–”
“Önder de ne?”
“Saçma bir şey.”
“Ne?”
“Gidecek... Yurtdışına. ‘Sen de gel,’ dedi.”

Sustular. Mutfaktan sigara dumanları geldi bir sürü. Duyuyorum, Günseli Teyze kalkıp dolaptan bir şey aldı, votka galiba. Sabah ama daha. Buzluktan buzları çıkardı. Sonra bardakları vurdular birbirine. “Ooof of!” yaptı annem. Annem bizi bırakacak mı?
Günseli Teyze gülmeden konuştu artık:
“Önce şunu söyleyeyim de: Ne karar verirsen ver ben yanındayım, onu bil. Ama gitme işi, sandığın gibi değil Sevgi. Mesele ölmemek bile değil de–”
“Yok ya, nereye gidiyorum. Ayşe var, annem var–”
“Dinle beni. Bunu bana söylediğine göre aklından geçiyor. Ben anlatayım da... Bu gitme işi insanı... Ne bileyim, çocuk gibi yapıyor. Önce öksüz kalıyorsun da sanki, sonra çocuk oluyorsun. Memleketin seni geri

çağırsın diye bekliyorsun sadık bir köpek gibi. İsyan etmiş ama pişman olmuş bir çocuk gibi... Başa çıkamazsın Sevgi. Başa çıkılmı–”

“Ya tabii ki öyledir de–”

“Ben nerede yaşıyorum biliyor musun Sevgi?”

“Nasıl yani?”

“İspanya’da oturuyorum da nerede yaşıyorum biliyor musun? Bir radyoda yaşıyorum. Türkçe bir radyonun içinde yaşıyorum. Bütün bir gün radyo dinliyorum. Başka hiçbir sesi dinlemediğim gibi. O haberlerin içinde yaşıyorum. İki ülke arasındaki bir ses dalgasında yani. Boktan bir şey Sevgi, çok boktan bir şey!”

“Canım benim!”

Belki ağladılar mı sanki biraz? Sessizlik oldu. Annem, “Bak kızartma yaptım sana,” dedi. O zaman Günseli Teyze burnunu çeke çeke güldü:

“Canım arkadaşım benim!”

Biraz daha ciddi konuştular sonra:

“Bütün bunlar senin başına gelmiş gibi davranıyorsun bazen Sevgi. Unutma, sen Aydın’ı varla yok arası olduğu için seçtin zaten. O, hep bir hava boşluğuydu. Soru sormadığı için seçtin, merak etmeyeceği için. Şimdi aynı nedenle–”

“Yahu Günseli, benim bir şey yaptığım... Gittiğim gideceğim yok, öyle dertleşmek için–”

“Canım benim, hatırlamak bir oyun. Geçmişi yeniden yazma oyunu. Kendinle oyna da, tarihle pek oynama. Tehlikeli!”

Sustular yine. Annem yüksek sesle söyledi Günseli Teyze’ye:

“Bana baksana sen! Şu kızartmaları yiyecek misin yemeyecek misin?”

“Yemez miyim be! Hele şu kıl biberi öyle özledim ki! Canım benim! Canım benim! Ya esas ne diyeceğim...”

Sonra hep komik şeyler konuştular. Beni hiç çağırmadılar. Ben de salona gittim, bir sürü kere kahkaha kutusunun düğmesine bastım. Günseli Teyze gidene kadar annem bana bakmadı bile. O giderken beni öpmek istedi tabii, ben de gittim ama hemen mutfağa kaçtım.

Günseli Teyze gidince annem yanıma geldi. Televizyonun karşısında oturuyordum ben yerde, yanıma oturdu. Annem yere oturmaz hiç. “Ne yapıyorsun bakalım sen?” dedi. Ben cevap vermedim. Küsüm ben ona. Sonra bana sarıldı, çok sıkı sarıldı:

“Çok seviyorum seni ben.”

Ben de seviyorum ama küsüm ben anneme şimdi. Çünkü belki de bizi bırakıp gider annem. Babama söylemem lazım benim onu.

Telefon çaldı.

“Önder?.. Tamam... Evet bu hafta... yok olmaz... sonraki haftaya buluşalım... Tamam... Benim de sana söyleyeceklerim var... Tamam...”

Annem duydum mu diye bana baktı. Ben televizyona baktım. Bugün pazar olduğu için bütün gün televizyon var. Ben anlarım ki annemin ne gün Önder Amca’yla buluşacağını. Yine acıtan, güzel ayakkabılarını giyer o. Anlarım ki ben.

Seferberlik Emri Çıkınca Askere Gidilir

Bademlidere’yi sel aldı, dün değil, evvelsi gün. Annem, “Kemal Türkler’i öldürdüler ya, ondan,” dedi. DİSK Genel Başkanı o. Onu tabancayla öldürdüler, evinin önünde vurmuşlar. Faşistler tabii. Annem, “İyi insanlar ölünce yaz ortasında bile sel olur,” dedi. Bademlidere’de faşistlerin evlerini hep su bastı. Bizim evleri basmadı. Yolları hep çamur kapladı. Bütün çocuklar ishal oldu, ateşlendi. Kemal Türkler’in resmine baktım ben gazetede, işçiymiş o. Birgül Abla kadınlarla konuştu:

“Sınıfın ayağa kalkması çağrısı yaptığı için faşist diktatörlüğü kurmak isteyen güçler tarafından katledildi,” dedi. Birgül Abla artık hiç gülmüyor ama. Çünkü dün...

Sabah kalktım ben çok erken. Camdan bakıyordum. Nuran Abla’yla Seher Teyze sabahtan kalkıp çeşmeden su alıp çarşaf yıkamışlar. Çeşmenin suyu daha çok akıyor kimse kalkmadan. Bahçede çarşaflar rüzgârda dalgalanıyordu. Çiçekli olanlar, beyaz olanlar. Bir sürü çarşaf vardı. Ben onlara bakıyordum, çok güzeldi çarşaflar. Sessizdi her yer. Bir tek çarşafların sesleri vardı, *pata pata pata*... Tam o zaman, Hüseyin Abi’yi gördüm. Ceket giymiş. Çamurun içinde yavaş yavaş yürüyor. Pabucu çamurda kalıyor bazen. Öyle olunca geri adım atıyor, ayağını pabucuna iyice geçiriyor, bir daha adım atıyor. Sonra bir daha saplanıyor pabuç, bir daha geri adım, bir daha bir daha... Hüseyin Abi sanki yürümek istemiyor.

Çamurun ortasında durdu, çarşafların arasında. Rüzgâr estikçe Hüseyin Abi bir göründü, bir görünmedi. Yine bana öyle oldu. Sanki çok büyümüşüm de, şimdiyi sonradan hatırlıyormuşum gibi

oldu. Geçti hemen. Hüseyin Abi hâlâ duruyordu. Sigarasını çıkardı. Çarşafların ortasında durdu, geri döndü, etrafında döndü yavaşça mahalleye baktı. Kibritle yaktı sigarasını. Kimse yoktu ondan başka. Bir tek ben görüyorum Hüseyin Abi'yi şimdi. Bizim eve baktı ama beni görmedi. Rüyada bağırınca sesin çıkmıyor ya, öyle oldu bana. "Hüseyin Abi İbelo çakmak bende!" diye bağırmak istedim ama sesim çıkmadı. Hüseyin Abi sigarasını yarısına kadar içti. Çamura attı. Ceket giydiğine göre, böyle sigara içtiğine göre, mahalleye de bakıyor ya öyle, gidiyor Hüseyin Abi. Durdu, tam gidecekti durdu. Taşa ayağını sürttü. Çamuru temizliyor ayağından. Biz çamuru ayağımızdan temizlemiyoruz ki! Hüseyin Abi temizliyor; çünkü o aslında bizim gibi değil. Kapıda pabuçlarımız duruyor bizim, hep çamur. Bizden kurtulmak istiyor Hüseyin Abi. Çamurdan.

Çarşaflar bir kere daha dalgalandı, kayboldu Hüseyin Abi. Çok başım ağrıdı benim aniden. Uyumuşum. Öğlen olmuş, herkes kalkmış. Ben kalkamamışım çünkü çok ateşim varmış benim. Annem başımda durmuş. Ben uyanınca, "Kurban olurum," dedi, "ne ettin yine kendine kuzum?" İçeri bağırdı, "Hasan, dirildi çocuk. Açtı gözünü. Gözümüz aydın!"

Ben ölmüş müydüm acaba?

"Anne, Hüseyin Abi'yi gördüm rüyamda, çarşaflarla uçtu," dedim. Annem ağladı. Sarıldı bana:

"Kuzum benim, kuzum!" dedi.

Sonra yine uyudum ben. Her şey rüyaymış sandım. İyi oldum artık, kalktım yataktan. Güneş batıyordu. Çocuklar tarlada toplanmışlardı. Yanlarına gideyim diye yürüdüm ama çok yavaş yürüyebildim. Çok yorulmuşum ben gece uykumda. Hüseyin Abi'yi gördüğüm için. Sonra evin önüne çıkınca, çarşafların oraya gelince yere baktım. Hüseyin Abi'nin ayak izleri bunlar. Tam onu gördüğüm yerde ayak izleri. Hüseyin Abi gitmiş! Gerçek gitmiş!

Oraya oturdum ben. Durdum. Yüzüme güneş geldi, batan kırmızı güneş geldi yüzüme. Ayak izini elledim. Sonra eğildim öptüm orayı. Çünkü annem öyle dediği için hep, "Bastığınız toprağı öperim," dediği için... Çünkü insanın canı gerçekten öpmek istiyormuş. Sonra yere yattım. Çamura yattım. Sırtıma serinlik geldi. Ben artık orada durmak istedim. Sanki hiçbir şey yapamayacakmışım gibi oldu. Ölmüşüm gibi oldum. Hüseyin Abi olmayınca nasıl olacak bilemedim ben. Yine her şeyi rüya sandım. Yine sonra anladım rüya değilmiş hiçbiri. Akşam oluyordu artık. Ayağa kalktım. Ayak izine baktım. Ayağımı ayak izinin içine soktum. Çok küçük benim ayağım daha. Hüseyin Abi'nin ayak izinin içinde küçücük kaldı ayağım. İki ayağımı da Hüseyin Abi'nin ayak izlerinin içine koydum. Yıldızlar çıkana kadar orada durdum. Kimse beni görmedi. Belki de artık zaten yok olduğum için görmediler. İçimden bile hiç ses çıkmadı. Belki nefes bile sesi çıkmadı. Sonra annem geldi, beni kucağına aldı, eve götürdü. Hiç konuşmadım. Çok uyudum. Hep Hüseyin Abi'nin yaptığı uçurtmayı gördüm rüyamda. Uçurtma Bademlidere'nin ordaymış. Ta tepedeymiş. Hüseyin Abi, "Bekle ben getireceğim," diyor ama hep çamura saplanıyor, geri gidiyor ayakları. Hep uçurtmanın sesini duydum rüyamda: *Pata pata pata*...

Birgül Abla gelmiş ben uyurken. Uyanınca kollarımdan tuttu, "Geri gelecek," dedi. İçimden dedim ki:

"Sen bilmiyorsun, Hüseyin Abi, Sinan aslında. Çok yoruldu o. Biz ona yardım etseydik gitmezdi. O yüzden ben şimdi kuğuları kurtarana kadar asla gelmez. Ben de kimseye söyleyemem kuğuları. Çünkü herkesin daha önemli işi var. Ama Hüseyin Abi'nin geri gelmesi için benim de yurdumuzu düşmanlardan kurtarmam gerekir. Ancak kuğular kurtulursa yurdumuz düşmanlardan kurtulur. Karışık o, sen anlamazsın. Bir tek Ayşe anlar onu."

Ama bunları içimden dediğim için hiç ses çıkmadı. Ben öyle düz bakınca, hiç konuşmayınca kimse dayanamaz, herkes gider. O da gitti. Hüseyin Abi olsa gitmezdi. Beni bacağına yapıştırırdı, "Hadi len! Kes deli deli bakmayı!" derdi. Ama o deyince güzel olur. Bir tek o deyince.

Hiç konuşmayacağım ben bundan sonra. Belki Ayşe'yle bile konuşmam. Birgül Abla dedi ki, "Hüseyin Abi'n yurdumuzu düşmanlardan kurtarmaya gitti, öyle düşün." Sanki ben bilmiyorum! Ama ben buradaysam yurdumuz nerede?

Yurt Savunmasına Herkes Katılmalıdır

"Yok Aydın, güvenemedim ben anneme. Ayşe'yi sen al bugün, yarın ben alırım. Biraz böyle idare edelim. Annem dinlenince belki düzelir."

Böyle fısıldadı annem mutfakta babama. Tencerenin başında duruyorlardı, tencerenin içinde çilek reçeli vardı. Anneannem çilek reçelinin içine karabiber koymuş bir sürü, ondan oldu böyle.

"Zaten epeydir kötülüyordu annem, yemekleri unutuyor. Baksana çilek reçelinin içine de..."

Anneannem gece yapmıştı çilek reçelini. Sonra sabah kalkınca bir baktık ki!

"Anne! Ne koydun bunun içine?"

"Çilek!"

"Yok anne... Sen bunun içine... Karabiber mi bu?"

"Karabiber koymuyor muyduk Sevgi? Ne koyuyorduk evladım?"

"Anne... Seni biz bir doktora... Neyse. Tamam annecim, tamam. Sen biraz dinlen bugün, Ayşe'yi biz alırız."

"Tarçın mı koyuyorduk, kuş üzümü mü koyuyorduk yoksa Sevgi?"

"Tamam anne, boş ver."

O yüzden şimdi ben babamla gittim. Annem acıtan, güzel ayakkabılarını giymediğine göre onunla gitmeme gerek yok zaten.

Dairede bir şey olmadı hiç öğlene kadar. Çünkü "ülkücü adam" var babamların odasında. Onu "*Me Ce* hükümeti" gönderdi oraya, ne demek bilmiyorum. Kafası kel. Ayakkabılarının arkasına basıyor hem de. Çorapları da sarı gibi. Zayıf o, ceketi kocaman. Bir de sinirli sinirli yürüyor. Masasında hiç kâğıt yok. Bazen kalkıyor camın önüne gidiyor. Tespihi var, poposunun üzerine ellerini koyup onu çeviriyor. Çok güzel çeviriyor ama, çok hızlı çeviriyor. Masasına dönünce hep böyle başını yana eğip

kalemlerini düzeltiyor bir sürü. Bir tane iskelet adam anahtarlığı var, çekmecesine onu takıyor. O sallandıkça korkuyorum ben. Her yeri oynuyor. Bazen anahtarıyla, masaların kenarında beyaz sayılar var, onları kazıyor. Bir de tek kollu makası var, ucu kesik, onunla alt çekmecesini açıyor. Sandalyesinin arkasına yaslanınca *gııyk* diye ses çıkıyor, o da yaslanıp duruyor. Gitmedi bir türlü. Saatine bakıyor hep. Bir de saati kocaman, koluna büyük geliyor. Şakır şakır yaptırıp aşağıya indiriyor yukarı çıkınca. Sarı onun saati, altın gibi.

Kimse onunla konuşmadığı için o ülkücü adam yanıma geldi benim. Resim yapıyorum ben. Böyle kollarını arkaya koydu yine, tespihini döndürüyordu. Resmime baktı, “Kuzu mu o?” dedi. “Cık! O bulut,” dedim. “Bu mu kuzu?” dedi. Ben de, “Kuzu yok ki bu resimde,” dedim. Sonra adam gitti. Gelmedi bir daha. Amcalar çok güldüler o gidince. “Yaşa be Ayşe! Çok iyi yaptın!” dediler. Ama bir şey yapmadım ki ben! Anlamadım.

Öğle yemeği olunca çıktık daireden. İşimiz var babamla. Dedektif Nahit Amca’yla buluşacağız. Aşağı Ayrancı’da. Ben yolda babama annemin o şeyini söyleyeceğim. “Annem belki bizi bırakabilir baba,” diyeceğim. Bir sürü yürüdük biz babamla.

“Baba?”

“Ha canım? Ne sıcak be! De mi Ayşe?”

“Annem var ya...”

“Eee?”

“Kızma ama!”

“Ben sana ne zaman kızdım ki Ayşe?”

“Bana değil de anneme.”

“Niye kızayım annene? Ne oluyor Ayşe?”

“Annem var ya–”

“Söylesene kızım!”

Durdu babam. Korktum ben. Terlemiş babam. Yüzü kırmızı olmuş. Gözlerinin kenarında bir sürü çizgi oldu. Çok korktu şimdi, ben de korktum o yüzden.

“Kızım söylesene!” Bağırdı bana. Biliyor mu zaten? Babam kollarımdan tuttu, salladı:

“Söylesene kızım, ne yaptı annen?”

Ben tam ağlayacaktım, anlamadım çünkü; ama işte tam o zaman her taraftan abiler çıktı. Birden çıktılar. Aniden bağırdılar. Tam ortada buluştular, yolların ortasında bağırdılar:

“Kahrolsun faşizm!”

“Türkiye faşizme mezar olacak!”

Hepsinin gözleri kocaman oldu. Hepsinin boğazlarında damarlar var, kalın kalın oluyor bağırınca onlar. Terliyor hepsi. Yüzlerinde terler parlıyor güneşte. Bazı teyzeler kaçtı. Ama yoldan geçen başka abiler, ablalar bağıranların yanına gitti. Yumruklarını havaya kaldırdılar, onlar da bağırdı. Her yer insan koktu. İki tane abi vardı, onların tüfekleri vardı. Onlar hep etrafa bakıyorlardı. Babama benzeyen adamlar da onların yanına gitti. Biz gitmedik. Babamı kolundan çektim, o abilerin yanına gidelim diye ama babam beni çekti. Bir tane turşu dükkânına girdik. Ekşi kokuyordu orası. Tombiş, kısa boylu adam vardı içeride. Biz oraya girdik, adam babama baktı hemen, “Gel hemşerim, gel,” dedi, “başladı anarşikler yine!” Babam o zaman kapıya ayağını attı, dışarı çıkacak gibi ama çıkamadı. Adam *güüüüm* diye dükkânın kapaklarını kapattı. Biz içeride kaldık. Hapishane gibi oldu şimdi burası. Demirlerin içinde kaldık biz. Babam terledi bir sürü, sigara çıkardı. Adam, “Ver bakalım bize de bir tane hemşerim,” dedi.

Babam verdi, konuşmadı ama. Dışarıda herkes ciddi bağırıyordu ama tombiş adam içeride güldü:

“Devrimciyiz bilmem ne diyorlar da bunların işi hep kırmayla dökmeyle. Vatandaşın derdi ne, soran yok. Yakında bitirirler bunları artık. Sonuna geldik bu işin. Ne diyorsun hemşerim?”

“Kolay kolay bitmez de–”

“Ne bitmeyecek hemşerim! Üç-beş çapulcu. Beyinlerine indi mi askerin sopası, bak o zaman nasıl kuzu kuzu gidiyorlar okullarına.”

“Sen şu kepengi açsan da biz gitsek, acelemiz var da–”

“Nereye hemşerim? Şimdi bunlar havaya da sıkar. Kız da var, nereye?”

“Hay Allah!”

Dışarıdakiler alkış yaptı. Bir sürü alkış yaptılar. Tombiş adam dışarı bakmıyor hiç:

"Turşu suyu vereyim?"

"Yok sağ ol. Sıcakta şimdi yakar–"

"Hanım kız içer mi? Turşu suyu kız?!"

Sevmedim ben o adamı. "Kız" dedi bana. Babama sinir oldum ben çok. Niye biz abilerin yanına gitmedik ki! Onların bıyıkları babamın bıyığına benziyor ki bir kere. Niye tombiş adamla kaldık ki! Hapis olduk biz burada.

"Hemşerim, akıllı, okumuş adamsın belli. Ne diyorsun yani şimdi? Bu eşkıyayı kaç günde savar asker? Ben diyorum bir hafta!"

"O kadar kolay değil."

"Turşu suyu iyi bak, vereyim içersin?"

"Yok sağ ol."

Babam daha çok terliyor şimdi. Elinde sigarası vardı, unuttu, bir tane daha çıkardı paketten. Sonra geri koydu.

Camın öbür tarafına bir adam geldi, durdu, babama baktı. Bıyıkları babamınki gibi yine işte. Babam, "Hasan Efendi," dedi, içinden der gibi dedi. Adam babama daha uzun baktı. Kaşlarını çattı. Gülmedi hiç. Babam bir şey diyecek gibi ağzını açtı. Bir şey demedi. Adam gidince, "Hay Allah!" dedi. Sigarayı yere attı:

"Hasan Efendi bizi de şey sandı bak şimdi."

"Kim o amca baba?"

"Ali'nin babası. Hay Allah yahu!"

"Ne sanmıştı bizi?"

Cevap vermeyince bağırdım ben: "Dışarı çıkalım baba!"

Babam bir şey demeyince ayaklarımı yere vurdum: "Dışarı çıkalım! Babaaaa! Dışarı..."

Sonra abiler, ablalar hep gitti. Kimse kalmadı. O zaman tombiş adam kapağı açtı, biz çıktık. Ben babama annem gibi baktım hep. Babam da bana, anneme bakar gibi baktı. Gülmeye çalıştı babam:

"Sana oyuncak alalım mı Ayşe?"

Ses çıkarmadım çünkü bizi oraya kapattı diye kızdım babama. Korktu çünkü, ona kızdım. Sonra yumuşak yumuşak sordu babam:

“Annen ne yaptı Ayşe? Ne yapacakmış? Bir şey diyordun sen bana.”
Babam kollarımı tuttu, dizini yere koydu:
“Ne yapacak annen Ayşe?”
Ben o zaman korktum, söyledim:
“Annem... güzel ayakkabılarını giyiyor... Onlar yara yapıyor annemi ama giyiyor onları. Aslında giymek istemiyor ama giyiyor.”
Babam kaşlarını çattı, “Eee?” dedi. Ben omuzlarımı “bilmem” yaptım. Sonra biz yürüdük. Bu kadar. Babam yok gibi oldu. Hiç soru sormadı bir daha. Sorsaydı söylerdim belki. Kızdım babama ama yine de söylerdim belki; ama sormadı ki!

Sonra ben “tutturdum” ip alsın diye bana. Mavi renkli çamaşır ipi alacaktı babam. Koluma sardım sıktım onu, “Bu acıtır,” dedim. Başka ip istedim, yumuşak ip. Acıtır çünkü öbürkü... Kalın ip aldık, yumuşaklısından.

Düşmandan Kaçılmaz!

“Nuran! Hamit’le Gökhan’a verin, bunları ötedeki evlere götürsünler! Hamit kız, sakın bak yersiniz yolda, öldürürüm sizi! Ha ha ha!”
Sabahtan beri helva karıyor Seher Teyze. Bahçede kazanı koydu, ateşi yaktı, pişirip duruyor. Tabaklara doldurup mahalleye dağıtıyor. “Neredeyse Bademlidere’dekilere de gönderecek,” dedi annem, o kadar çok yapmış. Çünkü Seher Teyze’nin oğlu bugün “firar” etti. Cezaevindeydi o, kaçtılar! Tünel kazmışlar. Demek ki yeraltı Türkiye’sine indiler, kimse de onları bulamadı. Dışarı çıkardı radyosunu Seher Teyze, ne zaman haberler çalsa sesini sonuna kadar açıyor, susturuyor herkesi:
“De susun hele! Dur dur bak söyleyecek şimdi, bak yine söyleyecek! Dinleyin bakayım hele!”
Sırıtıp gözlerini açıyor, kaşlarını kaldırıp kulağını radyoya veriyor. Bir parmağı havada duruyor, “Ö’rtmenim,” der gibi. Sonra radyodaki kadın söylüyor:
“*Bugün sabah Niğde ve Konya cezaevlerinden yasadışı sol örgütlere mensup 15 terörist tünel kazarak firar etti. Firar edenlerin ad ve soyadları Halil Taşbaş, Fahrettin Elveren, Cem Tokmakçı...*”
Seher Teyze kocaman tahta kaşığı havaya kaldırıyor, göbek atıyor:
“Dedi bak yine dedi! Cem’imin adını dedi gene!”
Seher Teyze’nin yüzü kıpkırmızı oldu ateşten. Helvayla aynı renk oldu yüzü, terleyip duruyor. Bütün kadınlar gülüyor o göbek attıkça, onlar da alkış yapıyor:
“Bizimkiler de inşallah kaçabilse de...”
“Metris’ten kaçtılar kız, her yerden kaçar bizimkiler. Tüneller bitti mi hop dışarı! Sonra kim kimi bulacak bir daha!”
“Seher Abla, yurtdışına mı gider ki senin Cem, yoksa gelir de bir görür müyüz?”

Seher Teyze hiçbirini duymuyor:

“Bacılaaar! Akşama eğlenti vaaar!”

Üçüncü kez anlatıyor bunu:

“Vallahi adağım var. Tek burma bileziğim vardı, oğlan kaçarsa bozdurayım, dedim. Andım var, bozduracağım. Et dağıtacağım mahallenin ortasında, dedim. Bu helva bitsin, bir de tavuklu keşkek yaparım! Şükürler olsun ya Rabbim! Şükürler olsun sana!”

Annem de gülüyor Seher Teyze’ye. Bugün herkes çok mutlu mahallede. Metris’ten kaçtıklarında da öyle olmuştu. Yine eğlence yapmışlardı. O zaman Hüseyin Abi vardı tabii. Ağzında sigarayla harmandalı oynamıştı o. Çok güzeldi o zaman. Şimdi kim Harmandalı oynayacak ki? Vedat Abi oynayamaz, kısa boylu o. Dev-Genç değil.

Birgül Abla da yardım ediyor Seher Teyze’ye. Annem dedi, Hüseyin Abi gittiğinden beri Birgül Abla’nın “kanadı kırık”. Kuğu gibi yani; hiç ses çıkarmıyor. Ben onun yanında duruyorum, üzülmesin diye. Bir şey demiyorum, o da bir şey demiyor, duruyoruz biz bazen yan yana. İp verdim ona ben dün, “Bu ne?” dedi güldü biraz, “İp,” dedim. “Ha, tamam,” dedi, yine biraz güldü. Bu kadar oldu. Anlamadı. Ayşe gibi değil tabii. Ama sonra sarı çiçek buldum su almaya gidince, tepede buldum. Onu Birgül Abla’ya verdim. Kanadı kırık olduğu için. O da gömlek düğmesinin deliğine taktı. Ayşe gibi.

Ben yine Birgül Abla’nın yanına gittim. Başımı sevdi:

“Helva yedin mi Ali? Vereyim mi sana da bir tabak?” Ben bir şey demedim. Kendine de bana da helva koydu. Biz yan yana durduk yine:

“Birgül Abla kanat kırılınca acıyor mu?”

“Ne kanadı?”

“Senin kanadın.”

“...”

“Kırıkmış, annem öyle dedi.”

Birgül Abla çatalı bıraktı tabağa, elini yanağıma koydu:

“Biraz acıyor Ali. Yoksa senin de mi kanadın acıyor?”

Çatalı biraz koluma batırdım, Birgül Abla’ya baktım. O da bakıyor bana şimdi. Biraz daha batırıyorum ben, biraz daha... Birgül Abla bakıyor. Biraz daha batırdım, biraz daha...

“Bu kadar acıyor.”

O bana sarıldı, durdu öyle:

“Hüseyin Abi’n gelecek Ali, merak etme.”

Ben bir şey demedim.

Geceye kadar onun yanından ayrılmadım. Karanlık olunca yeni ateş yaktılar. Eğlence oldu. Üzgün olunca başka türlü söyleniyor o şarkı ama şimdi neşeli oldukları için bağıra bağıra söyledi herkes:

“Drama Köprüsü bre Hasan dardır geçilmez.”

Sonra en sonunda çok bağırdılar işte:

“At martini Debreli Hasan dağlar inlesin / Drama mahpusunda bre Hasan, dostlar dinlesin!”

Seher Teyze ağladı. Sonra da göbek attı “Evreşe yolları dar” söylenince. Ben hep Birgül Abla’nın yanında olduğum için bazen o benim başımı Hüseyin Abi gibi bacağına yapıştırdı. Ama onun tabii kanatları kırık olduğu için güçlü değil, az yapabildi. Herkes oynarken biz ikimiz sıkıldık biraz. Bizim evin önüne, betona oturduk. Annem geldi yanımıza. İkisinin yüzüne ateş vuruyor şimdi, portakal rengi oluyorlar, karanlık oluyorlar, sonra yine portakal rengi.

Annem yerden çomak aldı bir tane, toprağı böyle kazdı küçük küçük. Bir şey diyecek annem Birgül Abla'ya:

"Birgül!"

"Ha abla?"

"Sana bir şey diyeceğim de, az mühim."

"Söyle abla."

"Bak Ali de buradayken diyorum. Ama aramızda kalacak. Hasan Abi'n bile bilmeyecek... Tamam mı Ali kuzum, babana da söylemeyelim. Gerek yok yani de ondan Birgül, yoksa hani gizlimiz saklımız olduğundan değil. Ali! Tamam mı kuzum?"

"Abla bir sorun mu var?"

Annem oynayanlara baktı. Çomakla yeri kazdı yine:

"Delirdi mi millet, ne bileyim?.. Tuhaf herkes... Bir bayram ediyorlar, bir yas tutuyorlar. Bir acı bir tatlı, bir soğuk bir sıcak derken oynattı herkes. Bak nasıl ipinden boşanmış gibi oynuyorlar, bak şunlara bak! Ağlamayı gülmeyi karıştılar, bak hele bak!"

Çomakla kadınları gösterdi annem, sonra adamları da gösterdi. Herkes oynuyordu. O zaman ben herkesin yüzüne baktım. Yüzleri sanki parça parça oluyormuş gibiydi. Gülerken sanki yanakları kırılıyormuş gibiydi. Gözleri bir yere bakmıyormuş gibiydi. Bir şey gördüm ben onların yüzünde. Korkunç bir şey gördüm. Önüme eğdim başımı. Annem, "Ooof of!" etti:

"Sen o hikâyeyi biliyor musun Birgül? Hani padişah köylünün üstüne çok gitmiş, vergiyi vurmuş sırtlarına, ödemeyeni asmış darağacına. Köylü ağlamış da ağlamış. Sonra vakit geçende vergi istemeye yine gidilince jandarma bakmış bütün köy göbek atıyor. Padişah demiş ki, 'Bırakın artık bunları, bunlar daha iflah olmaz!' Bizimki o hesap Birgül. Daha buralar iflah olmaz."

"Abla öyle deme, birkaç aya bitecek bu iş."

"Yok, Birgül yok. Yani şimdi sen..."

Annem, Birgül Abla'ya döndü, baktı şöyle:

"Yani şimdi senin aklın alıyor mu Birgül. Bu yeni çocuk, Vedat mı artık adı neyse, diyor ki barikatlar yapalım, yok sığınaklar kazalım. Tamam, oğlan bizim oğlan da... Aklın alıyor mu?"

Çomakla yeri kazdı yine az az annem:

"Ne edeceğiz? Bütün Ankara'yı kazıp altına mı gireceğiz çoluk çocuk? Olacak iş mi Birgül!"

"Abla o bir fikir sadece. Biz de zaten–"

"Bırak yahu!.. Ben sana başka bir şey diyeceğim, sen dinle beni."

Çomakla beni gösterdi annem:

"Bak bu Ali, konuşmuyor pek de, kurban olduğum çok akıllıdır. Bu çocuk okuyacak Birgül. Şimdi bak..."

Yüzünü avucuyla ezdi annem:

"Ooof of Birgül!.. Bak şimdi. Eğer bir şey olursa, Hasan Abi'ne, bana filan Ali sana emanettir Birgül. Hüseyin'e derdim de ama sen de onun canının parçası sayılırsın, o sebepten... Bize bir şey olursa Birgül–"

"Abla yapma böyle, ne olacak yahu! Hem size olsa bize olmayacak mı? Ya abla çocuğun yanında da böyle şeyler konuşmasak?"

"O bilmiyor mu sanıyorsun Birgül? Her şeyi bilir kurban olduğum, de mi kuzum? Korkma annem, böyle diyorum diye korkma he mi Ali'm?"

"Ne yapayım istiyorsun peki abla onu söyle madem."

"Kurtuluş'ta benim gittiğim ev, temizliğe gidiyorum ya hani. Onlar iyi insanlar. Bu mahallede bir şey olursa Ali'yi oraya götürürsün. Ali biliyor yerini. Tamam mı gülüm?"

“Tamam diyeyim abla da–”

“Yok öyle olmaz, yemin et. Ant ver.”

“Tamam abla, yemin ettim, Ali bana emanettir.”

Annem çomakla yeri kazdı yine biraz. Sonra güldü:

“Bu Seher’in keşkeği de iyi olmamış bana sorarsan. Tel tel olacak ki ona keşkek diyeyim. He mi Ali?”

Annem ikimizi de güldürmeye çalıştı. Sonra başka kadınlar geldi, annemi oynamaya çağırdılar. Annem de oynadı biraz. Sonra güldü, utandı, eve kaçtı.

“Ali ne yapalım seninle?” dedi Birgül Abla. Ben de dedim ki, “Bana bir çuval lazım Birgül Abla.” “Ne yapacaksın çuvalı?” diye sorunca bana akıl geldi yine:

“Çuval yarışı yapacağız biz mahalledeki oğlanlarla!” Güldü, “Buluruz çuval,” dedi Birgül Abla, “emrin olur Nemeçek!” dedi. Birgül Abla Nemeçek’i biliyor! *Pal Sokağı Çocukları*’nı biliyor! Ben onu birden çok sevdim o zaman. “Sana gofret alırım ben,” dedim. Güldü çok, ilk kez güldü Hüseyin Abi’den sonra.

Hep oynayanlara baktım. Birgül Abla da baktı. Herkes mutlu gibi oldu biraz. Faşistler gelince ne yapacağımızı artık kimse bilmiyor. Çünkü ben annemin kazdığı yere vurdum topuğumla, yeraltı Türkiye’si çok sert, oraya girilmez. Oraya girmek için çok Dev-Genç lazım. Hüseyin Abi’nin, hepsinin gittikleri yerden geri gelmeleri lazım. Biz bir şey yapabilirsek gelir onlar. Kendi devrimci şeylerimizi yaparsak gelirler. Kuğuları mesela ben kurtarabilirsem... Ama kimse anlamıyor bunu işte. Bak hep oynuyorlar. Sanki kanatları hiç kırılmamış gibi kollarını kaldırıyorlar böyle. Bir tek Birgül Abla biliyor kanadının kırıldığını...

Birgül Abla’nın kanadını öptüm ben. Güldü o yine. Anlamadı.

Düşman İçimizde Olabilir

Anneannem yüzünün her yerinden ağlıyor. Hamamda, beyaz taşın üzerinde oturunca, memeleri dizlerine düştü onun. Üstümüze bez bağladık; anneannem, ben, Jale’anım Teyze, bir de Feride Abla. Anneannemin tepesine bazen su damlıyor tavandan ama o bilmiyor. Tavanda tam yuvarlak olunca anneannemin kafasına düşüyorlar.

Bir tane kadın var, çok zayıf, esmer. Elinde bezle herkesi ovuyor. Kadınları köpürtüyor. “Ohhh! Ohhh!” yapıyor kadınlar. Sonra yıkadığı kadınları beze sarıyor, kenarlara oturtuyor. Oyuncak bebek gibi oturuyorlar hepsi kenarlarda. Kadının ayaklarında *takka da takka da* yapan takunyalar var. Başında örtü var onun, ucunu küçük kelebek gibi yapmış kafasının tepesinde. Bacakları o kadar zayıf ki derisi sarkıyor. Bütün yüzü buruşmuş onun. Hamamda çalıştığı içinmiş öyle o, çok terlediği için.

“Ooo! Aaa!” yapınca hamam, her yerinden konuşuyor. Anneannem de belki o yüzden ses çıkarmıyor hiç, gürültü olmasın diye. Yüzündeki çizgilerden hep yaşlar akıyor. Gözünden akmıyor ama yüzünde aniden su oluyor, bütün çizgilerinde, oralardan dere gibi akıyorlar. Başını yana kırdı anneannem, herkes gülüyor, o sessiz oturuyor. Ben sularla oynuyorum. Tasla suyu alıyorum “kurnadan” ayaklarıma döküyorum azıcık azıcık. Ayaklarım bembeyaz oldu şimdi benim. Parmaklarım buruştu, onlara bakıyorum. Büyük parmağımın tırnağı bence televizyona benziyor.

Jale’anımlar dolmalar getirmişler, meyveler filan. Onları yiyor, gülüyorlar hep. O çok zayıf kadın, Jale’anım Teyze’yi döndüre döndüre her yerini o bezle ovuyor:

“*Dallas*’ta Bobi’yi kaçırdılar ya bu hafta, bakalım kim çıkacak kaçıran?”

“Jale’anım biz olmuşuz *Dallas*, boş versene sen!”

“Ay aman doğru, memleket Çıfıt çarşısı.”

“Sen Çıfıt ne demek bilir misin Jale’anım?”

“Ay ne bileyim ayol, öyle söylenir diye hep–”

“Yahudi demek Çıfıt.”

“Aa yok artık!”

“Söylene söylene Çıfıt olmuş da esası Yahudi’dir yani. Buraya da Şengül Hamamı derler de eski Yahudi mahallesinin hamamıdır.”

“Ay Ankara’da Yahudiler mi vardı? Hep İstanbul’da olur ya öyle şeyler; Ermeniler, Rumlar filan.”

“Hâlâ var. Ama Hıristiyanlar yok artık. Nereye gittiler acaba? Belki ruhları dolaşıyordur buralarda.”

“Ay içim ürperdi kız! Deme öyle şeyler. Ay zaten bugünün ölüsü bugüne yeter, bir de ruhları çıkarma başımıza!”

“Böyle böyle kat kat birikiyor dertler kıçımızın altında da yumak olup kalıyor.”

“Hamamdayız ayol, neşeli şeylerden konuşalım. Sen duydun mu bu Prenses Karolin’in kocası olacak herif aldatmış güzelim kızı. Hem de

kenarın dilberiyle, hafif bir İtalyan kadın, bir tek memeleri güzel yeminle. Nerde Karolin'deki hanımefendilik!"

"Ay bak memeli deyince... Bu spor şeyleri başladı ya, jimnastikli filan, neydi o komünist memleketli kızın adı... Getiremedim adını, görüyor musun!"

"Komanaçi!"

"Hah! Gördün mü televizyonda, salmış memeleri. O memeler yüzünden bir o yana düşüyor o denge şeysinde bir bu yana düşüyor. Ay gül gül öldük valla!"

Feride Abla saçlarındaki suları sıkıyordu, o da konuştu:

"Geçen olimpiyatlarda çıtı pıtı bir şeydi ama basbayağı koca kadın olmuş artık. Rezil oldu tabii."

"Feride, kızım, şeyin adı neydi? Bak o da çok hanımefendi kadındı. Şeyin karısı yahu! İran şahının karısı yok mu?"

"Farah Diba mı?"

"Yok canım öteki, eskisi, hani çocuğu olmadı da yataklara düştü, sonra şah bunu terk etti de hani... Ay aman canım Türkçe isim."

"Ay tamam, tamam. Şey... Süreyya!"

"Hah! Bak *Hürriyet* gazetesi onun fotoromanını veriyor kaç gündür. Şahla nasıl evlenmişler filan. Ay bir gelinliği varmış... Feride! Bak o gelinliği diyecektim sana. Görsen o kadar kibar ki, biz de mi öyle şey yapsak dedim..."

"Bak Jale'anım işte koca şah devrildi gitti de sürgünde kahrından kanser olup öldü. Üzüldüm vallahi!"

"Sorma, benim de içim çıktı ağlamaktan. O Farah Diba da zavallı kadın ne çırpındı kocası kurtulsun diye! Ama işte takdiriilahi. Saraylarını da ihtilal yapan molla takımı almış hep. Cânım yerler harap tabii."

"Yazık yazık..."

Jale'anım Teyze kıpkırmızı oldu sonunda. Sonra kadın köpürttü onu. Ortadaki taş üzerinde balon topu gibi oldu Jale'anım Teyze. Çok gülünç oldu. Anneannem gülmüyor. Oturduğumuzdan beri başına on beş tane damla damladı. Ama anneannem yüzünü silmiyor, damlanın tepesine düştüğünü bilmiyor.

Feride Abla anneannemin yanına oturdu. “Ay Nejla’anım Teyze, sen de bir tuhafsın bugün, hayrola?” dedi.

Anneannem, “Ooof of!” yaptı, elleri kucağındaydı. Bir damla daha damladı başına. Parmaklarına bakıyordu:

“Kızım ben hayalifener gibi oldum. Bazı gün ceddele beddele kardım sanıyorum, kendimi bilmiyorum. Hani ömrümüz hiç ferih fahur olmadı da ben de hiç böyle ağırlaşmamıştım. Sanırsın göğsümde bir öküz oturuyor bazen. Bilmem ne oluyor bana. Hani diyorum acaba elden ayaktan mı düşüyorum, hücceten gidecek miyim ama bakıyorum öyle vücuden bir şeyim yok. Araz zihnimde... Allah kısmet etmeyecek herhalde suhuletle gitmeyi, böyle alesta bekletecek. Ne yapalım kısmet! Her şeyden korkar oldum. Misal–”

Feride Abla birden güldü, çın çın oldu her yer:

“Ay Necla Hanım Teyze, deprasyona girmişsin sen. Sinirsel yani. Ay çok ilginç, ihtiyarlar girmez sanıyordum ben.”

Anneannem birden elini kaldırdı. Feride Abla’ya vuracak gibi kaldırdı. Tam o sırada Jale’anım Teyze, Feride Abla’nın kolundan tuttu:

“Kalk bakayım sen oradan, git keselet de kendini kirin çıksın. Kusura bakma Nejla Hanım, genç bunlar, nerede ne denir bilemiyorlar daha. Evlenecek, yuva kuracak hâlâ böyle yave yave konuşmak... Biz veremedik terbiye, belki İstanbul’da kaynanası terbiye eder de görürüz. Edepsiz seni... Sen bana anlat Nejla’anımcığım? Neyin var, söyle bakayım bana sen. Hah, söyle...”

Jale’anım Teyze, anneannemle çocukmuş gibi konuşuyor şimdi. Anneannem de çocukmuş gibi yapıyor. Elini tuttu Jale’anım Teyze’nin:

“Beni korkular sardı Jale’anım. Elimi bir şeye süremiyorum. Kulağım çınlıyor, beni biri anıyor, acaba kötü mü anıyor? Gözüm seğiriyor, haber gelecek, acaba kötü haber mi? Çay kaşığı dik düşüyor, misafir gelecek derler, ben korkuyorum acaba kim gelecek? Kirpiğim yanağıma düşüyor, tutup dilek tutarız ya, yapamıyorum. Kirpiğimin diyeceğinden korkuyorum. Yatağın yanlışlıkla solundan kalkayım, kalbim atıyor küt küt bir terslik olacak diye. Terliğim ters kalsın yerde, ah bir şey olacak! Sevgi bluzunu

ters çıkarıp bıraksın, eve gelemeyecek... Hep böyle. Batıl itikatlar sardı. Kıpırdayamıyorum korkudan. Şeytanlar üşüştü başıma."

Jale'anım Teyze, anneannemin ellerini tuttu kucağına koydu, böyle böyle ovdu bileklerini. "Ay ne olacak ayol! Bir şey olduğu yok! Allah Allah! Nejla Hanım, içine atıyorsun çok. Sizin evde de, çok affedersin, kasavet hiç bitmiyor, ondan oldun sen böyle. Şeker Bayramı geçsin, nişandan önce bizim kıza bir kurşun döktüreceğim ben, sen de gel, bu Ayşe zillisini de alırız, hepimiz bir kurşun dökünelim, cinlerimiz çıksın."

Anneannem, demek öyle denmesini istiyormuş. Öyle ellerinin ovulmasını istiyormuş, annem hiç öyle yapmaz. Annem doktora götürür çünkü. Anneannem gözlerini kapadı, ağlayan bebek gibi oldu:

"Yapalım vallahi Jale'anım, her gün harp çıkacakmış gibi, ne bileyim aç kalacakmışız gibi, hepimiz ölecekmişiz gibi yaşamak... Boğazıma bir kara ip dolandı kaldı sanki..."

"Acaba sen şu eczacı Cavit Bey'e gitsen de sana asabiyet için bir şeyler mi–"

"Ay yok gitmem!"

Ellerini çekti anneannem:

"Yeminim var!"

Anneannem saçlarını geri attı, başını havaya kaldırdı:

"Onun dünyadan haberi yok! Ne ilacı verecek! Bilemez o!"

"Canım gökten zembille inmedi ya bu maraz! Bulunur çaresi."

"Jale'anım zembil sen ne bilir misin?"

"Ay ne bileyim, hep öyle deriz ya!"

"Zembil sepeti vardı eskiden, savaş zamanı. Ekmeği, pekmezi ona koyarlardı; çocuklar bulamasın, erişemesin diye iple tavandan sarkıtırlardı. Yemek zamanı gelince ipi bırakırsın aşağıya iner zembil sepeti. Oradan gelir o."

"Ay amaaan eski zaman, boş geç! Ne diyorum bak! Dün okudum. Bu Bülent Ersoy var ya, İzmir Fuarı'na gidecek tabii, bir sürü kıyafet diktirmiş. Artık bildiğin kadın kıyafeti giyiyor."

"Çok affedersin Jale'anım da bu kadın-adam..."

Anneannem ağzını kapattı fısıldadı:

“Şeyini kestirdi mi?”

Jale’anım Teyze kocaman kahkaha attı:

“Ay kız Nejla Hanım, kestirmedi daha ayol! Tam teçhizat!”

Hamamdakiler güldü. Taslar yerlere düştü, üstlerindeki örtüler düştü, memeleri göründü kadınların kocaman, memeleri zıpladı gülerken, göbekleri zıpladı. Her yer kahkaha doldu. Kahkaha makinesi gibi oldu hamam.

Anneannem yüzünü yukarı kaldırınca damla başına değil, gözüne geldi. Ben güldüm. Anneannem gülmedi. Utandım.

Yurdumuzu Düşmanlardan Kim Kurtardı?

“Annemlere bir şey olursa ben size gelecekmişim.”

Böyle dedi Ali. Biz salonda yere yatmıştık, *Hayat Ansiklopedisi*’nde Anıtkabir’e bakıyorduk. Ayaklarımızı sallıyorduk. Anneannem sabahtan beri camın kenarında oturuyor, kombinezonuyla sigara içiyor. *Pof pof* diye. Ali’nin annesi de hep içeri odaları temizliyor. Ali bana öyle deyince ben de dedim ki:

“Benim de belki annem gidebilir. Beni almadan. Ama babama söylemedim ben onu.”

“Annen söyleme mi dedi?”

“Yok. Biz babamla işten çıkmıştık, sonra abiler hep bağırdılar, anarşi yaptılar aniden, babam bizi turşucuya soktu. Hapis olduk biz orda.”

“Korsan onun adı.”

“Korsan mı? Hiç korsan yoktu.”

“Siyasi korsan kızım. Sonra ne oldu? Polis geldi mi?”

“Yok. Sonra senin baban geçti ordan. Biz içerideydik babamla... Babam korktuğu için bence.”

“...”

“Sonra ben ona söylemedim artık annemin gideceğini, belki daha çok korkmasın diye yani. Sinir oldum çünkü korktuğu için. Biraz korktu ama.”

“Babam ne yaptı?”

“Eylemci abilerin yanına gitti. Biz gitmedik.”

“Tabii ki!”

“Niye öyle diyorsun ki?”

Ben omzumla “bilmem” yaptım. Ayşe’yle Anıtkabir’e bakıyoruz. Çünkü yarın onun anneannesi bizi oraya götürecek, “sabah serinliğinde”. Ben bu akşam yine burada kalacağım. Çünkü Ayşe istedi diye. Anneanne, “Çocukları çıkarayım ben yarın,” dedi bir de. Ama aslında annem beni burada bırakacak. Belki yarın kimse almaz beni bile. Sordum anneme ben, “Olur mu kuzum öyle şey!” dedi, sarıldı bana.

Hayat Ansiklopedisi’ndeki Anıtkabir resmi biraz korkunç... “*Anıtkabir’de Ulu Önder Atatürk’ün yattığı mozoleye çıkan Aslanlı Yol’daki yirmi dört aslan heykeli yirmi dört Oğuz boyunu, aslanların çift olması ‘birlik ve bütünlüğü’, kedi gibi yatar pozisyonda olmaları ise ‘barışseverliği’ temsil eder. Aslanlı Yol’un taşları, Ata’nın huzuruna çıkanların ‘başının öne eğik’ olması için beş santimlik çim boşluğu bırakılarak döşenmiştir.*” Ben Anıtkabir’i çalışıyordum gitmeden önce. Çünkü Ayşe’ye anlatmam gerekebilir diye. O ayaklarını sallayıp duruyor. Bir de yüzünü benim yüzümle ansiklopedinin arasına sokuyordu hep. Küçük sesle konuşuyor:

“Ali!”

“Ne?”

“Ben ipi aldım. Sen yaptın mı görevlerini? Benim bir tane kaldı görevim.”

“Yapamadım. Çünkü bazı şeyler oldu mahallede. Tayin gibi şeyler.”

“Ne olacak peki?”

“Benim örgütleme yapmam lazım biraz. Birgül Abla’yla filan. Onun da kanadı kırık olduğu için şimdi... Zaman lazım biraz.”

Ben Ali’nin gözünün içine baktım, çok yakından baktım. Belki korktu mu acaba diye:

“Ali korktun mu?”

“Cık!”

“Ali, annen seni bize bırakırsa sen kahkaha makinesinin içini açarsın, oradaki insanlara bakarız. Korkma hiç.”

“Ben sevmedim onları.”

“Niye?”

“Neye gülüyor ki onlar? Amerikalı gibi, hep gülüyorlar.”

“İspanyol onlar akıllım, İspanya’daki komik şeylere gülüyorlar. Başka ülkelerde hep komik şeyler oluyor ya... Ali... İpekböceklerine bir daha baksana ansiklopediden. Belki kelebek olmuşlar mıdır acaba?”

“Daha değil. Biliyorum ben. İki veya üç gün sonra olacak.”

“Ya doğru hesaplamadıysan, ya açlıktan öldülerse orda?”

“Doğru hesapladım.”
“Tamam.”
“Bak ansiklopedide ‘Ey Türk gençliği’ var.”
“Çok karışık o. Dördüncü sınıfta öğrenilir, de mi Ali?”
“Ya sorarlarsa yarın Anıtkabir’de?”
“Sormazlar akıllım. Ben gittim bir kere oraya, sınav yok.”

Ayşe’nin anneannesi limonata ile çiğbörek yaptı bize. Biz mutfakta içtik, oturarak ama annem mutfak kapısında durup içti, böreği de hızlı yedi. Anneanne, “Kızım otursaydın bizimle,” dedi, annem oturmadı. Bana baktı. Güldü az. Sanki o evin çocuğuymuşum gibi baktı. Annemin oturmasına izin yok gibi ama ben oturabilirim. Çabuk içti annem limonatayı, hemen gitmek istedi. Ben utandım. Ben de çabuk içtim o zaman. Onun yanına gittim. Durdum. O tuvaleti temizliyor. Kapıda durdum. Beni görsün diye. Çabuk içtiğimi görsün diye. Bana baktı güldü annem, az sesle konuştu:

“Kuzum, hadi git oyna içeride sen.”

Ben durdum öyle. O da artık gülmedi. Anladım ben, o Ayşelerin evinde olunca konuşmaması lazım, yemekleri çabuk yemesi lazım, limonatayı da hızlı içmesi lazım. Geri mutfağa koştum. Ayşe ile anneanne masadaydı. Oturmadım. Ayşe limonatasını bitirene kadar kapıda durdum. Ayşe limonatasını bitirmeyince, “Hadi! Balkona çıkalım artık,” dedim.

Ali limonatasını içmedi çünkü o çay seviyor aslında. Biz karakola bakıyoruz şimdi. Bugün oraya bir sürü abla, abi getirdiler. Ama hiç ses çıkmıyor daha. Gece bağırır onlar. Ali hep saydı içeri girenleri.

“On yedi tane girdiler. On iki tanesi oğlan, kızlar da–”
“Dur ben söyleyeyim. Dur bir dakika... On yediden on iki çıkıncaaa...”
“...”
“Söyleme ben söylerim.”
“...”
“Dört mü?”
“Hayır.”
“Bir kere onlar ikinci sınıfta öğrenilir!”
“...”
“De mi? İkinci sınıfta öğrenilir, de mi?!”

Akşam Samim Abilere gittik. Ali bu sefer, terasta durmak istedi, Samim Abi'nin yanında oturdu. Hep ona baktı. "Benim bir şey anlamam lazım," dedi. Sonra söyleyecekmiş bana. Cebinde bir şey varmış, onu da sonra söyleyecekmiş. Samim Abi gülüyordu:

"Yahu bu Komanaçi yaktı bizi Aydın Abi! Kızcağız fazla gelişti, dengesini koruyamadı diye, 'Sosyalizmin sonu mu geldi?' şüphesi yaratıyor! Ha ha!"

Babam güldü:

"Sosyalizmin sonu gelsin diye neredeyse duaya çıkacaklar. Baksana şu Polonya haberlerine. İyi ki sosyalist bir ülkede grev oldu–"

"Memlekette kaç grev var bir tanesinden haber yok, varsa yoksa Polonya–"

"Çiğlik, başka bir şey değil. Allah'ın Polonya'sındaki grev *Hürriyet*'te hep birinci sayfada haber!"

"*Gırgır*'a da çizmişler, 'Bizim işçiler grevleri haber yapılsın diye Polonya'ya göç ediyor,' diye."

Güldüler biraz.

İbelo çakmağını burada unuttuğuna göre Samim Abi, Hüseyin Abi'nin arkadaşı belki. Zaten onun gibi yapıyor, dinleyince bıyığını çekiyor. Susunca gözü Hüseyin Abi'nin gözüne benziyor. O Ayşe'nin babasıyla gülerken Ayşe'nin annesiyle Ayla Abla ciddi konuştular, gazeteye bakıyorlar:

"Fakat baksana fotoğrafa, kız da sanki, ne bileyim, poz vermiş gibi."

"Poz değildir be Sevgi Abla... Fakat helal olsun! İstanbul'un ortasında silahı çekip trafiği durdurmak... Yol ayrımına gidiyoruz Sevgi Abla. Bundan sonra–"

"Ayla Allah'ını seversen daha kaç yol ayrımı?"

"Yok abla, işler sertleşecek. Darbe geliyorum dedikçe uzlaşanlarla rest çekenler ayrışacak iyice. Bence bu eylem bunun işareti."

"Bilemedim Ayla. Ben bir lavaboya–"

"Dur abla ben bir bakayım önden."

Misafirliğe gelinince öyle yapılır, misafirden önce tuvalete bakılır çünkü. Ayla Abla o yüzden annemle tuvalete gitti. Ben arkalarından gittim. Annem yine, "Bu odayı da artık açtırın be Ayla," deyince ben de söyledim aniden:

"Ama orası açık ki zaten, de mi Ayla Abla?"

Öyle dedim ben. Ayla Abla bana baktı. Annem de ona baktı. Ayla Abla bana öyle baktı ki korktum ben, terasa kaçtım. Ama gördüm ben anneannemle iftara gittiğimizde, orasının ışığı yanmıştı görmüştüm ki!

Hep Ayla Abla konuştu gece. Annem hiç konuşmadı. Babam anneme, Ali, Samim Abi'ye baktı hep. Ali, Samim Abi'nin yanından hiç ayrılmıyor, ayakta duruyor hep onun yanında. Samim Abi de Ali'nin başını sevdi, sarıldı ona, bacağına yapıştırdı. Ali korktu mu ne, elini cebine soktu, ipleri olan cebine.

Beni bacağına yapıştırınca amma da Hüseyin Abi'ye benzedi! Anladım ben, o bizden. Diğerlerine baktım, onlar bilmiyor Samim Abi'nin bizden olduğunu. Belki Samim Abi de benim bizden olduğumu bilmiyor. Ben de elimi cebime soktum, çakmağı çaktım cebimde. *Çıkırt çıkırt*. Anlasın diye. Duymadı. Ayşe'nin babasıyla konuştu:

"Aydın Abi, *Tercüman* gazetesinde, neydi o herifin adı, Ergun Göze, ne yazmış duydun mu?"

"Bir Dedektif, bir de sen! Bu gazetelerden neden haberiniz oluyor, anlamadım gitti!"

"Abi TRT'ye geliyor hepsi, bakıyorsun. Adam demiş ki, 'Kemal Türkler Marksistti, cenaze namazı kılınamaz!' Buyur!"

"Yuh be! Hep aynı hikâye... Bizim vaktiyle bir abi vardı Hukuktan, Erol Abi... Ya hep mi tekrar eder!"

"Nedir abi?"

"Köylerine devrimci bir çocuğun cenazesi geliyor, efendim imam işgüzarı çıkıp, 'Yok bu Allahsızdı,' bilmem ne, 'kıldırmam namazı,' deyince, 'Çekil ulan!' diyor, 'Ben kıldırırım!' Erol abi devrimci, inanmıyorlar bunun cenaze kıldırabileceğine ama kıldırıyor işte."

"Abi devrimciler olarak özgün bir cenaze töreni icat edemedik gitti!"

Samim Abi başımı sevdi. "Yarın Ayşe'yle Anıtkabir'e gidecekmişsiniz ya–" Ben cevap vermedim, cebimden *çıkırt çıkırt* yaptım çakmağı. "Gidince," dedi, "Kemal Paşa'ya selam söyle, bir de de ki–" *Çıkırt çıkırt*. Duysana! Tek o duysun diye az az yapıyorum ama dinlemiyor ki! "Baştan Kurtuluş Savaşı'nda şu Lenin'e he deseydi, az ondan tarafa doğru yanaşsaydı, bugün burnumuz bu kadar bokun içinde olmazdı. De ki Kemal'e, 'Samim Abi'm selam söyledi ama hakkını helal etmiyormuş!'"

Güldüler. Gülünce ben bıraktım artık çakmak sesi yapmayı.

Ali kanepeye koştu, ben de gittim. Bize baktılar, annem, "Utandılar," dedi. Babam, "Olup bitenleri, dünyayı nasıl algılıyorlar acaba?" dedi. Ayla Abla, "Kesinlikle bizden daha berrak," dedi. Samim Abi, "Dünyada yapayalnız kalmış bir ülkenin çocukları..." gibi bir şey söyledi. Sonra Ali ile bizi eve götürmüşler, yatırmışlar. Çünkü uyumuşuz biz kanepede. Ama biz

yatağa yatınca hemen uyumadık. Karakoldan sesler gelince pencereden baktık. Bir abi bağırıyordu. Ağlayarak bağırıyordu:

“Eyyy! Türk gençliği! Birinci vazifen...”

Ali bana dedi ki, “Dedim işte ben sana, ‘Ey Türk Gençliği’ni sorabilirler!” Ama sonra ben uyumuşum.

Anıtkabir’e gelince bizim Ayşe’yle ayakkabılarımız hep o taşların arasına girdi. Beş santim aralık olan, Aslanlı Yol’daki. Anneannenin de topukları saplandı taşların arasına. Birbirimize hiç bakmadık, hep yere baktık düşmeyelim diye. Bir sürü insanın ayakkabıları da oraya giriyordu. Ayşe kahkaha makinesini yanına aldı ama iki kere düşürdü, belki bozulmuştur bile. Bozulsa keşke. Anneanne öğretmen gibi konuştu:

“Atatürk yurdumuzu düşmanlardan kurtardı çocuklar... Ayy! Bak yine girdi görüyor musun! Kırılacak topuğum vallahi! Silah arkadaşlarıyla birlikte düşmanı yurdumuzdan kov– Ayol insanın bileğini kırar bu yol. Unutmuşum ne zamandır gelmeye gelmeye, düz pabuç giyseymişim iyiymiş. Niye yapmazlar ki bir tretuvar?”

Merak ettim ben:

“Atatürk’ün silah arkadaşları da burada mı ölü?”

“Oğlum öyle denmez. Yatıyor deniyor. Yok, onlar burada değil.”

“Atatürk niye tek duruyor? Tek durulmaz ki!”

“Aslanlara baksana sen Ali! Çıkacak mısınız aslanların üzerine evladım?”

Ali’yle çıkmak istemiyoruz aslanlara. Bir sürü çocuk çıkıyor ama bence aslanlar korkunç. Gözleri kocaman, bir de ağızları açık. Elini koyunca canlanırsa ya? Bir de burası çok uzun yol ama taşlar öyle aralık olduğu için çocuklar hiç koşamıyor. Yavaş yavaş yürüyünce de hiç varamayacağız. Üzüntülü gibi mi olmak lazım, neşeli gibi mi söylemedi anneannem. Çünkü 10 Kasım’da Atatürk üzüntülü bir şeydir öldüğü için, 23 Nisan’da sevinçli bir şeydir çocuk bayramı olduğu için, “kalbimizde yaşıyor” olduğu için. İkisi de olmayınca ne yapılır söylemedi anneannem.

Çok büyük burası, bir sürü ev yapılır buraya. Kaç ev sığar diye hesap yapıyordum ben, bir şey çalmaya başladı. “İstiklal Marşı” değil, başka şey. Acıklı müzik. Herkes durdu. Biz de durduk. Ama kimse marş söylemedi. Herkes bayramlıklarını giymiş. Demek ki burada hep Cumhuriyet Bayramı oluyor. Biz şimdi devrimci gibi durmadık, asker gibi durduk. Durduk öyle... “Kurtuluş Savaşı, emperyalizme karşı bir halk mücadelesidir, Mustafa Kemal de önderlerinden biridir”... Hatırladım, Hüseyin Abi öyle demişti bir keresinde toplantıda. Ama şimdi burada hiç halk yok, herkes bayramlık

halk. Hiç kondu çocuğu yok burada. Herkesin pabucu tertemiz. Hüseyin Abi de pabuçların temiz olduğu bir yere mi gitti?

“Görüyor musun, tam da güneşte yakalandık,” dedi anneannem. Saygılı duruş yapıyoruz şimdi biz. Ama bitmiyor bir türlü. Anneannem terledi. Çantasından mendilini çıkaramıyor saygılı duruş yaptığımız için. Herkes bize bakar diye. Çenesinden bir damla ter aktı ama o anlamadı. Çocuklar kıpırdayabilir mi acaba saygılı duruşta? Sonra askerler, “Rahat!” yaptığı için biz de yaptık. Kıpırdayanlara kötü bakılır. Sanki Atatürk’ü sevmiyormuş gibi bakılır. O da çok kötü bir şeydir zaten.

Müzeye girerken karşıdan güneş geldi, yer parladı. Çok parlak yerler, cam gibi. Yerden öyle ışık çıkınca demek ki çok önemli bir yere giriyorsundur. Herkes gölge oldu, incecik, siyah. Sessiz. Gölgeleri uçuyor gibi. O yüzden herkes sustu. İçeri girince karanlık biraz, insanların yüzü yavaş yavaş göründü. Büyük koridorda bir tane adam kalabalık insanlara anlatıyor. Madalyaları gösteriyor, “Andımız”ı söyler gibi yapıyor. Yer parlak olduğu için daha çok ses çıkıyor:

“... Ata, iki numaradaki Altın İmtiyaz Madalyası için, ‘Tüm madalyaları benden geri alabilirler ama bu madalyayı benden geri alamazlar. Çünkü ben bunu Anafartalar’da 250 bin şehidin kanıyla göğsüme taktım,’ diyerek bu madalyayı vermeyi reddetmiştir.”

O zaman ölen askerlerin madalyaları nerede? Çok bağırıyor o abi, bir de ayaklarının üzerinde sallanıyor. Şiiri unutmamak için sallanılır ya, öyle sallanıyor. Yazık o abiye, çok terliyor o, çok bağırıyor. Bizim sınıftaki yurttan gelen beyaz saçlı, beyaz kirpikli çocuk “Sabuha”yı söylemişti bir kere, bağırmıştı, kıpkırmızı olmuştu yüzü, boğazındaki damarlar böyle çıkmıştı.

O adam çok bağırıyor, herkes de konuşuyor. Çok gürültü oldu. Ayşe’yi elinden tuttum. Elinden tutunca o her yere gelir. Koştuk biz koridorda. Anneanne madalyalara bakıyordu. Biz başka yere gittik. Fotoğraflar var orada.

Ali elimden tuttu. Koridorda çok ciddi adamların resimleri var. İyi kalpliler mi kötüler mi, anlaşılmıyor. Hepsi de yaşlı. Paşa bir şey, paşa bir şey, öyle bir sürü var. Ali beni koşturuyor şimdi. Işık var koridorda yerde,

ayaklarımızla onu yakalamaya çalışıyoruz galiba. *Pat pat pat* ses çıkıyor. Bir tek biz koşuyoruz. En küçük köşe var, kimsenin bakmadığı köşe, Ali beni oraya götürdü. Çünkü orası sessiz diye, anladım ben. Ali resimlere bakınca fısıldadı bana: "İşte buradalar!" Sonra resimlere baktı, resimlerin altında küçük yazıları okudu. O resimler eski resimler, çok zor görünüyor. Bir de küçücük. Bir de onlar köylü kadın. Adam resimleri gibi büyük değil. Ama Ali hepsini okudu yine de.

"*Halime Çavuş... Kastamonu.* Bak Ayşe, bu işte aynı Gökhan'ın ninesi gibi. O nine kazmayla polislerin üzerine yürümüştü. Sonra polis, onun kafasına vurunca yere düştü, ondan sonra artık başka laflar konuşuyor. Ekmeğe kuş diyor, suya araba diyor mesela. *Havva ve annesi Zehra Hanım...* Bunlar çarşaflı ya, Nuran Abla da böyleydi işte. Ama şimdi renkli başörtüsü takıyor. Kocası dövdü bir kere onu renkli takıyor diye ama sonra Hüseyin Abi ile Birgül Abla konuştu onlarla, bir daha dövmedi kocası. Şimdi onlar da artık devrimci oldular. Nuran Abla da ilk cenazeye gittiğinde polis vurdu ona ama hiç ağlamadı. Güldüler otobüste hatta. *Nezahat Onbaşı...* Bak bu işte aynı Birgül Abla. O da böyle gömlek giyiyor, saçları böyle aynı. Yüzüne yapışıyor gülünce, koşunca filan. Senin de öyle oluyor ya!.. *Hatice Hatun... Adana...* Bak böyle ağzını kapatmış ya bu kadın, bizim mahallede de eyleme gideceğimiz zaman teyzeler öyle yapıyor. Bak işte bu da Seher Teyze'ye benziyor, o da bir keresinde böyle tüfek almıştı eline, gece nöbetine çıkmıştı, erkekler çıkmayınca. *Senem Ayşe*'ymiş bak adı, *Maraş. Aydınlı Kuvayı Milliyeci kadınlardan üçü. Ayşe Aliye, Ayşe Mehmet Çavuş, Şerife Ali.* Aynı bak, iki gözüm önüme aksın aynı! ODTÜ'lü ablalar var, bazen geliyorlar, onların aynısı bunlar. Onlar da böyle oturuyor hep. Ayşe! Bak! Anneme benziyor de mi?!"

Ali bağırdı. Gözleri kocaman onun. İlk kez öyle oldu o. Başka türlü. Hep konuşacakmış gibi oldu. Baktım. Yavaş okuyabiliyorum ben küçük yazıları. O bana baktı hızlı okuyayım diye. Okudum:

"Er-zu-rum-lu Ka-ra Fat-ma."

"De mi? Aynı de mi?"

Ali çok sevindi:

"Bağlar'dakilere benzeyenlerin resimlerini buraya koymuşlar işte!"

Sonra elini cebine soktu, *çıkırt çıkırt* ses çıktı cebinden:

"Devrimci oldukları için buraya saklamışlar işte!"

"Cebindeki ne?" diye sordum ben, Ali, "Çakmak," dedi, "İbelo çakmak. Hüseyin Abi'nin. Hüseyin Abi yok artık Ayşe. O da işte 'emperyalizme karşı halk mücadelesi' yapıyor şimdi. Başka yere çıktı

tayini. Ama... o da burada olmalı. Burada olmalı... Evet işte bak. Hüseyin Abi, bu abiye benziyor. Oku bak!”

“Da-niş-ment-li İsmail Efe ve kızanları.”

“O değil, o babamların aynısı. Bu fotoğraf işte, bunun altını oku!”

“Par-ti Pehlivan, Gaddar Pehlivan, Halil Efe (ayakta).”

“Ayaktakine benziyor işte. Halil Efe’ye.”

“Yakışıklıymış.”

“Yakışıklı tabii!”

Ali elimi tuttu. Biz yine ışığa doğru koştuk:

“Bizden olanlar burada yok sandım ben,” dedi Ali koşarken, “varmışız meğerse!”

“Ay aman kaybettim sizi sandım. Ay sağ olun memur’anım! Emanet çocuk. Kaybolsa, maazallah! Ayşe! Ali! Tutun bakayım elimden. Bırakmak yok çıkana kadar. Zaten hemen mozolenin olduğu yere gidip oradan da...”

Anneannemin topuğu kırılmış, topal gibi yürüyor şimdi. Biz tuttuk elinden, mozeleli yere gittik. Atatürk orada. Orada çok ışık var.

Herkes çok sessiz burada. Anneanne tek ayağının üzerinde durmaya çalışıyor. “Böyle de durulmuyor ki saksağan gibi,” dedi anneanne, “bitirin de gidelim.” “Neyi bitireceğiz?” Ayşe sordu öyle.

“Burada da şimdi Fatiha okunmaz, ne yapılır hiç bilemem,” dedi anneannem. Mozeleli yere bakıyordu. Ben o zaman kahkaha makinesinin düğmesine bastım. Çalıştı. Ali, “Bozulmuştur,” demişti, bozulmamış işte.

Kahkaha olunca anneannenin ağzı açıldı, öyle kaldı. Bana da gülme geldi o zaman. Ayşe de güldü. Biz çok güldük. Anneanne o zaman koşarak bizi dışarı çıkarmaya çalıştı ama topuğu yüzünden koşamadı.

Anneannem kapatma düğmesini buluncaya kadar bir sürü adam, bir sürü kadın, bir sürü çocuk güldü. Çok ayıp oldu galiba ama çok da komik oldu. Anıtkabir hep gülme doldu. Biz kapının önüne çıktık. Anneannem bize kızamadı bile. Çok korktu çünkü. Askerler bize kızacak diye korktu. Kapıda hiç kıpırdamayan asker var bir tane, onun arkasındakini gördüm ben. Büyük yazı olduğu için hemen okudum:

"Ali bak! Ey Türk Gençliği!"

"Ben sana demiştim kızım!"

"Ama sormuyorlar ki bize! Duvara yazmışlar!"

"Karakolda sordular ama gece abilere. Dövdüler ya bilmiyorlar diye!"

Hiç kıpırdamayan asker bize baktı. Biz gittik hemen oradan.

Anneanneme, "Kuğulu Park'a gidelim," dedik. Ağladım bile ben. Ama götüremedi. "Topuğum kırıldı çocuklar, nereye gidiyoruz! Haftaya gideriz oraya da," dedi. Planlarımızı ertelemek zorundayız şimdi. Dolmuşa binince Ali cebindeki çakmağı *çıkırt çıkırt* yaptı yine. "Hüseyin Abi mi verdi sana onu?" dedim. "Samim Abilerde buldum ama Hüseyin Abi'nin," dedi. "Onların kapalı odası var ya, o oda kapalı değil, biliyorum ben," dedim. Dolmuştaki herkes Anıtkabir'den yeni çıktı diye hiçbir şey konuşmadı ama sonra Bülent Ersoy konuştular:

"Kapalı olunca merak ettiriyor haspa!"

"Açacak o, açacak! Tutamaz kendini."

"Tabii canım. Bu İzmir Fuarı başlasın, kesin gösterecek!"

"Ahlak, hukuk kalmadı ki memlekette! Asker gelecek ki bunlara bir dur diyecek."

"Asker, şarkıcıya ne yapsın!"

"Yok, yok öyle deme, asker gelse herkes bir kendine gelir. Herkes yerini bilir. Öyledir sen boş ver."

"Vallahi doğru, bir hizaya çekilecek ki insanlar şöyle, memleket bir rahat edecek."

Anneannem ayakkabısını eline aldı, topuğu takmaya çalıştı. Kendi kendine konuşuyor diye herkes bize baktı:

"Hep uğursuzluk bunlar! Hep uğursuzluk!"

11. ÜNİTE:

BÜYÜK TÜRK MİLLETİ

Halkımız Yüksek Vicdan Sahibidir

“Dönüşün bir noktasında bazı atomlar, kapıldıkları anafordan bağımsız hareket etmeye başlarlar. Çünkü bazı atomlar diğerlerine göre daha çabuk yorulur, yavaşlarlar. Düzen dediğimiz şey, bu yorgun atomlarla kurulur. Dönmeye, hareket etmeye devam edenler çekirdeği oluşturur, yorgun atomlarsa kabuğu. İşte binalar, hayat, köprüler, sistemler, bankalar, evlilikler, aklına ne geliyorsa işte, bu kabuk üzerine kurulur. Düzen, ölüme yakın bir bitkinlik üzerine kurulur Dedektif!”

Babam konuşurken Dedektif Nahit Amca hep tırnaklarını yedi, gözlerini kırpık kırpık yaptı. Sustu, sustu sonra da tırnağını tükürdü:

“Aydın Abi, ben ne diyorum, sen ne diyorsun!”

Ben meyhanedeyim. Çünkü annem, anneannemi akşam doktora götürecek. –“Başka boşluğu yokmuş doktorun Aydın, sen de Ayşe’yle dışarıda halledersin yemek işini.”– Kızılay’da babama verdiler beni annemle anneannem. Meyhaneyi seviyorum ben çünkü köfte patates yapıyorlar bana. Bir de kapısında komik bir şey yazıyor:

“Önce kendine gel sonra meyhaneye / Kalender ol da gir kalenderhaneye / Bu yol kendini yenmişlerin yoludur / Çiğsen başka yere git eğlenmeye.”

Meyhanenin papyonlu adamı Reşit Amca ben gelince hep onu okur yüksek sesle. Sonra gülerler. Yine öyle oldu, sonra bana patatesle köfte yaptılar. Babamlar da çatalın ucuyla yenen şeylerden yiyorlar. Rakı içerken az az yenir. Hızlı yiyince ayıp olur çünkü. Ona “katık etmek” denir. Bir de yüksek sesle konuşulmaz. O yüzden Dedektif Amca babamla kısık sesle konuşuyor:

“Yok abi öyle değil! Aydın Abi, yanlış anlama da öyle boş bakıyorsun birkaç seferdir, dalgınsın filan. Varsa bir dert–”

“Yok Dedektif boş ver sen beni. Havadis var mı onu söyle?”

“Abi işte biliyorsun Cihan’ın cinayetiyle ilgili görgü tanığının –vardı ya bu ihtiyar kadın– onun söylediklerini kontrol edeceğiz de boktan bir şey oldu arada.”

“Kadını vurdular mı yoksa!”

“Yok abi, onunla ilgili değil... Abi galiba garibanın tekini yakaladık biz. Bu Balgat Katliamı sanıkları vardı ya iki ülkücü. Abi onların bir tanesi gariban bir çocuk.”

“Kim?!”

“Mustafa Pehlivanoğlu... Abi öbürü demiş ki buna, ‘Komünistlerin kahvesine sıkmazsan ben senin kafana sıkarım o.ospu çocuğu!’ Bu gariban da sıkmış tabii. Aydın Abi... Ne bileyim? Yakalamaya o kadar taktım ki kafayı. Hepimiz taktık yani. Bir de Aydın Abi biz kendi canımızla da uğraşıyoruz, biliyorsun.”

“Dur dur! Bu ikisi cezaevinden kaçmamışlar mıydı?”

“Evet abi. Firarı takiben Kütahya’ya gitmiş bunlar. Anlatmadım sana, bayağı film gibi oldu o iş. Biz haber aldık bunlar Kütahya’da bir köyde. İçeri girdik, dört kişiler–”

Dedektif Amca tırnaklarını yemeyi bıraktı, kollarını böyle yapa yapa anlatıyordu.

“Baba! Benim tuva... lavaboya gitmem lazım. Kendim gideyim mi?”

Evde olmayınca tuvalete “lavabo” denir. Kendim gidebiliyorum ben artık meyhanede bile. Sigara dumanlarının arasından geçtim. Kolumla bulutları yarıyor gibi yaptım. Her masanın kendi bulutu var, bulutun içinde konuşuyorlar:

“... Yirmi kişi! En az yirmi kişi öldürülüyor her gün! Şimdi bu savaş değilse nedir! Sonra soygunlar... Abi *Hürriyet* birinci sayfadan sütun ayırmış, görmedin mi? ‘Günün anarşik olayları!’”

“Okuyayım da dinle abi, manyak bunlar: *Türkiye’nin savunması üç ana platoya dayanmaktadır.* Filan falan... *Buranın en hassası Sıvas Başyaylası’dır.* Falan filan... *Sıvas Başyaylası’na Karadeniz’den ulaşan en kestirme yol Fatsa-Aybastı-Sıvas hattıdır.* Anladın mı abi? Kahraman

Ordu’muz, Fatsa kasabası bağımsızlığını ilan eder, Sovyetlerle anlaşma imzalar, sonra da Sovyet işgali Fatsa’dan başlar diye korkarlarmış meğer! Manyak bunlar yemin ediyorum! Fatsa kasaba ulan! Kasaba!”

“Bizim Adıyaman’da siyasetler horoz dövüşlerinde kapışır. Şimdi bu Apocular gelmiş geçende... Oradan bir arkadaş anlattı. Ne olduysa bir gecede örgütlemişler şehri, sonra–”

“İstanbul’da yakalanmışlar. Geçen hafta firar eden devrimcilerden ikisi işte. Komando düğümü yapılıp bırakmışlar çocukları. İstanbul’dan arkadaşlar–”

“Bu erkek muharrirlerimiz hiç sahtekârlık etmesin arkadaş! Sevgi Soysal’ı yaşarken ciddiye almıyorlardı. Kadın ölünce kitaplarını sevdiklerini söylemeye cesaret ettiler!”

“Bana mı oluyor sadece bilmiyorum ama bazen... Nasıl desem... Tamamen kopuyorum olup bitenden. Sanki bütün bunlar başka bir ülkede oluyormuş gibi. Evet, çok fena, çok korkunç, bunu hissetmemem gerektiğini biliyorum ama sanki başka bir ülkenin başına geliyormuş gibi bütün bunlar. Ne diyorsunuz buna psikiyatride? Apati mi? Kalp kendini mi koruyor neyse artık–”

İnsanların bulutlarını kelebek kanadı yaparak bozdum hep.

Tuvaletin kapısında küçük masası olan yaşlı teyze var. Kocaman küpeli, tülbentli. Bir de onun oğlu var. Aslında büyük ama çocuk gibi. Konuşmuyor o. Biraz korkunç gibi yüzü. Kafasını böyle böyle yapıyor. Gözleri görmediği için yapıyormuş öyle, ben sormuştum babama. O varken tuvalete gitmekten korkuyorum. Kapıda durdum belki başkası gelir, yalnız kalmam diye. O kadın oğluna gazete okuyordu. Oğlan da havaya gülüyor gibi yapıyordu. Onun gözleri beyaz:

“Yakışıklı, bak sen bak. Zeki Müren kadınlarla poz vermeye başladı. Anladı ki bu Bülent başına iş açacak... Dediler ya, ‘Bu erkekten kadına dönme namussuzluğunu Zeki başlattı esasen, Bülent azıttı,’ diye, o da aklınca böyle pozlar verecek de zevahiri kurtaracak! Şuna bak be! Öptüğü

kadından daha kadın! Gözleri kirpikleri boyalı. Ulan bunun ruju bile var yakışıklı! Yemin ediyorum ruj sürmüş adam! Sonra Bülent'e laf ediyor... Memleket ikiyüzlü seviyor yakışıklı! Yeminle yalan seviyor bunlar. Anaaa! Bak sen şunlara! Bülent'in fuardaki afişlerini yırtmışlar. Bak bak! Ulan Allah kahretmesin sizi! Bülent'e bıyık çizmişler! Aman sizden akıllısı yok! Aferin! Millet toptan manyaklaştı da saldıracak yer arıyor. Bu Bülent'i buldular bula bula! O safım da sanıyor ki param var, şöhretim var, kimse bana bir şey yapamaz! Ulan bu memleket it sürüsü. Kendine benzemeyenin gözünü oyarlar be! De mi yakışıklı? Yakışıklım benim!"

Teyze, oğlunun başını sevdi. Yanaklarını sevdi. Gözleri akmıştı, parmaklarıyla onları sildi. Beni gördü sonra:

"Buyur hanım kız! Çişin mi geldi?"

Çiş denmez ki!

Babamın yanına kaçtım ben. Ama dumanın içinde durdum, görmediler. Babamın gözleri kırmızı olmuş yine, Dedektif Amca kollarını bağlamış, arkaya yaslanmış:

"Aydın Abi, kusura bakma abi de, sen ne dediğinin farkında mısın?"

"Bu basit bir kıskançlık meselesi değil ki Dedektif! Belki Sevgi'nin görüştüğü şu adam eski örgütten. Belki başına bir şey gelecek farkında değil."

"Abi... yengeyle konuşsan? Olmuyor mu öyle?"

"Söylemez. Mıh gibidir, mıh! Gözünü seveyim Dedektif, birkaç gün takip ettirsen–"

"Yengeyi mi? Yapma Allah'ını seversen!"

Dedektif Amca beni gördü sonunda.

"Ayşe!" dedi, yakalandı gibi oldu. Babam hiç bakmadı bana. Tuvalete gidemedim diyemedim ben. Sustular.

Dedektif Amca gülmeye çalıştı:

"Abi kızma da, herkesten şüphelenerek olmaz bu işler."

"Hangi işler Dedektif?!"

Bağırdı babam. Dedektif Amca tırnaklarını yedi. Bana baktı. Bazen bana öyle bakıyorlar. Korkmuş gibi bakıyorlar... Babama daha da yaklaştı:

"Abi, söz vermeyeyim de... Bakayım ne yapabilirim."

“Bir şey daha var.”

“Buyur abi?”

“Bizim komşu, Samim. TRT’de çalışıyor ama onun bir girdisi çıktısı var tam anlayamadığım.”

“Baktırayım abi. Yalnız Aydın Abi... Sen biraz dinlensen abi. İyi görmüyorum seni. Yanlış anlama da.”

“İyiyim ben Dedektif. Yeni kendime geliyorum hatta. Varla yok arasındaydım hep, yeni basıyor ayaklarım yere.”

“Sen bilirsin abi.”

O zaman bağırdım ben artık:

“Benim çişim vaaaar!”

Dumanların hepsi durdu. Bulutların hepsi güldü. Onlar gülünce ben ağlamaya başladım. Babam anlamadı. Başımı sevmedi, gözümü silmedi.

Milletimizin Yüksek Sağduyusu

“Sıkalım kafasına gitsin!”

Seher Teyze’nin sümükleri bağırınca ağzından püskürdü. Şalvarını göğsüne kadar çekti. Parmağıyla gösterip yine bağırdı:

“Başka ne edelim? Sıkalım kafasına itin!”

Herkes sustu. Birgül Abla onu kolundan tutup sandalyeye oturtmaya çalıştı:

“Seher Abla, sakin ol abla.”

“Bırak Birgül! Bırak! Ana olunca sen olursun sakin! Vedat! Gebertelim oğlum bu iti. İçim soğumayacak başka türlüsü!”

Tüketici kooperatifi olan yerde herkes sustu. Bakkal Mustafa Abi bile sustu. Ağlıyordu aslında:

“Sal beni gideyim, ayağının altını öpeyim Vedat, anam avradım olsun gelirsem daha bu mahalleye. Bebemin üstüne yemin bak!”

Kimse bir şey demeyince o da sustu.

Önce dün sabah Birgül Abla ile diğer ablalar, teyzeleri topladılar, Maraş Katliamı’nı anlattılar. Birgül Abla eteğinin altına pantolon giymiş. Başına da örtü takmış. Bizim gibi giyinmeye çalışıyor o artık, anlıyorum ben. Ama ayakkabıları bizim gibi değil. Birgül Abla elini beline koyup konuştu:

“... işte bu yüzden öz savunma meselesini ciddiye alacağız bacılar. Görüyorsunuz devletin hukuku ezilenleri korumuyor. Ülkücü komandoların ellerine silah verip askerî eğitime aldıkları yetmiyormuş gibi Maraş gibi bir katliamın sorumlularını göz göre göre salıveriyorlar. İşte bu sebepten öz gücümüzle, kimseden yardım beklemeden, burjuva hukukuna güvenilmeyeceğini hiç unutmayarak...”

Vedat Abi de babamları tüketici kooperatifinde toplamıştı. Kooperatifin önüne masa koydular. Vedat Abi, “ağzının içinde konuşuyor”, annem öyle dedi. Bıyığıyla oynayacak diye eliyle ağzını kapatıyor. Herkes sağa sola yapıyor başını, filmi görmeye çalışır gibi, duymak için:

“Şimdi... Maraş kararıyla ortaya çıktı ki, devlet bütün güçleriyle...”

Gerisini anlamadım. Birgül Abla’yı dinlemeye koştum yine. Ama bitmiş onun konuşması. Seher Teyze ona bir şey anlatıyordu, annemle yanlarına gittik:

“Birgül’üm, bakkala telefon gelmiş de oradan biliyorum.”

“Cem bir şey demiş mi abla?”

“Yok Birgül’üm, dememiş de, sırf işte, ‘Annemi ararım,’ demiş, ‘gece ararım,’ demiş. Sabahı bakkalın önünde ettik de bizim adamla, hiç çalmadı telefon.”

“Abla arayamamıştır. Oğlun firarda abla, bekleyeceğiz çare yok. Kim biliyor abla bakkaldan başka?”

“Kimse gülüm, bir de işte bizim adam. O da biliyorsun, hemen hastalanıverir, yine işte öyle karnı tuttu, yatıyor evde.”

“Ben yine de sordururum İstanbul’daki arkadaşlara.”

“He gülüm he! Sorduruver sen de...”

Seher Teyze bir elini avucunun içine alıyor, sonra öbür elini öbür avucuna alıyor. *Hışır hışır* ses geliyor elinden. Onun elleri kupkuru. Hep çamaşır yıkıyor ya, zenginlerin çamaşırlarını. Kıpkırmızı elleri. Annem, Seher Teyze’yi dürttü dirseğiyle:

“Kız de hadi, kendi kendini yeme! Oğlan tünel kazıp mahpustan kaçmış, düz ovada yakalanacak hali yok ya!”

Seher Teyze güler gibi yaptı. Eve gitti bir şey demeden. Annemle Birgül Abla birbirlerine baktılar. Kötü bir şey olacak anladım ben hemen. Üç tane yaşlı teyze var, bir tanesi Gökhan’ın ninesi. Üçünün de gözlerinin önünde “perde” var, mavi beyaz onların gözleri. Ama durmadan örgü örüyor onlar. Yumağı şalvarlarının içine sokuyorlar, hiç bitmiyor örgüleri. Onlar o gün gölgede oturdular, örgü ördüler, “ağıt yaktılar”. Maraş ağıtları yaktılar.

Babamlar hep küfretti. Herkes bıyıklarını çekiştirdi. Vedat Abi, amcalarla konuştu. Ben bahçede durup bütün sesleri dinlemeye çalıştım. Sesleri duymak için gözlerimi kapadım:

“Maraş’ın üstünde uçan turnalar / Kanadı kırılmış öter dolaşır / Yiğitleri kurşunlanmış ağlamaz / Koyun gibi kuzusuna meleşir...”

“Ağıt yakmayla olmaz abiler, bir eylem koymak lazım.”

“İyi diyosun da Vedat, burada kendi kendimize eylem koysak kimin umurunda? Yapılacaksa Kızılay’da ne bileyim Sıhhiye’de bir şey yapmak lazım.”

“Bakan görür Hasan Abi.”

“Bakmayanı, bakıp görmeyeni ne edeceksin Vedat?”

“Ey dost, yaralı dost/Her zalim devrinde akıtır kanlar / Bugün can veriyor gerçek insanlar / Düğün töreni yaptı o an hainler...”

“Vedat, öyle dersen, memleketin yarısını def etmek lazım. Bakmayanın gözünün önünde yapmak lazım her şeyi ki–”

“Abi böyle dersen onun sonu–”

“Biz bu kadarını bilebiliyoruz Vedat kardeş. Siz bileceksiniz artık yolunu.”

“Abi öyle olursa onun sonu... Cahilin, duyarsızın, sığırın maymunu oluruz.”

“Ben bilmem!”

“Dertliye tükenmez nice dert verdin / Ne çekmeye sabır ne gayret verdin / Ne saltanat verdin ne devlet verdin / Ya niçin getirdin dünyaya beni”

“Aliye Abla, bu bakkal–”
“Birgül ben de sana onu diyeceğim. Şimdi ben Mustafa’yı severim, iyi çocuktur. Bize de iyiliği dokunmuştur ama son zamanda–”
“De mi abla, var bir tuhaflık?”
“Karılardan biri de söyledi. Birileri gidip geliyormuş dükkâna. Telsizli filan dedi de... Siz güveniyorsunuz diye–”
“Aliye Abla, siz bir şey demediğiniz sürece... Nereden baksan biz dışarlıklıyız, siz güvendiğiniz için biz de–”
“Burada yarı cahil herkes Birgül. Bu tüketici kooperatifi kurulana kadar da ondan başka alışveriş yapacak yer mi vardı? Bir de tabii, para yok, veresiye defterinden de kavga çıkıyor diye Mustafa kâğıt para dağıttı ya bize, mahallenin sevgilisi olduydu da işte–”
“Ne diyorsun yani sen şimdi?”
“Yani şimdi günahını almayayım ama bir gözü yerde bir gözü gökte. Son zamanda bir garip Mustafa... Sen ne diyorsun şimdi bu Seher’in oğluna? Yakalanmamıştır he mi? Bulur sizinkiler bir çaresini.”

“Ölüler de yakıldı, yanmadı sağlar / Yavrular ezilmiş analar ağlar / Denizler tükenmez, damlalar çağlar / Mahirler hiç bitmez, doğar Sinanlar / Maraş dağı niye gamlı gamlısın...”

Akşam olurken üç nine hâlâ örgü örüyordu. Onlar karanlık olduğunu bilmiyor, hep örüp duruyorlar. Sonra kadınlar gelip onları evlere götürüyor gece. Onlar sabahı da karanlık sanıyorlar. O yüzden türkü söylüyorlar. Karanlıktan korkmamak için.
Seher Teyzelerin evine baktım. Hep ışık yandı ben uyuyana kadar. Annemle babam yatakta konuştular:
“Sıcak be Hasan, git öte!”
“Benim sana değdiğim mi var kız? Bunalmışım zaten.”
“Kıpraşma çok da... Tam dalıyorum, tepiyorsun.”
“Bana bak!”
“Hı?”
“Bu Mustafa işi ciddi. Sen farkında mısın?”
“Ya ben de sana onu diyecektim. Suçlu suçlu duruyor ne zamandır, bugün de Birgül dedi ki karılar buna–”
“Duydum onu, duydum. Bizim Dürüst de geçen bana manalı manalı konuştu da, üstünde durmadıydım.”
“Ne dedi ki yine deli?”
“‘Duran su yosun tutar. Esnafa güvenmeye gelmez,’ dediydi de–”
“Dürüst’e de deli meli diyoruz da bir şey biliyor belki.”
“Heee...”
“Bu sivriler de beni sokuyor, sana dokunan yok.”
“Sen varken beni ne etsinler kız?”
Biraz güldüler. Uyumuşuz sonra.

Sabah Seher Teyze’nin sesiyle uyandık hep. Güneş daha yoktu. Mavi gibiydi gökyüzü. Çarşaf yırtılır gibi bağırdı Seher Teyze:
“Yandıııım! Bağrım yanıyoooor! Yandıııım!”

Birgül Abla, Seher Teyze'yi tutmaya çalışıyor. Seher Teyze dışarı çıkmış, şalvarını çekiyor dizlerine kadar, bacaklarına vuruyor. Üstünü yırtıyor. Bağırıyor:

"Oğluuuum! Cem'iiiim! Ne ettiler sanaaa!"

Birgül Abla, ile devrimci ablalar ona sarılmaya çalışıyor ama Seher Teyze şişman olduğu için bir kol vuruyor, hepsi düşüyor. Kalkıp yine sarılmaya çalışıyorlar. Seher Teyze saçlarını yoluyor. Birden yere yıkıldı. Ablalar onu kaldırmaya çalışırken aniden bir kalktı, ablalar yere devrildi. Annem koştu gecelikle. Anneme sarıldı Seher Teyze, yere yıkıldı sonra ağladı, bağırdı:

"Aliyeeee! Cem'i ülkücüler yakalamış daaaa, işkence etmişler civanıma daaaa, sonra komando bağıyla bağlayıııp... Aliyeeeee! Oğlanı köpek gibi çukura atmışlar ya kıııız! Aliyeeee!"

Bütün kadınlar gecelikle geldi, Seher Teyze'nin etrafına toplandılar. O zaman üç nine de geldi, bahçeye oturdular. Kuş gibi ses çıkardılar. Onlar sanki hiç gece olmamış gibi, sanki tekrar sabah olmamış gibi, dünkü gibi aynı, ağıt söylediler. Yumaklarını kucaklarına koydular, örgü örmediler. Zaman hiç geçmemiş gibi oldu o sabah...

"Yücelerden yüce tanrı / Gündüzlerden gece tanrı / İsmin vardır cismin yoktur / Sen benzersin hiçe tanrı..."

Vedat Abi'yle ablalar konuştular. Vedat Abi yokuşun başına indi iki amcayla. Bakkal Mustafa'yı gördüm, aralarında yürüyor. Durup durup bağırdı. Onlar da Mustafa Abi'nin kolundan tutup yokuşu tırmandırdılar. "Ne mahkemesi Vedat Hocam!" diye bağırdı, "Biz hain miyiz yani?!"

Diğerlerinin söylediklerini duymadım hiç, onu kolundan tuttular, o da kolunu çekti her seferinde. Terlediler hep birlikte. Mustafa Abi daha çok terledi.

Annem, Seher Teyze'nin tülbentini yerden aldı. Ablalar kollarını bağladı, ikisinin arkasından yürüdüler. Eve girdiler. Akşama kadar Seher Teyze sustu sustu bağırdı:

"Yandıııım! Yandı yandı bağrım yandııı!"

Vedat Abi, Mustafa Abi'yi tüketici kooperatifine soktu. Hiç çıkmadılar akşama kadar. Sonra haber geldi. Ablalar, "Akşam mahkeme var," dedi. Biz babamla oraya gittik. Sandalye getirdiler evlerden. Mustafa Abi'yi ortaya oturttular.

Vedat Abi hep bıyıklarıyla oynadı. Amcaların hepsi ön sıraya oturdu, kollarını bağladılar. Mustafa Abi sanki yabancıymış gibi yaptılar. Hepsi ona bağırdı:

"... Sen bu tüketici kooperatifi yüzünden mahalleye düşman oldun, he mi Mustafa?"

"Tek sen konuşmuşsun Cem'le. Söyledi mi nerede olduğunu sana?"

"Senin dükkâna birileri gelip gidiyor son zamanda Mustafa. Telsizli melsizli. Ha? Kim onlar kardeşim?"

"Sen bizim bu kâğıt paraları da toplayıp toplayıp–"

"Oraya girmeyelim arkadaşlar–"

"Cem sana yerini dedi mi demedi mi Mustafa?"

Mustafa Abi hiçbirine cevap vermedi. En son elini kaldıra kaldıra herkese tek tek söyledi:

"Hasan Efendi, senin kondu yandığında ben yardım etmedim mi? Nuran Bacı, senin çocuğa süt lazım olduğunda kaç kere veresiye yazmadık mı! Utanın be! Yaptıklarım gözünüze dizinize–"

"Hooop! Mustafa, şimdi onlar başka! Kesin emin olsak zaten bu mahkeme kurulmazdı."

"Ne yani öldürecek miydiniz! Kimsiniz kardeşim siz! Devlet misiniz?"

Herkes "oooo" diye bir ses yaptı. O zaman Mustafa Abi sandalyesinden kalkamadı ama ellerini herkesin yüzüne salladı:

“Hayal görüyorsunuz kardeşim siz! Böyle sanki devrim olacakmış da, devlet siz olacakmışsınız gibi! Yedirirler mi be! Kaç kişiniz ki siz! Aha bak! Öyle ettiniz böyle ettiniz, kooperatif diye yeri göğü inlettiniz, ne oldu? İki torba pirinç var mı burada? Zar zor! Çoluk çocukla devrim yapacaksınız ha! Gülerler be!”

O zaman Seher Teyze, yakası yırtılmış onun, içeri girdi. Birgül Abla onu tutmaya çalıştı ama onun kolları kocaman, devirdi yine herkesi:

“Sıkalım kafasına gitsin!”

Herkes sustu işte. Seher Teyze bağırdı yine:

“Birgül! Senin de çocuğunu atsınlar çukura hayvan gibi, sen olursun sakin! Vedat, oğlum, sıkalım kafasına itin gitsin! Niceleri gidiyor, en kıymetlileri gidiyor, bu mu yaşayacak! Adalet bu mu?!”

O zaman Vedat Abi, Mustafa Abi’yi kolundan tutup kaldırdı. Başka yere götürdü. Herkes çıktı dışarı, amcalarla babam kapıda sigara içtiler, konuştular:

“Kovalım gitsin yahu! Başka yerden bulsun belasını!”

“Niyeymiş o Hasan Efendi? Biz yapalım işi de bitsin gitsin. Başkasının da başına tebelleş olmasın pislik muhbir!”

“Yav hemen nerden bildiniz muhbir olduğunu!”

“Kendi dedi, ‘Hayal görüyonuz, devrim mevrim olmaz,’ dedi!”

“Yav onu demeyle muhbir olunsa...”

Bir sürü konuştular.

Annem o gece Seher Teyzelerden gelmedi.

Üç nineyi akşam olunca yine birileri aldı götürdü. Birinin yumağı yere düştü, yokuşun aşağısına kadar çözüle çözüle gitti. Yumak ses çıkarmadığı için kimse görmedi. İpin ucu Mustafa Abi’nin bakkalının önüne kadar geldi. Keşke kaçsa Mustafa Abi, bir daha hiç gelmese...

Hepimiz Birimiz, Birimiz Hepimiz İçin

Birincisi annem güzel ayakkabılarını giydi. İkincisi kelebekler kozadan çıkabilir. Ali öyle hesapladı çünkü. Yarın da çıkabilir ama... Allah’ım lütfen bugün çıksınlar! O yüzden ben o kadar çok ağladım ki!.. Annem beni Meclis’e götürmek zorunda kalsın diye. Ama:

“Şımarıklık etme Ayşe, çok işim var bugün.”

Ben de o zaman, “Babama o amcayı söylemedim ama bak,” dedim. Anladı annem... Ama sonra benimle hiç konuşmadı. Ayakkabısı acıtınca bile hiç ses çıkarmadı Meclis’e giderken. Girince Meclis’e telefon etti:

“Bugün olamayacak... Yok, gelemem... Evet... Hayır... Haberleşelim... Tamam.”

Annem bana baktı. Kötü baktı:

“Öğle yemeğine Günseli Teyze’n gelecek Meclis’e. Sonra seninle konuşacağız biraz Ayşe Hanım.”

Offf!.. Çok kötü oldu işte. Sabah, “Babama söylemedim ama bak,” dedim diye oldu. Hiç bağırmadı annem, o yüzden çok korktum ben. Babama bakar gibi baktı bana. Yabancıymışım gibi.

Öğlene kadar annem hiç başını kaldırmadı masadan. Bana hiç bakmadı. Ben masasının etrafında döndüm. Hiç ama hiç bakmadı.

İki yaşlı adam geldi kütüphaneye. Çok yaşlı onlar, o yüzden, sağır oldukları için bağırarak konuşuyorlar. Yüzlerinde yaşlılık şeyleri var kahverengi kahverengi. Kütüphanede hiç bağırılmaz ama onlar bağırıyor. Onlara bir şey denemiyormuş; çünkü teyzeler söyledi, onlar “mütekaitmiş”. Meclis matematiği diye bir şey yapıp durdular bağırarak. Büyüklerin matematiği o.

Bağıra bağıra çıktılar sonra. CHP kulisinde kahve içeceklermiş. Tiyatro kulisi gibi bir yer galiba orası. Ben orayı bilmiyorum. Ama perdeleri vardır herhalde. Bir de herkes küçük sesle konuşuyordur kulis olduğu için. Saklanıyorlardır belki. Sonra aniden sahneye çıkıyorlardır. *Darattta raaat!* Tatlı Cadı gibi mesela esas Meclis’e çıkıyorlardır, dumanların arasından mesela, sonra da...

Telefon çaldı. Günseli Teyze gelmiş, kapıda bekliyormuş. Annem gülmeye başladı. O zaman ben onun peşine takıldım, sevinçli koştum. Belki annem unutur bana kızdığını. Çünkü arkadaşlar gelince artık çocuklara kızılmaz o kadar. Başkası gelince babama da çok kızmadığı için öyle olabilir.

Günseli Teyze bu sefer yeşil ayakkabı giymiş. Ben hiç yeşil ayakkabı görmemiştim. Hep ayakkabılarına baktım. Annem de baktı. Başkaları da baktı. Lokantada balık yedik biz. Annemle Günseli Teyze beyaz şarap içtiler.

Annemin eli otururken sandalyeden sarktı, benim enseme değdi. O değince ben hemen durdum. Kıpırdamayınca daha çok durur belki diye. Belki kızmıyordur artık bana. Ama yok, annem elinin orada olduğunu bilmiyor. Bilmediği için her an çekebilir. Ama şimdi, “Çekme,” dersem de olmaz çünkü o zaman ses çıkardığım için elini yine çekebilir. Ben öyle

durdum. Boynum ağrıdı, o kadar uzun durdum. Annem elini çekecek diye çok korktum. Çekmedi annem ama istediği için değil, bilmediği için çekmedi. Çekecek şimdi. Şimdi çekecek. İşte...

“Sevgi, halledebildin mi? Bakabiliyor muyuz şimdi Meclis’in gizli tutanaklarına benim araştırma konusuyla ilgili.”

“Hallettim ben o işi. Arşive ineceğiz beraber. Ama Meclis’in kahvesini içmeden olmaz.”

Setejer ablalar da bahçede kahve içiyordu. Onlar neşeli şeylerden konuşuyorlardı, siyasi değil:

“Zeki Müren bence doğru yapıyor. Kendini kurtaracak sonuçta!”

“Ay yiyor mu millet sanıyorsun! Yok şu kadar kadınla birlikte oldum, yok bu kadar kadınla aşk yaşadım filan. Kim inanır ayol bunlara?”

“Mesele inanmak değil ki!.. Bundan önce Bülent’in kadınlarla çektiği aşk filmlerine inanıyorlar mıydı sanıyorsun? Aptal mı bu insanlar!”

“E inanmıyorlarsa niye hâlâ–”

“Sakladığın sürece istediğin günahı işleyebilirsin. Burası Türkiye!”

“Vallahi bu Bülent’i linç edecekler ama sonunda. Bak görürsün!”

“Tabii canım. Eli kulağında! Zaten milletin canı burnunda; etmeseler şaşarım. Saldıracak yer arıyor herkes.”

Annemle Günseli Teyze çok güzel görünüyorlar kahve içerken. Rüzgâr yapraklarla güneşi pır pır ettiriyor yüzlerinde. Yanlarına gidersem artık o kadar güzel olmayacakları için uzakta durdum ben. Beni görürse kızgın olur annem; çünkü beni çok sevmediği için. O bizi çok sevmediği için yüzünü böyle yapar hep. Ben “onun başına dert” oluyorum, öyle demişti bir kere. Aslında o gitmek istiyor ama ben olduğum için gidemiyor. O yüzden sevmiyor beni. Ben onu çok sevdiğim için söylemiyorum bunları bildiğimi ama aslında...

Müdür İbrahim Amca, Abdullah Amca bir de Muzaffer Abi de bahçeye çıktılar. Abdullah Amca gülüyordu. Muzaffer Abi başını önüne eğmişti. Müdür İbrahim Amca kızgın bağırdı:

“Sevgi Hanım bakar mısınız biraz!”

Ben de koştum annemle onun yanına.

“Sevgi Hanım, misafirinizi gönderin de sizinle konuşacaklarımız var.”

“Yalnız yeni gelmişti, bizim biraz işimiz–”

“Rica ederim gönderin Sevgi Hanım!”

Annemin başı geri gitti, şaşırdı.

Günseli Teyze gitti. Annem beni unuttuğu için ben annemle gittim Müdür İbrahim Amca’nın odasına. Abdullah Amca’yla Muzaffer Abi de orada duruyordu. Abdullah Amca tespih çekiyordu göbeğinin üzerinde. Annem, “Ben Ayşe’yi birine bırakıp geleyim müsaa–” deyince Abdullah Bey, “Yok duysun o da Sevgi Hanım,” dedi gülerek. Müdür İbrahim Bey Amca, “Rica ederim Abdullah Bey!” diye susturdu onu. Ben kaldım odada. Sonra Müdür İbrahim Bey Amca konuştu:

“Sevgi Hanım, biliyorsunuz hepimiz burada bazı farklılıklarımıza rağmen düzgün bir iş yapmaya çalışıyoruz... Şimdi siz de bizim kıymetlimizsiniz, biliyorsunuz. Meslektaşım olarak da size duyduğum saygı malumunuzdur herhalde. Fakat bugün bana çok tesir eden bir şey oldu. Arşivde bulduğumuz bu kozalar, Abdullah Bey’in girdiğinde gördüğü kelebekler ve diğer şeyler...”

Kelebekler çıkmış!

“Şimdi sizin bu olayla ilginiz... Derseniz ki benim bir ilgim yok... Yani tabii... Soruşturma... Şimdi ben istemiyorum tabii ama...”

“Kelebek mi?”

“Başka şeyler de var Sevgi Hanım.”

Abdullah Amca göbeğinin üzerindeki tespihe baka baka konuştu:

“Sevgi Hanım, sizin devrim hayalleri peşinde koştuğunuzu biliyorduk da kelebek de yani... Sizin için bile fazla çocukça... Sonra tabii esas diğer şeyler var.”

Annem, İbrahim Amca’ya baktı sadece:

“Şimdi Sevgi Hanım, kelebek meselesi bir nebze... Fakat diğer şeyler–”

“Neyden bahsediyorsunuz İbrahim Bey? Açıkça söyleyin, mektuplardan mı?”

Annem, bilmiyor ki!.. Mektuplar yok ki sadece. Zarfların içinde fotoğraflar olduğunu bilmiyor annem. Çocuk fotoğrafları olduğunu bilmiyor. Kelebekler çıktı ama! Ali çok sevinecek! Soktuk işte, kelebekleri Meclis'e soktuk!

"Gelin benimle Sevgi Hanım... Abdullah Bey siz burada kalın. Daha fazla gerginliğe lüzum yok."

"Ama İbrahim Bey, ben buldum, yerini tam göstermem lazım."

"Kâfidir efendim, anladık biz. Siz masanıza dönün."

"Ama İbrahim Bey, idari soruşturma açılması lazım."

"Biz gereğini düşünürüz Abdullah Bey. Sevgi Hanım buyurun!"

Kelebekleri görmeye gidiyoruz! Ben çok neşeli olunca, dans edince, annem kolumdan çekti:

"Ne yapıyorsun sen Ayşe?"

"Hiç! Kelebekleri Meclis'e soktuk işte. Giremiyorlar demiştin sen. Üzülmüştün. Kelebekleri Meclis'e biz–"

"Ne diyorsun sen Ayşe?!"

Arşive geldik, kelebekler uçuyordu. Amcalar kelebekleri yakalamaya çalışıyordu. Herkes kelebeklerin peşinde koşuyordu. Ama yakalayamadılar işte. Arşivin pencerelerini açtılar ilk defa. Her yer ışık doldu. Kelebekler bir türlü dışarı çıkmıyor işte. Gitmek istemiyorlar ki! Kelebekler pencerenin önünden, ışığın içinden geçiyor. Ben çok güldüm. Ellerimi çırptım. Çok çırptım!

Müdür İbrahim Bey Amca güldü sonunda.

"Sevgi Hanım, bakın... Bak Muzaffer burada olan burada kalır, tamam mı oğlum... Sevgi Hanım kelebek mevzusu belli ki Ayşe kızımızın işi. Komik de, ne yalan söyleyeyim. Ama diğer mesele. Şu mektuplar, çocuk fotoğrafları–"

"Hangi çocuk fotoğrafları İbrahim Bey, onlardan haberim yok benim."

"Bu zarfları size veriyorum Sevgi Hanım. İçinde... Nasıl desem? Bazı mektuplar var bir de işte o fotoğraflar. Yine de bir idari soruşturma açmam

gerekiyor. Abdullah Bey görmeseydi gerek yoktu ama şimdi açmazsam... Tabii eşiniz duymayacak, merak etmeyin."

"Anlıyorum İbrahim Bey. Teşekkür ederim."

Annemin elleri titredi, yüzü de kıpkırmızı oldu, terledi. Beni çekmeye başladı. Ama ben kelebeklere bakmak istedim. "Anne bak!" dedim, "Turuncular hem de!"

Rüya gibi oldu. Kelebekler büyük, kara kitapların arasına girdi. Onların her girdiği yere ışık geldi. Amcalar, abiler kelebeklerin peşinden koştukça gülmeye başladılar. Herkes güldü. Annem hariç herkes güldü. Muzaffer Abi bile... Ali şimdi burada olsaydı çok sevinirdi. İyi ki Ali var. Çünkü ikimizden başka kimse bilmiyor hiçbir şeyi.

Eve dönerken annem ayakkabısının arkasına bastı. Bana hiç bakmadı. Ağladı biraz. Ama Ali'ye söyleyince çok sevinecek. "Kelebekleri sokamazsak kuğulara hiçbir şey yapamayız," demişti. Yapabiliriz artık işte! Ali görevlerini yapmıştır zaten, yapabiliriz artık. Biz Ali'yle her şeyi yapabiliriz ki!

İmtiyazsız, Sınıfsız, Kaynaşmış Bir Kitle

Çok erken gelmişler, ben seslere uyandım. Annem de yeni uyanmış. Aliye Teyze'yle mutfakta çay içiyorlar. Ali'yi salona yatırmışlar. Anneme görünmemem lazım çünkü benimle hiç konuşmuyor hâlâ. Kapıdan dinledim onları. Yavaş yavaş konuşuyorlardı. Aliye Teyze anneme, "Bize bir şey olursa... malum bizim mahalleler karışık... Yani bura da karışık tabii de, bizim oralar başka türlü... Öyle bir şey olursa Ali size emanettir."

Annem hiçbir şey demedi önce. Çayı karıştırdı uzun uzun. Sonra, "Şey... yani... şimdi..." dedi. Aliye Teyze fısır fısır konuştu yine:

"Dert olsun diye söylemedim, ama... Neyse canım, unut gitsin Sevgi Hanım. Zaten–"

"Yok yok, şey değil yani. Sorun değil. Tamam, tabii yani. O da sonuçta bizim çocuğu–"

"Yok içine şüphe düştüyse–"

“Yok canım ne şüphesi!”
“Hayır yani–”
“Yok yok, tamam tamam.”
Sessizlik oldu. Sonra Aliye Teyze yüksek sesle konuştu artık:
“Neyse ne Sevgi Hanım, sen unut dediklerimi. Ne ben dedim ne sen duydun. Bitti gitti!”
Bu sefer annemin sesi yükseldi:
“Aşk olsun Aliye Hanım! Tamam anladım ben. Bir an öyle bir şaşkınlığıma geldi–”
“Siz tabii başka bir hayat içinde–”
“Ne başka hayatı?”

“Ayşe! Tonti! Uyandın mı sen bu saatte? Ali sen de mi uyumadın evladım?”
Anneannem beni koridorda görüp bağırınca annemle Aliye Teyze sustular. Ali arkamdaymış meğerse, salona koştu. Ben de koştum. Annem, Aliye Teyze’yle konuşmaya çalışıyordu ama Aliye Teyze içerideki odaya üstünü değiştirmeye gidiyordu:
“Aliye Hanım, alınganlık yaptın, yapma böyle.”
“Yok tamam Sevgi Hanım, bugün son olsun. Evi temizler çıkarım.”
“Yahu yanlış anladın!”
“Yetişir yetişir!”
“Aliye biz de sizin oralara uzak değiliz. Vaktiyle gecekondu örgütlenmelerinde bizim de–”
“Vaktiyle olmuştur tabii!”
“Eeeh!”

Sonra konuşmadılar. Ben, Aliye Teyze’nin arkasından koştum koridorda. Ali, annesinin yanına girdi odaya. Aliye Teyze sinirli olmuş. Eteğini indirdi. Onun şort gibi bir şeyi var, dizine kadar. Karşı odada da annem giyindi. Sutyenini ilikleyemedi, sinir oldu. Annem kapıya arkasını döndü sutyenini yaparken, Aliye Teyze dönmedi. Ben beyaz atletin altından Aliye Teyze’nin memelerini gördüm. Saçını tülbentle bağladı Aliye Teyze,

annem saçını arkadan topuz yaptı, tek yapışta yaptı. İkisi de kendi kendine konuştu. Annem gömleğinin düğmelerini iliklerken sıkıldı, yarısını iliklemeden bıraktı. Aliye Teyze şalvarını çekti memelerine kadar, paçalarını da dizlerine kadar çekti. Annem gri eteğini arkadan ilikleyemeyince önüne çevirip ilikledi, sonra üstüne yapıştı etek, bir türlü çeviremedi. Aliye Teyze de ayaklarıyla terlikleri düzeltmeye çalıştı, düzeltemedi, eliyle düzeltip giydi. İkisi aynı anda çıktı odalardan, yüz yüze oldular. Bir şey demediler birbirlerine. Ben ortalarında duruyordum. Annem düğmelerini yanlış iliklemiş, Aliye Teyze de bluzunu ters giymiş. Aliye Teyze banyoya gitti su doldurmaya, annem çantasını alıp kapıda durdu:

“Aliye Hanım, yanlış anladın! Bana çocuk emanet edilir mi edilmez mi ben onu bilemedim! Çünkü–”

Sesi titredi, kapıyı çarpıp çıktı. Anneannem bana baktı, ben bir şey demediğim için banyoya gidip Aliye Teyze’ye sordu:

“Ne oldu Aliye Hanımcığım sabah sabah?”

“Yok abla bir şey. Boş ver sen. Abla bugün son günüm, varsa yapılacak bir şey, söyle yapayım.”

Anneannem, “Aaa nasıl olur!” filan dedi ama Aliye Teyze konuşmadı onunla. Anneannem onun peşinden dolaştı konuşsun diye ama Aliye Teyze kovadaki suyu döke döke hızlı hızlı yürüdü. Anneannem, “Kuğulu Park’a götüreyim diyorum çocukları bugün, ne dersin Aliye Hanım?” deyince, “Tamam tamam,” dedi Aliye Teyze. Ben o zaman bağırdım:

“Aliiii! Parka gidiyoruz bugün! Aliii! Kelebekler Meclis’te uçtuuu! Kelebekleeeer...”

“Sus!” dedi Ali. İpleriyle oynadı:

“Gelmeyecekmişiz daha. Annemi duymadın mı?”

“Duydum ama... ama...”

“Gelmeyecekmişiz işte. Yapamayız hiçbir şey!”

“Ama kelebekler Meclis’te uçtu diyorum sana! Görevlerimi de yaptım. Ama–”

Ali bir şey demedi. Küstüm ben. Odama gittim. O bence kendi görevlerini yapamamış, ondan böyle yapıyor, utandığı için yani.

Ayşe'nin anneannesi giyinmiş, "Jale Hanım'ı da çağırdım, o da gelecek bizimle," dedi bana. Sevmiyorum o kadını ben. Ayşe de sevmiyor. Ama Ayşe'yle konuşmuyoruz bugün. Çünkü onun hiçbir şeyden haberi yok. Hiçbir şey bilmiyor zaten. Mahkemeyi, Hüseyin Abi'yi, Birgül Abla'yı, Maraş'ı. Şokellayı bilir o! Kelebekleri Meclis'e soktu diye bir şey yaptım sanıyor. Akıllım, o kolay mı bir kere! Kolaysa kloroform bul, el arabası bul! O zengin olduğu için zor görevleri bana verdi tabii. Annesi annemi kızdırmasaydı konuşurdum ama konuşmam şimdi. Annemin yanında durdum ben bu sefer. Hiç Ayşe'nin yanında durmadım. Annem, "Bütün bedelleri biz ödeyelim, sonra onlar devrimcilik yapsın! Tüküreyim böyle işin içine!" dedi. Kızgın annem. Terliyor alnı. Artık Gima'dan et alamayız diye kızgın belki. Kendi kendine konuşuyor:

"Sanki çocuğu nüfusuna al dedik! Havan batsın!"

Ali'nin yanına gitmeye çalıştım ben, annesine bakıyordu o. Aliye Teyze kendi kendine konuşuyordu. Anneme kızdı. Ama annem söyleyemedi ki ona, mektupları söyleyemedi ki! Ben onu anladım ama anlatamam şimdi. Çünkü anneme söz verdim artık, yemin bile ettim anlatmayacağım diye. O babama kelebekleri anlatmadı, ben de Önder Amca'yı anlatmadım. Ama annem gece bana ağlayarak dedi ki:

"O mektuplar, dosyalar bana emanetti Ayşe. Bak sen daha küçüksün büyüyünce anlayacaksın. Emanete sahip çıkılır. Ben emanete sahip çıkamadığım için çok ayıp oldu şimdi. Emanete sahip çıkamayanı kimse sevmez. Tamam mı Ayşe? Bak şimdi babana hiçbir şey söylemeyeceksin ki ben de ipekböceklerini arşive götürdüğünü..."

Aliye Teyze'ye söyleyemem şimdi bunları. Mektupları annem dolaba sakladı diyemem. Annem, Ali'ye de bir şey olursa diye öyle dedi. Ali'yi de saklarsa, sonra onu da bulurlarsa diye öyle dedi aslında. Ama ben anlatamam ki!

Anneannem, "Haydi çıkalım çocuklar, Jale Hanım'ı da geçerken alırız" deyinceye kadar Ali ayrılmadı annesinin yanından.

Dolmuş taksiye bindik çünkü Jale'anım Teyze, "Bu sıcakta sıkış tepiş, uğraşmayalım dolmuşla, otobüsle," dedi. "Parasını ben veririm," dedi. Ayıp öyle söylemek ama Jale'anım Teyze bazen ayıp şeyler söyleyebilir:

"... Fakat bu Prenses Karolin de az değilmiş. Kocası bu İtalyan aşüfteyle Türkiye'ye geldi ya, sen de yeme içme git, ne işte bilmiyorum meşhur bir yönetmenin oğluymuş, onunla aşna fişna–"

“Ay Jale Hanımcığım ayıp oluyor şoför beyin yanında–”

“Ne ayıp olacak ayol! Artık herkes açık açık konuşuyor böyle şeyleri. Nihayet kadınla erkek arasında normal bir olay! Sen esas erkek erkeğe–”

“Jale Hanım lütfen, çocuklar var!”

“Aman sanki çocuklar bilmiyor. Bırak sen de bu başöğretmen şeysini Nejla Hanımcığım. Artık zaman değişti. Sen de rahatla biraz. Hem bak, ben sana ne diyeceğim–”

“...”

“Ayol dinlesene! Bu Cavit Bey var ya!”

“Ne olmuş Cavit Bey’e?”

“Bak konu Bay Caviderma olunca nasıl da... neyse... Cavit Bey karısından ayrılıyormuş galiba. Geçen bizim bu Cavidermacılardan birinden altın gününde duydum.”

“Bu yaşta?!”

“Ne var ayol yaşında! Aslan gibi adam! Diyeceğim o ki niyetin varsa–”

“Jale Hanım çocuklar var, sonra konuşalım.”

“Ayıp bir şey mi diyorum canım! Ay tamam tamam. Biz ineceğiz Kuğulu Park’a gelmeden şöfer bey. Yürüyelim az, bacaklarımız açılsın!”

“Şoför denir Jale Hanım.”

“Aman bu cumhuriyet kuşağının zulmü de! Her şeyimiz tam da Türkçemiz mi kaldı Nejla Hanım? Senin bana işin düştü hem. Sus sus! Ha ha ha!”

Ben inince Ali’nin elini tuttum. Anneannem öyle dedi çünkü! Ali benim elimi itti. Cebine soktu ellerini. Sanki ben de çok istiyordum! Tutmazsa tutmasın! Ben de o zaman kolumu omzuna attım. Omzunu silkti ama ben kaçılmadım:

“Bir kere ben Meclis’e ipekböceklerini soktum! Sen bana küsemezsin öyle!”

“...”

“Görevlerini yapamadın de mi? Ondan böyle küs numarası yapıyorsun de mi?”

“Sen bilmiyorsun ki!”

“Neyi bilmiyorum ki ben!”

Anneannemle Jale’anım Teyze arkamızdan yavaş yavaş yürüyorlar. Anneannem dimdik yürüyor, önüne bakıyor. Jale’anım Teyze onun koluna girmeye çalışıyor, dükkânların önünde durduruyor hep anneannemi. Camların önüne gelince, anneannemin üstünü düzeltmeye çalışıyor. Anneannem o koluna girmesin diye uğraşıyor ama bir şey demiyor:

“Ay bak Nejla Hanım, Goya kunduracısı çok meşhur! Pahalı tabii ama, taksitle filan veriyorlar.”

“Ayakkabıya o paraları vermek... İsraf Jale Hanım!”

“Ay ama bak şu lame olana bak! Nişana da giymeyelim mi yani bir lame ayakkabı!”

Vitrinlerin arasındaki duvarlarda bir sürü abinin ablanın resmi var. Bazısının üzerinde “Aranıyor” yazıyor, bazısının üzerinde “Güneşe gömüldüler” yazıyor, bazısında büyük harfler var, MSKPTLC gibi harfler. Hep kaybolmuşlar demek ki, çok “Aranıyor” var çünkü. Anneannemler vitrinlerde durunca biz de o duvarlara bakıyoruz Ali’yle.

Gitse ya yanımdan bu Ayşe! Ben burada Hüseyin Abi aranıyor mu diye bakıyorum belki! Hep duvardaki resimlerle benim arama girmeye çalışıyor. Ben de o zaman öbür vitrinin yanındaki duvara gidiyorum oradaki abilere ablalara bakıyorum. Resimlerin arasında vitrinler var.

“Ali, neyi bilmiyorum ki ben?”

“...”

“Neyi bilmiyorum ki?”

“Bunu biliyor musun mesela?”

“*MeLeSePe*... Bunda bilmeyecek ne var ki!”

“Neymiş peki?”

“Sen de bilmiyorsun ki!”

“Biliyorum!”

“Şşşt! Kavga mı ediyorsunuz siz?” diye seslendi anneanne. Jale’anım Teyze onu kolundan çekti yine:

“Şu kumaşlara bir baksan da Nejla Hanım. Sen bilirsin, hangisinden almak lazım. Şöyle ağır ama kibar bir şey lazım kızın nişanına.”

Ali bir sonraki resimlere bakmaya gitti. Ben de gittim.

Ayşe elini beline koydu işte yine:

“Sen bana niye hep imtihan yapıyorsun ki bir kere! Kelebekleri niye sormuyorsun ki?! Ben onları senin için Meclis’e–”

Ağlamaya başlayacak şimdi. Çenesi büzüştü işte.

Kaçmak istiyorum ben, yürüdüm biraz. Baktım, duruyor orada. Kimse ona bakmıyor. Anneannesiyle o kadın, vitrinlere bakıyorlar; Ayşe kalabalıkta kaldı, tek başına kaldı. Çok gürültü var, orada kaldı. Şimdi aniden faşistler gelse o bilemez bile kaçmayı. Devrimciler böyle yapmaz herhalde. Kızlar ağlayınca gidilmez belki. Gittim elinden tuttum. Bir sonraki vitrinin yanındaki resimlere bakmaya gittik. Yine de ağladı ama azıcık. Hemen geçti ağlaması. Burnunu çekti:

“Ama kelebekler nasıl uçtular bir görsen! Böyle karnım, böyle sanki göğsüm kocaman oldu gibi...”

“Dev-Genç olmuşsun işte!”

“De mi?!”

“Evet!”

“Bu aranıyor abilerin, ablaların hepsi kayıp mı olmuş?”

“Hayır işte polis arıyor onları. İşkence yapacaklar bulurlarsa. Faşistlere verecekler. Sonra komando düğümü yapıp çukurlara atacaklar. Onlar kaybolmak zorunda o yüzden.”

“Nereye gidip kayboluyorlar?”

“...”

“Ben biliyorum bence!”

“Neresiymiş?”

“Kuğuların uçtuğu yere gidiyorlar işte!”

Ayşe çok akıllı aslında!

Ali ile ikimiz bütün resimlere baktık. Bazen arkaya koşup baktıklarımıza bir daha baktık. “Neyse, burada yok,” dedi Ali. “Kim yok?” dedim. “Hüseyin Abi,” dedi, “aramıyorlar demek ki,” dedi.

“Nejla Hanım, çocuklara dondurma alalım kız. Sevinsinler. Bu gariban hiç yememiştir dondurma!”

Ali duydu onu. Ben Ali’nin elini tuttum, “Aptal o,” dedim, “boşver,” dedim. Bize dondurma aldılar. Ali istemedi ama aldılar.

“Nejla Hanım bak ne diyeceğim? Cavit Bey meselesini çözmek lazım. Yaşı yaşına uygun, hem de boşanıyorsa... Beyefendi de bir adam. Niye olmasın yani?”

“Bırakmaz o karısını.”

“Aaa nerden biliyorsun kız? Ha ha! Kadın bunu bırakıyordur belki. Zaten adamların kadınları bıraktığı nerede görülmüş!”

“Ne yapacakmışız ki?”

“Hah şöyle! Biraz pozitif düşün. Rahatla diyorum sana biraz! Kendini rahat bıraksan zaten–”

“Bütün duvarlara baktık işte, yok Hüseyin Abi’n,” dedim ben. Ali güldü gibi oldu biraz. Kuğulu Park göründü. Ali dondurma yemeyi bilmiyor. Eline akıyor hep külahtan. Ben ona gösterdim. “Böyle kenarlarından yalaman lazım,” dedim. O yapmadı yine de. Bir şeyi bilmeyince sinir olur çünkü o. Kuğulu Park’a girerken Jale’anım Teyze, anneannemin koluna iyice yapıştı:

“İstersen sana yardım ederim Nejla Hanım ama sen de bana bir iyilik yapacaksın? Tabii yani istersen.”

“Neymiş o?”

“Benim şu nişan elbisesi. Terziler uyduruyor çok. Sen eski kadınsın, titiz yaparsın hem de kibar dikersin. Nerde senin gibi eski Olgunlaşma mezunları! Sizin kuşak bambaşka!”

“Canım öyle demene gerek yok Jale Hanım. Ben zaten sana yardım...”

Biz parkta dolaşıyorduk dondurmalarla. Jale Hanım Teyze ile anneannem de banka oturdular. Kuğulara bakacaktık biz ama Ali duvara koştu. Resimlere baktı. Jale’anım Teyze gülüp duruyordu:

“... sonracığıma sen bu Bülent sahneye çıkınca millet bağırmaya başlamasın mı! Aç! Aç! Aç! diyerekten. Tabii bu sinir krizi gibi bir şey geçirmiş, asapları bozulmuş adamın. Ağlaya ağlaya kaçmış sahneden!”

“Yazık ayol!”

“Aman ne yazık olacak Nejla Hanım. Gecede kaç lira alıyor biliyor musun sen! Hem vergisi mergisi de yok. Gazeteler yazıyor kaç gündür!”

Resimlere bakarken bakarken, Ali’nin dondurması elinden düştü. Eli havada kaldı. Kuğulu Park’ın duvarının önünde duruyordu. Orada resimlere bakıyordu, sonra külah elinden düştü:

“Hüseyin Abi!” dedi, “Aranıyor işte!”

Jale Hanım, “Ah yavrum!” diye peşimizden geldi, çantasından mendil çıkarıp Ali’nin elini siliyordu. Ali hiç kıpırdamadı. “Ay yazık be çocuğum ama ağlama ben sana yenisini alırım! Ay tabii şimdi dondurmaya o kadar

özendin, düşünce de...” Ali, Jale’anım Teyze’ye hiç bakmadı. Bana baktı. Ben o zaman koştum Ali’nin elinden tuttum hemen, biz kuğuların yanına gittik. Benim elim de dondurma oldu, olsun! Ali’nin ağladığını Jale’anım Teyze’nin görmemesi lazım.

Devrimciler ağlamayacağı için, Hüseyin Abi de bana baktığı için duvarda, kuğulara döndüm ben. Birden kalabalık oldu her yer. *Şıveps* kamyonu geldi. Kamyonun arkasında çocuklar vardı, anneleri, ablaları vardı. *Şıveps* tabak gibi bir şey dağıtıyordu. Tabak gibi şeyleri kamyonun üzerinde adamlar havaya atıyorlardı. İnsanlar, çocuklar filan onları yakalamaya çalışıyordu.

“Frizbi” onun adı. Ben onu *Hafta Sonu* gazetesinde görmüştüm. “Amerikan çılgınlığı” diye görmüştüm Jale’anım Teyzelerde otururken. Havaya atıyorsun döne döne uçuyor. Çok acayip bir şey. Ben şimdi Ali ağladığı için oraya bakmak istemiyorum aslında ama çok renkli o firizbiler, bir de herkes bağırıp duruyor.

“At! At! At!” diye bağırıyorlar. Çok bağırıyorlar. Hüseyin Abi’nin arandığını kimse bilmiyor. Ayşe biliyor bir tek. O iyi kız aslında. Bir sürü de şey biliyor. Ben bir tek onunla kurtarabilirim kuğuları. Evet.

“İpi bulduğun için ben de artık kendi görevlerimi yapabilirim. Ben sen onları yapmazsın sanmıştım.”

“Niye ki?”

“Çünkü senin Hüseyin Abi’n olmadığı için, bir de senin annen başkasına bırakmak zorunda kalmaz ki seni.”

“Nerden biliyorsun! Beni çok sevmiyorlar zaten. Bir tek anneannem seviyordu o da şimdi başka türlü oldu, hasta gibi.”

“Belki kuğuları kurtarırsak annenler de seni sever.”

“Belki.”

Herkes bağırıyordu: At! At! At! Kimse duvarlardaki resimlere bakmadı, Ali’nin Hüseyin Abi’sinin resminin önünde kalabalık oldu ama sırtları dönük olduğu için görmediler. Görseler belki onlar da korkarlardı. Sonra o kadar çok gürültü oldu ki kuğular havuzun ortasındaki kulübeye kaçtı. Ama korkmasın onlar. Biz onları kurtaracağız.

“Ayşe bunu kurtaracağız. Şu kanatlarını açan var ya, küçük olan!”

Jale’anım Teyze hâlâ gülüyor:

“Hatırladıkça gülüyorum ayol! Askerler gibi, ‘Aç! Aç! Aç!’ demişler Bülent’e. Ama hak ediyor o Bülent! Vallahi hak ediyor! Milletin canı burnundayken sanki başka âlemde yaşıyor. Yapsınlar! Beterini yapsınlar!”

Ali ipleriyle oynamaya başladı. Yapamayız diye korkuyor. O korkunca canım sıkılıyor benim. O yüzden dedim ki:

“Eve gidince sana gizli mektupları göstereyim mi? Yeşil yazılı mektuplar. Çok gizli ama... Devrimci mektubu galiba onlar. Bir de sarı dosyadaki şeyler var... Annemin gizli şeyleri onlar.”

Herkes o kadar çok bağırıyordu ki, “At! At! At!” diye, Ali beni duymadı. Kurtaracağımız kuğuyu ezberlemeye çalışıyor şimdi. Çok akıllı o!

12. ÜNİTE:

YALANCININ MUMU YATSIYA KADAR YANAR

Doğruyu Söyleyen Hep Kazanır

Öyle olunca ben kahkaha makinesinin düğmesine basmaya başladım. Annemle babam sabah hızlı kahvaltı ederken, babam anneme, “Bu akşam kafaları çekip konuşalım mı seninle biraz? Baş başa!” deyince, annem de babama, “Neden? Ne oldu ki? Ne var? Ne konuşacağız?” deyince –çay titredi elinde– ikisi de susunca, ikisi de masanın altında bacaklarını zıplatmaya başlayınca ben de kahkaha makinesinin düğmesine bastım! Bitince bir daha bastım, bir daha bastım. İkisi birden bağırdı bu sefer:

“Ayşe! Bırak şunu!”

Anneannem girdi mutfağa. Giyinmiş, hatta kırmızı rujunu bile sürmüş. Çünkü Jale’anım Teyze ona, “Cumartesi Bay Caviderma’ya beraber gideriz ayol! Dert ettiğin şeye bak!” demişti.

“İyi hafta sonları olsun çocuklar! Günaydın!”

Annemle babam başlarını salladılar. Anneannem, ellerini karnında birleştirdi:

“Jale Hanım’la cumartesi gezmesine çıkalım dedik bugün. Ayşe’yi de götüreyim diyorum...”

“Anne, Jale Hanım demişken... O kumaşlar ne öyle? Jale Hanım sana elbise mi diktiriyor yoksa?”

“Günaydın Sevgiciğim! Sana da günaydın Aydıncığım!”

Anneannem sinirli sinirli koridora gitti. Annem tabakları toplayıp lavaboya bırakıverdi. Ellerini dayadı lavaboya, durdu. Babam onun omzuna dokunacak gibi oldu. Annem aniden döndü, babamla çarpışınca, “Pardon!” dedi geçti, içeri gitti. Babam bana baktı. Sigara yaktı, balkona çıkacakken annem başını uzattı mutfağa:

“Aydın!”

Babam hemencecik güldü:

“Efendim canım?”

“Şey... şu sizin Aliye Hanım’ın kocasının adı neydi? Hasan! Hasan Bey’e söyle de önümüzdeki hafta Ayşe ile Ali’yi tiyatroya götüreyim. Kızılay’a getirirse çocuğu ben alırım oradan. Gima’nın önünden.”

“Peki Sevgi.”

Babamın ışıkları söndü. Ben yine kahkaha makinesinin düğmesine bastım. “Yaşasın!” diye bağırdım. Babam bana çok kötü baktı. Ama ben gece çok ağlamıştım, Ali gelmezse hiç yemek yemem, demiştim. O yüzden annem öyle dedi. Bir de Aliye Teyze’ye yaptığına pişman olduğu için. Babam bilmiyor tabii onu. Ama babamın yüzü kapkara olunca ben de annemin peşinden gittim.

Annemle anneannem koridorda sarılmışlardı. Annem, “Anne sen Ayşe’yi al da biraz gezin hakikaten. Bizim Aydın’la biraz konuşmamız lazım,” dedi. Anneannem, annemin kulağına yaklaştı:

“Yalnızlık çok zor kızım, aman unutma!”

Annemin saçını düzeltecekti ama annem başını silkeledi böyle. Onlar susunca kahkaha makinesine bastım yine ben, anneannem güldü bir tek:

“Tonti! Haydi, giyin bakalım! Gezmelere gidiyoruz seninle!”

Annem gülmedi.

Ben anneme baktığım için, ona bakmadığım için anneannem ellerini dizlerine vurdu:

“Ben Ayşe’ye elmaşekeri de alırım hem! De mi kızım?”

Annem odaya girdi. Benim de canım bir şey demek istemedi artık. O yüzden bir daha! Bir sürü insan güldü koridorda.

Dolmuş önümüzde durdu. İçindeki insanlar hep bize bakıyor. Şoför amca anneanneme bağırdı:

“Hanım Teyze, binecek misin binmeyecek misin?”

Ben anneannemi çekmeseydim binmeyecektik. Çünkü biz kapısını çalınca Jale’anım Teyze, “Ay ben unutmuşum!” dedi. Başında yuvarlak şeyler var onun. Reklamlardaki kadınların saçlarını kıvırcık yapmak için taktıkları şeylerden. “Şimdi de hazırlanmaya kalksam sürer epeyi! Tüh! Ne yapsak?”

Anneannem bir şey demeyince:

“E Nejla Hanım siz bugün biraz dolaşın, yarın beraber gideriz.”

Jale’anım Teyze gerçekten çok aptal! Merdivenlerden inerken küçüldü anneannem. Rujunu silecekti ama mendili yokmuş yanında. Dudaklarını içeri kıvırdı. Merdivenlerde durdu, “Ayşe evladım gitmesek mi? Bir yorgunluk çöktü benim üzerime,” dedi. “Gidelim anneanne!” diye bağırdım. Yukarı baktı. Zaten annemle babam konuşması gerektiği için giremeyiz eve ki! Dudaklarını avucunun içine silmeye çalıştı, olmadı. Kapıya çıkınca gömleğinin en üst düğmesini ilikledi. Tam yola çıktık işte, önümüzde Kale’ye giden dolmuş durdu. Ama o, “Hay Allah!” dedi, “Jale Hanım olmayınca da şimdi... Tek başıma!” Şoför amca da, “Binecek misin, binmeyecek misin?” diye bağırınca ben dedim ki anneanneme:

“Anneanne ben varım ya!”

Dolmuşa binince anneannem yine hamamdaki gibi oldu. Artık o üzgün olduğu için benim ona hikâye anlatmam lazım. Korkunca hikâye anlatılır. Hikâye anlatınca yatağın altındaki canavarlar bile gider. Jale’anım Teyze’nin hamamda yaptığı gibi ellerini tuttum anneannemin. Dolmuş hopluyordu çok, bir de çok gürültü vardı ama ben yine de anlattım:

“Anneanne bak şimdi. Bir tane kız varmış. Ama o kıvırcıkmış, çok kıvırcık. O yüzden bir sürü şey düşünürmüş. Kıvırcık insanlar daha karışık şeyler düşündüğü için yani. Sonra onun bir arkadaşı olmuş, oğlan... Anneanneee!”

Bana hiç bakmayınca bağırdım, o zaman bütün dolmuş bize döndü:

“Ben kelebekleri Meclis’e soktum ama hâlâ... Beni ne zaman sevecekler anneanne?!”

Cık cık cık yaptı herkes. Anneannem, “Şoför bey biz müsait bir yerde inebilir miyiz?” dedi hemen.

Kale’ye gitmek için daha yokuş tırmanmamız lazım ama anneannem indirdi bizi dolmuştan. “Ne oluyor evladım sana?” dedi bana. Eğilip dedi. “Söyle bakayım tonti, ne oldu?” Büyükler eğilince artık her şey çok ciddi olur. Cevap vermek gerekir:

“Ali bir daha bizim eve gelmeyecek mi anneanne?”

“Ah yavrum, sen ona mı böyle üzüldün? Kıyamam.”

Anneannem benim elimden tuttu. Bir tane köy pastanesi gibi pastane var. Oradan bana elmaşekeri aldık. Elmaşekerini görürken seviyorum ama sonra sinir oluyorum. Şekeri insanın ağzına batıyor ısırmaya çalışınca.

“Ay aman of! Eylül geldi, hâlâ cehennem sıcağı! Ne yapsak bilemedim Ayşe. Müzeye mi gitsek?”

“Eczaneye gidelim anneanne. Sen Cavit Amca’ya söyleyeceksin ya!”

“Aa! Ne söyleyecekmişim ben?”

“Her şeyi söyleyeceksin ya!”

“İlahi Ayşe! Ha ha ha!”

Aniden durdu, gülmedi artık:

“Keşke her şey söylense hayatta Ayşeciğim.”

Yeniden güldü. Yakasından bir düğme açtı. Biz yokuşu çıktık. Anneannemin saçları dağıldı ama güldüğü için saçlarının dağılması önemli değildir. Bence anneannem şu anda çok güzel oldu. Yanakları da kırmızı. Ben belki anneanneme sonra kuğuları anlatırım. Belki o bize yardım eder bile.

Biz eczaneye girince orada iki kadın vardı. Anneannem yaşında iki kadın. *Kah kah kah* diye gülüyorlardı:

“Sonra Cavit Beyciğim bizim bu Bülent Ersoy, şakkadanak memeleri gösterivermesin mi! Ay millet şoke olmuş tabii!”

“Ay Cavit Bey, düşünsenize! Ay çok acayip! Neyse milletin beklediğine değdi!”

“Delirdi adam hanımlar, delirdi sonunda!”

“Ay hangimiz delirmedik Cavit Beyciğim allasen! Ha ha ha!”

Anneannemle biz kapıda durduk. Bekliyoruz Cavit Amca bizi görsün diye. Düğmesini yine kapattı anneannem. Biz ilaçların olduğu camlı masaya bakıyor gibi yaptık, anneannem öyle yaptığı için ben de öyle yaptım yani. Kadınlar gitmezse biz kalırız burada böyle zaten. Cavit Amca bizi gördü sonunda:

“Ooo! Nejla Hanım, hoş geldiniz. Buyurun!”

“Rahatsız etmeyeyim Cavit Bey.”

“Rica ederim efendim, rahatsızlık ne demek! Ancak şeref verirsiniz. Hanımlar da–”

“Merhabalar efendim.”

Kadınlar anneanneme başlarıyla böyle yaptılar, merhaba demediler. Sessizlik oldu. Kadınlar, “Biz gidelim o zaman Cavit Beyciğim,” dediler. “Ayağınıza sağlık efendim. Yine beklerim efendim,” dedi Cavit Amca. Anneannem onlar gidene kadar yine ilaçlara baktı. Benim elimi sildi kolonya ve mendil alıp. “Efendim, hoş geldiniz sefalar getirdiniz,” dedi Cavit Amca, “Limonata içer miyiz serin serin?” “Zahmet olmasın,” dedi anneannem, sandalyeye otururken yine düğmesini açtı. Bir tane abi var, o gitti limonata almaya. O zaman anneannem biraz Cavit Amca’ya baktı. Birbirlerine baktılar gülümseyerek. Cavit Amca, “Buyurun hanımefendi. Emredin!” dedi. O zaman anneannem konuşmaya başladı. Ben de ilaçların olduğu yere gittim sessizce:

“Cavit Bey...”

“Emredin hanımefendi...”

“Rica ederim efendim, emir ne demek! Cavit Bey, size bazı söyleyeceklerim var. İhtimal ki şaşıracaksınız fakat rica ederim müsaade edin de sonuna kadar diyeyim diyeceklerimi. Size büsbütün çocukça gelebilir sözlerim. Ama insan gülünecek duruma düşmek hakkını iktisap etmiyorsa ihtiyarlamanın güzelliği nerede! Değil mi efendim!”

“Rica ederim hanımefendi. Siz kim, gülünecek duruma düşmek kim!”

“Lütfen efendim, müsaade buyurun.”

“Buyurun efendim dinliyorum.”

“Efendim biliyorsunuz biz başka bir zamanın insanlarıyız. Memleketin bu hale geleceğini hiç hayal eder miydik! Bir yerde biz de hata etmiş olacağız ki... Değil mi efendim? Belki diyorum evlatlarımızla yeterince ilgilenmedik mi? Veyahut herkesi kendimiz gibi sandık da etrafımızda olup biteni adamakıllı idrak mı edemedik? Biz zannettik ki bir ülkünün ardında hep birlikte gayret edeceğiz, herkes de bize uyacak. Şu yaşımdayım hâlâ milli bayramlarda içim tirtir titrer Cavit Bey, bir cumhuriyet çocuğu ecnebi memlekette bir muvaffakiyet gösterse göğsüm kabarır. Bunlar hep artık

komik addediliyor, bu hislerimiz bir parça hakir görülüyor, muhakkak farkındasınız. Fakat ne yapalım ki bize de bunu öğrettiler. Ben efendim ortaokula bin bir güçlükle yazıldım. Siz de bilirsiniz, açlık vardı o zaman. Unutmuyorum, gece yenen balığın kılçıklarını sefertasıyla okula götürürdüm de, bahçeye bir köşeye çekilir, kılçıklarda kalmış etleri yerdim. Çünkü biz inandık ki, okuyunca, aydınlanınca herkes hep birlikte daha çok çalışacak. Biz tasarruf ederek ve Amerikan filmlerini izleyerek büyüdük Cavit Bey, biliyorsunuz. İlk '6. Filo Defol!' eylemi olduğunda hayret ettiğimi hatırlarım. Benim için Amerika deyince Greta Garbo, Clark Gable, değil mi efendim, biz böyle bildik. Biz fikirler için değil çalışmak için yetiştirildik beyefendi. 'Çok düşünen beyinlere fena fikirler üşüşür,' derlerdi, değil mi efendim? Biz görgü kurallarına uyanlar hayatta yalnız kalmaz zannederdik. Hayat, görgü kurallarının intizamını kabul etmeyen büyük bir muammaymış meğer Cavit Bey. Fakat bakıyorum da biz hep genç kaldık, bizden sonra doğanlar sanki biraz ihtiyar doğdular. Biz hep sınıfının en çalışkanı, en muntazamı olmaya çalışan cumhuriyet çocuklarıydık; nasıl ihtiyarlanır pek bilemedik, değil mi Cavit Bey?"

"Nejla Hanım–"

"Yok, bir sual olarak değil de, öyle kalbimden geçen bir his bu Cavit Bey. Rica ederim dinleyin. Biliyorum dağıttım meseleyi fakat–"

"Olur mu efendim, buyurun lütfen, zevkle dinliyorum ben."

"Hasılı, Cavit Bey, meğer ihtiyarlamak elden ayaktan düşmek değil, hükümsüz sayılmakmış. Tedavülden kalkan banknotları bilirsiniz. Artık bir kıymeti yoktur ama bir türlü de çöpe atılamaz. Evin içinde oradan oraya kaldırıp dururuz, oraya buraya sıkıştırıveririz. İhtiyarlık buymuş meğer Cavit Bey. Atamadıkları için bir çekmecenin dibine itivermeye çalışıyorlar. Artık hisleriniz, arzularınız yokmuş sanılıyor. Ezcümle, böyle bir ruh hali içinde insan bir nefes sesi arıyor. Denir ki, aramakla bulunmaz, ola ki denk gelesin! Peşinden koşmakla olmaz, sabırla çağırır gül bülbülü, böyle öğrendik. Fakat bu memleket de bu hayat da, insanlar da pek yaveleşti. Herkes her şeyi herkese söylüyor nitekim. Oysa yeniyetmelik sayılır, değil mi Cavit Bey? Herkese, her şeyi bir anda söyleyivermek diyorum, toyluk sayılır; gönlün en derininde birikeni, bir kerede muhatabına sayıp döküp

sonra susmak. Bu da intihar gibi bir şeydir efendim... Biri seni kurtarmazsa kendi sözünle kanaya kanaya can verirsin. İşte Cavit Bey, eşinizden boşandığınızı duyunca ben de sizin huzurunuzda böyle bir intihara karar verdim. Size nasıl ifade edeyim Cavit Bey? Ben size karşı intiharî hisler içindeyim!"

"Limonatalarınıııız!"
"Eveeeet! Limonatalar da geldi!"

Ben ilaçların oradan çıkmıştım artık. Limonatalar gelince Cavit Bey Amca sandalyeden o kadar hızlı kalktı ki anneannem o kalktığında onun olduğu yere bakıyordu hâlâ.

Cavit Bey Amca sanki anneannem hiç konuşmamış gibi yaptı:
"Hava bugün biraz daha iyice değil mi Nejla Hanım? Sonunda eylül geldi de rahat bir nefes alacağız."
Limonatanın altındaki camda su birikmeye başladı. Anneannem elimi sildiği mendille o suyu sildi:
"Şimdi efendim, Kurtuluş'ta sağ olsun biraz boşboğaz bir hanım var, ismini söylediler de kalmamış hatırımda, bu dedikoduları zannederim o yayıyor."
Anneannem bu sefer limonata bardağını kaldırıp sildi biriken suyu.
"Eşimle biz ayrılıyor değiliz ama anlaşılan bir sürü insan öyle sanıyor. Sizin kusurunuz yok, herkes aynı şekilde... Bilmiyorum o hanımefendinin bu dedikoduyu yaymaktan ne çıkarı, nasıl bir ümidi var."

Anneannem bardağı kaldırdı altını sildi, bir de kenarlarındaki tomurcuk suları da sildi, camı da iyice sildi.
"Nejla Hanım, sizin gibi eşsiz ve nadide bir hanımefendinin iltifatına mazhar olmak benim için tarifi olmayan bir onurdur efendim. Fakat–"
Çaaaat!
Ben limonatayı düşürdüm. Attım daha doğrusu da anneannem düşürdüm sandı. Sonra da dışarı koştum hemencecik. Anneannem de benim arkamdan koşup kaçabilsin diye. Bağırıyordu arkamdan, "Ayşeee! Dur

evladım! Nereye koşuyorsun!” Kızmış gibi bağırmaya çalışıyordu ama koşmaya çalışıyordu. Bence kızmadı bana. O koşamayınca dönüp bakıyordum beni kaybetmesin diye. Ta *Etloğrafya* müzesinin oraya kadar koştum ben. Anneannemi bekledim. Sonunda o da geldi. Durdu, nefes nefeseydi. Arkasına baktı:

“Korkma! Eczaneden burası görünmüyor anneanne!”

Bana baktı, gözlerini açtı. Ben yine bağırdım:

“Bence herkes aptal anneanne! Jale’anım Teyze de Cavit Bey Amca da!”

Müzenin bahçesine girdik. Sonra birden bir şey oldu. Anneannem sanki her şeyi unuttu:

“Eczaneye gittik de bir şey almadık mı biz Ayşe?”

Korktum ben biraz. Ama korkmamam lazım. Hiç korkmama gerek yok çünkü Ali’yle birlikte tiyatroya gideceğiz biz. O zaman ben cebimden çıkardım şişeyi:

“Bunu aldık ya anneanne!”

“Ne o evladım?”

“Öksürük şurubu anneanne!”

Elimle *koroloform* yazısını kapattım. Şişeyi cebime koydum. Elyazısıyla yazmış Cavit Bey Amca ama ben evde çok çalışmıştım nasıl yazıldığına. Küçük olmasına rağmen hemen okuyabildim adını rafta.

Yalancıları Kimse Sevmez

“Aha tek bu var! Al bunu, kaybol ortadan kurban olayım. Durma Ankara’da.”

Annem arkasına bakmadan elini uzattı. Eli havada annemin, onun elini arıyor, arıyor... Lokantadaki kimse bunu görmedi daha. Kimse bize bakmıyor... Ama bakarlarsa, tanırlarsa...

Sabah annem, babam evden çıkınca yanıma koştu:

“Babana deme kuzum, bugün senle bir yere gideceğiz. Ama hiç ses etmek yok. Tamam mı? Ama ne olursa olsun. Tamam mı? Ali’m benim!”

Sarıldı bana: Başımı salladım ben. Kafam çok ağrıyor zaten yine. Ayşelere gitmeyeceğiz bir daha. “Gidelim,” de diyemem. Annem gitmeyecek bir daha oraya. Babama geçen gece söyledi:

“Hasan bana başka iş bul, bu Sevgi Hanım dost görünüyor da hiç öyle değilmiş!”

“Kocasını da zati geçende korsandan kaçarken gördümdü. Yüzüne çalmadım utanmasın diye de... Gördü galiba beni. Güven olmaz bunlara, anladık yani.”

“Onları da bizden sandık da... neyse.”

“Hele gideyim geleyim de Amasya’ya.”

“Sen niye gidiyorsun ki? Götüremiyorlar mıymış kendileri?”

“Yav rahmetlinin iki kızı, bir karısı vardı. Nasıl götürsünler cenazeyi? Ben götüreyim de geleyim. Bir gece kalıp gelirim zaten.”

“Ne zaman gidilecekmiş?”

“Yarından ötesi gün. İşe gidip izin alayım da.”

“İyi madem.”

Babam işe gidip gelince, akşam yemek yerken dedi ki, “Ne ettin len sen bu kıza?” Güldü:

“Aliye kız! Bizim oğlan yere bakan yürek yakan çıktı, iyi mi? Şu kız, Aydın Bey’in kızı var ya? Ayşe. Ayşe ağlayıp duruyormuş, ‘Ali de Ali,’ diye! Ulan kerata! Âşık mı ettin kızı kendine? De bakalım.”

Ben hiçbir şey demedim. Annem güldü:

“Ne olmuş ki?”

“‘Ali gelmezse daha da ağzıma lokma ekmek koymam,’ demiş.”

“Bak sen!”

“Vallahi babası öyle dedi. Annesi diyesiymiş ki, ‘Anası Ali’yi getirsin de ben onları tiyatroya götüreyim.’”

“Pişman oldu tabii de gönül almaya çalışıyor.”

“Götür be Aliye.”

“Bilemedim şimdi. Düşünürüz.”

Başka da bir şey demediler. O zaman işte benim başım ağrımaya başladı. Çünkü ben anneme diyemem ki, “Beni götür,” diye. Çünkü onun canı sıkıldı orada. Ona ben diyemem ki, “Gitmek istiyorum tiyatroya,” diye. “Sen de onlara mı benzedin?” der bana annem belki. Biz oraya gitmezsek kuğuları kurtaramam ben. Başım o zaman ağrıdı, sonra da hiç geçmedi.

Annemin elinde kâğıt var. Kâğıtta numara yazıyor, bir şey yazıyor. Biz Ulus’ta yürüyoruz şimdi. Annem benim elimi çok sıkı tutuyor ama bir şey demem çünkü koşar gibi gidiyoruz. Çok kalabalık burası, bırakırsam kaybeder annem beni, korkar.

Lokantanın önünde durduk. Lokantanın camında pilav var, nohut var. Üç tane de tavuk var. Çok kalabalık lokanta. Annem, “Hah! Burası!” dedi.

“Ali, bak kurban olayım, hiç ses çıkarma tamam mı yavrum. Ne olursa olsun, tamam mı kuzum!”

Anlamadım ben. Annem oturunca, “Çocuğa bir pilav,” dedi garsona. Kapıya arkamız dönük oturduk, duvara bakıyoruz. Ben arkama bakacaktım, kapıdan girenlere, yemeklere. Annem, “Önüne dön,” dedi, elini bacağıma yapıştırdı, “hiç kıpırdama.”

Tam o zaman işte, arkamıza biri oturdu. Küçük sesle konuştu:

“Merhaba!”

Ben tam bağıracaktım, annem ağzımı kapattı:

“Merhaba.”

“Kusura bakma abla, seni de böyle... Neyse hızlıca söyleyeyim. Bizi arıyorlar, Ankara’ya geldim ama gitmem lazım–”

“Para lazımsa. Yok da hiç, aha bir tek bu var! Al, kaybol ortadan, durma Ankara’da kurban olayım.”

Annem evlenme yüzüğünü uzattı Hüseyin Abi’ye. Eli, Hüseyin Abi’nin elini aradı. Kimse bize bakmıyor daha. Ama baksalar, tanısalar... Hüseyin Abi’ye bakamıyorum. O artık “Aranıyor” resmine mi benziyor acaba? Eğer bakmazsam, Hüseyin Abi’yi unutursam, ya aklımda “Aranıyor” resmi kalırsa? Annem hâlâ ağzımı tutuyor. Bağıracaklarım ağzıma tıkandı. Hüseyin Abi bana baksın, “Gel len buraya, bakma öyle deli deli,” desin. Ama ses çıkaramadığım için... O zaman bana yine akıl geldi. Elimi cebime soktum. Onlar konuşuyordu:

“Abla bırak istemiyorum.”

“Al şunu. Ne edeyim ben bu saatten sonra yüzüğü zaten!”

Çıkırt çıkırt çıkırt! Çok gürültü var, duymuyor Hüseyin Abi cebimdeki çakmağı.

“Aldım abla tamam. Sizin kömürlüktekileri alamadık oradan. Sana onu demem lazımdı. Benden başka kimse de bilmiyor. Onları yok edin. Bu birincisi. İkincisi...”

“Söyle!”

“Birgül sana emanet. Bunu ona ver.”

Çıkırt çıkırt... Hüseyin Abi! Ben buradayım! Çakmağın bende Hüseyin Abi!

“Tamam aldım. Başka diyeceğin yoksa gidelim biz.”

Pilav geldi. Annem, “Pilavını ye Hüseyin... Aman Ali, pilavını ye oğlum!”

Niye pilav yiyeyim ki ben! Annem bir daha baktı:

“Ali pilavı ye!”

O zaman ben pilavı yemeye başladım. Ağzıma hepsini doldurdum. Çiğnemeden yuttum, yuttum, yuttum. Nefes almadım hiç. Elim cebimdeydi. *Çıkırt çıkırt*... Ağlamasam ya! Hüseyin Abi görmese ya ağladığımı!

“Mektubu okuduktan sonra yaksın.”

“Tamam. De haydi, biz gittik.”

Kalktık. Benim ağzım çok doluydu. Gözlerim akıyordu, sümüğüm de akıyordu. Ben ağzımı açamadım. Hüseyin Abi bana baktı, gülümsedi. Ben cebimden ses yaptım. *Çıkırt çıkırt çıkırt*... O “Aranıyor” resmine benzememiş. Hiç! Sakalı çıkmış Hüseyin Abi’nin.

Dışarı çıktık. Otobüse bindik. Annem titriyordu. Bana baktı. Kulağıma eğildi, “Kimseye söylemek yok Ali,” dedi, “ama kimseye!” Ben ona baktım. Baktım... Sonra... Ağzımdan pilavlar fışkırdı. Çok kustum otobüste.

Gece elektrikler kesilince annem bahçeye çukur kazdı. Sessiz sessiz. Sonra çuvalın içinden silahları çıkardı, toprağa gömdü. Kimse görmedi. Kimse görmedi. Ben gördüm. Hasta bir kedi var, toprağı kokladı. Git kedi git! Bir daha hiç pilav yemeyeceğim ben. *Çıkırt çıkırt çıkırt*... Tiyatroya gideceğiz yarın. Çünkü hiç konuşmayacağım diye çok korktu annem. Konuşursam diye de çok korktu. Otobüste annemin kucağına yattım. Mavi tükenmezkalemle koltuğun arkasındaki yazılara baktım:

“Yaşasın halkların kardeşliği!” “O.ospu çocuğu!” “Seni seviyorum Ömer!” Bir sürü kalp vardı koltuğun arkasında, ok batmış, kan damlıyordu.

Hiçbir Yalan Sonsuza Kadar Devam Etmez

“Ne bileyim... Belki artık fısıltıya inanıyorum Sevgi. Herkes böyle bağırdığında duyulmak için...”

“Bunları bana niye verdin ki zaten!” diye kızıyordu annem. Çantasının içinden sarı dosyaları çıkarmaya çalışıyordu, “Sanki herhangi bir şeyi korumayı becerebilmişim gibi!”

Tren garının tavanı çok yüksek olduğu için herkes çok küçük. Her yerde köylüler var. Çok çocuk var, onların hepsinin kafası kel. Kız var bir tane, onun bile kafası kel. Bana bakıyor durmadan. Onun arkasında kocaman bir tane yatak var galiba. Yatağı sarma gibi yapmışlar, bir sürü insan onun üzerinde oturuyor. Yaşlı adam, yaşlı kadın, genç adam, bir tane de abla. Ablanın üstünde mor kadife elbise var. Üstünde simler var elbisenin. Ablanın çenesinde mor çiçek resmi var. Yaşlı kadında da var. Mor elbiseli ablanın ayakkabıları bembeyaz. Erkek çorabı giymiş siyah ama ayakkabıları beyaz, küçük topuklu. Kocaman gelmiş ona ayakkabıları ama onları çok seviyor. Hep ayakkabılarına bakıyor. Elini tükürük yapıp siliyor hep.

Bir tane şapkalı amca var, elinde kırmızı yuvarlaklı bir şey var, trenlere kaldırıp indiriyor. Burnunu karıştırıyor. Sonra sümüğünü fırlatıyor parmağının ucuyla. Ama ıslak olunca fırlatılmaz, kuruysa fırlatılabilir. Onunki ıslak galiba fırlatamadığı için pantolonuna sürdü.

Üç tane abi var, kel kafalı. Onların kucaklarında kartpostallar var. Hepsi aynı, Gençlik Parkı kartpostalı. Tek tane kalemleri var ama, bir abi bitirince diğerleri de yazacak. Çok yavaş yazıyor abi. “İnşallah’da ‘n’ var mı lan?” diyor, sonra, “Sizin imzanız var mı oğlum? Ben daha imza bulamadım kendime anasını satayım! Askerde bulurum bir imza a.ına koyayım,” diyor. “Ne yapacaksın lan imzayı? Bir asker mektubu yazarken bir de evlenirken lazım a.ına koyayım!” diyor öteki, bu sefer kartpostal yazan abi öteki abinin bacağına kalem batırıyor. Gülüyorlar.

Bir sürü şey oluyor burada ama annem çantasının içine bakıyor:

“Bu dosyalar da amma büyük... Kahretsin!”

Önder Amca annemin kolunu tuttu:

“Oturalım mı biraz Gar Lokantası’nda?”

Annemin omuzları yukarıdaymış meğerse, Önder Amca öyle deyince indiler:

“Ayşe, koka kola içecek misin kızım?”

Ama zaten ben babama söylemeyeceğim ki, koka kola almasına gerek yok. Çünkü sabahleyin evden çıkarken annem güzel ayakkabılarını dolaptan çıkarınca, “Ben de geleyim Meclis’e!” diye bağırdım. Annem, “Çok işim var kızım,” derken, babam, “Sevgi sen neden bu ayakkabıları giyip duruyorsun? Ayağını yara yapmıyor mu?” diye sordu. O zaman annem, “Yoo, ne yarası? Yok öyle bir şey. Nerden çıkardın? Ne yarası?” diye bir sürü konuştu. Babam, “Ne bileyim Ayşe geçen gün o ayakkabılar annemin ayağını yara yapıyor filan gibi bir şeyler...” O zaman ben anneme baktım, babama baktım, bir daha anneme baktım. Annem gözlerini açtı. Birden söyledi:

“Ayşe! Haydi giyin, benimle geliyorsun!”

Ben annemin kulağına bir şey söyleyecektim, annem, “Haydi! Hızlı!” dedi. Anneannem, “Aydın oğlum, gitmeden şu girişteki ampulü değiştirseydin. Yine patladı,” dedi. Babam, “Gelince değiştiririm,” dedi. Anneannem, “Unutma da oğlum,” dedi sessiz sessiz. Annem hiç bana bakmadı. Ben, “Babama bir şey demedim,” diyecektim ki! Masaya koka kola gelince ben, “Su koymayacak mısın içine?” dedim, annem bana bakmadı bile, sigara yaktı.

Yolda bana, “Ayşe bugün Önder Amca gidiyor. Bir daha onu görmeyeceğiz. O yüzden onunla son bir kez buluşup bir şey vermem lazım. Kızım bak, Ayşe...” diye bir şeyler anlattı annem. Bir sürü şey anlattı. Ama bana bakmıyor ki, her yere bakıyor bana bakmıyor. Garda Önder Amca’yı görünce tuttu benim elimi. Daha önce tutmadı.

“Koka kolayı köpürtme Ayşe!”

Onlar konuşmadan oturunca ben de ses çıkarmak istedim. Koka kolaya üfleyince taşacak gibi oluyor, tam taşarken duruyorum, sonra bir daha yapıyorum. Annem kızdı sonunda:

“Dökülecek şimdi!”

Annem çantasını kucağına koydu. Dizlerini bitiştirdi. Çantası sanki çok büyükmüş gibi, sanki sarı zarfları bulamıyormuş gibi yaptı, hiç kaldırmadı başını çantadan. Sonra yavaş yavaş çıkardı zarfları:

“Kapalıydı bunlar, değil mi Önder?”

“Evet ama herhalde sizin müdür açtı bulunca.”

Ben koka kolayı köpürttüm yine.

“Abdullah Efendi açmıştır bunu. Pislik herif!”

Koka kolayı köpürttüm.

“Bak istersen içine eksik bir şey var mı?”

“Sen bakmadın mı Sevgi?”

“Yok.”

Yine köpürttüm ben.

“Bunları da mı o yaptı peki?”

“Ne o?”

“Yanmış bunlar. Hep de yüzleri yanmış. Yakılmış daha doğrusu. Manyak mı bunlar Sevgi?”

“Nasıl yahu? Fotoğraf mı onlar? Çocuk fotoğrafları? Ne bunlar? Niye yakmışlar. Kim yakmış? Hay Allah’ım, bu ne rezillik!”

Koka kolayı ta şişenin ağzına kadar köpürttüm. Köpükleri orada tutmak için küçük küçük üfledim.

“Kimin fotoğrafları bunlar Önder?”

“Ölen arkadaşların çocukluk fotoğrafları.”

“Sen bunları bana niye verdin ki zaten?”

“Ne bileyim... Belki artık fısıltıya inanıyorum Sevgi. Herkes bağırırken... Saçma bir şey. Bizim kuşağın hep ölmüş genç adam fotoğrafları var ya, öyle hatırlanmasınlar istedim. Bu fırtınada her şey kaybolacak, Meclis’te dursun da kalsın istedim. Ne bileyim böyle 23 Nisan şiiri okurken, bahçede oyun oynarken resimleri olsun, ilkokulda çekilen v**esikalıkları olsun istedim. Meclis’in dibinde, bu memleketin kalbinde dursun... Anladın mı? Saçma zaten. Boş ver. Mektupları da mı veriyorsun bana?”**

“Evet... Bende durması tehlikeli.”

“Düzeni tahkir ve tezyif mi eder Sevgi? Evlilik düzenini yani?”

Annem gülmedi. Önder Amca yarım güldü. Ben artık koka kolayı köpürtmüyorum çünkü anlamadılar. Anlasalardı koka kolayı fışkırtacaktım yerlere.

“Her şeye yer var, bu çocuklara yer yok demek ki memleketin arşivinde. Öyle mi Sevgi?”

Annem sadece önüne bakıyordu. Önder Amca trenlere baktı:

“Meclis’te bir tek bizim çocukların kaydı olmasın! Peki, anladık da fotoğrafları niye yakıyorsun pezevenk?!”

Kola kola’yı son kez köpürtüp hiç durmadan hepsini içtim. Annem sonunda kaldırdı başını, bana baktı.

Trenin düdüğü çaldı. Demin burnunu karıştıran adam bağırdı:

“İstanbul Ekspresi birinci perondaaaan!”

Önder Amca anneme eğildi, sarılacaktı. Annem bir adım geri attı. Beni çekip önüne koydu, Önder Amca’yla ikisinin arasında durdum. Çok yakışıklı ama gitsin artık bu adam!

Yalan Söylemektense Susmak En İyisi

Sonunda geldiler. Gima’nın önünde bekledik biz Ali ile annesini. Annem, “Gelmeyecekler herhalde Ayşe, gidelim mi artık kızım?” dedi ama ben onu elinden çektim:

“Gelecekler! Bak görürsün!”

Gördüm işte Ali, annesini bize doğru çekiyordu. Önlerinden bir sürü insan geçiyordu. Ben de annemi onlara doğru çektim, bir sürü insan önümüze çıkıyordu. Beslenme çantama çarptı hepsi.

“Merhaba Aliye Hanım, gelmeyeceksiniz diye çok korktu Ayşe.”

“Merhaba. Mahalleli hep Çubuk Barajı’na gitti de bugün. Ama Ali tiyatroya gidelim diye tutturunca–”

“İki saat sürüyor tiyatro. Bitince buradan alırsın yine. Aliye Hanım, bak sana bir şey diyeceğim. Geçen gün sen beni çok yanlış anladın.”

“Sevgi Hanım, esas sen beni yanlış anladın.”

“Öyle mi?”

“Biz çocuğu senin başına bırakıp gidecek değiliz. Biz öyle insanlar değiliz.”

“Aliye Hanım, bir şey demene gerek yok. O yüzden buluşmak istedim zaten. Ali bizim de oğlumuz sayılır, kaç kere evimizde kaldı. Biz de tanışmanın bir mesuliyeti olduğunu bilecek insanlarız. Senin için rahat olsun.”

“...”

“Bak Aliye Hanım, şöyle söyleyeyim, bir şey olursa Ayşe de size emanet değil mi?”

“Elbet! Elbet öyle.”

“Bir de şey... Eğer tabii istersen... Perşembe yine gelsen biz çok memnun oluruz.”

“Gelirim, gelirim Sevgi Hanım. Sen şey etme.”

Annem sevindi. Ayşe’nin annesinin elini tuttu. Ayşe’nin annesi de annemin elini tuttu. İki elleriyle tutuştular. Biz tiyatroya gittik. Tiyatronun girişi dünyanın en heyecanlı şeyiymiş. Masal kapısı gibi.

“Pırtlatan Baaal!” Ben öyle bağırdım, Ali gülsün diye:

“Pırtlataaan!” Sonra da, “Pırt pırt pırt!” yaptım. Sonunda, annem biletleri alırken Ali’ye söyleyiverdim:

“Bil bakalım ben ne yaptım?!”

“Ben Hüseyin Abi’yi gördüm.”

“Yaaa?!”

“Sakalları çıkmış onun.”

“Çok mu çıkmış?”

“Evet. Listeme bir şey ekledim.”

“Ne?”

“Sakallarım çıkmadan ölmeyeceğim.”

“Bıyık yap bence. Bıyık daha güzel.”

“...”

“Ali sana bir sürprizim var ama benim.”

“Başım ağrıdı benim çok.”

“Ben ne yaptım biliyor musun?!”

“Kustum da çok.”

“Yaaa! Sorsana! ‘Ne yaptın?’ desene!”

“...”

“*Koroloform* aldım ben. Hem de eczaneden!”

“Hani?”

“Beslenme çantamın içinde. İnanmazsın diye getirdim.”

“Bakayım.”

“Bak!.. Sevindin mi? Sevindin de mi? Küçük yazıyı hemen okuyabildiğim için buldum. Ne güzel yapmışım de mi?!”

“Evet.”

“Bir şey daha oldu.”

“Ne?”

“Anlamadılar.”

“Fotoğrafları mı?”

“Evet. Annem, Meclis’te Abdullah Amca var, faşist gibi, o yaktı zannetti.”

Ben cebimde İbelo çakmağı *çıkırt çıkırt çıkırt* yaptım. Ayşe güldü. Çakmağın sesini bir tek Ayşe duyabiliyor. Fotoğrafları yakmamız gerektiğini de o anladı bir tek. Çünkü o çocuklar bana benziyor. Eğer görürlerse onları “Aranıyor” yaparlar, sonra bulurlar, “Ey Türk gençliği” sorarlar karakolda, işkence yaparlar, Bademlidere’deki gibi öldürüp çuvalın içine koyarlar. Komando düğümü bile yaparlar.

İyi ki yakmışız o gün fotoğrafları. Kuğulu Park’tan dönünce ben Ali’ye, annemin sarı dosyaları sakladığı yeri göstermiştim. Yüklükteydi onlar. Yeşil mürekkepli mektuplarla birlikte. Ali korkmuştu:

“Fotoğrafların olmaması gerekir. Çünkü onları tanıyabilirler ‘Aranıyor’ oldukları zaman. Fotoğraflar olmazsa kimse bulamaz onları. Annen de o yüzden saklamış işte, bulunmasınlar diye. Sonra uçacaklar ya, kuğuların olduğu yere gidecekler ya!..”

“Anladım,” dedim ben. Sonra Ali cebinden çakmağı çıkardı, İbelo onun adı. Tek tek çocukların yüzlerini yaktı küçük küçük. Çocukları

boğazına kadar yaktı. “Boğazlarını yakma!” dedim. Ali, “Neden ki?” dedi. “Nefes alamazlar o zaman akıllım!” dedim ben de.

Tiyatroda herkes çok neşeli olduğu için gürültülü. Biz rahat rahat konuşuyoruz Ayşe’yle.

“Annen mektupların birini aldığımızı anladı mı?”

“Anlamadı.”

“Hiç mi anlamadı?”

“Bakmıyor ki annem onlara. Bakınca ağladığı için bakmıyor hiç. Hepsini geri verdi Önder Amca’ya. Ama–”

“Annen geliyor. Mektup beslenme çantasında mı?”

“Evet. Al. Sen sakla! Evde durmasın. Babam bulursa... Al işte!”

“Çocuklar haydi bakalım, biz bu kapıdan gireceğiz!” Annem bir sürü çocuğun arasından bizi buldu. Ali’nin başına elini koydu. “Sen ilk kez mi geliyorsun tiyatroya Ali?” dedi. Ali bir şey demedi, başını salladı. “O zaman bak ne güzel. Ayşe’yle izlemiş olacaksın ilk tiyatro oyununu. Anı olur. İlkler hiç unutulmaz.”

Tiyatro çok acayipmiş. Sahnedeki herkesin yüzü kırmızı kırmızı, gözleri kocaman, ağızları büyük büyük. Konuşunca bağırıyorlar. Onlar başka dünyadan gelmiş gibiler. Daha güzel dünyadan. Abilerin bıyıkları bizimkilerinki gibi, ablalar da Birgül Abla’ya benziyor ama onlar daha neşeli dünyada yaşıyorlar belki. Sahnede ne çok ampul var.

Ali çok bağırdıkları için kulaklarını tıkadı ama ben tiyatronun şarkısını çok sevdim:

“*Ne bencillik ne benlik / Olsun dirlik düzenlik / Ne senindir ne benim / Hepimizindir esenlik / Yağlar ballar yoğalsın / Tüm hastalar iyileşsin / Milletçe kalkınalım / Çalışanlar çoğalsın.*”

Şarkıyı çocuklara da söyletiyorlar. Ayşe söyledi bağıra bağıra. Ben söylemedim. Ayşe’nin annesi bütün çocuklar bağırırken çantasının içinden ayna çıkardı. Gözlerine baktı. Gözlerinin altına parmaklarını bastırdı, üstüne bastırdı, kaşlarını yukarı çekti. Kulağının üzerinde küçük, beyaz saçlar var onlara baktı. Yanaklarını çekti. Sonra aynayı kucağına koydu. Sahneye baktı hiç gülmeden. Aslında o iyi bir kadın galiba. Ama çok üzgün.

Bir tane yaşlı teyze varmış, oyunda yani, çok fakirmiş. Bir tane de zengin adam varmış, onda bal var işte. Yaşlı teyze, “Bana biraz bal ver,” diyor, adam vermeyince diyor ki teyze, “O zaman bu balı yiyen herkes pırtlasın!” Sonra işte herkes pırtlıyor. Kimse konuşamıyor artık doğru düzgün. Ali tiyatroyu biraz sevmedi galiba, anneme bakıp duruyor. Hiç görevlerini yapmadı aslında o. Hep ben yapıyorum. Ama onun başına bir sürü şey gelir, o yüzden tabii.

Ayşe kloroformu bulmuş. Hüseyin Abi olsaydı, “Vay anasına be!” derdi. Biri çok kahraman bir şey yaparsa öyle derdi Hüseyin Abi. Der yani. Artık bir tek çuvalla el arabası kaldı. Onları artık benim bulmam lazım.

“Allah allah, iki saat dediler oyuna ama...”

Annem oyun kısa sürünce, “Ne yapalım o zaman, bir saatimiz daha var,” dedi. Ali ile ben hemen bağırdık: “Kuğulu Park’a gidelim!”

Annem güldü:

“Sözleştiniz mi siz! İyi peki gidelim!”

Biz annemi ellerinden çektik Kuğulu Park’a, hızlı gidelim diye:

“Nedir bu acele? Bekleyeniniz mi var parkta?”

Tam Kuğulu Park’a gelirken bir teyze bağırdı:

“Ne yapıyorsunuz ayol kuğuya?! Öldüreceksiniz hayvanı!”

Biz o zaman koştuk artık. Bir tek teyze, bir de biz baktık. Kimse bakmıyordu bizden başka. Annem, “Yavaş! Ne oluyor çocuklar?” diye bağırdı ama biz yine de koştuk. Ali benden de hızlı koştu. İki tane adam kuğunun kanatlarından tutuyordu. Kuğunun boynu çok uzuyordu, ip gibi kıvrılıyordu.

Kuğu hiç ses çıkarmıyor sadece kanatları ses yapıyor:

Pata pata pata... İpe takılan uçurtma sesi yapıyor kuğunun kanatları. O iki adam, Şeref Amca’nın arabasının arkasındaki iki adam. Bağırıyorlar:

“Ulan oğlum kıvırsana kanadını! Kıvır ulan kanadını!”

“Dana gibi lan bu! Vay deyyus! Sakin dur len hayvan oğlu hayvan!”

Ben onlara doğru gidecektim Şeref Amca’yı gördüm. Sigarasını attı, koştu:

“Yeter be! İşkence ettiniz hayvana. Bırakın böyle olmuyor. Söyleyelim de veteriner gelsin kendi alsın.”

İki adam Şeref Amca’ya yine güldü o günkü gibi:

“Şeref Abi, solculukta hayvanların da mı eşit hakkı var abi?”

“Yürüyün lan!” dedi Şeref Amca. Beni tanımadı. Kuğuyu bıraktılar. Kuğu tam suya kaçıyordu adamlardan biri bağırdı:

“Dur ulan! Yakalayacağım ben bunu! Bir tavuğu bile yakalayamadan geldi dedirtmem ben kendime!”

O adamlardan biri koştu kuğunun üzerine atladı. Kuyruğundan tuttu. Kuğunun başı öne doğru uzadı. Ağzı açıldı. Ama ben duymadım, ses çıkardı mı anlamadım. Ali saçlarını çekti. Ali saçlarını çekiyor şimdi... Ağzını açtı Ali, kocaman açtı. Ama duymadım, o da ses çıkarmadı hiç. Annem, teyzenin yanına gitti:

“Ne yapıyorlar bunlar?”

“Ne bileyim hanımefendi! Yarım saattir işkence ettiler kuğuya.”

Ali kuğuya benzedi. Anladım işte, kuğuyu kurtarırsak Ali de ses çıkarabilir artık. Eğer kuğuyu kurtarabilirsek!.. Anladım ben, o zaman Ali konuşacak. Hiç ağzını açıp ses çıkarmadan böyle durmayacak. O yüzden de kurtarmalıyız biz kuğuyu.

Adamlar kuğuyu tuttu, arabaya koydular. Ben bir şey yapamadım. Ayşe bana bakıyordu. Ama ben hiçbir şey yapamadım. Benim çok başım ağrımaya başladı işte yine. Ayşe yanıma geldi, elimi tuttu.

“Bir tane daha var Ali,” dedim. “Bak işte şu. Şu küçük olan değil mi? Biz onu kurtaracağız işte Ali. Sakın ağlama. Ağlama bak!” Ağlamadı Ali.

Gima’nın önünde annem bekliyor. Başım çok ağrıyor. Annem görünce anladı benim başımın ağrıdığını. “Ne oldu kuzum sana?” dedi. Ayşe’nin annesi çok konuştu o zaman:

“Aliye Hanım, anlamadım ben de. Oyun çabuk bitti. Kuğulu Park’a gidelim istediler. Gittik, orada bir şey oldu. Ali... Yani bir şey söylemedi ama... Hasta mı oluyor acaba?”

“Tamam, tamam,” dedi Ali’nin annesi. Sonra sanki Ali’yi saklayacakmış gibi elleriyle yüzünü kapadı. “Gidelim biz,” dedi. Çok hızlı gitti onlar. Aliye Teyze’nin ayakkabıları da ona büyük geliyor. Gardaki kadın gibi.

Herkes Çubuk Barajı’na gittiği için, belediye götürdü onları otobüsle, bedava, mahallede kimse yok. Sessiz her yer. Annem, “Böyle de tuhaf oluyor, in cin top oynuyor,” dedi. Elimi tuttu. Benim başım çok fena ağrıyordu hâlâ. Kuğunun dilini gördüm çünkü. Dışarı çıktı gagasından, incecikti, siyahtı. Hiç ses çıkarmadı, onu gördüm, başım ondan çok ağrıyor şimdi. İplerime bile bakamıyorum.

Eve gelince babam girişte duruyordu. Kapı açıktı, o bir şeye bakıyordu. Anneannem, “Oğlum herhalde Sevgi’nin arkadaşlarından biriydi, nereden hatırlayayım ismini, geçmiş gün. Atıver eski ampulü öyle, ne olacak? Kutuya koymaya ne gerek var çöpe atarken?” diyordu. Biz girince anneannem ellerini önünde kavuşturdu. Alnı kırış kırış oldu. Çok küçük sesiyle, “Sevgi de geldi işte,” dedi. Sonra beni elimden tuttu çabucak. Babam anneme ampul kutusunu gösterdi. Girişteki ampul yanıyordu, etejerde eski ampul duruyordu tozlu tozlu. Babam, “Ne bu Sevgi?” dedi, “Bu numara kimin?” Annem ayakkabısını çıkarırken tökezledi.

Annem kapıya anahtarı sokunca, daha sokmadan bile, kapı açıldı. “Bak sen, kapıyı açık unutup da mı gitmişim! Vay başıma gelenler! Ali senin karnın açtır da oğlum o yüzden başın ağrıyordur. Şimdi ben sana bir çorba yapınca hiçbir şeyin... Ayyy!”

Adam, annemi saçından tuttu. Beni de ensemden tuttu başka adam. Kapının arkasından çıktılar aniden. Ceplerinden telsiz sesi geldi. Büyük adam annemi yere yıktı:

“Ses çıkarma o.ospu!”

“Karakol mu kurdunuz eve pezevenkler!” diye bağırdı annem. O zaman adam, anneme yumruk vurdu:

“Sen kime pezevenk diyorsun lan a.ına koduğumun komünist o.ospusu!”

Annemin başını yere vurdu. Benim kulağım sağır oldu.

Adam bana bağırıyor. Ben duymuyorum hiç. Üç tane adamlar. Gözleriyle ağızları yaklaşıyor bağırınca. Ama sessizlik oldu. *Uuuuu* diye bir ses geliyor sadece. Annem bana bir şey diyor ama duymuyorum. Annem bana bir şey dedikçe adam ona vuruyor. Babam da yok. Adamlar *Ulduz ve Kargalar*’ı yere atmış.

Annem ampul kutusuna baktı. Ben elimi çektim anneannemden, gitmek istemiyorum odaya şimdi. “Ben babama bir şey demedim anne,” demek istiyorum. “Sevgi, bu numaradan Ankara Oteli çıkıyor. Kim var Ankara Oteli’nde? Garda buluştuğun adam mı?”

Elimi ağzıma kapattım ben. Ses çıkmasın diye. Babam bana baktı:

“Ayşe! Kiminle buluştunuz annenle garda?”

“Ne diyorsun sen Aydın?”

“Ne diyeceğim! Garda buluştuğun adam kim Sevgi? Sen benden gizli bir şey mi planlıyorsun? Ne yapıyorsun Sevgi?!”

Anneannem beni odaya soktu. Girişteki ampul çok parlak yanıyordu. Annem küçücük kaldı gibi oldu. Babam kocaman gibi oldu birden. Ben anahtar deliğinden bakmak istedim, anneannem çekti beni kapının önünden.

Sonra sesler yavaş yavaş geri geldi. Annem, “Korkma kuzum! Korkma!” diyordu. İkimizi de divanın üzerine attılar. Annem bana sarıldı:

“Bana ne edeceksiniz edin! Bırakın çocuk gitsin!”

“Sana ne edecekmişiz Allah’ın sidikli o.ospusu! Sen kendini önemli bir şey mi sandın! Sinan nerede? Söyle bakalım. Sinan nereye gitti?”

“Sinan kim? Ben bilmiyorum Sinan diye birini!”

Annemi saçından tutup kafasını duvara vurdular. Geri divana attılar. Büyük adam, “Uğraşamam ben bu köylü karısıyla, bunlar koca dayağından kaşarlanmış olur. Asın lan çocuğu ayağından tavana!”

Annem bağırdı:

“Bırakın kuzumu! Kuzumu elleme ayağının altını öpeyim!”

Sesler yine kayboldu.

Babam anneme bağırdı:

“Bana bak Sevgi! Bu subay kızı havaları yetti artık. Ben de aptal değilim. Ömrümüz geçti yaranacağız diye ama bak hanımefendi neler peşinde! Senin bir ilişkin mi var Sevgi?”

“Saçmalama Aydın!”

O zaman bir şey devrildi:

“Bırak kolumu Aydın!”

“Bana bak Sevgi, yeter artık! Neyse ne, söyleyeceksin! Kim bu herif!”

Anneannem radyoyu açtı. Ben duymayayım diye açtı ama duyuluyor işte sesleri. Babam anneme, “Ömrümü yedin be ömrümü!” diye bağırdı. Annem, “Arabeskleşme!” diye bağırdı. O zaman bir şey daha devrildi.

“İyi o zaman söyle Sinan nerede?”

“Şuradan şuraya gitmek nasip olmasın, bilmiyorum ben Sinan diye birini!”

Anneme vuruyorlar. Ama ben söylemem. Hüseyin Abi’nin öteki ismi Sinan diyemem. Çünkü o zaman hemen bulurlar. Ama anneme benim yüzümden vuruyorlar şimdi, söylemediğim için vuruyorlar.

“Asın o zaman lan çocuğu!”

“Dur hele! Kurbanın olayım dur hele! Ellemeyin çocuğu!”

Anne ayağımdan asarlarsa çok acımaz. Assınlar beni.

Ensemden tutan adam yüzünü bana çevirdi:

“Len sen de bakalım nerde bu Sinan?”

“O konuşamaz,” dedi annem.

“Nasıl konuşamaz! Konuşamazsa belki şarkı söyler. Söyle len bir marş!”

“Kulun kölen olam, bırak çocuğu!”

“Marş biliyorsundur sen. Söyle bakalım bize bir marş!”

O zaman ben söyledim, belki annemi bırakırlar diye söyledim:

“Korkmaaa sönmeeez bu şafaaaak!”

“S.ktirtme belanı it! Piçe bak! Maytap geçiyor bizimle. Söyle lan Dev-Genç Marşı’nı!”

Annemin saçından tutup yere çökerttiler yine. Yine gitti sesler. Annemin dilini gördüm. Kuğunun dili gibi dışarı çıktı. Belki ses çıkardı ama duymadım ben hiçbir şey.

Kapının deliğinden baktım ben annemle babama. Anneannem, “Ayıp çocuğum,” dedi ama ben onun elini ittim baktım yine de.

“Bırak beni Önder!”

“Önder mi?!”

“Allah kahretsin! Bırak beni Aydın!”

“Önder kim Sevgi? Önder kim?!”

Babam, annemin tuttuğu kolunu ittirdi, annem duvara çarptı. Daha çok ağladı. Koşup yatak odasına kapattı kendini. Kapıyı kilitledi. Babam koridorda bağırıyordu:

“Ya çıkıp her şeyi söylersin Sevgi ya da bu iş burada bitti! Duyuyor musun beni! Duyuyor musun Sevgi?!”

Babam bağırırken zil çaldı. Kapı açıktı ama yine de zil çaldı.

“Koyun lan bu Kızılbaş piçini şu çuvala! Bana bak kadın! Sinan’la görüştüğünü biliyoruz. Haa tabii siz onu Hüseyin diye biliyorsunuz. O, o.ospu çocuğu lazım bana. Ya yerini söylersin ya da bu çocuğu bu çuvala koyup atarım ha bu Bademlidere tepesinden. Böğüre böğüre ölür piçin!”

Annem hiçbir şey söyleyemedi, çok ağladığı için hiçbir şey söylemedi. Parça parça söyledi:

“Ne?.. Bilmiyorum... Kim o?.. Bırak kolumu! Anaaaam! Anaaaam!”

“Konuşmayacaksın ha! İyi ulan! Bekleyeceğiz demek ki! Oturun lan şuraya. Kıpırdamak yok. Bu Sinan iti buraya gelene kadar biz de buradayız!”

Annemle bizi divana oturttular. Biz orada durduk. Onlar telsizle lahmacun söyledi. Mahalledekiler hiç gelmedi. Karanlık oldu. Annem hâlâ ağlıyordu. Adamlar bir sürü sigara içti. Bir sürü güldüler:

“Sizin bu Kızılbaşlıkta herkes herkesi düdüklüyormuş ha? Nasıl yapıyorsunuz anlat bakalım?! Ha ha ha!”

Annem hiçbir şey demedi. Adamlardan biri bana bağırdı:

“Senin baban kim len biliyor musun?”

Ben galiba konuşmayı unuttum. “Pırt!” dedim.

“Ne diyorsun lan?”

“Pırt!”

“Manyak mısın oğlum sen?!”

“Pırt!”

Annem üstüme kapandı. Ona vurdular. Ona vurdukça annem üstümde ağırlaştı. “Pırt,” dedim ben, sonra bir daha, bir daha dedim.

Kapıda Jale’anım Teyze vardı. Bağıra bağıra konuşuyordu, bir de içeri bakmaya çalışıyordu, babamın bir o yanından bir bu yanından:

“Ay münasebetsiz bir zamanda mı geldim? Nejla’anım kumaşları ben yokken geri bırakmış da, dikmeyeceğim demiş de Feride’ye, ne oluyor onu öğrenmeye gelmiştim de–”

“Sonra gelirsiniz Jale’anım!”

“Ay ben çok özür–”

“Tamam tamam. Sonra gelirsiniz.”

“Ay vallahi bilsem, ay çok fena oldu görüyor musun!”

Babam kapıyı Jale’anım Teyze’nin yüzüne kapattı. Annemin odadan ağlayan sesi geldi. Anneanneme baktım. Ellerini ağzına örtmüştü.

Çok zaman geçince annem, “Çocuk aç,” dedi. Beni ayağımdan asmışlardı. Ben hiç bağırmayınca korktular. Çünkü annem, “Geri zekâlı o, konuşamaz,” dediği için, konuşamadığım için korktular. İndirdiler. Annem bileğimi ovdu önce. Sonra zaman geçince, “Çocuk aç, ben ona bir çorba yapayım,” dedi. İyi tamam, dediler onlar da. Annemle mutfağa gittik. Ocağı yaktı annem, unu suya

karıştırdı. Bir sürü buhar oldu, çok kaynadı çorba. Annem bana bir şey demedi. Çorbayı pencereye tuttu. Pencere buhar oldu. Cama “Polis” yazdı. İçeriden ses geldi:

“Ne çorbaymış o.ospu! Bitmedi mi daha?!”

Annem yazıyı hemen sildi. Ocağı kapadı.

Sabaha karşı oldu. Ben uyumuşum galiba. Gürültü olunca uyandım. Annem, “Bari çocuğu komşuya bırakalım, evde tek kalamaz,” dedi. Adamlar da, “Nasılsa biri gelir bakar,” dedi. Annemi götürdüler.

Ben mum buldum. İbelo çakmakla yaktım. Mum yanınca her yer daha karanlık oldu. Kimse bana bakmaya gelmedi.

Ben o gece anneannemin yanında uyudum. Annem odadan çıkmadı. Babam eve gelmedi. Gece uyandım aniden. Odama gittim. Kahkaha makinesinin düğmesine bastım. Bir kere bastım. Kahkahalar biterken *cızırt* diye bir ses geldi makineden. Bir daha bastım. Artık kimse gülmedi.

13. ÜNİTE:

MARŞLARIMIZ

“Demir Ağlarla Ördük”

“Ay vallahi de billahi de tillahi de ben öyle biliyordum Nejla Hanım! Aaaa! Ben sana niye yalan konuşayım canım! Manyak mıyım ben!”

Jale’anım Teyze elinde anahtarlığı sallıyor. Oturduğu yerde ayağının ucuna takılı terliğini *çap çap çap* topuğuna vurduruyor. Sinirli, çok sinirli. Anneannem ona bakamıyor. Jale’anım Teyze utanacak sanmıştım ben ama anneannem utanıyor:

“Ben de şaşkınım Jale’anım. Takdir ederseniz ki çok müşkül duruma düştüm. Yani yaşını başını almış insanlarız nihayetinde. Böyle çocuk gibi kandırılınca–”

“Aaa bak, Nejla Hanım bana böyle yapma! Lütfen yani! Ne demek kandırmak canım! Aaa! Yok artık! Ayıba giriyor yani!”

Anneannem iyice utandı şimdi. Eteğinden bir ip çıkmış onu top yapıyor, çekiyor, top yapıyor yine. Jale’anım Teyze susmuyor hiç:

“Şurada yüz yüze bakan komşuyuz! Cavit Bey kimmiş ayol! Kırkından sonra azan teke! Ayıp oluyor yani bana da Nejla Hanım! Vallahi çok ayıp oluyor! Benim gururumla oynamaya değer mi yani!”

Nasıl öyle oldu anlamadım ama anneannem özür diledi Jale’anım Teyze’den. Jale’anım Teyze de affeder gibi oldu. Birden güldü:

“Neyse canım olur öyle şeyler dostlar arasında. Dert etme! E hadi o zaman bakalım şu elbiseye de... Geç kaldık zaten. Ama sen yetiştirirsin! Ne hamaratsın ayol! Vallahi genç kızlara taş çıkarırsın! Ha ha ha!”

Anneannem de gülmeye çalışınca benim canım sıkıldı. Evin içinde dolaşmaya çıktım en iyisi. “Şeylerimi” kontrol etmem lazım benim.

Tokaya baktım, halının altında duruyor. Ama annem artık haberler çıkınca babama seslenmiyor. “Siyasi bile konuşmuyorlar artık. Samim Abilere de gitmediğimiz için de öyle oldu, belki gitsek konuşurlardı orada.

Yabancıların yanında küsülmez çünkü. Annemin babama seslenirken tokası düşmüyor yani. Bu toka burada kalacak. Son toka işte bu, başka hiç toka düşmez artık.

Anneannem kumaşı kollarıyla bir sağ bir sola açıyor, “Bir... iki... üç. Burası etek boyu olacak o zaman,” diyor. Jale’anım Teyze bir sürü konuşuyor:

“Bu metroya illa 9 Eylül’de ilk harç dökülecekmiş efendim! Demirel engellerse ‘gönüllü gençler’ varmış, onlar yapacakmış metroyu. Bu belediye reisi iyice zıvanadan çıktı. Fatsa gibi yapacak Ankara’yı da! ‘Gönüllü gençler’ diyor bak! Sanki biz anlamıyoruz ne demek istediğini. Teröristleri diyor ayol! Salı günü Kızılay’da savaş var anlayacağın! Komünistlerle hükümet birbirine girecek! Canım tren mi kaldı artık! Bu komünistler çok gerici bir kere. İstemiyorlar ki herkes arabasında rahat rahat gitsin.”

Babamın kol düğmesi de burada işte. Pencerenin içinde duruyor. Ama bir daha olmayacak öyle, babam, “Sevgi koş!” demeyecek bence. Beraber televizyona bakıp üzülmezler bile artık. Çünkü artık herkes kendi üzülecek belki. Kendi arabasında rahat rahat gidecekleri için öyle olur.

“Ferit, bizim damat canım, kim olacak! Ferit işte, efendime söyleyeyim, bu Banker Kastelli’den bir para yapmış, bir para yapmış! Cin gibi çocuk! Bu solcular hep ‘dolandırıcı, tefeci’ şudur budur demediklerini bırakmıyorlar ama koca Demirel demiş adama, ‘Bravo Kastelli’ye! Biz yasaları çıkarmadan önden koşuyor,’ diye. Geçti artık o iki lokma aşım kaygısız başım şeysi. Neyse işte o kazandığı paralarla sen bizim Ferit tut, komple sürpriz bak, kimsenin haberi yok, bizim kıza nikâh hediyesi olarak Bodrum’da yazlık al! Görüyor musun sen çocuğu! Çok orijinal çocuk yemin ederim! Özal diyor ya ‘vizyonlu’ diye, aynen öyle işte!”

Anneannem, “Göğüs kısmı drapeli olacaksa bu kumaş tıkı tıkına gelir, belki yetmez yalnız Jale’anım,” diyor. O da çabuk çabuk yapıyor ki hemen gitsin diye Jale’anım Teyze.

“Bu kumaşı yetirmek için o drapeden belki vazgeçmek gerek Jale’anım.”

“Aaa, drapesiz olmaz! Zengin göstermez öyle!”

Topluiğne de burada işte. Kütüphanenin köşesine sıkışmış duruyor. *Kıs kıs* gülüyor yine, tilkinin bıyıkları gibi. Anneannem de artık çok gülmüyor. Gülünce de acıklı gülüyor, Su Elın gibi gülüyor. Çiğbörek yapınca evde her şey daha güzel kokuyordu, neşeli kokuyordu, yapmıyor artık. Unutuyor içine ne konduğunu zaten. Yemeklerin içine hep yanlış şeyler koyduğu için evde akşam kokusu olmuyor önceki gibi.

“Ay dur dur esas ne söyleyeceğim, en önemlisini unuttum ayol! Bülent Ersoy en sonunda karakolluk olmuş. Fuarda memeleri fora yapınca tuttukları gibi karakola götürmüşler aşüfteyi! Oh olsun! Nihayet! Vallahi ben bile rahatladım Nejla Hanım. Bitti neyse o hikâye. Artık biraz uslanır da bizim de kafamız rahat eder.”

“Çok gittiler üzerine kızın,” dedi anneannem.

“Ay ne kızı ayol! Allah iyiliğini vermesin! Koca adam be! Memeli adam. Aha ha ha! Canın çıkmasın! Genç kızlara taş çıkartırsın dedik de gözü açılmamış sığırcık yavrusu da değilsin be Nejla Hanım! Aha ha ha!”

Anneannem bir anda durdu. Ben de durdum. Jale’ anım Teyze anlamadı, kızacak şimdi anneannem. Ama Jale’anım Teyze bizim gibi değil, bakıştan anlamıyor, kaş kalkmasından anlamıyor susması gerektiğini. Bağırdı işte:

“Aaaaa! Bana bak Jale’anım, sen al bu kumaşları, götür evine, kır kıçını, dik dikebiliyorsan! Aman be! Kızına da, zengin damadına da, dedikoduna da, Bülent Ersoy’una da! Yeter be! Aaaa!”

Anneannem kumaşları böyle böyle havada doladı doladı torbaya soktu.

“Ay dur ayol, ne dedim ki şimdi ben!”

“Ne dediysen dedin. Bu yaşta alay mı geçilecek bizimle! Haydi bakalım evli evine!”

“Aaaa! Sen beni evden mi kovuyorsun Nejla Hanım! Aaa üstüme iyilik sağlık! Bunu da mı görecek–”

“Çok konuştun Jale Hanım, hadi hadi!”

“Ay komünistlikte bu da mı var! Başıma gelenler! Misafiri evden kovmak da mı var komünistlikte... Ben de sizi kocama şikâyet–”

“Kime şikâyet edersen et! İstersen git sıkıyönetim komutanına şikâyet et!”

“Bana baksana sen Nejla Hanım! Sen bizim nerelerde ne bağlantılarımız olduğunu bilsen!”

“Ay bastı bastı! Vallahi hafakanlar bastı!”

“Gösteririm ben sana hafakanları. O kızınla damadına da gösteririm! Dur bak ben size neler ediyorum!”

Jale’anım Teyze bağıra bağıra aşağıya indi, terlikleri *çlak çlak çlak* ses çıkardı. Anneannem kapıyı çarptı:

“Aaaa! Yeter be! Ay şuramda öküz oturumuş da nihayet kalktı yahu tonti!”

Anneannem yakalarını açtı, ensesindeki saçları havalandırdı. Kırmızı oldu yüzü, pervaneyi açtı. Pervanenin önüne geçince anneannemden bir koku çıktı. Salon hep anneannem koktu. Sabunlu koktu. Kumaşa çizgi çizilen ince küçük sabun var, ondan koktu. Gözlerini kapadı anneannem. Beni unuttu. Ben çekmeceye gittim. Üstünde telefon numarası yazılı yassı ampul kutusu artık orada yok. Babam aldı onu yanına demek ki.

Anneannemin gözü hâlâ kapalı, boynunu açtı pervaneye doğru. Artık kimse aynı şeyleri konuşmayacak. Ama eğer Ali ile ikimiz kuğuları kurtarırsak, belki o zaman haberlere çıkarsak, işte ancak o zaman onlar belki, “Aaa! Sevgi koş,” derler, “Aaa! Aydın bak ne var televizyonda,” derler, konuşurlar. Anneannem mutfaktan elinde maşayla çıkar, “Çocuklar açın sesini de mutfaktan duyayım, börekler yanacak, bırakamıyorum,” der. Ev o zaman yeniden eskisi gibi kokar. Terastan bağırırlar, “Samim! Ayla! Televizyonu açın bakın. Ali ile Ayşe var!” bile derler.

Anneannem hiç açmıyor gözlerini. Şarkı söylüyor:

“*Şarap mahzende yıllanır / Aşkın kalbimde yıllanıyor / İkisini birden içtim / İnan... İnan... İnan içim yanıyor.*”

Gömleğinin yakaları kuş gibi uçuyor.

Bizim kuğuları kurtarmamız lazım işte. Herkesin yeniden konuşması için. Bir tek el arabasıyla çuval gerek, onları da ancak Ali bulabilir. Perşembeye getirir belki. Belki ben ölürüm o zamana kadar. Çatışma çıkar belki, ölebilirim. Herkes ölebilir o zamana kadar. Ama şimdi kuğular var, Ali var, ölemem artık. Bana bakmaları için ölmeme gerek yok zaten artık. Kuğuları kurtarırsak bana bakarlar çünkü.

“Çıktık Açık Alınla”

Mum sönünce hava artık aydınlık oldu. Ben divanın altına girdim. Sonra çuvalı çektim yavaşça. Beni onun içine koyacaklardı, ölecektim ben belki de. Çuvalın içine girdim. İpekböceğiymişim ben meğerse, koza yapmışım.

Sanki olmuyormuş gibi her şey. O yüzden ben korkmuyorum. Başka bir şey oldu bana. Sanki film izliyormuşum gibi oldu. Sanki kozanın içindeymişim, dünya dışarıdaymış gibi oldu. Adamlar annemi götürüyorlar filmde, ben yalnız kalıyorum. Annem kapıdan çıkarken adamlara yalvarıyor, “Çocuğu bırakalım komşuya,” diye, adamlar annemin ağzını kapatıyor filmde. O yüzden ben divanın altına girdim, iplerime bakıyorum. Sabah olunca dışarıdan sesler geliyor ama ben filmin içinde olduğum için çıkamıyorum. Konuşmaya çalışsam da konuşamam çünkü onlar başka filmde. Duyuyorum seslerini. Birgül Abla geldi, bizim bahçeye oturdu. Sigara içiyor, çünkü kibrit yandı. Çay içiyor, çünkü şekeri karıştırdı. Başka bir abla daha var, duyuyorum. Öbür abla gazete okuyor, okudukça konuşuyorlar:

“Bak işte bizimkiler bir mermi isabet ettiremiyor ama adamlar Konya’da beş kişi cezaevini basıp yedi faşisti kaçırıyor... Bu arada sen duydun mu, Akdere’deki faşistler iyice azıtmış. İnsanların evlerine kâğıt bırakıyorlarmış. ‘Yarına kadar evinizi boşaltın yoksa hepiniz öleceksiniz,’ diye.”

“Aliye Abla da ne uyudu bugün! Kalksa da–”

“Ne yapacaksın ki sen Aliye Abla’yı?”

“Hiiç! Ali de kalksın da... Seviyorum ben o çocuğu.”

“Sen bu yeni sorumlu arkadaş Vedat’a ne diyorsun Birgül?”

“Nasıl ne diyorum?”

“Mahalledekiler pek ısınamadı gibi sanki. Akıllı çocuk da Hüseyin’deki sıcaklık, pratiklik yok tabii. Tüketici kooperatifine taktı kafayı. Halbuki meseleye daha geniş bakmak lazım. O olmuyorsa başka bir şey. De mi?”

“Alışır be! Fakat Ali de Hüseyin’den sonra hiç yaklaşamadı ona. Bu insani ilişkilere de öyle aparatçik gibi muamele etmemek lazım. Bu Ali kalkardı yahu bu saate kadar. Yazık o çocuğa da.”

Yazık mı bana? Kırmızı tel arabanın ipi elimde kaldı diye mi yazık bana? Faşistler her şeyi yapabilir. Onlar cezaevini basabilirler, kırmızı arabaları elinden alabilirler, su almaya giden çocukları durdurabilirler. Ama sonunda biz kazanacaktık galiba. Annem uyumuyor, burada değil. Ben buradayım ama söylesem bile sesim çıkmayacak benim. Çünkü filmin içindeyim ben şimdi. Ben de

seni seviyorum Birgül Abla. Ama ben iplerimden kurtulamıyorum şimdi. Bakmam lazım daha. Benim galiba ölene kadar divanın altında kalmam gerekiyor. Ya ölene kadar hiç konuşamazsam ben?

“Hah bir bu eksikti! Arkadaş, bırakın bu konuları yahu! Size mi kaldı!”

“Ne oldu ki?”

“Bülent Ersoy! Arkadaş, devrimci gazetede ne işi var şarkıcının! Yazı yazmışlar, ‘Kız mısın erkek misin kâfir?’ diye. Güya fuardaki şarkıcıların vergi vermemesini yazıyor. Biz de yedik! Birgül...”

“Millet bayılıyor o konuya. Yamyam gibi saldırıyorlar adama!”

“Birgül!”

“Ha söyle.”

“Şu yeni örgütlenen Laz kadının adı neydi?”

“Nuran mı?”

“Hah o! Demez mi, ‘Bizden topladığınız silah paralarını Kastelli’ye versek ya!’ Birgül biz bu işleri yapıyoruz da...”

Herkes kendi filminin mi içinde Birgül Abla? Belki herkes filmin içinde gibidir, sanki yaşamıyorlarmış gibidir. Belki herkes divanın altında durmak istiyor. Belki Bülent Ersoy bile öyledir. Sünnet şapkasındaki sırmayı parmakların arasında döndürünce ikiye ayrılıyor, bir daha döndürünce birleşiyor tekrar. Biz erkek olmuştuk o gün. Çok ağladık, çok korktuk. Erkek olunca bir daha çocuk olamazsın sonra. İpler bir daha geri birleşmez döndürsen de. Artık büyük gibi olman gerekir. Adam gibi. Yoksa yamyamlar yer bizi.

“Birgül, ne yapılıyor gidiliyor mu metro açılışına? Belediye bizimkilere çağrı yapmış mı?”

“Gidilecek tabii.”

“Bunlar gerçekten manyak Birgül. Sen duydun mu ne demiş Bayındırlık Bakanı? ‘Kaçak gecekondu muamelesi görür,’ demiş. Ulan Belediye Başkanı tek başına metro yapmaya çalışıyor Ankara’ya, devlet yekpare olmuş karşı–”

“Ya bu Aliye Abla’ya baksak mı? Bu saate kadar normal değil... Hiç ses de çıkmıyor. Sen dün gördün mü bunları? Çubuk Barajı’na da gelmediler.”

“Ali’yi tiyatroya götüreceğim mi dedi, öyle bir şeyler söylüyordu Aliye Abla.”

“Ben bakacağım bunlara, bir tuhaflık var.”

Korkamıyorum ben, ağlayamıyorum, ses çıkaramıyorum. Birgül Abla ben şimdi yokmuşum zannediyorum. Tuhaflıklar var. Hüseyin Abi’nin çakmağı neden Samim Abilerdeydi? “Aranıyor” resmi neden öyle çirkin olmuş? Annemi kuğuların gittiği yere mi götürdüler? Ben adamlara Hüseyin Abi’nin yerini söyleseydim o zaman annemi götürmezlerdi değil mi? O zaman Hüseyin Abi’yi bulamazlardı belki. Benim söylemem mi lazımdı aslında? Kim biliyor böyle şeyleri Birgül Abla? Ama benim el arabası bulmam lazım. Kuğularla birlikte onların gittiği yere gidebilmemiz için benim el arabasını bulmam lazım Birgül Abla, onu nasıl yapacağız? Eğer kapıdan girersen ben hiç ses çıkaramam. Sen beni hiç ses çıkarmasam da bulabilir misin? Abla, beni bulsana.

“E bu kapı açık! Ne oluyor be?! Aliye Ablaaa! Aliii!”

İçimden bağırıyorum Birgül Abla, hiç sesim çıkmıyor. Filmin içinde olduğum için öyle.

“Kızım baskın vermişler bu eve. Darmadağınık her şey! Gören olmadı mı hiç? Tüh Allah kahretsin! Aliiii!”

Sen duyabilir misin Birgül Abla. Ben şimdi çakmağı çakacağım bak. Bir tek çakmak var sesi çıkan. Bağırma Birgül Abla. Bağırırsan beni duyamazsın. Susman lazım.

Çıkırt çıkırt çıkırt...

"Nerden geliyor o ses?"

"Hangi ses Birgül?"

"Buradan. Yok şuradan... Çakmak sesi! Divanın altı... Ali! Ali! Ne işin var senin... Ali iyi misin? Gel buraya Ali, gel canım benim. Ne oldu Ali? Annen nerde oğlum? Çuvalın içine kim koydu seni?"

Birgül Abla bir sürü sordu. Bir sürü! Ben ağzımı açamıyorum ki! Konuşuyorum aslında ama sesim çıkmadığı için duymuyor beni. Sordu, sordu, sordu Birgül Abla. Ben de konuştum, konuştum, konuştum... Her şeyi anlattım ama ses çıkmadı. Sonra ağzım taştanmış meğer; çatladı. Heceledim:

"Be-nim el a-ra-ba-sı bul-mam la-zım Bir-gül ab-la. O-nu na-sıl ya-pa-ca-ğız?"

Birgül Abla bana sarıldı. Onun memeleri küçük olduğu için anneme "abla" diyor. Bana çok sarılırsa filmi anlatabilirim ona. Böyle tutması lazım ama. Ben konuşuncaya kadar. Çünkü ben artık iplere bakmak istemiyorum. O filmin içinde kalsın istiyorum ipler. Ben artık susmak istemiyorum. Çünkü insan belki hiç konuşamaz bir kere susarsa. Kuğu gibi dili dışarıda kalır, ses çıkmaz. Annem gibi bana sarılman lazım Birgül Abla. Çünkü ben daha kuğuları kurtaracağım. Ayşe'yle birlikte tabii.

"On Yılda On Beş Milyon Genç"

"Sence kaç insan öldürülmüştür Aydın Abi? Bir de öldürerek söndürdükleri, küstürdükleri, kaçırttıklarını, korkuttuklarını da hesaplarsan... Üst üste on yıl, baharı kökünden biçersen, bahar gelmekten vazgeçer mi sence? Belki diyorum çocuklar doğmaktan vazgeçecek... Aydın Abi, sen de mi beni dinlemiyorsun artık?"

Dedektif Nahit Amca bağırdı. Herkes bize baktı. Hepsi polis onların ama hepsinin bıyığı babamınki gibi olduğu için korkulacak bir şey yok. Onlar "Pol-Der"lidir. Pol-Der yani iyi polis demektir. Babam gelirken anlattı bana, onların toplantısı var şimdi. Daha başlamadığı için herkes ayakta. Babam onlara sosyoloji dersi verecek. Sosyal bilgiler gibi bir şey o, dördüncü sınıfta öğrenilenden. Ama babam sıkıldı şimdi, bacağını hoplatıyordu, sonunda durdu:

"Dedektif, bu Mustafa Pehlivanoğlu meselesi seni böyle yaptı. Çocuk gariban diye sen şey oldun böyle... Bırak artık, senin suçun değil."

Dedektif Nahit Amca elini masaya vurdu:

“Abi, anasını sattığımın memleketinde suçun sahibi kalmadı zaten! Bela burada!”

İki tane polis amca geldi hemen. Hepsinden telsiz sesi çıkıyor. *Dırılılı dırılılı* diye. Dedektif Nahit Amca’yı kaldırdılar. Onun parmakları kanıyordu. Çok yediği için tırnakları hiç kalmamış. Uzun boylu, kocaman bıyıklı olan amca kızıyor gibi yaptı:

“Nahit, oğlum senin kafan mı kıyak?”

“Amirim, kıyak değil de kafası bozuk arkadaşın.”

“Götürün bunu da elini yüzünü yıkasın. Oğlum sen de acı kahve söyle bakayım Nahit’e. Ne oldu buna böyle?”

Nahit Amca’yı lavaboya götürürlerken babam cevap verdi:

“Sıtkı Bey, Nahit arkadaş bu Mustafa Pehlivanoğlu meselesi yüzünden–”

“Yok yahu! Sadece o değil. Ben biliyorum ne olduğunu. Bunun kafayı sıyırmış bir arkadaşı var, adını bilmiyorum. Adam karısını takip ettirmek istemiş. Güya herif solcu. Komşusunu bile takip ettirmek istemiş. Millet artık ne yapacağını şaşırdı. Bizden dediklerimiz bile... Hocam sizin isim neydi?”

“Aydın. Birazdan semineri ben vereceğim.”

“Ha Aydın Bey, hoş geldiniz. Pol-Der adına çok teşekkür ederim. Onu diyordum, ne manyak herifler var. Bu keşmekeşin içinde adam karısının peşine polis takacak, komşusunu izlettirecek. Manyağa bak! Nahit’i o iş deli etti. Bir de adamın karısını görmüş biriyle... Komşusuyla ilgili de... Neyse işte. Çocuk onca katliam, katil, psikopat faşist komando gördü bana mısın demedi de... Aydın Bey, biz de böyleyiz işte. Yiğidi şüphe yıkar, derler ya, o hesap. Dostlarımız çözülmeye başlayınca, işte o zaman...”

Babam kaşlarını kaldırdı, gözlerini kırpıştırdı, bıyıklarıyla oynadı. Sıtkı Amir Amca da bıyıklarıyla oynadı. Sonra herkes bıyıklarıyla oynadı. Hem bıyıklarıyla oynadılar hem de ceplerinden telsiz sesi geldi. Babam haklıymış, çocuğa göre değilmiş bugünkü buluşma.

Anneannem öğleden sonra, “Haydi kalk gidiyoruz,” dedi aniden, “iş başa düştü. Ben bir şey yapmazsam bu annenle baban bitirecek birbirini. Haydi Ayşe, giy bakayım pabuçlarını.”

Biz babamın yanına gittik. Babam bizi görünce şaşırdı:

“Hayrola Nejla Hanım, bir şey mi oldu? Niye geldiniz?”

“Aydıncığım, Ayşe’yi sana bırakıyorum. Ben kızımı alıp biraz konuşacağım bugün. Olmayacak böyle.”

“Sevgi biliyor mu ona gideceğinizi?”

“Hayır bilmiyor. Sürpriz yaparım. Alıp kızımı bir bira ısmarlarım dışarıda. Ayşe seninle kalsın.”

“Nejla Hanım, siz karışmasanız?”

“Nedenmiş o Aydın? Sen kendi başına çok iyi beceriyorsun da ben her şeyi mahvederim diye mi korkuyorsun oğlum! Bu çocuğa da yazık Aydın. Sevgi’nin derdi benimle zaten, seninle değil. Çünkü... Neyse ne! Al sen Ayşe’yi, haydi akşam evde görüşürüz.”

“Nejla Hanım benim bu akşam bir toplantım var, çocuğa göre bir şey değil.”

“Aydın oğlum, yaşadıklarımızdan hangisi insana göre allasen!”

Telsizlerin seslerini kıstı hepsi, sandalyeleri çektiler, oturup kollarını kavuşturdular. Babam o zaman ayağa kalktı. “Sosyoloji...” dedi, “Sosyoloji, Yunanca ‘bilim’ anlamına gelen ‘loji’ eki ve Latincede...”

Durdu. Ben babam artık konuşamayacak sandım, öyle çok durdu. Sonra güldü:

“Gerçi bilimi yapılacak bir toplum kalmadı ama... Günde yirmi-otuz kişi öldürüldüğü için yakında bütün sosyologlar olarak dükkânı kapatacağız!”

Kimse gülmedi. Sonra babam polis amcalara ders anlattı bir sürü. Ben çok sıkıldığım için amcalara baktım. Bazıları not defterlerine bir şey yazıyordu. Hepsi sigara içiyordu. Bir tek Dedektif Nahit Amca boynu göğsüne düşük uyuyordu. Burnundan ses çıkınca uyandı, sonra yine uyudu.

Babam dersi bitirince, “Sorusu olan varsa cevaplamaya çalışayım,” dedi. Bir abi elini kaldırdı, babam, “Buyurun,” dedi ama sonra o da elini indirdi. Herkes telsizlerinin sesini açtı. Onlar belki hiç konuşmak istemiyorlar, hep telsizleri konuşsun istiyorlar.

Dedektif Nahit Amca bizi merdivenlerden indirdi. Gözleri kıpkırmızıydı. Babam ona sordu:

“Nahit, Samimlerle ilgili bir şey öğrenebildin mi?”

“Aydın Abi, o iş şöyle... Hay Allah yahu!”

“Nedir Nahit?”

“Abi, herkes elinden geleni yapıyor, öyle düşünmek lazım tabii. Dedim ya, suç kalmadı abi. Suçun sahibi de kalmayınca... Şöyle düşünmek lazım Aydın Abi–”

“Bırak şimdi nasıl düşüneceğimi de... Nedir Nahit?”

“Abi Samim’le... neydi onun karısının adı? Ha Ayla. Aydın Abi, o ikisi... Abi o kontrol altında yani, senin o konuyu düşünmene gerek yok. Biz şey yapıyoruz o konuyu zaten–”

“Nahit gözünü seveyim söyle artık!”

“Ama bir daha bana böyle şeyler yaptırma Aydın Abi. Olay şöyle...”

Ben duymak istemiyorum bunları. Babam dinliyor, bıyıklarıyla oynuyor yine. Ben duymuyorum çünkü. Utandım ben, çok utandım. O kadar çok utandım ki!.. Onlar bana olimpiyat ayısı Mişa vermişlerdi bir kere. Biz artık onları sevmeyeceksek onu geri vermemiz lazım. Çok ayıp olur çünkü.

“Kızım karşıdan karşıya geçeceğiz, tutsana elimi!”

“Tutmayacağım! Ben yalnız yürüyeceğim artık!”

“Ne oluyor kızım sana?!”

Çok utanıyorum ben. O yüzden kollarımı çırpmaya başladım. Kelebek gibi...

“Baba ben kelebek oldum ki artık, elim yok ki!”

“On Yılda Her Savaştan”

“Aliye!”

Babamın sesi sinek gibi çıktı. Annem kapıdan girdi. İki kolunda iki polis var çünkü annem yere basamıyor. Annemin ayakları kocaman olmuş:

“Ne ettiler sana Aliye?”

Babam anneme doğru gidince polislerden biri ona bir yumruk vurdu. Babam şimdi yerde:

“Kes lan a.ın oğlu! Konuşmak yasak! Hadi söyle sen de a.cık, nerede silahlar?”

Annem kendini yere attı, polislerin ayağına kapandı:

“Kurban olayım bir tabak turşu alayım!”

“Ne diyorsun be! Ne turşusu manyak karı!”

“Hamile kıza söz vermişim, işkencedeki. Aşerdi. Turşu istedi. Ben de ona söz verdim.”

“G.tünü s.ktiğimin karısı, sen bizi kandırdın mı lan?! Silahların yerini gösteririm diye bizi buralara kadar getirip... Ne turşusu o.ospu!”

“Tekmelemeyin be! Bırakın da şu turşuyu alayım! Size de vereyim. Çok güzel turşu! Ah! Vurmayın ulan!”

Annemi tekmeliyorlar. Babam yerden üstlerine uçtu, onun da kafasına tekme attılar. İkisi de yerde şimdi. Ben neredeyim? Ben burada mıyım şimdi?

Birgül Abla beni bulunca, çuvalın içinden çıkarınca, biz iki gün bekledik. Birgül Abla’yla beraber uyuduk. O uyurken çırpınıyor. Kanadı kırık olduğu için tabii. Ben onu kolundan öptüm her çırpındığında. Uyanmadı o hiç. Uyanmasın diye kuş gibi öptüm. Babam iki gün sonra geldi. Gözaltına almışlar onu Amasya’da. “Aranıyor” resimlerine benziyor diye gözaltına almışlar. Gelince babam ağlamadım ben. Çünkü Birgül Abla anlattı annemi götürdüklerini. Ben anlatamıyorum çünkü film gibiydi. Babam bana sarıldı, ağladı, ben ağlamadım. Çünkü kafam yok gibi benim artık. Anlatamıyorum.

Babam gelince bahçeye çömeldi. Sigara yaktı. Öyle durdu. Beş sigara boyunca durdu. Birgül Abla da onun yanına oturdu. Ben kıpırdamıyorum hiç. Divanın üzerinde duruyorum. Oradan bakıyorum onlara. “Bekleyeceğiz,” dedi Birgül Abla. Babam sigaranın ateşini bastırdı parmağıyla.

“Salarlar Hasan Abi, merak etme.”

Babam yine bastırdı. Öyle bastırınca ateş sigaranın içine gömülür, kâğıdı siyah olur. Sigara boğulur. Babamın boğazı da öyle şimdi, ateşle boğulmuş gibi.

İki gün daha bekledik biz. Babam sigaraların izmaritlerini bir daha içti. İşe gitmedi. Sonra akşam olurken annemi getirdiler.

Annemin ayakları kocaman çünkü falaka yapmışlar. Ben biliyorum önceden onu. Yürüyemiyor annem. Bizim turşumuz var, onu da biliyorum ben.

Polisler annemi tekmelerken yoruldu. Annem emekledi mutfağa. “Vallahi çok güzel turşu, bak size de vereyim,” dedi.

Polisler gülmeye başladı:

“Ver ulan! Madem geldik buraya kadar!”

Annemin burnundan kan damlıyordu. Mutfağa süründü, kapıya tutundu ayağa kalktı. Ben peşinden gidebildim sonunda. Annem bana baktı, güldü:

“Korkma kuzum! Hiç korkma!”

İki tabağa turşu koydu. Bir tabağı polislerin önüne bıraktı, çok yavaş oluyor her şey:

“Kurban olayım bu tabağı da götüreyim o kıza. Sonra istediğiniz kadar ne yaparsanız yaparsınız artık!”

“İyi lan!” dedi polis. Turşuyu yediler. *Haşır haşır* ses geldi ağızlarından. Annemin koluna girdiler yine. Annem tabağı eğik tutabiliyordu.

Babam yerden ta gece olunca kalktı. Birgül Abla gelmişti, başka ablalar da gelmişti. Biz öyle iki gün daha durduk. Sonra annem, sabah çok erkendi, şalvarı yırtılmıştı, kapıda durdu. Kapıyı açtı, kapı çarptı. Annem kapıya dayandı öyle durdu. Annem artık kocaman olmuştu. Yalınayaktı. Babam fırladı, onu tuttu. Divana yatırdı. Annem nefes sesi gibi konuştu:

“Ulus’ta bir yere bıraktı namussuzlar beni. Beş kuruş para da yok. Bir dolmuşçu getirdi.”

Annem çiş kokuyor, gülüyor:

“Bir araba da turşu yüzünden dayak yedim ama o kıza da o turşuyu yedirdim anasını satayım!”

Babam sümüklü sümüklü güldü, ağladığı için. İlk kez sarıldı onlar. Benim yanımda ilk kez.

Annemin kolunu öptüm. Kırık ya, ondan. Çok kırık ama. Öpünce geçmeyecek. Yeni kanat lazım belki de.

“Anayurdu Dört Baştan”

Gece annem yaraları yüzünden çok yavaş kalktı. Babama, “Hasan, beni dışarı çıkarsana, söyleyeceklerim var,” dedi. Pencereden baktım ben, annem silahları gömdüğü yeri gösterdi. Yürüyemiyor tam. Babama tutunuyor. Mezar gibi oldu onun silahları gömdüğü yer. Mezarın başında dua ediyor gibi durdular öyle. Sonra kömürlüğe gittiler. Babam gitmek istemedi ama annem adım atınca onu tutmak için o da gitti. Orada durdular biraz. Çıkınca babamın elinde bir şey vardı. Kapıdan girdiler, bana baktılar. Annem, “Ver onu bana,” dedi. Annem hemen divana yattı. “Gel bakalım kuzum,” dedi, “Bu parka dayınındı.” Çuvalın içinden çıkardı, pis kokuyor. Kömür kokuyor. Babam, “De etme Aliye, hastaneye gidip geleceğiz! Sanki mezara gidiyor gibi–” deyince annem, “Sus sen!” dedi. Sonra bana baktı, güldü:

“Ali’m, bak biz yarın hastaneye gidiyoruz babanla. Sen bu parkayı bil de... Senin bu artık. Sende duracak.”

Parkayı giydim. Çok kocaman parka. Annemin yanına divana oturdum. Annem kollarını kıvırdı parkanın. Başım içine gömüldü. Ben parkanın yakasındaki kan izine baktım. Siyah artık o kan izi, çok eski olduğu için. Babam sigara yaktı. Kapıya çömeldi, bize arkası dönük. Annem parkayı giydiğim için bana sarıldı. Beni kokladı. Kömür kokmuyormuşum gibi. “Oh!” dedi.

Sabah Birgül Abla’yla çıkarken parkayı çuvalın içine koydum. Birgül Abla, “Ne yapacağız onu? Ne var onun içinde?” deyince, annem hastaneye gitmek için Teslim Abi’nin dolmuşuna biniyordu, bağırdı:

“Bırak Birgül, alsın yanına, ses etme!”

Biz Birgül Abla’yla otobüs bekliyorduk, Kızılay’a gideceğiz önce. Dolmuş bekleyen adamlar konuşuyordu:

“Bülent Ersoy’u almışlar nihayet.”

“Hadi be! Meme yüzünden mi?”

“Yok be, hâkimin teki kira tespiti için evine gelmiş de bu da bağırmış mı ne, tutuklamışlar.”
“Nereye koyacaklar onu şimdi? Kadınlarla mı erkeklerle mi? Ha ha!”
“Ha ha ha! Tek kişilik hücreye koymuşlar tazeyi.”
“Oh!”
“Küçük de televizyon vermişler!”
“Oh!”
“Ağlayıp duruyormuş hücrede. Gazete yazıyor.”
“Ağlasın! Bizimkiler işkenceden geberiyor, hanım televizyonlu hücrede ağlıyor!”
Adamlar bize baktı:
“Kızım boşuna beklemeyin, otobüs seferleri iptal.”
“Nasıl iptal?”
“Geçende burada birileri iş çevirmiş. Bilmiyoruz artık kim? Ateşle barikat kurup otobüsü devirmişler. Bademlidere’nin faşist çıyanları diyorlar ama... Senin haberin yok mu?”
Birgül Abla adamla konuşurken elimi sıktı:
“Ha var da, o olay kaza gibi bir şey–”
“Ama işte Belediye Başkanı da, ‘Kaldırın Seyranbağları seferlerini, derslerini alsınlar!’ demiş.”
“Haydaaa!”
“Sorma, millet rezil oldu. Sizinkilere söylesen de gidip konuşsalar belediyeyle, millet işine gücüne gidemiyor.”
“Tamam hallederiz de... Bugün otobüs yok diyorsun yani.”
“Yürüyeceksin, mecbur.”
Birgül Abla bana baktı:
“Yürüyebilir misin Ali?”
Başımı salladım.
“Ama yorulursan dolmuş parası filan yok ha, ona göre.”
Yine başımı salladım.
“İyi madem.”
Baktım.
“Yav Ali bu çuvalı yanında taşımasan? Bırakalım mı onu eve?”
Başımı hayır gibi salladım.
“Ne salladın kafayı be Ali! Konuşmayacak mısın oğlum?”
“Cık! Konuşmayacağım.”
Birgül Abla güldü. Biz Kızılay’a gideceğiz şimdi. Oradan Kurtuluş’a. Birgül Abla beni Ayşelere götürecek. Ben diyeceğim ki, “Annem hasta, gelemedi.” Belki bu gece orada kalacağım ben, “durumları uygunsa”. Çünkü annemi hastaneye götürecek babam. Çünkü karnı şişti onun. Orasından da kan geldi gece. Mahalledekiler de hep metro açılışına gittiler, Belediye Başkanı’na destek olacaklar. Ne olacağı belli olmazmış. “Kurtuluş Savaşı’nın 9 Eylül’ü gibi bile olabilirmiş.” Zaten Belediye Başkanı temel atma törenini 9 Eylül’e o yüzden denk getirmiş, “Ya Demirel hükümetiyle faşistler bizi metro çukuruna gömecekmiş, ya biz onları.” O yüzden hep birlikte gittiler. Çocuklar da gitti. Biz annemle babamı hastaneye gönderdik, sonra çıktık.

Anneannem kulağıma fısıldayarak uyandırdı beni, parmaklarının ucuyla pikemi açıyordu:

“Kalk bakalım tonti! Biz bugün seninle sabah gezmesine gideceğiz.”

Uyandım mı uyanmadım mı bilemedim ben hemen. Biraz hatırlamam gerekti:

Sabah oldu. Gece yatmıştım –öğlen değil– üzgündüm gece yatarken çünkü annemle babam kötü bir şeyler konuşmuştu –üzgünüm ben şimdi aslında– sabah nereye gidilecekti –metro açılışına gidilecekti– kelebekler rüyadaydı –onları yakalamadılar aslında– kuğular da rüyaydı tabii –biz onları daha kurtarmadık– yakalanmadık ki – rüyaydı onlar hep.

Anneannem dudağının ucuyla konuştu, parmağının ucuyla pikeyi yavaşça kaldırdı, burnunun ucuyla yanaştı bana. Küçük küçük oldu her şey. Kedi burnu gibi. Anneannem pantolon giymiş, neşeli demek olur bu. Bana da tulum giydirdi. Ben seviyorum bu tulumu. Böyle olunca ikimiz de çok mutluymuşuz gibi olur. Etekle gömlek giyince hep sıkıntılı şeyler olur bence. Böyle giyinince sanki kırlara gidecekmişiz gibi olur. Kimse bize bakmayacak nasılsa gibi olur. Rahat rahat.

Anneannem elimden tuttu benim, evin içinde. Evin içinde elinden tutulmaz ki! Biz niye gizlice yürüyoruz ki! Sonra annemle babam mutfaktaymış meğerse, fısır fısır konuşuyorlarmış. Çok sigara içmişler, mutfakta bulut var. Bulutun karnı ağrıyor gibi kıvrılıp duruyor. Çok ciddi bir şey konuşuyorlar çünkü. Siyasi gibi ciddi değil, öbür türlü ciddi. O yüzden anneannemle biz sessiz sessiz giydik ayakkabılarımızı, serüvenli bir şey yapacakmış gibi. Annem mutfağın kapısında bizi gördü. Bir şey demedi. Ben günaydın diyecektim ama denmemesi gerekiyor sanki. Onlar çok önemli bir karar veriyor galiba.

Akşam eve geldiklerinde annemin de anneannemin de gözleri kırmızıydı. Ağlamışlar ikisi de. Babamla bana hiç sormadılar, “Ne yaptınız?” diye. İçki içmişler onlar, öyle kokuyorlar. Annem geceliğini giydiği için hemen sanki her şey daha iyi oldu. Kimse bir yere gitmeyecek, herkes burada gibi oldu. Babamla biz televizyon izliyorduk o zaman. Babam anneme hiç bakmadı. Anneannem beni çağırdı odasına ama ben

gitmedim, annemle babama bakıyorum. Annem koltuğun ucunda oturuyor, bir babama bakıyor bir televizyona bakıyor. Babam bakmıyor hiç. Babam sigarayı tablada döndürdü biraz:

“Samimlerle bir süre görüşmesek iyi olur.”

Annem daha da ucuna geldi koltuğun, dirsekleri dizinin üzerinde, parmaklarıyla oynuyor:

“Neden Aydın? Ne oldu? Bir şey mi var? Ne oldu?”

Annem yine öyle fazla fazla konuştu ama babam hâlâ televizyona bakıyor:

“Sonra konuşuruz.”

Annemle babam aynı taraftaymış gibi oldu. Hiç öyle olmamışlardı onlar. Başka düşmanları varmış gibi de sanki o zaman beraberlermiş gibi oldu. Yine sustular. Babam annemle konuşmayacak. Televizyona bakıyorum ben ama onları dinliyorum, benim gitmemi bekliyorlar.

“Aydın...”

“...”

“Aydın önemli bir şey var.”

“...”

“Bana soruşturma açıyorlar.”

“Neden?”

“Ayşe şu ipekböceklerini arşive saklamış ya nasıl sakladıysa artık!”

“Eee?”

“O yüzden işte.”

“Bir şey olmaz oradan.”

“Ya olursa?”

Hani söylemeyecektik babama! Ben söylemedim ama annem söyledi işte benim yaptığımı. Ama annem çocuk gibi şimdi. Babam onun da babası gibi. Kaşlarını kaldırdı. Babam kocaman bir adam gibi oldu:

“Hallederiz, merak etme.”

Annem daha da küçük şimdi koltuğun ucunda. Ama haksızlık yapıyor annem. Kelebekler yüzünden olmadı ki öyle, sarı dosyalar yüzünden oldu.

Kelebekleri ben onun için koymuştum Meclis’e. Haksızlık yapıyor annem. Çok ama. Benim aniden uykum geldi o zaman. Çok aniden.

Anneannemle ayakkabılarımızı giyerken annemle babamı gizlice dinledim ben. Annemin bir elinde sigara vardı, öbür elinde çay kaşığıyla reçel tabağının kenarlarını temizliyordu yavaş yavaş:

“Sadece bana değil Muzaffer’e de soruşturma açtılar.”

“Muzaffer kim?”

“Mikrofilmde İslamcı bir çocuk var, değişik biri. Şiir filan yazıyor.”

“İslamcıysa ona ne diye soruşturma–”

“O da bir şeyler saklamış arşive?”

“O ne saklamış? Aşk mektubu değil herhalde!”

“...”

“İyi tamam. Ne saklamış?”

“Sormadım.”

“İyi... Şimdi sen birkaç gün işe gitmesen daha iyi değil mi zaten? Soruşturma sürerken yani.”

“Öyle mi diyorsun?”

“Tabii canım. Zaten babamı görmeye gitmemiz lazım. Fatsa’daki olaylar, şudur budur; adam korkmuş. Kendi de gelemiyor buraya. Bir bakmamız lazım yani sonuçta.”

“Ne zaman gidelim diyorsun?”

“Ne bileyim, cuma öğleden sonra çıkar, gece orada oluruz. Dedektif arabasını bırakacak bana perşembe günü. Külüstür bir şey ama röno steyşın. Arkaya atarız Ayşe’yi de. Yatak filan yaparız. Annen da rahat rahat oturur.”

“...”

“Sevgi, eğer bu ilişkinin yürümesini gerçekten istiyorsan–”

“Tamam, müdür beyle konuşayım. Şimdilik bir buçuk gün izin alsam yeter cuma öğleden sonra ve pazartesi, değil mi?”

“Tamam öyle olsun.”

“Annemle Ayşe de gelsin mi?”

“Bilmem Sevgi, sen nasıl diyorsan öyle yapalım.”

Ben o zaman salona koştum. Halının altından, pencerenin içinden, kütüphanenin köşesinden "şeylerimi" aldım. Hepsinde tozlar vardı. Halının altına kaçan tokayı üfledim, pencerenin köşesindeki gömlek düğmesini üfledim. Kütüphaneye sıkışmış topluiğneyi de. Topluiğne bulunca yakaya takılır. Yakama taktım, düğmeyle tokayı cebime koydum. Ben onlara bütün gizli şeyleri söylemek istiyorum aslında. Anlasalar ya! Gidersek kuğuları kimse kurtaramaz!

Biz anneannemle kapıdan çıkınca hemen normal sesle konuşmadık. "Dedemin yanına gidecekmişiz anneanne! Ordu'ya! Duydun mu?" dedim ben.

"Evet tonti, dur bakalım. Annenle baban biraz daha konuşsun da... Hayırlısıyla her şey bir yoluna girseydi."

"Biz gitmeyecek miyiz anneanne?"

"Dur bakalım şimdi, önce bir gidileceği kesinleşsin de!"

Jale'anım Teyze'nin kapısının önünden geçip aşağıya iniyorduk. Anneannem, "Bırak o pis şeyi!" diye fısıldadı merdivenlerde ama ben aldım. *Hafta Sonu* gazetesi o, Jale'anım Teyzelerinin kapısının önünde duruyordu. Bülent Ersoy fotoğrafı var yine kocaman. Önce Bülent Ersoy'u seviyorlardı ama onun memeleri çıkınca çok kızmaya başladılar. Şimdi herkes onun duvarlardaki resimlerini yırtıyor ama hep gülüyorlar öyle yaparken. Şarkıcılar filan hep onun duvarlardaki fotoğraflarını yırtıyorlar, sonra da o yırtık fotoğraflarla poz veriyorlar. İnsanlar acayip. Galiba anneannem o yüzden pis diyor gazeteye:

"İnsanlar bu tımarhanede yakacak cadı arıyorlar vallahi!" Öyle dedi anneannem.

"Anneanne bak!" dedim. Jale'anım Teyzelerin eski çoraplardan örülmüş paspası vardı, onu kaldırmışlar onun yerine üstü yazılı paspas koymuşlar, renkli bir de. *Home sweet home* yazıyor üzerinde. "Burada ne yazıyor anneanne?" dedim. "Ne bileyim Ayşe," dedi, "basitlik işte!" Gazeteyi attım elimden.

Birgül Abla Hüseyin Abi gibi değil. O benimle yürürken karşıya, etrafa bakardı hep. Birgül Abla hep bana bakıyor, benim yürüdüğüm yere bakıyor. “Dikkat et!” diyor hep. Çukurları önceden söylüyor. Çocukmuşum gibi yapıyor Birgül Abla. Öyle yaparsa insan hiç büyümek istemez ki!

Onun Esem lastik ayakkabıları var. Ama sağ tekinin bağcığı kısa, yarısı bağlanıyor ayakkabının, *lap lap* ediyor yürürken. Demin de karşıdan karşıya geçerken koştu, ayakkabı ayağından çıktı gibi oldu. Eziliyorduk az kalsın. Ben cebimden annemin bana verdiği kısa bağcığı verdim. Ayakkabısına baktım. “Çok yaşa sen Ali!” dedi. Bağcığına benim ipi ekleyince tam oldu. Güldü. Ayağa kalkınca saçımı düzeltti. Sonra güldü, yeniden bozdu:

“Böyle dağınık daha güzel!”

Elimden tuttu. Yokuş aşağı iniyoruz biz. *Pat pat* diye aynı sesi çıkardı ayaklarımız. Kuru temizlemeci var köşede, camına Bülent Ersoy fotoğrafı asmış kocaman, sonra bıyık çizmiş. Ülkücü bıyığı çizmiş. O zaman Birgül Abla konuşmaya başladı:

“Ali, sen ne diyorsun bu bakkal Mustafa’ya?”

Ben bir şey demedim çünkü Birgül Abla’nın ayaklarına bakıyordum. Taş değer parmağına belki diye, belki çukura denk gelir ayağı diye. Birgül Abla konuştu yine:

“Bence biz de bazen en az düşmanlarımız kadar merhametsiz oluyoruz Ali. Bak şimdi bu Mustafa işinde acele ettik. Adamı herkesin içinde beş paralık ettik. Ama sonra ne oldu? Meğer polisler akrabasıymış, hem adam kovmuş dükkândan onları. Ama bunu öğrenince işte... Yani insanları toplayıp, ‘Biz yanlış ettik, bu arkadaş masummuş,’ diyemiyorsun ki! Bu memleketin hastalıkları bizde de var Ali. Önce herkesin içinde taşlayıp sonra kuytu köşede özür diliyoruz. Kadınlar iki gündür yemek taşıyor gizli gizli Mustafa’ya. Mustafa da almak istemiyor. Küstü adam. Telefonlara bakmıyor bile. Mahalleliye gelen telefonları söylemiyor. Kalbini kırdık adamın. Haklı yani. Bak şimdi bu Bülent Ersoy’a böyle yapıyorlar ya mesela, sonra gidip kenar köşede fısıldayarak özür diler bu namussuzlar. Bu ülke böyle be Ali! Özür dileyerek bile utandırır insanı. Seni utandıranlar hiç utanmazlar ama. Böyle saçma sapan bir hıyarlık! Bak şimdi mesela bu CHP’de birleşme meselesi. Millet gitti oraya metro bokuna... Hep bunlar var ya... Ne bileyim sanki bu CHP baba evi de, oraya dönmek insanı hayatı becerememiş bir çocuk gibi utandırıyor. Sanki hani, baba evi insana diz çöktürmeden kabul etmez ya... Amaaan! Yani–”

“Bana el arabası lazım Birgül Abla.”

“Oğlum sen bunu söyleyip duruyorsun da neden lazım el arabası bir desene.”

“Sürpriz yapacağım ben Ayşe’ye.”

“O çuvalın içinde ne var Ali?”

“Öldürülen dayımın parkası var. Göstereyim mi?”

“Yok. Yani... Yok yok!”

“El arabası lazım bana Birgül Abla.”

“Ne sürprizi bu Ali?”

“Hüseyin Abi sana gofret almıştı ya bir keresinde, sürpriz. Onun gibi.”

Güldü. Elimi tuttu:

“Oğlum el arabasını nerden bulayım şimdi ben sana?”

“Devrimciyiz ya biz Birgül Abla, buluruz nasılsa. De mi?”

Çok güldü bu sefer:

“Devrimciyiz anasını satayım! Sonunda kanat takıp uçacağız.”

“Evet uçacağız.”

Birgül Abla çok gülünce ben ona kuğuları anlatmamaya karar verdim. Uçacaklarını yani. Hepimizin yakında uçacağını. Şimdi, “Kuğu donuyla döneceğiz,” desem belki o da Ayşe gibi,

“Kuğuların külotları mı var?” der.

İkimiz de pantolon giydiğimiz için, neşeli olduğumuz için yani, yürüyoruz Kızılay’a. Çok güzel bir şey olacak çünkü. Düğme de toka da benim cebimde. Topluiğne de yakamda. Her şeyimiz var. Yürüyoruz şimdi kocaman kocaman. Ali söylemişti bana işte, göğsünün burası kocaman oluyor ya nefes alınca, öyle. Dev-Genç gibi. Anneannem de dev genç; ayakkabıları tozlu. Benimkiler de. Ali’ninkiler gibi.

Bir sürü insan yürüyor Kızılay’a. Herkes birbirini görünce neşeleniyor. Çünkü hepimiz trenler için gidiyoruz, ondan. Trenleri sevenler var sadece. Anneannem de insanlara selam veriyor. “Günaydın efendim,” diyor, “Merhaba çocuğum,” diyor. Anneannem “çok hanımefendi bir insan olduğu için” öyle. Jale’anım Teyze öyle demişti bir keresinde. Ama artık konuşmuyorlar. Çünkü Jale’anım Teyze anneannemi *suyistimal* etti. Yürüyenler siyasi konuşuyorlar ama şimdi herkes neşeli yürüdüğü için sinirli konuşmuyorlar:

“Bu Özal’ı... Yahu hakikaten kim bela etti bu herifi? Demirel mi? Tam işçi düşmanı pezevenk!”

“Bu adam sonuçta düz bir müsteşar, yani devlet memuru değil mi, ne bu böyle orada burada, ‘Grevler dursun,’ diyor? Bir de bu herif... Yahu hakikaten kim inanıyor bunlara?”

“Neye? Ne demiş yine?”

“Al işte burada, buyur: ‘Türkiye’mizin iyiye giden durumunun önüne taş konmak istenmektedir. Taş koymak isteyenler maazallah bu hareketlerinde başarılı olurlarsa Türkiye çok ciddi ekonomik bir badireye girecektir.’”

“Türkiye’miz iyiye gidiyormuş demek!”

“Yaaa öyleymiş!”

Özal trenleri sevmeyenlerden olduğu için trene giden kimse onu sevmiyor. Ecevit’i de sevmiyoruz ama yine de ona o kadar kızılmaz tabii. Çünkü sonunda anlayacak o her şeyi, o zaman bizden olanlar bir araya

gelecek galiba, çok güzel bir şey olacak. Öyle bir şey var yani, ben tam anlamıyorum onu. Teyzeler konuşuyor, anneannem yaşındaki teyzeler yani:

“Haydi diyelim erken seçim oldu! Faşistler takır takır katledecek CHP’lileri. Adam bunu istiyor namussuz!”

“Demirel mi?”

“Evet efendim! Bakınız üstat, sadece *Cumhuriyet* değil, bütün gazeteler yazdı. Demirel hükümeti kurulduğundan beri... Ne kadar oluyor? Bir yıl bile olmadı, değil mi üstat? Kaç CHP’li yönetici öldürüldü?”

“Kaç? On mu?”

“Olur mu üstat! Yirmi dokuz!”

“O kadar olmuş mu!”

“Efendim yine de Ecevit’in geniş tabanlı onarım hükümeti önerisini...”

İnsanlar hep beraber yürüyünce Kızılay daha yakın oluyor bence. Anneannem aniden neşeli konuştu:

“Tonti, insan çok yalnız kalınca kederli şeyleri bir tek ben düşünüyorum sanır. Otobüsler, dolmuşlar, trenler, vapurlar bunlar hep insana... Nasıl desem? Kederde de bir kibir var Ayşeciğim. Tek sende var sanıyorsun. Ah bir de tabii, büyüyünce anlayacaksın, vapurlar, trenler!.. Bunlar hep her şeyin mümkün olduğu yerlerdir. Tanışmaların, sevişmelerin. Ha ha!”

Anneannem bana baktı. Hava sıcak değilmiş gibi baktı. Sanki rüzgâr esiyormuş gibi. Ben yakamdan topluiğneyi çıkardım, anneanneme uzattım. Anneannem göremeyince burnunun ucundan bakıyor:

“Ne o tonti?”

“Tilki iğnesi.”

“Tilki iğnesi ne?”

“Kıs kıs gülen iğne demek.”

“İlahi! Ver onu da bana bir yere batırmadan.”

Anneannem yakasına taktı onu. Atılmaz iğne. Hiçbir şey atılmaz. Şimdi düğmeyle toka kaldı bende.

“Hüseyin Abi aslında Ankara’da, değil mi Birgül Abla?”

Birgül Abla birden elimi bıraktı, bana baktı, durdu:
“Sen nereden...”
Sustu. Elimi tuttu, yürüdük yine. O bana cevap vermediği için ben de ona pilav yediğim lokantayı anlatmadım. Hüseyin Abi’nin sakalının uzadığını söylemedim. Konuşmuyorduk biz, yürüyorduk, arkamızdan biri bağırdı:
“Birgül Abla! Birgül Abla!”
Liseli abilerden o, hapishaneye girmişti, çıktı şimdi:
“Selam İsmail! Hayrola?”
“Metro açılışına. Bildiri dağıtacağız okuldan arkadaşlarla.”
“Ne bildirisi İsmail?”
“Abla cezaevindeki liselilere sınav hakkını kaldırmışlar ya, onun için şey yapıyoruz.”
“Ver bakayım şunu... Hımmm... Tamam iyi olmuş. Kendiniz mi yazdınız bunu?”
“Evelallah abla!”

İsmail Abi, çok büyük, on beş yaşında belki. O yüzden artık bildirilerini kendileri yazıyorlar. Ama Birgül Abla’yı görünce kırmızı oluyor İsmail Abi. Bir de herkesinkinden daha çok dişi var galiba onun, gülünce çıkıyor.
“Tamam İsmail, haydi yaylan oğlum, ne sırıtıp duruyorsun?”
“Yok abla, öyle seni görünce.”
“E iyi işte tamam! Haydi bakalım.”
“Tamam abla o zaman öyle yapalım. Eyvallah abla.”
“Eyvallah İsmail.”
İsmail gidince bana bakıp güldü Birgül Abla:
“Bu çocuk da bir acayip be Ali.”
“O da sana âşık Birgül Abla.”
“Aa! Bak sen! Başka kim âşıkmış bana?”
“Liselilerin hepsi. Bir de–”
“Bir de?”
“Hüseyin Abi işte.”
Birgül Abla elimi bıraktı yine. Saçlarını kaldırdı ensesinden, “Amma sıcak be!” dedi, “Oooof! Sıkıntı geldi bu saçlardan da!”
O zaman ben Birgül Abla’ya cebimden ip verdim. Birgül Abla saçlarını atkuyruğu yaparken atın kuyruğu gibi attı saçlarını sağa sola, yukarı aşağıya. Birgül Abla gerçekten çok güzel.
“Nerden çıkardın bu ipi dakikasında? Yaşa be Ali!”
“Uçurtmadan Birgül Abla,” dedim, “Hüseyin Abi yapmıştı önceden.”
Birgül Abla elimi tutmadan yürüdü biraz. Hüseyin Abi’yi düşündüğü için unuttu beni. Sonra hatırladı:
“Ağır mı çuval Ali? Ben taşıyayım istersen?”
“Yok Birgül Abla,” dedim, “hiç ağır değil. Ama elim küçük geliyor.”
“Şunun ağzını bağlasaydık çıkmadan...”
Ben cebimden kırmızı arabanın ipini çıkardım. Birgül Abla ipi çuvalın ağzına bağladı. Artık elim o kadar küçük gelmedi çuvala.

“Alanı güzel düzenlemişler Nejla Hanım. Görseniz... Biz duramadık, torun çok huysuzlandı da!”

Anneannem Olgunlaşma *Enstütüsüsünden* arkadaşını gördü, onun da torunu var ama o çok küçük benden.

“Ne yapmışlar Özden Hanım?”

“Atatürk’ün tren penceresinden bakan resmi vardır ya, onu böyle epey büyük çizip asmışlar. Güzel bir mesaj olmuş Demirel Hükümeti’ne.”

“Aaa! İyi düşünmüşler doğrusu. Bu küçükhanım niye huysuzlandı acaba? Sevmedin mi tatlım? Kalabalıktan mı korktun?”

Anneannem o küçük çocuğu sevdi biraz. O saçlarını attı, anneannemin elinden kaçmak için. Ben abla olduğum için konuştum onunla:

“Kalabalıktan korkmana gerek yok. Burada hep devrimciler olduğu için korkulması gerekmez.”

Anneannemle arkadaşı güldüler bana. Ama komikmişim gibi gülmediler. Ben o zaman cebimden tokayı çıkardım, kızın saçına taktım. Büyük olduğum için artık benim küçüklerimizi korumam lazım tabii ki.

Teyzeye de düğmeyi verdim. Niye verdim anlamadı. Çünkü onun memesi görünüyordu. Cavit Bey Amca’ya giden kadınlar gibi. Anneannemin de buradaki çizgisi görünüyordu eczaneye gittiğimizde. Görünmesin diye, sonra o teyze de üzülür diye verdim. Anneannem utandı biraz galiba benden:

“İlahi Ayşe! Küçük hediyeler mi veriyorsun herkese! Ha ha!”

Teyze de güldü. Anlamadı kimse. Ama benim şeylerim bitti işte o zaman. Hiç şeyim kalmadı benim. Büyüdüğüm için tabii artık.

“Sence ne olacak Ali? Yani mesela, diyelim ki gelecek yıl.”

Birgül Abla saçlarını toplayınca konuşmadı biraz. Sonra yüksek sesle aniden sordu. Bazen bana da öyle oluyor. İnsan içinden çok konuşunca son cümleyi bilmeden yüksek sesle söylüyor. Ben cevap vermeyince o anlattı:

“Bence Ali, Ankara yakında tamamen bizim elimize geçecek. Öyle böyle olacak bu. Zaten ne kaldı? Birkaç mahalle. Ankara’yı alırsak Ali, gerisi kolay. General Evren yine açıklama yapmış, ‘Sıkıyönetim kalkmalı,’ bilmem ne! Bir de demez mi, ‘Ordu’muz, ulusumuzun mutluluk ve huzuru adına seve seve üstlendiği sıkıyönetim görevini gece gündüz sadakatle ve gayretle...’ bilmem ne! İşkenceci manyaklar! Ya bu alçaklar bizi kıracak ya biz onları devireceğiz Ali. İşin sonuna gelindi. Şimdi bak. Bunları niye anlatıyorum. Annen işkenceden geçti ya canım benim, sen buna hiç

üzülmemelisin. Hiç korkma yani. Çünkü neden? Çünkü bütün bunlar bir savaşın parçası. Annen de kahramanca direndi. Günü gelince hepimiz aynen annen gibi–”

“Birgül Abla,” dedim ben, “el arabasını metronun açıldığı yerde bulur muyuz?”

Üzüntülü şeyler dinlemek istemiyorum. Çünkü benim görevim var şimdi. Ben üzülmeyeyim diye anlatıyor ama kendisi üzüldü. Ben sünnetten kalan sırmalı ipi burdum o zaman, onun parmağına yüzük yaptım. Güldü yeniden.

Hüseyin Abi’nin aldığı yüzüğü takmıyor o. Neden?

Benim iplerim bitti. Hiç kalmadı cebimde ip. Çünkü artık parkam var benim. Zaten ipler çocuklar içindir.

“Raylı sisteme karşı çıkmak insanlık suçudur! Metronun yokluğunda kullanılacak benzin ve mazot, ulusal ekonominin ağır kayıplara uğramaması içiin... Dışa bağımlılık zincirine yeni bir halka eklenmemesi içiiin...”

Yüksek yerdeki amca mikrofondan böyle bağırdı. Herkes alkışladı. Biz de alkışladık. Bazen bağırıyorum ben, “Faşizme karşı omuzlardaaaa!” diye, anneannem bağırmıyor tabii.

Galiba üç kere bağırılıyor. Dördüncüsünü bağırınca ben yalnız bağırıyorum hep. O zaman yanımızdaki insanlar bana gülüyor. Hep abiler var, kollarında “görevli” yazan sarı kurdeleleri var onların. Onlar en ciddileri. Aralarda geziyorlar, insanlara bakıyorlar, herkesi düzeltiyorlar. Galiba onlar Dev-Genç olan abiler. Bağırıldığı zaman onlar başkalarına bakarak bağırıyorlar, bir de ellerini havaya kaldırıyorlar. Yumruk yapıyorlar. Yumruk yaptıkları zaman kollarından damarlar çıkıyor.

Meydana gelince Birgül Abla etrafa baktı. Ortada kocaman çukur var. Herkes etrafında duruyor. Çukurun içine bakmak istiyorum ben. Ankara’nın dibinden ne çıkmış diye. Hüseyin Abi’nin anlattığı şeyler çıkmış mı diye. Ama herkes çok bağırıyor. Yine çok gürültü var. Kimse çukura bakmıyor, herkes bağıran Belediye Başkanı’na bakıyor. Herkes çuvalıma çarpıyor. Birgül Abla tanıdık gördü bir tane:

“Bahri arkadaş!”

Bahri Abi’nin boyu o kadar uzun değilmiş. Kuğulu Park’ta gördüğümüz zaman, yanında iki tane daha abi varken daha uzundu. Şimdi kısa gibi olmuş. Tek durduğu için öyle olmuş belki. Birgül Abla çuvalımı aldı elimden:

“Ali, Bahri Abi’nin omzuna çıkarsan belki bizim mahalledekileri görebilirsin. Çıkacak mısın? Bahri alsana Ali’yi omzuna.”
“Gelecek misin Ali? Haydi hop deyince!”
Birgül Abla çuvalı tuttu, ben hop deyince atladım. Birden çok yükseğe çıktım. Demek ki Bahri Abi bu kadar yüksekten bakıyor. Başım döndü biraz. Sonra insanlara baktım. Sıkışıyor insanlar, dağılıyorlar, sonra yine sıkışıyorlar. Uğultuları var. Gözlerimi kapadım. Koklayınca çok neşeli koktu. Seslerin kokusu oldu. İnsanlar hep beraber bağırınca, o zaman elma gibi koktu Kızılay.

“Anneanneciğim bak amca seni omzuna alayım diyor. Çıkacak mısın tonti?”
“Evet!” diye bağırdım ben. Amca güldü, ben ona tırmandım. Anneannemle beraber daha çok güldüler. Yukarı çıkınca çok yüksek oldu ve de çok güzel. Herkes alkışlayınca su sesi gibi oluyor biraz. Su tazyikli olunca *fışşş* yapıyor bardağın içinde, gri oluyor, o zamanki sese benziyor alkış sesi. Gözümü kapadım. Sesin kokusu oldu, çeşmeden akan su koktu her yer.

Ayşe’yi gördüm. O da benim gibi omzuna çıkmış bir adamın. Kollarımı açtım. Bana baksın diye açtım.

Aaaa! Ali! Kollarını açtı. Uçacak gibi açtı. Güldüm ben. Ben de açtım. Kuğu olduk biz o zaman. Kanatlarını açabilen kuğu olduk Ali’yle.

Birgül Abla, Bahri Abi’yle konuşuyordu, göstermedim ona Ayşe’yi. Benim görmem yeter zaten.

Anneannem beni omzuna alan amcayla konuşuyordu. “Bak anneanne, Ali de orada!” demedim ben. Sadece biz bilince daha güzel olur her şey. Serüvenli, sırlı olur. Kuğular gibi.

Birgül Abla’yla metro inşaatından aldık el arabasını. Birgül Abla işçilere, “Hocam lazım bize bu biraz,” dedi, “sonra belediyeye bırakırız.” İşçi amcalar da, “Abla sen Bağlar’dan de mi? Al abla, al,” dedi. Biz Kurtuluş’a kadar yürüdük el arabasıyla. Birgül Abla el arabasını sürdü, ben çuvalı koydum üstüne.

“El arabası bizi şöhret yaptı. Herkes bize bakıyor Aliciğim,” dedi Birgül Abla. “Aliciğim” dedi! Bizim mahallede kimse, “Aliciğim,” demez, televizyondaki insanlar der öyle. Birgül Abla öyle deyince utandım. Birgül Abla hiç utanmadı:

“İnsan içine çıkmayalı epey olmuş be Ali!” dedi. Birgül Abla gülüyor:

“Mahalleden eyleme, eylemden mahalleye derken... Buradaki insanlar ne yapıyor haberimiz yok. Normal insanlar. Gerçi normal insanların da bizden haberi yok ya! Acaba öfkelendiğimiz için mi görmek istemiyoruz onları Ali, ne diyorsun bu işe? Onlar bizi yok sayıyor diye mi biz de onları yok sayıyoruz?”

Başımı salladım.

Birgül Abla ayakkabısının deliğinden çıkan parmağını geri çekti, görünmesin diye çekti:

“Bize gülüyorlar Ali. Sanki safmışız, kandırılmışız gibi. Yoksulluktan söz etmenin modası geçmiş gibi gülüyorlar. Zamanın sahibiymiş gibi. Bu alaycı gülüş silahtan daha tehlikeli Ali. Sanki sonunda o gülüş büyüyecek büyüyecek bütün memleketi kaplayacak. Bizi tomsonlar değil ama bu gülüş yenebilir bana sorarsan. Bazen şüpheleniyorum Ali. Belki de her şeyi anlıyorlar. Kendimizi yırta yırta söylediğimiz her şeyi anlayıp sonra bön bön bakıp gidiyorlar ya, anlamıyor sanıyoruz onları. Belki de basitçe istemiyorlar. Sadece istemiyorlar. Ne dersin Ali?”

Yine başımı salladım.

“Bak bu konuşmama işiyle ilgili sana bir şey söyleyeceğim Ali.”

Birgül Abla el arabasını bıraktı, ellerini beline koydu. Ayşe gibi koydu:

“Konuş Ali. Herkes sana bakacak, yanlış bir şey söyleyeceksin diye korkma. Çünkü o kadar çok gürültü var ki zaten bas bas bağırsak bile duyulmaz. Tamam mı Aliciğim?”

“Tamam,” dedim ben. Birgül Abla ellerini indirdi belinden. Yanaklarımı sıktı:

“Aferin len!”

Ben tek başıma süremem el arabasını ama zaten Ayşe de olacak. Yapabiliriz biz. Büyüdük çünkü artık ikimiz de. Ayşelerin oraya gelince Birgül Abla, “Burası mı? Emin misin?” dedi. Sonra Samim Abilerin apartmanına baktı. “Allah Allah!” dedi. Çakmağı *çıkırt çıkırt* yaptım ben. Ama artık anlatmayacağım bir şey. Her şey kuğuyu kurtardıktan sonra. O zaman söylerim ben Birgül Abla’ya her şeyi. Hüseyin Abi’nin sakallarını, uçabileceklerini, çakmağı da o zaman veririm artık.

14. ÜNİTE:

KOMŞULUK İLİŞKİLERİ

Komşularımız Bize Akrabalarımızdan Daha Yakındır

“Kalsın tabii canım, ne demek!”

Babamla annem beraber geldiler. Ayakkabılarını çıkarırken anneannem onlara Birgül Abla’yı anlattı, Ali’ nin bizde kalacağını söyledi, sonra küçük sesle dedi:

“Ali’nin annesi işkenceden geçmiş, öyle dedi gelen kız. Köylü kadın! Neden işkence etsinler ki! Değil mi Sevgi?”

Annem ayakkabısının teki ayağındayken durdu, anneanneme baktı. Bir şey demedi. Anneannem bazen annemin çocuğuymuş gibi oluyor. Annem ikinci ayakkabısını çıkarırken anneanneme bakmadı artık:

“Aydın bakıp gelsek mi hastaneye kadın nasılmış diye.”

“Hangi hastane söylememişler ki Sevgi. Arar herhalde Hasan Bey akşam, öğreniriz.”

Babam çok merak etmedi. Kızgın kızgın zaten. Annem de babamın çocuğu gibi oldu şimdi.

Anneannem ellerini avuçlarında ovuyor böyle böyle:

“Sevgi, çocuk da pek iyi değil gibi. Boş boş bakıyor biraz.”

“Tamam anne, sen bırak bize.”

Kimse kimseye bakmıyor artık. Benim parmağım ağzımda kalmış. Çekmedim. Bana da bakmadılar çünkü.

Anneannem küçücük şimdi. Ama Ali’nin Birgül Abla’sı geldiğinde burnunu böyle havaya kaldırmıştı. Çünkü Birgül Abla, Ali’ye, “Demek annenin gündelikçilik ettiği ev bu!” diyordu tam kapı açıldığında. “Buyurun kızım!” dedi anneannem, “çok hanımefendi” sesi var, onunla dedi. Birgül Abla içeri girince, “Biraz mutfakta konuşabilir miyiz?” deyince, “Tabii buyurun,” dedi, ellerini karnının üstüne koydu. Birgül Abla tam içeri girecekken anneannem parmağıyla paspası gösterdi: “Ayakkabıları burada çıkarıyoruz.”

“Kısa kalacağım teyze.”

Sustular. Sonra Ali ile ben duymayalım diye mutfağın kapısını kapattılar. Biz duyduk ki! Birgül Abla’nın saçları çok güzelmiş... Ama ayakkabıyla girdi içeri.

Ali’nin elinde çuval var, bana bakıyor mutfak kapısının önünde. Çok garip bakıyor, sanki daha önce hiç konuşmamışız gibi. Cebinde çakmağı *çıkırt çıkırt* yapıyor. Anlatacak çok şey var galiba. Çuvala bakıyor Ali. Bana bakıyor, sonra yine çuvala. Anladım ben demek istediğini. Buzlu camda anneannemle Birgül Abla’nın resimleri yıldızlı yıldızlı bölündü:

“... adım da Birgül. Şimdi... Size nasıl anlatsam?.. Bizim mahallelerde yaşananlardan haberiniz var mı?”

“Memleketin halinden biz de haberdarız kızım, buyurun!”

“Yanlış anladınız.”

“Yanlış filan anlamadım küçükhanım. Buyurun dinliyorum ben sizi, devam edin lütfen.”

“Böyle de ters oldu ama... Şimdi şöyle Nejla Hanım, Ali’nin annesi Aliye Abla... Hay Allah! Şimdi size de film anlatır gibi olacak ama–”

“Siz beni yumurtadan yeni çıkmış sığırcık yavrusu sandınız galiba küçükhanım. Aynı ülkede yaşıyoruz sonuçta! Aliye Hanım nerede?”

“Hımmm... Pekâlâ, aynı ülke diyorsanız... Şöyle söyleyeyim o zaman: Gündelikçiniz Aliye Abla–”

“Biz Aliye Hanım’a ‘gündelikçi’ demiyoruz küçükhanım, ‘yardımcı’ diyoruz.”

“O zaman *yardımcınız Aliye Hanım* gözaltına alındı ve ağır işkenceden geçti.”

“Nee! Aman ya Rabbi! Aman ya Rabbi!”

Ali hiç konuşmadı hâlâ ama anladım ben. “Çuvala bak, ben gösteremem, kıpırdayamam şimdi,” demek istedi. Ben çuvalı aldım Ali’nin elinden. Ali hep bana baktı. Gözünü hiç kırpmadan baktı. Çuvalın içinde yeşil palto var. Paltoyu çıkarttım. Kış kokuyor palto, kışın gece gibi kokuyor. Ali’ye gösterdim:

“Palto.”
“Par-ka.”
“Parka nedir ki?”
“Üzerinde kan olan palto.”
“Kimin kanı?”
“Kuğunun.”
Ali çakmağı *çıkırt çıkırt* yaptı yine. Parka belki kuğuları kurtarmak için giyilen paltodur.

“Nejla Hanım telaşlanmayın hemen, salıverildi sonuçta.”
“Alçaklar! Alçaklar! Ne yapacaklar zavallı gündelik– Aliye Hanım’a işkence yapıp!”
“Biz örgütlü insanlarız Nejla Hanım.”
“Ne örgütü efendim! Ne örgütü! Çoluk çocuk sahibi kadın–”
“Nejla Hanım lütfen yavaş, Ali zaten çok kötü etkilendi. Bir de biz şey yapmayalım.”
“Allah’ım ya Rabbim! Başımıza bunlar da mı–”
“Nejla Hanım, Aliye Abla şimdi hastanede.”
“Durumu nasıl peki? Haberimiz olsaydı...”

Ali çakmağı *çıkırt çıkırt* yaptı yine cebinde. Demek Ali’nin annesini karakola koymuşlar. Çok kan akmıştır belki Aliye Teyze’den. Yerlere kadar! Ali hiç ağlamamış, anladım. Çok korktuğu için öyle olmuştur. Cebinden listesini çıkardı, ölmeden önce yapacağı şeyler listesini. “İpler yok artık,” dedi Ali, çok ama çok küçük sesle, “listeye de gerek yok.”
Çakmakla listeyi yaktı Ali. Tek tek yandı her şey, sondan başa:

6. Kuğuları kurtarmak. (Hepsini olmayabilir çünkü onlar büyükmüş. Yetişkin bir kuğunun kanat açıklığı üç metredir.)
5. Kelebekleri Meclis’e sokmak. (Çünkü o zaman Hüseyin Abi de girer.)
4. Anneme oda dolusu ekmek almak (*Heidi*’nin ekmeklerinden), bir de et. (*Vikingler*’dekilerden)

3. Hüseyin Abi’ye en büyük tüfeği almak.
2. Dayımın parkasını giyip çok önemli bir şey yapmak.

Bir tek birinci madde kaldı:
1. *Hayat Ansiklopedisi*’nin hepsini okumak.

Yakıp yere attı. Ali ayağını halıya sürtünce küller eriyor. Ama ben diyemedim. “Ben de gizli şeylerimi verdim çünkü büyüdük artık biz Ali,” demedim. Belki o da anlıyordur benim demediklerimi. Çünkü çakmağını *çıkırt çıkırt* yapıyor Ali. Biz büyüdük şimdi ama insan büyüyünce kendini küçük zannediyor galiba. Dünden daha küçük olmuşuz gibi.

“Sonuç olarak Ali’yi birkaç gün sizde bırakmanın en iyisi olduğuna karar verdik, yani verdiler annesiyle babası. Aliye Abla hastaneden çıkana kadar. Biliyorsunuz Ali hassas bir çocuk, mahallede de işler karışık. İlgilenecek kimse olmadığı için–”

“Ay tabii çocuğum, ne demek! Tabii ki! Hey ya Rabbi, bak görüyor musun Aydın’la Sevgi de yok ki evde.”

“İsterseniz onlar gelene kadar bekleyip ben anlatayım.”

“Yok kızım yok, gerek yok. Tamam tamam. Şimdi sakinleşirim ben. Hey ya Rabbi! Çocuğa ne yapmak gerek peki?”

“Bir şeye gerek yok. Birkaç gün sakin bir yerde dursa kendine gelecek. Gelir yani.”

“Hey ya Rabbi!”

Ali parkayı aldı benden. Boynu böyle yana yatık Ali’nin. Kısa olmuş sanki o, boynu incecik olmuş sanki, büyüdüğü için işte. Parkanın cebinden mektubu çıkardı. Önder Amca’nın anneme verdiği mektubu, bizim aldığımız yeşil mürekkepli olan. Bana verdi. Çakmakla yaktı onu da. Kelimeler hızlı hızlı yandı:

“Sevgi’m,

Sevmek bir kuşun kanadının kırılmasıdır biraz da. Bilir misin Sevgi’m, oyuncu güvercinlerin eve geri dönsünler, kaçmasınlar diye kanatlarını kırarlar. Birini sevmek de işte, kendi kanadından, uçmaya yarayan o tek bir

kemiği çıkarıp başkasına vermektir, gönül rızasıyla, gülerek, korkmadan. Senin de işte uçmaya yarayan o tek bir kanat kemiğin artık bende. Benimkisi sende. Sevgi'm, sana hapishaneden yazdığım bu son mektup, yakında çıkıyorum. Yakında ikimiz..."

Tam orasından yandı mektup. Biz her şeyi yaktık artık. İkimiz kaldık tek. Hiçbir şeysiz kaldık. O zaman ben de ezdim külleri mutfağın önündeki halının üstünde. Büyüdük biz şimdi.

"Ay ne koktu böyle? Yanık mı koktu?"
"Nejla Hanım, bir şey daha var–"
"Ay dur bakayım, dışarıdan da gelmiyor bu koku. Çocuklaaar!"

Anneannem dışarı çıkmadan Ali çakmağı cebine soktu, ben küllerin üzerinde durdum. Duman olmuş biraz orası. Biz dumanın içinde durduk. Anneanneme ve Birgül Abla'ya baktık. Hiçbir şey demeden baktık. Anneannem, "Siz ne yaptınız burada bakayım!" derken diyemedi. Ali'ye bakınca sustu. Sonra da... "Aman ya Rabbi!" dedi bir sürü kere. Bir avucunda bir elini, sonra öbür avucunda öteki elini ovdu. Birgül Abla saçından ip çıkarıp Ali'ye verdi. Saçını savurdu, gülümsedi.
Birgül Abla gidince biz balkona çıktık Ali'yle. Birgül Abla, Samim Abilerin apartmanına girdi. Ben, "Ali bak!" dedim. Ali, "Şşş," dedi, gözleri kocaman oldu.

Annemle babam gelince, anneannem onlara Birgül Abla'yı, Aliye Teyze'yi anlatınca onlar sigara yaktı, biraz konuştular. Sonra babam Ali'nin başını sevdi. Bir şey demedi ama. Acıklı gibi baktı, o kadar. Akşam olunca haberlere kadar annemle babam hiç konuşmadılar bile. Haberler başlayınca konuştular. Ama artık babam anneme hiç "gözünü seveyim" demiyor, annem de babama kızamıyor eskisi gibi. Annem cezalı galiba:

"... temel besin maddelerinin son bir yılda yüzde yüz pahalandığına dikkat çeken ana muhalefet lideri Bülent Ecevit..."

“İzin aldın mı cuma için? Ne oldu soruşturma işi yani sonuçta?”
“Konuşmayalım şimdi Aydın.”
“Söylesene Sevgi. Açtılar mı?”
“Açmışlar.”
“Gerekçe?”
“Sonra konuşalım.”
“Söyle yahu!”
“Ahlaksızlıktan açmışlar Aydın!”

“... Ecevit ayrıca, ‘Bankerlere yatırılan paraların yüzde 30’u ödenmeyen vergilerdir,’ dedi. Ecevit, Başbakan Demirel’in Banker Kastelli’yi, ‘Kastelli enflasyonu yendi!’ diyerek övmesini eleştirdi.”

Babam bir kere daha sigara yaktı. O kadar duman çıktı ki yüzü görünmedi.
“Ne yapacaklardı Aydın! ‘Siyasi görüşleri yüzünden ve kızı Meclis arşivine kelebek soktuğu için’ diyecek halleri yok herhalde.”
“Önder’in mektuplarını okudularsa, ondan ahlaksızlık demişlerdir Sevgi!”
Annem konuşmadı.

“... yurtta yaşanan siyasi çatışmalar ve terör olayları sebebiyle dördü çocuk yirmi dokuz kişi hayatını kaybetti. Şimdi hava durumu...”

“Ayşe, annecim siz Ali’yle odana gidip biraz oynayın bakalım.”
Ali hep önüne baktığı için ben onun elini tuttum. Koridora gittik. Ali’ye, “Şşş,” yaptım ben. Ama zaten Ali hiç konuşmuyordu. Annemle babamı dinledim:
“Aydın, bu konuda üzerime geleceksen.”
“Ne yapalım Sevgi? Hiçbir şey olmamış gibi mi davranalım? Önder kim diye soramıyoruz ama Meclis’te hakkınızda ahlaki düşüklükten soruşturma açılıyor Sevgi Hanım!”
“Aydın, biz gözaltına alınırız da işkenceye gideriz diye eyleme uzun donla giden kadınız. Nereden vuracaklardı! Tabii ki ahlaksızlıktan. Ne

olursun üstüme gelme."

Annem sustu. Babam da sustu. Çünkü annem, "Ne olursun..." dedi ya, babam ondan sustu artık.

Hava durumu bitince söyledi annem:

"İzin aldım cuma için, pazartesi için de aldım. Ordu'ya gidebiliriz yani. Yarından sonra sabah çıkabiliriz istersen."

Tam o zaman işte telefon çaldı:

"Hah Hasan Bey, nedir durum? Yenge rahatsızlanmış... Bir yardıma ihtiyaç varsa... Hangi hastaneydi?.. Gelebiliriz yani hemen... Cidden... Peki... Yok iyi canım o, bizim kızla oturuyorlar, oyun oynuyorlar. İyi iyi merak etme sen. Bak bir daha söylüyorum, gözünü seveyim, bir ihtiyaç varsa söyle bak... Tamam... Tamam... Ha Hasan Bey, biz cuma sabahı, 12'si sabahı yani Ordu'ya geçeceğiz, benim de babam rahatsız, onunla ilgilenmemiz gerek. Kusura bakma yani. Ha? Tamam canım. Tabii tabii... O zaman haber bekliyorum senden bir şeye ihtiyaç olursa. Tamam, ha, yengeye de çok geçmiş olsun dileklerimizi– Kapattı!"

Ali koridora koştu, babasının ismini duyunca koşup gidip babamın önünde durdu. Babama baktı konuşurken hep. Ali'nin gözlerinin içinde bir ışık yandı. Ağzı açık kaldı. Ama babam, "Kapattı!" deyince, Ali ağzını kapadı, kilitlenmiş gibi, gözündeki ışık söndü. Babam onun başını sevdi yine. Babam başını severse Ali konuşur sanıyor:

"Merak etme Ali, annen iyiymiş. Ama bir-iki gün daha kalacakmış. Zaten cuma gidiyoruz biz Ordu'ya, biz gitmeden alacaklar seni. O zamana kadar siz de Ayşe'yle... Değil mi Ayşe, Ali'yle beraber siz, kardeş kardeş..."

Annem babama, "Niye öyle dedin Aydın! 'Cuma alın çocuğu,' der gibi," derken biz "kardeş kardeş" balkona çıktık. Samim Abilerin karanlık odasında ışık yandı, sonra hemen söndü ışık. Ona baktık. Bir şey demedik. Karakoldan sesler geldi. "Ah!" "Of!" "Kahrolsun..." sesleri geldi. Bir şey demedik. Biz hiçbir şey demediğimiz için bir sürü ses oldu mahallede. Jale'anım Teyzeler yine müzik çaldı, neşeli şarkılar. Koşan adamlar vardı, ablalar vardı. Karakoldaki dut ağacı hışırdadı. Biz hiçbir şey demedik. Sonra Ali dedi:

“Ayakkabıların tozlanmış, kapıda gördüm.”

Ben de, “Şokella yiyelim mi?” dedim.

“Birgül Abla ayakkabılarını çıkarır aslında ama burası zengin evi zannettiği için çıkarmadı.”

“Onun saçları çok güzel,” dedim ben de.

Sonra biz şokella yedik. Ali hepsini yemedi. Yarısını bırakıyor o. Annesi hasta ya, şokella yiyemiyor, o yüzden. Benim de annem hasta olsa ben de yarısını yemezdim.

Ali bana odada yatınca dedi ki, “Kelebekleri anlatsana, Meclis’e girdikleri zamanı.” Ben de ona anlattım. “Turuncuydular,” dedim, çok anlattım ama. Anneme çok kızgınım ben. Babama da. Onlar hem kelebeklerin Meclis’e girmesini istiyorlar sonra da biz sokunca korkuyorlar. “Aliye Teyze’nin çok kanı aktı mı? Yerlere kadar mı?” diye sordum ben Ali’ye ama Ali uyumuş artık.

“O bizden bekçi oğlum! Bizden! Bırak onu!”

Ayşe çok yalvardı anneanneye Kuğulu Park’a gidelim diye. Anneanne bana sordu, ben bir şey demeyince, “Tamam gidelim,” dedi, “açılsın biraz çocuk,” dedi sonra kendi kendine. Ben “keşif” yapacaktım, kuğuyla ilgili. Eylem yapmadan önce “keşif” yapılır çünkü. O yüzden yalvardı Ayşe, anneanneye.

Anneanne Kuğulu Park’ta bankta oturuyordu. Bir kadınla beraber gazeteye bakıyorlardı. Bülent Ersoy konuşuyorlardı. Artık herkes onu konuşuyor. Herkes ona kızıyor gibi:

“Hayır hanımefendi, bu ne idüğü belirsizler olmasa memleket bu hale mi gelirdi?”

“Memleketin haliyle Bülent Ersoy’un ne ilgisi var! Zavallı bir çocuk nihayetinde.”

“Neresi zavallı hanımefendiciğim! Ortalıkta kırıta kırıta dolaşacaksın, sonra niye beni hapse tıktılar diye ağlayacaksın!”

“Yok yok, hapis kimse için iyi değil!”

“Ama hanımefendi, bu iş de böyle gitmez. Dur denmesi de lazım bir yerde. Ya devlet başa ya kuzgun leşe! Neme lazım!”

“Devlet bizi neyden kurtaracak efendim?”

“Ordu mu gelecek başa artık neyse, gelsinler de herkes nerede duracağını bilsin. Erkekler erkek olsun, kadınlar kadın. Yeter artık çok karıştı işler! Hepimizin kafası karıştı, kazan gibi oldu!”

“Bence efendim, bu Bülent Ersoy meselesi... Millet bir hezeyan halinde, kurban isteyen yamyamlar gibiler.”

“Ne kurbanı hanımefendi! Ne alakası var. Düpedüz ahlaksızlık! Düpedüz–”

Ayşe salıncakta sallanıyordu, ben kuğulara bakıyordum. Sonra o çocuklar geldi. Kondulardan çocuklar geldi parka. Bağırarak geldiler. Herkes onlara baksın diye bağırıyor onlar. Kimse onları görmüyor sandıkları için.

Salıncakların tepesine tırmandılar, kaydırağın kenarından sallandılar. Tahterevallinin bir ucunu tepeye kaldırıp küt diye bıraktılar. O zaman bekçi geldi, düdüğünü çaldı. Çocuklar kaçışırken bekçi bir tanesini tuttu. Diğerleri de kaçamadılar. Küfür ettiler bekçiye. Onlar küfür ettiği için bekçi yakaladığı çocuğa vurdu. Ben oraya yürüdüm. Yavaş yavaş. Gittim bekçinin önünde durdum. Bekçi beni de tuttu. Ensemden tuttu. Öbür çocuk bağırdı, kurtuldu bekçinin elinden. Ben ses çıkarmadım, durdum öyle. Çünkü beni de onlardan sandı bekçi. Ben onlardanım çünkü. Kondu çocuklarının hepsini atacaktı parktan:

“Rahatsız etmeyin lan çocukları, piç kuruları! S..tirin gidin parktan!”

Çocuklar bağırdı, küfür ettiler, beni bıraksın diye, bekçiye. Bekçi de kondulardan aslında, ayakkabısından belli. Ayşe salıncaktan kalktı. Anneannesine baktı. Ama anneanne görmedi, duymadı. O zaman Ayşe bana bir adım attı, durdu. Yine anneannesine baktı, bekçiyi duysun diye. Bir şey diyemedi. O çocuklar ben yakalandığım için durdular, kaçmadılar. Ayşe gelemedi yanıma. Sonunda anneanne bağırdı:

“O bizden bekçi oğlum! Bizden! Bırak onu!”

Ayşe o zaman koştu bana. Elimi tuttu. Çekti. Bekçi ensemden çekiyordu, Ayşe kolumdan çekiyordu:

“Bekçi amca! O bizden işte! Onlardan değil o! Bırak onu!”

O zaman kondu çocukları bağırmadı artık, bana baktılar dik dik. Ayşe göremez onların nasıl baktığını. Ben görebilirim. Bana gülüp gittiler.

Ayşe’yle salıncaklara oturduk biz. Anneanne ile konuşan kadın da gidince üçümüz kaldık sadece. Anneanne benimle konuşamıyor zaten. Annem hastanede diye konuşamıyor. Ayşe de bekçiye bağıramadı diye konuşamıyor şimdi. Kimse kimseyle konuşamıyor artık. O yüzden, konuşsun diye dedim ben:

“Sen olmazsan kuğuyu kurtaramam Ayşe.”

O zaman Ayşe çok sevindi:

“Gerçekten mi!”

Kuğulara baktık Ayşe’yle. Her seferinde bir gözü görünüyor kuğuların. Onların gözünü ben de görebiliyorum, Ayşe de görebiliyor. Ayşe benim elimi tuttu. “Ben de sizden olsaydım keşke,” dedi. “Cık” ettim ben. Kuğular biraz bir gözüyle baktılar bize, sonra döndüler öbür gözleriyle baktılar. İki gözleriyle de aynı şeyi mi görüyorlar acaba?

Ayşe hâlâ konuştu:

“Ama kuğuları kurtarınca ben de sizden olacağım. De mi?”

“Cık!”

“Ama niye?! O zaman ben annemle babam gibi olmam artık. Senin gibi olurum. Öyle olur bence.”

“Fark etmez. Kuğular kurtulsun da! Kuğular kurtulunca herkes kurtulmuş sayılır zaten.”

Ensem eve gidinceye kadar yandı. Sonra zaten benim ateşim çıkmış. Öyle dedi Ayşe’nin anneannesi. Akşama kadar, o dedektif adam gelene kadar yattım. Ayşe de yanımda durdu. Elimi tuttu hep. Sevmiyorum ben elimi tutmasını ama o korkmasın diye bırakıyorum tutsun. Ayşe’nin annesi üç kere, “Eylül’ün 10’u oldu, hâlâ kavrulmuş Ankara sıcağı!” dedi.

Tam kapıdayken alt kata doğru bağırdı Dedektif Amca:

“Kapat kapını hanım! Kapat!”

Babama güldü ama sinirli:

“Yav bu sizin komşu manyak mı Aydın Abi? Ne yapıyor o öyle?”

“Ne oldu Dedektif?”

“Abi çekmiş karakolun polisini, yok yukarıda komünistler var, yok karşı binada Samim Beyler var, onlar da komünist falan filan bir şeyler anlatıyor. Size çıkarken sessiz yanaştım, baktım sayıp döküyor manyak karı! Azarladım. Memuru da gönderdim.”

Babam anneanneme söyledi:

“Bakın Nejla Anne, ‘İyi insan yine de,’ filan diyordunuz, duydunuz mu neler yapıyormuş sizin Jale Hanım?”

“Nişanlıkları dikmedim diye içerlediyse demek. Sevgi, aşağıya inip ben mi konuşsam? Yapmasın böyle şeyler. Ayıp yani.”

“Millet delirdi anne! Polis çağıran kadınla ne konuşacaksın!”

Dedektif Amca ayakkabılarını çıkarırken anneanneme söyledi:

“Bırak Nejla Teyze, hiç bulaşma. Artık millet –çok affedersin– manyak oldu. Geçen Amasya’da bir kedi yüzünden faşistlerle devrimciler birbirine girmiş, iki ölü var. Muhtarın kafasını kesmişler!”

“Yok daha neler!” dedi babam. Annem beni gösterdi:

“Çocuğun yanında...”

Anneannem, “Aaaa!” yaparken ağzını kapattı.

Babam, Dedektif’i kolundan tuttu:

“Neyse, salona geçelim biz Nahit.”

Dedektif Amca anahtarlar verdi babama:

“Al Aydın Abi, dediğim gibi sende kalsın, ne zaman istersen getirirsin. Bana lazım değil zaten. Ekip otosuyla gidip geliyoruz biz. Ordu’dan dönünce bakarız; belki sana satarım benim külüstürü... Esas sizin o soruşturma işi ne oldu yenge? Aydın Abi söylemişti–”

“Sevgi halleder o işi Dedektif! Merak edilecek bir şey yok. Gerici pislik heriflerin ahlaksızlık diye uydurduğu soruşturmadan ne çıkacak! Hiç! Başka türlü nasıl sindirecekler kadınları! Sevgi de ciddiye almıyor zaten.”

Annem babama çok kızgın gibi ama gülüyor gibi de baktı. Mutfağa girdi artık. Babam, Dedektif Amca'ya rakı koydu, salonda.

Dedektif Amca masaya kâğıtlar attı:

"Hay Allah! Bunlar da bende kaldı bak."

"Ne o Dedektif?"

"Sorma abi, bizim bu gazeteci arkadaş, Timur, yedi bitirdi beni. Yarın Şili Darbesi'nin yıldönümüymüş, gazeteye, 'Allende'nin mektubunu yayımlayalım,' demiş. İstanbul'dakiler koymamışlar, İstanbul büro şöyleymiş böyleymiş, falan filan... 'Yeter be!' dedim aldım elinden mektubu, bende kaldı.

"Bu ara mektup dolu ortalık zaten Dedektif."

"Buyur abi?"

"Yok bir şey. Versene şunu. Yıllar var okumamışım."

Annem, Ali'ye pirinç çorbası yaptı, hasta çorbası. Maydanozlar içinde yeşil yeşil yüzüyordu. Limon çekirdeklerini yakalıyorduk biz Ali'yle. "Morali bozukmuş" Ali'nin, annem öyle dedi, o yüzden ateşi çıkmış. Zaten şimdi inmiş, yemek yiyebilirmiş. İkimiz çorba içerken babam bize baktı, mutlu acıklı baktı. Aniden masaya vurdu, limon çekirdekleri kaşıklardan kaçtı:

"Çocuklar, Allende çok mühim adamdı. Latin Amerika'da Şili diye çok güzel bir ülkenin devlet başkanıydı. Yoksullar onu seviyordu ama zenginler sevmiyordu. O yüzden zenginler ona tuzak kurup öldürdü."

"Allende" deyince benim gözümün önüne muhallebi karıştırmak geldi. Çikolatalı muhallebi.

Babam küçük küçük peynir koydu tabaklara. Annem televizyonun sesini açtı. Korkunç şeyler olunca açılır televizyonun sesi:

"... iddialara göre Mamak Cezaevi'nin müdürü, siyasi tutuklu ve hükümlülere ateş açtı. Demokratik kitle örgütlerinin yaptığı ortak kınamada..."

Ama babam mektubu okumaya başlamıştı. Biz duyalım diye daha yüksek sesle okudu. Ali bir eliyle bir kulağını kapattı, mektup kulağını kapattı:

"... halka olan sadakatimin bedelini hayatımla ödeyeceğim... Güçlüler ve bize üstün gelecekler, ancak toplumsal dönüşümler ne suçla ne de güçle bastırılabilir. Tarih bizimdir, tarihi toplumlar yapar."

Haberlerdeki kadın kâğıtlarını böyle böyle yapıyordu:

"Başbakan Süleyman Demirel'in, 'Devletin hazinesi tükenmiştir,' sözlerine işaret eden muhalefet sözcüsü, 'Başbakan, ancak Latin Amerika ülkelerindeki askerî rejimlerle bu tür vahşi kapitalist politikaların uygulanabileceğini açıkça söylemiş oldu,' diyerek..."

Babam o adamın mektubunu 23 Nisan şiiri gibi okudu:

"... suçludurlar. Tarih onları yargılayacaktır! ... En azından, onurlu ve ülkesine sadık bir adam olarak hatırlanacağım."

Televizyondan sakallı adamlar geçti. Boyunlarına kocaman tahta tespihler asmışlar:

"Milli Selamet Partisi'nin Konya'da düzenlediği 'Kudüs'ü Kurtarma' mitinginin yankıları sürüyor. "İstiklal Marşı" okunurken yere oturan ve 'Anayasa Kuran!' 'Şeriat isteriz!' şeklinde slogan atan kitlenin ele başlarıyla ilgili olarak başlatılan soruşturma..."

Ali bu sefer televizyon kulağını kapattı. Kaşığı bıraktı. Babam artık iyice bağırıyor. Mektuptaki adam ölecek galiba birazdan. Ama babam sanki kendi ölecekmiş gibi okuyor:

"Halkım kendini savunmalı ancak kurban etmemelidir. Halkım, kendisinin yok edilmesine veya kurşunlarla delik deşik edilmesine izin vermemeli, ancak aşağılanmaya da müsaade..."

Televizyona göbekli, kravatlı adamlar çıktı şimdi de, çok güzel bir yerde yemek yiyorlardı:

“Türkiye İşverenler Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Halit Narin, yurt genelindeki grevlere dikkat çekerken, yaptığı açıklamada ‘Devlet Güvenlik Mahkemeleri kurulmazsa üretim artmaz,’ dedi.”

Babam bitirince, başını böyle “evet evet” gibi yaptı, sonra dedi ki:

“Ne anladın bakalım Ayşe Hanım?”

Ben cevap vermedim, Ali konuşmadığı için cevap vermedim.

“Sen ne anladın Ali Bey?”

Ali babama baktı. Ali deli gibi baktığı için korkuyor babam ondan, annemle anneannem de korkuyor. Bir tek ben bakabiliyorum onun gözüne. Ama bugün bekçi onu yakalayınca hemen yanına gitmediğim için ben de artık bir şey diyemiyorum. Biz cevap vermedik babama.

Annem tabaklarımızı kaldırdı:

“Haydi bakalım odaya siz.” Biz giderken babama küçük sesle söyledi:

“Aydın, çocuğun zaten canı sıkkın. Sen de tutmuş kurban murban...”

Ali ile ben balkona çıktık. Belki biraz rüzgâr eser diye. Samim Abilerin kilitli odasının ışığı yandı yine. Orada bir kadın göründü. Saçlarını salladı. Saçlar... Birgül Abla’nın saçları gibi. Onlar Birgül Abla’nın saçları! Bir tane adam eli saçlara yaklaştı. *Pıt* diye söndü ışık. “Aaaa!” dedim ben, Ali bir şey demedi. Yüzüne sokak lambası ışığı geldi Ali’nin sarı sarı. Ali güldü. Sonunda güldü Ali. Parmağıyla Samim Abilerin evini gösterdi, güldü:

“Kuğuyu kurtarınca oradan çıkacaklar, Hüseyin Abi ile Birgül Abla. Anladın mı?”

“Ama biz Ordu’ya gidersek, kuğulara gidemezsek, o zaman ne olacak?”

“Öyle olmayacak. Biz yapacağız onu.”

Sonra ayaklarımızı balkon demirlerinin aralarına soktuk. Ali ağzını demirlere dayadı:

“Ama kurban olmayınca nasıl olacak ki!”

Adı çikolatalı muhallebi karıştırmaya benzeyen adamın acıklı mektubu vardı ya, onun için öyle dedi Ali. Ali'nin çorabı delik. İkisi de. Uyuduk biz.

Akşamüzeri kapı bir sürü kere *güm güm güm* çaldığında ben deftere kenar süsü yapıyordum. Sıkılıyordum çok. Çünkü önce sabah telefon çalmıştı...

"Aydın oğlum, koş koş! Çaldı telefon, Ordu'yu bağladı santral herhalde!"

"Tamam Nejla Anne! Bakıyorum, ne bu telaş!"

Anneannem telefondan korkar birazcık. Bozulacak sanıyor, susacak sanıyor, arayanı kaçıracak sanıyor. Annemle babam işe gideceklerdi. Biz Ali'yle mutfaktaydık. Ali zeytin çekirdeklerini masanın üzerine koyuyordu, ben de alıp onun tabağına koyuyordum. Ayıp, yapılmaz öyle çünkü.

"Alo! Aaa Hasan Bey! Sen misin? Günaydın günaydın. Ha tamam... Konuşamadınız diye üzüldü geçen sefer. Dur vereyim oğlunu da konuş."

Ali lokmasını çiğnemeden yuttu babasının adını duyunca. Babam ona eliyle "gel gel" yaptı. Ali gidemedi bir türlü, çok yavaş. Telefonun sapı çok büyük olduğu için ağzına dayasa kulağına yetişmiyordu. Kulağına dayadı, ağzına yetişmedi. Sustu. "Alo desene oğlum," dedi babam. Ali babama baktı. Bir şey demedi. Babasının sesi duyuldu:

"Oğlum! Ali! Aslanım duyuyor musun?!"

Köylü insanlar telefonda bağırarak konuşur. Dedem de öyle konuşur. Sesleri duyulmayacak sandıkları için. Ali'nin babasının dediklerini duydum ben:

"Oğlum! İyi misin yavrum? Ananla ben yarın geleceğiz seni almaya. Sabah erkenden geliriz. Anan iyi oğlum, merak etme. Ali? Orada mısın aslanım?!"

Ali hiç ses çıkarmadı, başını salladı. Babam bağırdı telefona:

"Burada Hasan Bey, burada! Duyuyor konuş sen!"

"Hah! Ananla konuş bak Ali! Al konuş çocukla."

Aliye Teyze bağırdı telefondan:

“Kurban olurum kuzum, Ali’m!”

O zaman Ali ayakkabı dolabına ayağını vurmaya başladı az az. İnsan kaçmak isteyince yapar öyle.

“Ali’m! Kuzum! Merak etme oğlum beni, e mi çocuğum? Yavrum benim!”

Ali daha çok tekme attı dolaba. Ağladı galiba. Çünkü hiç ses çıkmadı. Sonra telefonun sapını babama verdi, benim odama koştu.

“Ha! Aliye Hanım, merak etme, iyi Ali. Utandı biraz da... Haa, evet. Yok canım iyi iyi. Sizi bekliyoruz işte. Geçmiş olsun bu arada. Hah! Hasan Bey, sabah kaçta gelirsiniz? Tamam o zaman. Tamam bekliyoruz. Bir şey lazım olursa– Bak yine kapattı. Hay Allah!”

Ali’nin yanına gittim. Ben odaya girince o tuvalete kaçtı. Kapıyı kapattı. Yüzünü bile göremedim. Biraz bıktım artık ben koşup durmaktan! O zaman yine telefon çaldı:

“Hah, bu sefer Ordu’yu bağladılar herhalde. Alo! Baba! Hah! Günaydın! Nasılsın baba? Daha iyi misin?.. Yapma yav! Baba, biz geliyoruz. Ha, geliyoruz geliyoruz... Yarın sabah çıkıyoruz yola. Ne dedin? Hey Allah’ım, alırız baba, alırız yoldan kavun. Tamam hadi. Tamam tamam. Haydi!..”

Babam güldü:

“Deden de tuhaf adam Ayşe! ‘Kalbim hasta, yetişin!’ diyor sonra, ‘Yoldan kavun alın gelin,’ diyor... Sevgi haydi! Bırak artık gazeteyi, çıkmıyor muyuz?”

Annem tek ayakkabısını giymişti, gazeteye bakarken ayağıyla ötekini arıyordu:

“Bu Mamak Cezaevi’nde olanlara bakıyorum da... Deliliğin son noktası. Hakikaten cezaevindeki komutan ateş açmış devrimci mahkûmların üzerine. Ben abartıyorlar sanıyordum ama gerçekmiş. Kimsenin de umurunda değil; varsa yoksa Kudüs’ü kurtarma mitingi–”

“Sevgi haydi, geç kalıyorum ben.”

“CHP’li bir aileyi de evlerine girip öldürmüşler. Aynı apartmanda yaşayan MHP’liler öldürmüş. Delilik–”

“Sevgi haydi!”

Annem yeni ayakkabılarını giymiyor; eski, çirkin ayakkabılarını giyiyor hep.

Anneannem aldı gazeteyi onlar çıkarken:

“Hani bakayım? Nerede olmuş? Ankara mı? Artık komşu komşuyu öldürüyorsa zaten... Ayyy!”

“Ne oldu anne?!”

“Banka soygununun görgü tanığının gözlerini oyup bırakmışlar! Ay! Ay! Ay!”

“Anne, biz yine Aydın’la buluşup geliriz herhalde akşam. Belki erken geliriz hatta, hazırlık yapmak için. Haydi, görüşürüz!”

Annem beni öpmeden gitti... Yine.

Ben o zaman sıkıldım. Off!.. Çok sıkıldım. Anneannem kendisine kahve yaptı, mutfakta camın kenarına oturdu. Sigara içti, tren gibi içti. Camdan dışarı baktı. Kendi kendine, “Tabii canım. Tabii... Konuşmak lazım,” diye diye içti sigarayı. Ali tuvaletten çıkmadı. Ben de odama gittim. Kalem kutumu buldum orada. Açtım kokladım. Kalem, silgi bir de geçen yılki elim kokuyor. Biz herhalde Ordu’dan pazar sabah döneriz; çünkü pazartesi okul başlayacak. O zaman annem bana yeni çoraplar alır, beyaz. Yeni ayakkabı alır, kırmızı, parlak ayakkabı. İlk gün dantel olan yakamı takarım ben. Anneannem dizlerimi kolonyayla siler, boynumu da. O zaman “mis gibi” olurum ben. Saçlarımı da örerim. Yeni beyaz kurdele da takarız saçlarıma. Herkes çok temiz olur okulun ilk günü. Tuvaletler bile temiz olur. Çantalar yeni olur. Teneffüste lastik oynarız. Sonra kırtasiyeye gideriz biz. Bana bir sürü defter alırız. Ben sayfaların sol tarafına kırmızı çizgiler çizerim cetvelle. Çünkü oradan başlanır yazmaya. Kırmızı çizgiden. Kırmızı çizgi olunca defter artık bomboş olmaz. Ama en güzel tarafı sağ yaprak olur. Orası hep temiz olur. Bir de kolunu dayayınca serin serin olur sağ sayfa. Sol sayfa ısınmış olur, kirli olur. Ben Ali’den sıkıldım galiba biraz. Sol sayfa gibi o. Üzgün gibi. Hep acıklı gibi. Okul başlayınca biz beslenme çantalarımızı alırız ki! Öğleyin onların içinde mandalin kabukları olur, sınıf mandalin kokar. Bazen de el bezi kokar çünkü bazı çocukların

anneleri beslenme çantasına ellerini silsin diye el bezi koyuyor. O çocuklar sabun kokar. Herkes temiz olunca çok güzel olur. Ali'nin beslenme çantası yoktur kesin. Zaten o defterlerin kenarına, kırmızı çizginin iç tarafına kenar süsü yapmayı da bilmiyordur. Ben saç örgüsü süsü yapabilirim defter kenarlarına. Önce üç çizgi çizilir dikine. Sonra yukarıdaki en sol çizgi aşağıdaki orta çizgiye birleştirilir, yukarıdaki ortadaki çizgi aşağıdaki en sağdakine, sonra yukarıdaki en sağdaki çizgi... Nasıl yapılıyordu o? Geçen yılki defterime bakayım ben. Şimdi hatırlamam lazım kenar süsünü nasıl yapıyordum. Kalem buldum. Çünkü ben onu yapınca çok mutlu oluyorum. Bir sürü yapıyorum ondan. Sanki o zaman hiçbir şey duymuyorum. Sanki her şey çok güzelmiş gibi oluyor kenar süsü yaparken. Hiç acıklı bir şey olmuyormuş gibi oluyor. Sanki o zaman hayatımda hiç acıklı şey kalmaz. Kimsenin derdi kalmaz hatta. Beyaz kurdeleli, beyaz çoraplı, kenarları kıvrılmamış defterli, tertemiz kızlardan olursam en güzeli olur. Bir sürü kenar süsü yaparım, o zaman Ali'nin şeylerine üzülmek zorunda da kalmam. Kenar süsü yapalım desem şimdi yapmaz bile. Hah! Çıktı işte tuvaletten. Şimdi gelince ya, "*Hayat Ansiklopedisi*'ne bakalım," der ya da, "Kuğuları nasıl kurtaracağız?" der. Zaten bence o beni sadece kuğuları beraber kurtaracağız diye seviyormuş gibi yapıyor. Ben yerli malı haftasında okula muz getiren çocuklarla oynamak istiyorum artık. Sıkıldım çok. Off çok sıkıldım. Keşke bir sürü defter alsak yeni, ben onlara bir sürü kırmızı çizgi çizsem.

"Ayşe, tonti, ben iki dakika kapıdan Jale Hanım'a bir şey deyip geliyorum. Uslu durun tamam mı evladım? Bak kapıyı da açık bırakıyorum zaten, gidip hemen geliyorum."

Ben kapıda durdum, anneannemin indiğini dinledim. Ali de yanıma geldi ama ben onunla konuşmak istemiyorum artık. Hep dertli o. Hep sıkıcı. Zaten okul başlayınca gelmez ki artık o. Annesine, "Ayşelere gidelim," demez ki! Zaten kuğuları kurtarınca artık beni özlemez de! Niye özlesin ki! O da beni sevmiyor. Ben de ona deli gibi baktım işte, hiç konuşmadan baktım. Nasıl oluyormuş bakalım! O da korktu işte. Apartmandan anneannemin sesi geldi:

"Jale Hanım, günaydın!"

“Buyurun bir şey mi lazımdı Nejla Hanım?”

“Ne lazım olacak canım... Ben sadece dün için–”

“Ay Nejla Hanım, vallahi çok telaşımız var bugün. Biliyorsun yarın nişan var akşama. Ne diyeceksen yani–”

“Ayıp oluyor ama Jale Hanım. Dün karakolun polisine bir şeyler derken duymuşlar sizi.”

“Eee?”

“Ne ee’si? Ayıp değil mi? Kaç yıllık komşuyuz. Bak zaman kötü Jale Hanım, millet birbirinin gözünü oyuyor. Kardeş kardeşi, komşu komşuyu katlediyor. Biz de mi... Bizi biliyorsun, kendi halinde, iyi insanlarız. Biz de sizi biliyoruz, siz de iyi insanlarsınız. Neden böyle olsun? Nihayetinde, aramızda bir yanlış anlaşma oldu, bir suiniyet söz konusu değil. Gelin bu dargınlığı sonlandıralım, yeniden iyi komşular olalım.”

“Bak Nejla Hanım, sanki ben bilmiyorum. Sanki senin kızın, damadın o komünist Samimlerle bir olup bizi aşağılamıyor. Belki arkamızdan ‘faşist’ bile diyorsunuz kim bilir!”

“Ne münasebet Jale Hanım! O nasıl söz!”

“Ben bilmem!”

“Benim ağzımdan öyle bir laf çıkması mümkün–”

“Ben bilmem Nejla Hanım! Sen beni nişana bir hafta kala elimde kumaşlarla bırakırken düşünecektin. Allah’tan damadımız var da Ankara’nın en ünlü terzisine üç günde diktirdi elbiseleri!”

“İyi olmuş! Hayırlısı olsun!”

“Yoksa sizin gibi insanı yarı yolda bırakan komünistlere kalsak!”

“Aaaa! Jale Hanım yeter ama!”

“Ne yeter ayol!”

Anneannem bizim kata çıkıyor artık:

“Yeter ama yeter artık! Fazla oldunuz yani! Aaaa! Ben böyle terbiyesizlik görmedim!”

“Terbiyesiz sizin gibi komünistlere benzer!”

“Aaaa! Başıma gelenler!”

Anneannem kapıya geldi, yüzü domates kadar kırmızı olmuş. Kapıyı kapattı arkasından:

“Faşist karı!”
Ağzını kapattı:
“Ay! ‘Karı,’ dedim! Tövbe ya Rabbi!”

Anneannem kahvaltı masasını topladı. Tabakları döve döve kaldırdı. *Çangır çungur* sesler geldi mutfaktan:

“Hata bende! Ne alttan alıyorsun! Komşusunu polise şikâyet edecek kadar düşmüş kadından ne insanlığı bekliyorsun! Hata bende! Bende tabii! Allah kahretsin!”

Ali bilmiyor ama ben onunla konuşmuyorum artık:

“Sizin komşularınız faşist mi yoksa?”

Ne bileyim ki ben! Çocuğuz biz bir kere!

“Komşularınız faşistse... O zaman sizin silahınız var mı? Saldırırlarsa diye yani.”

Saçma saçma konuşuyor Ali! Sanki her şey çok kötüymüş gibi. Sanki çok korkunç bir şey olacakmış gibi hep. Akşam *Heidi* var bir kere, sonra Ordu’ya gideceğiz biz, ben orada Heidi gibi koşacağım, pazartesi okul başlayacak, kırmızı çizgili temiz defterlerim olacak bir sürü.

“Nerede duruyor sizin tabanca?”

“Ben seninle konuşmuyorum artık bir kere!”

Bağırdım, odaya gittim. Ali yanıma gelmedi. O zaman ben işte bütün defterlerimi çıkardım. Hepsinin kenarına kenar süsü yaptım. Bir sürü. Şarkı söyledim. Neşeli şarkılar söyledim. Camdan gelen ışıkta dolaşan tozlar var, hepsi başka türlü, hepsi başka tarafa gidiyor. Onlara baktım bir sürü. Pazartesi günü belki öğretmen “Türk’üm, doğruyum”u bana okutur diye deftere onu yazdım. İki kere okudum kendi kendime. Ali bir kere bile yanıma gelmedi. Zaten de gelmesin! Bütün defterlerim bittiği için kitapların kenarına yapmaya başladım kenar süslerini. Saç örgüsü şeklinde yaptım. Sonra çiçekler şeklinde yaparken işte... Kapı çaldı. Kapı bir sürü kere *güm güm güm* diye çaldı. Belki Jale’anım Teyze özür dilemeye gelmiştir. Kapıya koştum. Ali de koştu. Ama konuşmuyorum ben onunla. Hiç hem de! Anneannem bağıra bağıra geldi:

“Geldim! Geldim! Ay ne oldu böyle *güm güm güm!*”

Samim Abi! Gömleğinin önü açılmış. Terlemiş, kıpkırmızı!

“Samim, oğlum! Bu ne hal!”

“Nejla Teyze, biz hemen gitmek zorundayız. Bu paketi sizden alacaklar. Aydın Abi’yle Sevgi Abla’ya çok selam. Biz bir süre–”

Aşağıdan Ayla Abla’nın sesi geldi:

“Samim! Acele et!”

Samim Abi merdivenleri inecekti ama bize bakınca durdu:

“Ayşe! Ayşeyeviç! Geri geleceğiz çocuklar! Ali! Hüseyin Abi’nle Birgül Abla’n da geri gelecek. Korkmayın!”

Anneannem elinde paketle titremeye başladı:

“Samim, oğlum!”

Samim Abi inerken durdu:

“Söyle Nejla Teyze!”

“Koruyun kendinizi oğlum!”

Samim Abi, “Hıh!” etti. Atlar koşuyor gibi gülmedi artık. Atlar hep gitmiş gibi güldü. Yok oldu sonra. Oyun gibi. Birden yok oldu. Samim Abi *pat pat pat* inerken apartmanda müzik başladı:

“... inliyor başımı vurduğum taşlar / İhtiyar olmadan ağardı saçlar...”

Apartmanın kapısı çarpınca şarkı da bitti:

“Kar beyaz saçımı yolasım gelir.”

Jale’anım Teyze de kapısını kapattı çünkü. Anneannem apartman boşluğuna bağırdı:

“Derdi olmayan isyan ediyor! Derdi olmayan isyan ediyor!”

Biz orada duruyorduk daha. Anneannem elindeki paketi hatırladı:

“Ne ki bu şimdi? Paketi kim alacak dedi? Dedi mi kimin alacağını? Hay Allah! Allah’ım sen aklıma mukayyet ol! Neler oluyor?!”

Anneannem o kadar çok titredi ki paket elinden düşecekti. Ali aldı elinden. Ayakkabılığın üzerine koydu. Gazete kâğıdı vardı üstünde. *Cumhuriyet*. Onu açtı. Anneannem hâlâ titriyordu:

“Tansiyonum oynadı! Ay şimdi bayılacağım. Neymiş çocuğum paketteki?.. Aman ya Rabbi!”

Tabanca!

“Tabanca!” dedim galiba ben.

Ali “Biri Sten, biri 14’lük,” dedi. “Hüseyin Abi’nin silahları.”

Sonra anneanneme döndü:

“Sizin kömürlük var mı? Kömürlüğe saklamam lazım bunları benim.”

Anneannem sallandı, duvara tutundu:

“Bayılıyorum galiba çocuklar!”

Anneannem tam bayılacakken dışarıdan bir sürü abi, abla sesleri geldi:

“Mamak’ın hesabı sorulacak!”

“Faşizme ölüm, tek yol devrim!”

Biz tam balkona çıkacaktık *güm* diye ses geldi. “Bomba!” dedi Ali. O her şeyi bildi.

Anneannem ellerini havada birleştirdi:

“Karakoncoloslar geliyor Ayşe! Saklanma zamanı!”

Anneannem tatbikat oyunu oynamaya başladı. Biz öyle durduk. Ali, “Silahları saklamamız lazım,” dedi. Anneannem elleri havada duruyor hâlâ. Tek başına tatbikat oyunu oynamaya çalışıyor. Ben Ali’ye baktım. Çünkü önemli şeyleri o bilir. Oyunları değil, gerçek şeyleri.

“Nerede kaldı bunlar? Gelselerdi selametle!”

Ayşe’nin anneannesi dokuzuncu kez böyle dedi. Silahları çekmeceye saklayacaktı. Ben dedim ki, “Kömürlük yoksa tencerelerin içine koymalıyız.” Anneanne silahları tencerenin içine koydu. Dışarıdan sesler geliyordu.

Taka taka taka... “Takara” geçiyor abiler. Otomatik tüfek onlar. Her ses geldiğinde anneanne bizi yan yana oturtuyor. Televizyonun karşısındaki koltuğa oturtuyor, eliyle bir şeyler yapıyor, dua gibi:

“Nur-billur içine / Atlaslara incilere / Tütütütü / Ben kilitledim çocukları / sen koru ya Rabbi!”

Öyle yapmaya başladığında önce çizgi film vardı. Heidi, Klara’ya dağları anlatıyordu. Heidi, dağları özlemişti. Ayşe, “Sen de mahalleni özledin mi? Orası dağlarda de mi?” dedi. Bir şey demedim. Bizimkisi öyle dağ değil ki zaten. Hem şimdi bizim görevlerimiz var. Öyle şeyler düşününce insanın başı ağrır, sonra hiç görev yapamaz. Televizyonun arkasında balkon kapısı var. Onun camından Samim Abilerin evi görünüyor. Biz Ayşe’yle hem *Heidi*’ye bakıyoruz hem Samim Abilerin evini görüyoruz.

Haberler başlayınca da korkuyordu anneanne. Sesini açtı televizyonun, yanımıza oturdu.

“Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin Şahinkaya, bugün Amerika Birleşik Devletleri’nden döndü. Çeşitli tetkiklerde bulunan Şahinkaya...”

“Acaba Sevgi ile Aydın yarın için bir şeyler almaya derken mi oyalandılar?”

Anneanne bana bakıyor. Sanki ben bilecekmişim gibi. Ben erkek olduğum için bana soruyor galiba. Ben bir şey demeyince televizyona bakıyor tekrar:

“İçişleri Bakanlığı’ndan yapılan açıklamada, Mamak Cezaevi’nde siyasi mahkûmların üzerine cezaevi müdürü tarafından ateş açıldığı iddiası kesin bir dille yalanlandı. İddiaların provokasyon amaçlı ortaya atıldığını belirten Bakanlık, ‘Bu iddiayı bahane ederek sokakları birbirine katanlar anarşi yaratma peşindedir.’ Cezaevi Müdürlüğü’yle ilgili denetimler...”

“Hah! İşte bu olay, değil mi? Sokaktaki hadiseler yani...”

Anneanne bana bakıyor yine. Belki devrimci olduğum içindir. Her şeyi bildiğimi zannediyor olabilir o yüzden.

“Sevgi ile Aydın nerede kaldılar acaba?”

Anneanne bana bakınca benim artık bir şey demem lazım oldu:

“Tutukluk yapan Port Said’di. 14’lükle Sten çalışıyor.”

“Ne dedin evladım?”

“Samim Abiler Port Said’i almışlar.”

O zaman anneanne bana baktı. Hiç durmadan baktı. Mahalledekiler, Dürüst Amca kendi kendine konuşunca, anlamadıkları zaman bakıyorlar ona böyle. Anneanne kalkıp perdeleri kapattı. Telefonun başına gitti. Telefonun sapını kaldırdı, dinledi, yerine koydu:

“Çalışıyormuş.”

Mutfağa girdi, sigara içti. Ayşe kalktı perdeleri açtı yeniden. Çünkü çok akıllı o aslında. Sonra biz reklamları izledik:

“Bol bol süüür! Bol bol yeee!”

Krem peynir o. Ayşe, “Ben daha hiç krem peynir yemedim,” dedi. “Ben de,” dedim. “Amerikalıların yediği şeylerden galiba o. *Korn Fleyks* gibi,” dedim, “gülerek yenen şeylerden.” “Evet ama artık biz de yiyecekmişiz işte,” dedi. Ben bir şey demedim. “Az az sürülür de mi? Katık olsun diye. Yani ekmekle peynir birbirine tam gelsin diye, de mi?” dedi Ayşe. Ben de, “Evet,” dedim. Ekmekle zeytin katık edilir aslında. “Zaten çok çok sürünce tadı güzel olmaz, de mi?” dedi Ayşe. Ben de, “Cık, olmaz,” dedim. İkimiz de Samim Abilerin evini izledik artık.

Kapı çaldı. Anneanne mutfakta bağırdı:

“Şükürler olsun ya Rabbiiii!”

Ayşe’nin annesiyle babası gelmişler. Anneanne elinde tencereyle kapıyı açtı. Ayşe onların yanına koştu. Annesine sarıldı. Annesi de ona sarıldı.

“Vallahi çok korktum Sevgi! Ne oldu kızım bu saate kadar!”

“Duymadın mı anne? Sokakta çatışma var. Bekledik biz de sokağın köşesinde. Senin halin ne böyle? Ne bu tencere?”

“Sorma! Hiç sormayın neler oldu. Çocuklar siz odaya... Neyse artık onlar da gördü zaten. Saklanacak bir şey yok... Samim geldi öğleden sonra. Yaka paça bir yerde. Yüzünün rabbiyesi kaçmış, bir acayip. Bir paket bıraktı. ‘Alacaklar,’ dedi. Sonra içinden bunlar çıktı.”

Anneanne tencerenin kapağını açınca Ayşe’nin babası küfretti. Ayşe, annesinin bacaklarının arasına girdi. Bana oradan baktı. Sonra ben ona bakınca koştu, yanıma oturdu. Benim annem burada değil diye yanıma geldi. Elimi tuttu. Elimi tutunca her şey geçecek sanıyor.

“Samim başka bir şey dedi mi anne? Kim alacak? Ne zaman alacak filan?”

“Yok kızım. Bu kadar işte.”

“Nejla Anne, bak iyi hatırla. Bu önemli. İstersen çocuklara soralım.”

“Oğlum, bu unutulacak şey mi! ‘Döneceğiz,’ dedi... Neler oluyor Sevgi? Samimler yoksa...”

Samim Abilerin evinden hiç gözümüzü ayırmıyoruz. Ayşe’nin annesi babası, anneannesi konuşup duruyorlar. Ama anneanne benim, “Hüseyin Abi’nin silahları bunlar,” dediğimi hatırlamıyor, unutmuş. Kimse bize bir şey sormadı. Biz de durduk. Ayşe de bir şey demedi.

“Ne yapalım Aydın?”

“Ne yapacağız Sevgi! Yapacak bir şey yok. Bekleyeceğiz. Zaten yarın sabah yola çıkıyoruz. Gelirse biri alır–”

“Ya gelmezse? Gitmesek mi acaba Ordu’ya? Samimlerin gelmesini mi beklesek?”

“Neyi bekliyoruz Sevgi? Zaten bizi niye sokuyorlar ki bu işe! Çocuklu eve teslim ettikleri şeye bak!”

“Hiç mi merak etmiyorsun Aydın?”

“Sen merak edip de ne yapıyorsun Sevgi?”

Birbirlerine baktılar. Salona geldiler, balkon camından Samim Abilerin evine baktılar. Bize arkalarını döndüler. Televizyonda *Uykudan Önce* başladı. Bir adam masal anlattı yine. Ayşe’nin annesiyle babası fısıltıyla konuştular. Fısıldadıkları zaman ağızlarından dumanlar çıktı. Bizi unuttular.

Cebimde çakmağı tuttum ben. Hüseyin Abi onu artık unutmuştur. İnsanlar bir şeyi unutunca, sen mesela görünce onun unuttuğunu, söylemeyince, o şey orada öyle kalıyor. İnsanlar sanki öyle bir şey hiç onların değilmiş gibi, hiç öyle bir şey olmamış gibi gidiveriyorlar. O şey de hiç sesini çıkaramıyor. Hatırlanana kadar orada bekliyor. Sonra, “Aaa, şeyimi unuttum!” diye dönünce insanlar, o şey tekrar seviniyor, canlanıyor gibi oluyor. Hüseyin Abi’nin İbelo çakmağı da o gelince canlanacak tekrar. Sevinecek. Cebimde şimdi bekliyor.

Ayşe’nin annesi perdeleri kapattı. Hiç aralık kalmadı. Samim Abilerin evi hiç görünmüyor artık. Sonra yatak odasına gittiler. Hep fısır fısır konuştular giderken. Ayşe ile bana bakmadılar. Ayşe korktu. Annesiyle babası da korktular. Anneanne zaten çok korkuyor ihtiyar olduğu için. Onlar hiçbir şey olmadığı için korkuyor. Hiçbir şey yapmadıkları için korkuyorlar. Hiç bağırmadıkları için. Bağırsalar o kadar korkmazlar. Ayşe kalktı perdeyi açtı. Yanıma oturdu tekrar. Televizyonda *Kükreyen Fare* diye bir film başladı. Komik galiba ama biz Ayşe’yle karanlığı izliyoruz. Balkon camı büyük televizyon gibi. Göstermeyen, bozuk televizyon gibi.

Ayşe’nin babası silahları mutfaktan, tencerenin içinden aldı. Telefonun orada, kapının önünde baktı. Çekmeceye koydu. Sonra çıkardı yeniden tencereye koydu, mutfağa götürdü. Anneanne hep önümüzden geçti.

“Çok mu erken gidecekmişsiniz?” dedim Ayşe’ye. Başını salladı. “O zaman kuğuları ne zaman kurtaracağız?” dedim ben. Omzunu kaldırdı, “bilmem” gibi. Başka soru sormadım artık. Ayşe de korkuyor çünkü. Kuğuları düşünürse korkmaz. Çünkü insan görevi olunca korkmaz. Hüseyin Abi gelecekmiş hem. Samim Abi öyle söylediğine göre gelir. Devrimciler yalan söylemez çünkü. Geleceğim deyince gelirler. Anneanne tam önümüzde durdu, elinde bir sürü mandal vardı:

“Sevgi, çamaşır yıkamıştım, unutmuşum telaştan, balkona asmayalım mı şimdi kızım?”

Ayşe’nin annesi içeriden bir şey dedi, duyulmadı:

“Ne dedin kızım? Duyamadım!”

Tam o zaman işte... *Pata pata pata pata*. Uçurtma sesi gibiydi. Kulağının yanında uçan uçurtma gibiydi. Adam sesi geldi:

“Teslim olun! Teslim olun!”

Her şey çok yavaş oldu. Çok ama çok yavaş oldu. Samim Abilerin evinde ışık yandı. Ayşe’nin annesiyle babası içeriden geldiler. Anneanne elinde mandallarla önümüzde durdu. Ayşe ile anneannenin önüne geçtik görmek için. Samim Abilerin balkon kapısı açıldı. Hüseyin Abi! Birgül Abla! Hüseyin Abi’nin elinde Port Said vardı! Birgül Abla’nın saçları dağılmıştı. Balkonun demirlerine çıktı ikisi. Durdular. Hüseyin Abi beni gördü. Elindeki silahı havaya kaldırdı. Güldü mü

Hüseyin Abi? Birgül Abla onun yanındaydı. O bana bakmadı, Hüseyin Abi'ye baktı. Elini tuttu. Sonra... *Pata pata pata...* Hüseyin Abi ile Birgül Abla uçmaya başladı. Ayşelerin balkonuna uçmaya başladılar. Havadaydılar... Perde kapandı. Mandallar yere döküldü. Ayşe'nin babası bağırdı, "Banyoya! Banyoya!"

Her şey hızlandı. Anneanne mandalları toplamaya çalıştı. Ayşe'nin annesi bağırdı:

"Anne bırak onları! Bırak anne! Banyoya!"

Ayşe ağlamaya başladı. Hiç ses çıkmıyordu ama. Ben duruyordum. İkimiz de babasına baktık. Bize bağırıyorlardı:

"Banyoya! Banyoya!"

Biz hiç kıpırdamadık. Ben Ayşe'nin elini tuttum:

"Bu gece kuğuları kurtarmalıyız. Hüseyin Abi'yle Birgül Abla yere konmadan."

Ayşe'nin ağzı kocaman açıktı, ağlıyordu ama ses çıkmıyordu hiç. Başını salladı. İkimiz de babasına baktık. O hâlâ bağırıyordu:

"Ne bekliyorsunuz! Banyoya!"

Ayşe'nin elini bırakmadım. Çünkü biz babası yüzünden çok utandık. İnsan başkası kötü bir şey yapınca utanır, öyle utandık. Devrimciler uçabilir ama. Ayşe'nin babası onu bilmiyor tabii. Ama yukarılara uçmaları için, vurulmamaları için bizim de kuğuları kurtarmamız lazım. Onu hiç bilmiyor buradakiler. Ayşe biliyor ama. Ben onun elini hiç bırakmam artık. Çünkü ağlayınca hiç ses çıkmadı ondan.

15. ÜNİTE:

YURTTAŞLIK BİLGİSİ

Yardımlaşma

Askerler ışığa bakınca kör olur. O yüzden ışıklı akvaryumun altına çömeldik, karanlıkta kaldık. Ayşe ile ikimiz şimdi ışığın gölgesindeyiz. Parkayı beraber giydik. Benim sağ kolum dayımın sağ kolunda, Ayşe'nin solu. Dayım, bizim çadırımız gibi oldu. Parkanın altında kalınca kimse göremiyor bizi. El arabasının arkasından askerlere bakıyoruz. Askerler cemselerden *patada patada* iniyorlar. Balıklar *lıkır lıkır* yüzüyorlar. Akvaryumdan *vınn* diye ışık sesi çıkıyor. Balıklar ışıktan geçince kendilerinin gölgesi oluyor. Apartmanların camlarından yavaşça *tıkırt tıkırt* diye sesler geliyor. İnsanlar da balıklar gibi oluyor, gölge oluyor. Perdeler hızlı *fışt* diye açılıyor, sonra yavaşça *fışşşş* diye kapanıyor. Balıklar gözlerini camlara dayıyor. Sadece akvaryum sesi duyuluyor... *Vınnnn*... Balıkların sesi var tek. *Lıkır lıkır lıkır*...

Bizi yakalarlarsa bir şey yapmazlar. Çünkü ben Ayşe'ye beyaz çoraplarını giydirdim. Ama Ayşe'nin beslenme çantasına bakarlarsa çok fena. Ayşe korkuyor sanmıştım ben, o şimdi niye gülüyor?

Çok güzel bir şeymiş "gecenin bir yarısı". Ben ilk kez görüyorum gece yarısını. Ali beni kaldırmasaydı göremezdim. Ben uyumuş gibi olmuşum biraz. Beni kaldırınca beyaz çoraplarımı giydirdi, illa giydirdi. Bahçıvan pantolonumu giydim ben, onu giyince güçlü olurum çünkü. Sonra beslenme çantasını aldı Ali. *Kroloformla* ip var içinde. Çuvalla parkayı da aldık zaten, parka gittiğimiz için. Ali çok ses duyabildiği için hiç ses çıkarmayabiliyoruz biz. Kalkınca koridoru dinledi o, "Sadece uyku sesi," dedi. Ben de kokladım; ev uyku kokuyordu. "Mavi gibi kokuyor," dedim, Ali, "Şşş," dedi. Ali kapıyı o kadar yavaş açtı ki hiç gidemeyiz artık sandım. Merdivenlerden de çok yavaş indik. Ali el arabasını apartmanın girişine saklamış. Önce çok ağır oldu el arabası ama sonra hemen hafifledi. Yürüyünce hafifledi. Artık normal sesle konuştu Ali:

"Annenler hiç uyumayacak sandım."

Korkunçlu güldü:

"Tabii onlar Hüseyin Abi ile Birgül Abla'nın yere düştüğünü sandıkları için korktular, uyumadılar bir türlü! Ha ha!"

Sokak lambasından geçerken gördüm, Ali'nin yanakları kırmızı olmuş. Belki yine ateşi vardır onun, rüya görüyor gibi olmuştur. "Burası kısa yol. Ahmetler Yokuşu buranın adı." Ali yolun adını bildiği için büyük adammış gibi oldu. O, Hüseyin Abi'yi uçtu sanıyor. Ali belki de her şeyi oyun sanıyor. Düşmeyi oyun sanıyor. Ama düşersen ölürsün. Babamla Samim Abi beni bir keresinde balkondan balkona geçirirken anneannem çok kızgın söylemişti çünkü küçük sesle:

"Vallahi düşürüp öldüreceksiniz çocuğu bir gün. Tövbe ya Rabbi!"

Ama Ali'ye düşmenin oyun olmadığını söylersem çok hastalanır, başı ağrır, konuşmaz. Hem öyle söylersem ben de babam gibi olurum. Babam niye perdeyi kapattı ki! Hüseyin Abi'yle Birgül Abla bizim balkona atlayacaklardı, düşmezlerdi o zaman. Babam da mı oyun sanıyor düşmeyi? Belki benim de oyun gibi yapmam lazım şimdi. Zaten askerler oyun gibi bir şey yapıyorlar.

Belki de devrim olmuştur. Ama insanlar pencereden bakmaya korktuklarına göre devrim olmamıştır herhalde. Perdeleri kapıyorlar askerleri görünce, görmeyince yine açıyorlar perdeleri. Bakınca korkuyorlar. Bakmayınca da korkuyorlar belki. Balıklar ışığın önünden geçince, balıklar kendi gölgeleri olunca, karanlık oldukları zaman, renkleri kalmıyor artık. Balıklar dışarı çıkacaklar diye de mi korkar acaba? Yoksa içeride oldukları için mi korkarlar? Ayşe parkanın içinde bana yaklaştı. "Kış gibi oldu di mi?" dedi, "Böyle parkanın içinde olunca kışçılık oynuyormuşuz gibi oldu." Ayşe kulağıma rüzgâr sesi yapıyor. *Vuuuu vuuuu*... Sesten üşüdüm ben. Askerler şimdi *çot çot çot* sıraya giriyor. Konuşmuyor kimse. Hiçbiri Hüseyin Abi'ye benzemediğine göre devrim olmamıştır kesin. Hiç gülmediklerine göre, ablalar hiç olmadığına göre... Kötü bir şey oldu. Çok fena bir şey oldu!

"Gitmeliyiz Ayşe!"

Ali ayağa kalktı aniden, ben rüzgâr sesi yapıyorum diye kızdı bence. O böyle oyun oynamak istemiyor. Gerçek oyun oynamak istiyor o:

"Karanlıktan gitmeliyiz Ayşe! Çünkü darbe oluyor şimdi!"

Askerlerden bir... iki... üç... on tane kaldı postanenin önünde. Sonra ötekiler kamyona binip gitti. On tane asker resim gibi duruyorlar, hiç kıpırdamadan. Sanki herkes onlara bakıyormuş gibi, "İstiklal Marşı" söyleniyormuş gibi. Sokakta kimse yok ki! Bence komik bir şeymiş "darbe"

ama camlardan bakanlar gülmüyor. Hiç ses çıkarmıyorlar bile. Demek ki kimsenin gülmediği komik bir şeymiş darbe. Çok ilginç bence.

Çok yavaş gidebiliyoruz. Çünkü Ayşe kız olduğu için. Bizim mahallenin çocukları olsaydı şimdi daha hızlı giderdik. Ama onlar da bana inanmazdı. Ses çıkarırlardı, marş filan söylemek isterlerdi. "Işıkların arkasından yürürsek bizi görmezler Ali bence!" Ayşe kız olduğu için daha akıllı tabii ki. Ben daha güçlü olsaydım keşke. Yokuştan yukarı el arabasını hızlı çıkarırdık o zaman. "Ali, annemler uyanmadan döneriz, de mi? Kuğuyla birlikte. Sonra hep beraber kahvaltı ederiz, de mi?" Ama kız olduğu için işte hâlâ oyun zannediyor. Kuşlar ötmeye başladı. Sabah olacak birazdan. O zamana kadar kuğuyu almamız mümkün değil. Yakalanırsak annem çok üzülür. "En küçük olanını Ali, en küçük olan kuğuyu almalıyız. Çünkü en küçüğünü yazık, yavru diye ameliyat yapmamışlardır." Ayşe akıllı işte. Bence en akıllı kız o. İki kuş daha öttü. Sokak lambasının üzerinden bize bakıyorlar. Onlar da gölge gibi, siyah. Sabah gelecek birazdan. Herkes askerleri görecek. Şimdi herkes evinde aydınlığı bekliyor. Gördükleri zaman bağırırlar. Askerler bizim mahalleye gitmezler herhalde. Otobüs gitmediğine göre bizim oraya çıkamazlar.

Ali korkmuyor hiç. Ben korkuyorum. Birazcık. Bir tane baba var camda, bir tane anne, bir tane de kız. Pencerenin kenarında radyo var, onun başında duruyorlar. Annenin geceliği mavi renkli, babanın da pijaması. Kızın pijaması benimkinin aynısı galiba. Şimdi onun annesiyle babası uyku kokuyordur. İkisi de sigara içiyor. Duman bembeyaz oluyor dışarı, karanlığa üfleyince. Kuşlar ötüyor, radyonun sesi duyulmuyor. Ben orada olsaydım şimdi, uyurdum. Korkmazdım hiç. Bizi yakalarlarsa karakola götürmezler bence. "Yazık, çok küçüklermiş," derler. Ben çıkmadan Ali'nin ayakkabılarını sildiğim için ona da bir şey yapmazlar. Bence öyle. Kuşlar ötmeye başladı. Onlar Ankara'nın üstünde uçtukları için her şeyi biliyorlardır. Minnacık iki serçe kondu dala. Hiç ötmüyorlar aniden. Çünkü serçelerin hepsi yazık yavru olduğu için hiç ses çıkarmıyor. Yavrulara bir şey yapmazlar ki! Ali bağırdı: "Yat! Yat! Yat!"

Bir apartmanın kapısının önüne Ayşe'yle yattık. Saklanmamız lazım. Abileri kelepçelemişler, cemseye bindiriyorlar. Abiler neden hiçbir şey demiyor? Sonra bir adam çıktı. Bekçi o. Burası yurt galiba, üniversiteli abilerin kaldığı yurt. Bekçi bağırdı:

"Bırakın ula uşakları! Bu uşaklar size ne yapmış!.."

Askerlerden düz şapkalı olan, cemsenin önünden indi. Bekçiye vurdu. Silahın kıçıyla vurdu. Bekçi yere kan tükürdü galiba. "Vay a.ına koduğumun!.." diye bir şey söylerken bu sefer tekmeyle

vurdu şapkalı asker. “Alın bunu da!” dedi, “Görsün anasının a.ını!” Abiler direniş yapmadığına göre korkuyorlar mı yoksa? Belki devrimci değillerdir. Ama devrimci olmasalar niye onları cemseye bindirsinler! Tam o zaman bir köpek geldi bizim yanımıza sessiz sessiz. Nefes sesi var bir tek. Kuyruğunu sallıyor. Ayşe korktu.

Köpek çok pis kokuyor. Bizi ısırırsa kudururuz biz. Sokak köpekleri kuduzdur çünkü, okulda söylediler. Sonra karnından iğne olursun. Ben parkanın içine saklandım. Ali, “Korkma,” dedi, “sokak köpeği o. Bizi korumak istiyor”. “Isırırsa ya!” dedim, Ali o zaman, “Sokak köpekleri insanları korumak ister ki,” dedi. O amcayı çok kötü dövdü asker adam. Ama kamyona bindirdikleri abiler bir şey demedi hiç. Sıra dayağı gibi yaptılar abilere. Okulda cetvelle ele vurup sıra dayağı yapılınca hiç kimse konuşmaz çünkü. Öyle oldu. Köpek bizi sevdi galiba ama bizimle gelemez. Sonra yakalanırsak onu da dövebilirler. Kamyon gidince biz hızlı hızlı yürüdük. Yokuş bittiği için araba hafif oldu artık. Havada mavi renk oldu. Çok güzel bir renk. “Sabaha karşı” bu demek ki. Çok güzel bir şeymiş.

“Bu yolun sonunda park var.”

Parka yakınız ama ben yoruldum biraz. Benim ateşim var galiba ama parka varıncaya kadar geçer. “Şimdi dikkatli gitmemiz lazım Ali, saklanarak, de mi?” dedi Ayşe. Cemseler geçiyor hızlı hızlı. Yakalanırsak babam bana çok kızar, Ayşe’yi götürdüm diye çok kızar. Annem çok üzülür. Köpek bizi Tunalı Hilmi’nin başında bıraktı. Arkamızdan havladı. Kuyruğunu sallamadan. “Geri dönün,” der gibi, “gitmeyin,” gibi. “Sizi koruyamam,” demek istedi köpek. Çünkü sokak köpekleri koruyacak insan olsun ister. Yoksa korkarlar. Ayşe olmasa ben de korkardım. Ama Ayşe’yi koruduğum için korkmuyorum.

Biz bütün dükkânların, evlerin girişlerinde dura dura gidiyoruz. Üç kere durduk. Tam yürüyecektik, bir kamyon daha geldi. O zaman biz pastanenin kapısına saklandık. İçinde ablalar vardı kamyonun. Arkası açık kamyondan bize baktılar. Baktılar ama bizi görmediler. Çok üzüntülü fotoğraf gibi olmuşlar, kıpırdamıyorlar. Ellerini birbirine bağlamışlar onların. Ellerini oynatıyorlar durmadan ama kıpırdayamıyorlar. Ellerini birbirlerine uzatıyorlar ama birbirlerine tutunamıyorlar. Kamyon gitmeye başlayınca sallandı ablalar, birbirlerinin üstüne düştüler, kalkamadılar bir

türlü. Ali pastanenin camından içeri baktı. Belki canı pasta istemiştir aniden. Beni bile unuttu. Hiç dönüp ablalara bakmadı. Ben orada çömelirken bir tane böcek geldi ayaklarımın arasına. Kocaman siyah bir böcek. Ama kamyonun ışıkları yanınca mor gibi de oluyor sırtı. Kamyon gitti. Ablalar gitti. Ali o zaman yanıma oturdu. Böceğe baktı.

Ablalar cemsenin arkasındaydı. Bakmadım hiç bakmadım. Çünkü korkuyor onlar. Utanmasınlar diye bakmadım. Kuğuları kurtarmaya gittiğimizi bilseler korkmazlar o kadar. Onlar artık başkası gibi olmuşlar. Güçsüz gibi, Dev-Genç değil gibi... Biz pastanenin önündeydik. İçeriden *dınnn* diye dolap sesi geliyordu. Bütün pastalar çok çirkin görünüyordu. Cemse gidince, sesi de bitince Ayşe'nin yanına oturdum. Böcek vardı onun ayaklarının orada. Yürürken yürürken ters döndü böcek. Bacaklarını oynattı, yardım istedi. Tutunmak istedi. Ayşe bana baktı. Böceği ittirdi, böcek ayaklarının üzerine kalktı. Yürüdü. Ayşe bence böcekler bağırınca duyabiliyor. Benim gibi.

Bütün kamyonlar, askerler gidince biz parka doğru koştuk. El arabası bir o yana bir bu yana yattı ama biz parkanın içinde olduğumuz için düşmedik. O yana devrilince parkanın bu kolu tuttu bizi, bu yana devrilince öbür kolu. Parka canlı gibiydi. İyi kalpli dev gibi sanki. Eğer kuğuları kurtaramazsak çok fena olur. Ama eğer kurtarırsak o zaman annem gece kaçtım diye kızmaz bana. Annem, babama da kızmaz o zaman. Babam da korkmaz. Anneannem, "İlahi Ayşe!" der, güleriz. Azıcık yol kaldı parka. Bir teyzeyle bir amca gördük. Amcanın elinde küçük bavul vardı. Koşuyorlardı. Bize doğru. Kuğulu Park'tan kaçıyorlardı gibi. Teyze koşamıyordu. Ayakkabılarını çıkardı. "Dur Hikmet! Bittim ben!" dedi. Amca, "Koş Nezihe! Araba Tunalı'nın sonunda bekliyor. Bu son şansımız!" dedi. Biz öyle durduk. Onlar bizi görünce şaşırdılar. Ama durmadılar. "Geri dönün," dedi amca. Teyze, "Çocuklar bu saatte dışarıda?.." dedi. Ama koştular. Arkalarına baka baka koştular. Teyze yalınayak biraz komik olmuştu. Ama çok korktukları için gülmedim ben. Kelebekler çıktı birden. Turuncu!

Ayşe kadınla adamı görünce güldü. Kadının boğazından düdük gibi ses çıkıyordu incecik. Sanki içinde ölen kuş varmış gibi. Adam da durunca öksürüyordu. Onlar kaçıyor kesin. Çok mu uzağa gidecekler acaba? Türkiye'nin olmadığı bir yere giderler belki. Ama yakalanmayınca da... Yakalamaç

oynayınca, hiç yakalanmayınca insan kendini sanki yokmuş gibi zannediyor. Kimse senin peşinden koşmazsa yok olursun zaten. Ayşe kelebekleri gösterdi bana, “Turuncu!” dedi ama değiller. Ayşe bütün kelebekleri turuncu sanıyor, sevindiği için galiba. Yok oldular zaten. Kaçtılar. Biz Meclis’e kelebek soktuk ama yakalandılar. Yakalanmasalardı, hiç kimse görmeseydi onları, Meclis’e girdikleri anlaşılmazdı ki! Çok acayip.

Kelebekler turuncu, Ali göremiyor bence. Ali, Hüseyin Abi’nin Birgül Abla’nın uçtuğuna inanıyor, kelebeklerin turuncu olduğuna inanmıyor. Kelebekler kitapların arasına girdi, büyüklerin büyük kitapları arasına girdiler. Orada izleri kaldı, turuncu. Sonra arşive bakınca diyecekler ki, “Ali ile Ayşe buraya kelebek getirmişlerdi”. Çünkü kitapları elleyince onların elleri turuncu toz olacak, kelebek kanadı tozu. Gülecekler. Diyecekler ki, “Ali ile Ayşe ne yaman çocuklarmış! Kimse onlar kadar cesur olamaz!”

Parkta, otların arasına bıraktık el arabasını. Parkayı içine serdi Ayşe. “Sıcak olur böyle,” dedi. Belki kuğu bağırırsa, bizi yakalarlar. Çünkü orada cemse var. İleride. Bizi buradan görmüyorlar ama ses çıkarsa hemen buraya koşar askerler. “Ne yapıyorsunuz burada?!” diye bağırırlar. Çok bağırırlar. Başım bir kere ağrırsa da artık hiçbir şey yapamam ben. Ayşe o zaman, “O bizden! Bırakın onu!” diye bağırır belki. Ama o zaman zaten Ayşe’yi de alırlar. Belki artık beyaz çoraplı çocukları bile alıyorlardır. Korkma Hüseyin Abi! Yapacağım ben bunu. Az kaldı.

Şimdi Ali *koroloformu* kuğunun burnuna tutacak. Sonra biz onu çuvala koyacağız. Zaten küçük olduğu için hemen el arabasına koyabiliriz. Sonra da geldiğimiz yoldan gideceğiz. Her şey çok kolay olacak bence. Ali çok kahraman. Şimdi kuğunun yanına gitti. Onların hepsi uyuyor zaten. Zayıf olan var bir tane, küçük gibi olan, onun yanına gidince hiçbirisi uyanmadı bile. Ali pamuğu gagasına tuttu kuğunun. Kuğu başını kaldırdı. Bütün kuğular uyanıverdi aniden. Hepsi bize baktı. Bizim kuğu başını sağa sola salladı böyle. Ama Ali gagasını yakaladı.

Hiç ses etmedi kuğu. Benim gibi. Diğer kuğular bize baktı. Sonra askerlere baktılar, cemsenin oraya. Hiç ses çıkarmadılar. Onlar dilsiz kuğu ama o yüzden değil; bizim kim olduğumuzu bildikleri için ses etmediler. Hepsi ayağa kalktı ama yürümediler. Öyle durdular. Bir gözleriyle askerlere baktılar, bizden tarafa gözleriyle bize baktılar. Kuğu, gagasına pamuğu tutunca uyudu hemen.

Ali, uyuyan kuğunun kanadını açtı. “Bence bu,” dedi, “çünkü çok güzel kanadı.” Bence de o ameliyat edilmemiş kuğu. Sonra kuğu sanki upuzun oldu. Uzun, çizgi gibi oldu. Çiğbörek hamuru gibi oldu. İnsan eline alınca kanadı dağılıyor gibi oluyor kuş. Upuzun, üzüntülü bir şey. Biz onu çuvala koyduk. Ali ile ben çuvalı tuttuk, kuğunun altından geçirdik. Başı içinde kaldı. “Boğulur mu?” dedim ben, “Boğulmaz,” dedi Ali. Ali bildiği için çünkü. *Hayat Ansiklopedisi*’nden baktığı için herhalde. Biz kuğunun başına baktık. Çok güzeldi. Gözlerinin etrafında siyah renk vardı. Bembeyazdı. “Pamuk Prenses gibi,” dedim ben. Ali, “Onlar hiç ses çıkarmaz, çok güzel,” dedi, “sadece ölürken–” O zaman işte *çat çat çat!*

Bir adam koştu, parktan aşağıya koştu. Elinde tabanca vardı. Ben tabancayı gördüm, artık sabah oldu çünkü. Askerler, “Teslim ol!” diye bağırdı. Bir kere bağırdılar. Adam koştu. Sonra... *Çat çat çat!* Adamı vurdu askerler. Adam düştü. Yüzü bize döndü. Gözlerini kapayamadı adam. Çok garipti. Biz otların arasına oturduk Ayşe’yle. Ayaklarımızın altında karıncalar vardı. Karıncalar hiç duymadı olanları. Sıra olmuş yürüyorlar. Bazısı deliğe giriyor, bazısı delikten çıkıyor. Durmadan yürüyor karıncalar. O zaman işte *vıııırrrrn* diye bir ses oldu. Bakkal, demir kepenklerini açtı. Bakkal hiç bakmadı düşen adama. Askerlere bakmadı bakkal. Elindeki anahtarlara baktı. Kapıyı açtı. Deliğe girdi. Adam sağır belki.

Adam düşünce bize baktı. Ben ona bakmadım. Karıncalara baktım. Karıncalara sinir oldum ben. Deliklerine bastım. Kapattım deliği. Ali, “Yapma,” dedi. Yapmadım artık. Eve gideceğiz biz. Kuğuya –biliyoruz biz onu Ali’yle– marul vereceğiz. Kuğu’yla kahvaltı yapacağız. Şokellayı ekmeğin kenarlarında hiç yer kalmayıncaya kadar sürer belki annem yine.

Camlardan bize bakıyor insanlar. Biz de onlara bakıyoruz. Ama kimse bir şey demiyor, kimse ses çıkarmıyor bizi görünce. Arkama baktım. Onlar bizim görmediğimiz bir şey mi görüyor? Yok bir şey. Niye sustu her şey o zaman? Bacalardan duman çıkmaya başladı. Biz nereden geçsek orada dumanlar çıkıyordu.

Pijamalı amcalar var sokakta. Saklambaç oynuyor gibiler. Duvarların kenarından yürüyorlar. Orada bir fırın var, ekmek almak için oraya gidiyorlar. Sonra hemen geri evlerine koşuyorlar. Ekmekle ilgili bir oyun

oynuyorlar. Ama çok ciddi oyun oynuyorlar. Herkesin çabuk çabuk ekmek alması lazım olduğu için kimse bize bakmıyor bile. Uyudu kuğu, ne güzel. Eve gidince onu battaniyelere saracağız. Su vereceğiz. Bizim sokağa gelince annemle babamı gördük. Annem ağlamış ne biçim! Babamın yüzü siyah gibi olmuş. Bizi görünce bağırmadılar. "Ayşe!" diye bağırmadılar. Babam bize koştu. Biz de ona koşacaktık, durduk. Babam çok kızgın ama çok kızgın. Annem elini ağzına kapattı, ses çıkmasın diye. Az kalsın ses annemin gözünden çıkacaktı. Samim Abilerin apartmanıyla bizimki arasında durduk biz. Aslında birazdan çok sevinecekler ama bilmiyorlar tabii şimdi. Samim Abilerin apartmanının önünde filmler var. *Porojeksiyon* makinesine takılan filmler. Bir sürü. Bir sürü, dağ gibi. Samim Abi'nin "makasladığı" filmler onlar. Eve sakladığı filmler...

Ayşe'nin babası bizi dövmeye geliyor galiba. Önemli değil. Kuğuyu aldık nasılsa. Sabah oldu artık iyice. Renkler geri geldi. Kırmızı geri geldi. Yerdeki kırmızı. Demek ki Hüseyin Abi'yle Birgül Abla buraya konup uçmuşlar. Kanatları biraz kanamış. Önemli değil. Önemli değil. Babası Ayşe'yi kucaklayıp koşunca ben arabayı tek başıma ittim. Arabayı apartmana sokunca Ayşe'nin annesi ağladı, Ayşe'ye sarıldı. Kimse bana sarılmadı. Ayşe'nin annesi, "Yavruuuum!" diye bağırınca apartmandaki kapılar tek tek açıldı. Herkes aynı şeyi dinliyor radyoda. Açıldı bir kapı:

"Parlamento ve hükümet..."

Kapandı kapı, başkası açıldı:

"... feshedilmiştir."

O kapandı, başkası açıldı:

"Bütün yurtta..."

Kapandı, başkası açıldı:

"... sıkıyönetim..."

Kapandı, başkası açıldı:

"... ilan edilmiştir."

Kapandı kapı. Daha da açılmadı.

16. ÜNİTE:

TEMİZLİK İMANDAN GELİR

Çevre Temizliği

“Ayşe! Ali! Durun evladım! Siz koşuyorsunuz diye koşuyor hayvancağız! Aaayyyy! İhtilal oldu ayol! Oturun azıcık!”

Kuğu kanatlarını açtığı için koşmak istiyor. Koridorda koşuyordu önce. Şimdi salonda koşuyor. Biz onu tutmaya çalışıyoruz. Annemle babam sigara içiyorlar, radyoda haberleri bekliyorlar. Ama şarkı çalıyor:

“Yine de şahlanıyor aman / Kolbaşının yandım da kır atı...”

Radyoda o şarkı çaldıkça kuğu kanatlarını açıyor, dans ediyor. Anneannem çok kızıyor bize, o da sigara içiyor şimdi:

“Evladım, saat bir oluyor bak, şimdi ajans başlayacak, televizyona paşalar çıkacak! Ayşe! Rahat bırakın hayvanı evladım! Sevgi bir şey söylesene sen de! “Mehter Marşı” mı dinliyorsunuz kızım siz radyoda!”

Radyodaki kalın sesli adam çok güzel söylediği için kuğu daha çok koşmak istiyor:

“... görünüyor yandım aman bize sefer yolları!”

Annem, anneanneme cevap vermedi, televizyonu açtı:

“Aydın, kapat canım radyoyu. Paşalar çıkıyor sahneye!”

Annem babama “canım” dedi!

Ayşe’nin annesi ile babası pijamalarını çıkaramadılar sabahtan beri. Küçük radyonun başından ayrılmıyorlar hiç. Pencerenin orada. Aslında radyo sokakta olanları söylüyor ama onlar yine de camdan bakmıyor, radyoya bakıyorlar. Radyo sadece türkü söylese bile onlar yine de orada duruyorlar. Sanki radyo aniden bir şey söyler diye başka yere gitmiyorlar. Kuğu eve girince koridora oturdu. Hiç kıpırdamadı. Sonra koşmaya başladı evin içinde. Biz Ayşe’yle ona marul verdik, sonra yürüyüp durdu. Anneanne, “Banyoya kapatalım,” dedi ama Ayşe ağlayacağı için kapatmadılar. Ortadaki sehpanın etrafında koşup durdu. Televizyon açılınca da önüne gitti. Ayşe’nin annesiyle babası televizyona bakıyordu. Biz de onların arkasındayız. General çıktı televizyona. Elinde kâğıtlar var, kâğıttan okuyor. Konuşma öyle yapılmaz ki! Kâğıttan okuyunca kimse dinlemez çünkü. “Halk” demiyor, “millet” diyor. Öyle denmez ki!

“... Büyük Atatürk’ün bize emanet ettiği, ülkesi ve milleti ile bir bütün olan Türkiye Cumhuriyeti devleti son aylarda izlediğiniz gibi dış ve iç düşmanların tahrikiyle varlığına, rejimine ve

bağımsızlığına yönelik fikri ve fiziki haince saldırılar içindedir...”

Babam sabah çuvalı açıp kuğuyu görünce, “Ne halt ettiniz siz?!” deyince –tam kızamadı onlar, biz öldük diye korkmuşlar galiba– Ali kulağıma, “Sen söyle,” dedi. Anneme baktım, o çok ağlıyordu. Babamın gözleri de kırmızıydı. Anneannem başına tülbent bağlamış, divanda yatıyordu, “tansiyonu çıkmış”. “Siz sevinin diye kuğuyu kurtardık,” dedim. Çok küçük sesimle söylediğim için duymadılar galiba. Babam, “Ne?!” diye bağırdı. Bir daha söyledim:

“Kuğuyu kurtarınca biz kazanmış sayılacağız ya, ondan için işteee!”

O zaman o şarkı ilk kez çalmaya başladı:

“Yine de şahlanıyor aman... Gahi sefer olur aman / Aman da sefer sefer de eyleriz!”

Kuğu ilk o zaman ayağa kalktı. Yürüdü yürüdü. Şarkı bir sürü kere çaldı, o da yürüdü hep. Ama şimdi haberler başlayınca kuğu durdu artık. Annemle babamın önüne geçti. Kanatlarını açınca komutanın bir tek şapkası göründü. O komutan adamı biz konserde görmüştük, kuğuları kesen adam o işte! Şimdi kuğu önünde olduğu için sırf şapkası konuşuyor gibi. Bir de kuğuyu göremiyor ya, işte o çok komik bence.

“Girişilen harekâtın amacı, ülke bütünlüğünü korumak, milli birlik ve beraberliği sağlamak, muhtemel bir içsavaşı ve kardeş kavgasını önlemek, devlet otoritesini ve varlığını yeniden tesis etmek ve...”

Ayşe gülüyor ama neye? General kuğulardan hiç bahsetmiyor. Bir tanesini kurtardığımızı biliyorsa onun için hiç kuğu demiyordur. Kızgındır o şimdi. Biz kurtardık kuğuyu, o yüzden tam istediği gibi olmadı her şey çünkü. Kuğumuz kanatlarını açınca *pata pata pata* yaptı. Uçurtma sesi yaptı kanatlarıyla işte. O da biliyor General’in düşman olduğunu, o yüzden öyle yapıyor. Alay ediyor General’le tabii! Aslan kuğu!

“*Parlamento ve hükümet feshedilmiştir. Parlamento üyelerinin dokunulmazlığı kaldırılmıştır. Bütün yurtta sıkıyönetim ilan edilmiştir. Yurtdışına çıkışlar yasaklanmıştır...”*

Kuğu kanatlarını iyice çırpmaya başladı. Annemle babam komutanı görmek için bir oradan bakıyorlar bir buradan ama bir türlü göremiyorlar.

“Aydın şu kuşu tutsana!”

“Niye ben tutuyorum, sen tut!”

“Ben nasıl tutayım! Kocaman kuş!”

“Tutamam kardeşim!”

Ben güldüm o zaman. Çünkü annemle babam komik oldular. Ben gülünce bana baktılar, komutan hâlâ konuşuyordu ama kuğunun kanat sesinden duyulmuyordu:

“Yurt genelinde sokağa çıkma yasağı...”

O zaman annemle babam da güldüler. Sigaralarını içmeyi unuttular, külleri uzadı, çocukmuş gibi yaptılar:

“Yaa ben tutmam! Sen tut!”

“Yok canım, siz buyurun hanımefendi!”

Anneannem, “Tövbe ya Rabbi!” diyordu durmadan, “Tövbe ya Rabbi!” Sonra o da gülmeye başladı. İyi ki kurtardık biz kuğuyu. Ev, çiğbörek koktu.

Ayşeler gülerken General televizyondan gitti. O zaman dışarıdan ezan gibi bir ses geldi. Anneanne durdu dinledi. O dinleyince daha sessiz oldu her yer. Mutfakta kaynayan çaydanlığın sesi bile duyuldu. Çaydanlık tıkırdıyordu, adam susup susup bağırıyordu. Anneanne gözlerini kocaman açtı, “Öcü geliyor,” der gibi söyledi:

“Sala veriliyor, biri öldü demek.”

Durdu, üzüldü kendi kendine:

“Adamın da öldüğü güne bak. Bir başına... Yazık!”

Ayşe’nin annesiyle babası bakınca, anneanne ellerini açtı:

“Sokağa çıkma yasağı var ya canım! Ondan diyorum!”

Annemle babam gülmek istemeden gülüyorlar. Sabahtan beri hiç konuşmadıkları için gülünce duramadılar. Gizli gizli gülüyorlar. “Sinirim bozuldu,” dedi annem. Babam cama gitti:

“Sevgi, gel bak, Jale Hanım bayrak asıyor balkona. Çocuklar gibi şen!”

Telefon çaldı. Babam telefona koşarken, kuğu babamın önünden koştu:

“Dur be oğlum! Kızım! Neysen artık! Hay Allah! Ha ha ha! Komikmiş bu yahu! Paytak bir şey!.. Alooo! Alo! Kapandı!”

Hepimiz Ayşe’nin babasının önünde dizildik. Hep ona bakıyoruz. Meğerse kuğu da yanımızda durmuş, o da bakıyor. “Alo? Alo? Kapattı.” Ayşe’nin babası telefonu kapatınca kanatlarını açtı. Ayşe de bağırdı:

“Selahattin Amca’yı arayalım baba! Selahattin Amca’yı! ‘Ayşe ile Ali kuğuyu kurtarmış,’ diyelim!”

Ayşe öyle bağırınca onlar sustu, ikimize baktılar. Kuğuya baktılar. Ayşe’nin annesi kızmış gibi yaptı:

“Bu kuğu işini sonra konuşacağız Ayşe Hanım!”

Kuğu önden kaçtı, Ayşe’yle ben arkasından gittik. Koridorda durduk. Kuğu bize çok alıştı. Sanki daha çok Ayşe’yi seviyor. O kız olduğu içindir kesin.

Ayşe’nin babası ile annesi konuştular:

“Sevgi ne yapacağız bu hayvanı?”

“Ne bileyim? Hakikaten sorsak mı Selahattin Abi’ye? Adam kuşçu, herhalde ne yapacağımızı söyler.”

“Günü mü gözünü seveyim! Darbe olmuş–”

“Esas başka bir şey... Bütün mahalle termosifonları yakmış. Ne yapsak?”

“Biz de yakacağız demek.”

“Silahlar?”

“Ne bileyim Sevgi? Düşünüyorum işte.”

“Tamam canım.”

Annem babama bir kere daha “canım” dedi! Koridordan duydum ben. Onlar filmlerdeki anne babalar gibi oldular. Çünkü şimdi başka düşman olduğu için öyle oldular. O komutanlar geldi, o yüzden. Korktukları için. Ben çok seviniyorum. Ama Ali çok üzüldü. Annemle babamı duydu o:

“Sevgi aslında bu çocuk işi fena oldu. Aliye Hanım da bilmiyoruz ki hangi hastanede kalıyor.”

“Gelemezler de şimdi. Yarın da gelemezlerse–”

“Çocuğun başka akrabası da yok herhalde Ankara’da.”

“Bize bıraktıklarına göre, yalnızlar demek ki.”

Annemle babam gelselerdi, “Kuğuyu biz kurtardık,” diyecektim. “Artık üzülme anne, Hüseyin Abi ile Birgül Abla uçtular,” diyecektim. Ayşe’nin babası bizi gördü. Yanıma geldi, başımı sevdi:

“Annenler bugün gelemezler Ali. Yarın gelirler artık. Değil mi Sevgi Teyze’si?”

Annem Ali’nin başını sevdi. “Aaa, ateşin var yine senin Ali! Ne zaman çıktı ki? Yanıyor çocuk Aydın, yatıralım.”

Telefon çaldı.

"Alo baba! Baba iyi misin? Hastanede misin! Ne zaman... Kim götürdü?.. Var yani başında biri. Baba biz iyi... Yok baba ancak yarın belki... Yok baba nereye gelelim! Darbe oldu, sokağa çıkma – İhtilal oldu diyorum baba, ihtilal!.. Baba gözünü seveyim yapma böyle, ne alakası var! Tamam geleceğiz yarın."

Telefonu kapattı. Anneme, "'Ölüyorum gelin,' diyor, ne yapsak?" dedi. Annemin bir eli Ali'nin alnında, biri benim alnımda. Saçlarımızı geri doğru yapıyor böyle böyle. Yaptığını bilmiyor ama keşke hep yapsa. "Anne elini çekme, hep yap öyle," desem şimdi, "Ne yapayım kızım?" der ama o zamana kadar çekmiş olur elini. Bir şey demezsem de unutur yapmayı, vazgeçer.

"Aydın yarın sabahı bekleyeceğiz, başka çare yok."

"Doğru... Ali'nin ateşi çok mu?"

Benim uyumam lazım. Başım ağrıyınca, ateşim çıkınca uyumam lazım. Çok uyumam lazım. Uyumazsam karışır, gerçekten olanla rüya karışır. Uyumazsam her şey rüya olur. Ama ben uyurken Ayşe'nin annesiyle babası kuğuyu atarlar mı acaba?

"Yahu Sevgi, bu kuğuyu ne yapacağız esas?"

"Dursun o şimdi. Sonra bakarız."

"Aslında kesip yemek lazım da! Suyuna da pilav yaparız. Yapalım mı Ayşe Hanım?! Ne diyorsun Ali Efendi?"

"Aydın yapma Allah'ını seversen, çocuklar zaten..."

Ben düştüm. Yere düştüm. Su gibi aktım yere. Gözüm kapandı. Ayşe'yi gördüm en son.

Ali filmlerdeki kadınlar gibi bayıldı. Kuğu kanatlarını çırptı. Anneannem, Ali'ye sirkeli su yaptı. Hep onun başında durduk biz. Ben ayaklarındaki sirkeli havlu kayınca yerine koydum. Kuğu da orada durdu; Ali uyurken hiç kanat çırpmadı. Sonra yine telefon çaldı. Babam baktı, bir şey demeden anneme verdi. Annem konuşurken babam ellerini beline koyup ona baktı, kapatınca sordu:

"Kimmiş?"

"Önder."

"Ne diyor?"

“Yok, bir şey demiyor.”
“Söyle Sevgi.”
“İki gün sonra Ankara’ya gelecekmiş de–”
“Eee?”
“Ne ee’si? Biz yokuz zaten.”
“...”
“Hakikaten ne yapacağız bu kuğuyu giderken?”
“...”
“Jale Hanımlara bırakalım diyorum.”
“...”
“Silahları da sıkıştırırız kanadının altına. Ne diyorsun Aydın Bey?”
O zaman babam azıcık güldü. Annem onun kolunu elledi. İyi ki kurtardık kuğuyu.

Annemle babam banyoya gittiler, termosifonu yakacaklar. Kuğuyu pişirmeyecekler, sordum ben. Üç kere sordum. Bir şeyler yakacaklarmış. Ali uyuyor, Ali uyurken kuğuya bir şey yaparlarsa ölürüm. Ali’nin başına oturdum ben. Çok zaman geçti. Akşam bile oldu. Anneannem televizyonun başından kalkmıyor. Annem ona kızdı:
“*İnanç Dünyası*’nı da mı izliyorsun anne? E pes!”
Anneannem televizyonun sesini iyice açtı. O şimdi acayip biraz. Ben Ali’nin başında otururken, Samim Abilerin kilitli odasının camı oynadı. Açık kalmış o. Ali bazen gözlerini açıyor. Sirke kokuyor her yer. Önce kötüydü sirkenin kokusu. Şimdi hoşuma gidiyor.

Benim gözlerim açılınca hep Samim Abilerin kilitli odasının camını görüyorum. Cam kıpırdıyor. Sokak lambaları yandı. Işık gelince orada şekiller oluyor. Ayşe havluları sirkeye batırıp ayaklarıma, başıma koyuyor, ellerime. Havluları az sıkabildiği için sirkeler yatağa akıyor. Yatağa çiş yapmışım gibi ılık. Çok güzel. Alnımdan kulağıma, oradan yastığa akıyor. Damlıyor *şıp şıp şıp*. Camda şekiller sarı kuşlara benziyor, turuncu kelebeklere. Bir şeyler uçup duruyor camda. Hüseyin Abi görünüyor, sokakta, bağırıyor. Birgül Abla ona elini uzatıyor. Cam kıpırdayınca elleri ayrılıyor. Bir pankart asıyorlar onlar Kızılay’a. Konserve kutusu var, içine taş dolduruyorlar. “Bombalı pankart” öyle yapılır çünkü, hep bomba olmaz içinde. Sonra koşuyorlar. Hüseyin Abi yavaş koşuyor Birgül Abla ona yetişsin diye. Onlar koştukça geçtikleri yerlerden sarı kuşlar uçuyor. Samim Abilerin evine giriyorlar. Hüseyin Abi, Birgül Abla’nın yüzünü iki eliyle tutuyor. Birgül Abla’nın saçından

sarı kelebekler uçuyor. Eve çıkıyor, odayı kilitliyor, bekliyorlar. Hüseyin Abi beni düşünüyor. Uçurtmayı, Turgay Abi'yi, mahalleyi, bir gemi düşünüyor, bir uçak düşünüyor, bir araba düşünüyor. Birgül Abla'nın saçlarına ellerini sokuyor. Birgül Abla'nın saçları da sarı, uzuyor uzuyor, uçuyor uçuyor. Kapı çalınıyor, polisler gelmiş. Hüseyin Abi silahını alıyor. Birgül Abla'yı öpüyor. Birgül Abla titriyor camda. *Pata pata pata* bir sürü uçurtma uçuyor, sarı. Polisler içeri girerken onlar balkona çıkıyor. Hüseyin Abi'nin silahı *çıkırt çıkırt* ediyor, patlamıyor. Sonra ikisi de kuş oluyor. Sarı kuğular oluyorlar balkonda. Gülüyorlar. Uçuyorlar. Havlu ısındıkça sirke *şıp şıp* damlamıyor artık.

Ali gözünü kapattı yine. Televizyonda bir adam konuşuyor, sesi buraya kadar geliyor. Korkunç gibi, siyah gibi sesi:

"... neticeyi sebeplerden değil, Yaradan'dan beklemektir. Yani tevekkül, sonucu Allahü tealadan beklemek ve bu sonucun kendisi için mutlaka hayırlı olacağına inanmaktır... İnsan gücü dışında olayları, ezelde takdir edilmiş bilip üzülmemek, Allahü tealadan geldiğini düşünerek seve seve karşılamaktır. Bu demektir ki sevgili seyirciler..."

Adam konuştukça Samim Abilerin camında sarı canavarlar oluyor, yırtık kanatlılar. Bütün evlerin üzerinde uçuyor, dönüyorlar. Evlerin üzerine konuyorlar, evler karanlık oluyor. Onlar evlere geldikçe bacalardan dumanlar çıkıyor. Çocukları uyutuyorlar. Hep öğle uykusu uyuyor artık çocuklar. Çocuklara değdikçe onlar, artık Ali'nin hasta olduğu zaman gibi oluyor, konuşmuyorlar. Anneleri ağlıyor hep. Babaları bağırıyor. Çocuklar uyanamıyor hiç. Çok fena bir şeymiş yani bu sarı canavarlar. Çocukların saklanması gerekiyormuş. Ali'yi gördüm camda, sapsarı. *Hayat Ansiklopedisi* var elinde. Kuğulu olan cilt var. Yırtık kanatlılardan kaçıyor. Onu saklaması lazım. Ben de varım orada. Elimde hep kitaplarım varmış. En sevdiklerim. Eğer onları saklamazsam yırtık kanatlılardan bizi de göreceklermiş. Ağlayacağım şimdi ben. Ali de böyle ölmüş gibi olduğu için... Yırtık kanatlılar sarı sarı böyle olunca... O zaman ben kalktım. Ali uyanmış olsaydı beraber yapardık ama şimdi ben yapmak zorundayım. Aldım onları, banyoya gittim. Babamlar kitapları yakıyorlar. Ben de uzattım:

"Bunu da!"

Annemle babamın yüzleri kıpkırmızı ateşten. Birbirlerine baktılar. Annem saçını kaldırdı önünden:

"Kızım *Hayat Ansiklopedisi*'ni yakmamıza gerek yok. Bu ne? *Bir Şeftali Bin Şeftali*. Götür onları Ayşe, bunlara gerek–"

“Bunları da dedim! Kuğulu olan ansiklopedi bu. Yoksa anlar canavarlar... Anneeee! Yakın bunları da!”

Annem bana sarıldı. Ben biraz ağladım karnında. Annemin karnı ne güzel. Sonra yüzüme baktı, başımı tuttu iki eliyle, “Sen çok kahraman bir çocuksun Ayşe!” dedi. Öyle dedi. Annemin yüzü bana ne kadar yakın duruyor şimdi. Nefesi ne güzel kokuyor. Ben öyle durmak istedim hep ama apartmandan Jale’anım Teyze’nin sesi geldi:

“Yukarı katta onlar! Bir yukarısı! Bizim tam yukarımız! Şaşırmayın da! Tam yukarısı yani!”

Annem, anneanneme, “Anne! Ayşe! Kuğu!” diye bağırdı. Anneannem başının üzerinde ellerini birleştirdi. Biz kuğuyla anneannemin odasına koştuk.

17. ÜNİTE:

DOĞAL ZENGİNLİKLERİMİZ

Gezelim Görelim

Askerler bir sürü arabayı durdurmuş. Biz de yavaş yavaş oraya gidiyoruz. Kimse konuşmuyor. Annem radyonun sesini kıstı. Hiç ses kalmayınca arabanın içi sırf sabun kokusu oldu. Hepimizin saçları ıslak. Şimdi Ali'nin saçından omzuna çok yavaş damlalar akıyor. Damla saçının ucunda büyüdüğü zaman içine pencereden görünen apartmanlar, askerler, arabalar sığıyor. Arkasını dönmüş, sıralanmış adamlar var yol kenarında, onlar damlanın içine doluyor. Çok sessiz. Hepimiz aynı kokuyoruz şimdi. Ali de bizim sabundan kokuyor.

Çok ses var. Arabanın *çik çak* yanıp sönen kırmızı, üçgen lambası. Telsiz sesleri bir sürü. Ayşe'nin annesi sigaranın paketini *hışır hışır* büküyor. Anneanne *tıpı tıpı* dua okuyor, çantasının düğmesi var, *tıkırt tıkırt* onunla oynuyor. Ayşe'nin babası, "Hımm... Hımm..." diye ses yapıyor. Radyoda General konuşuyor. Çankaya'nın tepesinden Ankara görünüyor, *nnnnn* diye bir ses var havada. Duman sesi. Herkes banyo yapıyor. Birazdan belki hepimizi hapse koyarlar. Sonunda bizi yakalarlar, kuğuyu da alırlar, kanadını keserler.

Babam arabayı durdurunca, "Hiç konuşmayın," dedi. Zaten konuşmuyoruz ki biz. Araba steyşın olduğu için bizi arkaya minder koyup oturttular. Koskocaman burası. Kuğu çuvalın içinde yanımızda duruyor. Uyuttuk onu *kroloformla*. Biz hastayız zaten!

Ayşe'nin babası vitesle oynayıp duruyor, *gırç gırç* ettiriyor. Ayşe'nin annesi onun elinin üzerine elini koydu. O zaman ses kesildi. Araba durdu. Camı açtı babası, hızlı hızlı konuştu:

"Günaydın. Biz ailecek Ordu'ya gidiyoruz. Benim babam kalp hastası da. Çocuklar arkada hasta, uyuyorlar zaten. Ailecek gidiyoruz yani. Ordu'ya. Evet. Babam Ordu'da olduğu için. Evet."

Asker sustu. Arabanın içine kafasını soktu. Nefesinin sesi duyuldu. Hiç konuşmayınca herkesin nefes sesi duyuldu. Asker kafasını çıkardı. Bağırdı:

"Kimlikler!"

“Kimlikler?!”
İki polis eve girince kocaman boylu olanı babama öyle sordu:
“Kimlikler?! Kimlikleri alalım hemen.”

Annem odada giyiniyordu. Saçını toplarken çıktı. Elinde nüfus cüzdanları vardı. Ben banyonun kapısından bakıyordum. Küçük boylusu gülüyor gibiydi ama büyük boylusu hiç gülmüyordu. Anneannem, “Sen çıkma dışarı Ayşe,” dedi küçük sesiyle. O gitti, benim odama gitti, sonra hemen geldi. O gelesiye kadar ben çıktım ama. Polisler beni görünce, “Ayşe gel sen buraya,” diye bağırdı anneannem. Annem, “Tamam anne, sorun yok,” dedi. Küçük boylusu, “Günaydın küçükhanım,” dedi. Büyük boylusu, “Eve bir bakacağız,” dedi. Herkes susunca küçük boylu polis, “Dün sizin yan apartmanda olanlarla ilgili soruşturma yapıyoruz da,” dedi. Büyük boylu ayakkabılarını çıkarmadı. Salona gitti, balkonun kapısından baktı. Küçük boylusu ayakkabılarını çıkardı, “Sizin için, ‘Tanıyorlardı,’ dendi de, o sebepten.” Annem, “Pek tanıyor sayılmayız. Zaten dün balkondakiler daha önce görmediğimiz gençlerdi. Belki Samimler de tanımıyordu onları,” dedi. Küçük boylu başını salladı. Yine gülümsedi. Büyük boylu, “Buraya atlamaya çalışıyorlarmış, komşu öyle diyor,” dedi. Sonra babama, “Senin adın ne?” dedi, sanki babam çocukmuş gibi. “Aydın,” dedi annem. Babam anneme baktı kızgın, sonra polise, kaşlarını kaldırdı:
“Buyurun ne soracaktınız?”
“Şimdi bu Samimler nerede siz biliyor musunuz?”
“Yok, bir bilgimiz yok.”
“Alt komşunuz görmüş ama gitmeden sizin daireye çıktıklarını.”
“Yok, yalan söylüyordur o. Eski bir husumet var da aramızda.”
“Hııı... Nerden bileceğiz?”
“Beyefendi ben ve eşim devlet memuruyuz. Ben Devlet Planlama Teşkilatı’ndayım. Eşim Meclis arşivi–”
“Ben onu sormuyorum kardeşim!”
O zaman küçük boylu, “Enver Abi istersen ben şey yapayım,” dedi, büyük boylu adam evin içinde dolaşmaya başladı. Annem onunla gitti. Biz babamla gülen polisle kaldık. Gülen polis hızlı hızlı söyledi:
“Aydın Abi, benim adım Osman. Tanışmıştık, seminere gelmiştiniz. Ben hatta parmağımı kaldırmıştım da sonra... neyse. Abi, bu soruşturma ciddi. Ben sizi dışında tutmaya çalışıyorum ama... Evde bir şey varsa bana söyleyebilirsin abi.”
Babam konuşamadı, terledi çok.
“Dedektif Nahit, abimizdir Aydın Abi. Şey yapmayın yani. Var mı bir şey? Bıraktılar mı?”
Babam yine bir şey demedi.
“Abi, sakin ol şimdi. Var mı bir şey evde?”
“Yaktık. Yok.”
Polis sustu. Biraz birbirlerine baktılar öyle. İçeriden annemin sesi geldi:
“Yatak odası dağınık yalnız, toplasaydım.”
Sonra bir daha:
“Orada özel eşyalarım var, açmazsanız yalnız.”
Bir daha:
“Çocuğun boyama kitapları onlar memur bey, lütfen yani!”
Polis, anneme bağırdı:

“Hanım hanım! Ordu geldi! Sen anlamadın galiba! Çekil önümden!”

Babamla küçük boylu polis hâlâ birbirlerine baktılar. Kovboy filmi gibi oldular. Büyük boylu polis koridordan geçti, banyonun kapısını açtı. Annemin sesi geldi o zaman:

“Anneee!”

Polis de bağırdı:

“Bu ne be!”

Babam, ben, küçük boylu polis banyoya koştuk:

“Ne var Sevgi? Ne bağırıyorsun öyle evladım! Hoş geldiniz memur bey.”

Anneannem yerde oturmuş. Kuğunun başını koluna sıkıştırmış. Kuğunun poposundan tüy koparır gibi yapıyordu:

“Kaz geldi de köyden, tütsüleyeceğiz termosifon ateşinde! Sevgi, kızım, sen büyük bir tepsi getir de...”

Büyük boylu polis, biz, hepimiz öyle baktık. Anneannemin arkasındaki *kroloform* pamuklarını bir tek ben gördüm. Babamın alnı terli oldu yine. Büyük boylu polis kendi kendine konuştu:

“Memleket altüst olmuş milletin umurunda değil! Şeyiniz şeyinize denk maşallah!”

O önden gitti, dışarı çıktı, küçük boylu polis arkada kaldı. Ayakkabılarını giyerken babama küçük sesle söyledi:

“Aydın Abi, siz birkaç gün ortadan kaybolun. Çünkü bu soruşturma ciddi. Yeniden gelir birileri. Sizin komşu, örgüte silah tedarik ediyor dendi. Belki sadece birilerine yardım ediyordu ama... Onların evini karakol yapacaklar şimdi. Sert şeyler olabilir yani. Ölen çocuk da...”

Apartmandan ses geldi:

“Geliyor musun Osman?!”

“Geldim abi!.. Ölen çocuk da sizin komşunun kardeşiymiş. Sizin balkona atlamaya çalışırken görmüşler o kızla birlikte, sizi de dahil ederlerse işe... Gürültüye gitmeyin abi. Osman benim adım abi.”

Büyük boylu polis birden kapıya geldi yine:

“Şu telefonu kullanayım ben!” dedi. Kimse bir şey söylemedi, o telefon çevirdi:

“Ha Nazime! Nazime! Benim benim! Kurtuluş’taki fırın açık. Ekmek alayım mı eve? Ha? Tamam tamam. Haydi!”

Büyük boylu telefonu kapattı. Gittiler.

Kapı kapandı. Kimse konuşmadı. Anneannem içeriden, “Gittiler mi?!” diye bağırdı. Kimse ona cevap vermedi. Ali, benim odamın kapısında duruyordu:

“Gittiler mi evladım, söylesenize!”

Ali, odanın kapısında karnını açtı. İlk kez bağırdı Ali:

“Ben ölüyorum galiba!”

Babam yerinden kıpırdamadı. Annem koştu, Ali’ nin karnına baktı:

“Hah! Bir bu eksikti!” dedi.

Anneannem yüzü kıpkırmızı içeriden geldi, elinde bir tane tüy vardı:

“Vallahi korkudan hayvanın bir tüyünü kopardım! Kopardım yani bir tane! Ali! Aaaa! Ne oldu evladım sana böyle!”

Anneannem Ali’nin karnına bakınca öyle bağırdı:

“E kızamık olmuşsun sen!”

Annem, Ali’nin başını sevdi:

“Ölmeyeceksin Aliciğim. Kızamık bir çocuk hastalığı ve tehlikeli değil. Amaaa...”

Babamla bana baktı annem:

"Demek ki Ayşe de kızamık olacak şimdi. Buyurun bakalım!"

Ellerini beline koydu. Üç kere aynı şeyi söyledi:

"Bir bu eksikti! Bir bu eksik..."

Ali, Hüseyin Abi'nin öldüğünü, Samim Abi'nin kardeşi olduğunu duyduğu için öyle kırmızı noktalar oldu karnında. Annem alnımı tuttu:

"Hah! Çıkıyor işte ateşi! Şimdi ne yapacağız Aydın?"

Babam hiç ses çıkarmadı. Babamın gözleri hiç kırpılmıyor, kocaman açık. Annem, "Aydın! Aydın?" dedi iki kez. Hiç ses çıkarmadı babam, anneme bakıyor ama hiç kırpmadan gözünü. "Aydın iyi misin tatlım?" Annem babama "tatlım" dedi! Anneannem, "Gelin bakayım çocuklar," dedi, "sizi beraber bir yatıralım da... Nasılsa olan olmuş artık, beraber atlatırsınız işte. Sevgi, sen Aydın'la ilgilen evladım. Bir tuhaf oldu oğlan. Şoka mı girdi artık neyse! Ah başımıza gelenler!" Annem, "Aydın ne oldu sana?!" diye babamı kolundan tutunca, babam, "Hı?" dedi. Annem bir daha sordu kolundan tutup, "Aydın konuşsana, ne oldu?!" Babam, "Bunlar gerçekten oluyor mu Sevgi?" dedi. Annem babamı bıraktı. "Off!" etti, bizim yanımıza geldi:

"Anne ne yapılıyordu kızamık olunca?"

"Hiiç. Yatacaklar işte. Çorba yapayım ben. Çorba iyidir."

Sonra biz uyuduk. Ben uyudum yani. Ali de uyumuştur. Biz çok yorgunuz. Çok ama.

Biz Ayşe'yle hep uyumuşuz. Hep karıştı artık rüyalar. Galiba babam aradı. "Yok gelemeyeceğiz, Ali sizinle Ordu'ya gitse olur mu?" dedi Ayşe'nin babasına. Biz Ordu'daymışız aniden, her yer çamurmuş, bir sürü ayak izi varmış, hepsi ayağıma büyük geliyormuş. Sonra bir uyandığımda Ayşe'nin anneannesi ağzıma çorba soktu. İçemedim yatağa döküldü. Bir şeyler yaptılar, sonra çarşaf serin oldu. Bir daha uyandım bu sefer haberlerin sesi geldi. Alnıma elini koydu biri. "Düşüyor ateşi galiba," dedi. Bir uyandım Ayşe'nin ayaklarını gördüm yüzümde. Bizi ayak ayağa yatırmışlar galiba. Ama sonra Ayşe'nin saçı geldi yüzüme. Hiç uyumadım. Belki hep uyudum.

Ali'nin boynuymuş meğerse o, ben annem zannetmiştim. Annem benimle yattı zannetmiştim, sevinmiştim. Uyandım artık sevinmedim. Sonra belki ben çiş yapmışım, uyanmışım. Belki Ali yapmış, ılık oldu her yer. Yazın denizdeymişiz rüyamda, kuğuyla birlikte yüzüyormuşuz. Galiba gözümü açınca kuğu geldi, sonra anneannemi gördüm elinde tüyle, "*Kışşt! Kışşt!*" yapıyordu. Ama o rüya da olabilir. Yüz kere uyudum ben. Ali'nin ayaklarını gördüm rüyamda. Sonra yüzünü gördüm. Kırmızı noktalar var yüzünde. Çok komik. Rüyamda güldüm galiba. Komik rüyalar gördüm hep. Bir sürü şeftaliler gördüm, bin tane. Çok soğukmuş şeftaliler, yiyince çenemden akıyor suyu. Ali de yiyor. Kuğuya da yediriyoruz. Kuğu gülüyor filan. Öyle rüya gördüm.

Uyandığımızda herkes koşuyordu. Ayşe ile ben birbirimizin yüzüne bakıyorduk. Çünkü onun yüzünde kırmızı noktalar var. Benim de varmış. Kaşınıyorlar. Kızgın gibiyiz ikimiz de. “Hah! Uyandılar Sevgi!” dedi anneanne, yok oldu aniden. Ayşe’nin annesinin sesi geldi:

“Anne ne yapacaksın o kadar çorbayı Allah’ını seversen? Yola çorba mı götürülür!”

“Karışma sen!”

Ayşe’nin annesiyle babası odanın kapısında durdular sessiz konuştular:

“Aydın ben çocuklara banyo yaptıracağım. Hazır bu kadar sıcak su var. Dün bütün gün uyudular, ferahlarlar hem.”

“Ne lüzum var Sevgi, hasta çocuğa banyo mu–”

“Karışma sen! Ben yaptıracağım.”

“Sevgi esas silahları–”

“Bana sorma Aydın, onu da sen düşün lütfen!”

Annemle babam konuşunca ben hiç gözümü açmak istemedim. Çünkü sanki onlar konuşunca kızarmış ekmek kokusu gelecek birazdan, sucuk kokusu gelecek. Biz dün uyumuşuz demek. Hep mi uyuduk? Dün kaçtı mı yani şimdi? Ali de mi uyudu? Biz aynı rüyayı görmüşüzdür belki. Kuğulu, şeftalili rüyayı. Kuğu nerede?! Karnım kaşınıyor benim. Annem elimi tuttu:

“Kaşıma yavrum. Haydi kalkın bakalım. Bir banyo yapalım, rahatlayalım.”

Annem beni banyoya götürürken anneanneme, mutfağa bağırdı yine:

“Anne, Allah’ını seversen giderayak yapma şu çorbayı!”

“Karışma sen!”

Herkes başka oyun oynamak istiyor gibi oldu. Ben gözümü kapadım, açtım banyodayız. Banyo çok güzel ateş kokuyor.

Ayşe gidince ben yatağın içinde oturdum. Ayşe’nin babası geldi, “Yat biraz daha,” dedi, “Ayşe banyo yapıncaya kadar.” Üstümü örttü. Babalar, anneler gibi örtemez, ayağın açılır, ağzına girer örtü. “Baban aradı. Dedi ki, ‘Ali sizinle gelsin Ordu’ya, nasılsa iki güne dönecekmişsiniz, gezmiş olur,’ dedi. Tamam mı oğlum?” Ayşe’nin babası bana “oğlum” dediğine göre... Çok mu kötü her şey acaba? Annem olsaydı keşke. Ama şimdi bunu düşünürsem başım ağrır. Kuğu nerede? “Kuğu nerede Aydın Amca?” Güldü o zaman. “Kalk,” dedi, “kuğuya bakalım.” Banyoya gittik. Benim elimden tuttu, sanki tek başıma gidemiyormuşum gibi. Ayşe’yi soyuyordu annesi. Onun da gözleri kapalı. Her yeri kırmızı kırmızı. Ama kuğu orada. “Bak Ali, kuğuyu küvete koyduk. Darbe oldu ama biz kuğu yüzdürüyoruz Aliciğim. Böyle bir saçmalık içindeyiz çocuğum! Haydi gel yat biraz daha.” Ayşe’nin babasının elini bırakıp salona girdim ben. Balkon kapısının karşısındaki divana oturdum. Samim Abilerin kapısı kapalı artık, oynamıyor. Ayşe koştu geldi banyodan. Yanıma oturdu.

Biz uyurken her şeyi değiştirmiş annemle babam. Kitaplar gitmiş. Kitapların yerinde anneannemin dantel örtüleri var. Dantellerin üzerine fincanlar koymuşlar. Dolapta duran fincanları çıkarmışlar. Bir tane vazomuz var bizim, kırmızı renkli. Hiç çiçek koymuyorlar onun içine. O vazoyu kütüphaneye koymuşlar. Lamba vardı bir tane renkli, onu da koymuşlar. Biz uyurken evimiz Jale'anım Teyzelerin evi gibi olmuş. Çok ilginç. Ben karnımı açtım. Ali'nin de karnını açtım sonra. "Bak Ali," dedim, "ikimizin de göbek deliği var." Sonra ikimiz de banyo yaptık. Arada annem hep anneanneme bağırdı:

"Anne niye bu kadar çorba..."

Ayşe'nin annesi başımızı kurulamayı unuttu. Islak saçla çıktık biz sokağa. Arabanın arkasına minderlerin üzerine oturduk Ayşe'yle. Kuğuyu Ayşe'nin anneannesi uyuttu, çuvala koydular. "Bak çuvalın burasında gagası Ali," dedi anneanne, "Ayşe duyuyor musun çocuğum. Kuğu uyandıkça ben size pamuk vereceğim ilaçlı, siz buraya tutacaksınız, tamam mı evladım." Biz başımızı salladık, "Aferin güzel evladım," dedi anneanne.

Anneannem çorbayı iki tencereye böldü biz kahvaltı ederken. Annem hep koşturduğu için, "Anne hakikaten artık bir şey diyemiyorum. Pes!" dedi. Anneannem gülüyordu. Bir annem, bir babam ağzımıza ballı ekmek sokuyordu. Anneannem hep gülüyordu. Annemle babam içeri gidip ayakkabılarını giyerken anneannem bize baktı. Sonra ocağa döndü. Çorbalardan *cup cup* diye iki kere ses geldi.

Babam, "Ne yapalım artık, bırakacağız silahları evde," dedi anneme, "bulurlarsa da bulurlar. 'Bilmiyoruz,' deriz. Ne bileyim bir şey deriz işte." Sonra bağırdı "Kimlikler?! Sevgi kimlikleri aldın mı?!" Annem kimlikleri gösterdi. Anneannem elinde üst üste iki tencereyle, "Haydi bakalım," dedi bize, "çıkın siz de." Aşağı indik. Uyuyor gibiyiz Ali'yle, uyanıyoruz bazen. Karışıyor her şey. Arabaya bindik.

Ayşe'nin babası sordu:
"Annen nerede Sevgi?"
"Geliyor. Yavaş iniyor ya!"
"Saat yedi oldu Sevgi, gitmemiz lazım."

“Tamam yüksek sesle konuşma, uyanacak komşular.”

Ayşe’nin anneannesi geldi. Çantasını karnında tutuyordu. “Oh!” dedi arabaya binince, güldü:

“E haydi! Ne bekliyoruz! Bas gaza kaptan!”

Ayşe’nin annesiyle babası birbirlerine baktılar, anlamadılar. Araba çalıştı. Ayşe’nin anneannesi camı açtı:

“Oh! Ferah feza!” dedi. Güldü. Sonra ellerini Ayşe’nin annesiyle babasının omzuna koydu:

“Çocuklar, Jale’anımların kapısına iki tencere çorba bıraktım. İçinde de Samimlerden iki tane allahaısmarladık hediyesi! Aha ha ha! Polislere anlatsın dursunlar artık! Aha ha ha!”

Ayşe’nin annesiyle babası birbirine baktı. Arkaya baktılar. İkisi de yan camlarından bakıp güldüler.

Anneanne, “İlahi Ayşe!” dedi, “Kızamık olacak zamanı buldun tonti! Unutmazsın artık gününü! Aha ha ha!”

“Kimlikler!” dedi asker adam. Annem hepsini uzattı.

“E burada dört kimlik var, beş kişisiniz?!”

Anneannem “hanımefendi sesiyle” söyledi:

“Gündelikçinin oğlu evladım. Onu da yol üstünde evine bırakacağız da! Kızamık oldu çocuklar. Sorma evladım! Aha ha ha!”

Anneannem gülüyor, herkes ona bakıyor. Kimse konuşmuyor. Asker adam kimliklere baktı. Bir sürü baktı. Arabanın içine bir daha soktu kafasını. Arabanın etrafına baktı. Babama baktı. Hiçbirimiz nefes almıyoruz şimdi.

“Devam et!”

Hepimiz nefesimizi bıraktık. Çok heyecanlıydı. Hiç konuşmadan gittik. Ankara yazısının üzerinde kırmızı çarpı işareti çıktı yolda. Babam radyonun sesini açtı. Çocuklar şarkı söylediler:

“*Sen ne güzel bulursun, gezsen Anadolu’yu / Dertlerden kurtulursun gezsen Anadolu’yu / Billur ırmakları var...*”

Babam uzakta, tepede tek başına duran küçük bir ev gösterdi:

“Bak Ayşe, orada da doğmuş olabilirdin. O zaman okula gidemezdin belki, bir sürü kardeşin olurdu, onlara bakmak zorunda olurdun, keçileri gezdirirdin dağlarda, hiç kitabın olmazdı...”

Babam öyle deyince ben kendimi gördüm orada. Kendime baktım. Oradaki Ayşe olduğum için ben yoldan geçen Ayşe’ye baktım. Kızdım o Ayşe’ye. Çünkü unutulmuşum ben orada. Sonra yoldan geçen Ayşe olduğum için utandım. Çünkü o evdeki Ayşe’ye hiç bakmadığım için suçluymuşum. Canım çok sıkıldı benim. Sonra bir sürü öyle ev gördüm, küçük, tek başına. Orada bir sürü Ayşe olduğu için, ben orada olmadığım için kendime kızdım. Yoldan geçen kendime kızdım çok.

Anneannem, “Aaa! Bakın çocuklar, martılar! Bozkırın ortasında hem de!”

Annem, “Ankara’ya gelen balık kamyonlarına takılıyorlar, sonra yollarını kaybediyorlar. Yoksa bozkırın ortasında martı ne arasın!”

Herkes sustu, çocuklar hâlâ şarkı söylediler radyoda:

“Orda bahar baaaşkadır, yazlar kışlar baaaşkadır...”

Babam o zaman, “Bizim memleket gibisi yok aslında da işte...” dedi. Sigara yaktı. Çocuklar şarkı söylediler hep:

“Ne hoş toprakları var, gezsen Anadolu’yu!”

Annem birden ağlamaya başladı. Sessiz sessiz başladı. Sonra çok sesi çıktı. Babam arabayı durdurdu. Sigarasını attı. İkisi indiler. Yolda hiç ses yoktu.

Kavakların orada durduk. Ayşe'nin annesinin saçları rüzgârda dağıldı. Kavaklar rüzgârda hep aynı yana eğildi. Ayşe'nin annesiyle babası kavakların önünde durdu. Babası annesine sigara verdi. Ayşe'nin babası çakmağını aradı. İkisi de ağzında sigarayla öyle durdular. Ayşe'nin annesinin ağzında sigara titriyordu. Dudakları ağladığı için kapanmıyordu tam. Ayşe'nin babası yere çöktü. Birisi ölünce evinin önünde amcalar yere çöker, öyle çöktü. Başını tuttu eliyle. Bagajdan arka koltuğa geçtim. Kapıyı açtım. Dışarı çıktım. Yanlarına gittim. Baktım onlara. Onlar çocuk gibi olmuş şimdi. Çok korkmuşlar. Yazık! Kötü rüya görmüş gibi. Cebimden çıkardım. Ayşe'nin babasının burnuna uzattım. Başını kaldırdı. Bana baktı. Elime baktı. Bir daha baktı bana. Uzattı elini:

"Samim'in çakmağı..."

Annesi bize dönüktü Ayşe'nin babası kavaklara. Sigarayı yere attı. Çakmağı cebine koydu.

18. ÜNİTE:

KÖYLÜ MİLLETİN EFENDİSİDİR!

Anadolu İnsanı Hoşgörülüdür

"... sıkıyönetim kararının ardından tüm yurtta hayat normale dönüyor. Samsun Cezaevi'nde sağ ve sol mahkûmlar bu sabah koğuşlarından çıkıp sarılıp öpüşüp barıştılar. Mahkûmlar bundan böyle aynı koğuşlarda kalacaklarını ifade ettiler... Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu yöneticileri kendilerine yapılan teslim ol çağrısından sonra İstanbul Selimiye Kışlası önünde teslim olmak için sıraya girdiler. Savunamayacak bir şey yapmadıklarını belirten sendikacılar, bugün kendilerine sıra gelmeyeceği için yarın geri gelmek üzere evlerine gönderildiler... Milli Güvenlik Konseyi üyesi generallerin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin senato bölümünde çalışacağı..."

Ayşe'nin annesi radyoyu kapattı. Pencereyi açtı. Elini dışarı çıkardı. Elini sanki yunus gibi yaptı. Rüzgâra daldırıp daldırıp çıkardı. Çok hızlı dalıyordu eli, sonra hop çıkıyordu, sonra yine... Elinin altında tarlalar geçiyordu. Elektrik direkleri geçiyordu. Bazen gökyüzüne çıkıyordu eli, kuşlarla birlikte, sonra toprağa iniyordu, sarı otların üzerinden geçiyordu. Dalınca yunus oluyordu el, uçunca kuğu oluyordu... Arkaya döndü, gözleri kırmızı olmuş:

"Çocuklar siz bu kuğuyu niye kaçırdınız parktan?"

Arabanın içi dinleme sessizliği oldu. Ayşe beni bekledi söyleyeyim diye:

"Kaçırmadık... Kurtardık."

"Peki kurtardınız! Neden ama Ali?"

Biz bir şey demedik. Ayşe'nin annesi, "Söylemeyecek misiniz?" dedi, tatlı tatlı bakınca Ayşe biraz kızdı:

"Bunda anlamayacak ne var ki! Allah'ım *yarappim* ya!"

Annemle babam kendi kendilerine güldü. Annem sigara yaktı. Sonra paketi buruşturdu avucunda. Anneannem, "Aferin çocuklar!" dedi, "İyi yapmışsınız. Bravo vallahi! Değil mi annesi?"

"Ne diyeyim! Bravo!"

"Bu hayvana su filan vermek lazım çocuklar. Dursak mı ilerideki çeşmede Aydın? Oğlum?"

"Uyandı baba! Kuğu uyandı!"

Durduk. Çuvalı açınca kuğunun kafası çıktı, çıktı, çıktı... Annemle babam, "Nasıl yapacağız şimdi?" dediler. Bir şey yapmadılar. Anneannem eliyle su getirdi kuğuya. Annemle babam elleri belinde durdular. Biz kuğuya su içirdik. Ali, "Böyle böyle sev Ayşe," dedi, biz kuğuyu sevdik. Annemle babam ellemediler hiç. Annem suyun oraya oturdu, betona.

Babam da oturdu. Biz kuğuyla dururken annemin ayaklarının oraya bir şey yuvarlandı. Elma! Orada bir sürü elma varmış meğer. Hepsi yuvarlanmış. Ali arabadan indi, bir elma aldı. Taşa vurdu, kırdı. Kuğunun önüne koydu.

Anneanne kuğunun yanına oturunca Ayşe'nin annesi bizi yanına çağırdı. Sigara içiyordu o. Gözleri hâlâ kırmızıydı. İkimizin de ateşine baktı. Karnımıza baktı, yüzümüze baktı dikkatli. Kırmızı noktalarımıza baktı. Ayşe, "Anne, kuğu da kızamık olur mu?" deyince güldü. Sarıldı Ayşe'ye. Sonra beni gördü, bana da sarıldı. Suyun başına oturduk. Biz Ayşe'yle çok yorgunuz.

Babam ileriye gitti, çiş yapacak. Annem eliyle alnımızı seve seve konuştu:

"Ayşe... Ali... Size bir şey söyleyeceğim. Önemli. Bazen... Nasıl anlatsam? Örneğin, günün birinde bir yerde pek bilinmeyen bir hayvan ortaya çıkınca... Diyelim ki bir fok balığı kasabanın birinde karaya çıkıverdi. Ya da bir yunus başını gösterir. Daha önce görülmemiş bir kuş, ne bileyim bir kaplan görünüverdi mesela. O göründüğü zaman çocuklar, insanlar bazen zalim olur. Bu hayvanları esir etmeleri gerektiğini zannederler. Ama bazen de her şey başka türlü olur, daha güzel olur... Sen doğmadan önce Ayşe, biz daha babanla tanışmamışken, Ankara'ya bir pelikan düştü. Öveçler diye bir yer var, oraya. Bir nine vardı o zaman orada. Tuttu bu pelikanı tavukların arasına koydu. Kış geliyor o zaman. Teyze pelikana patik ördü. Adını da koydu pelikanın: Garip. Yuvasından ayrı kalmış, yalnız kalmış olanları tuhaf zannederler çünkü. Tuhaf... Ama işte bu tuhaf pelikan patikleri giymek istemiyor; ama teyze o üşüyecek diye uğraşıp duruyor. Teyze bu pelikanı hiç yanından ayırmazdı. Köpek gibi hep yanındaydı. Patikli pelikanımızdı o bizim, çok severdik bütün devrimci arkadaşlar..."

Ayşe'nin annesinin gözleri ağlamaktan kırmızı ama gülüyor şimdi, o ninenin taklidini yapıyor kollarıyla, yüzüyle. Ayşe gülüyor. Onlar birbirlerine gülünce ne güzel oluyormuşlar! İkimizin de yüzünü sevdi Ayşe'nin annesi:

"Çocuklar... Şimdi radyolarda televizyonlarda hep, 'Kandırıldılar,' diyecekler devrimci abiler, ablalar için. O abiler, ablalar işte böyle insanlar için hep... Ama şimdi kaplanları, fokları, pelikanları, kuğuları esir edenler başa geldi çocuklar. Pelikanlara patik ören ninelerle alay edenler yani. Foka

bakınca, 'Acaba nereye satılır? Para eder mi?' diye hesap edenler. Bütün balıkların, bütün kuşların, bütün atların hep birbirine benzemesini isteyenler. Anladınız mı çocuklar?"

Ayşe'nin annesi ikimizin de yüzünü yıkadı, ensemizi, kulaklarımızın arkasını ıslattı. Onun eli başka türlü oldu şimdi. Benim annemin eli gibi oldu.

Babam ileriden bağırdı. Tek başına bir ağacın altında duruyordu:

"Sevgi, elmalar burada bak! Düşüyor hep yerlere!"

Annem bizi elimizden tuttu. Elma ağacına yürüdük. Annem eteğini kucak gibi yaptı:

"Toplayın bakalım çocuklar yerdekileri!"

Biz toplarken güldük. Çünkü elmalar sarı oldukları için, küçük, yavru oldukları için. Annem, "Aydın, hep de çürük değillermiş," dedi babama, babam da anneme, "Biz durmasaydık çürüyeceklerdi işte," dedi. Annem biraz sonra dedi:

"Birisi dururdu muhakkak."

Anneannem geldi, o da eteğini elma kucağı yaptı, onun eteğine de koyduk elmaları Ali'yle. Çok güldük biz. O kadar çok güldük ki babam arabadan fotoğraf makinesini getirdi:

"Dur fotoğrafımızı çekelim böyle!"

Annemle anneannem eteklerindeki elmaları fotoğraf makinesine gösterdi. Hepimiz elma gibi olduk şimdi. Komik olduk. Babam fotoğraf makinesine üstten baktı, çeşmenin duvarının üzerine koydu. Makine *çıırrr* yaparken bizim yanımıza koştu, anneme sarıldı. Anneannem, "Koş Aydın koş!" dedi, babam kendi çektiği fotoğrafa yetişmek için koştu, neşeli koştu. Biz makinenin *çlak* yapmasını beklerken yoldan sesler geldi. Bir sürü kamyon geçti, asker kamyonu. Annemin eli titreyince eteğinden bir elma düştü. Annemle babam artık yavaş yavaş gülmediler. Ali de gülmedi. Makine tam o zaman *çlak* yaptı. Annemin kucağından düşen elma yuvarlandı, çeşmenin orada durdu.

Ben düşen elmayı aldım çeşmeden. Kuğunun önüne koydum. Uyanınca yer onu kuğu. Biz arka koltukta uyuduk.

Arabanın *çik çak* sesi olunca uyandık biz Ali'yle. Anneannemin kucağına yatmışım ben. Ali de benim popoma yatmış. Annemin sesi çok uzaktan gibi geldi:

"Çocuklar, uyanın bakalım. Şimdi biraz yemek yiyeceğiz. Sonra aspirin içeceksiniz. Sonra da..."

"Sevgi, bu araba garip bir ses çıkarıyor. Sanki gaza basınca da gitmiyor mu ne! Bir baktırayım benzinlikte."

"Sevgi, evladım, bana da naneşekeri ile kolonya alalım. Tuttu bu araba beni."

Anneanne tuvalete gitti. Biz Ayşe'nin annesiyle arabadan inerken yaşlı bir adam vardı. Kafasında namaz kılanların şapkası takılıydı. Cemse vardı bir tane, onun arkasında duruyordu, dua ediyordu. Dua bitince, elini yüzüne sürünce bağırdı:

"Şükür ya Rabbiiii! Hayır yani neyi devireceklerdi! Devrimci devrimci deyip duruyorlar da neyi devireceklerdi yani! Allah Ordu'muzu başımızdan eksik etmesin!"

Cemsede bir sürü asker vardı. Yaşlı adama gülüyorlardı. "Yürü git işine hacı!" dedi bir tanesi. Adam hâlâ bağırdı: "Hayır neyi devireceklerdi yani?!" Öbür askerler, "Tamam amca tamam. Allah razı olsun," dediler.

Ali yaşlı adama bakarken ağzı açık kaldı. Ben askerlere baktım hep. Onların elinde ekmekler vardı. Ekmeklerin içindeki peynir küçücüktü. Katık bile olmaz öyle. Birbirlerine peynirleri gösterdiler hep. Bir tanesi bana baktı. Gülümsedi. Sonra gördüler mi diye diğerlerine baktı.

Ayşe'nin annesi bizi içeri soktu. İçeride bir sürü şey var. Küçük şeyler. Plastik bebekler var, gözlerini mavi boyamışlar ama taşmış boyalar. Gözleri korkunç. İskelet anahtarlıklar var, mavi gözlü. Üzerinde "Türkiye" yazılı çakmaklar var. Namaz kılınan küçük kilimler, üstlerinde pusulalar var o kilimlerin. Türk bayraklı tahta şeyler, masa üzerine koymak için, duvara asmak için. Üç tane kitap. *Huzur İslam*'da yazıyor bir tanesinde, bir tanesinde *Türklükle Gurur Duymak için 100 Neden*, birinde de *Anadolu Sofraları* yazıyor. Torba torba şeker. Parlak naneşekerleri. Beyaz taş gibi şekerler, üzerinde "Mevlana şekeri" yazıyor, "Ne olursan ol gel" yazıyor paketlerde. Mermerden yumurtalar var. Bir sürü yumurta. Tahta kalemler var. Kocaman kocaman, insan tutamaz bile onları. Tahta şekerlikler, kıymıklı kıymıklı. Tespihler. Bir sürü tespih, kocaman, tahtadan. Bir sürü oyuncak tabanca, renkli renkli. Kibritten evler, uhular akmış her yerinden. Renkli lambalar, içinde Kabe olanlardan. Yerde küçük heykeller var hep. Hepsi kedi köpekli. Hepsinin boyaları yamuk yumuk. Çok çirkin her şey, çok çirkin.

Yaşlı adam içeri girdi. Meğerse dükkânın sahibiymiş. Dükkân leblebi kokuyor. Bağırdı o yine:

“Neyi devireceklerdi yani bir deseler?!”

Anneme sorar gibi yaptı adam ama annem hiç cevap vermeyince:

“Selamunaleykum yenge, buyur ne istedin?”

“Sigara!”

“Hayır yani yenge, şeyi... Devlet şeysini ne yapacaklardı? Şey mi yapacaklardı devirseler? Değil mi yenge, sen söyle! Hani yani bir şeyleri olsa, şaapsalar anlayacağız da, hiçbir şeyleri olmadan nasıl şeedecekler? İşte bak böyle devletin eli gelir, şaapar adamı!”

Annem fısıldadı o zaman:

“Halkımız bir günde bütün sözcükleri unutmuş! ‘Şey olmuşlar’! ‘Bir şey’ olmuşlar!”

Adam, “Buyur bacım, bir şey mi dedin?” diye sorunca, annem, “Naneşekeri de şey edelim biz,” dedi. Adam duymadı çünkü bağırıyordu:

“Hayır devirseler yerine ne şe’edeceklerdi?! Bu memleketin ekmeğini şe’etmişsin, sonra ş’apıyorsun. Olmaz!”

Ben adama çok mu baktığım için belki, Ayşe serçeparmağımı çekti. Ama ben camdaki reklama bakıyordum. Kâğıt yapıştırmış oraya adam, reklam kâğıdı:

“Krem peynir! Bol bol sür bol bol ye!”

Bir tane çocuk var, peynirler hep ağzına bulaşmış, gülüyor pis pis. Adam durmuyor hiç:

“Bunlar kendi insanını tanımıyor bir kere! Bu halk bilmiyor mu kimin kendisini şe’edeceğini? Bunların dünyadan haberi yok!”

Adam bağırıyordu ama korkuyordu. Sanki kendi devrilecekmiş gibi korkmuş o. Şimdi artık korkmadığı için bağırıyordu. Ben tekme attım. Çirkin kedili köpekli heykellere tekme attım. Adam görmedi; devrildiler. Ayşe’nin annesi gördü, bir şey demedi. “Haydi çocuklar, çıkalım biz.”

“‘Çorum’a kadar gider ama orada durup baktırmanız lazım,’ dedi benzinci. Ben ne yapayım Sevgi!”

Babam, “Çorum’da kalalım bu gece, sabah devam ederiz,” deyince annem çok kızdı. Kaşığı çorbasının içine *çop* diye bıraktı. Anneannem sordu:

“Sevgi, kızım, Çorum tehlikeli midir şimdi evladım?”

“Ne tehlikesi, değil mi Aydın! Ne tehlikeli olacak canım! Çocuklar! Bitirin bakalım çorbalarınızı.”

Bizim canımız hiç yemek istemiyor Ali’yle. Anneannem bir bana yediriyor bir Ali’ye. Çorba çok çirkin. Ekmekleri de koca koca kesmişler. Peçete bile yok, pembe kâğıtlar var bardakta. Döndürerek koymuşlar böyle. Ama insan ağzını silince yırtılıyor hemen. Kaşıklar da kocaman. Bir de tabaklar plastik, kahverengi çiçekler var üzerinde, pis gibi. Bir de insanın bacağı sandalyeye yapışıyor, lastik sandalye çünkü. Ali ile ben başımızı elimize dayayıp duruyoruz. Her yerimizde kırmızı noktalar çıktığı için başımız ağır oldu galiba.

“Ben babama bir telefon açayım,” dedi Ayşe’nin babası. Çorum’da kalamayız. Benim şimdi, “Hayır,” demem lazım ama çok hasta oldum, diyemiyorum. Kafamın içinde kırmızı noktalar var sanki, sanki kafamın içinin içi kaşınıyor. Gözlerimin içi yanıyor. Ağzımın içi de. Bir şey diyemiyorum hiç. “Orada ölülerin gözlerini oyarlar,” demem lazım. “Bir keresinde Hüseyin Abi oraya gitmişti sonra uyumadı hiç,” demem lazım ama diyemiyorum. Belki ben onlarla birlikte olduğum için başka türlüdür her şey. Belki onlardan olmuşumdur artık. Polis de eve gelince dövmedi kimseyi mesela. Belki onlarla gidince bizim gözümüzü oymazlar Çorum’da. Gözüm kapanıyor benim. Ayşe’nin anneannesi ağzıma hap koydu, sonra da suyu başıma dikti:

“Haydi, yeter bu kadar yemek. Siz yatın artık arabanın arkasına da...”

Ayşe’nin anneannesi çantasından torba çıkardı, içine biraz salata koydu. Ben bakınca galiba gözünü kırptı:

“Bagajdaki için tonti!”

Bana Ayşe’ymişim gibi “tonti” dedi. Sonrasını hatırlamıyorum ben. Galiba biz Ayşe’yle arka koltukta uyuduk. Anneanne kuğunun yanında, bagajda oturdu galiba. Sanki kuyudan gibi geldi sesi:

“Tamam canım ne var! Yayılırım ben burada. Zaten dizlerim ağrıdı oturmaktan. İyi burası, iyi. Hah! Bacaklarımı da uzatırım hem böyle! Kuşla otururuz biz burada. De mi kuzum?! Ha ha ha!”

Biz arka koltukta uyumuşuz Ali’yle. Ben anneannemin sesini duydum:

“Bu çok uslu bir şeymiş Sevgi inanmazsın, insan gibi. Aaaa! Bak kuzum, bak! Kuşlar uçuyor!”

Anneannem kuğuya uçan kuşları gösteriyordu. Kuşlara baktım ben. Birden kış gibi koktu her yer. Gri olmuş hava. Göçmen kuşlar yazı çeke çeke başka yere mi götürüyorlar acaba? Kuğumuz da uçarsa onlarla yaz biter belki. Artık yağmur yağar. Uyudum ben galiba sonra.

Biz bir odaya gelmişiz. Annem kucağından beni yatağa koyarken uyandım. Bembeyaz bir lamba yanıyordu. Gözlerim acıdı. Babam Ali'yi yanıma yatırdı. Azıcık azıcık konuşuyorlardı uyanmayalım diye. Ama ben gözümü açınca gördüm. Anneannem bir divana çarşaf seriyordu:

"Bu çarşaflar da tuhaf kokuyor ama ne yapalım, bir gece idare edeceğiz artık. Sevgi, çocukların yastığına bluzlarını geçir de ağızları yüzleri değince mikrop kapmasınlar. Pis bu otel çocuklar, pis vallahi. Sen uyandın mı tonti? Haydi gel elini yüzünü yıkayalım da... Yok ateşi Sevgi, hızlı atlatacak belli ki."

Banyoya gittik. Banyoda, aynanın üstündeki lambanın içinde ölü sinekler vardı. Kimse onları kurtarmamış.

"Anneanne kuğu nerede?"

"Uyuyor yavrum, uyuyor. Sen yıka bakayım elini yüzünü iyice."

Kocaman, yeşil naylon terlikler var yerde, kimse giymez ki onları. Çok çirkin onlar. Adam terliği hem. Kız terliği hiç yok. Küçücük kalmış sabun, mıknatısla duruyor duvarda. Pis gibi hem de sabun. Anneannem pisi gitsin diye bir sürü köpürttü onu. Işık *cızzz* diye ses çıkarıyor. Çok sinirlendirici bir yer burası. Çorum galiba burası, yapma çiçekler var yatağın yanında ama vazonun içine hep kahverengi demir suyu akmış saplarından. Anneannem, "Pike de koymamışlar bak," dedi dolabı açınca, dolabın içinde kırık bir tane askı vardı. Bir de küçük kilim vardı. Namaz kılınan kilim. Duvarda dinli bir yazı var, altın renginde. Ama çok yukarı asmışlar, tavana kadar yukarı. Onun yanına kule resmi koymuşlar. "Anneanne bu kule İstanbul'da mı?" dedim ben, annem cevap verdi:

"Paris'te Ayşeciğim. Gel yat bakalım buraya. Hemen uyuyalım da sabah olsun."

Yastıklardan biri kokuyor. Annem bluzunu koymuş, annem kokuyor çok güzel ama dibinden başka biri kokuyor. Sanki Jale'anım Teyze'nin kocası gibi biri kokuyor. Perdeler, kül tablası gibi kokuyor, ta yatağa kadar geliyor kokusu.

Benim gözüm açık ama ses çıkarmadığım için kimse görmüyor. Ses çıkarmıyorum ben... Çünkü Ayşe'nin annesi bizim eve de gelse böyle yapar belki. Her şeyi parmağının ucuyla tutuyor, burnunu

çok yaklaştırmadan her şeyi kokluyor. “Öfff!” yapıyor, “Çıkarmayalım üstümüzü Aydın, pis hakikaten burası.”

“Tek derdin o olsun Sevgi.”

“Dışarısı nasıl hakikaten? Var mı bir şey?”

“Her yer asker işte. Millet maç konuşuyor filan. ‘Hayat normale dönmüş’ yani!”

Anneanneden *tıss tısss* diye ses gelmeye başladı. Ayşe’nin annesiyle babası pencerenin kenarında sigara içiyorlar:

“Baban nasılmış, unuttum sormayı.”

“İyi yav o, çıkarmışlar hastaneden!”

“Uykum kaçtı benim Aydın.”

“Benim de.”

“...”

“Babam yine tutturdu, ‘Yoldan kavun alın,’ diye. Ne kavunmuş arkadaş!”

Ayşe uykusunda, “Anne, annecim,” diyor küçücük. Annemi özledim. Çok özledim. “Annecim,” diyeceğim ben de o gelince. Kitaplardaki çocuklar gibi “annecim” deyince annem çok şaşırır.

Annemle babam pencerenin önünde dururken yüzleri camda göründü. Camdaki kendilerine baktılar onlar. Sonra annem camdaki babama baktı, babam camdaki anneme baktı. Birden kapattılar perdeyi. Anladım ben babam neden perdeyi kapattı Hüseyin Abilerin düştüğü gece. Çünkü insan karanlık olunca camda kendini görüyor. Karanlık kendini görüyor insan. Biraz korkunçlu bir şey o.

“Evladım ama yemen lazım, bak üstüne reçel koyunca hoşuna gidecek şimdi.”

Anneannem o pis kokan peyniri bana yedirmeye çalışıyor. Benim canım hiç istemiyor. Hem zaten annem de yemedi. Babam da yemedi. Onlar hiçbir şey yemediler. Babam bacağını sallıyor masanın altında. Küçük kutuların içinde reçeller var ama onlar reçel kokmuyor. Hiçbir şey kokmuyor. Bizden başka kimse yok lokantada, otelin lokantası burası. İki adam duvara bayrak asıyorlar kocaman:

“Oğlum gerdirsene! Gergin durması lazım.”

“Gerersek yırtılır lan, eskimiş zaten!”

“Sen ger oğlum, gergin iyidir!”

Babam, “Gözünü seveyim Ayşe, ye de çabuk gidelim,” dedi bana. Bana kızmamış o, “asabı bozuk” bence.

“Annecim ye bak, hadi. İlacını içelim, gideceğiz hemen. Ali yedi bak hepsini. Aaa! Ayşe bak! Ali, bakın bakın! Ne varmış gazetede.”

Baktık biz Ali’yle:

“Ama Ayşe yerse söyleyeceğim, çok güzel bir haber çünkü. Ama çok çok çok güzel!”

Babama baktı:

“*Çorum’un Sesi* gazetesi babası!”

Ben yemeye başladım artık. Çiğnemeden yutunca peynirin kokusu gelmeyebilir. O zaman annem okudu:

“*İlk kez Ordu’nun Perşembe ilçesine inen kuğuların Sibirya’dan geldiği sanılıyor. Belediye Başkanı’nın yaptığı açıklamaya göre kuğular kendi haline bırakıldığında bir-iki gün konakladıkları yerde kalacaklar, sonra şehri terk edecekler. Halkımız kuğuları görmek için Perşembe ilçesine akın etti*... Gördünüz mü bak! Kuğular gelmiş. Haydi ye bakalım Ayşecim. Aç ağzını...”

Ben tam gülecektim, Ali gazeteyi alacaktı annemin elinden, içeri bir ablayla bir abi girdi. Bir masaya oturdular hemen. Abla başına örtü örtmeye çalıştı. Abi hızlı hızlı söyledi:

“Şefim, iki çay bize!”

“Dur kardeşim şu bayrağı asalım hele de!”

Abla ile abi camdan dışarı baktılar. İkisi de hızlı hızlı sigara içti. İkisinin de yüzü kırmızı olmuş, koşmuşlar galiba. Camdan iki tane adam geçti. Kollarını aça aça yürüyorlardı böyle. Biraz korkunç adamlar onlar. Bellerinde Dedektif Amca’nın telsizinden var. Bayrak asan adamlar aşağı indiler, “Güzel oldu be!”, “Yok yok güzel oldu!” dediler. Dışarı gittiler. Abla ile abi sigaraları söndürdüler. Abi ablanın elini tuttu masanın üzerinde. Sonra ikisi de ellerini masanın altına koydular. Birbirlerine baktılar. Biz de onlara baktık. Ali ayağa kalktı. Annem adamları gördü, “Ali, otur,” dedi. Ali duymadı bile annemi. Yürüdü. O iki korkunç adamlar içeri girdiler, hepimize bakıyorlardı. Ali, ablayla abinin yanına yürüyordu. Gitti onların masasına oturdu. Korkunç adamlar abla ile abinin yanına giderken Ali bağırdı:

“Annecim! Annecim! Benim her gün kibrit kutusu kadar beyaz peynir yemem lazım!”

Ablanın yüzünü gördüm. Gözleri kocaman oldu. Yutkundu o, sonra bağırdı:

“Tamam yavrum, şimdi söyleyeceğiz amcalara getirecekler. Bekle biraz bakalım.”

“Ahmet! Üzme bakayım anneni!” dedi abi de. Abla Ali’yi kucağına aldı, öptü:

“Üzmüyor babası!”

Korkunç iki adam babama başlarıyla merhaba yaptılar. Sonra dışarı çıktılar. Ali masadan kalktı. Abla Ali’yi tutup sarıldı:

“Sağ ol çocuk! Sağ ol!”

Abla ile abi tam kapıdan çıkacakken İstiklal Marşı çalmaya başladı. Bayrağı asan adamlar içeri girerken abiyle abla koşarak çıktılar. Adamlardan biri bağırdı:

“Saygı duruşu!”

Öbür adam da girdi, ikisi birlikte hazır ol yaptılar. Bize baktılar:

“‘İstiklal Marşı’ çalıyor! Hiç mi saygınız yok?!”

Babam siyah oldu, çok kızdı galiba. Annem sigarasını bıraktı tablaya. Birbirlerine baktılar. Konuşuyor gibi baktılar. Anneannem fısır fısır söyledi:

“Kalkın çocuklar ayağa, başımız belaya girecek!”

Ali ile ikimizi kaldırdı anneannem. “İstiklal Marşı” daha uzunmuş gibi oldu. Babam Ali’ye baktı. Babam hep Ali’ye baktı. Babam küçük gibi oldu. Ali büyük gibi oldu. Annem Ali’nin omzuna elini koydu:

“Sen çok kahraman ve çok akıllı bir çocuksun Ali!” dedi. O da babama bakıyordu. “İstiklal Marşı” bitince babam beni kucağına aldı:

“Yürüyün gidiyoruz!”

Arabaya bindik. Anneannem kuğunun ayaklarını bağlamış meğerse. Çözerken özür diledi kuğudan:

“Yavruuum, yavruuum, geçti bitti. Haydi. Bak sana domates getirdim. Al bakayım...”

Biz bu sefer bagaja oturduk, anneannem arka koltuğa oturunca yüzünü mendille sildi:

“Sabah sabah ne sıcak! Aydın oğlum, unutma da kavun alalım yoldan. Baban dediydi de...”

“Almıyoruz kavun filan!” dedi babam. Arkaya döndü. Yüzü siyahtı hâlâ. Simsiyahtı:

“Ordu’ya da gitmiyoruz zaten!”

Annem, anneannem dondular:

“Ordu’ya gitmiyoruz. Çünkü... Anasını satayım Perşembe’ye gidiyoruz! Çocuklara kuğuları göstereceğim... Gidiyoruz anasını satayım! Hazır mıyız Tam Bağımsız Turizm yolcuları?!”

Ayşe’nin babası Hüseyin Abi gibi küfretti. Sigarasını Hüseyin Abi’nin çakmağıyla yaktı. Ayşe’nin annesi vitesin üzerinde Ayşe’nin babasının elini tuttu. Yüzünü pencereye döndü. Güldü galiba.

19. ÜNİTE:

YAZ TATİLİNDE NELER YAPTINIZ?

Orda Bir Köy Var Uzakta

“Bir daha okusana anne!”

“Kaç kere okuduk Ayşe! Yeter artık. Otur yerine, araba giderken ayakta durma!”

“İlk kez mi gelmiş kuğular? Kesinkes mi bak ama?”

“Evet kesinkes kızım. Otur haydi!”

Ali’nin yanına geri oturdum:

“Bence öğrendiler kuğuyu kurtardığımızı. Sence? Bence bizim kuğumuzu almaya, beraber uçmaya geldiler. Sence?”

Ali başını salladı. Şimdi kızamık olduğumuz için çok akıllı değil zaten. Uyuyup duruyor. Ama benim canım konuşmak istiyor çok:

“Sence *Küçük Kara Balık* hikâyesi gibi olur mu? Bizim kuğumuz uzaklara giderse, sonra dönüp Ankara’daki arkadaşlarına, ‘Başka yerlerde kocaman gökyüzü varmış,’ derse, onlar da, ‘Yaşasın!’ derler, sonra da... Bence Küçük Kara Balık gibi olur. Sence?”

“Öyle değil ki onun sonu.”

“Küçük Kara Balık diğer balıklarla birlikte pelikanın kesesinden kurtuluyor, sonra dönüyor ya eve, hikâyeleri anlatıyor falan. Öyle ya onun sonu.”

“Yanlış söylüyorsun sen.”

Babam, “Çocuklar! Yola bakın çocuklar, yola! Karadeniz’e geliyoruz ya, bak nasıl yeşilleniyor her yer!” dedi.

“Büyük denizden geri dönmüyor Küçük Kara Balık,” dedim ben. Öyle çünkü onun sonu; “Küçük Kara Balık’ı bir daha gören olmadı.” Zavallı, yavru balığı balıkçıl kuşunun karnından kurtardı ama kendi orada öldü. Annesine geri dönemedi. Balık Nine onun masalını torunlarına anlatırken onlar, “Küçük Kara Balık’a ne oldu?” diye sorunca, Nine balık, “Onu da yarın anlatırım,”

dedi. Ama sonrasını yazmıyordu kitap işte. Ama Küçük Kara Balık'a çok benzeyen bir çocuk, balık masalı dinledikten sonra uyumuyordu, hep denizi düşünüyordu.

Ali, “Denizden dönmüyor, balıkçıl kuşunun karnında ölüyor. Sen yanlış okumuşsun,” dedi.

Ben okumadım ki onu, annem bana okudu. Okumayı sökmeden önce. Sonra ben onu hiç okumadım annem okudu nasılsa diye. Sonunda Küçük Kara Balık geri dönüyordu, herkes seviniyordu, o da denizde başına gelen maceraları anlatıyordu. Annem yalan mı söyledi yani bana? Anneannem her şey oyun gibi yapıyordu, belki annem de yapıyordu. Hep birlikte mi yapıyorlardı o zaman?

“Öğle yemeğine Perşembe'deyiz çocuklar!” dedi, “Kuğular orada bir lokantanın balkonuna iniyormuş hep. Neymiş Sevgi lokantanın adı?”

“Dallas!”

“Dallas mı?!”

Güldüler annemle babam. Bence hiç komik değil!

“O zaman bizim kuğumuz da mı geri dönmeyecek Ali?”

“Önemli değil!”

“Nedenmiş? Önemli bir kere!”

“Değil işte. Çünkü biz onu kurtarırken diğer kuğular gördü. Önemli olan o.”

Ali garip konuşuyor. Kızamık olduğu için akıllı olmadı artık o.

“Saat on bir oluyor Sevgi, radyoyu aç da dinleyelim haberleri.”

“... Karadeniz yöremize ait bir türküyle programımızın sonuna geliyoruz: ‘Şu yalancı dünyada her canlı bir eş arar/ Taşın kalbi yok ama onu bile yosun sarar...” *Pokut türküsünü TRT Ankara Radyosu sanatçılarından...”*

Hep arkaya bakıyoruz Ayşe'yle. Ayşe de konuşmuyor benimle, kollarını bağladı, kızdı çünkü Küçük Kara Balık'ın öldüğüne. Önüme döndüm ben de. Türkü başlayınca, çok dertli bir türküydü, Fatsa yazdı tabelada. 40 km yazdı. Aniden sandım ki, göğe baksam Hüseyin Abi'yle Birgül Abla'yı görürüm. Uçarlar uçarlar bu dağlara konarlarmış gibi sanki. Göğe bakınca ağlamak geldi bana. Çok üzüntülüymüş türkü, o yüzden öyle oldu.

“*Yarim basma çamura, bulurlar izimizi / oy dertlerim bulurlar izimizi / Karışalım dumana, yitti sansınlar bizi, oy dertlerim, yitti sansınlar bizi.*”

Dürüst Amca nerede acaba? Biri onu almıştır herhalde darbe olunca. “Gel Dürüst Amca sen böyle,” demişlerdir. Birgül Abla yok ama biri götürmüştür onu yine. Ablalarla abiler mahalleyi korumuşlardır zaten. Gökhanlar, Hamitler filan hep marş söylemişlerdir. Askerler kimseyi cemseye koyamamışlardır bizim mahalleden. Seher Teyze bağırmıştır, ellerinde oklavalarla kovmuşlardır askerleri. “Ali nerede?” diye sormuşlardır. “Duymadınız mı?!” demiştir Gökhan onlara, “Hüseyin Abi’yle Birgül Abla’yı kurtarmaya gitti o!” Keşke öyle demiş olsalar. Annem de hepsini duysa, sevinse, iyileşse. Babam gülse, “Aslanım!” dese...

Kırmızı ışık yandı. Ali’yle konuşmuyorum şimdi ama o da bana bile bakmıyor! O beni aptal zannediyor. Ben ona Hüseyin Abi’yle Birgül Abla’nın düştüğünü söylemiyorum bile. Üzülmesin diye söylemiyorum. Söylesem ne biçim olur! O zaman kimmiş bakalım aptal olur! Hooop!

Araba aniden sağa gidip durunca biz Ayşe’yle yan cama yapıştık.

Yüzlerimiz yan yana geldi Ali’yle. Ben, “Hüseyin Abi’yle Birgül Abla var ya...” diyecektim ama bir köpek gördük. Ezan okunuyordu, köpek küçük minareye doğru havlıyordu. Gözlerini kapatmıştı, havlıyordu. Radyodaki türkü gibi söylüyordu, üzüntülü havlıyordu:

“*Şu yalancı dünyada her canlı bir eş arar, oy dertlerim her canlı bir eş arar / Taşın kalbi yok ama onu da yosun sarar, oy dertlerim onu da yosun sarar.*”

Camiden iki amca çıktı. Köpeğe ne biçim vurdu onlar!

“Sus ulan it oğlu it!” diye bağırdılar, biz bile duyduk, arabadan bile.

O iki adam, ezana uluyor diye köpeği dövdüler. Ama köpek ezanı bilmez, onlar bunu bilmedi. Köpek kadar bilmedi onlar:

“Mübarek ezana bağıran kâfirin iti!”

Dürüst Amca ölse sokak köpeği donunda mı yeniden gelir acaba dünyaya?

Ayşe elimi tuttu. Türkü daha çalıyordu:

“*Sevdan aldı aklımı sade canım kaldı, oy dertlerim sade canım kaldı / Delikanlı adımdan geriye deli kaldı, oy dertlerim geriye deli kaldı.*”

Yağmur yağmaya başladı. Arabanın camları yavaş yavaş kanadı.

Yağmur yağınca o iki kötü adam caminin içine kaçtı. Köpek dışarıda kaldı. Yüzünde kan var köpeğin. Ama yine de havladı. Dövülmemiş gibi havladı. Sanki köpek gülüyordu bile kanlı kanlı.

“Fatsa’ya yığınak yapmış herifler! Çevirme var,” dedi babam, “bir sigara içelim şurada kimlik kontrolünden önce Sevgi. Yaksana bir tane.”

Anneannem ağzında naneşekeri varken *tss tss* diye *Subaneke* okumaya başladı. Etrafımıza, Ali ile bana, cam kubbeden yaptı, “billurlara incilere” diye olan duayı dedi. Sonra yağmur çok hızlı yağınca kuğuya da yaptı öyle. *Tü tü tü!* yaptı ona da.

Asker bize eliyle geç geç yaparken, Ayşe elimi hiç bırakmadı. Yavaş yavaş geçerken herkes önüne baktı, dışarı bakmadı. Ben baktım. Yolda abileri, ablaları yüzüstü yere yatırmışlardı. Sonra haberler başladı:

“... ‘Şikâyet uygulaması’ çerçevesinde vatandaşlardan ihbar mektupları yağmaya başladı. Yurdun dört bir yanından gelen bir kamyon dolusu ihbar mektubunu yarından itibaren işleme koyacaklarını...”

Yüzleri ıslanıyor yerdeki abilerin, başlarını kaldırmak istiyorlar ama askerler bağırıyor onlara. Radyonun sesi korkunç oluyor şimdi:

“Milli Güvenlik Konseyi’nden yapılan açıklamaya göre Atatürk ilkelerinin cezaevlerinde benimsetilmesi esas olacak. Bu sebeple ‘Atatürk’ün Türk Ordusu’na değişmeyen mesajı’ bütün tutuklu ve hükümlülere ezberletilecek. Mesaj şöyle: Zaferi ve mazisi insanlık tarihiyle başlayan, her zaman zaferlerle beraber medeniyet nurları taşıyan kahraman Türk Ordusu... Büyük ulusumuzun Ordu’ya bahşettiği en son sistem, silah ve fabrikalarla bir kat daha kuvvetlenerek büyük bir feragati nefs ve istihkârı hayat ile her türlü vazifeyi ifaya müheyya olduğuna eminim. Bu itibarla kara, deniz, hava kuvvetleri...”

“Kapatın şu radyoyu çocuklar. Bari yağmuru dinleyelim,” dedi anneannem. Arabanın tavanına *pıtı pıtı pıtı* yağmur yağdı. Herkes susunca, benim sanki... nasıl denir ki o... içim ılık ılık acıdı. Babam, “Yak bir sigara Sevgi, efkâr bastı,” dedi. Demek ki insanın içinin öyle ılık acımasına “efkâr” deniyormuş.

Askerler küçülürken dağlara baktım. Kuşlar çok yağmurda da uçuyorlar.

“Hoş geldiniz abi. İstediğiniz yere oturun abi, her yer müsait.”

Garson abi, elinde gazete kâğıtlarıyla bekledi:

“Abi kusura bakmazsanız gazete yayıyoruz, masa örtüleri şeyden dolayı... yıkatamadık yani abi.”

“İhtilalden mi darbeden mi?”

“Darbeden dolayı abi, darbeden...”

Garson da güldü, babam da. Başlarını hiç kaldırmadan, birbirlerine bakmadan güldüler. Birbirlerini tanımışlar gibi.

Ayşe’nin babası, “Darbe mi?” deyince, o abi de, “Darbe,” deyince tanıdılar onlar birbirlerini. “Çorum Olayları,” diyenlerle, “Çorum Katliamı,” diyenler arkadaş olmaz mesela, öyle yani.

“Ne vereyim abi?”

“Sen şöyle bize, ortaya... salata filan... Ne var balık en tazesi, getir işte.”

“Tamamdır abi.”

“Yav esas bir şey soracaktık biz!”

“Buyur abi?”

“Ya bu kuğular varmış, buraya gelmişler diye bir şey okuduk gazetede ama. Bu lokantanın balkonuna iniyorlarmış filan diye... Var mı esası bilmem.”

“Valla abi, doğru. Memleketin anası ağlıyor ama burada bir şenlik! Şeyden gelmiş abi bunlar. Ne orası ya? Rusya’nın yukarısındaki soğuk yer yok mu–”

“Sibirya!”

Ali dedi öyle. Herkes güldü:

“Valla bildi abi! Sibirya’dan gelmişler. Eskiler filan, daha önce hiç görmemişler. Tarihte ilk kez geliyor garibanlar, gele gele de darbe günü geliyorlar abi. Bir tuhaf iş!”

“Her şey tuhaf zaten kardeş.”

Babam tuzlukla oynadı, peçetelerle. Gazetenin kenarlarına çatalları dizdi garson abi. Ali gazete yayılınca hemen okumaya başladı. Okuduğuna baktım ben. Anneannem de baktı:

“Aaa! Bülent Ersoy’a bak Sevgi. Bak neler demiş! ‘Başta değerli komutan Sayın Evren Paşa olmak üzere tüm rütbeli ve rütbesiz büyüklerime ve arkadaşlarıma teşekkürüm sonsuzdur. Bu arada, bir sanatçı olarak benim de bir görevim varsa hemen ifaya hazırım.’”

Anneannem mendiline küçük kolonyadan döktü, Ali ile benim ellerimizi siliyordu:

“Hah! Tam Jale Hanım’ın istediği gibi olmuş işte. Bülent Ersoy da yola gelmiş! Bravo!”

Anneannem gülmedi. Ben gülecek sandım, gülmedi. “Öyle deme Sevgi, en çok bu kız çekti,” dedi, “esas hilkat garibeleri pek düzgün görünenlerden çıkıyor, bakma sen.” Mendil küçücük top gibi kalınca çantasının içine attı. Ellerini kokladı:

“Oh! Cavit Bey’in leş tütün kolonyasını niye kullandıysak yıllarca!”

Ayşe’nin elinin altında “sanatçılardan ortak açıklama” vardı: “Paşalardan Allah razı olsun!”

Şarkıcılar öğretmen gibi giyinmiş. Hiçbiri gülmüyor. Herkes ciddi olmuş artık. Yarın okula gideceklermiş gibi duruyor, gülmüyorlar.

“Rakı da söyleyelim Aydın. Ne diyorsun, içelim mi birer duble?”

Babam güldü:

“Nejla Anne, sen de içer misin bir tek?”

“Eh! Madem siz içiyorsunuz...”

Annemle babam güldü.

“Abi söylemediniz ama daha oturacaksınız diye rakı da getirdim abi.”

“Yaşa!”

“Yani kuğu filan dedin de abi, nasılsa bekleyeceksiniz diye getirdim. Bir saate filan gelir onlar. Her gün aynı saatte buradalar abi... Abla rakına buz?”

Garson abi gelirken koşuyor, giderken tepsinin arkasına vurarak yürüyor. Çok neşeli bir abi o. İnsan onunla kalmak ister bile. Annem garson abinin arkasından, “Millet daha başına gelenin farkında değil,” dedi.

Ayşe'nin kulağına eğildim ben:

"Demek ki bizi bekliyorlardı. Kuğular yani. Bizim kurtardığımız kuğuyu yanlarına almak için... Anladın mı? Gelip burayı kontrol ediyorlardı yani. Bizim buraya geleceğimizi nereden biliyorlardı acaba?"

"Bilebilirler!" Yüzünde kırmızı noktalar olduğu için, gözlerini de böyle açınca çok güzel oluyor Ayşe. Komik gibi de güzel gibi de. Ayşe'nin annesinin eli rakı bardağında duruyor. Güneş bazen açıyor, bardağın kenarında parlıyor ışık, el görünmüyor. Sonra bulut gelince bir tek annesinin eli kalıyor bardakta. Ayşe'nin annesi bilmiyor belki sırf güneş gelince yüzüğüyle bardağa *tık tık tık* vurduğunu. Sonra durdu ama. "Ah!" dedi.

Balık geldi. "Abi siz mi ayıklarsınız, yengeye mi vereyim?" dedi garson abi. "Ben yapayım bu sefer de," dedi babam. Sonra anneme baktı. "Ne oldu Sevgi?" "Hiç," dedi annem. Şarkıyı dinledi bize bakarak. Anneanne müzikleri çalıyordu:

"*Sen de yoksun bilmiyorsun, halim kalmadı...*"

"Sevgi, ah dedin de ondan yani!"

"Yok bir şey değil Aydın. Öyle bir an... Yani... Sen hep buradasın ya!.. Neyse... sen mi paylaştırırsın balığı? Sen yap hatta."

Babam balığı karnından kesti ama dağıldı balık. Sonra kuyruğundan biraz kesti. Yapamadı. Küçük küçük oldu balık. Öyle olunca ben güldüm. "Ne gülüyorsun kız! Babanın beceriksizliği hoşuna mı gitti kerata?! Ali sen de mi oğlum? Gülmeyin çocuklar, ben balığı yenerim! Hooop! İşte bu kadar!" Biz çok güldük. Annem sessiz güldü.

Şarkı çok güzel çalıyordu:

"Bu benim değil / Aşkım kaderim / Ayrılıktan gözyaşından başka ne sanki..."

Ayşe'nin annesi Aydın Amca'ya bakıyor. Arkasına yaslandı. Sanki bir tek o başka bir yerdeymiş gibi bakıyor. Babası da komiklik yapıyor o baktığı için. Ayşe'nin annesinin gözleri doldu, gülüyor gibi. Ayşe güldükçe annesinin gözü daha çok doluyor. Sonra başını çevirdi denize baktı. Eğildi ayağına baktı. Ayağının arkası ayakkabı yarası olmuş. Bant takmış oraya. Onu çıkardı. Büktü, büktü bandı, ağzı da büküldü küçük küçük. Sonra biz balıkları yemeye başlayınca Ayşe'nin babasının elini tuttu:

"Balığı ne güzel açtın, ne güzel paylaştırdın Aydın."

Babası gözünü kıstı, ona baktı. Anlamadı. Sonra temiz iki parmağıyla rakı bardağını kaldırdı.

“Mmmm ne güzelmiş. Balık çok taze, çok!” dedi babam, annem de, “Evet evet,” dedi. Anneannem, “Temiz midir bu yeşillikler Sevgi?” diye sordu iki kere. Annem güldü, “Ye anne, boş ver bugünlük.”

Anneannem rakısını çabucak bitirince babam güldü:

“Nejla Anne, isteyelim mi bir tane daha?”

Bir daha bardak tokuşturdukları zaman anneannem likör içtiği zaman gibi oldu. Gözleri sulu sulu:

“Sevgi, ne zamandır soracağım, denk gelmiyor. Senin bu yanağındaki yara izi. Ne zaman olmuştu o evladım? Ben hiç hatırlamıyorum onu.”

Annem yanağını tuttu. Bütün gülmesi kaçtı. Babam balığın üstüne eğildi. Sigara yaktı. Annem eli yanağında anneanneme bakıyordu. Gözlerini açıyordu. “Anne?” dedi annem, çocukmuş gibi dedi. “Sen bu izi hiç mi...” O zaman babam sigarasının dumanını kocaman üfledi:

“Nejla Anne, o yara değil ki! Ayşe doğduğu gün öyle bir öptü ki annesini, öyle izi kaldı işte.”

Annem babama baktı. Gözlerini kapadı, güldü. Anneannem kahkaha attı:

“Ay ilahi Aydın!”

Babam annemden gözünü ayırmadı. Rakılarını tokuşturdular küçücük, ses çıkarmadan.

Ayşe şimdi annesiyle babasına gülerek bakıyor. Sonra bana döndü:

“İyi ki kurtarmışız de mi kuğuyu Ali? İyi ki!”

Ben Ayşe’nin yüzüne bakarken, onun yüzünün arkasından uzun kanatlı gölgeler göründü. Çok uzaktan geliyorlardı. Kanatlarını böyle *patada patada* diye çarpıyorlardı. Yağmur yağıyordu biraz ama onlar yine de uçuyordu.

“Aydın Amca!”

Ali, babama Aydın Amca dedi! Öyle bağırdı ki, babam aniden ayağa kalktı. Elinde rakı vardı, sigara vardı ama öyle ayakta kaldı.

“Söyle oğlum?”

“Aydın Amca! Kuğuyu arabadan çıkarmalıyız!”

Ali, abi gibi oldu. Kaşlarını çattı.

Bana uzağı gösterdi. “Kuğular!” Öyle bağırdım ben. O zaman herkes ayağa kalktı. Anneannem bağırdı:

“Ay! Ay! Ay! Geliyorlar çocuklar!”

“Ne yapacaksın Ali kuğuyu?” diye sordu annem. O zaman Ali elini beline koydu:

“Uçuracağız!” dedi.

“Peki küçük yüzbaşı!”

Babam öyle deyip gülünce Ali hiç gülmeden ona baktı. Kuşların kanatlarının sesleri geliyordu: *Palata palata palata*!

Ali o zaman küçük sesiyle söyledi ama annem de babam da duydu:

“Bari bunu yapın!”

Ayşe’nin annesiyle babası rakılarını masaya bıraktılar. Arabaya gittiler. Çuvalı getirdiler. “Bir dakika bekleyin,” dedim ben. Onlar benim sözümü dinliyorlar. Çünkü... Çünkü ben dinlerler mi diye düşünmüyorum hiç.

Ali, annemle babamı durdurdu. O kadar yakışıklı ki şimdi! Kuğular uçup uçup tam masanın olduğu balkonun önüne geldiler. Onlar durabilmek için suyun üzerinde yürüdü. Kocaman ayaklarıyla yürüdüler. Boyunları böyle ileri gitti. Sanki durmayı bilmiyor kuğular.

“Bu ip neyin nesi küçük yüzbaşı?” diye sordu babam. Ali önce demedi. Sonra annem sordu:

“Ali yavrum, ne yapılacak bu iple?”

Ali bana baktı. Yanına gittim. Çünkü anladım ben.

“Onu kuğunun ayağına bağlayacağız,” dedim.

“Nedenmiş o küçükhanım?” dedi anneannem.

Sessiz oldu biraz, kuğular bile uçmadı. Ali dedi sonunda:

“Uçurtmanın ipi bu... Hüseyin Abi ile Birgül Abla kuğumuzu tanıyabilsin diye. Samim Abilerin balkonundan uçtu ya ikisi... Kuğu oldular ya uçunca... Onlar tanısın diye işte...”

Annem ağzını kapattı, arkasını döndü. Babam siyah oldu. Anneannem, “Allah’ım sen bizim aklımıza mukayyet ol!” dedi kendi kendine. Ali

kuğunun ayağına ipi bağladı bile ki çoktan!

Ayşe'nin babası kuğuyu balkonun ucuna koydu. Öbür kuğuları görsün diye. Denizin üzerindeydi onlar. Hepsi bize bakıyordu. Garson gelip güldü:

"Abi! Sizin bu şahsi kuğunuz mu yoksa?!"

"Şşş," yaptı Ayşe'nin babası. Kuğu balkonun kenarında durdu. Denizde kuğular da durdu. Havada bulut oldu. Şimdi yağmur yağacaktı. İçimden, "Uç! Uç!" dedim ben, "Hüseyin Abi'ye git," dedim.

Kuğu kanatlarını açtı. Döndü Ali ile bana baktı. Biliyorum bize baktı. "Teşekkürler çocuklar! Siz çok kahraman çocuklarsınız bence," dedi kuğu. Sonra kanatlarını olduğu yerde vurdu. Vurdu... Vurdu. Sonra... Düştü!

"Ayyy!" dedik hepimiz. Hepimiz balkondan aşağıya baktık. Kuğu uçuyordu. Denizin üstüne konmak için suyun üzerinde yürüdü, düşer gibi yürüdü ama. Garson abi yanımızdaymış:

"Anasını satayım! Ne güzel hayvan bunlar yav!" dedi.

Hepimiz sustuk.

Ali, "Bitti," dedi. Oturdu. Balığını yemeye başladı. Biz hepimiz ayaktaydık. Garson abi ellerini cebine soktu, gidiyordu. Sonra döndü:

"Abi bir otuz beşlik açayım mı size?" dedi.

Sustu, bir daha dedi:

"Benden olsun!"

Ben ilk kez balık yiyorum. İnsanın boğazına batan şeyleri nasıl yutuyorlar acaba? Ayşe'nin babası garsona seslendi:

Arkadaş! Varsa iki tane de kavun versene sen bize!"

Teşekkür

Bu romana güvenip hikâyelerini esirgemeyen:

Fatma Abuşehadeh, Cahit Akçam, Emine ve Kazım Ateş, Asiye Belovacıklı, Demet Börtücene, Feridun Cevahir, Ali Rıza Cihan, Hasan Eğlenceoğlu, Tuğrul Eryılmaz, Toprak Göktaş, Ali Gölpınar, Rukiye ve Levent Gündüz, Kadriye ve Işık Kansu, Duygu Kara, Kenan Kocatürk, Veysel Ocak, Sırrı Süreyya Önder, Nurgül ve Bekir Özgirgin, Ahmet Tan, Burhan ve Orhan Taran, Dedektif Naim Tatar, Vahit Uysal ve ismini Ankaramadığım daha birçokları...

Kıymetli desteklerini esirgemeyen:

Irmak Akıncı, Ayşe Akkızoğlu, Ümit Alan, Mehmet Ali Börtücene, Umut Elestekin, Ali Granit, Tolga Gürocak, Ali Murat İrat, Önder İşleyen, Kıvanç Koçak, Sırma Köksal, Türey Köse, Bahar Kuru Yerek, Utku Lomlu, Ayça Manaz, Nuray Mert, Nermin Mollaoğlu, Oğuzhan Müftüoğlu, Can Öz, Bülent Sarıyer (Vezir), Sedat Suna, Murat Sümer, Ayşegül Şenarslan, Sezgin Tanrıkulu, Emre Taylan, Durdağı Yıldırım, TBMM Kütüphane, Arşiv ve Mikrofilm çalışanları, *Birgün* gazetesi Ankara bürosu ve *Redaksiyon* dergisi çalışanları...

“Devrettikleri” için annem ve babam,
bana her zaman ilham ve gurur veren kardeşim İnan Temelkuran,

çok, çok teşekkürler...